

ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ,

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΜΕΝ ΠΕΖΗ ΕΚ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ

ΥΠΟ

Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ,

Ἐκδοθέντα δὲ δαπάνῃ

ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

ΠΕΡΙΕΧΩΝ

ΤΗΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

ΤΟΥ ΔΩΝ ΖΟΥΑΝ,

ΜΕΘ' ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ, ΑΡΙΘ. 291.

1871.

ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ.

ΑΣΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

[Συνέχεια].

92.

Ἄφ' οὗ οἱ δέσμοι οὕτω διετέθησαν, συνέβη ὥστε εἷς ἀνὴρ καὶ μία γυνή νὰ εὐρεθῶσιν ἑτερόζυγες· ὅθεν ἐδέθησαν ὁμοῦ· ὁ ἄρρην ἦτον ὁ Δὸν Ζουὰν, ὅστις ἀσυμβιβάστως ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, συνεδέθη μετ' ἐρυθροπροσώπου μαινάδος. Πρῆτόν ὡσαύτως ὅτι τοῦτο ἔλαβε χώραν μόνον μετὰ τινα φιλονεικίαν καὶ ἀμφιβολίαν ἐπὶ τοῦ γένους τοῦ ὑψιφώνου, τὸν ὁποῖον ἔθεσαν ὡς ἐπόπτην τῶν γυναικῶν.

93.

Δυστυχῶς ὁ Ῥωκοκάντης συνεδέθη μετὰ τοῦ ὀξυτόνου· οὗτοι οἱ δύο ἐμίσουν ἀλλήλους μετὰ μίσους τὸ ὁποῖον ἀπαντᾶται μόνον ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐλυπεῖτο μᾶλλον διότι εἶχε τοιοῦτον συνδέσμιον παρὰ διὰ τὴν μοῖράν του· ἠγέρθη μετὰ αὐτῶν λυπηρὰ ἔρις, διότι ἦσαν ἠρεθισμένοι κατ' ἀλλήλων ὥστε ἕκαστος εἶλκε πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ βλασφημῶν μεγαλοφώνως, « Arcades ambo », δηλαδὴ ἀμφοτέρω ἦσαν ἀχρεῖοι.

94.

Ἡ συνδέσμιος τοῦ Ζουὰν ἦτο ἐκ τῆς Ῥωμανίας, ἀλλ' εἶχεν ἀνατραφῆ εἰς τὰ σύνορα τῆς γηραιᾶς Ἀγχῶνος· πρὸς δὲ τὰ ἄλλα προσόντα μιᾶς « bella donna », εἶχεν ὀφθαλμοὺς εἰσδύοντας μέχρι τῆς ψυχῆς, ὀφθαλμοὺς μεγαλειτέρους καὶ φλογερωτέρους

τοῦ ἄνθρακος, ἡ μελαγχροινὴ αὐτῆς φυσιογνωμίᾳ ἐξέφραζε μεγάλην φιλαρέσκειαν—πλεονέκτημα λίαν θελκτικόν, ὅταν μάλιστα συνοδεύηται ὑπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ κάλλους.

95.

Ἄλλ' ὅλα ταῦτα τὰ θέλγητρα ἦσαν μηδὲν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἡμετέρου ἥρωος, διότι μόνῃ ἡ λύπη ἐκυρίευσεν ὅλας τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἰταλίδος εἰς μάτην προσηλοῦντο ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του· αὐτὸς ἔμενεν ἐξ ἴσου ἀναίσθητος, καὶ μ' ὅλον ὅτι αἱ χεῖρες αὐτῶν οὔσαι συνδεδεμέναι ἠγγιζον ἀλλήλας, οὔτε ἡ ὠραία χεὶρ αὐτῆς, οὔτε κανὲν ἄλλο ἐκ τῶν κομφῶν μελῶν τῆς (καὶ εἶχε μέλη ἀκαταμαχήτου κάλλους) δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κινήσωσι τὸν σφυγμὸν τοῦ Ζουάν ἢ νὰ κλονήσωσι τὴν πιστὴν του καρδίαν· ἴσως αἱ πρόσφατοι αὐτοῦ πληγαὶ συνετέλουν ὁπωσοῦν πρὸς τοῦτο.

96.

Τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε· οὔτε ἔπρεπε νὰ ἐξετάσωμεν τόσον πολὺ περὶ τούτου, ἀλλὰ τὰ πράγματα εἶναι πράγματα· οὐδεὶς ἰππότης ἠδύνατο νὰ ἦναι πιστότερος, οὐδεμία κυρία ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ σταθερωτέραν πίστιν· δὲν θέλομεν δώσει ἄλλας ἀποδείξεις ἐκτὸς μιᾶς ἢ δύο. Λέγεται ὅτι « οὐδεὶς δύναται νὰ κρατῇ εἰς τὴν χεῖρά του πεπυρακτωμένον ἄνθρακα σκεπτόμενος περὶ τῶν πάγων τοῦ Καυκάσου, » καὶ ἀληθῶς νομίζω ὅτι ὀλίγοι ἄνθρωποι ἠθελον δυνηθῆναι νὰ πράξωσι τοῦτο· ἐν τούτοις ὅμως ἡ δοκιμασία τοῦ Ζουάν ὑπερῆξε θριαμβευτικώτερα καὶ οὐχ ἥττον ἀληθής.

97.

Ἐνταῦθα ἠδυνάμην νὰ κάμω μίαν σεμνὴν περιγραφὴν, ἀντισταθεὶς ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὸν πειρασμὸν

ἐν τῇ νεότητί μου· ἀλλ' ἤκουσα ὅτι πολλοὶ μὲ κατηγοροῦσιν ὅτι ὑπῆρξα παραπολὺ φιλελεύθερος εἰς τὰ δύο πρῶτα βιβλία μου· ὅθεν θέλω συντόμως ἀποβιβάσει τὸν Δὸν Ζουάν ἀπὸ τὸ πλοῖον, διότι ὁ βιβλιοπώλης μοὶ ἐγνωστοποίησεν ὅτι ἤθελεν εὐκολώτερον εἰσαγάγει κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς ῥαφίδος, παρὰ τὰ δύο πρῶτα ἄσματα μου εἰς τινὰς οἰκίας.

98.

Τοῦτό μοι εἶναι ἀδιάφορον· ἐγὼ ἀγαπῶ νὰ ὑποχωρῶ, ὅθεν παραπέμπω τοὺς ἐπικριτὰς μου εἰς τὰς ἀψευδεῖς σελίδας τοῦ Σμόλλετ, τοῦ Πρίορος, τοῦ Ἀριστότου καὶ τοῦ Φίλδιγγος, οἵτινες λέγουσι παράδοξα πράγματα περὶ αἰῶνος ἐπίσης εἰσυνειδήτου ὡς εἶναι ὁ καθ' ἡμᾶς. Εἶχόν ποτε μεγάλην προθυμίαν εἰς τὸ νὰ κάμνω χρῆσιν τῆς γραφίδος μου, καὶ εὐχαριστούμην κάμων φιλολογικὸν πόλεμον, καὶ ἐνθυμοῦμαι τὸν χρόνον καθ' ὃν ὅλη αὕτη ἡ φλυαρία ἤθελε προκαλέσει παρατηρήσεις τὰς ὁποίας νῦν δὲν προκαλεῖ πλέον.

99.

Ἐν τῇ νεανικῇ μου ἡλικίᾳ ἤμην φίλερις ὡς ὄλοι οἱ παῖδες· ἀλλ' ἤδη προτιμῶ νὰ βαδίξω ἐν εἰρήνῃ, ἀφίνων εἰς τὸν φιλολογικὸν ὄχλον τὸ ἔργον τοῦ νὰ ἐρίζωσιν ἐὰν ἡ φήμη τῶν στίχων μου θέλει συναποθάνει μετὰ τῆς γραψάσης αὐτοὺς χειρὸς, ἢ θέλει διατηρηθῆ ἐπὶ τινὰς αἰῶνας· ἡ χλόη τοῦ τάφου μου θέλει βλαστήσει εἰς ἴσον ὕψος, καὶ θέλει συστενάζει μετὰ τῶν ἀνέμων τῆς νυκτός, ἐὰν ὄχι μετὰ τῶν ἤχων τῆς λύρας.

100.

Διὰ τοὺς ποιητὰς οἵτινες, ὄντες τιθηνήματα τῆς φήμης, διέσωσαν τὴν μνήμην αὐτῶν μέχρις ἡμῶν,

ἐναντίον τῆς διαφορᾶς τῶν χρόνων καὶ τῶν γλωσσῶν, ἡ ζωὴ δὲν εἶναι εἰ μὴ τὸ ἀσθενέστερον μέρος τῆς ὑπάρξεως. Ὅτε εἴχουσιν αἰῶνες συνοδεύουσιν ἐν ὄνομα, ἡ ζωὴ δὲν εἶναι πλέον εἰ μὴ σφαῖρα χιόνος ἥτις αὐξάνει δι' ἐκάστης νιφάδος, καὶ ὁμως κυλίεται πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελε γίνεαι ὄρος χιόνος, οὐχ ἥττον ἤθελεν εἶσθαι ψυχρὰ χιῶν, καὶ τίποτε πλειότερον.

101.

Τὰ μεγάλα ὀνόματα δὲν εἶναι ἄλλο εἰ μὴ ὀνόματα, καὶ ὁ ἔρωσ τῆς δόξης εἶναι ματαιαία ἐπιθυμία· ἀλλ' ἀφ' οὗ ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνη μανιῶδες πάθος, συμπαρασύρει ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐξ ὑπερηφανείας θέλουσι τρόπον τινὰ νὰ καταστήσωσι προνομιοῦχον τὴν κόνιν αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπεράντου καταστροφῆς ἥτις γέμουσα περιπετειῶν, θάπτει τὰ πάντα μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας. Ἐστάθην ποτὲ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἤκουσά τινα ἀμφιβάλλοντα περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς Τροίας· θέλει ἔλθῃ ποτὲ χρόνος καθ' ὃν οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς Ῥώμης.

102.

Αἱ γενεαὶ τῶν νεκρῶν ἐξηλείφθησαν τοῦ κόσμου. Οἱ τάφοι κληρονομοῦσι τάφους μέχρις οὗ ἡ μνήμη ἑνὸς αἰῶνος σβεσθῆ καὶ ἐξαφανισθῆ ὑπὸ τὰ ἐρείπια ἐκείνου τοῦ ὁποίου προηγῆθη· ποῦ εἶναι τὰ ἐπιτάφια ἐπιγράμματα τὰ ὁποῖα ἀνεγίνωσκον οἱ πατέρες ἡμῶν; μόλις μένουσί τινα διαφυγόντα τὴν νύκτα τοῦ τάφου ἐν τῇ ὁποίᾳ μυριάδες θνητῶν ἀπώλεσαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷ παγκοσμίῳ θανάτῳ.

103.

Καθ' ἕναστος ἀπόγευμα περιέρχομαι ἔφιππος τὸν

τόπον ἔνθα ἀπέθανεν ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ ὁ νέος ἐκεῖνος ἦρωσ ὁ ὁποῖος ἔζησε παραπολὺ μὲν διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ματαιότητα, ὁ νέος Gaston de Foix! Συντετριμμένη τις στήλη, ἐντέχνως γεγλυμμένη, ἀλλ' ἐγκαταλειμμένη εἰς τὴν καταστρεπτικὴν χεῖρα τοῦ χρόνου, διηγεῖται τὴν σφαγὴν τῆς Ῥαβέννης, ἐν ᾧ ἄκανθαι καὶ ἀκαθαρσίαι περικυκλοῦσι τὴν βάσιν αὐτῆς.

104.

Διέρχομαι καθ' ἐκάστην παρὰ τὸ μαυσωλεῖον τοῦ Δάντου· μικρὸς θόλος, μᾶλλον ἀπλοῦς παρὰ μεγαλοπρεπῆς, προσυλάττει τὴν κόνιν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ τάφος τοῦ ποιητοῦ τυγχάνει λατρείας ἧς στερεῖται ὁ τοῦ πολεμιστοῦ· θέλει ἐπέλθῃ ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐπίσης λησμονηθέντα τό τε τρόπαιον τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὸ βιβλίον τοῦ ποιητοῦ θέλουσι λάβει τὴν τύχην τῶν ἐπῶν καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τὰ ὁποῖα προηγέθησαν τοῦ θανάτου τοῦ Πηλείδου καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ὀμήρου.

105.

Ἡ στήλη αὕτη ἐπεχρίσθη ἀνθρωπίνῳ αἵματι· νῦν δὲ ἀνθρωπίναις ἀκαθαρσίαις μολύνεται, ὡς ἐὰν ὁ χωρικός ἐξέφραξεν ἀγροίκως τὴν περιφρόνησιν αὐτοῦ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔφερε ποτε ἄδικον πόλεμον εἰς τοὺς προγόνους αὐτοῦ. Τοιαύτην λατρείαν λαμβάνει τοῦτο τὸ τρόπαιον, καὶ οὕτω πρέπει νὰ θρηνῶνται πάντοτε οἱ αἰμοβόροι ἐκεῖνοι φονεῖς τῶν ὁποίων ἡ σκληρὰ πρὸς τὴν αἰμοχυσίαν κλίσις προεξέντησεν εἰς τὸν κόσμον τοιαῦτα παθήματα ὁποῖα ὁ Δάντης εἶδε μόνον εἰς τὸν Ἄδην.

106.

Καὶ ὁμως πάντοτε θέλουσιν ὑπάρχει ποιηταί· καὶ

τοι ἡ δόξα δὲν εἶναι εἰμὴ καπνός, οὗτος ὁ καπνός εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ θυμίαμα, καὶ τὸ ἀνήσυχον αἴσθημα τὸ ὁποῖον ἐφεῦρε τοὺς πρῶτους στίχους, θέλει ζητεῖ πάντοτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὸ πάλαι ἐζήτη. Καθὼς τὰ κύματα ῥήγνυνται ἐπὶ τέλους ἀφροειδῶς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, οὕτω τὰ πάθη ἀφ' οὗ φθάσωσιν εἰς τὸ τελευταῖον αὐτῶν ὄριον, διαλύονται εἰς ποίησιν ἢ ποίησις εἶναι αὐτὸ τὸ πάθος, ἢ τοῦλάχιστον ἦτο πάθος μέχρις οὗ ἔγεινε συρμός.

107.

Ἐὰν κατὰ τὴν διάρκειαν βίου συγχρόνως ῥιψοκινδύνου καὶ σκεπτικοῦ, οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες διερχόμενοι γίνονται τὸ παίγιον ὄλων τῶν παθῶν, ἀποκτῶσι τὴν πικρὰν καὶ σκληρὰν δύναμιν τοῦ ν' ἀντανακλῶσι τὰς εἰκόνας αὐτῶν ὡς ἐν κατόπτρῳ, δίδοντες αὐταῖς τὰ ζωηρὰ τῆς ζωῆς χρώματα, ὑμεῖς θέλετε πράξει φρονίμως ἐὰν ἐμποδίσητε αὐτοὺς τοῦ νὰ δεικνύωσιν αὐτάς, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τοιουτοτρόπως θέλετε μᾶς στερήσει ἐνὸς καλοῦ ποιηματίου.

108.

ὦ ὑμεῖς οἵτινες κάμνετε τὰς τύχας ὄλων τῶν βιβλίων, μειλίχαι κυαναὶ⁽¹⁾ τοῦ ἐτέρου φύλου! ὑμεῖς αἵτινες διὰ τῶν βλεμμάτων ὑμῶν ἀγγέλλετε τὰ νέα ποιήματα, δὲν θέλετέ μοι χορηγήσει τὸ ὑμέτερον « *imprimatur* »; Πρέπει νὰ γίνω τὸ θῦμα τῶν ἐπιλησμόνων μαγείρων, τῶν ληστευόντων τὰ ναύγια τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ λοιπὸν ἐγὼ μόνος ἐκ τῶν

(1) Ὁ ποιητὴς ἀποτείνεται ἐνταῦθα πρὸς τὰς φιλολόγους κυρίας, ἢ μᾶλλον πρὸς τὰς σχολαστικὰς Ἀγγλίδας τὰς ὀνομασθείσας « *blue-stockings* (κυαναὶ περικνημίδες) » ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς λαίδης Montagu

ποιητῶν θέλω στερηθῆ τῆς γεύσεως τοῦ τείου τῆς ὑμετέρας Κασταλίας;

109.

Τί! δὲν θέλω εἶσθαι πλέον « λέων (¹) »; ποιητῆς τῶν χορῶν, ὁ Ἀπόλλων τῶν μωρῶν, χάρτης εὐάρεστος; δὲν θέλω πλέον λαμβάνει τὰς θωπείας πολλῶν ὀχληρῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν θέλω στενάζει ψάλλων ὡς ὁ ψᾶρ τοῦ Yorick « Δὲν δύναμαι νὰ ἐξέλθω ». λοιπὸν θέλω ὀρκισθῆ καθὼς ὁ ποιητῆς Wordy (ὁ ὁποῖος ἦτο πάντοτε ὠργισμένος ἔνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀμελείας τοῦ κόσμου), θέλω ὀρκισθῆ ὅτι ἡ αἰσθησις τοῦ καλοῦ ἀπωλέσθη, ὅτι ἡ δόξα δὲν εἶναι εἰμὶ ψῆφος ἐξαχθεὶς ὑπὸ τῶν νέων κυανῶν μιᾶς συναναστροφῆς.

110.

« ὦ τόσον βαθέως, τόσον σκοτεινῶς, τόσον θαυμασιῶς κυαναῖ »! καθὼς εἰς τῶν ποιητῶν μας εἶπε περὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καθὼς ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ὦ σοφαὶ κυρίαὶ λέγουσιν ὅτι αἱ περικνημίδες ὑμῶν εἶναι κυαναῖ (ὁ Θεὸς ἐξεύρει διὰ τί, διότι ἐγὼ δὲν εἶδον εἰ μὴ ὀλίγας κυρίας φερούσας περικνημίδας τοιοῦτου χρώματος) ὅτι εἶναι κυαναῖ ὡς οἱ καλτιοδέται οἵτινες περιζωνύουσι μετὰ γαληνότητος (²) τὰς τῶν πατρικίων ἀριστερὰς κνήμας αἵτινες διακρίνονται εἰς τὰς νυχτερινὰς ἐορτὰς καὶ κατὰ τὴν πρωτὴν ἔγερσιν.

111.

Καὶ ὁμως ὑπάρχουσι μεταξὺ ὑμῶν οὐράνια πλάσματα: ἀλλ' οἱ καιροὶ πολὺ μετεβλήθησαν ἀφ' ὅτου,

(¹) Οἱ Ἀγγλοὶ καλοῦσι « λέοντα » πᾶν περίεργον ἀντικείμενον.

(²) Ἡ Ὑμετέρη Γαληνότης εἶναι τίτλος ὁ δόμενος τοῖς ἱππόταις τοῦ παρασήμου τῆς Περικνημίδος.

ἔραστῆς στιχουργός, σὰς ἔκαμνον ν' ἀναγινώσκητε τὰ ποιήματά μου, ἐγὼ δ' ἀνεγίνωσκον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν καὶ ἔπειτα δὲν πειράζει, ὅλα ταῦτα παρῆλθον. . . . Δὲν ἀποστρέφομαι τὰς σοφὰς γυναῖκας, ὑπάρχουσι τινες κρύπτουσαι ὀλόκληρον κόσμον ἀρετῶν. Γνωρίζω μίαν τοιαύτην γυναῖκα ἢ ὁποία εἶναι ἢ ἐρασμιοτάτη, ἢ ἀγνωστάτη καὶ ἢ καλλίστη γυνή, ἀλλ' ἢ ὁποία εἶναι καὶ λίαν ἀνόητος.

112.

Οὐμβόλδος, ὁ πρῶτος τῶν περιηγητῶν, ἀλλ' ὄχι ὁ τελευταῖος, ἐὰν αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις εἶναι ἀκριβεῖς, ἐφεῦρε, λέγουσιν, ἐλησμόνησα τὸ ὄνομα καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀνακαλύψως, ἐφεῦρεν ἀερίον τι ὄργανον δι' οὗ προσδιορίζεται ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαιρας, διὰ τῆς καταμετρήσεως « τῆς ἐντάσεως τοῦ κυανοῦ χρώματος (1) ». ὦ, λαῖδη Δάφνη! ἐπίτρεψόν μοι νὰ σὲ καταμετρήσω!

113.

Ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διήγησίν μου. Τὸ πλοῖον πεφορτωμένον μὲ δούλους ἀπέπλευσε διὰ τὴν πρωτεύουσαν τῶν Τούρκων, καὶ κατὰ τὴν συνθήειαν, ἠγκυροβόλησεν ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ σεραγίου· τὸ φορτίον αὐτοῦ, ὃν ἐλεύθερον λοιμοῦ, ἀπεβιάσθη εἰς τὴν ἀγοράν· ὅλοι οἱ δέσμοί μας διετέθησαν πρὸς πώλησιν μετὰ Γεωργιανῶν, Ῥώσων καὶ Κιρκασίων πρὸς πλήρωσιν διαφόρων σκοπῶν καὶ διαφόρων παθῶν.

114.

Τινὲς ἐπωλήθησαν ἀκριβά. Ἐδόθησαν χίλια πεν-

(1) Τὸ κυανόμετρον, τὸ ὁποῖον ἐφευρέθη πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἐντάσεως τοῦ κυανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐντεῦθεν τῆς ὑψώσεως τοῦ παρατηρητοῦ.

τακόσια δόλλαρα διὰ μίαν ὠραίαν Κιρκασίδα, τῆς ὁποίας τὴν παρθενίαν ἠγγυήθησαν· τὰ ὠραιότατα χρώματα ἔδιδον αὐτῇ ὅλως οὐρανίαν ὄψιν. Ἡ πώλησις αὕτη ἔψευσε τὰς ἐλπίδας ἀκαμάτων τινῶν κραυγαστῶν οἱ ὁποῖοι εἶχον προσφέρει μέχρι χιλίων ἑκατὸν δολλάρων, ἀλλ' ὅτε ἡ προσφορά ἔφθασε μέχρι τῶν χιλίων πεντακοσίων, ἐνόησαν ὅτι ἠγοράσθησαν διὰ τὸν σουλτάνον καὶ ἀπῆλθον οἷκαδε ἀπρακτοί

115.

Δώδεκα μαυρουσία ἐκ Νουβίας ἐξετιμήθησαν διὰ ποσοῦ τὸ ὁποῖον ἤθελε φοβίσει τοὺς Ἀμερικανοὺς δουλεμπόρους ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς πατρίδος αὐτῶν, μ' ὅλον ὅτι ὁ Οὐίλβερφορς ἐδιπλασίασε τὴν ἀξίαν τῶν μαύρων διὰ τῆς καταργήσεως τῆς σωματεμπορίας· καὶ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττη, διότι ἡ κακία εἶναι πάντοτε ἐλευθεριωτέρα τῶν βασιλείων. Αἱ ἀρεταὶ (καὶ αὐτὴ ἡ ἀφιλοκερδестаτὴ πασῶν, ἡ φιλελεγεμοσύνη) εἶναι φειδωλαί.—Ἡ κακία οὐδενὸς φεΐδεται ἵνα προμηθευθῇ σπάνιον τι ἀντικείμενον.

116.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν τύχην τῶν νέων ἀοιδῶν μας, οἱ μὲν ἠγοράσθησαν ὑπὸ πασσάδων, οἱ δὲ ὑπὸ ἰουδαίων· τινὲς ἠναγκάσθησαν νὰ ἀχθοφορῶσιν, ἄλλοι ὑψώθησαν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πλοιοάρχου· γενόμενοι ἀρνησθήρησκοι, ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες ἐκλεχθεῖσαι μία πρὸς μίαν, περιέμενον τὴν τύχην αὐτῶν, καὶ ἐκάστη ἐξ αὐτῶν ἠλπίζεν ὅτι δὲν ἤθελεν ἀγορασθῆ ὑπὸ γέροντος τινος βεζίρου ὅστις ἤθελε κάμει αὐτὴν παλλακίδα, τετάρτην σύζυγον ἢ θῦμα αὐτοῦ.

117.

Ἄλλ' ὅλα ταῦτα· πρέπει νὰ ἐπιφυλαχθῶσι διὰ τὸ ἐπόμενον ἄσμα· ὡσαύτως καὶ ἡ τύχη τοῦ ἡμετέρου

ἥρωος, ὅσον λυπηρὰ καὶ ἂν ἦναι, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ἄσμα ἔγεινε παρὰ πολὺ μακρὸν, πρέπει εὐλόγως ν' ἀναβληθῆ ἐπὶ τοῦ παρόντος· ἐξεύρω ὅτι αἱ περιττότητες εἶναι ἐλάττωμα, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ περιορίσω τὴν μουσάν μου εἰς τὴν συντομίαν· ἀναβάλλω τώρα τὴν διήγησιν τῶν ἄλλων συμβάντων τοῦ Δόν Ζουάν εἰς τὸ πέμπτον Duan (¹), καθὼς ἠθελεν εἶπῃ ὁ Ὅσσιανός.

ΑΣΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

1.

Ὅταν οἱ ἐρωτικοὶ ποιηταὶ ἄδωσι τοὺς ἔρωτας αὐτῶν δι' ὀμαλῶν καὶ μελιφθόγγων στίχων, συζευγνύοντες ἀνά δύο τὰς ὁμοιοκαταληξίας αὐτῶν, καθὼς ἢ Ἀφροδίτη τὰς περιστεράς αὐτῆς, πολὺ ὀλίγον σκέπτονται περὶ τοῦ κακοῦ τὸ ὁποῖον μέλλουσι νὰ κάμωσιν· ὅσῳ μεγαλητέρα εἶναι ἢ ἐπιτυχία αὐτῶν, τόσῳ μεγαλήτερος εἶναι ὁ κίνδυνος, καθὼς οἱ στίχοι τοῦ Ὅβιδίου τὸ ἀποδεικνύουσι· καὶ αὐτὸς ὁ Πετράρχης, ἐὰν κριθῆ μετὰ τῆς αὐστηρότητος ἧς εἶναι ἄξιος, εἶναι ὁ Πλατωνικὸς μαστροπὸς ὄλων τῶν μεταγενεστέρων.

2.

Ὅθεν ἀποκηρύττω πᾶν ἐρωτικὸν σύγγραμμα, ἐκτὸς ἐκείνων τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι κατάλληλά πρὸς ἀποπλάνησιν, ἀλλ' ἀπλᾶ, ἀφελῆ, σύντομα καὶ οὐδὲν δόλως θελκτικὰ, ἀλλὰ περιέχοντα μίαν ἠθικὴν προσκεκολλημένην εἰς ἕκαστον σφάλμα, συγγεγραμμένα μᾶλλον πρὸς διδασκαλίαν παρὰ πρὸς ἀρέσκειαν, καὶ

(¹) Duan, ἐν τῇ κελτικῇ διαλέκτῳ σημαίνει ἄσμα ἢ βιβλίον.

προσβάλλοντα ὅλα τὰ πάθη τὸ ἐν κατοπίν τοῦ ἄλλου· ἐὰν λοιπὸν ὁ Πήγασός μου ἦναι καλῶς πεπεταλωμένος, τοῦτο τὸ ποίημα θέλει γίνεαι ὑπόδειγμα ἠθικῆς.

3.

Αἱ ἀκαταί τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας αἱ διακεκοσμημέναι με ἀνάκτορα, ἡ θάλασσα ἡ ἐνιαχοῦ διαπεποικιλημένη με πλοῖα ἐβδομήκοντα τεσσάρων τηλεβόλων, ὁ θόλος τῆς Ἀγίας Σοφίας ὁ ἐστεμμένος με στίλβοντα χρυσόν, οἱ κυπαρισσῶνες, ἡ ἀρχαία καὶ ὑψηλὴ κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου, αἱ δώδεκα νῆσοι, τέλος πάντων ὅλα ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια τὰ ὅποια δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ φαντασθῶ καὶ ἔτι μᾶλλον νὰ περιγράψω, ἀποτελοῦσι τὸ θέαμα τὸ ὁποῖον ἔθελες τὴν θελκτικὴν Μαρίαν Montagu.

4.

Συγκινοῦμαι καθ' ὑπερβολὴν ὁπότεν ἀναφέρω τὸ ὄνομα « Μαρία »· διότι ἤτό ποτε μαγικὴ δι' ἐμέ λέξις (¹), καὶ σήμερον ἔτι μοι ἀναπολεῖ ἐκεῖνο τὸ φανταστὸν βασιλείον τῶν νυμφῶν ἐνθα ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ υπάρξῃ· ὅλα τὰ αἰσθήματά μου μετεβλήθησαν, ἀλλὰ τοῦτο μετεβλήθη τελευταῖον τῆς μαγείας ταύτης εἰσέτι δὲν ἀπηλλάγην ἐντελῶς· ἀλλὰ γίνομαι μελαγχολικός—καὶ ἀφίνω νὰ ψυχρανθῆ μία ἱστορία ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ ἐξιστορηθῆ με τόνον παθητικόν.

5.

Ὁ ἄνεμος ἐφύσα σφοδρῶς ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, καὶ τὰ κύματα ἠφρισμένα συνετρίβοντο ἐπὶ τῶν κυανῶν

(¹) Ἡ πρώτη νεᾶνις ἦν ὁ Βύρων ἠγάπησεν ὠνομάζετο Μαρία Duff, ὁ δὲ πρὸς τὴν Μαρίαν Chaworth ἔρωσ του εἶναι ἔτι γνωστότερος.

Συμπληγάδων. Ἀπολαύεις μεγαλοπρεποῦς θεάματος ὅταν, μὴ ἔχων κάμμίαν ἀνησυχίαν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, θεωρεῖς ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ γίγαντος (¹) τὰς δύο θαλάσσας αἱ ὁποῖαι χύνονται εἰς τὸν Βόσπορον κτυποῦσαι καὶ λούουσαι συγχρόνως τὴν τε Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν. Ἐξ ὅλων τῶν θαλασσῶν τῶν προξενουσῶν ναυτίαν τοῖς ἐπιβάταις οὐδεμία ἔχει σκοπέλους ἐπικινδυνωδεστέρους τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

6.

Ἦτο μία τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ ὠχροῦ καὶ μελαγχολικοῦ φθινοπώρου καθ' ὃν αἱ νύκτες ὁμοιάζουσιν ἀλλήλαις, ἀλλ' ὄχι καὶ αἱ ἡμέραι· τότε πρὸ πάντων αἱ Μοῖραι κόπτουσι τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τῶν ναυτῶν· τότε αἱ παταγῶδεις τρικυμῖαι ἐγείρουσι πελώρια κύματα καὶ ἀφυπνίζουσι τὴν μετάνοιαν τῶν παλαιῶν ἀμαρτημάτων ἐν τῇ καρδίᾳ ὅλων τῶν πλεόντων ἐπὶ τῆς εὐρείας τοῦ Ὀκεανοῦ ἀβύσσου. Τότε ὑπισχοῦνται ὅτι θέλουσι διορθῶσαι τὸν βίον των, ἀλλ' οὐδέποτε τηροῦσι τὴν ὑπόσχεσίν των· διότι ἐὰν μὲν πιγῶσι, δὲν δύνανται νὰ τὸ πράξωσι, ἐὰν δὲ σωθῶσι, δὲν θέλουσιν.

7.

Πληθὺς τρεμόντων δούλων παντοίων ἐθνῶν, ἡλικιωῶν καὶ φύλων ἴστατο ἐν τάξει εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐκάστου δὲ ἀθροίσματος προίστατο ὁ οἰκεῖος δουλέμπορος. Δυστυχῆ πλάσματα! ὁποῖα λύπη ἀνεγινώσκετο εἰς τὰ βλέμματά των! Ἐκτὸς τῶν μαύρων, ὅλοι ἐφαίνοντο καταβεβλημένοι ἐκ θλίψεως, ἐνθυμούμενοι τοὺς φίλους, τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν

(¹) Ὁ Τάφος τοῦ Γίγαντος εἶναι λόφος, τις ἐπικείμενος τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου.

των. Οἱ μαῦροι ἐδείκνυσον πλείονα φιλοσοφίαν, ὄν-
τες συνειθισμένοι εἰς τὴν δουλείαν, καθὼς οἱ ἐγγέ-
λεις εἶναι εἰθισμένοι εἰς τὸ ἐκδέρεσθαι.

8.

Ὁ Ζουάν ἦτο νέος, καὶ ἐπομένως πλήρης ἐλπί-
δων καὶ ὑγείας, καθὼς οἱ πλείστοι τῶν ὀμηλικῶν
του. Ἄλλ' ὅμως ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶχεν
ὄψιν ὀπωσοῦν μελαγχολικὴν, καὶ ὅτι ἐν δάκρῳ ἐξέ-
φρευγεν ἐνίοτε τῶν ὀφθαλμῶν του, ὡσανεὶ λαθραίως
ἴσως τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἀρτίως εἶχεν ἀπολέσει συν-
ετέλει πρὸς κατὰπτωσιν τοῦ θάρρους του, ἔπειτα ἡ
ἀπώλεια τῆς περιουσίας του, τῆς ἐρωμένης του καὶ
τοῦ ἀναπαυτικοῦ οἴκου του ἔνθα εἶχε ζήσει πρὶν δη-
μοπρατηθῆ μεταξὺ τῶν Ἰαρτάρων,

9.

ἤρκει νὰ κλονήσῃ τὸ θάρρος καὶ αὐτοῦ τοῦ στωϊ-
κοῦ· ἐν τούτοις ὅμως, καθ' ὄλου, ἡ ὄψις αὐτοῦ
ἦτο γαληνιαία· ἡ εὐγένεια τοῦ προσώπου του καὶ
ἡ λαμπρότης τῶν ἐνδυμάτων του, τῶν ὁποίων τῶ
ἔμειναν εἰσέτι ὀλίγα χρυσοῦφανα λείψανα, εἴλκυον
τὰ βλέμματα πάντων ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἠγγελλον ὅτι
ἦτο ὑπέρτερος τοῦ ὄχλου· πρὸς δὲ τούτοις ἦτο τό-
σον ὠραῖος, καὶ τοι ὠχρός! τέλος πάντων ἡ τιμὴ
τῆς ἐξαγοράσεώς του παρεῖχε πολλὰς ἐλπίδας.

10.

Καθὼς ὁ ἄβαξ τοῦ πεσσευτηρίου, ἀλλὰ μετ' ὀλι-
γωτέρας συμμετρίας, ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο διαπεποι-
κιλμένος μὲ λευκοὺς καὶ μαύρους, ἐν εἶδει διακεκρι-
μένων ἀθροισμάτων, ἐκτεθειμένων εἰς τὰ ὄμματα
τῶν ἀγοραστῶν. Οἱ μὲν ἠγόραζον τοὺς μαύρους, οἱ
δὲ προετίμων τοὺς λευκοὺς. Μεταξὺ ὄλων ἐκείνων
τῶν ἀνθρώπων εὐρίσκετο πρὸς πώλησιν ἀνήρ τις

τριακοντούτης, υγιής και εὔρωστος, τοῦ ὁποίου οὐ φαροὶ ὀφθαλμοὶ ἀνήγγελλον τολμηρὰν καρδίαν· ἴστατο πλησίον τοῦ Ζουὰν περιμένων ν' ἀγορασθῆ ὑπό τινος.

11.

Εἶχεν Ἀγγλικὴν τὴν ὄψιν, δῆλα δὲ εἶχεν ὤμους τετραγώνους, χροιάν λευκὴν καὶ ἐρυθρὰν, ὀδόντας ὠραίους, κόμην βοστρυχώδη μελάγχρουν, καὶ, ἥ ἔνεκα τῶν σκέψεων, τῶν φροντίδων, τῶν κόπων ἡ τῆς μελέτης, τὸ εὐρὺ καὶ ἀνοικτὸν μέτωπόν του ἦτον ἠυλακισμένον ὑπὸ ρυτίδων. Εἶχε τὸν ἓνα βραχίονα ἐκκρεμῆ ἐπὶ μασχαλιστῆρος, ἡ δὲ ἀταραξία του ἦτο τοιαύτη, ὁποῖαν δὲν ἠδύνατο νὰ δεῖξῃ οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀπλοῦς θεατῆς.

12.

Ἄλλ' ἰδὼν ὅτι ἤγγιζε τοὺς ἀγκῶνάς του νεανίας ὑψίφρων καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, καὶ τοι ἐπὶ τοῦ παρόντος καταβληθεὶς ὑπὸ τύχης ἡ ὁποία ἤθελε φέρει εἰς ἀθυμίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς τελείους ἀνδρας, ἤρχισε νὰ δεικνύῃ ἀπότομόν τινα συμπάθειαν πρὸς τὸν συμμέτοχον τῆς δυστυχίας του, ἐν ᾧ ἐφαίνετο ὅτι ἐθεώρει τὴν ἰδίαν του συμφορὰν ὡς σύνηθες καὶ φυσικὸν συμβάν.

13.

« Παιδίον μου »! τῷ εἶπε, « μεταξὺ τούτων τῶν ἀναμίκτων Γεωργιανῶν, Ῥώσων, Νουβίων, καὶ δὲν ἐξεύρω πόσων ἔτι ἄλλων ἀθλίων, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ τύχη μᾶς ἀνέμιξεν, ἀλλ' οἱ ὁποιοὶ δὲν διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων εἰ μὴ κατὰ τὸ χρῶμα, βλέπω ὅτι μόνος ἐγὼ καὶ σὺ εἴμεθα ἄνθρωποι καθὼς πρέπει· ὅθεν εἶναι εὐλογον νὰ γνωρισθῶμεν. Ἦθελον θεωρήσει

ἐμαυτὸν εὐτυχῆ ἐὰν ἡδυνάμην νὰ σοὶ δώσω παρηγο-
ρίαν τινά.—Παρακαλῶ, εἰς ποῖον ἔθνος ἀνήκεις;

14.

Ὁ Ζουὰν ἀπεκρίθη. « Εἶμαι Ἴσπανός. »

« Ἐνόησα πραγματικῶς, ἐπανελάβην ὁ ἕτερος, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἦσαι Ἕλλην, οἱ δουλοπρεπεῖς ἐκεῖνοι κῦνες δὲν ἔχουσι τόσον ὑπερήφανον βλέμμα. Ἡ τύχη σοὶ ἐπαίξεν ἐν κακὸν παίγιον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πράττει συνήθως πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἵνα τοὺς δοκιμάσῃ· ἀλλὰ μὴ λυπῆσαι, θέλει μεταβληθῆ, ἴσως τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα. Ὅμοίως ἐφέρθη καὶ πρὸς ἐμέ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι με συνείθισεν εἰς τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς. »

15.

« Κύριε », εἶπεν ὁ Ζουὰν, « δύναμαι νὰ σὲ ἐρωτήσω τί σε ἔφερον ἐδῶ; »

« ὦ! οὐδὲν ἔκτακτον, ἐξ Τάρταροι καὶ μία ἄλυσις ».

« Ἄλλ' ἐὰν δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω τὴν ἐρώτησίν μου χωρὶς νὰ φανῶ ἀδιάκριτος, ἐγὼ ἐρωτῶ περὶ τῆς δυστυχίας σου, καὶ ὅχι περὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι σε ἔφερον ἐδῶ »:

« Ὑπερέτησα ἐπὶ τινὰς μῆνας ἐν τῷ Ῥωσσικῷ στρατῷ, καὶ ἐσχάτως, διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Σουδάρωφ νὰ κυριεύσω πόλιν τινά, ἐκυριεύθην ἐγὼ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ Βιδινίου (¹). »

16.

« Δὲν ἔχεις φίλους; »;

« Εἶχον, ἀλλὰ χάριτι θείᾳ ἐσχάτως δὲν ἠνωχλήθην ὑπ' αὐτῶν. Τώρα, ἀφ' οὗ χωρὶς νὰ μὲ παρακαλέσης,

(¹) Πόλις σημαντικὴ τῆς Βουλγαρίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἰστροῦ.

ἀπεκρίθη εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις σου, πρέπει καὶ σὺ νὰ δείξης τὴν αὐτὴν προθυμίαν εἰς τὸ νὰ εὐχαριστήσης τὴν περιέργειάν μου ».

« Φεῦ! » εἶπεν ὁ Ζουάν, « τοῦτο ἤθελεν ἀπαιτήσει θλιβερωτάτην καὶ μακροτάτην διήγησιν ».

« ὦ! ἐὰν τοῦτο οὕτως ἔχη θέλεις πράξει καλῶς παρασιωπῶν αὐτὴν, διότι μία θλιβερὰ διήγησις προξενεῖ διπλὴν λύπην ὅταν ἦναι μακρά.

17.

Ἄλλὰ μὴ ἀπελπίζου. Εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ἢ τύχῃ, μ᾽ ὂλον ὅτι εἶναι γυνὴ ἀρκετὰ ἀσταθῆς (μὴ οὔσα σύζυγός σου) δὲν θέλει σε ἀφήσει πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἀμνηχανίᾳ ἐν ἣ εὐρίσκεσαι ἢ κατὰ τῆς μοίρας ἡμῶν ἀντίστασις εἶναι πάλῃ τόσον μωρὰ ὅσον ἢ τοῦ στάχυος κατὰ τοῦ δρεπάνου. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸ παίγιον τῶν περιστάσεων, καὶ ὅταν ἀκόμη αἱ περιστάσεις φαίνονται παίγιον τῶν ἀνθρώπων. »

18.

« Δὲν λυποῦμαι, εἶπεν ὁ Ζουάν, διὰ τὴν παροῦσαν τύχην μου, ἀλλὰ διὰ τὴν παρελθοῦσαν.—Ἡγάπων νεάνιδά τινα.... » Ἐνταῦθα ἐσιώπησε, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπληρώθησαν θλίψεως· ἐν δάκρυ ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τοῦ βλεφάρου του, καὶ ἔπεσε πάραυτα ἐπὶ τῆς παρειᾶς του.... « Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν διήγησίν μου, προσέθηκε· δὲν λυποῦμαι λοιπὸν διὰ τὸ παρὸν, διότι ὑπέφερα δυστυχήματα, εἰς τὰ ὅποια ἄνθρωποι ἀνδρειότεροί μου δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσιν,

19.

εἰς ἐν ἐπικίνδυνον ταξείδιον. Ἄλλ' αὐτὴ ἡ τελευταία πληγὴ.... » Καὶ εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἐστάθη πάλιν ἀποστρέψας τὸ πρόσωπόν του.

« Ἄ! εἶπεν ὁ φίλος του, ἐμάντευον ὅτι κυρία τις ἤθελεν εὐρεθῆ ἐν τῷ συμβάντι, καὶ τοιοῦτον ἀντικείμενον ἀπαιτεῖ τρυφερὰ δάκρυα, ὅποια καὶ ἐγὼ ἤθελον χύσει εἰς τὴν θέσιν σου. Ἐκλαυσα ὅτε ἡ πρώτη σύζυγός μου ἀπέθανε, καὶ ἐκλαυσα προσέτι ὅτε ἡ δευτέρα με ἐγκατέλιπε φυγοῦσα.

20.

Ἡ τρίτη μου σύζυγος »

« Ἡ τρίτη σου σύζυγος! εἶπεν ὁ Ζουάν στραφεὶς ἀποτόμως, μόλις εἶσαι τριακοντούτης καὶ ἔχεις τρεῖς συζύγους » ;

« Ὅχι, δὲν ἔχω ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰμὴ δύο ζώσας. Δὲν εἶναι βεβαίως ποσῶς παράδοξον τὸ νὰ εὐρεθῆ ἄνθρωπός τις ὑποχρεωμένος τρεῖς φορές εἰς τὸν ἱερόν τοῦ γάμου δεσμόν ».

« Καὶ λοιπόν! ἡ τρίτη σου, ἐπανέλαβεν ὁ Ζουάν, τί ἔκαμεν; Ἐφυγε καθὼς ἡ δευτέρα; λέγε, κύριε. »

« Ὅχι, τῇ ἀληθείᾳ. »

« Λοιπόν; »

« Ἐγὼ ἔφυγον ἀπὸ αὐτὴν. »

21.

« Σὺ θεωρεῖς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου μὲ πολὺ ψυχρὸν ὄμμα, κύριε », εἶπεν ὁ Ζουάν.

« Τί λοιπόν! ἐπανέλαβεν ὁ ἕτερος, τί δύναται νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος; Ὑπάρχουσιν εἰσέτι πολλὰ οὐράνια τόξα εἰς τὸν οὐρανόν σου, ἀλλ' ὅλα τὰ ἰδικά μου ἐξηφανίσθησαν. Ἡ πρώτη νεότης ἡμῶν ἀρχίζει μετὰ θερμῶν αἰσθημάτων καὶ ὑψηλῶν ἐλπίδων· ἀλλ' ὁ χρόνος ἐξαλείφει τὰ χρώματα τῆς πλάνης μας, καθ' ἕκαστον δ' ἔτος μεγάλη τις πλάνη ἀπογυμνοῦται τοῦ καλύμματος αὐτῆς, καθὼς ὁ ὄφις ἀποβάλλει τὸ στιλπνὸν δέρμα του.

22.

» Εἶναι ἀληθές ὅτι κατόπιν περιβάλλεται μὲ νέον λαμπρότερον δέρμα, ἀλλὰ μετὰ ἓν ἔτος τοῦτο λαμβάνει τὴν τύχην τοῦ προηγουμένου, καὶ πολλάκις τοῦτο συμβαίνει μετὰ μίαν ἢ δύο ἐβδομάδας. Πρῶτος ὁ ἔρωσ στήνει ἡμῖν τὰς ὀλεθρίας παγίδας τοῦ κατόπιν ἔρχονται ἢ φιλοδοξία, ἢ φιλαργυρία, ἢ ἐκδίκησις, ἢ δόξα αἰτινες στήνουσι τοὺς στίλβοντας ἱερευτικοὺς καλάμους περὶ τοὺς ὁποίους ἱπτάμεθα πρὸς ἀναζήτησιν χρημάτων ἢ ἐπαίνων. »

23.

« Ὅλοι οὗτοι οἱ λόγοι σου εἶναι κάλλιστοι, καὶ ἴσως ἀληθέστατοι », εἶπεν ὁ Ζουάν. « ἀλλὰ σοὶ ὁμολογῶ ὅτι δι' αὐτῶν δὲν βλέπω πραγματικῶς κανὲν μέσον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ βελτιώσῃ τὴν παροῦσαν κατάστασιν σοῦ ἢ ἐμοῦ. »

« Ὁχι, ἀναμφιβόλως », εἶπεν ὁ ἐταῖρός του. « ἀλλὰ θέλεις ὁμολογήσει ὅτι ἐάν τις θεωρήσῃ τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἔποψιν, ἀποκτᾷ τοῦλάχιστον τὴν πείραν παραδείγματος χάριν, ἐξεύρομεν τώρα τί ἐστὶ δουλεία, καὶ αἱ δυστυχίαι ἡμῶν θέλουσι μᾶς διδάξει νὰ φερώμεθα κάλλιον πρὸς ἐκείνους τῶν ὁποίων θέλομέν ποτε γίνεαι κύριοι. »

24.

« Εἶθε νὰ ἦμεθα κύριοι τώρα, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ κάμωμεν ἐπὶ τούτων τῶν ἐθνικῶν τὴν δοκιμὴν τοῦ μαθήματος τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουσιν! » εἶπεν ὁ Ζουάν καταπίνων θυμοβόρον-στεναγμὸν σπαράττοντα τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς γένοιτο βοηθὸς τῷ μαθητῇ τῷ ὁποίῳ ἡ τύχη δίδει τοιοῦτους διδασκάλους!

« Ἴσως μίαν ἡμέραν θέλομεν γίνεαι κύριοι, ἴσως

μάλιστα μετ' ὀλίγον, » ἐπανελάβεν ὁ ἐταῖρός του, « ἐὰν ἡ τύχη μας βελτιωθῇ ἐνταῦθα· ἐν τούτοις ἐπιθυμῶ νὰ μᾶς ἀγοράσῃ τις! (Αὐτὸς ὁ μαῦρος εὐνοῦχος φαίνεται ὅτι μᾶς κυττάζει).

25.

» Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ποία εἶναι ἡ παροῦσα κατάστασις μας; εἶναι λυπηρὰ, δύναται νὰ γίνῃ καλητέρα, τοιαύτη εἶναι ἡ τύχη ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος· ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι· ἀλλ' οὐδεὶς εἶναι πλειότερον δοῦλος ἢ οἱ μεγάλοι, διότι εἶναι ὑποδεδουλωμένοι εἰς τὰς ἰδιοτροπίας των, εἰς τὰ πάθη καὶ δὲν ἐξεύρω εἰς τί ἄλλο ἀκόμη. Ἡ κοινω- νία αὐτῆ, ἡ ὁποία ὤφειλε νὰ ἐμπνέῃ τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, καταστρέφει καὶ τὴν ὀλίγην τὴν ὁποίαν ἔχομεν. Τὸ νὰ μὴ ἔχη τις οὐδὲν αἰσθημα πρὸς οὐδένα, εἶναι ἡ κοινωνικὴ ἀρχὴ τῶν στωϊκῶν τοῦ κόσμου,—ἀνθρώπων ἄνευ καρδίας. »

26.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, γέρων τις οὐδετέρου γένους προεχώρησε, καὶ παρατηρῶν τοὺς αἰχμαλώτους ἐφαινετο ὅτι παρετήρει τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἱκανότητα αὐτῶν, ὡσὰν νὰ παρετήρει, ἂν ἦσαν κατάλληλοι διὰ τὸν κλωβὸν δι' ὃν προώριζεν αὐτούς. Οὐδέποτε ἐρωμένη παρατηρεῖται ὑπ' ἐραστοῦ, οὐδ' ἵππος ὑφ' ἵππεμπόρου, οὐδ' ἐριφύχον ὑπὸ ράπτου, οὐδ' ἀργύριον ὑπὸ δικηγόρου, οὐδὲ κλέπτῃς ὑπὸ δεσμοφύλακος,

27.

ὡς παρατηρεῖται ὁ δοῦλος ὑπὸ τοῦ θέλοντος ν' ἀγοράσῃ αὐτόν. Εἶναι ἀστεῖον πρᾶγμα τὸ ν' ἀγοράζωμεν τοὺς ὁμοίους ἡμῶν, καὶ ὅλοι εἶναι πρὸς πώλησιν, ἐὰν ἐξετάσῃς τὰ πάθη των καὶ ἐὰν ἦσαι ἐπιτή-

δειος. Οί μὲν πώλοῦνται εἰς ὠραῖον πρόσωπον, οἱ δὲ εἰς στρατηγόν, οἱ δὲ εἰς θέσιν τιὰ, κατὰ τὴν ἡλικίαν ἢ τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, καὶ οἱ πλείστοι εἰς μετρητὰ χρήματα—ἀλλ' ὅλοι ἔχουσι τὴν προσδιωρισμένην τιμὴν των, ἀπὸ τῶν πενταδράχμων μέχρι τῶν λακτισμάτων, κατὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν.

28.

Ὁ εὐνοῦχος παρατηρήσας τοὺς δύο αἰχμαλώτους μας προσεκτικῶς, ἐστράφη πρὸς τὸν δουλέμπορον καὶ ἤρχισε νὰ συμφωνῇ περὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἐνὸς καὶ ἔπειτα ἀμφοτέρων ἦρισαν, ἐφιλονείκησαν καὶ ἐβλασφήμησαν μάλιστα, ὡς ἐὰν ἦσαν εἰς χριστιανικὴν ἀγορὰν, συμφωνοῦντες περὶ τῆς τιμῆς βοδῆς, ὄνου, ἀρνίου ἢ ἐριφίου, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἀγορὰ τούτων τῶν ἀνθρωπίνων θρεμμάτων ἔκαμεν ὅλον τὸν θόρον μιᾶς μάχης.

29.

Τέλος πάντων περιωρίσθησαν ψιθυρίζοντες μεταξὺ τῶν ὀδόντων των, καὶ ἀμφοτέροι ἐξέβαλον τὰ βαλάντια των οἰονεὶ ἀκουσίως, καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἀνέστρεφεν ὅλα τὰ ἀργυρὰ νομίσματα, τὰ μὲν ἠχῶν, τὰ δὲ σταθμίζων εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἐνίστε δὲ κατὰ λάθος ἀνεμιγνύοντο παράδες μετὰ φλωρίων, μέχρις οὗ ὅλον τὸ χρηματικὸν ποσὸν ἐξητάσθη ἀκριβῶς· τέλος ὁ ἔμπορος ἔδωκε ψιλὰ τινα νομίσματα καὶ ὑπογράψας τὰς ἐξοφλήσεις ἤρχισε νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ γεύματος αὐτοῦ.

30.

Ἀπορῶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη καλὴν ὄρεξιν, ἢ τοῦλάχιστον καλὴν χώνευσιν. Μοὶ φαίνεται ὅτι ἀλλόκοτοί τινες στοχασμοὶ πρέπει νὰ τὸν ἐτάραττον ἐν καιρῷ τοῦ γεύματός του, καὶ ὅτι ἡ συνειδήσις

του τῶ ἕκαμνε περιέργους ἐρωτήσεις ἵνα μάθῃ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἐκτείνεται τὸ θεῖον δίκαιον τῆς σωμα-
τεμπορίας. Ὅτε τὸ γεῦμα ἐπιβαρύνει τὸν στόμαχον,
νομίζω ὅτι τότε εἶναι ἡ λυπηροτέρα τῶν εἴκοσι τεσ-
σάρων ὥρῶν, ἐξ ὧν συνίσταται μία θλιβερά ἡμέρα.

31.

Ὁ Βολταῖρος ἀρνεῖται τοῦτο λέγων ὅτι ὁ Κάν-
διδος εὔρισκε τὸν βίον πλέον ὑποφερτὸν μετὰ τὸ
φαγητόν του· ἀλλὰ λανθάνεται—διότι, ἐὰν ὁ ἀνθρω-
πος δὲν ἐγίνε χοῖρος, ἡ πλήρωσις τοῦ στομάχου
προσθέτει λύπην ἐπὶ τῆς λύπης του· ἐκτὸς ἂν με-
θυσθῇ, διότι τότε δὲν αἰσθάνεται τὴν πίεσιν τοῦ ἐγ-
κεφάλου του ἐν ὧσιν περιστρέφεται. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν
τροφὴν, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ
Φιλίππου ἢ μᾶλλον τοῦ Ἀμμωνος (ὁ ὁποῖός δὲν
ἤρκειτο νὰ κατακτήσῃ ἓνα μόνον κόσμον καὶ νὰ ἔχῃ
ἓνα μόνον πατέρα).

32.

Ὁμοφρονῶ λοιπὸν μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ἡ
πρᾶξις τοῦ τρώγειν, καθὼς καὶ ἄλλη μία ἢ δύο πρά-
ξεις, μᾶς κάμνει νὰ αἰσθανώμεθα διττῶς τὴν θνητὴν
ὑπαρξίν μας. Ὅτε τεμάχιον ὀπτοῦ κρέατος, ἐν κα-
ρύκευμα, εἰς ἰχθὺς καὶ εἰς ζωμὸς συνηνωμένος μετὰ
τινα ἄλλα προεπιδόρπια δύνανται νὰ μᾶς προξενή-
σωσιν ἠδονὴν ἢ λύπην, τίς ἤθελε καυχῆσθαι διὰ μίαν
διάνοιαν ἐξαρτωμένην τόσον ἰσχυρῶς ἐκ τοῦ γαστρι-
κοῦ χυμοῦ;

33.

Τὴν παρελθοῦσαν ἐσπέραν (δῆλα δὲ τὴν παρελθοῦ-
σαν παρασκευὴν)—καὶ τοῦτο εἶναι γεγονός καὶ ὄχι
ποιητικὸς μῦθος—ἅμα ἐβρίψα πέριξ τοῦ σώματός
μου τὸν μανδύαν μου, ἐν ᾧ ὁ πῖλος καὶ τὰ χειρῶ-

κτιά μου ἔκειντο εἰσέτι ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἤκουσα κρότον πυροβόλου—μόλις εἶχε παρέλθει ἡ ὀγδόη ὥρα—καί, δραμῶν ὅσον μοι ἦτο δυνατὸν τάχιστα, εὔρον τὸν διοικητὴν τῆς φρουρᾶς ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ μόλις ἀναπνέοντα.

34.

Ὁ δυστυχῆς! διὰ τина βεβαίως κακὴν αἰτίαν εἶχε διαπερασθῆ ὑπὸ πέντε σφαιρῶν καὶ ἀφέθη νὰ ἐκπνεύσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους! διέταξα τοὺς ἀνθρώπους μου καὶ μετεκόμισαν αὐτὸν εἰς τὸ οἶκημά μου ἵνα ἐκδύσω αὐτὸν καὶ ἐξετάσω τὰς πληγὰς του· ἀλλὰ διατί νὰ ἐξακολουθῆσω λεπτομερῶς ταύτην τὴν διήγησιν; πᾶσα φροντίς ὑπῆρξεν ἀνωφελῆς, ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπῆρχε πλέον· ἐφονεύθη ἔν τινι Ἰταλικῇ ἔριδι διὰ πέντε σφαιρῶν μὲ τὰς ὁποίας ἐπλήρωσαν τὸν σωλῆνα παλαιοῦ πυροβόλου.

35.

Ἦρχισα νὰ τὸν παρατηρῶ, διότι μοὶ ἦτο λίαν γνωστός· ἔχω ἰδεῖ πλεῖστα πτώματτα, ἀλλ' οὐδὲν οὐδέποτε μοὶ ἐφάνη ἔχον χαρακτῆρας τόσοσ ἀταράχους μετὰ τοιοῦτον σύμβαμα· μ' ὅλον ὅτι εἶχε τὸν στόμαχον, τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἦπαρ διατετριπημένα, ἐφαίνετο μᾶλλον κοιμώμενος ἢ νεκρός· ἐπειδὴ δὲ τὸ αἷμα αὐτοῦ εἶχε χυθῆ ἔντὸς αὐτοῦ, οὐδὲν φρικῶδες σημεῖον ἐδήλου τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου του.—ὥστε, ἐν ᾧ ἐθεώρουν αὐτὸν, ἐσκεπτόμην ἢ ἔλεγον·

36.

— « Εἶναι ἄρα γε ὁ θάνατος τὸν ὁποῖον βλέπω ἐμπρός μου; τί εἶναι λοιπὸν ὁ θάνατος ἢ ἡ ζωὴ; ἀποκρίθητί μοι. » Ἄλλ' αὐτὸς δὲν ὠμίλει. « Ἐγέρθητι. » Ἄλλ' αὐτὸς ἐκοιμᾶτο πάντοτε. Χθὲς ἀκόμη τίς ἄλλος εἶχεν ἐνέργειαν καὶ δύναμιν πλειοτέραν

τοῦ ἀνδρὸς τούτου; μυριοὶ πολεμισταὶ ἐσέβοντο καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐλαχίστους λόγους του. Ἔλεγεν, ὡς ὁ ἑκατόνταρχος, Ὑπαγε, καὶ ὁ προσταζόμενος ὑπήγαιεν. Ἐρχου, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν. Ἡ σάλπιγξ καὶ ἡ κερατίνη ἐσίγων μέχρις οὗ αὐτὸς ἠθέλην ὀμιλήσει· καὶ τῶρα δὲν τῷ ἔμεινεν ἄλλο εἰμὴ τὸ περιβεβλημένον πενθηρῷ ὑφάσματι τύμπανον.

37.

Ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες πρότερον ὑπηρέτουν καὶ ἐσέβοντο αὐτόν ὡς ἀρχηγόν των, ἰδοὺ ἴστανται ἠθροισμένοι περὶ τὴν κλίνην του, παρατιροῦντες μετὰ λύπης ἐκεῖνο τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον ἐτραυματίσθη διὰ τελευταίαν φοράν, ὄχι ὅμως ~~ἐν~~ πρώτην. Τοιοῦτον τέλος λοιπὸν ἐπεφυλάττετο ἐκείνῳ ὁ ὁποῖος τοσάκις εἶχεν ἀντικρύσει καὶ τρέψει εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ναπολέοντος· ἐκείνῳ ὁ ὁποῖος ἦτο πάντοτε πρῶτος εἰς τὰς προσβολὰς καὶ τὰς ἐφόδους! ἔπρεπε λοιπὸν τῶρα νὰ σφαγῇ ἐν τῇ ὁδῷ εἰρηνικῆς πόλεως;

38.

Πλησίον τῶν νέων πληγῶν του ἐφαίνοντο αἱ οὐλαὶ τῶν παλαιῶν πληγῶν του, αἱ ἐντιμοὶ ἐκεῖναι οὐλαὶ αἱ ὁποῖαι ἐδόξασαν αὐτόν· ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἦτο φρικώδης. Ἄλλ' ἄς ἀφήσω τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐπειδὴ τοιαῦτα ἀντικείμενα ἀπαιτοῦσιν ἴσως πλειοτέραν προσοχὴν παρ' ὅσην ὀφείλω νὰ ἐπιστήσω. Ἐθεώρουν αὐτόν, καθὼς πολλακίς ἐθεώρησα τοιαῦτα θεάματα, προσπαθῶν νὰ εὔρω τι ἐν τῷ θανάτῳ τὸ ὁποῖον νὰ στηρίξῃ, νὰ κλονίσῃ ἢ νὰ δημιουργήσῃ πίστιν τινά.

39.

Ἄλλ' ἦτο ἀκατανόητον μυστήριον. Εἴμεθα ἐν τ

ταῦθα, καὶ ὑπάγομεν—ἀλλὰ ποῦ; πέντε τεμάχια μολύβδου ἢ τρία ἢ δύο ἢ ἓν μόνον μᾶς ἀποστέλλει πολὺ μακρὰν τοῦ κόσμου τούτου. Ἐκαστον στοιχείον δύναται λοιπὸν νὰ καταστρέψῃ τὰ ἰδικά μας στοιχεῖα; ὁ ἀήρ, ἡ γῆ, τὸ πῦρ, δὲν θνήσκουσι ποτέ, καὶ ἡμεῖς ἀποθνήσκομεν; ἡμεῖς, τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ περιλαμβάνει τὰ πάντα; Ἄλλ' ἄρκετὰ περὶ τούτου, ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν μας.

40.

Ὁ ἀγοραστὴς τοῦ Ζουὰν καὶ τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ ἤγαγε τὰ κτήματά του πρὸς κεχρυσωμένην τινὰ λέμβον, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπεβιάσθη μετ' αὐτῶν, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἀπεμακρύνθησαν μεθ' ὅσης ταχύτητος αἱ κῶπαι καὶ ὁ ῥοῦς τῶν ὑδάτων ἠδυνήθησαν ν' ἀποφέρωσιν αὐτούς. Οἱ δύο αἰχμάλωτοι ἐφαίνοντο ὡς δύο κατάδικοι φερόμενοι εἰς τὴν λαιμοτόμον, ἀγνοοῦντες εἰσέτι τί ἔμελλε νὰ τοῖς συμβῇ, μέχρις οὗ τὸ ἀκάτιον εἰσῆλθεν εἰς μικρὸν τινὰ ὄρμον πλυσίαν τοίχου τοῦ ὁποίου ἐπέκειντο μελάγχλωροι κυπάρισσοι.

41.

Ἐκεῖ ὁ ὁδηγὸς αὐτῶν ἔκρουσε τὴν ὀρθοῦραν μικρᾶς σιδηρᾶς θύρας, ἡ ὁποία ἀνοίχθη καὶ εἰσῆλθον πρῶτον ὑπὸ χαμηλὴν δενδροστοιχίαν, σχηματισθεῖσαν ἐκ μεγάλων δένδρων ὑψαιμένων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ· ἐπειδὴ δὲ ἡ νύξ ἐπῆλθε, πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἀπώλεσαν σχεδὸν τὸν ὄρμον των, ἀλλ' ἀνεῦρον αὐτὸν ψηλαφῶντες. Ὁ εὐνοῦχος εἶχε κάμει σημεῖον τοῖς κωπηλάταις, οἱ ὁποῖοι ἀπεμακρύνθησαν χωρὶς νὰ εἴπωσι λέξιν.

42.

Ἐβάδιζον λοιπὸν ψηλαφῶντες διὰ μέσου ἄλσων χρυσομηλεῶν, ἰσμήνων καὶ ἄλλων δένδρων (περὶ

τῶν ὁποίων ἡδυνάμην νὰ ὀμιλήσω ἐν ἐκτάσει, διότι δὲν ὑπάρχουσι σχεδὸν ἐν τῷ Βορρᾶ τοιαῦτα Ἀνατολικά δένδρα, φυτὰ καὶ τὰ λοιπά· ἀλλ' ἀφ' οὗ εἰς ποιητῆς ἐταξείδευσεν εἰς τὴν Τουρκίαν, ὅλοι οἱ κακοὶ στιχουργοὶ μας νομίζουσι ὅτι πρέπει νὰ θέτωσιν ὀλοκλήρους στοιβάδας ἀνθέων ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτῶν).

43.

Ἐν ᾧ προεχώρου ἐπῆλθε σταχασμὸς τις ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Ζουάν, ὁ ὁποῖος τὸν διεκοίνωσε πρὸς τὸν ἐταῖρόν του· ὁ στοχασμὸς οὗτος ἦτο ὁ αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἐπέλθῃ εἰς σέ καθὼς καὶ εἰς ἐμέ. « Μοὶ φαίνεται, εἶπεν, ὅτι δὲν ἤθελεν εἶσθαι μέγα ἀμάρτημα νὰ κτυπίσωμεν ἐν κτύπημα διὰ νὰ γίνωμεν ἐλευθεροὶ ἄς συντρίψωμεν τὴν κεφαλὴν τούτου τοῦ μαύρου γέροντος καὶ ἄς φύγωμεν· τοῦτο δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ταχύτερον παρά νὰ τὸ εἴπωμεν ».

44.

« Ναὶ » εἶπεν ὁ ἄλλος, « ἀλλ' ἔπειτα τί θέλωμεν κάμει; Πῶς νὰ ἐξέλθωμεν ἐντεῦθεν; Πῶς διὰ βολὸν εἰσῆλθομεν ἐντός; Καὶ ὅταν ἐξέλθωμεν σώσαντες τὸ δέρμα ἡμῶν ἀπὸ τὴν τύχην τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου (1), ἡ ἐπαύριον ἡμέρα ἤθελε μᾶς ἴδῃ εἰς ἄλλο τι σφαγεῖον, καὶ εἰς χειροτέραν κατάστασιν παρά ἐκείνας εἰς ἃς ἔως τώρα εὐρέθημεν, ἐκτὸς δὲ τούτου πεινῶ καὶ, καθὼς ὁ Ἡσαῦ, εὐχαρίστως ἤθελον ἀνταλλάξει τὰ πρωτοτόκιά μου ἀντὶ ἑνὸς τεμαχίου τηγαμιστοῦ κρέατος (beef-steak).

45.

» Δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα μακρὰν κατωκτιμένου τέ-

(1) Ὁ ὁποῖος ἐξεδόρη ζῶν.

που· τὸ θάρρος μὲ τὸ ὁποῖον οὗτος ὁ γέρων αἰθίοψ ἔρπει μετὰ τῶν δύο αἰχμαλώτων του εἰς μίαν τόσον στενὴν ὁδὸν ἀποδεικνύει ὅτι οἱ φίλοι του δὲν κοιμῶνται· μία μόνη κραυγὴ ἤθελε φέρει αὐτοὺς ἀθρόους πρὸς ἀνίχνευσιν ἡμῶν· ὅθεν εἶναι καλῆτερον νὰ παρατηρήσωμεν καλῶς τὸ βάραθρον πρὶν ἢ πηδήσωμεν αὐτό· καὶ ἰδὲ ποῦ μᾶς ἔφερεν αὕτη ἡ ἀτραπός. Μὰ τὸν Δία, ὁποῖον ὠραῖον ἀνάκτορον!—καὶ πόσον λαμπρὰ φωτοχυσία!»

46.

Ἀληθῶς παμμέγιστον οἰκοδόμημα παρουσιάσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των. Κατὰ τὴν τουρκικὴν συνήθειαν, τὰ ἐνώπια αὐτοῦ ἦσαν ἐπίχρυσα καὶ κεχρωσμένα μὲ διάφορα χρώματα καὶ μὲ ἀγροῖκον πολυτέλειαν, διότι οἱ Τούρκοι ἔχουσιν ὀλιγίστην γνῶσιν τῶν τεχνῶν τῶν ὁποίων ἐστία ὑπῆρξέ ποτε ἡ χώρα ἦν αὐτοὶ τώρα κατοικοῦσιν. Αἱ ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ἐξοχικαὶ οἰκίαι των φαίνονται ὡς παραπετάσματα νεωστὶ κεχρωσμένα ἢ ὡς ὠραῖαι σκηνογραφίαι τοῦ θεάτρου.

47.

Καθ' ὅσον δὲ προσήγγιζον εὐωδία ἐδεσμάτων τινῶν, ὀπτῶν κρεάτων, πιλαφίων καὶ ἄλλων πρᾶγματων τερπόντων τὴν γεῦσιν παντὸς πεινῶντος ἀνθρώπου, ἔπαυσε τὰς ἐπαναστατικὰς διαθέσεις τοῦ Ζουάν καὶ ἔκαμεν αὐτὸν εὐπειθέστερον. Ὁ φίλος του πρὸς τοῦτοις προσέθεσε μίαν γνώμην ἢ ὁποία τὸν πύχαριστήσε, « Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Οὐρανοῦ, εἶπεν, ἄς δειπνήσωμεν τώρα καὶ ἔπειτα θέλω εἶσθαι εἰς τὴν διάθεσίν σου ἐὰν προτίθῃσαι νὰ κάμῃς θόρυβον ».

48.

Τινὲς μᾶς προτείνουσι νὰ ἐπικαλώμεθα τὰ πάθη, ἄλλοι τὰ αἰσθήματα καὶ ἄλλοι τὸ λογικὸν τῶν ἀν-

θρώπων· ἀλλὰ τοῦτο τὸ τελευταῖον μέσον ποτὲ δὲν ὑπῆρξε τοῦ συρμοῦ, διότι τὸ λογικὸν νομίζει ὅτι πᾶς συλλογισμὸς εἶναι παράλογος. Ἕνές ῥήτορες ὁμιλοῦσι μὲ θρηνητικὸν τόνον, καὶ ἄλλοι ὀπλίζονται μὲ τὴν μᾶστιγα τῆς ἐπικρίσεως· ἀλλ' ὅλοι, μᾶλλον ἢ ἥττον, μᾶς ἐνοχλοῦσι μὲ τὰ ἀγαπητά των ἐπιχειρήματα, οὐδεὶς φροντίζει νὰ ἦναι βραχύλογος.

49.

Ἄλλὰ παρεχβαίνω τοῦ προκειμένου.—ἐξ ὄλων τῶν ἐπικλήσεων, καὶ τοι δὲν ἀρνοῦμαι τὴν δύναμιν τῆς παθητικῆς εὐγλωττίας, τὴν τοῦ χρυσοῦ, τὴν τοῦ κάλλους, τὴν τῆς κολακείας, τὴν τῶν ἀπειλῶν ἐν τισὶ περιπτώσεσι, τὴν τῶν σελλινίων,—οὐδεμία εἶναι ἀσφαλεστέρα ἐνίοτε, ἢ ἀκουσθῆ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐδεμία εἶναι τόσον καταπειστικὴ, ὡς τὸ βλέπομεν καθ' ἡμέραν, ὅσον ἡ παντοδύναμος ἐκείνη φωνή, ὁ μαγευτικὸς ἐκεῖνος ἤχος τῆς ψυχῆς—δῆλα δὲ ὁ κώδων τοῦ γεύματος.

50.

Εἰς τὴν Τουρκίαν δὲν ὑπάρχουσι κώδωνες, καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκεῖ γευματίζουσιν. Ὁ Ζουὰν καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ, μ' ὄλον ὅτι δὲν ἤκουσαν τὸ χριστιανικὸν σύνθημα τοῦ δείπνου, καὶ δὲν εἶδον κανένα θεράποντα ἵνα τοὺς εἰσαγάγῃ, ἠσθάνθησαν ὅμως τὴν ὄσμην ὀπτοῦ κρέατος, εἶδον τὴν φλόγα μεγάλης πυρᾶς, μαγεῖρους ἐργαζομένους μὲ βραχίονας γεγυμνωμένους μέχρι τῶν ὠμων. Ἐν ἐνὶ λόγῳ παρετήρησαν δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ μὲ τὸ προφητικὸν ὄμμα τῆς ὀρέξεως.

51.

Ἀφήσαντες τότε πᾶσαν ἰδέαν ἀντιστάσεως, ἤκουλούθησαν ἐγγύθεν τὸν αἰθίοπα ὁδηγόν των, ὁ ὁποῖος

οὐδόλως ἐφαντάζετο ὅτι ἡ δυστυχῆς ζωὴ του διέ-
 τρεχε μέγιστον κίνδυνον. Ἔκαμε πρὸς αὐτοὺς ση-
 μείον νὰ σταθῶσιν ὀλίγον μακρὰν, ἔκρουσε τὴν θύραν
 ἡ ὅποια καὶ ἀνοίχθη, καὶ τότε εὐρεῖα καὶ μεγαλο-
 πρεπῆς αἴθουσα ἐξέθεσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των
 ὄλην τὴν ἀσιατικὴν πομπὴν τῆς Ὀθωμανικῆς ὑπε-
 ρρηφανείας.

52.

Δεν θέλω νὰ κάμω περιγραφὴν εἶμαι ἰσχυρὸς εἰς
 τὸ περιγράφειν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι τῶν φώ-
 των δὲν ὑπάρχει μωρὸς ὁ ὅποιος νὰ μὴ περιγράφῃ
 τὴν θαυμασίαν εἰς ξένην τινὰ αὐτὴν περιτήγησίν του,
 καὶ ὁ ὅποιος νὰ μὴ γεννᾷ ἐν βιβλίον εἰς τέταρτον (in
 quarto) ἐπιζητῶν τοὺς ἐπαίνους σας—προξενεῖ ὄλε-
 θρον εἰς τὸν ἐκδόστην του, καὶ δι' αὐτὸν τοῦτο εἶναι
 ἀπλοῦν παίγνιον· ἡ δὲ δυστυχῆς φύσις παντοιοτρόπως
 βασανισθεῖσα ὑποτάσσεται μετὰ παραδειγματικῆς ὑπο-
 μονῆς εἰκονιζομένη ἐν τοῖς ὁδηγοῖς τοῦ περι-
 ηγητοῦ, ἐν τοῖς ποήμασι, ταῖς περιοδείαις,
 τοῖς σχεδιάσμασι καὶ ταῖς γραφικαῖς παρα-
 στάσεσιν.

53.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ
 ἄλλου ἄκρου, ἀνθρωποὶ τινες ἔνθα καὶ ἔνθα ἀνακα-
 θήμενοι ἐπὶ τῶν ἰσχύων των ἐπέσσευον· ἄλλοι ὠμί-
 λουν μονοσυλλάβοις λέξεσιν· οἱ μὲν ἐφαίνοντο ἀσχο-
 λούμενοι ἐρωτικῶς περὶ τὸν στολισμὸν των, οἱ δὲ
 ἐκάπνιζον διὰ πολυτελῶν καπνοσυρίγγων κεκοσμη-
 μένων ἤλεκτρίνοις ἐπιστομίαις μᾶλλον ἢ ἥττον πο-
 λυτίμοις, πολλοὶ περιεπάτουν σοβαρευόμενοι, ἄλλοι
 ἐχοιμῶντο ἢ ἠφιμάζοντο πρὸς δεῖπνον καταπίνοντες
 ποτῆριον ρουμίου.

54.

Ὅτε ὁ μαῦρος εὐνοῦχος εἰσῆλθε μετὰ τῶν δύο ἀγροασθέντων ἀπίστων, τινὲς ὑψωσαν ἐπὶ τινα στιγμήν τὰ ὄμματα χωρὶς νὰ βραδύνωσι τὰ βήματά των· ἀλλ' οἱ καθήμενοι δὲν ἐκινήθησαν ποσῶς· εἰς ἡ δύο ἐθεώρησαν τοὺς αἰχμαλώτους κατὰ πρόσωπον, καθὼς θεωροῦσι τοὺς ἵππους οἱ θέλοντες νὰ μαντεύσῃ τὴν ἀξίαν των· ἄλλοι ἐκ τῆς θέσεώς των ἕκαστον νεῦμα διὰ τῆς κεφαλῆς των πρὸς τὸν εὐνοῦχον ἀλλ' οὐδεὶς ἠνώχλησεν αὐτὸν δι' ἐρωτήσεων.

55.

Ὁ μαῦρος ἔγαγεν αὐτοὺς διὰ τῆς αἰθούσης, καὶ ἔπειτα, χωρὶς νὰ σταθῆ, ἔφερεν αὐτοὺς διὰ μέσου σειρᾶς ἄλλων πολυτελῶν δωματίων, ἀλλ' ἔνθα ἐπεκράτει σιγή, ἐκτὸς ἐνὸς μόνου ὅπου ὁ πῖδαξ μαρμαρίνου βρῦσεως ἤγειρε τὴν ἠχώ ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτός, καὶ ἐνὸς ἄλλου ὅπου γυναικεῖαι τινες κεφαλαὶ ἐδείκνυον τοὺς μέλανας ὀφθαλμούς των διὰ μέσου δικτυωτῆς θυρίδος, ὡς νὰ ἦσαν ἐκπεπληγμένοι καὶ περίεργοι νὰ μάθωσι πόθεν προήρχετο ὁ θόρυβος ὁ ὁποῖος αἰφνης ἤκούσθη.

56.

Τὸ ἀμυδρὸν φῶς λυχνιῶν τινων κρεμαμένων ἐκ τῶν ὑψηλῶν θόλων ἤρκει ἵνα ὀδηγήσῃ τὰ ἀμφίβολα βήματά των, ἀλλ' ὄχι καὶ ἵνα φωτίσῃ τὰς βασιλικὰς ἐκεῖνας παστάδας καὶ ν' ἀνακαλύψῃ ὄλην τὴν λαμπρότητα των. Δὲν ὑπάρχει ἴσως κανὲν πρᾶγμα, δὲν θέλω εἰπεῖ τὸ ὁποῖον φοβίζει, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον θλίβει τόσο πολὺ, εἴτε τὴν νύκτα εἴτε τὴν ἡμέραν, ὅσον μεγάλη αἴθουσα μὴ ἔχουσα καμμίαν ψυχὴν ζωογονοῦσαν τὴν ἀψυχὸν μεγαλοπρέπειαν αὐτῆς.

57.

Δύο ἢ τρία ἄτομα φαίνονται ὀλίγιστα, ἐν μόνον εἶναι οὐδέν. Εἰς τὰς ἐρήμους, εἰς τὰ δάση, εἰς τὸ πλήθη, εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ὠκεανοῦ ἢ μοναξία ἀρμόζει, διότι ἐξεύρομεν ὅτι ἐκεῖ εἶναι τὸ βασιλεῖον αὐτῆς· ἀλλ' εἰς μίαν μεγάλην αἴδουσαν ἢ στοὰν, εἴτε τὸ οἰκοδόμημα εἶναι ἀρχαῖον εἴτε νέον, καταλαμβανόμεθα ὑπὸ νεκρώσεως ὅταν εὕρισκώμεθα μόνοι ἐντὸς περιβόλου προωρισμένου πρὸς οἴκησιν πολλῶν ἀνθρώπων.

58.

Ἐν καθαρὸν καὶ κομφὸν σπουδαστήριον ἐν χειμερινῇ νυκτί, ἐν βιβλίον, εἰς φίλος, μία κυρία μόνη ἢ ποτήριον οἴνου τῆς Βουρδιγάλης μετὰ ἐδεσμάτων τοῦ Sandwich (¹), καὶ καλὴ ὄρεξις, εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα μᾶς κάμνωσι νὰ διερχώμεθα εὐχαρίστως Ἀγγλικὴν δείλην, μ' ὄλον ὅτι δὲν παρουσιάζουσι βεβαίως τόσον λαμπρὸν θέαμα ὅσον ἐν θέατρον πεφωτισμένον διὰ ὑδρογόνου ἀερίου.—ἐγὼ διέρχομαι τὰς ἐσπέρας μου μόνος, εἰς μεγάλας αἰθούσας, καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι τόσον μελαγχολικός.

59.

Φεῦ! ὁ ἄνθρωπος κάμνει μέγα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὸν κάμνει μικρόν· δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι τοῦτο ἀρμόζει κάλλιστα εἰς μίαν ἐκκλησίαν. Τὸ οἰκοδόμημα τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ περὶ τοῦ Οὐρανοῦ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνεταί εὐτελές· ὅθεν ἔστω μέγα καὶ στερεὸν ἵνα διαρκέσῃ μέχρις οὗ τὰ ὀνόματα τῶν οἰκοδόμων λησμονηθῶσιν· ἀλλὰ μεγάλαι οἰκίαι ἀρμόζουσιν ὀλί-

(¹) Τμήμα χοιρομηρίου ἢ τεταριχευμένης γλώσσης ἐντὸς δύο τμημάτων ἄρτου μετὰ βουτύρου· τὸ ἔδεσμα τοῦτο ἠγαπᾶτο παραπολὸν ὑπὸ τοῦ κόμητος τοῦ Sandwich, ἐξ οὗ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν.

γον, καὶ μεγάλοι τάφοι ἀρμόζουσιν ἔτι ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ, ἀπὸ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ πρώτου προγόνου των. Μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ (Βαβυλώνος) ἠδύνατο νὰ τοὺς διδάξῃ περὶ τούτου κάλλιον ἐμοῦ.

60.

Ἡ Βαβέλ ἦτον ὁ τόπος τῆς θήρας τοῦ Νεβρώδ, καὶ ἔγινε πόλις θαυμασία ἕνεκα τοῦ μεγαλείου, τῶν τειχῶν καὶ τοῦ πλούτου αὐτῆς. Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐβασίλευσεν ἐν αὐτῇ μέχρις οὗ θερινὴν τινα ἐσπέραν ἠναγκάσθη νὰ φάγῃ χόρτα, καὶ ὁ Δανιὴλ ἠμέρωσεν ἐν αὐτῇ τοὺς λέοντας ἐν τῷ φωλεῶ των πρὸς μέγαν θαυμασμὸν τοῦ λαοῦ· ἡ Βαβέλ ὑπῆρξεν ὡσαύτως περίφημος ἕνεκα τῆς θίσθης καὶ τοῦ Πυράμου, καὶ ἕνεκα τῆς συκοφαντηθείσης βασιλείσης Σεμιράμιδος.

61.

Αὕτη ἡ ὑπὸ βανχύσων χρονικογράφων ὑβριθεῖσα βασιλίσσα ἐκατηγορήθη (ὑπὸ συνωμοτῶν βεβαιῶς), ὅτι εἶχεν ἄτοπον φιλίαν πρὸς τὸν Ἴππον της (ὁ ἔρωσ, ὡς ἡ θρησκεία, ἔχει ἐνίοτε τὰς αἱρέσεις του). ἡ τερατώδης αὕτη διήγησις ἔσχε πιθανῶς τὴν πηγὴν της (διότι εἶδον ἐνιαχοῦ τοιαύτας ὑπερβολὰς) εἰς ἐν λάθος ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἤθελέ τις γράψῃ « courier (Ἴππον) » ἀντὶ « courier (ταχυδρόμον). » Ἐπεθύμουν νὰ ἐφέρετο ἡ ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἐνώπιον συνόδου ἐνόρκων ⁽¹⁾. »

(1) Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ λόρδος Βύρων ἔγραφε τοῦτο τὸ ἄσμα, ἡ θλιθερὰ ὑπόθεσις τῆς βασιλείσης Καρολίνης, κατηγορηθείσης πρὸς τοὺς ἄλλοις πλημμελήμασιν, ὅτι εἶχε δεχθῆ εἰς τὴν κλίνην της τὴν Βεργάμην, ὁ ὁποῖος ἔγινε θαλαμηπόλος της ὡν πρότερον ταχυδρό-

62.

Ἄλλ' ἄς ἐξακολουθήσωμεν.—ἐὰν ὑπῆρχον (καὶ τί δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ τὴν σήμερον!) ἄπιστοὶ τινες οἱ ὅποιοι δὲν ἠδυνήθησαν ἢ δὲν ἠθέλησαν νὰ εὕρωσι τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ἡ Βαβέλ (μ' ὄλον ὅτι ὁ Κλαύδιος Rich μετεκόμισεν ἐκεῖθεν πλίνθους τινὰς καὶ συνέγραψεν ἐσχάτως δύο ὑπομνήματα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου), ἄς πιστεύσωσι τοὺς δυσπίστους Ἰουδαίους τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ πιστεύωμεν μ' ὄλον ὅτι αὐτοὶ δὲν μᾶς πιστεύουσιν.

63.

Ἄς ἐνθυμηθῶσι συγχρόνως ὅτι ὁ Ὁράτιος ἐξέφρασε μετὰ κομπῆς συντομίας τὴν οἰκοδομικὴν μανίαν ἐκείνων οἵτινες λησμονοῦντες τὸν εὐρὺν τόπον τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως, παραδίδονται ὅλως εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Ἐξεύρομεν εἰς τί μέλλουσι ν' ἀπολήξωσι μίαν ἡμέραν ὅλα τὰ πράγματα καὶ οἱ ἄνθρωποι· λυπηρὸν μάθημα (καθὼς εἶναι ὅλα τὰ ἠθικὰ μαθήματα), καὶ τὸ « *sepulchri immemor struis domos* » μᾶς δεικνύει ὅτι κτίζομεν οἰκίας ὅτε πρέπει νὰ ἐγείρωμεν τάφους.

64.

Ἐπὶ τέλους οἱ αἰχμάλωτοι καὶ ὁ ὀδηγὸς αὐτῶν ἔφθασαν εἰς ἀπόκεντρόν τινα θάλαμον ὅπου ἡ ἡχώ ἠγείρετο ὡς ἐκ μακροῦ ὕπνου· μ' ὄλον ὅτι οὗτος ὁ τόπος ἦτο πλήρης παντὸς ἀντικειμένου τὸ ὅποιον ἠδύνατό τις νὰ ἐπιθυμήσῃ, ἦτο παράδοξον ὅτι εὐρίσκετο ὡσαύτως πλῆθος πραγμάτων τὰ ὅποια ἐφαί-

μος της (courier), ἀπησχόλει πολὺ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τοὺς Ἄγγλους. Οἱ εἰς τὰς οἰκιακὰς ταραχὰς τοῦ Γεωργίου Δ' ὑπαινεγμοὶ εἶναι συγχοὶ ἐν τῇ κειμένῳ.

νοντο ἀχρηστα. Ὁ πλοῦτος εἶχε δαπανηθῆ ἀφθό-
 νως ἐνταῦθα ἵνα πληρωθῆ ἐπίπλων ὁ ὠραίος ἐκεῖνος
 θάλαμος, ὁ ὁποῖος ἔκαμνε τὴν φύσιν νὰ δυσκολευθῆ
 εἰς τὸ νὰ μαντεύσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ τέχνη ἠθέ-
 λησε νὰ κάμῃ.

65.

Ἐφαίνεται ὁμως ὅτι ἦτο μόνον πρόδομος προκεί-
 μενος σειρᾶς ἢ συνεχείας ἄλλων δωματίων δι' ὧν
 ἠδύνατό τις νὰ ὑπάγῃ ὁ Θεὸς ἐξεύρει ποῦ· ἀλλ' ἐν
 τῷ θαλάμῳ τούτῳ τὰ ἐπιπλα ἦσαν πολυτελέστατα·
 ἐλυπεῖτό τις νὰ καθίσῃ ἐπ' ἐκείνων τῶν ἀνακλίντρων·
 τόσον ἦσαν πολύτιμα! οἱ τάπητες ἦσαν ἐξειργασμένοι
 μὲ τόσον σπανίαν τέχνην, ὥστε σοὶ ἐνεποιοῦν ἐπιθυ-
 μίαν νὰ ὀλισθήσῃς ἐπ' αὐτῶν ὡς χρυσοῦς ἰχθύς.

66.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ εὐνοῦχος, χωρὶς νὰ καταδεχθῆ νὰ
 ρίψῃ οὔτε ἐν βλέμμα ἐπ' ἐκείνων τῶν θαυμασιῶν ἀν-
 τικειμένων τὰ ὁποῖα ἐξέπληττον τοὺς δούλους, ἐπά-
 τει θαρραλέως ἐπ' ἐκείνων τῶν ταπήτων τοὺς ὁποίους
 αὐτοὶ μόλις ἐτόλμων νὰ ἐγγύσωσι μὲ τὰ ἄκρα τῶν
 ποδῶν των φοβούμενοι μὴ τοὺς μολύνωσιν, ὡς ἐὰν
 ἐπάτουν ἐπὶ τοῦ γαλαξίου καὶ ὄλων τῶν ἀστέρων
 του. Ἐπλησίασεν εἰς ἐν ἱματοφυλάκιον κατεσκευα-
 σμένον ἐν τῇ μεμαχρυσμένῃ ἐκείνῃ γωνίᾳ, τὴν ὁποίαν
 δύνασαι, νὰ ἴδῃς, ἢ ἐὰν δέν δύνασαι, τὸ σφάλμα δέν
 εἶναι ἰδικόν μου.

67.

Ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι σαφής. Ὁ μαῦρος, λέγω, ἀνοί-
 ξας τοῦτο τὸ ἱματοφυλάκιον, ἐξέβαλε ποσότητά τινα
 ἐνδυμάτων ἱκανῶν νὰ στολίσωσι καὶ τὸν σημαντι-
 κώτατον Μουσουλμάνον ὑπῆρχον ἐκεῖ παντοῖαι στο-
 λαί, καὶ μὲ ὄλην ταύτην τὴν ἀφθονίαν, ἐδυσκολεύθη

νά ἐκλέξη ὁ ἴδιος τὰ φορέματα τὰ ὁποῖα ἔκρινεν ὅτι ἦσαν μᾶλλον κατάλληλα διὰ τοὺς χριστιανοὺς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀγοράσει.

68.

Διὰ μὲν τὸν προσβύτερον καὶ ῥωμαλεώτερον ἐκ τῶν δύο αἰχμαλώτων ἐξέλεξε Κρητικόν τινα μανδύαν, φθάνοντα μέχρι τῶν γονάτων, καὶ ἀναξυρίδας, ὄχι στενάς μέχρι διαρρήξεως, ἀλλ' ἱκανάς ἕνεκα τῆς εὐρύτητός των νὰ καλύψωσι τὰ ὀπίσθια ἐνὸς Ἀσιανοῦ ἐν σάλιον τοῦ ὁποίου τὸ ὕφασμα ἦτο προῖον τῆς Κασιμίρης, συρτάς κιτρίνας ἐμβάδας, ἐν ἐγχειρίδιον μὲ πολύτιμον λαβὴν καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶν ὅτι κοσμεῖ ἓνα φιλάρεσκον Τοῦρκον.

69.

Ἐν ᾧ ὁ δοῦλος ἐνεδύετο, Μπαμπᾶς ὁ Αἰθίοψ ὁδηγὸς ὑπεδείκνυε πρὸς τοὺς δύο χριστιανοὺς τὰ ἄπειρα πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα ἠδύναντο τέλος νὰ ἐπιτύχωσιν ἐὰν μόνον ἤθελον ν' ἀκολουθήσωσι τὴν ὁδὸν ἣν ἡ τύχη αὐτῆ ἐφαίνετο ὅτι συνίστα αὐτοῖς, καὶ προσέθεσεν ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ τοῖς τὸ εἶπη, « ἡ τύχη των ἤθελε βελτιωθῆ ἔτι μᾶλλον, ἐὰν ἤθελον νὰ περιτμηθῶσιν. »

70.

« Ὅσον δι' αὐτὸν, ἤθελε χαρῆ ἀληθῶς βλέπων αὐτοὺς ἀληθεῖς πιστοὺς, οὐχ ἦττον ἄφινε τὴν πρότασίν του εἰς τὴν ἐκλογὴν των. » Ὁ Ἄγγλος ἠυχαρίστησεν αὐτὸν διὰ τὴν ὑπερβολικὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐλευθέρους εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀσημάντου τούτου πράγματος· δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ ἐκφράσῃ « ἀρχοῦντως, » ἔλεγε, « τὸν ἐπαινὸν του δι' ὅλα τὰ ἔθιμα τοῦ ἐξ ηγενοισμένου ἔθνους τῶν Τοῦρκων. »

71.

» Ἐκ μέρους αὐτοῦ δὲν εἶχε σχεδὸν κἀνὲν ἐμπόδιον εἰς τὸ νὰ παραδεχθῆ ταύτην τὴν ἀρχαίαν καὶ σεβαστὴν συνθήειαν ὅθεν ἀφ' οὗ ἤθελε λάβει ἐλαφρὸν δεῖπνον, εἰς τὸν ὁποῖον ὠμολόγει ὅτι ἡ ὄρεξις τοῦ τὸν προσεκάλει, δὲν ἀμφίβαλλεν ὅτι μετὰ τινὰς ὥρας σκέψεως ἤθελε συνοικειωθῆ πρὸς τὴν χειρουργίαν ταύτην. » — « Σκέφθητι καλῶς, » εἶπεν ὁ Ζουάν μετὰ ὀργίλου τόνου, « κάλλιον νὰ μὲ φονεύσουν προτιμῶ μᾶλλον νὰ τοὺς ἀφήσω νὰ περιτάμωσι τὴν κεφαλὴν μου,

72.

» καὶ ν' ἀπολέσω χιλίας κεφαλὰς παρὰ νά..... »

« Ἄλλὰ, σὲ παρακαλῶ, ἐπανάλαβεν ὁ ἕτερος, μὴ με διακόπτῃς· μὲ κάμνεις ν' ἀπολέσω τὴν σειρὰν τοῦ λόγου μου—Κύριε, καθὼς ἔλεγον, ἅμα δειπνήσω, θέλω ἰδεῖ ἐὰν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν πρότασίν σου, ἀρκεῖ ὅμως ἡ ἄκρα σου ἀγαθότης ν' ἀφήσῃ τὸ πρᾶγμα πάντοτε εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν μας. »

73.

Ὁ Μπαμπᾶς ἐστράφη πρὸς τὸν Ζουάν—« Λάβε τὸν κόπον νὰ ἐνδυθῆς, » τῷ εἶπε, δείξας μὲ τὸν δάκτυλόν του στολὴν δι' ἧς μία ἡγεμονίς ἠδύνατο εὐχαρίστως νὰ ἐνδυθῆ· ἀλλ' ὁ Ζουάν, ἀκίνητος καὶ ἄφωνος, μὴ ἔχων διάθεσιν νὰ μεταμφιεσθῆ ὡς προσωπιδοφόρος, ἀπώθησεν ἐκείνας τὰς ἐσθῆτας μὲ τὴν ἄκραν τοῦ χριστιανικοῦ ποδός του, ὅτε δὲ ὁ γέρων Αἰθίοψ τῷ εἶπε· « Σπεῦσον, » ἀπεκρίθη· « Γέρων, δὲν εἶμαι γυνή. »

74.

« Δὲν ἐξεύρω τί πρᾶγμα εἶσαι, οὐδὲ μοὶ μέλει,

εἶπεν ὁ Μπαμπᾶς· « ἀλλὰ κάμε, σὲ παρακαλῶ, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖόν σοι λέγω νὰ κάμης· δὲν ἔχω καιρὸν νὰ λέγω πολλοὺς λόγους. »

« Τούλάχιστον, » ἀπεκρίθη ὁ Ζουάν, « δύναμαι νὰ ἐρωτήσω τὴν αἰτίαν τῆς παραδόξου ταύτης μεταμφέσεως. »

« Πρόσεξον μὴ γίνεσαι περίεργος, εἶπεν ὁ Μπαμπᾶς· θέλεις τὸ μάθει ἐν οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ· δὲν μοὶ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ σοι εἶπω πλειότερα.

75.

« ὦ! τότε, ἐὰν συναινέσω εἰς τοῦτο, θέλω... » εἶπεν ὁ Ζουάν....

« — Στάσου, εἶπεν ὁ μαῦρος, μὴ κάμνης, σὲ παρακαλῶ, τόσον θόρυβον· ἔσο ἡσυχώτερος· αὐτὸ τὸ θάρρος σου εἶναι καλόν, ἀλλὰ δύναται νὰ γίνῃ παραπολὺ τολμηρὸν, καὶ τότε δὲν θέλεις μᾶς εὔρη πολὺ διατεθειμένους πρὸς ἀστεϊσμόν. »

« — Τί λοιπόν! κύριε, τί θέλει εἶπη ὁ κόσμος ὅταν μάθῃ ὅτι ἐνεδύθην μὲ φορέματα τοῦ ἄλλου φύλου; » —

Ἄλλ' ὁ Μπαμπᾶς ἵνα περατώσῃ ταύτην τὴν ἔριδα,

« Ἐάν με ἐρεθίσῃς, εἶπε, πλειότερον, θέλω προσκαλέσει ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν σε ἀφήσει νὰ ἦσαι οὔτε τοῦ ἐνὸς οὔτε τοῦ ἄλλου φύλου.

76.

« Σοὶ προσφέρω ἐξαίρετον στολὴν εἶναι γυναικεία, ἀληθῶς, ἀλλ' ὑπάρχει λόγος δι' ὃν πρέπει νὰ τὴν φορέσῃς. »

« Καὶ πῶς! μὲ ὄλην τὴν ἀηδίαν ἣν ἐμποιεῖ εἰς τὴν ψυχὴν μου τοῦτο τὸ θηλυπρεπὲς ἔνδυμα! » Οὕτως ὠμίλησεν ὁ Ζουάν. Ἐπειτα, μετὰ βραχεῖαν σιγὴν, ψιθυρίζων ἀράστινας, προσέθεσε. « Τί διάβολον θέλω κάμει ὄλην ταύτην τὴν μεταξωτὴν σκέπη; »

Με τοιαύτας ἀνιέρους λέξεις ὁ Ζουὰν ἐβλασφήμει τὸ ὠραιότατον τριχάπτον τὸ ὁποῖον ἐκόσμησέ ποτε νύμφην ἐν ἡμέρᾳ γάμου.

77.

Ἐβλασφήμει λοιπὸν, καὶ στενάζων ἐνεδύθη σπρικὰς περισκελίδας σαρκίνου χρώματος, ἔπειτα ἔζωσε τὴν ὀσφύν του μὲ παρθενικὴν ζώνην, ἡ ὁποία ἔσφιγγε τὰς πτυχὰς χιτῶνος λευκοῦ ὡς γάλακτος· ἀλλὰ φορῶν τὸ ἡμιφάρδιόν του, ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ, τὸ ὁποῖον (which) — καθὼς ἡμεῖς λέγομεν, — ἢ καθὼς οἱ Σκῶτοι λέγουσι, whilk (ὄπερ), (ἡ ὁμοιοκαταληξία μὲ ἀναγκάζει ν' ἀναφέρω ταύτην τὴν λέξιν· διότι οἱ μονάρχαι ἐνίοτε εἶναι ὀλιγώτερον προστακτικοὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας) —

78.

Λοιπὸν, τὸ ὁποῖον, which, whilk (ἢ ὅπως σὺ θέλεις) προῆλθεν ἐκ τοῦ νεωτερισμοῦ τῆς ἐνδυμασίας αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀδεξιότητός του. Τέλος ἐτελείωσε τὸν στολισμὸν του, καίτοι δυσχεραίνων καὶ ὀλίγον βραδέως· ὁ Αἰθίοψ Μπαμπᾶς ἐβόηθει αὐτὸν, ὅτε ἦτο χρεῖα. Ἀφ' οὗ διεπέρασε τοὺς δύο αὐτοῦ βραχίονας εἰς μίαν ἐσθῆτα, ὁ Ζουὰν ἐστάθη καὶ ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

79.

Μία δυσκολία ἔμενεν εἰσέτι· ἡ κόμη αὐτοῦ δὲν ἦτο μακρὰ· ἀλλ' ὁ Μπαμπᾶς εὔρε τόσους μακροὺς τεχνητοὺς βοστρύχους, ὥστε πάραυτα ἡ κεφαλὴ τοῦ Ζουὰν ἐντελῶς ἐκοσμήθη κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα τότε ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ συρμόν. Ἡ πρόσθετος αὕτη κόμη ἐκοσμήθη μὴ πολυτίμους λίθους, ἵνα συναρμοσθῇ μὲ τὸ σύνολον τοῦ καλλωπισμοῦ του. Ὁ Μπαμπᾶς ὑπε-

χρέωσεν ὡσαύτως τὸν Ζουὰν νὰ κτενισθῆ καὶ ν' ἀλείψῃ τὴν κόμην του μὲ εὐῶδες ἔλαφον.

80.

Ἄφ' οὗ τοιοιτοτρόπως ἐνεδύθη ἐντελῶς ὡς γυνή, διὰ μικρᾶς συνδρομῆς τῆς ψαλλίδος, τοῦ ψιμουθίου καὶ τῆς σιδηρᾶς καλαμίδος, ἔλαβε τὴν μορφήν νεάνιδος, καὶ ὁ Μπαμπᾶς ἐφώνησε μετὰ μειδιάματος. « Βλέπετε, κύριοι, μίαν ἐντελῆ μεταμόρφωσιν· καὶ τώρα πρέπει νὰ μὲ ἀκολουθήσητε, κύριοι, δηλαδή σὺ, κυρία! » Ἐκρότησε τὰς χεῖρας, καὶ ἐν ῥίπτῃ ὀφθαλμοῦ τέσσαρες μαῦροι ἐφάνησαν.

81.

« Σὺ, κύριε, εἶπεν ὁ Μπαμπᾶς κάμνων σημεῖον πρὸς τὸν ἐταῖρον τοῦ Ζουὰν, θέλεις εὐαρεστηθῆ νὰ ὑπάγῃς μετὰ τῶν κυρίων τούτων ἵνα δειπνήσης· ἀλλὰ σὺ, σεβαστὴ χριστιανὴ καλογραῖα, θέλεις μὲ ἀκολουθήσει. Δὲν ἀστείζομαι, κύριε, διότι, ἅμα εἶπω πρᾶγμα τι, πρέπει νὰ γίνῃ. Τί φοβεῖσαι; μήπως θεωρεῖς τοῦτον τὸν τόπον ὡς φωλεὸν λέοντος; εἶναι ἀνάκτορον ὅπου οἱ ἀληθεῖς σοφοὶ προαπολαύουσι τοῦ παραδείσου τοῦ προφήτου.

82.

» Ἄγε, εἶσαι ἀνόητος, σοὶ λέγω ὅτι δὲν θέλεις πάθει κἀνὲν κακόν. » — « Τόσον τὸ καλῆτερον διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτου τοῦ ἀνακτόρου, εἶπεν ὁ Ζουὰν, διότι ἄλλως θέλουσι δοκιμάσει τὸ βᾶρος τοῦ στιβαροῦ βραχίονός μου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι τόσον ἀσθενὴς ὅσον ἤθελέ τις φαντασθῆ. Θέλω ὑπακούσει, ἀλλὰ θέλω διαλύσει πάραυτα τὴν γοητείαν, ἐάν τις μὲ νομίσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φαίνομαι ἐλπίζω λαίπρον, χάριν τῶν ἀνθρώπων σας, ὅτι ἡ μεταμφιάσις αὕτη δὲν θέλει παρεξηγηθῆ. »

83.

« — Ἡλίθιε! ἔλθε καὶ θέλεις ἰδεῖ, » εἶπεν ὁ Μπαμπᾶς· ὁ Ζουὰν ἐστράφη πρὸς τὸν ἐταῖρόν του ὁ ὁποῖος, καίτοι ὀλίγον λελυπημένος, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ μειδιάσῃ διὰ τὴν ἐνώπιόν του γενομένην μεταμόρφωσιν. — « Ὑγίαινε! » ἐφώνησαν συγχρόνως ἀμφότεροι· ὁ τόπος οὗτος φαίνεται γόνιμος παραδόξων καὶ καινοφανῶν συμβάντων. Ὁ εἷς ἐξ ἡμῶν ἔγινε σχεδὸν Μουσουλμάνος, ὁ δὲ ἕτερος ἔγινε ἤδη κόρη, διὰ τῆς ἀπροσδοκῆτου, καίτοι μὴ ζητηθείσης, βοθηείας τούτου τοῦ μαύρου μάγου.

84.

« — Ὑγίαινε! » ἐπανέλαβεν ὁ Ζουὰν, « ἐὰν δὲν θέλωμεν ἰδεῖ πλέον ἀλλήλους, σοὶ εὐχομαι καλὴν δρεξίν. » —

« — Ὑγίαινε! » ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος· « λυποῦμαι πολὺ, ἀλλ' εἰς τὴν προσεχῆ συνέντευξίν μας θέλωμεν ἔχει ἱστορίαν τινὰ νὰ διηγηθῶμεν πρὸς ἀλλήλους· τῶρα πρέπει νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὴν τύχην μας· τήρησον τὴν τιμὴν σου, μ' ὄλον ὅτι ἡ Εὐὰ αὐτὴ τὸ πάλαι ἠμάρτησεν. »

« — Ω! εἶπεν ἡ νέα κόρη, ὁ Σουλτάνος αὐτὸς δὲν δύναται νὰ μὲ ἀποκτήσῃ, ἐκτὸς ἐὰν ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ὑποσχεθῇ ὅτι θέλει μὲ νυμφευθῆ. »

-85.

Μετὰ τούτους τοὺς λόγους ἐχωρίσθησαν· ἕκαστος διηθύνθη πρὸς διάφορον θύραν. Ὁ Μπαμπᾶς ὠδήγησε τὸν Ζουὰν ἀπὸ δωμάτιον εἰς δωμάτιον· τὸν ἤγαγε διὰ μέσου πολυτελῶν στοῶν ἐχουσῶν μαρμάρινα δάπεδα, μέχρι μεγάλης τινὸς θύρας τὴν ὁποίαν ἐν τῷ σκότει διέκρινον μακρόθεν ἡ εὐωδία πολυτίμου ἀρώματος διεχέετο περίξ αὐτῶν· ἐφαίνετο ὡς ἐὰν

ἐπλησίαζον πρὸς ναόντινα, διότι τὰ πάντα ἦσαν εὐρέα, σιωπηλά, εὐώδη καὶ θεῖα.

86.

Ἡ γιγαντιαία πύλη ἦτο χαλκίνη, ἐπίχρυσος καὶ γεγλυμμένη μετὰ σπανίας τέχνης. Παρίσταντο ἐκεῖ πολεμισταὶ μανιωδῶς μαχόμενοι ἐδῶ προεχώρει ἀγερώχως ὁ νικητὴς, ἐκεῖ ὁ ἠττημένος ἔκειτο χαμαὶ· εἰς ἄλλο μέρος ἐφαίνοντο αἰχμάλωτοι φερόμενοι· ἐν θριαμβῷ καὶ ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς χαμηλωμένους· καὶ μακρόθει, τάγμα στρατιωτῶν παρίστατο φεύγον· τοῦτε τὸ ἔργον ἐφαίνετο ὅτι ἦτο προῖόν τεχνίτου ὁ ὁποῖος ἔζη πρὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ γενεὰ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, μεταβάσα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀπωλέσθη μετὰ τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου.

87.

Ἡ ὀγκώδης αὕτη θύρα ἔκλειε τὴν εἴσοδον μεγάλης αἰθούσης· δύο δὲ νάνοι μικροτάτου ἀναστήματος, ὁμοιάζοντες πρὸς δύο εἰδεχθεῖς δαίμονας, ἐκάθηντο ὁ μὲν εἰς δεξιᾷ ὁ δ' ἕτερος ἀριστερᾷ, σχηματίζοντες τοιουτοτρόπος γελοίαν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀψίδα ἣτις ὑψοῦτο ὑπεράνω αὐτῶν. Ἡ πύλη αὕτη, ἡ ὁποία ἐφαίνετο μεγαλοπρεπὴς ὡς πυραμῖς, ἦτο τόσον ὠραία ἐν ὅλαις ταῖς λεπτομερείαις αὐτῆς, ὥστε ὁ θεατὴς δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τοὺς μικροὺς ἐκείνους νάνους,

88.

μέχρις οὗ ἦτο εἰς τὴν στιγμὴν νὰ πατήσῃ αὐτοὺς ὑπὸ τοὺς πόδας του. Τότε ὠπισθοδρόμει ἅμα ἐβλεπε τὴν φρικώδη ἀσχημίαν τῶν ἀνθρωπίσκων ἐκείνων τῶν ὁποίων ἡ χροιά δὲν ἦτο οὔτε μέλαινα, οὔτε λευκή, οὔτε λευκόφαιος, ἀλλ' ἐσχημάτιζε παράδοξον μίγμα τὸ ὁποῖον ἡ γραφίς συγγραφέως δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ, καὶ τὴν ὁποίαν μόνος ὁ ζωγράφος δύναται νὰ παραστήσῃ.

Ἦσαν δύο ἄσχημοι πυγμαῖοι, κωφοὶ καὶ ἄλαλοι, τέρατα ἀγορασθέντα διὰ χρηματικῆς ποσοῦ ὄχι ὀλιγώτερον τερατώδους αὐτῶν.

89.

Ἔργον αὐτῶν (διότι, καίτοι ὄντες μικροὶ, ἦσαν ῥωμαλέοι, καὶ ἐξετέλουν πράγματα ἀπαιτοῦντα ἰσχύϊν) ἦτο τὸ ν' ἀνοίγωσι ταύτην τὴν πύλην, πλησίον τῆς ὁποίας εἶχον τεθῆ, καὶ τῆς ὁποίας οἱ στροφεῖς ἦσαν τόσον ὀμαλοὶ ὅσον οἱ στίχοι τοῦ Ῥογέρου· ἔργον αὐτῶν ἦτο ὡσαύτως τὸ νὰ κάμνωσι διὰ χορδῶν τόξου, ὡς εἶναι ἔθος παρὰ τοῖς Ἀνατολικοῖς λαοῖς, λαιμοδέτην διὰ τινα ἐπαναστάτην πασᾶν· διότι οἱ ἔλαλοι συνήθως ἐκλέγονται πρὸς ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ ἔργου.

90.

Ἐμίλουν διὰ σημείων, δηλαδή δὲν ὠμίλουν ποσῶς· καί, ὡς δύο ἐφιάλται, παρετήρησαν τὸν Μπαμπᾶν, ὁ ὁποῖος διὰ σχήματος τῆς χειρὸς διέταξεν αὐτοὺς ν' ἀνοίξωσι τὰ θυρώματα τῆς πύλης. Ὁ Ζουάν ἐφριξεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτε οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι νάνναι ἐξήτασαν αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι τὸ βλέμμα των μόνον ἠδύνατο γὰρ δηλητηριάσῃ ἢ νὰ βασκάνῃ ἐκεῖνον ἐφ' οὗ προσηλοῦτο.

91.

Πρὶν εἰσελθῆ, ὁ Μπαμπᾶς ἐστάθη διὰ νὰ δώσῃ, ὡς πιστὸς ὁδηγὸς, νοουθεσίας τινὰς πρὸς τὸν Ζουάν.
« Ἐὰν ἠδύνασο, τῷ εἶπε, νὰ προσπαθήσῃς μόνον νὰ τροποποιήσῃς τὸ μεγαλοπροπές σου βᾶδισμα, τὸ ὁποῖον εἶναι παραπολύ ἀββενωπὸν, ἤθελες πράξῃς κάλλιστα τροποποιῶν αὐτό· καί, (μ' ὅλον ὅτι δὲν ὑπάρχει μέγα κακὸν εἰς τοῦτο) πρέπει νὰ κινήσῃς τὸ σῶμά σου ὀλιγώτερον εἰς τὰ πλάγια, διότι τοῦτο

ἐνώτέ σοι δίδει λίαν ἀλλόκοτον σχῆμα· πρὸς τούτοις εἶναι πρέπον νὰ λάβῃς σεμνοτέραν ὄψιν.

92.

» Διότι οἱ ἄλαλοι οὔτοι ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς διαπεραστικούς ὡς βελόνας, ὅθεν δύνανται νὰ εἰσδύσωσι διὰ μέσου τῶν ἐσθῆτων σου, καὶ, ἐὰν ἡ μεταμφιάσις σου ἤθελεν ἀνακαλυφθῆ, ἐξεύρεις ὅτι ὁ Βόσπορος δὲν εἶναι μακρὰν, καὶ τότε ἐγὼ καὶ σὺ ἠδυνάμεθα κάλλιστα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Προποντίδα, ἄνευ λέμβου, ἐντὸς συνεβράχμμένων σάκκων, διότι τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ναυτιλίας εἶναι ἐν χρήσει ἐνταῦθα κατὰ τὴν περίστασιν. »

93.

Ματὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν ταύτην εἰσήγαγε τὸν Ζουὰν ἐν τινι αἰθούσῃ ἐτι μεγαλοπρεπεστέρα τῆς τελευταίας περὶ ἧς ἐλαλήσαμεν συγκεχυμένον ἄθροισμα πλοῦτου ἐθάμβονε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ θεατοῦ ὁ ὁποῖος μόλις ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ἐν χωριστὸν ἀντικείμενον, τόσον ἡ λάμψις ἐκάστου πράγματος ἀντεκλάτο ἐν τῇ λάμπει ἐτέρου πράγματος· ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἦτο ἄθροισμα πολυτίμων λίθων καὶ στίλβοντος χρυσοῦ, ἀποτελούντων ἀπέραντον μεγαλοπρεπείας χάος.

94.

Ἐνταῦθα ἡ δύναμις τοῦ πλοῦτου εἶχε κάμει θαύματα,—ἀλλ' ἡ αἴσθησις τοῦ καλοῦ εἶχεν ἐπενεργήσει ὀλίγιστον. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἀνάκτορα, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὰ τῶν τῆς Εὐρώπης βασιλείων, τὰ ὁποῖα ἄλλως τε εἶναι ἡχοσμημένα μετὰ πλείονος τέχνης (εἶδον ἐξ ἧ ἐπτὰ τοιαῦτα)· δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ἐν τούτοις ὁ χρυσὸς καὶ οἱ ἀδάμαντες λάμπουσι πολὺ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐλλείψεις· ἐὰν εἶχον τὸν ἀπαι-

τούμενον χρόνον, ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἐπικρίνω συμπλέγματά τινα κακῶν ἀγαλμάτων, τραπέζας, ἔδρας καὶ τινὰς εἰκόνας.

95.

Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν παστάδα ἔν' ἀκολουθήσωμεν τὸν ἥρωά μας ὑπὸ βασιλικὸν παραπέτασμα, ὀλίγον μακρὰν, κυρία τις ἦτο κατακεκλιμένη ἔχουσα τὴν θαρβυλέαν ὄψιν βασιλίδος. Ὁ Μπαμπᾶς ἐστάθη, καὶ κλίνας τὸ γόνυ, ἔκαμε σημεῖον πρὸς τὸν Ζουὰν ὅστις, χωρὶς νὰ ἦναι συνειθισμένος εἰς τὸν ἰκετευτικὸν τρόπον, ἐγονυπέτησεν ὡσαύτως ἐξ ἐμφύτου ῥοπῆς, μὴ ἐξεύρων τί ἐσήμαινε τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ εὐνοῦχος ἐκλίνε καὶ ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του, μέχρις οὗ ὁ χαιρετισμὸς ἐτελείωσεν.

96.

Ἡ κυρία ἐγερθεῖσα τότε μετὰ τὴν χάριν τῆς Ἀφροδίτης τῆς ἐκ τοῦ κύματος ἐξερχομένης, προσήλωσεν ἐπ' ἀμφοτέρων δύο ἠδονικοῦς ὀφθαλμοὺς ὡς τοὺς τῆς κεμάδος, οἱ ὅποιοι ἐξηφάνισαν τὴν λάμπιν ὄλων τῶν περικυκλούντων αὐτὴν ἀδαμάντων· καὶ, ὑψώσασα τὸν ὡς τὸ σεληναῖον φῶς λευκὸν βραχιονάτης, ἔκαμε σημεῖον πρὸς τὸν Μπαμπᾶν, ὁ ὅποιος, ἀφ' οὗ ἠσπᾶσθη τὸ κράσπεδον τῆς πορφυρᾶς ἐσθῆτός της, τῇ ὠμίλησε χαμηλοφώνως δεικνύων πρὸς αὐτὴν τὸν Ζουὰν ὁ ὅποιος ἔμεινε ὀπίσω.

97.

Ἡ ὄψις τῆς κυρίας εἶχεν ὄλην τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ βαθμοῦ της· καὶ τὸ κάλλος της εἶχεν ἐκείνην τὴν πανίσχυρον γοητείαν τὴν ὁποίαν πᾶσα περιγραφή ἤθελε μᾶλλον ἐλαττώσει ἀντὶ νὰ παραστήσῃ. Προτιμῶ ν' ἀφῶσω αὐτὴν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ ἀναγνώστου παρὰ νὰ ἀδικήσω αὐτὴν δι' ὄλων τῶν

λόγων τοὺς ὁποίους ἠδυνάμην νὰ εἶπω· ἤθελες θαμβωθῆ καὶ ἀπολέσει τὴν ὄρασιν ἐὰν ἠδυνάμην νὰ σοὶ περιγράψω λεπτομερῶς τὰ θέληγητρά της· ἀλλ' εὐτυχῶς διὰ σὲ καὶ δι' ἐμέ αἱ φράσεις μοὶ ἐλλείπουσι.

98.

Πρέπει ὁμως νὰ προσθέσω τοῦτο· εἶχε περάσει τὴν πρώτην νεότητα, καὶ ἴσως ἦτο εἴκοσι ἕξ ἐτῶν ἀλλ' ὑπάρχουσι κάλλη τῶν ὁποίων ὁ χρόνος φείδεται, ἵνα στρέψῃ τὸ δρέπανόν του κατὰ χυδαίων ὄντων· τοιαύτη ἦτο ἡ Μαρία Στουάρτη· εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ ἔρωσ καὶ τὰ δάκρυα βλάπτουσι τὸ κάλλος, καὶ ὅτι ἡ λύπη φθείρει τὰ θέληγητρά του· ἀλλ' ὑπάρχουσι γυναῖκες αἵτινες οὐδέποτε γίνονται δύσμορφοι· παραδείγματος χάριν — ἡ Νινὸν Δελαγκλός.

99.

Ἡ κυρία εἶπε λέξεις τινὰς πρὸς τὰς θεραπαίνας αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι ἐσχημάτιζον χορὸν ἐκ δέκα ἢ δώδεκα νεανίδων ὄλων ἐνδεδυμένων μὲ ὁμοια φορέματα, ὁμοιάζοντα μὲ τὰ τοῦ Ζουάν, εἰστὸν ὁποῖον ὁ Μπαμπᾶς εἶχε δώσει μίαν ἐκ τῶν στολῶν των. Ὁμοιάζον πρὸς χορὸν νυμφῶν, αἱ ὁποῖαι ἠδύναντο νὰ ὀνομάσωσι ἀδελφὰς τὰς θεραπαίνας τῆς Ἀρτέμιδος, ἐὰν τις ἔκρινεν αὐτὰς ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν μορφῆς. Δὲν θέλω ὁμως νὰ ἐγγυηθῶ διὰ τὰ λοιπά.

100.

Ἐκαμον ταπεινὸν χαιρετισμὸν, καὶ ἀπεσύρθησαν, ἀλλ' ὄχι διὰ τῆς αὐτῆς θύρας δι' ἧς εἶχον εἰσέλθει ὁ Μπαμπᾶς καὶ ὁ Ζουάν. Οὗτος ἴστατο ὄρθιος εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων, θεωρῶν πᾶν ὅ,τι ἐφαίνετο ἐν τῇ παραδόξῳ ἐκείνῃ αἰθούσῃ, ἡ ὁποία ἦτο κατάλληλος νὰ ἐγείρῃ τὴν ἐκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν, διότι ἐν ἀντικείμενον ἐγείρει ἢ καὶ τὰ δύο

ταῦτα αἰσθήματα ἢ οὐδέτερον ἐξ αὐτῶν πρέπει ὁμῶς νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἐννοῶ τὴν μεγάλην εὐτυχίαν τοῦ « Nil admirari. »

101.

Τοῦ « μηδὲν θαυμάζειν, » ἰδοὺ ὅλη ἡ τέχνη ἦν γινώσκω « (ἡ ἀπλή ἀλήθεια, ἀγαπητὲ Murray, δὲν ἔχει χρείαν ἀνθρῶν λόγων) ἵνα καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμόνας καὶ ἵνα τοὺς διατηρήσῃ τοιούτους. » (Ἀναφέρω αὐτολεξεὶ τὴν φράσιν τοῦ Creech)⁽¹⁾. Οὕτως ἔγραψεν ὁ Ὅρατιος τὸ πάλαι, ὡς εἶναι γνωστὸν, καὶ ὁ Pope, καθὼς καὶ ἐγὼ, ἀνέφερε τοῦτο ἐν τῇ μεταφράσει· ἀλλ' ἐὰν οὐδεὶς δὲν εἶχε θαυμάσει, ἤθελεν ὁ Pope στιχοιργήσῃ, ἢ ὁ Ὅρατιος ἐμπνευσθῆ;

102.

Ὅτε ὄλαι αἱ νεάνιδες ἐξῆλθον, ὁ Μπαμπᾶς ἔκαμε σημεῖον πρὸς τὸν Ζουὰν νὰ πλησιάσῃ, καὶ ἔπειτα τῷ εἶπε πάλιν νὰ γονατίσῃ ἵν' ἀσπασθῆ τὸν πόδα τῆς κυρίας. Ὁ Ζουὰν ἀκούσας ἐπαναληφθεῖσαν τὴν ὁδηγίαν ταύτην ἠγέρθη ὑπερηφάνως καὶ ἀπεκρίθη συνοφρουόμενος ἅ ὅτι ἐλυπεῖτο μὴ δυνάμενος ν' ἀσπασθῆ οὐδεμίαν ἄλλην ἐμβάδα, ἐκτὸς τῆς ὑποδεούσης τὸν πόδα τοῦ Πάπα. »

103.

Ὁ Μπαμπᾶς, ἀγανακτήσας διὰ ταύτην τὴν ὑπερήφανον καὶ παράκαιρον ἀπόκρισιν, τὸν ἐπέπληξεν αὐστηρῶς καὶ τὸν ἠπέιλησεν (ἀλλὰ χαμηλοφώνως) ἀναφέρων πρὸς αὐτὸν τὴν ὀλεθρίαν χορδὴν τοῦ τόξου—πλὴν εἰς μάτην· ὁ Ζουὰν ἐπέμεινε μὴ θέλων ποσῶς νὰ ταπεινωθῆ· εἰς τὴν πράξιν ταύτην δὲν

(1) Ὁ Creech εἶναι ὁ μεταφραστὴς τοῦ Ὅρατιου, τοῦ ὁποίου ὁ ποιητὴς ἀναφέρει τοὺς στίχους ἀποτεινόμενος μ' ὅλον τοῦτο πρὸς τὸν ἐκδότην του Murray.

ἤθελε συγκατατεθῆ καὶ ἐὰν προέκειτο περὶ τῆς συζύγου τοῦ Μωάμεθ. Κάνεν ἄλλο πρᾶγμα δὲν εἶναι τόσον παράδοξον ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἡ ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἢ αὐτοκρατορικαῖς αἰθούσαις ἐθιμοταξία, ἢ ὡς ἡ ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις καὶ τοῖς ἐπαρχιακοῖς χοροῖς.

104.

Ὁ Ζουὰν ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ ἄκαμπτος ὡς ὁ Ἄτλας ἔχων τὴν κεφαλὴν πεφορτωμένην μὲ ὄλας τὰς λέξεις μὲ τὰς ὁποίας ὁ μαῦρος προσέβαλλε τὰ ὄτά του. Τὸ αἶμα ὄλων τῶν Καστιλιανῶν προγόνων του ἔβραζεν εἰς τὰς φλέβας του, καὶ ἤθελε μᾶλλον καταφρονῆσαι μυρία ξίφη καὶ μυρίους θανάτους, παρά νὰ στιγματίσῃ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του. Τέλος, ὁ Μπαμπᾶς ἰδὼν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ κατορθωθῆ ὁ ἀσπασμὸς τοῦ ποδός, τῷ προέτεινε ν' ἀσπασθῆ τὴν χεῖρα.

105.

Ἐντιμὸς ὑποχώρησις ἔλαβε τότε χώραν, ἢ μᾶλλον διπλωματικὸς τις συμβιβασμὸς ὁ ὁποῖος τοὺς συνδιήλλαξεν. Ὁ Ζουὰν ἐξέφρασε τὴν προθυμίαν του εἰς τὸ νὰ μεταχειρισθῆ πᾶσαν ἀρμόζουσαν φιλοφροσύνην, προσθέσας ὅτι αὕτη ἦτο ἡ εὐχερεστάτη καὶ καλλίστη, διότι καὶ εἰς τὰ Νότια μέρη τῆς Εὐρώπης ἡ συνήθεια ἐπιτάττει παντὶ εὐγενεῖ ἀνδρὶ νὰ ἀσπάζεται τὰς χεῖρας τῶν κυριῶν.

106.

Προεχώρησε λοιπὸν, ἀλλὰ ἄνευ χάριτος καίτοι οὐδέποτε χαριέστερα χεῖλη ἀφῆκαν τὴν πρόσκαιρον ἐντύπωσίν των ἐπὶ ὠραιότερας καὶ εὐγενεστερας χειρός (!). Ἄ! ἐπὶ τοιούτων χειρῶν πόσον ἐρωτι-

(!) Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἄλλο τεκμήριον εὐγενούς καταγωγῆς σὴτ

κῶς προσκολλῶνται τὰ χεῖλη, καὶ πόσον προθύμως δίδουσι δύο ἀντὶ ἐνὸς ἀσπασμοῦ—ὡς καὶ σὺ, ὦ ἀναγνώστα, ἤθελες τὸ δοκιμάσει, ἐὰν ἡ ὠραία νεᾶνις ἦν λατρεύεις προσφέρῃ τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χεῖλη σου! καὶ ἐνίστε ἡ χεὶρ μιᾶς ὠραίας ξένης ἤθελε θέσει εἰς κίνδυνον δωδεκάμηνον σταθερότητα.

107.

Ἡ κυρία παρετήρησε τὸν Ζουὰν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ εἶπε πρὸς τὸν Μπαμπὰν ν' ἀποσυρθῇ, τὸ ὁποῖον οὗτος ἐπραξεν ὡς ἄνθρωπος συνειθισμένος εἰς τὸ ὑποχωρεῖν, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ δώσῃ καλὰς τινὰς ὁδηγίας τῷ Ζουὰν, τὸν συνεβούλευσε νὰ μὴ φοβῆται· ἀφ' οὗ δ' ἐθεώρησεν αὐτὸν μὲ μειδιάματι, ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν φαινόμενος ὡς ἀνὴρ εὐχαριστημένος διὰ τινὰ ὁ ὁποῖος ἤθελε πράξει ἐνάρετον πράξιν.

108.

Ὅτε ἀνεχώρησεν, αἰφνιδία τις μεταβολὴ ἔλαβε χώραν. Ἀγνοῶ ὅποια ἡδύνατο νὰ ᾔσαν αἱ σκέψεις τῆς κυρίας· ἀλλὰ παράδοξος συγχίνησις ἐδεικνύετο ἐπὶ τοῦ ὠραίου μετώπου της καὶ αἱ παρειαὶ της ἐκαλύφθησαν ὑπὸ ἐρυθρήματος ὁμοίου πρὸς τὸ τῶν νεφῶν ἅτινα φαίνονται ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ὥρᾳ θέρους κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Εἰς τοὺς μέλανας ὀφθαλμούς της ἡδύνατό τις νὰ διακρίνῃ συνδυασμὸν αἰσθημάτων ἐκφραζόντων ἐν μέρει μὲν τὴν ἡδυπάθειαν, ἐν μέρει δὲ τὴν ὑπερηφάνειαν.

109.

Τὸ κάλλος της εἶχεν ὅλην τὴν χάριν τοῦ φύλου της, καὶ οἱ χαρακτῆρές της εἶχον τὴν γοητευτικὴν

μαντικώτερον τοῦ τῆς χειρὸς, διότι τὸ τεκμήριον τοῦτο εἶναι τὸ μόνον σχιδὸν τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μεταβιβάσῃ ἡ ἀριστοκρατία.

ὄψιν τοῦ δαίμονος ὅτε ἔλαβε τὸ σχῆμα ἀγγέλου ἵνα ἐξαπατήσῃ τὴν Εὐάν καὶ ἵνα μᾶς ἀνοίξῃ (ὁ Θεὸς ἐξεύρει πῶς) τὴν ὁδὸν τοῦ κακοῦ. Τόσας σχεδὸν κηλίδας ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ ἐπ' αὐτῆς ὅσας καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου. Εἶχεν ὅμως ἔλλειψίν τινα, διότι ἐφαίνετο ὅτι προσέταττε μᾶλλον παρ' ὅτι ἐχαρίζετο.

110.

Ὁ ἡγεμονικὸς ἢ προστακτικὸς τρόπος τῆς περιέβαλε μὲ ἄλυσον πᾶσαν πρᾶξιν καὶ πᾶσαν λέξιν τῆς· δηλαδή, ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι ἄλυσός τις ἐρρίπτετο περὶ τὸν λαιμὸν ἐκείνου πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπέτεινε τὴν φωνήν τῆς· — ἀλλ' ἡ εὐδαιμονία αὐτῆ ἤθελε φαίνεσθαι λύπη, εἰς συνωδεύετο ὑπὸ δεσποτικῆς τινος τρόπου. Αἱ ψυχαί μας τοῦλάχιστον εἶναι ἐλεύθεραι, ματαίως δὲ ἠθέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ὑποτάξωμεν τὸ σῶμα ἐναντίον τῆς θελήσεως αὐτῶν. Ἡ ψυχὴ τέλος πάντων θέλει νὰ ἐνεργῇ κατ' ἰδίαν αὐτῆς κλίσιν.

111.

Τὸ μειδιάμά τῆς ἦτο ἀγέρωχον, καίτοι γλυκύτατον καὶ αὐτὸ τὸ νεῦμα τῆς κεφαλῆς τῆς δὲν ἦτο ὑπόκλισις· ἡ ὑπερηφάνεια ἐνεφαίνετο καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μικροὺς πόδας τῆς, ὡς εἰς ἐγίνωσκον καὶ αὐτοὶ τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς. Ἐφαίνοντο ὡς εἰς ἐβάδιζον ἐπὶ κεκυφῶτων αὐχένων τέλος (κατὰ τὸ ἔθος τοῦ ἔθνους τῆς) ἐν ἐγχειρίδιον ἐκόσμει τὴν ζώνην τῆς, ὅπερ ἦτο σημεῖον ὅτι ἦτο σύζυγος σουλτάνου (καὶ ὄχι ἰδική μου, χάριτι θεῖα).

112.

« Τὸ ἀκούειν καὶ ὑπακούειν » ἦτο ὁ μόνος νόμος τῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς τῆς περικυκλούντων αὐτὴν· τὸ νὰ εὐχαριστῶσιν ὅλας τὰς φαντασίας τῆς ἦτο ἡ κυριωτάτη εὐχαρίστησις τῶν δούλων τῆς. Ὁ βαθμὸς

της ἦτο εὐγενής, τὸ κάλλος της μόλις ἐφαίνετο ὅτι ἦτο γήϊνον. Κρῖνον λοιπὸν, ὧ ἀναγνώστα, ἐὰν αἱ ἰδιοτροπίαι της ἠδύναντο νὰ μείνωσι ποτε ἤρεμοι· ἐὰν ἦτο χριστιανή, νομίζω, μὰ τὴν πίστιν μου ὅτι ἠθέλομεν τέλος εὐρεῖ τὴν « αἰδίων κίνησιν. »

113.

Πᾶν ὅ,τι ἔβλεπε καὶ ἐπεθύμει, ἐφέρετο πρὸς αὐτήν· πᾶν ὅ,τι δὲν ἔβλεπεν, ἤρκει μόνον νὰ ὑπετίθετο ὑπαρκτὸν, πάραυτα ἐζητεῖτο πανταχοῦ, καὶ ἠγοράζετο δι' οἴουδῆποτε ἀντιτίμου· τὰ πράγματα τὰ ὅποια ἐζήτηι, καθὼς καὶ οἱ κόποι τοὺς ὁποίους αἱ φαντασίαι της παρεῖχον, ἦσαν ἀτελεύτητα· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τυραννικὸς τρόπος της εἶχε τόσῃν χάριν, ὥστε αἱ γυναῖκες της συνεχώρουν αὐτὸν καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἐκτὸς τοῦ προσώπου της.

114.

Ὁ Ζουάν, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον ἀντικείμενον τῶν ἰδιοτρόπων ἐπιθυμιῶν της, εἶχε θέλξει τοὺς ὀφθαλμούς της ἐν ᾧ διέβαινε πορευόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν ἵνα πωληθῇ. Διέταξε πάραυτα τοὺς ἀνθρώπους αὐτῆς νὰ τῇ τὸν ἀγοράσωσι, καὶ ὁ Μπαμπᾶς, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν εἶχεν ἀρνηθῆ τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς καμμίαν ἐκ τῶν ἀνιέρων ἐπιθυμιῶν της, διετάχθη πρὸς τοῦτο τὸ ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο ἐμπειρότατος. Ἡ κυρία δὲν εἶχε φρόνησιν, ἀλλ' αὐτὸς εἶχεν ἀντ' αὐτῆς· τοῦτο δὲ ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς στολῆς τὴν ὁποίαν ἔδωκε τῷ Ζουάν ἵνα φορέσῃ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του.

115.

Ἡ νεότης καὶ οἱ χαρακτῆρες τοῦ Ζουάν συνέτεινον πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς μεταμφιάσεώς του· ἐὰν δέ με ἐρωτήσῃ τις πῶς αἱ σύζυγοι ἐνὸς σουλτάνου ἠδύναντο

νά ἔχωσι τοιαύτας ἐπικινδύνους φαντασίας, ἀφίνω αὐτὰς τὰς σουλτάνας ν' ἀποκριθῶσι περὶ τούτου· οὗ αὐτοκράτορες εἶναι ἀπλοῖ σύζυγοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν γυναικῶν των, οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ αἱ βασίλισσαι ἐμπαίζονται. πολλάκις, ὡς πάντες δυνάμεθα νὰ τὸ βεβαιώσωμεν οἱ μὲν ἐκ πείρας, οἱ δὲ ἐκ παραδόσεως.

116.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κύριον θέμαμας.... Ἡ σουλτάνα ἐνόμισεν ὅτι ἐξωμάλυνε πᾶσαν δυσκολίαν καὶ ὅτι ἔδειξεν ὑπερβολικὴν ἐπιείκειαν, ὅτε, ἀφ' οὗ ὁ Ζουὰν εἶχε γίνει ἴδιον αὐτῆς κτῆμα, ἔβριψεν ἐπ' αὐτοῦ ἐρωτικὸν καὶ ἡγεμονικὸν βλέμμα, καὶ τῷ εἶπεν ἄνευ προοιμίων, « Χριστιανέ, δύνασαι ν' ἀγαπᾶς; » πεπεισμένη ὅτι ἡ φράσις αὕτη ἤρκει παραπολὺ ἕνα τὸν συγχινήση.

117.

Ἦθελεν εἶσθαι ἀρκετὴ ἐν οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ· ἀλλ' ὁ Ζουὰν ὢν εἰσέτι κατελιημμένος ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῆς Χαϊδῆς καὶ τοῦ ὠραίου Ἴονικοῦ προσώπου της, ἠσθάνθη παλιρροῦν μέχρι τῆς καρδίας του τὸ θερμόν του αἷμα, τὸ ὁποῖον ἠρύθραινε τὰς παρειάς του, τῶν ὁποίων τὸ ἐρύθημα μετεβλήθη εἰς χιονώδη ὠχρότητα. Αἱ λέξεις αὗται διεπέρασαν αὐτὸν ὡς Ἀραβικαὶ λόγχοι, εἰς τρόπον ὥστε ἀντὶ νὰ ὁμιλήσῃ ἔχουσε δάκρυα.

118.

Ἡ σουλτάνα δυσηρεστήθη ὄχι ἕνεκα τῶν δακρῶν, διότι αἱ γυναῖκες εἶναι συνειθισμέναι νὰ χύνωσι δάκρυα κατ' ἀρέσκειαν· ἀλλ' ὑπάρχει δυσάρεστόν τι καὶ λυπηρὸν θέαμα ἐν τοῖς δεδρακρυσμένοις ὀφθαλμοῖς τοῦ ἀνδρός· διότι τὰ μὲν γυναικεῖα δάκρυα μαλάσ-

σουσι τὰς καρδίας, τὰ δὲ ἀνδρικὰ ὁμοιάζουσιν ὡς τακεῖς μόνυβδος ἡμικαύστηριάζων τὰς παρεῖας, ὡς ἐὰν εἶχον ἀποσπασθῆ τῆς καρδίας τοῦ ἀνδρός δι' ἕξέος σιδήρου· διότι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰ δάκρυα εἶναι ἀνακούφισίς τις διὰ τὰς γυναῖκας, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνδρας εἶναι βάσανος.

119.

Ἡ σύζυγος τοῦ Σουλτάνου ἤθελε νὰ παραμυθῆσθαι τὸν Ζουὰν, ἀλλ' ἠγνόει πῶς νὰ τὸ κατορθώσῃ· μὴ γνοῦσα ποτὲ οὐδεμίαν ἴσην μὲ αὐτὴν, δὲν ἐγνώρισεν εἰσέτι οὔτε τὸ αἶσθημα τῆς συμπαθείας· καίτοι δὲ τὸ μέτωπόν της ἐκαλύπτετο ἐνίοτε ὑπὸ παροδικοῦ τινοῦ νέφους ἕνεκα μικρᾶς φροντίδος προξενούσης αὐτῇ σκυθρωπότητα, ἐπειδὴ ὅμως οὐδέποτε ἐγνώρισε τί ἐστὶ σοβαρὰ λύπη, ἐξεπλάγη ἰδοῦσα ὅτι ἀλλότριος ὀφθαλμὸς ἦτο δυνατὸν νὰ χύσῃ δάκρυα τῶν τόσον πλησίον τῶν ἰδικῶν της.

120.

Ἄλλ' οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται νὰ ὑπερνικήσῃ ὅλας τὰς ἐμφύτους ῥοπὰς τῆς φύσεως, καὶ, ὅταν ἰσχυρά τις καίτοι ἀγνώστος αἰσθησις κινεῖ αὐτὰς, αἱ καρδίαι τῶν γυναικῶν γίνονται γόνιμοι τρυφερῶν αἰσθημάτων. Εἰς οἷονδῆποτε ἔθνος καὶ ἂν ἀνήκωσι, χέουσιν οἶνον καὶ ἔλαιον ἐπὶ τῶν πληγῶν, οὔσαι πάντοτε ἔτοιμα νὰ μιμηθῶσι τὸν Σαμαρείτην. Οὕτως ἡ Γκιουλμπεγιαῆζ, χωρὶς νὰ ἐξεύρῃ διατί, ἠσθάνθη πάραυτα τοὺς ὀφθαλμοὺς της πληρουμένους δακρύων.

121.

Ἄλλὰ τὰ δάκρυα ἔχουσι τὸ τέλος των καθὼς καὶ ὅλα τὰ πράγματα. Ὁ Ζουὰν εἶχεν αἰσθάνθῃ λυπηρὰν συγκίνησιν ἕνεκα τῆς ἐρωτήσεως τῆς σουλτάννας ὅτε ἠρώτησεν αὐτὸν «ἐὰν εἶχε» ἀγαπήσει» μετ'.

δλίγον οί ὀφθαλμοί του ανέλαβον τὸν στωϊκὸν χαρακτῆρά των ἐν ᾧ εἰσέτι ἔστιλβον ἐν αὐτοῖς δάκρυά τινα ἔνεκα τῶν ὁποίων ἐμέμφετο ἑαυτόν· ἀλλὰ, καίτοι ἦτο εὐαίσθητος πρὸς τὸ κάλλος, ἠσθάνετο μείζονα ἀγανάκτησιν διότι δὲν ἦτο ἐλεύθερος.

122.

Ἡ Γκιουλμπεγιαῆζ ἐταράχθη πρώτην φοράν ἐν τῷ βίῳ της, ἐπειδὴ ἕως τότε δὲν εἶχεν ἀπαντήσει εἰ μὴ ἐκέτας καὶ κόλακας· καὶ, ἐπειδὴ πρὸς τούτοις ἐκινδύνευε ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν της διότι ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ἐκεῖνον πρὸς τὸν ὅποιον διανοεῖτο νὰ δώσῃ ἐν ἐρωτικὸν μάθημα ἐν γλυκείᾳ συνεντεύξει, πᾶσα ἀπώλεια χρόνου ἦτο μαρτύριον δι' αὐτήν, καὶ ἤδη εἶχε παρέλθει ἐν τέταρτον ὥρας.

123.

Θέλω ὡσαύτως νὰ ὑποδείξω τὸν κατάλληλον χρόνον πρὸς τοὺς κυρίους οἵτινες εὕρισχονται ἐν παρομοίᾳ περιστάσει, δηλαδή ἐν ταῖς μεσημβριναῖς χώραις παρ' ἡμῖν ὀλιγώτερον ἐπείγεται τις ὑπὸ τοῦ κανόνας· ἀλλ' ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Μεσημβρίας πᾶσα βραδύτης εἶναι μέγα ἐγκλημα· ὅθεν ἄς ἐνθυμηταί τις ὅτι κατὰ χάριν παραχωροῦνται πρὸς τινα δύο μόνον λεπτά τῆς ὥρας ἵνα κάμῃ τὴν δῆλωσίν του. Ἡ παρέλευσις μιᾶς μόνης στιγμῆς ἐπὶ πλέον ἔθελε βλάψῃ τὴν ὑπόληψίν του.

124.

Ἡ τοῦ Ζουάν ἦτο καλὴ καὶ ἠθέλε γίνεῃ ἔτι καλύτερα· ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις τῆς Χαϊδῆς κατεῖχε τὴν κεφαλὴν του· ὅσον παράδοξον καὶ ἂν ἦτο τοῦτο, δὲν ἠδύνατο εἰσέτι νὰ λησμονήσῃ αὐτήν, τοῦτο δὲ καθίστα αὐτὸν κατὰ τὸ φαινόμενον πολὺ κακῶς ἀνατεθραμμένον. Ἡ Γκιουλμπεγιαῆζ, ἡ ὁποία ἐθεώρει

αὐτὸν ὡς ὀφειλέτην τῆς διότι εἶχε φερθῆ ἔν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς, ἤρχισε νὰ ἐρυθριᾷ μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, ἔπειτα ὠχρία καὶ πάλιν ἠρυθρία.

125.

Τέλος, μὲ ἡγεμονικὸν τρόπον ἔθεσε τὰς χεῖράς τῆς ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του· καὶ προσηλώσασα ἐπ' αὐτοῦ τρυφερὸν βλέμμα μὲ ἐκείνους τοὺς ὀφθαλμούς τῆς οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχρηζον αὐτοκρατορίας ἵνα θέλξωσι, προσέβλεψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ Ζουὰν ζητοῦσα ἐν αὐτοῖς τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ δὲν εὔρεν αὐτόν. Τὸ μέτωπόν τῆς συνωφρῶθη, ἀλλὰ δὲν ἠπέιλησε, διότι ἡ ἀπειλή εἶναι τὸ τελευταῖον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κάμνει ἡ ὑπερήφανος γυνή· ἀλλ' ἠγέρθη καὶ δισταῖσασα ἐπὶ μίαν σώφρονα στιγμήν, ἐρρίφθη εἰς τὸ στῆθος τοῦ Ζουὰν καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτοῦ.

126.

Ἦτο σκληρὰ δοκιμασία, καθὼς ὁ Ζουὰν ὠμολόγησεν· ἀλλ' ἦτο ὠπλισμένος μὲ τὴν λύπην, τὴν δργῆν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν· ἀπεμάχρυνε δι' ἀσθενοῦς προσπαθείας τοὺς λευκοὺς βραχίονας τῆς Γκιουλμπεγιάζ, καὶ ἐκάθισεν αὐτὴν, λελυπημένην, παρὰ τὴν πλευράν του. Ἐπειτα ἐγερθεὶς ὑπερηφάνως ἐθεώρησεν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον καὶ ἔκραξεν. « Ὁ δέσμιος ἀετὸς οὐδέποτε ὀχεύει, καὶ ἐγὼ οὐδέποτε θέλω γίνεαι θεράπων τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων μιᾶς σουλτάνης. —

127.

» Ἐρωτᾶς ἐὰν δύναμαι νὰ ἀγαπῶ; Τὸ ὅτι δὲν σὲ ἀγαπῶ ἔστω σοι ἀποχρῶσα ἀπόδειξις ὅτι ἠγάπησα παρὰ πολὺ· ἐνδοδυμένος μὲ τὰς οὐτιδανὰς ταύτας ἐσθῆτας ἠθέλον εἶσθαι καταλληλότερος διὰ τὸν ἄτρακτον καὶ τὴν ἠλακάτην· ὁ ἔρωσ εἶναι διὰ τὰς ἐλευθερίας καρδιάς· οὐδόλως μὲ θαμβοῦσι τὰ λαμπρὰ

ταῦτα φατνώματα· ὅποια δὴποτε δὲ καὶ ἂν ἦναι ἡ ἰσχὺς σου, καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι μεγάλη, δύναται νὰ ταπεινώσῃ τὰ μέτωπα, νὰ κάμψῃ τὰ γόνατα, νὰ κάμῃ ὀφθαλμούς ν' ἀγρυπνώσῃ περίξ θρόνου καὶ χεῖρας νὰ ὑπακούωσιν — ἀλλ' αἱ καρδίαι μας εἶναι πάντοτε ἡμέτεραι. »

128.

Τοῦτο ἦτο ἀλήθεια κοινοτάτη παρ' ἡμῖν τοῖς Εὐρωπαϊοῖς, ἀλλ' ὄχι διὰ τὴν Γκιουλμπεγιάζ, ἡ ὅποια ποτὲ δὲν εἶχεν ἀκούσει τοιοῦτόν τι. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐλαχίστης διαταγῆς τῆς ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ μόνη χαρὰ δι' ἐκεῖνον πρὸς ὃν ἐδίδετο, τῆς γῆς πλασθείσης μόνον διὰ τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰς βασίλισσας. Μόλις ἔξευρεν ἐὰν ἡ καρδία ἦτο δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ· εἰς τοιαύτην τελειότητα ἡ Νομιμότης φέρει τοὺς φυσικοὺς λατρευτάς τῆς ὅταν γνωρίζωσι τὰ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἡγεμονικὰ δικαιώματά των.

129.

Ἐκτὸς τούτου, ὡς εἶπομεν, ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε καὶ ἐὰν ἀνῆκεν εἰς πολὺ κατωτέραν κοινωνικὴν τάξιν, ἠδύνατο νὰ γίνῃ βασίλισσα ἢ νὰ ταραξῆ ἔν βασιλείῳ. Δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὡσαύτως ὅτι ἐστηρίζετο καὶ ἐπὶ τῶν θελγῆτρων, τὰ ὅποια σπανίως καταφρονοῦνται ὑπ' ἐκείνων οἵτινες ἔχουσιν αὐτά. Ἐφρόνει ὅτι τὰ ἰδικά τῆς τῆ ἔδιδον διπλοῦν θεῖαν δίκαιον, καὶ κατὰ τὸ ἡμισυεἶμαι τῆς γνώμης τῆς.

130.

Ἐνθυμήθητε, ἢ ἐὰν δὲν δύνασθε νὰ ἐνθυμηθῆτε, φαντάσθητε, ὧ ὑμεῖς ὅσοι ἐτηρήσατε τὴν σωφρασύνην σας ἐν τῇ νεότητί σας, ἐναντίον τῶν ἐρωτικῶν προτάσεων ἐπικλήρου τινὸς ἀπελπισθείσης καὶ παροργισθείσης ἔνεκα τῆς ἀρνήσεώς σας κατὰ τὰς ἡμέρας

τῶν κυνικῶν καυμάτων ἐνθυμήθητε τὴν μανιώδη ὀργὴν τῆς, ἣ ἐνθυμήθητε ὅσα ἐλέχθησαν ἢ ἐγράφησαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ἔπειτα σχηματίσατε ἰδέαν τῆς μορφῆς ὡραίας νεάνιδος ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει.

131.

Ὑποθέσατε — ἀλλ' ἔχετε ὑποθέσει ἤδη — τὴν σύζυγον τοῦ Πετεφρῆ, τὴν Λαίδην Βούβην (*), τὴν Φαίδραν καὶ ὅλα τὰ ὡραῖα παραδείγματα τὰ ὁποῖα μᾶς ἀφῆκεν ἡ ἱστορία· μέμφθητε τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς παιδαγωγούς διὰ τὰ ὀλιγάριθμα παραδείγματα τὰ ὁποῖα αὐτοὶ ἀναφέρουσι πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀνατροφῆς σας, ὧ νεανίαι τῆς Εὐρώπης! — Ἀλλ' ὅταν ὑποθέσητε τὴν μανιώδη ὀργὴν ἐκείνων τὰς ὁποίας γινώσκομεν — δὲν θέλετε δυνηθῆ νὰ ὑποθέσητε εἰσέτι τὴν ὀργὴν τῆς Γχιουλμπεγιάζ.

132.

Τίγρις, λέαινα ἢ πᾶν ἄλλο φοβερὸν θηρίον τοῦ ὁποίου οἱ σκύμνοι ἠρπάγησαν εἶναι πρόχειροι συγκρίσεις διὰ τὰς ὀργισμένας κυρίας αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ πληρώσωσι τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν· ἀλλὰ μ' ὅλον ὅτι καὶ ἐγὼ δύναμαι εὐχερῶς νὰ μεταχειρισθῶ ὅλας ταύτας τὰς συγκρίσεις, αὗται δὲν ἐκφράζουσιν εἰμὴ τὸ ἥμισυ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὀφείλω νὰ εἶπω. Τί εἶναι, ἀληθῶς ἡ ἀρπαγὴ τῶν νεογνῶν, ἀπέναντι τῆς λύπης τὴν ὁποίαν προξενεῖ τις πρὸς γυναῖκα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀραιρεῖ τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' ἀποκτήσῃ τέκνα;

133.

Ὁ πρὸς τεκνοποίησιν ἔρωσ εἶναι ὁ γενικὸς τῆς

(*) Ὁ Φιλιδγκ, εἰς τὸ μυθιστόρημα αὐτοῦ «Joseph Andrews» περιγράφει τὴν Λαίδην Βούβην παριστώσαν τὸ αὐτὸ δράμα τὸ ὁποῖον ἦ γυνὴ τοῦ Πετεφρῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήφ ἐν τῇ Βίβλῳ.

φύσεως νόμος ἀπὸ τῶν τίγρεων καὶ τῶν σχύμωνων αὐτῶν μέχρι τῶν νησσαρίων· κἀνὲν δὲ πρᾶγμα δὲν ὀξύνει τόσον τοὺς ὄνυχας τῶν πρώτων καὶ τὰ ῥάμφη τῶν τελευταίων ὅσον ὁ κίνδυνος τῶν νεογνῶν των· καὶ ὅλοι ὅσοι εἶδον ἀνθρώπινον τι-θευτήριον ἐξεύρουσι πόσον αἱ μητέρες ἀγαπῶσι τὰς κραυγὰς καὶ τὰ θωπεύματα τῶν τέκνων των. Λοιπὸν (ἵνα μὴ καταχρῶμαι τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν παραπολὺ), ἐκ τῆς ἰσχύος τοῦ ἀποτελέσματος, κρίνατε περὶ τῆς ἰσχύος τῆς αἰτίας.

134.

Ἐὰν ἔλεγον ὅτι πῦρ ἐξήρχετο τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Γχιουλμπεγιάζ, δὲν ἤθελον εἰπεῖ τίποτε — διότι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐσπινθηροβόλου πάντοτε· ἐὰν ἔλεγον ὅτι τὸ πρόσωπόν της ἔγεινε μέλαν, ἤθελον βλάψει ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ αἴτιος, τόσον ἡ ὀργή της ἦτο ὑπερφυσική. Ποτὲ ἕως τότε δὲν εἶχε γνωρίσει κἀνὲν ἐμπόδιον εἰς κάμμίαν ἐπιθυμίαν της· καὶ ὑμεῖς ἀκόμη οἴτινες ἐξεύρετε τί ἐστὶ ἀγανακτοῦσα γυνή (ὁ Θεὸς ἐξεύρει τί ἐστὶ), δὲν ἠθέλετε δυνηθῆ νὰ εἰκονίσητε ταύτην.

135.

Ἡ ὀργή της διήρκεσε μόνον μίαν στιγμὴν, καὶ κατ' εὐτυχίαν — διότι ἐὰν διήρκει μίαν ἐτι στιγμὴν, ἤθελε τῇ προξενήσει θάνατον· ἀλλὰ τὸ στιγμιαῖον διάστημα καθ' ὃ διήρκεσεν ὑπῆρξεν ὡς παροδικὴ λάμψις τοῦ Ἄδου. Οὐδὲν πρᾶγμα ἐν τῇ κόσμῳ ἔχει τοσοῦτον ὕψος (διὰ τὸν ποιητὴν) ὅσον ἡ ἐνεργητικὴ ὀργή· εἶναι φρικώδης εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ παρατηρητοῦ, ἀλλ' ὅμως ὠραία πρὸς περιγραφὴν· κωδῶς τὰ κύματα τὰ μαχόμενα κατὰ βραχῶδους νήσου, οὕτω τὰ παρωξυσμένα πάθη τὰ ὁποῖα ἴναψαν ἐπὶ τοῦ προσώπου

τῆς Γκιουλμπεγιάζ ἔδιδον αὐτῇ τὴν ὄψιν ὠραίας
προσωποποιημένης καταγιγίδος.

136.

Τὸ παραβάλλειν κοινὸν θυμὸν πρὸς τὴν μανιώδη
ὀργὴν τῆς ἤθελεν εἶσθαι τὸ αὐτὸ ὡς τὸ παραβάλλειν
κοινὴν τριχυμίαν πρὸς φοβερὸν λαίλαπα· αὐτὴ δὲν
ἐζήτει νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς σελήνης, καθὼς ὁ μετρίο-
φρων Hotspur ἐν τῷ ἀθανάτῳ ποιητῆ μας⁽¹⁾. Ἡ
ὀργὴ τῆς ἐξεβράβη μετὰ χαμηλοτέρου τόνου, ἴσως
ἐνεκα τῆς ἀσθενείας τοῦ λεπτοφυοῦς φύλου τῆς καὶ
τῆς ἡλικίας τῆς. Ἡ μόνη ἐπιθυμία τῆς ἦτο νὰ φο-
νεύσῃ, νὰ φονεύσῃ, νὰ φονεύσῃ, ὡς ἡ τοῦ
βασιλέως Lear, καὶ ἔπειτα ἡ αἰμόδιφος ἐπιθυμία τῆς
ἐσθέσθη εἰς τὰ δάκρυα.

137.

Ἡ ὀργὴ τῆς ἦτο φοβερά ὡς καταγιγίς καὶ, ὡς
αὕτη, παρῆλθε· παρῆλθεν ἄνευ λόγων — πραγματι-
κῶς, ἡ Γκιουλμπεγιάζ δὲν ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσῃ καὶ
ἔπειτα ἐφάνη ἡ εἰς τὸ φύλόν τῆς φυσικὴ ἐντροπή·
ὅσον ἀσθενὲς καὶ ἂν ἦτο εἰσέτι ἐν αὐτῇ τοῦτο τὸ
αἶσθημα, ἐξεδηλώθη αἴφνης, τόσον ἀπροσδοκῆτως καὶ
τόσον ταχέως ὅσον τὸ ὕδωρ τὸ ὁποῖον εἰσδύει δι' ἀπα-
ρατηρήτου ὁδοῦ· ἡ σουλτάνα ἠσθάνετο ἑαυτὴν τετα-
πεινωμένην, ἡ δὲ ταπείνωσις ἐνίοτε εἶναι σωτηριώδης
εἰς τὰ ἄτομα τοῦ βαθμοῦ τῆς.

138.

Διότι τὰ διδάσκει ὅτι εἶναι πεπλασμένα ἐκ σαρκὸς
καὶ αἵματος· ὡσαύτως τοῖς ὑποδεικνύει ἡρέμα ὅτι οἱ
ἄλλοι ἄνθρωποι, καίτοι ἐπλάσθησαν ἐκ πηλῶ, δὲν

(1) • By heaven! methinks, it were an easy leap,
To pluck bright honour from the pale-faced-moon. •
Shaksp. Henry IV.

ἐπλάσθησαν ὅλως ἐκ βορβόρου· καὶ ὅτι αἱ κάλπαι καὶ τὰ ἀγγεῖα εἶναι ἀδελφὰ εὐθραυστα, καὶ ἔργα τῆς αὐτῆς πηλουργίας, εἴτε εἶναι καλὰ εἴτε κακὰ, καίτοι μὴ γεννηθέντα ὅλα ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς· τὰ διδάσκει—ὁ Θεὸς μόνος ἐξεύρει τί τὰ διδάσκει· ἀλλ' ἐνίοτε τὸ μάθημα ἐπιτυγχάνει.

139.

Ἡ πρώτη σκέψις τῆς Γκιουλμπεργιάζ ἦτο τὸ ν' ἀποκεφαλίσῃ τὸν Ζουάν—ἡ δευτέρα ἦτο τὸ νὰ τὸν ἀποπέμψῃ—ἡ τρίτη, τὸ νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν ποῦ εἶχεν ἀνατραφῆ—ἡ τετάρτη, τὸ νὰ χλευάσῃ αὐτὸν ἵνα ἐγείρῃ τὴν μεταμέλειάν του—ἡ πέμπτη, τὸ νὰ καλέσῃ τὰς θεραπαίνας αὐτῆς καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν κλίνην—ἡ ἕκτη, τὸ νὰ αὐτοχειριασθῆ—ἡ ἑβδόμη, τὸ νὰ διατάξῃ νὰ μαστιγώσωσι τὸν Μπαμπᾶν.—ἀλλὰ τὸ μέγα καταφύγιόν της ὑπῆρξε τὸ νὰ καθήσῃ καὶ νὰ κλαύσῃ.

140.

Ἐσκέφθη ν' αὐτοχειριασθῆ δι' ἐγγχειριδίου, ἀλλ' εἶχε τὸ ἐγγχειρίδιον πλησίον τῆς χειρὸς της, ὅθεν τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ἀνόητον πρᾶγμα· διότι τὰ στηθόδεσμα τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ γυναικῶν δὲν εἶναι γεγεμισμένα μὲ προσκεφάλαια, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐγγχειρίδιον τὰ διαπερᾶ εὐκόλως. Ἐσκέφθη νὰ φονεύσῃ τὸν Ζουάν—ἀλλὰ πῶς νὰ φονεύσῃ τὸν δυστυχῆ νεανίαν! μ' ὅλον ὅτι ἐγεινεν ἄξιος θανάτου ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας του—οὐχ ἦττον ἢ ἀποκεφαλίσις του δὲν ἦτο τὸ κατάλληλον μέσον τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ της—ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ νὰ κερδίσῃ τὴν καρδίαν του.

141.

Ὁ Ζουάν ἦτο τεταραγμένος· εἶχεν ἀποφασίσει νὰ προτιμήσῃ μᾶλλον ν' ἀνασκολοπισθῆ, νὰ διαμελισθῆ

καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βορὰ τῶν κυνῶν, νὰ σφαγῇ ἐν μέσῳ βασάνων, νὰ ῥιφθῇ εἰς τοὺς λέοντας ἢ νὰ γίνῃ τροφή τῶν ἰχθύων, ἐν τῷ ἡρωϊσμῷ αὐτοῦ εἶχεν ἀπαφασίσει νὰ προτιμήσῃ πᾶν ἄλλο μᾶλλον, παρά ν' ἀμαρτήσῃ—ἐκτὸς ἐὰν τοῦτο τῷ συνέφερον· ἀλλ' ὅλαι αὗται αἱ πρὸς τὸν θάνατον μεγάλαι προπαρασκευαί αὐτοῦ ἐξηφανίσθησαν ὡς χιῶν, ἐνώπιον γυναικὸς δακρυρροούσης.

142.

Καθὼς ὁ Bob Acres ἠσθάνθη τὴν ἀνδρείαν τοῦ ὀλισθαίνουσας ἀπ' αὐτοῦ ἐν ταῖς παλάμαις τῶν χειρῶν του (*), οὕτως ἐκλονήθη ἡ ἀρετὴ τοῦ Ζουάν· ἐν πρώτοις ἐθαύμασε διότι ἠρνήθη, καὶ ἔπειτα ἐσκέφθη τίνι τρόπῳ ἢ ὑπόθεσις ἠδύνατο ν' ἀνανεωθῇ. Τέλος ἐμέμφθη τὴν ἀγρίαν ἀρετὴν του, καθὼς ὁ μοναχὸς μέμφεται τὴν εὐχὴν του, ἢ καθὼς κυρία μετανοεῖ διὰ τὸν ὄρκον της· διότι ἐπὶ τέλους ἀμφοτέρα, ὁ τε ὄρκος καὶ ἡ εὐχὴ, παραβαίνονται.

143.

Ὁ Ζουάν λοιπὸν ἤρχιζε νὰ ψιθυρίζῃ ἀπολογίας τινάς· ἀλλ' αἱ λέξεις δὲν ἀρκοῦσιν ἐν τοιαύταις ὑποθέσεσι, καὶ ἂν ἤθελέ τις κάμει χρῆσιν ὄλων τῶν λόγων τοὺς ὁποίους ἐψαλόν ποτε αἱ Μοῦσαι, ἢ τῆς φλυαρίας τοῦ πλέον φιλαρέσκου κομψευομένου, ἢ ὄλων τῶν σχημάτων τῶν ὁποίων ὁ Castlereagh καταχρᾶται.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἀσθενὲς τι μειδιάμα τὸν ἔκαμε νὰ

(*) Ἴδε τὴν κωμικὴν σκηνὴν τῆς μονομαχίας, ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει τῶν ἀντιζήλων τοῦ Sheridan· ὁ Bob Acres, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἦτο πλήρης θάρρους, κυριεύεται αἴφνης ὑπὸ φόβου, καὶ αἰσθάνεται, κατὰ τὴν ἰδίαν του φράσιν, τὸ θάρρος αὐτοῦ (oozing out at the palms of his hands) ἐκρέον ἐν ταῖς παλάμαις τῶν χειρῶν του.

ἐλπίζη ὅτι ἔθελε πραγματοποιηθῆ ἡ εἰρήνη αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὶν ἢ προχωρήσῃ περαιτέρω, ὁ γέρον Μπαμπᾶς εἰσήλθεν ἀνελπίστως.

144.

« ὦ νόμφη τοῦ Ἥλιου καὶ ἀδελφῆ τῆς Σελήνης! » (οὕτως ἐξεφράσθη) « καὶ αὐτοκράτειρα τῆς γῆς! ὦ σὺ τῆς ὁποίας ἐν μόνον συνοφρῦωμα δύναται νὰ καταστρέψῃ τὴν ἁρμονίαν τῶν σφαιρῶν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ μειδιάμα κάμνει νὰ σκιρτῶσιν ὅλοι οἱ πλανῆται ἀπὸ χαρὰν! ὁ δοῦλός σου σοὶ φέρει—καὶ ἐλπίζει ὅτι δὲν εἶναι λίαν προῶρως—εἰδήσεις ἀξίας τῆς ὑψηλῆς προσοχῆς σου· αὐτὸς ὁ Ἥλιος μ' ἐπεμφεν ὡς ἀκτῖνα ἵνα σοὶ ἀναγγείλω ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα. »

145.

« Λέγεις ἀλήθειαν; » ἔκραξεν ἡ Γκιουλμπεγιάζ. Ἐπεθύμουν τῇ ἀληθείᾳ, νὰ μὴ ἔθελε λάμψη μέχρι τῆς πρωίας· ἀλλ' εἶπέ πρὸς τὰς γυναῖκάς μου νὰ σχηματίσωσι τὸν γαλαξίαν. Ὑπαγε, γέρον κομῆτᾶ μου, ὑπαγε νὰ εἰδοποιήσῃς πιστῶς τὰς ἄλλας.... Καὶ σὺ Χριστιανέ, ἐνώθητι μετ' αὐτῶν, ὡς δύνασαι, ἐὰν θέλῃς νὰ σε συγχωρήσω διὰ τὰς προλαβούσας περιφρονήσεις σου. » Ἐνταῦθα ἡ ὁμιλία διεκόπη ἐκ ψιθυρισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔγεινε θόρυβος, καὶ μετ' ὀλίγον ἠκούσθη κραυγὴ, « Ὁ Σουλτάνος ἔρχεται! ».

146.

Πρῶτον εἰσήλθον αἱ θεράπαινοι τῆς Γκιουλμπεγιάζ, αἱ ὁποῖαι ἐσχημάτιζον θελκτικωτάτην ὁμάδα, καὶ ἔπειτα οἱ λευκοὶ καὶ οἱ μαῦροι εὐνοῦχοι τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος· ἡ ἀκολουθία του ἐξετείνετο μέχρις ἐνός τετάρτου μιλίου. Ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης εἶχε πάντοτε τὴν εὐγένειαν ν' ἀναγγέλλῃ τὰς ἐπισκέ-

ψείς αὐτοῦ πολὺ πρὶν ἢ ἔλθῃ, ἰδίως τὴν ἐσπέραν διότι, ἐπειδὴ ἡ Γκιουλμπεγιαζ ἦτο ἡ τετάρτη σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος, ἦτο φυσικῶς ἢ μᾶλλον εὐνοουμένη.

147.

Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης εἶχε σοβαρὸν σχῆμα· τὸ στρόφιόν του ἔφθανε μέχρι τῆς ρινός του, ἡ δὲ γενεῖα μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐξαχθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς ἵνα προσδρεύῃ τῆς αὐλῆς, ὤφειλε τὴν ὑψωσίαν του εἰς τὴν ἀγχόνην ἢ ὁποία εἶχεν ἀπαγχονίσει τὸν ἀδελφόν του. Ἦτο τόσον ἀγαθὸς κυριάρχης εἰς τὸ εἶδός του, ὅσον καὶ πᾶς ἄλλος ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται ἐν ταῖς ἱστορίαις τοῦ Καντεμίρου καὶ τοῦ Knolles⁽¹⁾, ἐνθα ὀλίγοι διαλάμπουσιν ὡς ὁ Σουλεϊμάν, ὁ ἐνδοξότερος τῆς γενεᾶς του.

148.

Ἐπορεύετο εἰς τὸ τέμενός του ἐν μεγάλῃ πομπῇ, καὶ προσήχετο μετ' « ἀνατολικῆς ὑπερευλαβείας » ἄφινεν ὅλας τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους εἰς τὸν βεζίρην καὶ δὲν ἐδείκνυεν εἰ μὴ ὀλίγην βασιλικὴν περιέργειαν. Ἀγνοῶ ἐὰν εἶχεν οἰκιακὰς μερίμνας· οὐδεμία δίκη ἀπεδείκνυεν ὅτι εἶχεν οἶκαδε συζυγικὰς ἐριδας· αἱ τέσσαρες σύζυγοί του καὶ αἱ χίλιαι παλλακίδες του ζῶσαι ἀόρατοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐκυβερκῶντο τόσον εἰρηνικῶς ὅσον αἱ χριστιαναὶ βασιλισσαι.

149.

Ἐὰν ἐνίοτε συνέβαινε μικρὸν τι πταῖσμα, οὐδεὶς λόγος ἐγίνετο περὶ τοῦ ἐνόχου ἢ τοῦ ἐγκλήματος.

(1) Δημήτριος Καντεμίρης, ὁ συγγραφεὺς ἱστορίας περὶ τῆς ἀξέθσεως καὶ τῆς παρακμῆς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. R Knolles, ὁ συγγραφεὺς γενικῆς ἱστορίας τῶν Τούρκων.

ἡ ἱστορία αὐτοῦ μόλις διήρχετο δι' ἐνὸς μόνου στόματος—Εἰς σάκκος καὶ ἡ θάλασσα διώρθουν τὰ πάντα ἐγκαίρως, καὶ ἐμπόδιζον τὴν διάδοσιν τοῦ ἀπορρήτου· τὸ κοινὸν δὲν ἐλάμβανε γνῶσιν τούτου πλειοτέραν ἐμοῦ· οὐδὲν σκάνδαλον ἐδηλητηρίαζε τὰς ἐφημερίδας—ὡς ἐκ τούτου ἡ ἠθικὴ ἦτο καλητέρα, καὶ οἱ ἰχθῦς ἐπίσης καλοί.

150.

Ἔβλεπε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς του ὅτι ἡ σελήνη ἦτο στρογγύλη, καὶ ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος, διότι περιηγηθεὶς εἰς διάστημα πεντήκοντα μιλίων δὲν εὔρε κανὲν σημεῖον ἀποδεικνῦον αὐτῷ ὅτι ἦτο σφαιροειδής. Τὸ κράτος του ἦτο ἀπέραντον. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐνίοτε ἐταράττετο ὑπὸ ἐπαναστατῶν πασσάδων καὶ ὑπ' ἀπίστων ἀντιποιοιμένων τὰ ἡγεμονικά αὐτοῦ δικαιώματα· ἀλλὰ δὲν ἤρχοντο ποτὲ εἰς τοὺς « Ἐπτὰ Πύργους, »

151.

— ἐκτὸς ὑπὸ τὸ σχῆμα ἀπεσταλμένων. Ἐκεῖ κατέλυον ὅταν ἐκηρύττετο πόλεμος, κατὰ τὸν ἀληθῆ νόμον τῶν ἐθνῶν· ὁ νόμος οὗτος ποτὲ δὲν ἐνόει νὰ δώσῃ τὴν ἐξουσίαν εἰς ἐκείνους τοὺς μοχθηροὺς διπλωμάτας, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν ἐκράτησαν ξίφος εἰς τὰς ῥυπαρὰς διπλωματικὰς χεῖράς των, νὰ ἐξατμίζωσι τὴν σπλῆνᾶ των ὑποκινουῦντες ἔριδας καὶ γράφοντες ἀτιμωρητεὶ τὰ ψεύδη των, ὑπὸ τὴν ἐπινομίαν ἐπίσημοι εἰδῆσεις, χωρὶς νὰ διατρέχωσι τὸν κίνδυνον τοῦ ν' ἀπολέτωσιν οὐδεμίαν τρίχα τοῦ μύστακός των.

152.

Εἶχε πεντήκοντα θυγατέρας καὶ τέσσαρας δωδεκάδας υἱῶν. Ἐκ τῶν θυγατέρων του ὅσαι ἐφθانون

ὠρισμένην τινὰ ἡλικίαν ἐφυλάττοντο ἐν τινι ἀνακτόρῳ, ἔνθα ἔζων ὡς καλογραῖαι, μέχρις οὐ πασᾶς τις ἤθελε σταλή ἵνα διοικήσῃ ἀπωτάτην τινὰ ἐπαρχίαν. Τότε ἐκείνη τῆς ὁποίας ἡ σειρὰ ἤρχετο τὸν ὑπανδρεύετο πάραυτα, καίτοι ἐνίστε μόλις οὔσα ἐξαέτις· τοῦτο εἶναι ἀληθές, μ' ὄλον ὅτι φαίνεται ἀλλόκοτον.... Ὁ δὲ λόγος εἶναι, ὅτι ὁ πασᾶς ὀφείλει νὰ προσφέρῃ δῶρον τῷ πενθερῷ του.

153.

Οἱ υἱοὶ του ἐτηροῦντο ἐν φυλακῇ, μέχρις οὐ ἤθελον φθάσει εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν ἤθελον γίνεαι ἱκανοὶ νὰ τύχωσιν ἢ ἀγχόνης ἢ θρόνου· ἀλλὰ μόναι αἱ μοῖραι ἐγίνωσκον ποῖον ἐκ τῶν δύο ἐμελλον νὰ ἐπιτύχωσιν. Ἐν τούτοις, ἡ ἀνατροφή τὴν ὁποίαν ἐλάμβανον ἦτο βασιλική, καθὼς πάντοτε ἐκ πείρας ἀπεδείχθη. Εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἐπίδοξος διάδοχος ἦτο πάντοτε τόσον ἀξίος τῆς ἀγχόνης ὅσον καὶ τοῦ στέμματος.

154.

Ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ἐχαιρέτισε τὴν τετάρτην αὐτοῦ σύζυγον μεθ' ὄλων τῶν εἰς τὸν βαθμὸν αὐτῆς ὀφειλομένων φιλοφρονήσεων αὐτῇ δ' ἔδωκε γλυκεῖαν ἔκφρασιν εἰς τὰ βλέμματά της καθὼς ἀρμόζει εἰς κυρίαν ἢ ὁποία ὑπέπεσεν εἰς παράφορον πράξιν. Τότε αὕτη πρέπει νὰ φαίνεται διπλῶς ὅτι τηρεῖ τοὺς ὄρκους της ἵνα σώσῃ τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀρετῆς της. Οὐδεὶς ἄλλος σύζυγος λαμβάνει τόσον ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν ὅσον ὁ ὑπὸ τῆς συζύγου του καταστάς ἀξίος τοῦ οὐρανοῦ⁽¹⁾.

(1) Δῆλα δὲ, τοῦ ὁποίου τὴν κεφαλὴν ἡ σύζυγός του ἐκόσμησε μὲ τὴν οὐρανίαν ἡμισέληνον..

155.

Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης περιέφερε περίξ ἑαυτοῦ τοὺς μεγάλους μέλανας ὀφθαλμούς του, καθὼς ἐσυνείθιζε, καὶ εἶδε τὸν Ζουάν μετημφιασμένον μεταξὺ τῶν νεανίδων. Δὲν ἐφάνη οὔτε ἐκπεπληγμένος οὔτε λελυπημένος· ἀλλὰ τὸν παρετήρησε μετὰ σοβαροῦ καὶ ἀταράχου τρόπου, ἐν ᾧ ἡ Γκιουλμπεγιαῖζ ἔπνιγε στεναγμὸν ὁ ὁποῖος οἶδαινε τὸ στῆθός της· « Βλέπω, εἶπεν, ὅτι ἡγόρασας καὶ ἄλλην μίαν νεάνίδα· εἶναι κρίμα ὅτι μία ἀπλή χριστιανὴ εἶναι τόσον ὠραία. »

156.

Ὁ φιλοφρονητικὸς οὔτος λόγος, ὁ ὁποῖος προσεῖλχυσεν ὄλων τὰ βλέμματα ἐπὶ τῆς ἀρτίως ἀγορασθείσης παρθένου, ἐπλήρωσεν αὐτὴν τρόμου καὶ ἐρυθήματος· αἱ σύντροφοι αὐτῆς ὡσαύτως ἐνόμισαν ἑαυτὰς ἀπολεσθείσας! Ὡ Μωάμεθ! Πῶς ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ἔδωκε τόσην προσοχὴν εἰς μίαν ἀπίστον, ἐν ᾧ τὰ αὐτοκρατορικά του χεῖλη μόλις ὠμίλησάν ποτε πρὸς μίαν ἐξ αὐτῶν! Τότε ἔλαβον χώραν κινήσεις, θόρυβος καὶ γενικὸς ψιθυρισμὸς· ἀλλ' ἡ ἐθιμοταξία τὰς ἐμπόδισεν ὅλας τοῦ νὰ καγχάσωσιν.

157.

Οἱ Τοῦρκοι κάμνουσι καλῶς, ἐνίοτε τοῦλάχιστον, ἐγκλείοντες τὰς γυναῖκας· διότι εἶναι λυπηρὰ ἀλήθεια ὅτι ἡ ἀρετὴ αὐτῶν δὲν ἔχει τὴν συστατικὴν ἐκείνην ιδιότητα ἡ ὁποία, ἐν τοῖς κλίμασι τοῦ Βορρᾶ, προλαμβάνει τὰ πρόωρα ἐγκλήματα, καὶ καθιστᾷ τὴν ἠθικὴν μας καθαρωτέραν τῆς χιόνος. Ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος κατ' ἔτος τήκει τὸν πολικὸν πάγον, παράγει ἐπὶ τῆς ἀκολασίας ὅλως ἐναντίον ἀποτέλεσμα.

158.

Οὕτω λοιπὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπικρατεῖ μεγάλη

αυστηρότης· ἐκεῖ γὰμος καὶ κλειθρον εἶναι λέ-
ξεις οἷονεὶ ταυτόσημοι, ἐκτὸς μόνον ὅτι ὅταν ὁ πρῶ-
τος ἀνοιχθῆ, δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποκατασταθῆ εἰς
τὴν αὐτὴν θέσιν· ἀλλὰ φθείρεται, ὡς ὁ τρυπηθεὶς
κάδος ὁ πλήρης οἴνου τῆς Βουρδιγάλης. Ἄλλὰ τὸ
κακὸν πρέπει ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν πολυγαμίαν τῶν
Τούρκων· διατὶ δὲν ἐνόησαν διὰ βίου δύο ἐναρέτους
φυχὰς, ἓνα ἄνδρα μετὰ μιᾶς γυναικὸς, ἵνα οὕτω ἀπο-
τελέσωσιν ἀληθῆ ἠθικὸν ἵπποκένταυρον;

159.

Ἐνταῦθα ἴστανται τὰ χρονικά μας· καὶ κάμνομεν
παῦσιν, ὅχι δι' ἔλλειψιν ὕλης· ἀλλὰ, κατὰ τοὺς ἀρ-
χαίους ἐπικοὺς κανόνας, εἶναι καιρὸς νὰ συστειλῶ τὸ
ἴστίον καὶ νὰ ρίψω τὴν ἄγκυραν τοῦ ποιήματος. Ἐὰν
τοῦτο τὸ πέμπτον ἄσμα ἐπαινεθῆ, τὸ ἕκτον θέλει ἔχει
χροιάν τινα ὕψους. Ἐν τούτοις, ὡς ὁ Ὅμηρος ἐνίοτε
κοιμᾶται, ἴσως θέλετε ἐπιτρέψει εἰς τὴν Μοῦσάν μου
ν' ἀναπαυθῆ ὀλίγον.

ΛΣΜΑ ΕΚΤΟΝ.

1.

α — Ὑπάρχει μίξ πολίρροια ἐν τοῖς πράγμασι
τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία, ἐὰν τις ὠφελῆθῆ ἐκ τῆς
στιγμῆς τῆς πλημμύρας» — ἐξεύρετε τὸ ἐπίλοιπον(1),
καὶ οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἔλαβον πείραν τούτου ἀπὸ
καιρὸν εἰς καιρὸν· τοῦλάχιστον οὕτω φρονοῦμεν,
μ' ὄλον ὅτι ὀλίγοι ἐμάντευσαν τὴν κατάλληλον στιγ-
μὴν μέχρις οὔ ἦτο πολὺ ἀργά ἵνα ἐπανέλθῃ. Ἄλλ'
ἀναμφιβόλως τὰ πάντα γίνονται διὰ τὸ καλλίτερον. —
Τὸ ἀσφαλέστατον τούτου τεκμήριον εἶναι ἐν τῷ τέλει·

(1) Βλέπε τὸν Ἰούλιον Καίσαρα τοῦ Σαξπήρου, πρᾶξιν Δ', σκ. γ'.

ὅταν τὰ πράγματα καταντήσωσιν εἰς τὸ χεῖριστόν, ἐνίοτε διορθοῦνται.

2.

Ἐπάρχει παλιόρροια ἐν τοῖς πράγμασι τῶν γυναικῶν, ἡ ὁποία, ἐάν τις ὠφελῆθῃ ἐξ αὐτῆς, τὸν φέρει — ὁ Θεὸς ἐξεύρει ποῦ. Πρέπει νὰ ᾔηται ἔμπειροι ναυτικοὶ ἐκεῖνοι οἱ θαλασσοπόροι τῶν ὁποίων οἱ χάρται περιγράφουσι λεπτομερῶς ὅλα τὰ ρεύματα. Ὅλοι αἱ ὄνειροπολήσεις τοῦ Ἰακώβου Behmen ⁽¹⁾ δὲν δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰς ἀλλοκότους δίνας ταύτης τῆς θαλάσσης. — Οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται μὲ τὰς κεφαλὰς των περὶ τούτου καὶ ἔπειτα περὶ ἐκείνου. — Ἄλλ' αἱ γυναῖκες σκέπτονται μὲ τὰς καρδίας των — ὁ Θεὸς ἐξεύρει περὶ τίνος πράγματος!

3.

Καὶ ὁμοῦς μία ἄφρων, ἀχαλίνωτος, ἰσχυρογνώμων, νέα, ὠραία καὶ τολμηρά, — ἡ ὁποία ἤθελε διακινδυνεύσει ἓνα θρόνον, ἓνα κόσμον, τὸ σύμπαν, ἔν' ἀγαπᾶται κατὰ τὴν ὄρεξιν αὐτῆς, καὶ ἡ ὁποία ἤθελεν ἀποσπάσει μᾶλλον τοὺς ἀστέρας παρὰ νὰ μὴ ᾔηται ἐλευθέρα ὡς εἶναι τὰ κύματα ὅταν ὁ ἄνεμος ἐγείρηται — λοιπὸν, μία τοιαύτη γυνή, λέγω, εἶναι διάβολος (ἐὰν ὑπάρχη διάβολος), ἀλλὰ διάβολος ὁ ὁποῖος ἤθελε προσηλυτίσει πολλοὺς εἰς τὸν Μανιχαϊσμόν ⁽¹⁾.

4.

Οἱ θρόνοι, οἱ κόσμοι, καὶ τὰ λοιπὰ, ἀνατρέπονται τόσον συχνάκις ὑπὸ τῆς κοινοτάτης φιλοδοξίας, ὥστε, ὅταν τὸ πάθος ἀνατρέπη τὰ αὐτὰ πράγματα, λησμο-

⁽¹⁾ Ὁ Ἰακώβος Behmen ἦτο περίφημος φαντασιοσκόπος, γεννηθεὶς ἐν Γορλίττῃ τῆς Ἀλσατίας, τῷ 1575, καὶ ἰδρυτὴς τῆς τῶν Βεχμενιτῶν αἵρέσεως.

⁽¹⁾ Μανιχαϊσμός, χριστιανικὴ αἵρεσις τῶν Μανιχαίων.

νοῦμεν εὐκόλως ἢ τοῦλάχιστον συγχωροῦμεν τὴν ὠραίαν ἀλλὰ παράφορον γυναῖκα. Ἐὰν ἐνθυμώμεθα τὸν Ἀντώνιον εἰσέτι, ἐνθυμούμεθα αὐτὸν ὄχι τόσον διὰ τὰς κατακτήσεις του, ἀλλ' ἢ περὶ τὸ Ἄκτιον ἡττά του, τὴν ὁποίαν ἔπαθε χάριν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Κλεοπάτρας, ὑπερβαίνει ὅλας τὰς νίκας τοῦ Καίσαρος.

5.

Ὁ Ἀντώνιος ἀπέθανε πεντηκοντούτης διὰ μίαν τεσσαρακοντούτιδα βασίλισσαν. Ἐπεθύμουν νὰ ἦσαν ὁ μὲν εἰκοσαετής, ἡ δὲ δεκαπενταετής, διότι τότε τὰ πλούτη, τὰ βασιλεία, οἱ κόσμοι δὲν εἶναι εἰ μὴ παίγνια. — Ἐνθυμοῦμαι τὸν χρόνον ὅτε, μ' ὄλον ὅτι δὲν εἶχον πολλοὺς κόσμους εἰς τὴν διάθεσίν μου, ὅμως, ἵνα προσφέρω λατρείαν εἰς ὠραίαν τινὰ, ἔδιδον πᾶν ὅ,τι εἶχον — τὴν καρδίαν μου· δηλαδὴ, καθὼς ὁ κόσμος ἐβάδιζεν, ἔδιδον ἐκεῖνὸ τὸ ὁποῖον ἦτο ἀντάξιον ἑνὸς κόσμου· διότι κόσμοι δὲν ἤθελον δυνηθῆ ποτὲ νὰ μοὶ ἀποδώσωσιν τὰ ἀγνὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα, τὰ διὰ παντὸς ἐκλιπόντα.

6.

Ἦτο « ὁ ὀβολὸς » τοῦ νεανίσκου, καί, καθὼς τὸ « δῖλεπτον τῆς χήρας, » θέλει ποτὲ ἐκτιμηθῆ, ἐὰν ὄχι τώρα. Ἀλλ' εἴτε ἐκτιμηθῆ εἴτε ὄχι, ὅλοι ὅσοι ἠγάπησαν καὶ ὅλοι ὅσοι ἀγαπῶσι, θέλουσιν ὁμολογήσει εἰσέτι ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἔχει τίποτε γλυκύτερον τῆς ἀγάπης. « Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, » λέγουσι, καὶ « ὁ Ἔρως εἶναι θεὸς, ἢ ἦτο θεὸς τοῦλάχιστον πρὶν ἢ τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς ρυτιδωθῆ ὑπὸ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ τῶν δακρύων τοῦ —, ἀλλ' ἢ χρονολογία γινώσκει κάλλιον τὰ ἔτη.

7.

Ἀφήκαμεν τὸν ἥρωα καὶ τὴν τρίτην ἡρώϊδα μας

εἰς θέσιν πλέον δεινὴν παρά σπανίαν· διότι οἱ ἄνθρωποι ἀναγκάζονται νὰ διακινδυνεύωσιν ἐνίοτε τὴν ζωὴν των διὰ τοῦτον τὸν θλιβερόν πειρασμόν, — δῆλα δὴ, διὰ μίαν ἀπηγορευμένην γυναῖκα. Οἱ σουλτάνοι βδελύσσονται ὑπερμέτρως τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ ἁμαρτήματος, καὶ ὅλως ἀντιδοξοῦσι πρὸς τὸν σοφὸν Ῥωμαῖον, τὸν ἱρωϊκὸν, τὸν στωϊκὸν, τὸν ἀποφθεγματικὸν Κάτωνα, ὁ ὁποῖος προσέφερε τὴν σύζυγόν του πρὸς τὸν φίλον του Ὀρτένσιον (*).

8.

Ἐξεύρω ὅτι ἡ Γκιουλμπεγιαζ εἶχε μέγα ἄδικον τὸ ὁμολογῶ, λυποῦμαι καὶ τὴν μέμφομαι διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἀποστρέφομαι πᾶν ψεῦδος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιήσει, καὶ πρέπει νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, μ' ὄλον ὅτι ἴσως θέλει τις ἀντεῖπῃ εἰς τοῦτο. Ἐπειδὴ τὸ λογικὸν τῆς Γκιουλμπεγιαζ ἦτο ἀσθενέστερον τῶν παθῶν της, ἐφρόνει ὅτι ἡ καρδιά τοῦ συζύγου της δὲν τῇ ἤρκει, (ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αὕτη ἡ καρδιά ἀνῆκεν ὅλως εἰς αὐτήν)· διότι αὐτὸς ἦτο πεντήκοντα καὶ ἐννέα ἐτῶν καὶ εἶχε χιλίας πεντακοσίας παλλακίδας.

9.

Δὲν εἶμαι ὡς ὁ Κάσσιος « ἀριθμητικὸς » ἀλλ', « ἐκ τοῦ θεωρητικοῦ βιβλίου, » φαίνεται, ἐάν τις ὑπολογίσῃ μετὰ γυναικείας ἀκριβείας, ὅτι, παρεκτὸς τῆς ἡλικίας τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ἡ σουλτάνα ἔπασχεν ἐξ ἀσιτίας· διότι, ἐάν ὁ σουλτάνος ἐφέρετο δικαίως πρὸς ὅλας τὰς ἀγαπητάς του γυναῖκας, αὕτη

(*) Ὁ Κάτων παρέσχε τὴν γυναῖκά του Μαρτίαν πρὸς τὸν φίλον του Ὀρτένσιον· ἀλλ' ἀνέλαβεν αὐτὴν μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἡ διαγωγή οὕτη τοῦ Κάτωνος ἐχλευάσθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, παρατηρησάντων ὅτι ἡ Μαρτία, εἰσελθοῦσα πτωχοτάτη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀρτενσίου, ἐπέστρεψε πλήρης πλοῦτου εἰς τὴν κλίνην τοῦ Κάτωνος.

δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ εἰμὴ τὸ χιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν μέρος ἐκείνου τοῦ πράγματος τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἦναι μονοπωλεῖόντης, — δῆλα δὴ τῆς καρδίας.

10.

Παρατηρήθη ὅτι αἱ κυρίαὶ εἶναι φιλόδοικοι εἰς πᾶν ὅ,τι εἶναι νομικὸν κτῆμα, καὶ εἶναι οὐχ ἥττον τοιαῦται ὅταν ἦναι θρήσκοι, διότι τότε μάλιστα κατὰ τὴν συνείδησίν των διπλασιάζεται τὸ πρὸς αὐτάςπραχθὲν ἀμάρτιμα. Μᾶς καταδιώκουσι μὲ καταμηνύσεις καὶ διαδικασίας, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τινων δικαστικῶν συνεδριάσεων, διὰ μίαν ἀπλῆν ὑπόψιαν ὅτι ἄλλη τις γυνὴ μετέχει ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὁ νόμος ταῖς ἀπονέμει ὡς ἀποκλειστικὴν των ἀπόλαυσιν.

11.

Ἄλλ', ἐὰν τὸ ἔθος τοῦτο ἐπικρατῇ ἐν ταῖς χριστιανικαῖς χώραις, καὶ αἱ ἐθνικαὶ ὡσαύτως, καίτοι μετ' ὀλιγωτέρου πλάτους, εἶναι διατεθειμέναι νὰ φέρωσι τὰ πράγματα εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ὕψος, καὶ ν' ἀναλάβωσιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ βασιλεῖς καλοῦσιν « ἐπιθετικὴν θέτιν. » Ὁφελοῦνται ἐκ τῶν συζυγικῶν των δικαιωμάτων ὅταν οἱ ἄρχοντες σύζυγοὶ των φέρονται ἀχαρίστως πρὸς αὐτάς· ἐπειδὴ δὲ τέσσαρες γυναῖκες πρέπει νὰ ἔχωσι τετραπλᾶς ἀπαιτήσεις, ὁ Τίγρις ἔχει τὰς ζηλοτυπίας του καθὼς καὶ ὁ Τάμεσις.

12.

Ἡ Γκιουλμπεγιάζ ἦτο ἡ τετάρτη σουλτάνα, καὶ ὡς εἶπον, ἡ εὐνοουμένη· ἀλλὰ τί εἶναι εὐνοια μεταξὺ τεσσάρων; Ἡ πολυγαμία πρέπει νὰ ἐμποιῇ φρίκην, ὄχι μόνον ὡς ἀμάρτημα, ἀλλὰ καὶ ὡς ὀχληρὸν πρᾶγμα. Πλείστοι φρόνιμοι ἄνδρες, οἵτινες ἔχουσι μίαν μόνην σώφρονα γυναῖκα δυσκόλως ἤθελον εὐρεῖ ἀρκετὴν φιλοσοφίαν διὰ δύο· οὐδεὶς δὲ, ἐκτὸς

τῶν Μωαμεθανῶν, θέλει ποτέ νὰ κάμη τὴν συζυγί-
κὴν κλίνην τοῦ « κλίνην τοῦ Ware (¹). »

13.

Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης, ἡ ὑψηλοτάτη τοῦ κόσμου,
οὕτω ἐπονομαζομένη, κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους
παντὸς μονάρχου, μέχρις οὗ παραδοθῆ εἰς ἐκείνους
τοὺς λυπηροὺς καὶ πειναλέους ἰακωβίνους (²), — τοὺς
σκώληκας τοῦ τάφου οἱ ὅποιοι γευματίζουσι μὲ τὰ
λείψανα τῶν κραταιοτάτων βασιλέων, — ἡ αὐτοῦ ὑψη-
λότης, λέγω, ἐθεώρει μετὰ τρυφερότητος τὰ θέλγη-
τρα τῆς Γκιουλμπεγιάζ περιμένουσα ὑποδοχὴν ἐρα-
στοῦ (ἥτις εἶναι « ὑποδοχὴ Σκωτική, » εἰς ὅλα τὰ
μέρη τοῦ κόσμου) (³).

14.

Ἐνταῦθα ὅμως πρέπει νὰ κάμωμεν μίαν διάκρι-
σιν διότι μ' ὅλον ὅτι αἱ θωπεῖαι, οἱ γλυκεῖς λόγοι,
οἱ ἀσπασμοὶ καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα δύνανται ν' ἀπα-
τήσωσιν — οὔτε ἐδῶ οὔτε ἐκεῖ δύναταί τις νὰ φορέσῃ
αὐτὰ τόσον εὐχερῶς ὅσον τὸν πῖλόν του, — ἡ μάλ-
λον ὅσον εὐκόλως ἡ γυνὴ φορεῖ τὸν κεκρύφαλόν
της, ὁ ὅποῖος κοσμεῖ τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὴν καρ-
δίαν της, χωρὶς αὐτὸς ὁ κεκρύφαλος νὰ ᾔναι μέρος

(¹) Ware, πόλις τριάκοντα μίλλια ἀπέχουσα τοῦ Λονδίνου. Ἐν
αὐτῇ ὑπῆρχε ποτε ἓν τιμι ξενοδοχεῖον, περίφημος κλίνη δώδεκα τετρα-
γωνικῶν ποδῶν, τὴν ὅποιαν ὁ Σαξπῆρος ὑπαινίττεται ἐν τῷ δράματι
αὐτοῦ Twelfth night, ἀλλὰ τὴν ὅποιαν ὁ ξενοδόχος μετεποίησεν
εἰς ἕξ κλινίδια, ἀφ' ὅτου οἱ ὁδοιπόροι ἤρχισαν νὰ προτιμῶσι νὰ ἔχω-
σιν ἕκαστος ἰδίαν κλίνην.

(²) Ἰακωβῖνοι, τάγμα μοναχῶν Δομενικανῶν, καὶ μέλη πολιτικῆς
ἐταιρείας δημοκρατικῆς.

(³) Δῆλα δὴ, εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου εἶναι ὑποδοχὴ εὐνοϊκῆ·
τοῦτο ἐγράφη καθ' ἕνα χρόνον Γεώργιος ὁ Δ' ἐλάμβανεν, ἐν Ἐδιμ-
βούργῳ, ὑποδοχὴν πλήρη ἐνθουσιασμοῦ.

τῆς κεφαλῆς τῆς, καθὼς οὐδὲ τὰ θωπεύματα μέρος τῆς καρδίας τῆς.

15.

Ἐλαφρὸν ἐρύθημα, μικρὰ συγχίνησις τρόμου, ἥρεμος ἔκφρασις γλυκείας γυναικείας ἐκστάσεως, ἥτις φαίνεται μᾶλλον εἰς τὰ βλέφαρα παρά εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, θέλοντας νὰ κρύψωσιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μετόσῃ εὐχαρίστησιν ζητεῖ τις νὰ γνωρίσῃ,—ἰδοὺ τὰ δι' ἓνα διακριτικὸν ἔραστήν κάλλιστα τεκμήρια τοῦ ἔρωτος, τοῦ τεθρονισμένου ἐπὶ τοῦ πλέον ἀγαπητοῦ του θρόνου, δῆλα δὲ ἐπὶ τῆς καρδίας εἰλικρινοῦς γυναικός· διότι τὸ θέλγητρον καταστρέφεται ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ ζήλου καθὼς καὶ ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἀδιαφορίας.

16.

Ὁ πολὺς ζήλος, ἐὰν μὲν εἶναι ψευδῆς, εἶναι χείρων τῆς ἀληθείας· — ἐὰν δὲ ᾗναι ἀληθῆς, τὸ πῦρ αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ· διότι οὐδεὶς, παρεκτός ἐν τῇ πρώτῃ νεότητι, ἀγαπᾷ, νομίζω, νὰ ἐμπιστεύηται τὰ πάντα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, ἥτις δὲν εἶναι πράγματι εἰμὴ πρόσκαιρος ὑποχρέωσις κατάλληλος εἰς τὸ νὰ μεταβιβάζηται τῷ πρώτῳ ἀγοραστῇ διὰ μεγάλης προεξοφλήσεως· ἐν ᾧ, ἀφ' ἑτέρου, αἱ λίαν ψυχραὶ γυναικῆς μας φαίνονται ὀλίγον μωραί.

17.

Δῆλα δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ ταῖς συγχωρήσωμεν τὴν ἀπειροκαλίαν των, διότι εἶναι ἀπειροκαλία κατὰ τοὺς κατεσπευσμένους ἢ βραδεῖς ἐραστάς, οἵτινες θέλουσι ν' ἀκούσωσι τὴν ὁμολογίαν ἀμοιβαίας φλογός, καὶ νὰ τὰς ἴδωσι φλεγόμενας ὑπὸ αἰσθηματικοῦ πάθους, καὶ ἐὰν εἶχον ὡς ἐρωμένην των τὴν γυναῖκα τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, τὴν χιονόπλαστον ἐκείνην μονα-

στιχὴν παλλακὴν τοῦ ('). Ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὸ ἀξίωμα τῶν ἐραστῶν εἶναι τὸ τοῦ Ὁρατίου.

« Medio tu tutissimus ibis. »

18.

Τὸ « tu » πλεονάζει, — ἀλλ' ἄς μείνη, — διότι ὁ στίχος τὸ ἀπαιτεῖ, δηλαδὴ ὁ Ἀγγλικὸς στίχος, καὶ ὄχι ὁ κανὼν τῶν ἀρχαίων ἐξαμέτρων ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν ὑπάρχει οὔτε ἄρμονία οὔτε μέτρον ἐν τούτῳ τῷ τελευταίῳ στίχῳ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ γίνῃ χειρότερος καὶ τὸν ὁποῖον ἔθεσα ἐκεῖ ἵνα τελειώσω τὸν ὄγδοον στίχον τῆς στροφῆς μου. Ὁμο-λογῶ ὅτι οὐδεμία προσωδία δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τοῦτον τὸν κανόνα, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια δύναται, ἐὰν μεταφράσῃτε αὐτόν.

19.

Ἄγνοῶ ἐὰν ἡ ὠραία Γκιουλμπεγιαζ ὑπερέβη τὰ ὄρια τοῦ δράματός της. — Ἐπέτυχε, καὶ ἡ ἐπιτυχία σημαίνει πολὺ εἰς ὅλα τὰ πράγματα, τόσον εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν καρδίαν ὅσον καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν γυναικεῖον καλλωπισμὸν. Ἀλλὰ καὶ ἡ φιλαυτία τοῦ ἀνδρὸς ὑπερτερεῖ παντὸς γυναικεῖου τεχνάσματος· αἱ γυναῖκες ψεύδονται, καὶ ἡμεῖς ψεύδόμεθα, ὅλοι ψεύδονται, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀγαπῶμεν καὶ μέχρι τοῦδε οὐδεμία ἄλλη ἀρετὴ ἐκτὸς τοῦ λιμαῦ ἠδυνήθη ν' ἀναστειλῇ τὸ χεῖριστον τῶν κακῶν — δηλαδὴ τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

20.

Ἀφίνομεν τὸ βασιλικὸν ζευγος ἐν ᾧ ἀναπαύεται

(¹) Κατὰ τὸ συναξάριον τῶν Δουτικῶν, ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος μὴ δυνάμενος ν' ἀντισταθῇ εἰς τὸν δαίμονα τῆς σαρκὸς ὥστε παντοιοτρόπως ἐπέεραzen αὐτόν, ἔλαβε χιόνα καὶ ἔπλασεν ἐξ αὐτῆς ἀγαλμα εἰς τὸ ὁποῖον ἔδωκε μορφὴν γυναικίαν.

ἡ κλίνη δὲν εἶναι θρόνος, καὶ δύναται τις νὰ κοιμηθῆ ἐπ' αὐτῆς, οἷα δῆποτε καὶ ἂν ἦναι τὰ ὄνειρα τὰ ὁποῖα βλέπει, ὄνειρα λύπης ἢ χαρᾶς· ἐν τούτοις ὅμως αἱ ἀποτυχοῦσαι ἀπολαύσεις συγκαταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν ζωηροτέρων θλίψεων τὰς ὁποίας ἡ γῆνη σὰρξ ἡμῶν δύναται νὰ αισθανθῆ. Οἱ ἐλάχιστοι πόνοι ἡμῶν εἶναι ἐκεῖνοι οἵτινες μᾶς κάμνουσι νὰ κλαίωμεν. Καθὼς αἱ σταγόνες τοῦ ὕδατος αἵτινες πίπτουσιν ἄλλεπαλλήλως ἐπὶ τοῦ λίθου τὸν ὁποῖον φθείρουσιν, οὕτω τὰ καθημερινὰ δάκρυα τῆς λύπης, τὰ ὁποῖα αἱ μικραὶ μέριμναι μᾶς κάμνουσι νὰ χέωμεν, φθείρουσι τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

21.

Ἡ διεστραμμένη γυνή, ὁ δύστροπος υἱός, τὸ ἐξοφλητέον γραμματίον, ἢ ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου τὴν ἀξίαν δὲν δύναται τις νὰ εἰσπράξῃ, ἢ τὸ διαμαρτυρηθὲν ἢ προεξοφληθὲν μὲ τόσα τοῖς ἑκατὸν γραμματίον· τὸ κλαυμῶδες τέκνον, ὁ χαλεπὸς κύων, ὁ ἵππος τὸν ὁποῖον ἀγαπῶμεν ἀλλ' ὁ ὁποῖος χωλαίνεται καθ' ἣν στιγμήν ἱππεύομεν ἐπ' αὐτοῦ, ἢ κακὴ γραῖα ἢ ὁποῖα διὰ κακῆς διαθήκης μᾶς ἀφίνει ὀλιγωτέραν χρηματικὴν κληρονομίαν παρ' ὅσην ἠλπίζομεν — ὅλα ταῦτα εἶναι μικρὰ κακὰ, καὶ ὅμως ἐγνώρισα ὀλιγίστους ἀνθρώπους μὴ λυπουμενούς ἐνεκα τούτων.

22.

Ἐγὼ εἶμαι φιλόσοφος· ἄς ὑπάγωσιν ὅλα εἰς τὸν διάβολον! τὸ γραμματίον, τὰ ζῶα, οἱ ἄνθρωποι καὶ — ἔμελλον νὰ προσθέσω καὶ τὰς γυμναστικὰς, ἀλλ' ὄχι, ὄχι. Ἀφ' οὗ ἐξάντλήσω τὴν χολὴν μου εἰς μίαν καλὴν καὶ ἐγκάρδιον ἀράν, ὁ στωϊκισμὸς μου δὲν μοὶ ἀφίνει πλέον τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ δύναμαι νὰ ὀνομάσω πόνον ἢ λύπην, καὶ δύναμαι νὰ παραδώσω τὴν ψυχὴν μου

δλόκληρον εἰς τὰ ἔργα τοῦ πνεύματος. Ἄλλὰ τί εἶναι ἡ ψυχὴ; — καὶ τὸ πνεῦμα; πόθεν ἔρχονται, πῶς ἔγειναν; Ταῦτα τὰ ζητήματα εἶναι ὑπέρτερα τῶν γνώσεών μου. Ὁ διάβολος ἄς τὰ ἐπάρῃ!

23.

Ὅταν τις παραδώσῃ τὰ πάντα εἰς τὸν διάβολον, αἰσθάνεται μεγάλην ἄνεσιν, καθὼς ἀφ' οὗ ἀναγνώσῃ τὴν ἀρὰν τοῦ Ἀθανασίου, ἡ ὁποία τοσοῦτον ἀρέσκει εἰς τοὺς ἀληθεῖς πιστούς σας. Ἀμφιβάλλω ἐάν ᾔναι δυνατόν νὰ ἐκφέρῃ τις ἄλλην χειροτέραν κατὰ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ του, τοῦ γονυπετοῦντος ἐνώπιόν του, τόσον εἶναι ἀποφθεγματικὴ, θετικὴ καὶ ἠχέεσσα, καὶ κοσμεῖ τὸ βιβλίον τῶν προσευχῶν καθὼς τὸ οὐράνιον τόξον κοσμεῖ τὸν ἀρτίως καθαρισθέντα δρίζοντα.

24.

Ἡ Γκιουλμπεγιάζ καὶ ὁ σύζυγός της ἐκοιμῶντο, — ἡ ὁ ἕτερος ἐκ τῶν δύο τοῦλάχιστον. — Ὡ πόσον λυπηρὰν νύκτα διέρχεται παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ ζηλοτύπου συζύγου της ἡ κακὴ γυνὴ ἥτις, ἀγαπῶσα ἄγαμόν τινα νεανίαν, στενάζει περιμένουσα ἀνυπομόνως τὸ φῶς τῆς αὐγῆς, ὅτε ματαίως παρατηρεῖ τὴν σκοτεινὴν ὀπὴν τοῦ παραθύρου ἵνα ἴδῃ μίαν ἀκτίνα φωτός, μὴ τολμῶσα μῆτε νὰ κινηθῇ, μῆτε νὰ περιστραφῇ, μῆτε νὰ κοιμηθῇ, μῆτε νὰ ἐγερθῇ, διότι φοβεῖται μὴ ἐξυπνίσῃ τὸν νομιμώτατον σύνευρόν της.

25.

Ἴδου τί συμβαίνει ὑπὸ τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν, καθὼς καὶ ὑπὸ τὸν οὐρανόν τῶν τετραστήλων κλινῶν τῶν περικεκαλυμμένων μὲ μετάξινα παραπετάσματα, αἱ ὁποῖα κατεσκευάσθησαν διὰ τοὺς πλου-

σίους καὶ τὰς συζύγους των ἵνα κατακλίνωνται ἐπ' αὐτῶν ἐντὸς σινδόνων τῶν ὁποίων τὴν λευκότητα οἱ ποιηταὶ δύνανται εὐλόγως νὰ παραβάλλωσι πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διαρρίπιζομένην χιόνα⁽¹⁾. Πολὺ καλά! ἡ τύχη διέπει πάντα τὰ τοῦ γάμου. Ἡ Γκιουλμπεγιάζ ἦτο αὐτοκράτειρα· ἀλλ' ἤθελεν εἶσθαι ἴσως ἐπίσης δυστυχῆς ἐάν ἦτο εὐτελής σύζυγος ἐνὸς χωρικοῦ.

26.

Ὁ Δὸν Ζουὰν, μετημφιασμένος μὲ γυναικεῖα ἐνδύματα, εἶχε κλίνει τὴν κεφαλὴν του πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Σουλτάνου, καθὼς ὅλαι αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν μακρὰν σειρὰν νεάνιδες. Ὅλαι, δοθέντος τοῦ συνήθους σημείου, διηθύνθησαν πρὸς τὰ δωμάτιά των, πρὸς τὰς μακρὰς ἐκείνας παστάδας τοῦ γυναικῶνος, ἐνθα αἱ γυναῖκες ἀναπαύουσι τὰ ἀβρὰ μέλη των, καὶ ἐνθα χίλια καρδίαι πάλλουσι ἐπιθυμοῦσαι τὸν ἔρωτα, καθὼς τὸ ἐν τῷ κλωδίῳ πτηνὸν ἐπιθυμεῖ τὸν ἀέρα.

27.

Ἀγαπῶ τὸ ὠραῖον φύλον, καὶ ἐνίοτε ἐπιθυμῶ ν' ἀνατρέψω τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ τυράννου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ὥστε ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος νὰ εἶχε μίαν μόνην κεφαλὴν, διὰ νὰ κόψῃ αὐτὴν μ' ἐν μόνον κτύπημα⁽²⁾. Ἡ ἰδική μου ἐπιθυμία ἔχει τὴν αὐτὴν εὐρύτητα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπίσης κακὴ καὶ ἐν τῷ ὅλῳ αὐτῆς εἶναι μᾶλλον τρυφερὰ παρά σκληρὰ. Εἶναι δὲ ὅτι πολλαχίς ἐπεθύμησα (ὄχι τώρα, ἀλλ'

(1) Οἱ ἀοιδοὶ (bards) τῆς βασιλείσσης Καρολίνης, ἐν τῇ ἑφημερίδι «Ὁ Χρόνος», διαρκούσης τῆς δίκης τῆς, μετεχειρίσθησαν τὴν φράσιν driven snow (διαρρίπιζομένην χιόνα), προκειμένου λόγου περὶ τῆς μεταβολῆς τῆς ἀγνότητός τῆς.

(2) Ὁ Καλιγούλας — βλέπε τὸν Σουετώνιον.

ὄτε ἤμην νεανίσκος), ὥστε ὅλον τὸ θῆλυ φύλον νὰ εἶχεν ἐν μόνον ρόδινον στόμα, ἵνα φιλήσω διὰ μιᾶς ὅλας τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοῦ βορρᾶ μέχρι τῆς μεσημβρίας.

28.

ὦ αξιοζήλωτε Βριάρεως! μὲ τὰς τόσας χεῖρας καὶ τὰς τόσας κεφαλὰς σου, ἐάν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἐν σοὶ ἦσαν πολλαπλασιασμένα ἀναλόγως! — Ἄλλ' ἢ Μοῦσά μου ἀνθίσταται εἰς τὴν γιγαντιαίαν ἰδέαν τοῦ νὰ γίνῃ σύζυγος ἐνὸς Τιτᾶνος ἢ νὰ ταξειδεύῃ εἰς τὴν χώραν τῶν Παταγόνων· ὅθεν ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Λιλιπούτην (¹), καὶ ἄς φέρωμεν τὸν ἔρωά μας διὰ τούτου τοῦ λαβυρίνθου τοῦ ἔρωτος, ἐνθα ἀφήκαμεν αὐτὸν ὀλίγον ἀνωτέρω.

29.

Συνεξῆλθε μετὰ τῶν ὠραίων παλλακῶν, ἐνωθεὶς μετ' αὐτῶν μετὰ τὸ σύνθημα. Καίτοι ἀναμφιβόλως διέτρεχε μέγιστον κίνδυνον, ὅμως ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐρρίπτετε καθ' ὁδὸν τὰ βλέμματά του ἐπ' αὐτῶν παρατηρῶν τὰ θέλγητρά των ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τοῦ ὠραίου αὐτῶν ἀναστήματος (ἐν ᾧ αἱ συνέπειαι τοιαύτης ἀπερισχεψίας ἐν Τουρκίᾳ εἶναι χειρότεροι παρὰ αἱ μέγισται ζημίαι εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἔνοχοι καταδικάζονται ἐν τῇ ἠθικῇ Ἀγγλίας ἐνθα τὰ τοιοῦτου εἶδους ἐγκλήματα τιμωροῦνται μὲ πρόστιμον) (²).

30.

Ἄλλ' ὅμως δὲν ἔλησμόνησε τὴν μεταμῦσιν του. — Διῆλθε μετὰ τῶν νεανίδων τὰς στοὰς ἀπὸ δωμάτιον

(¹) Φανταστὴ νῆσος τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι παρίστανται ὡς πυγμαῖοι.

(²) Ὑπαινίττεται τὰς ἐπὶ μοιχεῖα διαδικασίας, τοῦ Ἀγγλικῶ νόμου χορηγοῦντος χρηματικὰς ἀποζημιώσεις εἰς τὸν σύζυγον.

εἰς δωμάτιον, ἀποτελῶν μέρος τῆς παρθενικῆς καὶ ἐναρέτου ἐκείνης χορείας ἢ ὁποῖα συνωδεύετο ὑπὸ τῶν εὐνούχων· ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν προηγεῖτο κυρία τις διατηροῦσα τὴν πειθαρχίαν ἐν ταῖς γυναικείαις τάξεσιν, ἵνα βαδίζωσιν ὅλαι ἐν τάξει χωρὶς ν' ἀπομακρύνωνται ἢ ὁμιλῶσιν ἄνευ τῆς διαταγῆς τῆς. Αὕτη ἢ κυρία ἐπωνομάζετο « μήτηρ τῶν παρθένων. »

31.

*Ἦτο ἄρα γε μήτηρ; τὸ ἀγνοῶ. — *Ἦσαν παρθένοι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι τὴν ὠνόμαζον μητέρα των; καὶ τοῦτο ἀγνοῶ· ἀλλὰ τοιαύτη εἶναι ἢ ἐν τῷ σεραγίῳ ἐπωνυμία τῆς, — ἐπωνυμία τὴν ὁποῖαν δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω, ἀλλ' ἢ ὁποῖα εἶναι ἐπίσης καλὴ ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη. Ὁ Καντεμίρης (¹) θέλει σᾶς τὸ εἶπεῖ, ἢ, ἐὰν θέλητε, ὁ Τόττης (²). *Ἔργον αὐτῆς ἦτο τὸ ν' ἀπομακρύνῃ ἢ ν' ἀποπνίγῃ πᾶσαν κακὴν κλίσιν τῶν χιλίων πεντακοσίων νεανίδων καὶ νὰ διορθοῖ αὐτὰς ὅταν ἔπραττον σφάλμα τι.

32.

Ὁραία ἀμεριμνομέριμνα, ἀναμφιβόλως! ἀλλ' ἢ ὁποῖα ἐγένετο εὐκολωτέρα ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου ἐκτὸς τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ἢ ὁποῖα, τῇ βοηθείᾳ ταύτης τῆς κυρίας καὶ τῶν φυλάκων, τῶν κλείθρων, τῶν τείχων, καὶ ἐνίοτε διὰ μικροῦ τινος παραδειγματισμοῦ ἵνα ἐμποιῇ φόβον εἰς τὰς ἄλλας, κατώρθου νὰ διατηρῇ τοῦτο τὸ καταγώγιον τῶν καλλονῶν τόσον ψυχρὸν ὅσον εἶναι τὰ ἐν Ἰταλίᾳ μοναστήρια, ἐνθα ὅλα τὰ πάθη δὲν ἔχουσι, φεῦ! εἰ μὴ ἐν μόνον ἀντικείμενον.

(¹) Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πτώσεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.

(²) Ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι περὶ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν.

33.

Καὶ ποῖον εἶναι τοῦτο τὸ ἀντικείμενον; ἡ εὐσέβεια, ἀναμφιβόλως — καὶ πῶς δύνασθε νὰ κάμητε τοιαύτην ἐρώτησιν; — ἀλλὰ θέλομεν ἐξακολουθήσει. Ὡς εἶπον, τὸ ὠραῖον τοῦτο τάγμα τῶν ἐκ παντοίων χωρῶν νεανίδων, αἱ ὁποῖαι ἐδούλευον εἰς τὰς θελήσεις ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου, ἐβάδιζε σεμνῶς καὶ μελαγχολικῶς, μὲ βραδὺ καὶ μεγαλοπρεπὲς βῆμα, ὁμοῖον πρὸς τὰς νυμφαίας, δῆλα δὴ πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα ἐπιπλέουσιν εἰς τοὺς ρύακας ἢ μᾶλλον εἰς τὰς λίμνας. — διότι οἱ ρύακες δὲν ῥέουσι βραδέως.

34.

Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὰ δωμάτιά των, ἐκεῖ, ὡς πτηνὰ ἐκφυγόντα τῶν κλωβίων των ἢ ὡς παιδία ἢ παράφρονες δραπετεύσαντες ἐκ τῶν φρενοκομείων τοῦ Bedlam, — ὡς ἑαρινὰ κύματα, ἢ ὡς γυναῖκες ἐλευθερωθεῖσαι ἐκ τῶν δεσμῶν των (οἷτινες μ' ὅλα ταῦτα δὲν χρησιμεύουσιν εἰς τίποτε), ἢ τέλος πάντων ὡς Ἴρλανδοὶ εὐρισκόμενοι ἐν ἀγορᾷ, — ἀφ' οὗ οἱ φύλακές των ἀνεχώρησαν καὶ ἔλαβε χώραν, οὕτως εἰπεῖν, ἀναχωχὴ τις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς δουλείας, ἰδοὺ ἤρχισαν ὅλοι νὰ χορεύωσι, ν' ἄδωσι, νὰ φλυαρῶσι, νὰ γελῶσι καὶ νὰ παίζωσι.

35.

Φυσικῶς ἡ συνομιλία των περιστράφη τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς νεήλδος, ἐπὶ τοῦ ἀναστήματος αὐτῆς, τῆς κόμης τῆς, τῆς ὄψεώς τῆς καὶ ἐπὶ ὅλου τοῦ σώματός τῆς. Τινὲς μὲν ἐφρόνουν ὅτι τὰ φορέματά τῆς δὲν τῇ ἤρμοζον, ἢ ἠπόρουσαν ὅτι τὰ ὠτά τῆς δὲν εἶχον ἐνώτια· τινὲς δ' ἔλεγον ὅτι ἐπλησίαζεν ἡδὴ εἰς τὴν ὠριμον ἡλικίαν τῆς, ἀλλὰ ἰσχυρίζοντο ὅτι

μόλις ἦτο εἰς τὸ ἔαρ αὐτῆς· καὶ αἱ μὲν προσέθετον ὅτι τὸ ἀναστημά της ἦτο ὀλίγον ἀρρένωτον, αἱ δὲ ἐξέφραζον τὴν ἐπιθυμίαν των νὰ ἦτο ὅλως ἀρσενική.

36.

Ἄλλ' ἐν συνόλῳ οὐδεμία ἀμφίβαλλεν ὅτι ἦτο ὁποῖα ἐφαίνετο ἐκ τοῦ ἐνδύματός της, — δῆλα δὴ κομψοτάτη καὶ τρυφερά νεᾶνις, ὑπερβαλλόντως ὠραία, — καὶ παραβλητέα πρὸς τὰς ὠραιότατας νεάνιδας τῆς Γεωργίας. Ἐπόρουν ὡσαύτως πῶς ἡ Γκιουλμπεγιαζ ἦτο τόσον ἄφρων ὥστε ν' ἀγοράζη δούλας αἱ ὁποῖαι ἠδύναντο νὰ τῇ διαφιλονεικῆσῃ τὸν θρόνον της, τὴν ἰσχύν της καὶ πᾶν ἄλλο πλεονέκτημά της, ἐὰν ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἤθελε τυχὸν ἀηδιάσει τὴν σουλτάναν του.

37.

Ἄλλὰ παράδοξον καὶ λίαν παράδοξον πρᾶγμα ἔλαβε χώραν ἐν τῷ γυναικίῳ ἐκείνῳ πλήθει· τουτέστι, μ' ὅλον ὅτι τὸ κάλλος τῆς νέας δούλης ἦτο ἱκανὸν νὰ ἐμποιῆσῃ ἀνησυχίαν εἰς ἀντιζήλους γυναῖκας, αὐταὶ, μετὰ τὴν πρώτην κριτικὴν ἐξέτασίν των, εὔρον πολὺ ὀλιγωτέρας κηλίδας εἰς τὴν νέαν των σύντροφον παρ' ὅσας τὸ ὠραῖον φῦλον συνήθως παρατηρεῖ εἰς τοὺς χαρακτῆρας μιᾶς νεήλιδος ἢ ὁποῖα, παρατηρουμένη μὲ ἐθνικοὺς ἢ χριστιανικοὺς ὀφθαλμοὺς, « εἶναι πάντοτε τὸ ἀσχημότερον πλάσμα τοῦ κόσμου. »

38.

Καὶ ὅμως εἶχον τὰς μικρὰς ζηλοτυπίας των καθὼς ὅλαι αἱ γυναῖκες· ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶτε διότι πραγματικῶς ὑπάρχουσιν ἀκούσθαι συμπάθειαι ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, εἶτε δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, μ' ὅλον ὅτι αὐταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἴδωσι διὰ μέσου τῆς

μεταμφιάσεως τοῦ Ζουάν, ὅλαι ἠσθάνθησαν ἐν εἶδος γλυκέος συνειρμοῦ, ὡς μαγνητισμοῦ ἢ δαιμονισμοῦ ἢ ὅ,τι ἄλλο ὑμεῖς θέλετε· δὲν θέλομεν ἐρίσει ὡς πρὸς τὴν λέξιν.

39.

Ἄλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι ἠσθάνθησαν διὰ τὴν νέαν σύντροφόν των ἄγνωστόν τι αἰσθημα, ἢ, ὡς ἤθελέ τις εἰπεῖ, αἰσθηματικὴν καὶ ἀγνήν τινὰ φιλίαν, ἢ ὁποία τὰς ἔκαμνεν ὅλας νὰ ἐπιθυμῶσιν ὥστε ἢ νέηλος νὰ ἦτον ἀδελφὴ των, — παρεκτός τινῶν αἰ ὁποῖαι ἤθελον προτιμήσει νὰ εἶχον ἀδελφὸν ὁμοιάζοντα μὲ αὐτήν, τὸν ὁποῖον ἤθελον ἀγαπᾶ πολὺ πλείοτερον παντός Παδισάχ⁽¹⁾ ἢ πασᾶ, ἐὰν ἦσαν εἰς τὴν πατρίδα των Κιρκασίαν.

40.

Μεταξὺ τῶν ἐχουσῶν πλείονα ῥοπήν διὰ τὴν αἰσθηματικὴν ταύτην φιλίαν, ὑπῆρχον ἰδίως τρεῖς, ἢ Λουλα, ἢ Κατίγκω⁽²⁾ καὶ ἢ Ντουτοῦ· ἐν συντόμῳ (ἵνα μὴ μακρηγορῶ διὰ περιγραφῶν), ἦσαν, ὅσον εἶναι δυνατόν, ὠραῖαι, κατὰ τὴν ἀληθεστέραν φήμην, μ' ὅλον ὅτι διέφερον ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸ ἀνάστημα, τὴν ἡλικίαν, τὴν πατρίδα καὶ τὴν χροιάν· ἀλλ' ἦσαν σύμφωνοι κατὰ τοῦτο, καθ' ὅτι καὶ αἱ τρεῖς ἐθαύμαζον ἐξ ἴσου τὴν νέαν σύντροφόν των.

41.

Ἡ Λουλα ἦτο μελαγχροινὴ καὶ θερμὴ ὡς Ἰνδικὴ γυνή· ἢ Κατίγκω ἦτο ἐκ τῆς Γεωργίας, λευκὴ καὶ ἐρυθρᾶ, μετὰ μεγάλων κυανῶν ὀφθαλμῶν, μὲ κομψοὺς βραχίονας, ὠραίας χεῖρας, καὶ μὲ πόδας τόσον

(¹) Παδισάχ, λέξις Τουρκικὴ σημαίνουσα « βασιλεὺς ἢ αὐτοκράτωρ. »

(²) Κατίγκω ὠνομάζετο ἢ νεωτάτη τῶν τριῶν νεανίδων εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ὁποίων ὁ Βύρων διέμενον ὅτε ἦτο ἐν Ἀθήναις, τῷ 1810.

μικροῦς, ὥστ' ἐφαίνοντο ὅτι δὲν ἐπλάσθησαν ἵνα βαδίζωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα μόλις ἐγγιζώσιν εἰς τὴν γῆν· ἐν ᾧ ἡ Ντουντοῦ ἐφαίνετο ὡς πεπλασμένη διὰ τὴν κλίνην, διότι ἦτο ὀλίγον παχεῖα, χαλαρὰ καὶ ῥάθυμος, ἀλλ' εἶχε κάλλος τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ κάμη τινὰ παράφρονα.

42.

Ἡ Ντουντοῦ ἐφαίνετο ὡς Ἀφροδίτη κοιμωμένη, καὶ ὁμως καταλληλοτάτη « ἔν' ἀφαιρῇ τὸν ὕπνον » τῶν θεωρούντων τὴν λαμπρὰν τῶν παρειῶν τῆς χροιάν, τὸ Ἀττικὸν μέτωπόν τῆς καὶ τὴν ἀξίαν διὰ τὴν χεῖρα τοῦ Φειδίου ριναῖ τῆς· εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ σχῆμα τῆς παρουσίαζεν ὀλίγας γωνίας· ἠδύνατο νὰ ἦναι λεπτοτέρα χωρὶς ν' ἀπολέσῃ οὐδὲν μέρος τοῦ κάλλους τῆς· ἀλλ' ὅλως ἤθελεν εἶσθαι δύσκολον νὰ προσδιορίσῃ τις ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἦτο δυνατὸν ν' ἀφαιρηθῇ χωρὶς νὰ βλάβῃ μέρος τι τῶν θελγῆτρων τῆς.

43.

Δὲν ἦτο παραπολύ ζωηρά· ἀλλ' εἰσέδυνε εἰς τὸ πνευμά σας ὡς αὐγὴ τοῦ Μαίου. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς δὲν ἦσαν καθ' ὑπερβολὴν λαμπροὶ, ἀλλ' ἡμικεκλεισμένοι, ἐμπνέοντες τρυφερὰν συγκίνησιν εἰς τὸν θεατὴν αὐτῆς. Ὁμοίαζεν (ἢ παραβολὴ εἶναι ὅλως καινοφανής) ὡς νεωστὶ λατομηθὲν μάρμαρον, — ὡς τὸ ἄγαλμα τοῦ Πυγμαλίωνος τὸ ὁποῖον φαίνεται ὡς νὰ ἐπανέρχεται δειλῶς εἰς τὸν βίον καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ὑπαρξὶς καὶ τὸ μάρμαρον εἰσέτι παλαίουσιν ἐν αὐτῷ.

44.

Ἡ Λοῦλα ἠρώτησε τὸ ὄνομα τῆς νεήλιδος —
« Ζουάννα. »

« Ὡ πόσον ὠραῖον ὄνομα! » — Ἡ Κατίγχο ἠθέλησε νὰ μάθῃ πόθεν ἤρχετο.

(ΤΟΜ' Γ')

« Ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν. »

« Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ Ἰσπανία; »

« Μὴ ἐρώτα τοιαῦτα πράγματα! » εἶπεν ἡ Λοῦλα πρὸς τὴν Κατίγκω μὲ τρόπον ὀλίγον ἀπότομον. « δὲν πρέπει νὰ δεικνύης τὴν Γεωργιανὴν ἀμάθειάν σου· ἡ Ἰσπανία εἶναι νῆσος πλησίον τοῦ Μαρόκου, μεταξύ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Τάγγερ. »

45.

Ἡ Ντουντοῦ δὲν ἔλεγε τίποτε· ἀλλ' ἐκάθησε πλησίον τῆς Ζουάννης, παίζουσα μὲ τὸν πέπλον ἢ τὴν κόμην της, ἔπειτα, παρατηρήσασα αὐτὴν μὲ ὄμμα προσηλωμένον, ἐστέναξεν ὡς εἰν ὠκτειρεν αὐτὴν διότι ἦτο ἐκεῖ, ἡ ὠραία ἐκείνη ξένη, ἄνευ φίλης ἢ ὀδηγοῦ, ἐρυθριῶσα ἀπὸ ἐντροπὴν ἔνεκα τῆς γενικῆς ἐκείνης ἐκπλήξεως μὲ τὴν ὁποίαν πανταχοῦ ὑποδέχονται τοὺς δυστυχεῖς ξένους γινομένους ἀντικείμενα εὐμενῶν παρατηρήσεων περὶ τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς φυσιογνωμίας των.

46.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἡ μήτηρ τῶν παρθένων ἐπλησίασε καὶ εἶπε· « Κυρίαί μου, εἶναι καιρὸς νὰ κοιμηθῆτε.— Δὲν ἐξεύρω πῶς νὰ σὲ οἰκονομήσω, ἀγαπητὴ μου,— προσέθεσεν ἀποταθεῖσα πρὸς τὴν Ζουάνναν, τὴν νέαν παλλακὴν· ἡ ἔλευσίς σου ἦτο ἀνέλπιστος, καὶ ὄλαι αἱ κλῖναι κατέχονται· θέλεις κάμει καλὰ νὰ μεθέξης τῆς κλίνης μου, ἀλλ' αὔριον τὸ πρῶτ' ἠέλομεν διευθετήσῃ τὸ κατάλληλον διὰ σὲ μέρος. »

47.

Ταῦτα ἀκούσασα ἡ Λοῦλα — « Μάμμα, εἶπεν, ἐξεύρεις ὅτι ὁ ὕπνος σου εἶναι ἐλαφρότατος· δὲν δύναμαι ν' ἀνεχθῶ νὰ παραχθῇ ὑπ' οὐδενός· — Ἐγὼ θέλω λάβει τὴν Ζουάνναν μετ' ἐμοῦ· εἴμεθα ἀμφοτε-

ραι λεπτότεραί σου και μόλις θέλομεν καθέξει τὸ ἤμισυ τοῦ χώρου τὸν ὁποῖον θέλεις κατέχει σὺ μόνη.— Μή μοι εἴπῃς ὄχι· ἐγὼ θέλω φροντίσει περὶ ταύτης τῆς νέας ξένης. »

Τότε ἡ Κατίγκω τὴν διέκοψε και εἶπεν ὅτι και αὐτὴ εἶχε κλίνην και συμπάθειαν.

48.

— « Πρὸς τούτοις, » προσέθεσε, μισῶ πολὺ τὸ νὰ κοιμῶμαι μόνη. »

— « Διατί; » ἐπανέλαβεν ἡ πρεσβῦτις συνοφρυωθεῖσα.

— « Ἄ! εἶπεν ἡ Κατίγκω, φοβοῦμαι τὰ μορμολύχεια. Μάλιστα, βλέπω ἀνὰ ἐν φάντασμα εἰς ἐκάστην στήλην τῆς κλίνης μου και ὀνειρεύομαι τὰ χεῖριστα ὄνειρα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ὑπάρξωσι, δῆλα δὲ βλέπω καθ' ὕπνον Γουέβρους (¹), ἀπίστους και πλῆθος φαντασμάτων και μαρμολυκειῶν. »

Ἡ κυρία ἐπανέλαβε· — « Μεταξὺ σοῦ και τῶν ὀνειρῶν σου φοβοῦμαι ὅτι τὰ ὄνειρα τῆς Ζουάννης θέλουσιν εἶσθαι ὀλίγα.

49.

Σὺ, Λούλα, πρέπει νὰ ἐξακολουθῆς κοιμωμένη μόνη χωρὶς νὰ ἐρωτᾷς διὰ ποῖον λόγον και σὺ ὡσαύτως, Κατίγκω, ἐκτὸς εἰς ἐνίοτε γίνῃ χρεία· θέλω δὲ θέσει τὴν Ζουάνναν μετὰ τῆς Ντουντοῦς, ἡ ὁποία εἶναι ἥσυχος, ἀβλαβής, σιωπηλὴ, δειλὴ, και δὲν κινεῖται οὔτε φλυαρεῖ ὄλην τὴν νύκτα. Τί λέγεις, τέχνον μου; »

Ἡ Ντουντοῦ δὲν ἀπεκρίθη ποσῶς, διότι εἶχε λίαν σιωπηλὸν χαρακτῆρα.

(¹) Γουέβροι, λείψανα τῆς φυλῆς τῶν ἀρχαίων Περσῶν, τηροῦντα τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου.

50.

Ἄλλ' ἠγέρθη ἔν' ἀσπασθῆ τὴν πρεσβύτιδα καὶ τὴν Λουίαν εἰς τὸ μέσον τῶν ὀφθαλμῶν, ἔπειτα τὴν Κατίγκω εἰς τὰς δύο παρειάς· τότε, κλίνασα ὀλίγον τὴν κεφαλὴν της (διότι αἱ ὑποκλίσεις δὲν συνειθίζονται οὔτε παρὰ τοῖς Τούρκοις οὔτε παρὰ τοῖς Ἕλλησιν), ἔλαβε τὴν Ἰωάνναν διὰ τῆς χειρὸς ἵνα τῇ δείξῃ τὴν κλίνην, ἀφῆκε τὰς δύο φίλας της ἐρίζουσας, καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι ἐψιθύρισαν διὰ τὴν προτίμησιν τὴν ὁποίαν ἡ πρεσβύτις ἔδιδεν εἰς τὴν Ντουντού, καίτοι δὲν ἐτόλμων νὰ ὀμιλήσωσιν ἕνεκα σεβασμοῦ.

51.

Ἡ Ντουντού ἤγαγε τὴν Ζουάνναν εἰς εὐρὺ δωμάτιον (ὅ ν τ ἂ τουρχιστὶ καλούμενον), πέριξ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον κατὰ σειρὰν τεταγμέναι κλίνας, κομμωτρίδες τράπεζαι, — καὶ πλεῖστα ἄλλα πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν θέλω νὰ περιγράψω, διότι τὰ εἶδον ὅλα· ἀλλ' ἄρκει νὰ εἶπω ὅτι ὀλίγα μόνον πράγματα ἔλειπον τέλος ἦτο μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένη αἴθουσα περιέχουσα πᾶν ὅ,τι αἱ γυναῖκες χρειάζονται, ἐκτὸς ἑνὸς ἢ δύο πραγμάτων καὶ αὐτὰ δὲ τὰ δύο ἔλλείποντα πράγματα ἦσαν πλησιέστερον παρ' ὅσον αὐταὶ ἐνόμιζον.

52.

Ἡ Ντουντού εἶπομεν ἦτο γλυκεῖα νεᾶνις, ὄχι τόσον λαμπρὰ, ἀλλὰ πεπροικισμένη μὲ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ θέλξῃ. Εἶχε τὸ θέλγητρον κανονικῆς φυσιογνωμίας τῆς ὁποίας οἱ ζωγράφοι δὲν δύνανται νὰ ἀντιληφθῶσι τόσον εὐκόλως ὅσον τῶν χαρακτήρων προσώπου ἔχοντος ἐλαττώματα κατὰ τὴν ἀναλογίαν, — οἱ χαρακτήρες οὗτοι εἶναι ἰδιοτροπίαί τῆς φύσεως τὰς ὁποίας οἱ ζωγράφοι μεταφέρουσιν ἐπὶ

τοῦ ὑφάσματος διὰ τῆς πρώτης ὀλκῆς τῆς γραφίδος, δηλαδὴ εἶναι χαρακτῆρες πλήρεις ἐκφράσεως, εὐάρεστοι ἢ δυσάρεστοι, τῶν ὁποίων ἡ ὁμοιότης αἴς ἐκπλήττει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.

53.

Ἄλλ' ἡ Ντουντοῦ ὠμοίαζε μᾶλλον πρὸς τερπνὴν σκηνογραφίαν εὐκράτου κλίματος ἔνθα τὰ πάντα εἶναι ἀρμονικὰ, ἤρεμα, ἀφθονα καὶ θαλερά. Ἡ ὄψις τῆς ἤτο φαιδρᾶ, χωρὶς νὰ ἦναι πολὺ εὐθυμος, — ὄψις ἐμφαίνουσα, ἐὰν ὄχι εὐδαιμονίαν, τοῦλάχιστον ψυχικὴν κατάστασιν προσεγγίζουσαν τῇ εὐδαιμονίᾳ πολὺ πλεότερον παρὰ τὰ σφοδρὰ πάθη σας καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἰσθηματά σας τὰ ὁποῖα καλοῦνται ὑπὸ τινῶν « ὑψηλά ». — Ἐπεθύμουν νὰ ἐλάμβανον αὐτοὶ πείραν τούτου. — Εἶδον τὰς τρικυμιώδεις θαλάσσας καὶ τὰς τρικυμιώδεις γυναϊκάς σας, καὶ οἰκτεῖρω πολὺ μᾶλλον τοὺς ἐραστὰς παρὰ τοὺς ναύτας.

54.

Ἄλλ' ἡ Ντουντοῦ ἦτο μᾶλλον σχεπτικὴ παρὰ μελαγχολικὴ, μᾶλλον σεμνὴ παρὰ σχεπτικὴ, καὶ μᾶλλον γαλήνιος παρὰ σοβαρὰ. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι, μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης τοῦλάχιστον, αἱ σκέψεις αὐτῆς ἦσαν πάντοτε ἀθῶαι. Πρᾶγμα παράδοξον! ἐν ᾧ ἦτο ὠραία, καὶ ἐπτακαίδεκαέτης, ἠγνῶει ἐὰν ἦτο ὠραία, ἢ μελαγχροινὴ, ἢ μικρὰ, ἢ μεγάλη· διότι ποτὲ δὲν εἶχε σκεφθῆ περὶ ἑαυτῆς.

55.

Ὅθεν ἦτο ἀγαθὴ καὶ χαρίεσσα ὡς αἱ κόραι τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος (κατὰ τὸν ὁποῖον ἦτο εἰσέτι ἄγνωστος ἐκεῖνος ὁ χρυσὸς ἐξ οὗ καὶ ἐπωνομάσθη. Παρομοίως ἀπεδείχθη ὅτι τὸ lucus παρήχθη ἐκ τοῦ non lucendo — δηλαδὴ ὄχι ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἦτο,

ἀλλ' ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο· τὸ τοιοῦτον ὕφος ἔγεινε κοινότατον εἰς τὸν αἰῶνά μας, τοῦ ὁποίου τὸ μέταλλον αὐτὸς ὁ διάβολος δύναται μόνον ν' ἀποσυνθέσῃ ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ ὀρίσῃ.

56.

Νομίζω ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ « Κορινθιακὸν μέταλλον, » τὸ ὁποῖον συνέκειτο ἐξ ὄλων τῶν μετάλλων, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ χαλκὸς πρὸ πάντων ἐπεκράτει). Φίλε ἀναγνώστα, διέλθε τὴν μακρὰν ταύτην παρένθεσιν μὰ τὴν ψυχὴν μου, δὲν ἠδυνήθη· νὰ κλείσω αὐτὴν πρότερον. Θέσον τὰ σφάλματά μου εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἰδικῶν σου! ὁῦλα δὴ κρῖνον αὐτὰ εὐνοϊκῶς καὶ δεῖξον ἐπιείκειαν· ἀλλὰ δὲν θέλεις τὸ πράξει· μὴ τὸ πράξῃς λοιπὸν — ἐγὼ οὐχ ἤττον εἶμαι ἐλεύθερος.

57.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀπλήν διήγησίν μας, καὶ ἰδοὺ πῶς ἐξακολουθῶ.

— Ἡ Ντουντοῦ, δεικνύουσα ὅλα τὰ τεκμήρια ἀπροσποιήτου ἀγάπης, ἤγαγε τὸν Ζουάν ἢ τὴν Ζουάνναν δι' ἐκείνου τοῦ γυναικείου λαθυρίνου, καὶ τῷ περιέγραψε πᾶν μέρος — μὲ ὕφος λίαν λακωνικόν, — τοῦτο δὲ εἶναι λίαν παράδοξον· καὶ δὲν ἔχω εἰ μὴ μίαν μόνην σύγκρισιν ἵνα παραβάλλω τὴν σιωπηλὴν γυναῖκα, ἀλλὰ καὶ ἡ σύγκρισις αὕτη εἶναι σφαλερά· — ἐμελλον νὰ συγκρίνω αὐτὴν πρὸς σιωπηλὸν κεραυνόν.

58.

Ἡ Ντουντοῦ ἔκαμεν ἔπειτα πρὸς τὴν Ζουάνναν (λέγω Ζουάνναν, ἐπειδὴ ὁ Ζουάν εἰσέτι ἦτο ἐπικοίνου γένους, κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τοῦλάχιστον, τὸ ὁποῖον παρακαλῶ νὰ μὴ λησμονήσῃτε) σύντομον περιγραφὴν τῶν ἠθῶν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τῶν σε-

μῶν καὶ ἀδιαφθόρων νόμων ἕνεκα τῶν ὁποίων ὄσω μᾶλλον πολυγύναϊος γίνεται γυναικῶν τις, τόσω μᾶλλον γίνονται ἀναγκαιῶς αὐστηραὶ αἱ παρθεναὶ ἀρεταὶ ἐκάστης ὑπεραρίθμου καλλονῆς.

59

Μετὰ τοῦτο ἡ Ντουντοῦ ἔδωκε πρὸς τὴν Ζουάν-ναν ἕν ἀγνὸν φίλημα· ἡ Ντουντοῦ ἠγάπα παραπολὺ νὰ διδῆ φίλήματα· — εἶμαι βέβαιος ὅτι οὐδεὶς θέλει ἐκλάβει τοῦτο ἐπὶ κακοῦ, ἐπειδὴ εἶναι εὐάρεστον πρᾶγμα ὅταν γίνεται μετ' ἀθωότητος· — παρὰ δὲ ταῖς γυναιξὶ τὸ φίλημα δὲν σημαίνει ἄλλο εἰμὴ ὅτι αὐταὶ δὲν ἔχουσι κἀνὲν ἄλλο πρᾶγμα παρὰ τοῦτο καλῆτερον καὶ προχειρότερον, ἢ καινότερον. Τὸ φίλημα ὁμοιοκαταληκτεῖ μὲ τὸ εὐτύχημα καὶ συμφωνεῖ ἐν τῇ πραγματικότητι ὡς καὶ ἐν τῇ ὁμοιοκαταληξίᾳ — ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μὴ ἔφερε ποτὲ εἰς χειρόν τι πρᾶγμα.

60.

Ἐν τῇ ἀθωότητι αὐτῆς ἐξεδύθη τότε τῶν φορεμάτων της, ὅπερ ἔπραξεν εὐκόλως, διότι οὔσα τέκνον τῆς φύσεως ἐνεδύετο ἀμελῶς· ἐὰν δ' ἐνίστε ἠγάπα νὰ ῥίπτῃ ἐν τυχαῖον βλέμμα εἰς τὸ κάτοπρόν της, τοῦτο τῇ συνέβαινε καθὼς εἰς τὸν νεβρὸν τῆς ἐλάφου, ὁ ὁποῖος βλέπων τὴν δειλὴν σκιάν τῆς εἰκόνης του διερχομένην εἰς τὰ ἀργυροειδῆ ὕδατα λίμνης, πρῶτον μὲν ἀναπηδᾷ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔπειτα δ' ἐπανερχεται ἵνα θεωρήσῃ καὶ θαυμάσῃ πρὸς στιγμὴν τὸν νέον τοῦτον κάτοικον τῶν ὑδάτων.

61.

Ἔθεσε κατὰ μέρος τὰ διάφορα ἐνδύματά της τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο· ἀλλὰ πρῶτον προσέφερε τὴν συνδρομὴν της εἰς τὴν ὠραίαν Ζουάνναν, ἡ ὁποία ἐξ

ὑπερβολικῆς αἰδημοσύνης δὲν ἐδέχθη τὴν ὑποχρεωτικὴν ταύτην προσφορὰν.—Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως καὶ τοι ἔνεκα τῆς εὐγενοῦς ταύτης πράξεως ὑπέφερε παραπολὺ, διότι ἐκέντουν τοὺς δακτύλους τῆς αἰ κατηραμένοι καρφοβελόνας, — αἰ ὁποῖαι ἀναμφιβόλως ἐφευρέθησαν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν.

62

Διότι αἰ καρφοβελόνας κάμνουσι τὴν γυναῖκα νὰ φαίνεται ὡς ἀκανθόχοιρος, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται τις νὰ ἐγγίσῃ ἀπερισκέπτως. Φοβήθητε αὐτὰς ὑμεῖς πρὸ πάντων, τοὺς ὁποίους ἡ τύχη προώρισε νὰ χρησιμεύωσιν ὡς θαλαμηπόλοι τῶν κυριῶν, ὡς τοῦτο μοὶ συνέβη ἐν τῇ πρώτῃ νεότητί μου. — κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα μεταμφιάσω κυρίαν τινὰ ζήτησασαν παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, ἐν ᾧ ἐμέλλομεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς προσωπιδοφορίαν. — ἐτέθησαν πλεῖσται καρφοβελόνας, ἀλλ' ὅλαι δὲν ἐτέθησαν εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἔπρεπε νὰ τεθῶσι.

63.

Ἄλλὰ ταῦτα εἶναι ἀνόητα πράγματα διὰ πάντα σοφὸν ἄνθρωπον. ἐγὼ δὲ ἀγαπῶ τὴν σοφίαν πλειότερον παρ' ὅσον αὐτὴ με ἀγαπᾷ. Ἔχω κλίσιν εἰς τὰ νὰ φιλοσοφῶ περὶ ὄλων τῶν ἀντικειμένων, ἀπὸ τοῦ τυράννου μέχρι τοῦ δένδρου, ἀλλ' ἢ ἄνευ συζύγου παρθένος, ἢ καλουμένη ἐπιστήμη με ἀποφεύγει πάντοτε. Τί εἴμεθα ἡμεῖς; καὶ πόθεν ἐρχόμεθα; Ποία ἔσται ἡ τελευταία ἡμῶν ὑπαρξίς; τί εἶναι ἡ παρούσα ἡμῶν ὑπαρξίς; — Αἰ ἐρωτήσεις αὗται στεροῦνται ἀποκρίσεως, καὶ ὁμως ἀδιακόπως ἐπανέρχονται.

65.

Βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτει εἰς τὸν κοιτῶνα· αἰ λυχνίαι οὔσαι τεθειμένοι μακρὰν ἢ μία τῆς ἄλλης, ἔρριπτον

ἀμυδρόν τι φῶς, ὁ δὲ ὕπνος ἵπτατο ἐπὶ τῶν βλεφάρων τῶν καλῶν νεανίδων αἵτινες κατεῖχον τὰς κλίνας. Ἐὰν ὑπάρχωσι πνεύματα, ἠδύναντο νὰ περιέρχωνται τοῦτον τὸν τόπον μὲ τὰς ἀερίους μορφάτων, ἵνα ποικίλωσιν ὀλίγον τὴν μονοτονίαν τῶν ἐπιταφίων κατοικιῶν των, καὶ οὕτω ἤθελον δείξει ὅτι εἶναι φαντάσματα ἔχοντα αἴσθησιν τοῦ καλοῦ, ἀκτινὰ συχνάζωσιν εἰς παλαιόν τι ἐρείπιον ἢ εἰς ἀγρίαν ἐρημίαν.

65.

Ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ὠραῖαι νεάνιδες ἐκοιμῶντο ἔνθα καὶ ἔνθα, ὅμοιαι μὲ ἐκεῖνα τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὰ χρώματα, τὸ κλίμα καὶ τὸν καυλόν, εὐρισκόμενα ἐνίοτε εἰς ἐξωτικόν τινα ἀνθῶνα, ἔνθα ἀνοίγονται διὰ πολυδαπάνων φραγτίδων καὶ πλαστῆς θερμότητος. Μία, ἔχουσα τὴν παμμέλαιναν κόμην τῆς ἀμελῶς δεδεμένην καὶ τὸ ὠραῖον μέτωπόν τῆς ἐλαφρῶς κεκλιμένον, ὡς ὁ καρπὸς κρέμαται ἐπὶ τοῦ κλάδου, ἐκοιμάτο μεθ' ἡσάχρου ἀναπνοῆς, ἐν ᾧ τὰ ἡμιηνοιγμένα χεῖλη τῆς ἐδείκνυον διπλὴν σειρὰν μαργαριτῶν.

66.

Ἄλλη ἐστήριζε τὴν ἐρυθρὰν παρεῖάν τῆς ἐπὶ λευκατάτου βραχίονος, καὶ οἱ πολυάριθμοι μέλανες βόστρυχοί τῆς ἔστεφον τὸ μέτωπόν τῆς. Βλέπωνσα ζωηρόν καὶ ἠδὺ ὄνειρον, ἐμειδία καθ' ὕπνον καὶ ὁμοιάζουσα μὲ τὴν σελήνην ὅταν αἱ ἀκτίνες τῆς διέρχωνται νέφους, ἡμιαπεκάλυπτε τὰ πλέον κρύφια θέλητρά τῆς, κινουμένη ἡρέμα εἰς τὰς χιονολεύκους σινδόνας τῆς κοίτης τῆς, ὡς ἐὰν ὠφελεῖτο ἐκ τῆς τυφλῆς ὥρας τῆς νυκτὸς ἵνα φέρῃ τὰ κάλλη τῆς εἰς τὸ φῶς, ἐρυθριῶσα.

67.

Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι λάθος τὸ ὁποῖον σὰς εἶπον, μ' ὅλον ὅτι δύναται νὰ σὰς φανῆ ὡς λάθος· διότι καίτοι ἦτο νύξ, ὅμως ὑπῆρχον λυχνίαι, ὡς εἶπον.

Ἡ ὠχρὰ ὄψις τρίτης τινὸς ἀνεπόλει τὴν λύπην κοιμωμένην, καὶ τὸ πάλλον στῆθός της ἀνήγγειλε τὸ ὄνειρον πορρωτάτης τινὸς ἀκτῆς, τὴν ὁποίαν ἠγάπα καὶ ἐπέθει δάκρυα μάλιστα ἔβρεον βραδέως ὑπὸ τὰς μελαινας βλεφαρίδας της, καθὼς αἱ σταγόνες τῆς νυκτερινῆς δρόσου ὅταν στίλβωσιν ἐπὶ τοῦ μαύρου τῆς κυπαρίσσου κλάδου.

68.

Ἡ τετάρτη ἀκίνητος ὡς μαρμάρινον ἄγαλμα, ἀπήλαυε σιωπηλοῦ καὶ ἡρέμου ὕπνου. Ἦτο λευκῆ, ψυχρὰ καὶ καθαρὰ ὡς πεπηγὼς ρύαξ, ἢ ὡς χιόνινος πύργος τῶν Ἄλπεων, ἢ ὡς ἡ εἰς στήλην ἄλατος μεταβληθεῖσα γυνὴ τοῦ Λώτ· ἢ ὡς ὑμεῖς θέλετε αἱ εἰκόνες μου ἐπέρχονται σωρηδόν, ὅθεν ἐκλέξατε ὑμεῖς μίαν ἐξ αὐτῶν, — Ἴσως ἠθέλετε προτιμήσει τὴν σύγκρισιν κυρίας γεγλυμμένης ἐν μαρμάρῳ ἐπὶ τινος τάφου.

69.

Καὶ ἰδοὺ πέμπτη τις κοιμωμένη κυρία ἐμφανίζεται· — τίς εἶναι αὕτη; εἶναι κυρία ἔχουσα « βεβαίαν ἡλικίαν, » τουτέστιν, οὔσα βεβαίως ἡλικιωμένη. — Ποίαν ἡλικίαν ἄραγε εἶχε; — Τὸ ἀγνοῶ, διότι οὐδέποτε ἀριθμῶ τὰ ἔτη γυναικὸς ὑπερβάσης τὸ δέκατον ἔννατον ἔτος της· ἀλλ' ἐκοιμᾶτο, — δὲν ἦτο τόσον ὠραία κατὰ τὴν ὄψιν ὅσον ἠθελεν εἶσθαι πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν φοβερὰν ἐποχὴν ἢ ὁποία ἀφίνει τοὺς ἀνδρας καὶ τὰς γυναῖκας νὰ σκέπτονται περὶ τῶν ἀμαρτημάτων των καὶ περὶ ἑαυτῶν.

70.

Ἄλλὰ, καθ' ὄλον ἐκεῖνον τὸν χρόνον, πῶς ἐκοιμᾶτο ἢ πῶς ὠνειρεύετο ἡ Ντουντοῦ; προσεπάθισα νὰ τὸ μάθω, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην, καὶ φρονῶ ὅτι εἶναι ἀνάξιον ἐμοῦ νὰ εἶπω τι τὸ ὁποῖον δὲν ἔχεται ἀληθείας. Ἄλλὰ μόλις παρῆλθε τὸ μεσονύκτιον, δῆλα δὴ καθ' ἦν στιγμήν τὰ φῶτα γίνονται ἀμυδρότερα καὶ κυανώτερα, καὶ τὰ φαντάσματα τῆς νυκτὸς περιπτανται ἢ φαίνονται περιπτάμενα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀγαπῶντων τὴν συντροφίαν των, — αἴφνης ἡ Ντουντοῦ ἐκβάλλει κραυγὴν.—

71.

Καὶ τόσον μεγάλην κραυγὴν ὥστε ὄλαι αἱ ἐν τῷ ὄντ᾽ αὐτῆς κοιμώμεναι ἐξεγερθεῖσαι ἀνεπήδησαν μετὰ μεγάλης ψυχικῆς ταραχῆς. Ἡ πρεσβυτις, αἱ νεάνιδες καὶ ἐκεῖναι τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ οὔτε πρεσβυτίδας οὔτε νεάνιδας, προσέδραμον σωρηδόν, ὡς ὠκεάνεια κύματα, ἀλλεπάλληλοι, τρέμουσαι, ἐκπεπληγμέναι καὶ, ὡς ἐγώ, μὴ ἔχουσαι τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν τῆς αἰτίας ἧτις ἤγειρε τόσον θορυβωδῶς τὴν φιλήσυχον Ντουντοῦν.

72.

Ἡ Ντουντοῦ πραγματικῶς εἶχεν ἐγερθῆ, καὶ αἱ περὶ τὴν κλίνην τῆς συναθροισθεῖσαι σύντροφοί τῆς ἠρώτων τὴν αἰτίαν τοῦ τρόμου τῆς. Εἶχον ἔλθει μὲ τὰ εἰς τὸν ἀέρα κυμαινόμενα λευκὰ ἱμάτιά των, μὲ τὰς λελυμένας κόμας των, μὲ περιέργους ὀφθαλμοὺς καὶ μ' ἐλαφρὸν ἀλλὰ ταχὺ βῆμα. Τὰ στήθη, οἱ βραχίονες καὶ οἱ πόδες των ἦσαν γυμνοὶ καὶ ἐλαμπον ὡς τὰ μετέωρα τοῦ βορείου πόλου. — Τὴν ἠρώτων, διότι ἡ Ντουντοῦ ἐφαίνετο τεταραγμένη καὶ ἐν-

τρομος· οί ὀφθαλμοί της ἦσαν διεσταλμένοι καί ζωηρόν ἐρύθημα ἐχρῶζε τὰς παρειάς της.

73.

Ἄλλὰ τὸ πλεόν παράδοξον, — καί τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς φανερά ἀπόδειξις ὅτι ὁ βαθύς ὕπνος εἶναι πρᾶγμα ἐξαιρετόν, — ἦτο ὅτι ἡ Ζουάννα ἐκοιμᾶτο ῥεγχομένη πλησίον τῆς Ντουντοῦς τόσον ἡσύχως ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ κοιμᾶται νόμιμος σύζυγος δεδεμένος με τούς ἱεροῦς τοῦ γάμου δεσμούς. Ὅλαι αἱ κραυγαὶ δὲν ἴσχυσαν νὰ διακόψωσι τὴν εὐτυχῆ κατάστασιν τοῦ ὕπνου της, μέχρις οὔ αἱ νεάνδες ἔσεισαν αὐτήν — οὔτω τούλάχιστον ἐλέχθη· καί τότε ἡ Ζουάννα ἤνοιξε τούς ὀφθαλμούς της χασμωμένη καί ἐκπεπληγμένη διότι ἤγνοιε τί συνέβαινε περὶ αὐτήν.

74.

Τότε ἤρχισεν ἀκριβῆς ἔρευνα· ἀλλ' ὅλαι αἱ παλλακίδες ὠμίλουν συγχρόνως· ἡ μία ἐξέφραζε τὴν εἰκασίαν της, ἡ ἄλλη τὴν ἐκπληξίν της, ἄλλη ἐζήτηε ἀφήγησιν· εἰς τρόπον ὥστε ἤθελεν εἶσθαι λίαν δύσκολον νὰ ταῖς ἀποκριθῆ τις σαφῶς, εἴτε ἀπετείνοντο πρὸς εὐήθη εἴτε πρὸς νουνεχῆ ἄνθρωπον. Ἡ Ντουντοῦ ποτὲ δὲν ἐθεωρήθη ὅτι ἔστερεῖτο πνεύματος· ἀλλὰ μὴ οὔσα « ῥήτωρ ὡς ὁ Βροῦτος, » — δὲν ἠδυνήθη κατ' ἀρχὰς νὰ ἐκθέσῃ ἐκεῖνο περὶ οὔ ἐπρόκειτο.

75.

Τέλος εἶπεν ὅτι κοιμωμένη βαθέως εἶχεν ὄνειρευθῆ ὅτι περιεπάτει ἐντὸς δάσους, « ἐντὸς βαθυσχίου δάσους, » ὡς ἐκεῖνο ἔνθα ὁ Δάντης εὐρέθη καθ' ἣν ἡλικίαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀγαθοὶ καί φρόνι-

μοι· δῆλα δὴ εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ τοῦ βίου (¹), ἔνθα αἱ ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐστεμμέναι κυρίαί κινδυνεύουσι πολὺ ὀλιγώτερον ἐκ τῶν θρασέων καὶ ἀπειτητικῶν ἐραστῶν των. — Τὸ δάσος τοῦτο ἦτο πλήρες ἡδέων καρπῶν καὶ θαλερῶν καὶ βαθυρρίζων δένδρων.

76

— Ἐν τῷ μέσῳ ἐκρέματο χρυσοῦν μῆλον, — τεραστίου μεγέθους, — ἀλλὰ πολὺ ὑψηλὰ καὶ πολὺ μακρὰν τῆς χειρός· ἤΝτουντοῦ ἐθεώρει αὐτὸ μὲ ἀπληστον ὄμμα, καὶ ἔπειτα ἤρχισε νὰ ρίπτῃ λίθους καὶ πᾶν ἄλλο πρόχειρον ἀντικείμενον ἵνα καταβάλλῃ τὸν ἐπιθυμητὸν καρπὸν, ὁ ὁποῖος ἔμενε σταθερῶς προσκεκολλημένος εἰς τὸν κλάδον του καὶ ἐφέιλχε τὰ βλέμματά της, ἀλλὰ πάντοτε εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀφόρητον ὕψος.

77.

Αἴφνης, καθ' ἣν στιγμήν ἤρχιζε ν' ἀπελπίζηται, τὸ μῆλον ἔπεσεν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸ τῶν ποδῶν της· πρῶτον ἔκυψεν ἵνα τὸ ἀναλάβῃ καὶ τὸ δῆξῃ μέχρι τῶν κόκκων· τὰ ἐρυθρὰ χεῖλη της ἔμελλον ν' ἀνοιχθῶσι καὶ νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸν χρυσοῦν καρπὸν τοῦ ὀνείρου της, ὅτε μέλισσα ἐξελθοῦσα ἐπέταξε καὶ ἐνέπηξε τὸ κέντρον της μέχρι τοῦ μυχοῦ τῆς καρδίας της· — καὶ τότε — ἠγέρθη ἔντρομος καὶ μεγαλοφῶνως κραυγάζουσα.

78.

Ἡ Ντουντοῦ εἶπεν ὅλα ταῦτα μετὰ συγχύσεως καὶ ἀτονίας, ἡ ὁποία συνήθως εἶναι συνέπεια τῶν λυ-

(¹) « Nel mezzo del cammin' di nostra vita.

Mi ritrovai per una selva oscura, » etc. — Dante.

πηρῶν ὀνείρων, ὅταν δὲν ὑπάρχει πλησίον ὀνειροσκόπος τις ἵνα ἐξαγάγῃ αὐτῶν ματαιούς καὶ φαντασιώδεις οἰωνούς. Καὶ γὰρ ἔγνω τινὰ τῶν παραδόξων τούτων ὀνείρων, τὰ ὅποια ἀληθῶς ἐφαίνοντο προφητικῶς διατεθειμένα, ἢ τὰ ὅποια συνεδυάζοντο μετὰ ἄλλοκότους συμπτώσεις, ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν ἢ ὅποια σήμερον εἶναι ἐν χρήσει ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσιν (*).

79.

Αἱ κυρίαὶ τοῦ γυναικῶνος, αἱ ὅποιαὶ εἶχον νομίσει ὅτι προέκειτο περὶ μεγάλου τινὸς δυστυχήματος, ἤρχισαν (ὅπερ εἶναι συνέπεια τοῦ φόβου) νὰ γογγύζωσιν ὀλίγον διὰ τὴν ψευδῆ ταραχὴν τῆς ἣ ὅποια εἶχε διακόψει τὸν ὕπνον των ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐλόγου αἰτίας. Καὶ ἡ πρεσβυτίς ὡσαύτως δυσηρεστήθη διότι ἀφῆκε τὴν κλίνην τῆς ἕνεκα τοῦ ὀνείρου τὸ ὅποιον ἠναγκάσθη ν' ἀκούσῃ· καὶ ἐπέπληξε τὴν πτωχὴν Ντουντουῖν, ἣ ὅποια στεναζούσα ἔλεγεν ὅτι ἐλυπεῖτο διότι ἐφώναξεν.

80.

— « Ἐχὼ ἀκούσει τὰς ἱστορίας τοῦ ἀλέκτορος καὶ τοῦ ταύρου (**). ἀλλὰ δι' ἀπλοῦν ὄνειρον ἐνὸς μήλου καὶ μιᾶς μελίσσης νὰ μᾶς ἀφαιρέσῃς τὴν φυσικὴν ἀνάπαυσίν μας καὶ νὰ ταραξῆς ὅλας τὰς νεάνιδας τοῦ Ὀντᾶ ἐν τῇ κλίνῃ των εἰς τὰς τρεῖς ὥρας καὶ ἡμίσειαν τῆς πρωΐας, τοῦτο μᾶς κάμνει νὰ πιστεύ-

(*) Εἰς τῶν δικηγόρων τῆς ὑπερασπίσεως τῆς βασιλίσσης Καρολίνης ἐνώπιον τῆς βουλῆς τῶν Λόρδων, ἰσχυρίσθη ὅτι δὲν ἔβλεπεν ἐν ταῖς πλέον ἀκατανόητοις περιστάσεσι τῆς μετὰ τοῦ Βεργάμη ἀθεμίτου σχέσεως τῆς σεβαστῆς κατηγορουμένης εἰμὴ μοναδικὰ παραδείγματα ἄλλοκότων συμπτώσεων.

(**) Tales of a Cock and Bull· παιδικοὶ μῦθοι· παρὰ τοῖς Ἄγγλοις ἢ φράσις αὕτη ἔγινε παροιμιώδης.

σωμεν ὅτι εἶναι πανσέληνος. Βεβαίως δὲν εἶσαι ὑγιής, κόρη μου. Αὔριον πρέπει νὰ ἴδωμεν τί θέλει εἰπεῖ ὁ ἱατρὸς τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος περὶ τῆς ὑστερικῆς ταύτης ὀπτασίας.

81.

» Καὶ ἡ πτωχὴ Ζουάννα ὡσαύτως! Τὴν πρώτην νύκτα ἦν διέρχεται ἐν τούτῳ τῷ μεγάρῳ, νὰ ταραχθῆ τοιουτρόπως, — καὶ ὑπὸ τριαύτης κραυγῆς! — Εἶχον κρίνει εὐλογον νὰ μὴ ἀφήσω νὰ κοιμηθῆ μόνη ἢ νέα ξένη, καὶ ἐπειδὴ ἐγίνωσκον ὅτι σὺ ἦσο ἡ ἰσχυωτάτη τῶν συντρόφων σου, Ντουντοῦ, ἐνόμισα ὅτι ἡ Ζουάννα ἤθελε διέλθῃ ἡσύχως τὴν νύκτα μετὰ σοῦ· ἀλλὰ τώρα πρέπει νὰ τὴν ἐμπιστευθῶ εἰς τὴν φροντίδα τῆς Λούλας, καίτοι ἡ κλίνη αὐτῆς δὲν εἶναι τόσο μεγάλη ὅσον ἡ ἰδική σου. »

82.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Λούλας ἀκουσάσης τὴν πρότασιν ταύτην διέλαμψαν· ἀλλ' ἡ πτωχὴ Ντουντοῦ μετὰ θερμῶν δακρῦων τὰ ὅποια ἔχυνεν ἕνεκα τῆς ἐπιπλήξεως ἡ τοῦ ὀνείρου, ἐζήτησεν ἰκετευτικῶς συγγνώμην διὰ τοῦτο τὸ πρῶτον πταῖσμά της· ἔπειτα προσέθηκε μετὰ τρυφεροῦ καὶ συγκινητικοῦ τόνου ὅτι τὴν καθικέτευε νὰ μὴ τῇ ἀφαιρέσῃ τὴν Ζουάνναν, καὶ ὅτι βεβαιότατα ἤθελε καταστείλῃ ὅλα τὰ μέλλοντα ὀνειρά της.

83.

Ἐπесχέθη ὅτι ποτὲ πλέον δὲν ἤθελεν ἰδεῖ ὀνειρα, τοῦλάχιστον ὅτι δὲν ἤθελε πλέον ὀνειρεῦεσθαι τόσο μεγαλοφάνως ὅσον πρὸ ὀλίγου· ἐθαύμαζε μάλιστα τῶς ἠναγκάσθη νὰ κραυγάσῃ — ἦτο πράγμα παράλογον, νευρικόν, εἶδος παραφροσύνης, ὡς ὠμολόγει, καὶ ἀξιογέλαστον. — Ἀλλ' ἤδη ἤσθάνετο τὴν ψυ-

χὴν της καταβεβλημένην, καὶ παρεκάλει νὰ τὴν συγ-
χωρήσωσιν, — εἰς ὀλίγας ὥρας ἤθελεν ἀναλάβει ἀπὸ
ἐκείνην τὴν ἀτονίαν της, καὶ ἤθελεν ἀνακτήσει ἐντε-
λῶς τὴν ὑγείαν της.

84.

Ἐνταῦθα ἡ Ζουάννα ἐμεσίτευσε μετὰ πραότητος,
λέγουσα ὅτι ἠσθάνετο ἑαυτὴν λίαν καλῶς ἔνθα εὐρί-
σχετο, ὡς τὸ ἀπεδείκνυεν ὁ βαθὺς ὕπνος τοῦ ὁποίου
ἀπῆλαυεν, ἐν ᾧ ὅλαι αἱ ἄλλαι κυρίαὶ ἐθορούβουν περὶ
αὐτὴν ὡς οἱ κώδωνες ἐν πυρκαϊᾷ· ὅτι οὐδόλως ἐπε-
θύμει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀγαθὴν σύνευσόν της καὶ
ν' ἀποχωρισθῇ αὐτῆς μόνον διότι ἄπαξ ἔσφαλεν ὄνει-
ρευθεῖσα — « ἀτόπως. »

85.

Ἐν ᾧ ἡ Ζουάννα ὠμίλει, ἡ Ντουντοῦ ἐστράφη
ἵνα κρύψῃ τὸ πρόσωπόν της εἰς τὸ στήθος τῆς Ζου-
άννης· μόνον ὁ αὐχὴν της ἐφάνη, ἀλλ' εἶχε τὸ χρῶμα
τῶν πρώτων φύλλων ἀνοιγομένου ῥόδου. Δὲν δύνα-
μαι νὰ εἶπω διατὶ ἠρυθρίασεν, οὔτε νὰ ἐξηγήσω τὸ
μυστήριον τοῦ διακεκομμένου ὕπνου της· τὸ μόνον
τὸ ὁποῖον ἐξεύρω εἶναι ὅτι ὅλα ὅσα διηγοῦμαι εἶναι
τόσον ἀληθῆ ὅσον εἶναι ἀπὸ τινος χρόνου αὐτὴ ἡ
ἀλήθεια.

86.

Οὕτω λοιπὸν λέγω εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς ὥρας
« καλὴν νύκτα, » — ἡ μᾶλλον, ἐὰν θέλετε, καλὴν
ἡμέραν! — διότι ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, ἡ αὐγὴ ἤρχισε
νὰ περιβάλλῃ μὲ φῶς ὅλα τὰ ὄρη τῆς Ἀσίας, καὶ ἡ
ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν τεμενῶν ἡμισέληνος ἔστιλβεν
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μακρᾶς συνοδείας ἡ ὁποία,
καταφρονοῦσα τῆς ψυχρᾶς δρόσου τῆς πρωίας, ᾧδευεν
ἐλικοειδῶς περὶ τὰ ὑψώματα τὰ ἐνούμενα μετὰ τῆς

σειρᾶς τῶν ὀρέων τῶν περικυκλούντων τὴν Ἀσίαν, ὡς διὰ λιθίνου ζώνης, εἰς τὸ μέρος ἔνθα τὸ Κᾶφ διὰ τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς του ἐπιβλέπει τῆς χώρας τῶν Κούρδων.

87.

Ἄμα ἐφάνη ἡ ἔτι ἀμφίβολος πρώτη ἀκτὶς τῆς νέας αὐγῆς, ἡ Γκιουλμπεγιάζ ἠγέρθη τῆς κλίνης της ἔνθα δὲν εὔρεν εἰ μὴ ἀϋπνίαν, καὶ οὔσα ὡχρὰ ὡς τὸ ἐγειρόμενον μετ' ἐσπαραγμένης καρδίας πάθος, ἐκάλυφθη μὲ μανδύαν καὶ ἐκοσμήθη μὲ τοὺς ἀδάμαντας καὶ τὸν πέπλον της. Ἡ ἀηδὼν ἡ ὁποία ἄδει ἔχουσα τὸ λυπηρὸν στέρνον της, καθ' ἃ λέγουσιν οἱ μῦθοι τῆς Ἀνατολῆς, τετρυπημένον ὑπὸ σκληρᾶς ἀκάνθης, ἔχει φαιδρότεραν καρδίαν καὶ φωνὴν παρὰ ἐκεῖνοί τοὺς ὁποίους πληγόνουσι τὰ βίαια πάθη των.

88.

Καὶ ἐνταῦθα φαίνεται ἡ ἠθικὴ τοῦ ποιήματος τούτου, ἐάν τις θέλῃ νὰ ἐρευνήσῃ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν αὐτοῦ — ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι προτιμῶσι νὰ με ὑποπτεύωνται, διότι ὅλοι οἱ ἀγαπητοὶ ἀναγκῶσαι ἔχουσι τὸ προτέρημα νὰ κλείωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς αὐτὸ τὸ φῶς, ἐν ᾧ οἱ ἀγαπητοὶ συγγραφεῖς ἀγαπῶσιν ὡσαύτως νὰ ὑψῶσι τὴν φωνὴν των ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, — καὶ τοῦτο εἶναι φυσικώτατον εἶναι τόσον πολυάριθμοι ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ τοὺς κολακεύσῃ τις ὅλους.

89.

Ἡ σουλτάνα ἀφῆκε τὴν πολυτελεῆ κλίνην της ἡ ὁποία ἦτο μαλακωτέρα τῆς τοῦ ἡδυπαθοῦς Σουβαρίτου, ὁ ὁποῖος ἐφώναζεν ἐκ πόνου διότι εἶχε τόσον ἀβρὰν αἰσθησιν ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν πτυχὴν ἐνὸς ῥοδίνου φύλλου. — Ἡ Γκιουλμπεγιάζ

ἦτο τόσον ὠραία ὥστε ἡ τέχνη δὲν ἠδύνατο νὰ τῆ προσθέσῃ εἰ μὴ ὀλίγα θέλητρα, — ὠραία εἰσέτι, μ' ὄλην τὴν ὠχρότητα τῆς καὶ ἐν τῇ πάλῃ τοῦ ἔρωτός τῆς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας τῆς. Ἦτο τόσον τεταραγμένη, ὥστε οὔτε ἐσκέφθη κὰν νὰ ἴδῃ ἐντὸς τοῦ κατόπτρου.

90.

Σχεδὸν συγχρόνως, ἴσως ὀλίγον βραδύτερον, ἠγέρθη ὁ μεγαλειότατος σύζυγός τῆς, ὁ ὑψηλὸς κύριος τριάκοντα βασιλείων καὶ μίᾳς γυναικὸς ἡ ὁποία τὸν ἀπεστρέφετο — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τόσην σημασίαν εἰς ἐκεῖνο τὸ κλίμα, — τοῦλάχιστον δι' ἐκείνους τοὺς συζύγους οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν ἀρκετὰ εἰσοδήματα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν συζυγικῶν ἐφοδίων των, — πρᾶγμα, λέγω, τὸ ὁποῖον ἔχει πολὺ ὀλιγωτέραν σημασίαν παρὰ εἰς τὰς χώρας ἐνθα ἡ διαγμία ἀπαγορεύεται.

91.

Δὲν ἐμερίμνα πολὺ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ὡς ἀνθρώπος ἠγάπα νὰ ἔχη εἰς τὴν ἐξουσίαν του μίαν ὠραίαν ἐρωμένην, καθὼς ἐπίσης ἀγαπᾷ τις νὰ ἔχη ἐν ριπίδιον ἢ αὐτοῦ ὑψηλότης λοιπὸν εἶχε πολυαριθμούς Κιρκασίδας ἵνα διασκεδάξῃ μετὰ τὸ διβάνιον, μ' ὄλον ὅτι ἀσυνήθης τις ἰδιοτροπία ἔρωτος ἢ καθήκοντος πρὸ ὀλίγου τὸν εἶχεν ἐλκύσει παρὰ τῆ νομίμῳ συζύγῳ του.

92.

Ὁ Σουλτάνος ἠγέρθη, καὶ μετὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Μωαμεθανικοῦ νόμου ὑπαγορευομένας ἀπολούσεις, μετὰ τὰς προσευχὰς καὶ τὰς ἄλλας εὐσεβεῖς ἐθιμοτυπίας κατέπειν ἕξ κύπελλα καφὲ τοῦλάχιστον, καὶ

ἔπειτα ὑπήγεν εἰς τὸ συμβούλιόν του ἐν ἀκούσῃ εἰδήσεις περὶ τῶν Ῥώσων, τῶν ὁποίων αἰνίχαι ἐσχάτως εἶχον πολλαπλασιασθῆ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίσεως Αἰκατερίνης, τὴν ὁποίαν ἡ δόξα εἰσέτι διαφημίζει ὡς τὴν μεγίστην ὄλων τῶν ἀνασσῶν καὶ τῶν π — ν.

93.

ὦ σὺ, μεγάλε αὐτοκράτωρ, νόμιμε Ἀλέξανδρε! υἱὲ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς! ἄς μὴ προσβάλη τὸ οὖς σου ἡ τελευταία αὕτη φράσις, ἐὰν φθάσῃ μέχρι σοῦ — ἀλλὰ τώρα οἱ στίχοι ἵπτανται σχεδὸν μέχρι Πητροπόλεως, καὶ δίδουσι φοβερὰν ὠθησιν εἰς ἕκαστον παταγῶδη χεῖμαρρον σχηματιζόμενον ἐκ τῶν παρωργισμένων κυμάτων τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς ἐλευθερίας, ὁ ὁποῖος μιγνύει τὸν ῥόχθον αὐτοῦ μετὰ τοῦ τῆς Βαλτικῆς. — Ἐὰν ἦσαι υἱὸς τοῦ πατρός σου, τοῦτό μοι ἀρκεῖ.

94.

Τὸ νὰ ἐνομάζῃ τις τοὺς ἀνθρώπους τέχνα τοῦ ἔρωτος ἢ νὰ κηρύττῃ τὰς μητέρας αὐτῶν ὡς ἀντίποδας Τίμωνος τοῦ μισανθρώπου, ἤθελεν εἶσθαι αἰσχρὸν, σατυρικὸν ἢ πᾶν ὅ,τι ὑμεῖς θέλετε. Ἀλλ' οἱ πρόγονοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν ἐὰν δὲ γυνῆ τις, διὰ σφαλεροῦ βήματος ἠδύνατο ν' ἀρῆσῃ τὴν κηλίδα τοῦ ἀμαρτήματος ἐντετυπωμένην εἰς ὄλας τὰς ἐξ αὐτῆς προερχομένας γενεάς, ἐπεθύμουν νὰ ἐξεύρω, ὁποίαν γνησιότητα ἤθελεν ἔχει νὰ μᾶς ἐπιδείξῃ ἢ εὐγενεστάτη τῶν γενεαλογιῶν;

95.

Ἐὰν ἡ Αἰκατερίνη καὶ ὁ Σουλτάνος ἐνόουν καλῶς τὰ ἀληθῆ αὐτῶν συμφέροντα, — τὰ ὁποῖα οἱ βασιλεῖς σπανίως ἐννοοῦσι, μέχρις οὗ λάθωσι θλιβερά

περὶ τούτων μαθήματα, — εἶχον ἐν μέσον πρὸς περάτωσιν τῶν ἐρίδων των, μέσον πρόσκαιρον ἴσως, εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον, ἐὰν ἔθελον τὸ παραδεχθῆ, ἔθελε τοὺς ἀπαλλάξει τῆς χρείας τοῦ νὰ ζητῶσι τὴν συμμαχίαν ἡγεμόνων ἢ τοῦ ν' ἀποστέλλωσι πληρεξουσίους πρέσβεις. Τότε, ἡ μὲν Αἰκατερίνη δὲν εἶχεν εἰ μὴ ν' ἀπολύσῃ τοὺς σωματοφύλακας αὐτῆς, ὁ δὲ Σουλτάνος τὸ χαρέμιόν του, καὶ ἔπειτα ἠδύναντο νὰ συναντηθῶσι πρὸς διευθέτησιν τῶν λοιπῶν ὑποθέσεών των.

96.

Ἄλλὰ καθὼς προέβαινον τὰ πράγματα, ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἔπρεπε νὰ συγκροτῆ τὸ καθημερινὸν συμβούλιόν του ἵνα συσχεφθῆ περὶ τῶν μέσων καὶ τῶν τρόπων δι' ὧν ἔμελλε νὰ πολεμήσῃ πρὸς τὴν ἀρειμάνιον ἐκείνην ἐριννὺν, τὴν νεωτέραν Ἀμαζόνα, τὴν βασίλισσαν τῶν π — ν. Ἡ ἀμηχανία τῶν στηλῶν τοῦ κράτους ἦτο μεγίστη διότι τὸ κράτος ἐνίστε ἐπιβαρύνει τὴν ῥάχιν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιβάλωσι νέον τινὰ φόρον.

97.

Ἐν τούτοις ἡ Γκιουλμπεγιάζ, ἀφ' οὗ ὁ μονάρχης ἀνεχώρησεν, ἀπεσύρθη εἰς τὸν μονήρη κοιτῶνά της, ὁ ὁποῖος ἦτο τόπος θελκτικὸς καὶ κατάλληλος πρὸς ἔρωτα ἢ πρὸς πρόγευμα, — κοιτῶν κρύφιος, μονήρης καὶ περιέχων ἀφθόνως πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ κοσμήσῃ τὰ τοιαῦτα κομψὰ ἐνδιαιτήματα. — Πλεῖστοι πολῦτιμοι λίθοι ἔλαμπον ἐπὶ τῶν φατνωμάτων, καὶ πλεῖστα σινικὰ ἀγγεῖα περιεῖχον ἄνθη, οἷονεὶ δούλους παρηγοροῦντας τὴν δουλείαν.

98.

Μάργαρος, πορφύρα καὶ μάρμαρον ἡμιλλῶντο

πρὸς διακόσμησιν τοῦ περικαλλοῦς ἐκείνου ἐνδαιτή-
ματος· μελωδικὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐν αὐτῷ ἁρμονι-
κώτατα· πολύχροες κρύσταλλοι δι' ὧν εἰσέδουε τὸ φῶς
τῆς ἡμέρας ἐν τῇ τερπνῇ ἐκείνῃ διαμονῇ, ἐποικίλλον
τὰς λαμπράς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας· — ἀλλὰ πᾶσα
περιγραφή εἶναι ἀνεπαρκής· ὅθεν εἶναι κάλλιον νὰ μὴ
εἴμεθα πολὺ λεπτομερεῖς. Ἀπλῆ σκιαγραφία εἶναι
προτιμητέα· ἡ φαντασία τοῦ νουνεχοῦς ἀναγνώστου
δύναται νὰ συμπληρώσῃ τὰ λοιπά.

99.

Ἡ Γχιουλμπεγιάζ προσεκάλεσε τὸν Μπαμπᾶν, τῷ
ἐζήτησε λόγον περὶ τοῦ Ζουάν, καὶ τὸν ἠρώτησε τί
συνέβη ἀφ' ὅτου αἱ δοῦλαι εἶχον ἀποσυρθῆ, ἐὰν συνέ-
μεινε μετ' αὐτῶν, ἐὰν τὰ σχέδιά της ἐξεπληρώθησαν
ὅπως αὐτὴ ἐπεθύμει, ἐὰν ἡ μεταμφιάσις του δὲν ἀνε-
καλύφθη, καὶ πρὸ πάντων ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ποῦ καὶ
πῶς εἶχε διέλθει τὴν νύκτα.

100.

Εἰς τὰς πολυαριθμούς ταύτας ἐρωτήσεις, τὰς
ὁποίας εἶναι εὐκολώτερον νὰ κάμῃ τις παρὰ ν' ἀπο-
κριθῆ εἰς αὐτάς, ὁ Μπαμπᾶς ἀπεκρίθη μετὰ τινος
ἀμηχανίας, — « ὅτι ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθη ἵνα ἐκ-
πληρώσῃ τὰς δοθείσας αὐτῷ διαταγὰς. » Ἀλλ'
ὕπῃρχέ τι τὸ ὁποῖον ὁ Μπαμπᾶς ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε
νὰ κρύψῃ· ὁ δὲ δισταγμὸς του ἀντὶ νὰ τῷ χρησι-
μεύσῃ τὸν προέδωκεν ἕξουε τὸ οὖς του, — τὸ ὁποῖον
δὰ εἶναι τὸ μόνον ἀσφαλὲς καταφύγιον ὄλων τῶν
ἀμηχανούντων ἀνθρώπων.

101.

Ἡ Γχιουλμπεγιάζ δὲν ἦτο πρότυπον ὑπομονῆς,
οὔτε ἦτο διατεθειμένη νὰ περιμένῃ ἀπόκρισιν ἢ πρᾶ-
ξιν ἣν διέταττεν. — Ἀπῆτει πρὸ πάντων ταχύτητα,

καὶ ὅτε εἶδε τὸν Μπαμπᾶν προσκόπτοντα κεῖς τὰς ἀποκρίσεις του, ἐπολλαπλασίασε τὰς ἐρωτήσεις τῆς αἰ ἀποκρίσεις ἔγειναν μᾶλλον καὶ ἔτι μᾶλλον ἀσυνάρτητοι· τὸ πρόσωπον τῆς σουλτάνας ἤρχισε νὰ ἐρυθριᾷ, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐσπινθηροβόλουν, αἱ κυναὶ τοῦ ὑπερηφάνου μετώπου τῆς φλέβες ὠδήσαν καὶ ἔγειναν μέλαινα.

102.

Ὅτε ὁ Μπαμπᾶς εἶδε τὰ συμπτώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἤξευρεν ὅτι δὲν προσιώνιζον ἀγαθόν τι διααὐτὸν, τὴν παρεκάλεσε νὰ πραύνη τὴν ὀργὴν τῆς καὶ νὰ τὸν ἀκούσῃ μέχρι τέλους. — Δὲν ἠδυνήθη νὰ παρασιωπήσῃ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖον ἐμελλε νὰ διηγηθῇ. — Ὁμολόγησε λοιπὸν ὅτι εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὸν Ζουάν εἰς τὴν φροντίδα τῆς Ντουντουῆς, ὡς εἶπομεν. — »ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἰδικόν μου σφάλμα, » προσέθηκεν ὁ Μπαμπᾶς· καὶ ἤρχισε νὰ ὁμνύῃ εἰς τὸν ἕθρον τῆς ἱερᾶς καμήλου καὶ εἰς τὸ κοράνιον.

103.

Ὅλον τοῦτο ἐγένετο ὑπὸ τῆς πρώτης κυρίας τῶ ὄντᾶ, εἰς τὴν ὁποίαν μόνην εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ πειθαρχία τοῦ χαρσμίου, ἅμα αἱ νεάνιδες διέλθωσι τὸν οὐδὸν τῆς θύρας τῶν κοιτῶνων, ἐνθα ἔληγεν ἡ δικαιοδοσία τοῦ Μπαμπᾶ. Ἡδύνατο λοιπὸν, αὐτὸς (ὁ ῥηθεὶς Μπαμπᾶς), νὰ πράξῃ τι πλειότερον χωρὶς νὰ διεγείρῃ ὑπόψιαν τινά, ἡ ὁποία ἀναγκαίως πολὺ πλειότερον ἤθελε βλάψῃ τὰ πράγματα ;

104.

Ἡλπίζεν, ἐφρόνει μάλιστα, ἦτο σχεδὸν βέβαιος ὅτι ὁ Ζουάν δὲν εἶχε προδοθῆ· πραγματικῶς, ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ διαγωγὴ του ἦτο ἀγνή, διότι μία πράξις μωρίας ἢ παραφροσύνης οὐ μόνον ἤθελε διακινδυνεύσει τὴν

ἀσφάλειάν του, ἀλλ' ἤθελεν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ἐγκλεισμόν αὐτοῦ ἐντὸς σάκκου καὶ τὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβολὴν του. — Οὕτως ὠμίλησεν ὁ Μπαμπᾶς, μὴ λησμονήσας τίποτε, ἐκτὸς τοῦ ὀνείρου τῆς Ντουντοῦς, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο ἀσήμαντον πρᾶγμα.

105.

Ὅθεν φρονίμως τὸ παρεσιώπησε, ὁμιλήσας περὶ ὅλων ἀλλοίων ἀντικειμένων — καὶ ἤθελεν εἰσέτι ὁμιλεῖ, ἐὰν περιέμενεν ἀπόκρισίν τινα ἵνα σιγήσῃ, τόσον ἡ Γχιουλμπεργιάς εἶχε καταπονηθῆ ὑπὸ τῆς λύπης τῆς. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἔγεινε σταχτόχρουν· τὰ ὠτά τῆς ἐσύριζον· ὁ ἐγκέφαλός τῆς περιστρέφετο ὡς ἐὰν εἶχε λάβει αἰφνίδιον χτύπημα, καὶ ἡ δρόσος τῆς κελυπημένης καρδίας τῆς — τὰ δάκρυά τῆς — ἔβρεξαν τὰς παρειάς τῆς ὡς ἡ δρόσος τῆς πρωίας βρέχει ὠραῖον λείριον.

106.

Μ' ὄλον· ὅτι δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν γυναικῶν αἱ ὁποῖαι λειποθυμοῦσιν, ὁ Μπαμπᾶς ἐνόμισεν ὅτι αὕτη ἔμελλε νὰ λειποθυμήσῃ· ἀλλ' ἠπατάτο. Διότι ἔπαθεν ἐξ ἀπλῶν σπασμῶν, βραχέων, εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ἀπεριγράπτων. Ὅλοι γινώσκομεν ἐξ ἀκοῆς, καὶ τινες ἐξ ἡμῶν ἐκ πείρας, τὴν πρόσκαιρον σκοτοδινίαν τὴν ὁποῖαν αἰσθανόμεθα ὅταν προσβαλλώμεθα ἐξ ὑπερβολικῆς λύπης. — Ἡ Γχιουλμπεργιάς ἠσθάνθη ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ἀγωνία ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκφράσῃ, — πῶς λοιπὸν ἤθελον δυνηθῆ ἐγώ;

107.

Ἐμεινεν ἐπὶ τινα στιγμήν ὡς Πυθώνισσα ἐπὶ τοῦ τρίποδος, ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς ἐμπνεύσεως ἡ ὁποία γηγνάται ἐκ τῆς λύπης, ὅτε ὅλαι αἱ ἴνες τῆς καρδίας

ἐλκύουσιν αὐτὴν βιαίως κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν — ὡς νὰ εἰλκύνοντο ὑπ' ἀγρίων ἵππων. — Εὐτυχῶς ἡ ὑπερβολικὴ αὐτὴ ἀγωνία εἶχε στίγμάς τινας διακοπῆς· τότε ἡ Γκιουλμπεγιάζ ἐχώνετο βραδέως εἰς τὴν ἐδραν τῆς, καὶ ἔκλινε τὴν πάλλουσαν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τῶν τρεμόντων γονάτων τῆς.

108.

Τὰ πρόσωπόν τῆς ἔμεινεν οὕτω κεκλιμένον καὶ ἀόρατον· ἡ κόμη τῆς ἔπιπτεν ἐν εἴδει μακρῶν βοστρύχων, ὡς οἱ κλάδοι τῆς πενθίμου ἰτέας, μέχρι τοῦ μαρμαρίνου δαπέδου ἐφ' οὗ ἔκειτο ἡ ἐδρα τῆς (ἢ μᾶλλον τὸ ἀνάκλιντρόν τῆς, τὸ ὁποῖον ἦτο δισκευασμένον μὲ προσκεφάλαια). Ἡ μαύρη ἀπελπισία ἀνύψου καὶ ἐχαμήλου τὸ στῆθός τῆς, ὡς κύμα ὀρμῶν πρὸς ἀκτὴν τῆς ὁποίας οἱ βράχοι κωλύουσι τὸν δρόμον του, ἀλλὰ δέχονται τὰ ναυάγια τὰ ὁποῖα φέρει.

109.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ κεφαλὴ τῆς ἦτο οὕτω κεκλιμένη, ἡ μακρὰ κόμη τῆς ἔκρυπτε τὸ πρόσωπόν τῆς κάλλιον πέπλου· ἡ μία τῶν χειρῶν τῆς ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἀκίνητος καὶ ὠχρὰ ὡς ὁ ἀλάβαστρος. Εἶθε νὰ ἦμην ζωγράφος ἵνα παραστήσω ἐν συνόλῳ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖον ὁ ποιητὴς ἐκθέτει ἐν λεπτομερείᾳ! Εἶθε αἱ λέξεις μου νὰ ἦσαν χρώματα! ἀλλὰ καὶ οὕτω θέλουσιν ἴσως χρησιμεύσει ὡς σκιαγραφήματα ἢ ὡς ἀμυδραὶ παραστάσεις.

110.

Ὁ Μπαμπᾶς ὁ ὁποῖος ἐκ πείρας ἐγίνωσκε πότε ἔπρεπε νὰ λαλῇ καὶ πότε νὰ σιωπᾷ, ἔμεινε σιωπηλὸς μέχρις οὗ ἡ καταγίς ἐκείνη παρέλθῃ, μὴ τολμῶν νὰ ἐνοχλήσῃ τὴν Γκιουλμπεγιάζ οὔτε ὅταν εἰσῆγα οὔτε ὅταν ἐλάλει. Τέλος αὐτὴ ἐγερθεῖσα περιεπάτησε

βραδέως εἰς τὸν μονήρη κοιτῶνα, ἀλλὰ πάντοτε σιωπηλή. Τὸ μέτωπόν της ἐφαιδρύνθη, ἀλλ' ὄχι καὶ οἱ τεθολωμένοι ὀφθαλμοί της· ὁ ἀνεμος εἶχε κοπάσει, ἀλλ' ἡ θάλασσα εἰσέτι ἐκυμαίνετο.

111.

Ἐστάθη καὶ ἤγειρε τὴν κεφαλὴν της ἵνα λαλήσῃ, — ὁμως εἰσέτι δὲν ἐλάλησεν, ἀλλ' ἐξηκολούθησε περιπατοῦσα μὲ βῆμα ταχύτερον, τὸ ὁποῖον ἔπειτα ἐβράδυνε, διότι τοιοῦτον εἶναι τὸ βῆμα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κατέχονται ὑπὸ βαθείας συγκινήσεως. — Δύναται τις ἐνίστε ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αἴσθημα εἰς ἕκαστον βῆμα, ὡς ὁ Σαλλούστιος ἀποδεικνύει ἐν τῷ Κατιλίνα του, ὁ ὁποῖος διωκόμενος ὑφ' ὄλων τῶν καταχθονίων παθῶν, προέδιδε τὴν ἐνέργειάν των ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ βαδίσματος αὐτοῦ.

112.

Τέλος ἡ Γκιουλμπεγιαῖζ σταθεῖσα ἔνευσε πρὸς τὸν Μπαμπᾶν καὶ, « Δοῦλε, φέρε τοὺς δύο δούλους! » εἶπε μὲ φωνὴν χαμηλὴν μὲν, ἀλλ' εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μπαμπᾶς δὲν ἐτόλμα ν' ἀντιστῇ. Ἄλλ' ὁμως ἐφρίξε, καὶ ἐπὶ τινα στιγμὴν ἐφάνη ὅτι ἄκων ὑπήκουεν· τὴν παρεκάλεσε νὰ τῷ δώσῃ σαφεστέραν διαταγὴν (καίτοι καλῶς ἐνόει αὐτήν)· τὴν ἰκέτευσε νὰ τῷ εἴπῃ ῥητῶς, ποίους δούλους ἐνόει ἡ αὐτῆς ὑψηλότης, διότι ἐφοβεῖτο μὴ ἤθελε συμβῆ λάθος τι ὡς τὸ τελευταῖον.

113.

« Τὴν Γεωργιανὴν καὶ τὸν ἐραστὴν της, » ἐπανάλαβεν ἡ αὐτοκρατορικὴ σύζυγος· καὶ ἔπειτα προσέθηκεν. « Ἄς ἐτοιμασθῇ τὸ πλοιάριον κάτωθι τῆς κρυφίας θύρας· ἐξεύρεις τὰ λοιπά. »

Οἱ λόγοι της ἐστάθησαν εἰς τὰ χεῖλη της μ' ὄλην τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὸν προσβληθέντα ἔρωτά της.

Ὁ Μπαμπᾶς δὲν ἔλειψε νὰ προσέξῃ εἰς τοῦτο, καὶ τὴν παρεκάλεσε, χάριν ὄλων τῶν τριχῶν τῆς γενειάδος τοῦ Μωάμεθ, ν' ἀνακαλέσῃ τὴν διαταγὴν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀκούσει.

114.

« Ὅταν σε ἀκούῃ τις πρέπει καὶ νὰ ὑπακούῃ, » εἶπεν ἄλλ' ἀκόμη, ὦ σουλτάνα, σκέφθητι περὶ τῶν συνεπειῶν. Ὅχι διότι δὲν εἶμαι πρόθυμος νὰ ἐκτελέσω ἀκριβῶς ὅλας τὰς διαταγὰς σου ὅσον αὐστηραὶ καὶ ἂν ᾖναι, ἀλλὰ τοιαύτη βία δύναται νὰ ἔχῃ κακὸν τέλος, μὲ κίνδυνον μάλιστα τῆς σῆς μεγαλειότητος. Δὲν ἐννοῶ νὰ εἴπω τι περὶ τῆς καταστροφῆς σου, ἐν περιπτώσει ἀπροσδοκίτου ἀνακαλύψεως.

115.

— Ἄλλὰ σκέπτομαι περὶ τῆς εὐαισθησίας σου. — Ὅταν τὰ πάντα καλυφθῶσιν ὑπὸ τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα ἤδη κρύπτουσιν εἰς τὰ θάλασσα καὶ ὑγρὰ σπηλαϊὰ τῶν τόσας πρῶην ἐξ ἔρωτος παλλούσας καρδίας, — ἐξεύρω ὅτι ἀγαπᾷς τοῦτον τὸ νέον ξένον τοῦ σεραγίου· ἐὰν δὲ καταφύγῃς εἰς ἐν βίαιον φάρμακον, — συγχώρησον τὴν ἐλευθεροστομίαν μου ὅταν πὲ βεβαιώσω ὅτι ἡ ἀπώλειά του δὲν θέλει σε ἰατρεύσει.

116.

« Τί ἐξεύρεις σὺ περὶ ἔρωτος ἢ περὶ εὐαισθησίας; — Ἄθλιε! ὑπαγε, ἔκραξεν ἡ Γχιουλμπεγιαῆξ ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς της ἐρυθροῦς ἐξ ὀργῆς, — ὑπαγε, καὶ ἐκτέλεσον τὴν διαταγὴν μου! » —

Ὁ Μπαμπᾶς ἔγεινεν ἄφαντος, διότι ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι ἐὰν ὦθει περαιτέρω τὰς παραινέσεις του, ἤθελε κινδυνεύσει νὰ γίνῃ αὐτὸς δῆμιος ἑαυτοῦ. — μ' ὄλον ὅτι δὲ ἐπεθύμει, ἐξ ὅλης καρδίας νὰ τελειώσῃ τὴν σκληρὰν ταύτην ὑπόθεσιν χωρὶς νὰ βλάβῃ τὸν

πλησίον του, οὐχ ἤττον προετίμα νὰ σώσῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ παρὰ τὴν τοῦ ἄλλου.

117.

Ἐπὶ τοῦ λοιποῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν, γογγύζων καὶ μεμψιμοιρῶν ἐν γνήσιας Τουρκικαῖς φράσεσι καθ' ὅλων τῶν γυναικῶν καὶ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἰδίως δὲ κατὰ τῶν σουλτανῶν, τῶν ιδιοτροπιῶν των, τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης των, τῆς ὑπερηφανείας των, τῶν εὐμεταβλήτων ἐπιθυμιῶν των, τῆς ἀστασίας των ἕνεκα τῆς ὁποίας δὲν ἤξευρον οὔτε δύο συνεχεῖς ἡμέρας ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤθελον, τοῦ κόπου τὸν ὅποιον ἐδίδον τοῖς εὐνοῦχοις, καὶ τέλος κατὰ τῆς ἀνηθικότητός των ἢ ὁποία τὸν ἔκαμνε νὰ μακαρίζῃ τὴν οὐδετέρω τῆτά του καθ' ἑκάστην.

118.

Ἐπειτα προσεκάλεσε τοὺς συναδέλφους του εἰς βοήθειάν του, ἐπεμψεν ἓνα ἐξ αὐτῶν νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ ζεῦγος ὅτι ὠφείλεν ἀμέσως νὰ κοσμηθῇ, πρὸ πάντων νὰ κτενισθῇ καλῶς καὶ νὰ ὑπάγῃ ἐνώπιον τῆς αὐτοκρατορίας, ἢ ὁποία εἶχεν ἐρωτήσει περὶ τῆς Ντουντοῦς καὶ τῆς Ζουάννης μετὰ τρυφερωτάτης μερίμνης. Εἰς τὴν εἴδησιν ταύτην ἡ Ντουντοῦ ἐφάνη ἐκπεπληγμένη, καὶ ἡ Ζουάννα δάκρον ἠλιθία — ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ὑπακούσωσιν ἐκοῦσαι ἢ ἀκουσαι.

119.

Καὶ ἐγὼ τὰς ἀφίνω ἐνταῦθα ἐτοιμαζομένης πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀκρόασιν. Ἄλλ' ἄράγε ἡ Γχιουλμπεγιαῖς ἔδειξε πρὸς αὐτὰς οἰκτόν τινα; ἢ ἀπ᾿ ἀλλάγῃ ἀμφοτέρων ὡς ἤθελον πράξει τόσαι ἄλλαι ὁμοεθνεῖς αὐτῇ γυναῖκες; — Ταῦτα εἶναι πράγματα τὰ ὅποια δύνανται νὰ ἀποφασισθῶσιν ἐντὸς ἐνὸς δευτέρου λε-

πτοῦ τῆς ὥρας. Ἄλλ' ἐγὼ ἀπέχω τοῦ νὰ προλάβω τὸ ἀποτέλεσμα γυναικείας ἰδιοτροπίας!

120.

Τὰς ἀφίνω ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲ τὰς ἀγαθὰς εὐχάς μου, καί τοι ἀμφιβάλλω ἐὰν θέλωσιν εἰσακουσθῆ. Νῦν δὲ θέλω ἐνασχοληθῆ εἰς ἄλλο μέρος τῆς ἱστορίας μας, διότι τὸ ποίημά μου εἶναι συμπόσιον τοῦ ὁποίου τὴν τράπεζαν πρέπει νὰ ποικίλω μὲ διάφορα ἐδέσματα. Ἄς ἐλπίζωμεν λοιπὸν ὅτι ὁ Ζουάν θέλει διαφύγει τὸ νὰ γίνῃ τροφὴ τῶν ἰχθύων, μ' ὅλον ὅτι εὐρίσκεται εἰς κρίσιμον περίστασιν καὶ ἐπισφαλῆ θέσιν. Ἡ Μοῦσά μου μέλλει ἤδη ν' ἀφθῆ τῆς περιγραφῆς πολεμικῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ ἐξεύρει ὅτι αἱ τοιαῦται παρεχβάσεις ἀρέσκουσι τοῖς ἀναγνώσταις.

ΑΣΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ.

1.

ὦ ἔρωσ, ὦ δόξα! τί εἶσθε, σεῖς οἵτινες ἀπαύστως ἔπτασθε περίξ ἡμῶν, καὶ καταβαίνετε τόσον σπανίως; Δέν ὑπάρχει εἰς τὸν πολικὸν οὐρανὸν μετέωρον φαινότερον καὶ ταχύτερον ὑμῶν. Πεπαγωμένοι καὶ δεδουσμειμένοι εἰς τὴν γῆν ὑψοῦμεν πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἀπλήστως θεωροῦντας τὴν ἠδεῖαν λάμπιν σας ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Ἐρωσ καὶ δόξα! λαμβάνετε μυρία χρώματα, καὶ ἔπειτα μᾶς ἀφίνετε ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ πλανήτου μας.

2.

Τοιαῦται εἶσθε ὑμεῖς, καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸ ποίημά μου, — μίγμα ἀόριστον καὶ πάντοτε μεταβαλλόμενον, βόρειον σέλας πεποικιλμένον τὸ ὁποῖον λάμπει ἐπὶ μονήρους καὶ ἐρήμου χώρας. Ὅταν μάθωμεν τί

εἰμεθα ὄλοι, πρέπει νὰ θρηνηῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἐλπίζω ὅμως ὅτι δὲν εἶναι ἀμάρτημα νὰ γελωῶμεν περὶ ὄλων τῶν πραγμάτων, — διότι, ὕστερον ἀπὸ ὄλα, σᾶς ἐρωτῶ, τί εἶναι ὄλα τὰ πράγματα; — εἰμὴ ἐπίδειξις;

3.

Μὲ κατηγοροῦσιν — ἐμὲ — τὸν παρόντα συγγραφέα τοῦ παρόντος ποιήματος, — μὲ κατηγοροῦσι — καὶ γὰρ ἀγνοῶ περὶ τίνος, — περὶ τοῦ ὅτι ἔχω πάσιν πρὸς τὸ ἐκφραυλίζειν, ὡς σκώπτῃς, πᾶσαν ἀνθρωπίνην δύναμιν, πᾶσαν ἀρετὴν καὶ τὰ λοιπὰ τοιοῦτόν τι λέγουσι κατ' ἐμοῦ ἐν τραχυτάταις λέξεσιν. Ἀγαθὲ Θεέ! — τί θέλουσι νὰ εἴπωσι; — δὲν λέγω πλείοτερα περὶ τούτου παρ' ὅσα εἶπον ὁ Δάντης ἐν τοῖς στίχοις αὐτοῦ, ὁ Σολομών, ὁ Κερβάντης,

4.

— ὁ Σουίφτ, ὁ Μακιαβέλης ὁ Λαροσφουκῶλδος, ὁ Φενελών, ὁ Λούθηρος ὁ Πλάτων, ὁ Τίλλοτσών, ὁ Οὐέσλεϋς, ὁ Ῥουσσώ, ὁ ὁποῖος ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι οὗτος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιος οὔτε ἐνός γαιομήλου. — Ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀληθές δὲν εἶναι σφάλμα οὔτε ἰδικόν των οὔτε ἰδικόν μου. — Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶμαι Κάτων, οὔτε Διογένης; — ζῶμεν καὶ ἀποθνήσκομεν· ἀλλὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο εἶναι τὸ καλλήτερον; — οὔτε σὺ ἐξεύρεις οὔτε ἐγώ.

5.

Ἄσχετος ἔλεγεν ὅτι ἡ μόνη δι' ἡμᾶς σοφία εἶναι τὸ νὰ ἐξεύρωμεν ὅτι δὲν ἐξεύρομεν τίποτε. Ἄσχετος σοφία, τῇ ἀληθείᾳ, ἐξισοῦσα πρὸς τὸν ὄνον πάντα σοφὸν ἀνθρώπον παρελθόντα, παρόντα ἢ μέλλοντα! Ὁ Νεύτων (ὁ μέγας ἐκεῖνος νοῦς), φεῦ! ἐκήρυττε μεθ' ὄλας τὰς νέας ἀνακαλύψεις του ὅτι

ἑθεώρει ἑαυτὸν ὡς ἀπλοῦν παιδίον συλλέγον κοῦρα
 χύλια ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ — τῆς
 ἀληθείας!

6.

Ὁ Ἐκκλησιαστής λέγει ὅτι τὰ πάντα εἶναι ματαιό-
 της — πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἱεροκηρύκων λέγουσι
 τὸ αὐτὸ, ἢ τὸ ἀποδεικνύουσι διὰ τῶν παραδειγμάτων
 τοῦ χριστιανισμοῦ τὰ ὁποῖα ἀναφέρουσιν. Ὡς ἔπος
 εἶπεν, ἕκαστος τὸ ἐξεύρει ἢ δύναται νὰ τὸ μάθη συν-
 τόμως. Καί, ἐν ᾧ αὕτη ἡ ματαιότης ὁμολογεῖται ὑφ'
 ὅλων, τῶν ἀγίων, τῶν σοφῶν, τῶν ἱερῶν διδασκά-
 λων καὶ τῶν ποιητῶν, πρέπει ἐγὼ νὰ ἐμποδισθῶ
 τοῦ νὰ κηρύξω τὴν ματαιότητα τοῦ βίου, φοβούμενος
 μὴ περιπλεχθῶ εἰς ἔριδα;

7.

Κύνες ἢ ἄνθρωποι! (διότι σὰς κολακεύω ἀποκα-
 λῶν ὑμᾶς κύνες — οἱ ὁποῖοι εἶναι πολὺ καλῆτεροι
 ὑμῶν) δύνασθε νὰ μὲ ἀναγνώσητε ἢ νὰ μὴ με ἀνα-
 γνώσητε ὅταν προσπαθῶ νὰ σὰς ἀποδείξω ἐκεῖνο τὸ
 ὁποῖον εἶσθε. Ἡ Μοῦσα, ἐπίσης ἀτάραχος ὡς ἡ
 σελήνη ὅταν ματαίως διώκεται ὑπὸ τῶν ὠρουμένων
 λύκων, δὲν θέλει κρύψει οὔτε μίαν ἀκτῖνα τοῦ φαι-
 νοῦ ἄρματος της — Ὡρύσθε λοιπὸν ἐν τῇ ματαίᾳ
 ὑμῶν ὀργῇ, ἐν ᾧ ἐκείνη διαχέει τὴν ἀργυρᾶν λάμ-
 φιν της ἐπὶ τῆς ζοφώδους ὁδοῦ σας.

8.

«Ψάλλω τοὺς ἀγρίους ἔρωτας καὶ τοὺς ἀπίστους
 πολέμους.» — Ἄγνοῶ ἐὰν καλῶς ἀπομνημονεύω, —
 ὄλβιόν σημαίνει τὸ πρᾶγμα εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτὸ,
 εἶμαι βέβαιος. — Ψάλλω ἀμφοτέρους, καὶ μέλλω νὰ
 κανονοβολήσω μίαν πόλιν ἢ ὁποῖα θέλει ὑποστῆ διὰ
 ξηρᾶς καὶ θαλάσσης πολιορκίαν τὴν ὁποῖαν διηύθυ-

γεν. ὁ Σουβάρωφ, ἡ ἀγγλιστί Suwarrow, ὁ ὁποῖος ἠγάπα τὸ αἷμα ὡς βουλευτῆς ἀγαπᾷ τὸν μυελόν⁽¹⁾.

9.

Ἡ πόλις αὕτη οὔσα ὠχυρωμένη ὀνομάζεται Ἰσμαήλιον⁽²⁾, καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἰστρου· ἔχουσα οἴκους κατὰ τὸ ἀνατολικὸν σχέδιον εἶναι δὲ πάντοτε φρούριον πρώτης τάξεως, πούλάχιστον ἦτο τοιοῦτον, πρὶν ἢ καταστραφῆ, διότι ἡ καταστροφή εἶναι τὸ σύνθηδες παίγιον τῶν κατακτητῶν μας· τὸ Ἰσμαήλιον ἀπέχει τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα μίλια, καὶ ἔχει περίμετρον τριῶν χιλιάδων ὀργυιῶν.

10.

Ἐντὸς τῆς ἐκτάσεως τούτου τοῦ φρουρίου περιέχεται ἀκρόπολις ἐπὶ λόφου κειμένου πρὸς ἀριστεράν, ἡ ὁποία ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς τοποθεσίας τῆς ἀρχει τῆς πόλεως· περίξ δὲ τούτου τοῦ λόφου Ἕλληνας εἶχεν ἐγείρει ὄρθιά τινα περιτειχίσματα εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἐμπόδιζον τὸ πῦρ τῶν κατεχόντων τὸ φρούριον καὶ ἐβοήθουν τὸ τῶν ἐχθρῶν.

11.

Αὕτη ἡ περίστασις δύναται νὰ δώσῃ ἰδέαν τινὰ τῆς μεγάλης εὐφύιας τοῦ νέου τούτου Βωμπάν. Ἄλλ' ἢ τάφος τῆς πόλεως ἦτο βαθεῖα ὡς θάλασσα, καὶ τὸ ὀχύρωμα ἦτο ὑψηλότερον παρ' ὅσον ἠθέλε τις ἐπιθυμήσει νὰ ἦναι ἵνα κρεμασθῆ. Δυστυχῶς ὑπῆρχον

(1) Ἐννοῖται τὸν μεμαγειρευμένον μυελόν. — Τὰ πούδιγα μετὰ μυελοῦ ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Hudibras ὡς γλυκύτατον ἔδεσμα.

(2) Τὸ Ἰσμαήλιον ἢ Ἰσμαίλιον κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἰστρου ὄχθης, ὀγδοήκοντα περίπου βέρστια μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχον περιφέρειαν τριῶν περίπου χιλιάδων ὀργυιῶν.

πλείσται ἐλλείψεις προφυλάξεως (συγχωρήσατε, παρακαλῶ, τὴν διεφθαρμένην ταύτην μηχανικὴν φράσιν), καὶ δὲν ὑπῆρχον οὔτε ἀμυντικὰ τῆς πολιορκίας ἔργα, οὔτε πεφραγμένη ὁδὸς ἡ ὁποία νὰ ἐφαίνετο τοῦλάχιστον ὅτι ἔλεγεν· «ἐντεῦθεν δὲν δύναταί τις νὰ διέλθῃ.»

12.

Λίθινος προμαχὼν μετὰ στενοῦ στομίου καὶ τείχη παχέα οἷα ἔχουσι πλείστα κρανία· δύο κανονοστοιχίαι ὠπλισμέναι ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς βάσεως, ὡς ὁ ἡμέτερος Ἅγιος Γεώργιος, ἡ μὲν μία ἔχουσα κρύπτας, ἡ δ' ἑτέρα πυροβολοῦντα ὑψώματα εἰς τὰς γωνίας, προήσπιζον τὴν ὄχθην τοῦ Ἰστρου, ἐν ᾧ εἴκοσι καὶ δύο τηλεβόλα καταλλήλως τεθειμένα ἐπὶ ὑψώματος πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς πόλεως, ἐδείκνυον τὰ φοβερά στόμιά των ἐξ ὕψους τεσσαράκοντα ποδῶν.

13.

Ἄλλ' ἡ πόλις ἦτο ὅλως ἀνοικτὴ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ποταμοῦ, διότι οἱ Τοῦρκοι ποτὲ δὲν ἐπίστευον ὅτι Ῥωσικὰ πλοῖα ἤθελον τολμήσει νὰ φανῶσιν ἐκεῖθεν. Εἰς τὴν ιδέαν των ταύτην ἐπέμειναν μέχρις οὗ προσεβλήθησαν, καὶ δὲν τοῖς ἔμεινε πλέον χρόνος ἵνα λάβωσι τὰ μέτρα αὐτῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἰστρος δὲν εἶχεν εὐκόλον διάβασιν ἐθεώρησαν τὸν Ῥωσικὸν στολίσκον καὶ ἠρκέσθησαν κραυγάζοντες. « Ἀλλάχ! » καὶ « Βίς Μιλλάχ! ».

14.

Οἱ Ῥῶσσοι ἦσαν ἤδη ἔτοιμοι πρὸς ἔφοδον· ἀλλ' ὦ θεὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς δόξης πῶς νὰ ὀρθογράψω τὰ ὀνόματα ἐκείνων τῶν Κοζάκων οἵτινες ἤθελον εἶσθαι ἀθάνατοι ἐὰν ἠδύνατό τις νὰ γράψῃ τὴν ἱστο-

ρίαν των; Φεῦ! τί ἐλλείπει ἀπὸ τὴν φήμην των; ὁ Ἀχιλλεύς αὐτὸς δὲν ἦτο οὔτε ἀγριώτερος οὔτε αἰμοχαρέστερος μυρίων ἀνδρῶν τοῦ νεοπολιτισθέντος τούτου ἔθνους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ἔχουσιν ἄλλην ἔλλειψιν εἰμὴ τὴν τῆς — προφορᾶς.

15.

Ἄλλ' ὅμως θέλω ἀναφέρει τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἂν ὄχι δι' ἄλλο, τοῦλάχιστον διὰ ν' αὐξήσω τὴν εὐφωνίαν τῶν στίχων μου, ὁποῖα εἶναι τὰ τοῦ Στρογγενῶφ, καὶ Στροκονῶφ, τοῦ Μεκνώπ, τοῦ Σέργε Λβῶβ, τοῦ Ἀρσενιέβ ἐκ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοῦ Τσιτσακῶφ, τοῦ Ρογκενῶφ, τοῦ Γσοκενῶφ καὶ ἄλλων ὧν τὰ ὀνόματα συνίστανται ἐκ δώδεκα συμφῶνων, τὰ ὁποῖα ἠθελον ἀναφέρει ἐὰν ἡδυνάμην νὰ ἀρυσθῶ αὐτὰ ἐκ τῶν ἐφημερίδων· ἀλλ' ἡ φήμη (ἡ ἰδιότροπος αὐτῆ ἐταίρα) φαίνεται ὅτι ἔχει οὖς καθὼς ἔχει σάλπιγγα,

16.

καὶ δὲν δύναται νὰ θέσῃ ὁμοιοκαταλήκτως τὰς δυσήχους ἐκεῖνας λέξεις διὰ τῶν ὁποίων οἱ Ῥῶσσοι σχηματίζουσι τὰ κύρια ὀνόματά των. Ἐν τούτοις ὅμως ὑπάρχουσι τινὰ ἄξια μνήμης, ὡς εἶναι τὰ νυμφικὰ ὀνόματα ἀξιερᾶστων τινῶν παρθένων χωρὶς νὰ εἶπω τι περὶ ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰ εὐφωνα ὀνόματα ἠθελον εἶσθαι κατάλληλα διὰ τοὺς μακροὺς ἐπιλόγους τοῦ Λονδονδέρρυ, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι σκοπὸν νὰ κερδίζωσι χρόνον. — Ἐξ ὅλων τούτων τῶν ὀνομάτων ἅτινα λήγουσιν εἰς ἰσκιν, ουσκιν, ιφσχι, ουσκ, θέλω ἀναφέρει μόνον τὰ τοῦ Ρουζαμούσκη,

17.

— τοῦ Σχεριματώφ καὶ Σχρεματώφ, τοῦ Κοκλόφτη, τοῦ Κοκλόβσκη, τοῦ Κουράκιν, καὶ τοῦ Μούσκιν

Προύσκιν, ἅτινα εἶναι ὄλα ὀνόματα ἐπίσης πολεμικά ὡς καὶ τὰ τῶν πολεμιστῶν ἐκείνων ὅσοι κατεφρόνησαν ποτε τοὺς ἐχθροὺς των καὶ ἐδιχοτόμησαν πολέμιόν των δι' ἐνός σπαθισμοῦ. Αὐτοί, οὐδόλως ἐφρόντιζον περὶ τοῦ Μωάμεθ ἢ τοῦ Μουφτῆ, ἐκτός ἐάν ἐσχόπευον νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ δέρμα αὐτῶν πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ τῶν τυμπάνων αὐτῶν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ διφθέρα ἤθελεν εἶσθαι πολυδάπανος, καὶ ἐν ἐλλείψει ἄλλων προχειροτέρων δερμάτων.

18.

Μεταξὺ τῶν Ῥώσων ὑπῆρχον καὶ ἐνδοξοὶ τινες ξένοι ἐκ διαφόρων ἐθνῶν, πάντες ἐθελονταί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐμάχοντο οὔτε ὑπὲρ τῆς πατρίδος των, οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος των, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ γίνωσί ποτε ὑποστράτηγοι, καὶ νὰ διαρπάσωσι πόλιν τινά, — πρᾶγμα λίαν ἐπιθυμητὸν ὄλοις τοῖς ὀμηλίκοις των νεανίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν πολλοὶ ἀνδρεῖοι Ἄγγλοι, δέκα καὶ ἐξ καλούμενοι Θόμσωνες καὶ δέκα ἐννέα Σμιῖθαι.

19.

Εἰς Ἰωάννης Θόμσων καὶ εἰς Γουλιέλμος Θόμσων ὄλοι οἱ ἄλλοι ὀνομάζοντο Ἰάκωβοι, ὄντες ἐπώνυμοι τοῦ μεγάλου ποιητοῦ (*)· ἀγνοῶ ἐάν εἶχον παράσημα ἢ λόφον περικεφαλαίας· ἀλλ' ὁ δοὺς αὐτοῖς τὸ ὄνομα ἀναφιβόλως εἶναι ἀντάξιος ἐνός παρασήμου. Ἐρεῖς Σμιῖθαι ὀνομάζοντο Πέτροι — ἀλλ' ὁ κάλλιςτος ἐξ ὄλων τούτων καὶ ὁ ἰκανώτατος εἰς τὸ νὰ δίδῃ καλοὺς σπαθισμοὺς ἢ εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀποκρούῃ, ἦτο ἐκεῖνος ὁ μετὰ ταῦτα τοσοῦτον ἐν Ἀλιφάξ φη-

(*) Τοῦ Ἰακώβου Θόμσωνος (James Thomson), ποιητοῦ τῶν Ὀρῶν.

μισθεῖς Σμιθ, ἀλλ' ὁ ὁποῖος τῶρα ἐμάχετο ὑπὲρ τῶν Ταρτάρων.

20.

Οἱ ἄλλοι ὠνομάζοντο Jack καὶ Gills, καὶ Wills καὶ Bills· ἀλλ' ὅταν προσθέσω ὅτι ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης Σμιθ εἶχε γεννηθῆ εἰς τὰ ὄρη τῆς Κουμπερλανδίας, καὶ ὅτι ὁ πατήρ του ἦτο ἐντιμος σιδηρουργός, δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ εἶπω περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου τὸ ὁποῖον πληροὶ τρεῖς γραμμὰς τῆς ἀγγελίας τῆς εἰδοποιούσης τὴν ἄλωσιν τοῦ Σμάκσμιθ, χωρίου τῆς ἐρήμου Μολδαβίας ἔνθα ἀπέθανεν, ἀθάνατος ἐν ταῖς ἐφημερίσιν.

21.

Δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω (μ' ὄλον ὅτι ὁ Ἄρης ἀναμφιβόλως εἶναι θεὸς τὸν ὁποῖον σέβομαι) ὅτι ἡ ἐν ἐφημερίδι τινὶ ἀνάμνησις τοῦ ὀνόματος ἀνθρώπου τινὸς δύναται νὰ τὸν πάραμυθίσῃ διὰ σφαῖραν ἣν ἔλαβεν ἐν τῷ σώματί του. Ἐλπίζω ὅτι αὕτη ἡ παρατήρησίς μου δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, διότι, μ' ὄλον ὅτι εἶμαι ἀμαθής, νομίζω ὅτι Σακσπῆρός τις ἔθεσε τὴν αὐτὴν ιδέαν ἐν τῷ στόματι δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνος προσώπου εἰς τὰ τόσον παράδοξα δράματά του, τὴν ὁποίαν ἀναφέροντες τοσοῦτοι ἄνθρωποι θεωροῦνται ὡς πνευματώδεις.

22.

Ἐπῆρχον ὡσαύτως καὶ ἀνδρεῖοί τινες Γάλλοι, νέοι καὶ χαρίεντες· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶμαι λίαν φιλόπατρις δὲν θέλω ν' ἀναφέρω τὰ Γαλατικὰ ὀνόματά των ὡς διαπρέψαντα ἐν ἐνδόξῳ ἡμέρα, καὶ ἤθελον προτιμήσει νὰ εἶπω μᾶλλον δέκα ψεύδη περὶ αὐτῶν παρὰ μίαν ἀντεθνικὴν ἀλήθειαν — διότι τοιαῦται ἀλήθειαι εἶναι προδοτικαί, οἱ δὲ λέγοντες αὐτάς προδίδουσι τὴν

πατρίδα των, και θεωρουνται ως προδότες όσοι αναφέρουσι Γαλλικά ονόματα Ἀγγλιστί, ἐκτός ἵνα δείξωσι πῶς ἡ εἰρήνη μέλλει νὰ καταστήσῃ τοὺς Ἀγγλους ἐχθροὺς τῶν Γάλλων.

23.

Οἱ Ῥῶσοι κατασκευάσαντες δύο κανονοστοιχίας ἐπὶ τινος νήσου πλησίον τοῦ Ἰσμαηλίου εἶχον ὑπ' ὄψιν δύο σχέδια· τὸ πρῶτον ἦτο νὰ κανονοβολήσωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ καταστρέψωσι τὰ δημόσια κτίρια, ὡς καὶ τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, ὀλίγον μεριμνῶντες περὶ τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων τοῖς ὁποίοις ἔμελλον νὰ προξενήσωσιν ἐντελῆ ὄλεθρον. Τὸ σχῆμα τοῦ Ἰσμαηλίου, εἶναι ἀληθές, τοῖς ἐνέπνεε τὴν ἰδέαν ταύτην· διότι ἡ πόλις αὕτη, ἣτις εἶχε κτισθῆ ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου, παρεῖχεν ἐν ἐκάστη οἰκίᾳ τέλειον σκοπὸν εἰς τὰς Ῥωσικὰς βόμβας.

24.

Τὸ δεύτερον σχέδιόν των ἦτο νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς στιγμῆς τῆς γενικῆς καταπλήξεως ἵνα προσβάλωσι τὸν Τουρκικὸν στολίσκον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀγκυροβολήσει ἐκεῖ πλησίον καὶ ἔμενεν ἡσυχος ἐν τῷ σταθμῷ του. Ἀλλ' εἶχον ἴσως καὶ τρίτον σχέδιον, τὸ ν' ἀναγκάσωσι τοὺς πολιορκουμένους νὰ παραδοθῶσιν ἐκ φόβου· ἡ ἰδέα αὕτη ἐνίοτε ἐπέρχεται τοῖς πολεμισταῖς, ἐὰν δὲν ᾔναι σκληροὶ ὡς οἱ ἄγριοι μολοσσοί, ἢ ὡς οἱ θηρευταὶ τῶν ἀλωπέκων κύνες.

25.

Ἡ ἀληθῶς ἀξιόμημπτος συνήθεια τοῦ περιφρονεῖν ἐκείνους καθ' ὧν μαχόμεθα ἐγένεεν αἰτία τῆς ἀπώλειας τοῦ Τσχιτσιτζκῶφ καὶ τοῦ Σμίθ· ἐνός τῶν ἀνδρείων « Σμιθῶν, » ὁ ὁποῖος θέλει μᾶς λείψει ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δέκα καὶ ἐννέα, οἱ ὁποῖοι πρὸ ὀλί-

γου ὁμοιοκαταλήκτου με τὴν λέξιν pith (1), ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο τόσον συχνάκις προστίθεται τῷ « Sig » καὶ τῷ « Madam », ὥστε ἤθελέ τις νομίσει ὅτι ὁ πρῶτος ὅστις εἶχεν αὐτὸ ἦτο ὁ Ἄ δ ἄ μ.

26.

Αἱ Ῥωσικαὶ κανονοστοιχίαι ἦσαν ἀτελεῖς, ἐπειδὴ εἶχον κατασκευασθῆ ἐν μεγάλῃ σπουδῇ. Οὕτω τὸ αὐτὸ αἷτιον τὸ ὁποῖον καθιστᾷ χωλὸν στίχον τινὰ καὶ διαχέει ζοφῶδες νέφος ἐπὶ τοῦ Longman καὶ τοῦ Ἰωάννου Murray (2), ὅταν ἡ πώλησις τῶν νέων βιβλίων δὲν εἶναι τόσον ταχεῖα ὅσον ἐπιθυμοῦσιν οἱ ἐκτυποῦντες αὐτὰ, τὸ αὐτὸ αἷτιον, λέγω, δύναται ἐπίσης νὰ βραδύνη ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ ἱστορία ἄλλοτε μὲν καλεῖ « φόνον, » ἄλλοτε δὲ « δόξαν. »

27.

Εἶτε ἔνεκα τῆς ἀδεξιότητος τῶν μηχανικῶν, εἶτε ἔνεκα μεγάλης βίας, εἶτε ἔνεκα τῆς πλεονεξίας ἐργολάβου τινος ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπατῶν τὰς ἀνθρωποκτονίας, — τοῦτο ὀλίγον μὲ ἐνδιαφέρει, — ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε καμμία στερεότης εἰς τὰς κανονοστοιχίας. Ὅθεν ἀπετύγχανον τοῦ σκοποῦ, ἢ οὐδέποτε ἀπετυγχάνοντο καὶ προσέθετον πολὺ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐλλειπόντων.

28

Ψευδὴς ὑπολογισμὸς τῶν ἀποστάσεων κατέστησεν ὅλα τὰ ναυτικὰ ἔργα ἀτελεῖ. Τρία πυρπολικὰ πλοῖα ἀπώλεσαν τὴν ἀγαπητὴν των ὑπαρξιν πρὶν ἢ φθά-

(1) Ἡ λέξις pith, ἡ ὁποία ἐτίθη πρὸς πλήρωσιν τῆς ὁμοιοκαταλήξιας, σημαίνει μυελὸν, δύναμιν.

(2) Οὗτοι οἱ δύο ἦσαν πλούσιοι ἐκδόται καὶ βιβλιοπῶλαι τοῦ Λονδίνου.

σωσιν εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἔμελλον νὰ κάμωσι τὸ ἀποτέλεσμά των ἢ θρυαλλίς ἤφθη λίαν προώρως, καὶ πᾶσα βοήθεια πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ χονδροῦ τούτου σφάλματος καθίσταται ἀνωφελής.

Ἐξερράγησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ, ἐν ᾧ οἱ Τούρκοι ἐκοιμῶντο βαθέως, καίτοι ἤδη ἦτο ἡμέρα.

29.

Ἠγέρθησαν ὁμως κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν καὶ εἶδον τὸν Ῥωσικὸν στόλισκον προχωροῦντα. Ἦτο ἐννάτη ὥρα ὅτε τὰ πλοῖα φθάσαντα ἀκωλύτως εἰς τὸ Ἰσμαήλιον εἰς ἀπόστασιν κάλω, ἤρχισαν τὸν κανονοβολισμὸν ἢ ὁποῖος τοῖς ἀνταπεδόθη, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ τοῦ τόκου, ἐκτὸς τοῦ διὰ μαλυβδοβόλων καὶ σιδηρεβόλων πυροβολισμοῦ, καὶ τοῦ σφενδοτισμοῦ βολίδων καὶ βομβῶν διαφόρου μεγέθους.

30.

Ὁ στόλος ἐπὶ ἑξ ὥρας ὑπέστη ἀδιακόπως τὸ πῦρ τῶν Τούρκων· βοηθούμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ξηρᾷ κανονοστοιχιῶν του διψύθυε τὰ τηλεβόλα του μετὰ πολλῆς εὐστοχίας. Ἄλλ' οἱ Ῥῶσοι ἐπὶ τέλους ἐνόησαν ὅτι μόνος ὁ κανονοβολισμὸς δὲν ἤρκει πρὸς καθυπόταξιν τῆς πόλεως, ὅθεν κατὰ τὴν μίαν ὥραν ἐδόθη τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως. Ἐν πλοῖον αὐτῶν ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἐν ἑτερον ῥιφθὲν εἰς τὴν ἄμμον πλησίον τῶν ὀχυρωμάτων ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων.

31.

Ἄλλὰ καὶ οἱ Μουσουλμάνοι ἀπώλεσαν ὡσαύτως πλοῖα καὶ ἀνδρας· ὅτε εἶδον τοὺς ἐχθρούς των ὑποχωροῦντας, οἱ Δελῆδες ἐπιβάντες λέμβων τινῶν ἐπλευσαν πρὸς τὸν Ῥωσικὸν στόλον τοῦ ὁποίου τὴν ὑποχώρησιν διετάραξαν διὰ σφοδροῦ πυρός, καὶ

ἐπειράθησαν ν' ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηράν. Ἄλλ' ἐνταῦθα τὸ ἀτοτέλεσμα ἔγινεν ἐναντίον τῶν προσδοκιῶν των· ὁ κόμης Δαμαῶς ἔρριψεν αὐτοὺς φύρδην μίγδην εἰς τὸ ὕδωρ μετὰ σφαγῆς ἰκανῆς νὰ πληρώσῃ τὰς στήλας μιᾶς ἐφημερίδος.

32.

« Ἐὰν ἡδυνάμην, λέγει ἐνταῦθα ὁ ἱστορικός, ν' ἀναφέρω ὅσα οἱ Ῥῶσσοι διέπραξαν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, νομίζω ὅτι πολύτομον σύγγραμμα δὲν ἤθελεν ἀρκέσει ἵνα περιλάβῃ αὐτὰ καὶ ἤθελον παραλειφθῆ πλεῖστα ἀξιομνημόνευτα γεγονότα· » καὶ οὕτω δὲν λέγει τίποτε περὶ αὐτῶν, — ἀλλὰ κολακεύει ἐπισήμους τινὰς ἀνδρας παρόντας ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, οἷον τὸν Πρίγκηπα Δελίγνην, τὸν Λαγγερῶνα, τὸν Δαμαῶς, ὀνόματα ἐπίσης ἐνδοξα ὡς τὰ τῶν ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν τοὺς ὁποίους ἡ δόξα ἐνέγραψεν εἰς τὰς ἀθανάτους αὐτῆς σελίδας.

33.

Οὗτος ὁ τρόπος τῆς ἱστοριογραφίας μᾶς δεικνύει τί ἐστὶ δόξα· διότι, ἐκτὸς τούτων τῶν τριῶν « ἀνδρείων ἵπποτων, » πόσοι κοινοὶ ἀναγνῶσται γινώσκουσι τὴν ὑπαρξίν των; — (καὶ ἴσως εἰσέτι ζῶσι, καθ' ὅσον ἐγὼ ἐξεύρω.) Ἡ φήμη εἶναι παίγνιον ἀρτιασμοῦ. Ὁμολογητέον ὅτι ὑπάρχει εὐτυχία καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δόξῃ. Εἶναι ἀληθές ὅτι τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Πρίγκηπος Δελίγνη ὕψωσαν ἐν μέρει τὸ παραπέτασμα δι' οὗ ἡ λήθη ἐκάλυπτεν αὐτόν.

34.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν ὡς ἦρωες· ἀλλ' ἐτάφησαν ἐν τῷ σωρῷ τῶν γεγονότων, καὶ τὰ ὀνόματά των σπανίως εὐρίσκονται καὶ σπανίως ζητοῦνται. Οὕτω καὶ αὕτη ἡ φήμη

ἐνίοτε πάσχει λυπηρούς ἀκρωτηριασμούς, καὶ σβέννεται ταχύτερον ἢ ὅσον ἔπρεπε. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς νεωτέρας μάχας μας, στοιχηματίζω ὅτι δὲν δύνασθε ν' ἀναφέρητε ἐννέα ὀνόματα ἐξ ἐκάστης ἡμερίδος.

35.

Ἐν συντόμῳ, ἡ τελευταία αὕτη προσβολή, καὶ τοὶ πλήρης δόξης, ἀποδεικνύει ὅτι ἐνιαχοῦ ἐπράχθησαν ὅπως δῆποτε σφάλματά τινα. Ὁ ναύαρχος Ρίβας (γνωστὸς ἐν τῇ Ῥωσσικῇ ἱστορίᾳ) ἐγνωμοδοτεῖ ζωηρῶς νὰ κάμωσιν ἐφοδὸν ἀλλ' ἢ γνώμη τοῦ ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν νεωτέρων τε καὶ πρεσβυτέρων, καὶ τοῦτο προεξένησε μακρὰν συζήτησιν — ἀλλὰ πρέπει νὰ σταθῶ, διότι ἐὰν ἔγραφον τὸν λόγον ἐκάστου πολεμιστοῦ, φοβοῦμαι μήπως ὀλίγοι ἀναγνώσται θελήσωσι ν' ἀναβῶσι τὸ ῥήγμα.

36.

Ἵπῆρχεν ἀνὴρ τις, ἐὰν ἦτο ἀνὴρ — ὄχι διότι τὸ ἀνδρικὸν γένος τοῦ ἠδύνατο νὰ διαμφοισθητῆθῃ· ἐπειδὴ ἐὰν δὲν ἦτο Ἡρακλῆς, ἢ ἐν τῇ νεότητι ὑπόληψίς του ἤθελεν εἶσθαι τόσον σύντομος ὅσον ἡ τελευταία τοῦ ἀσθένεια ἢ ἀποία πρᾶξθην ἐκ δυσπεψίας, ὅτε ὠχρὸς καὶ καταβεβλημένος ἀπέθανεν ὑπὸ δένδρον κατηραμένος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς χλοερᾶς ἐπαρχίας τὴν ὁποίαν εἶχε λεηλατήσει, ὡς ἀκρις θνήσκει ἐπὶ ἀγροῦ τοῦ ὁποίου τὴν χλόην ἠφάνισεν.

37.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ὁ Ποτέμκιν — ἄνθρωπος μέγας καθ' ὃν χρόνον ἡ ἀνθρωποκτονία καὶ ἡ πορνεία ἔκαμνόν τινα μέγαν· ἐὰν τὰ παράσημα καὶ οἱ τίτλοι ἠδύναντο νὰ παρέξωσι διαρκῆ ἐγκώμια, ἡ δόξα τοῦ ἠθελεν εἶσθαι ἴση τῇ ἴμισείᾳ περιουσίᾳ του. Οὗτος ὁ ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὕψος ἐξ ποδῶν ἐνεποίησεν ἰδιά-

τροπον ἐπιθυμίαν ἀνάλογον τῷ ἀναστήματι τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς τότε αὐτοκρατείας τῶν Ῥώσων, ἢ ὁποία ἐμέτρει τοὺς ἀνθρώπους ὡς μετρεῖ τις ἐν κωδωνοστάσιον.

38.

Ἐν ᾧ οἱ Ῥῶσσοι συνεζήτουν, ὁ Ῥίβας ἀπέστειλε ταχυδρόμον πρὸς τὸν πρίγκηπα, καὶ κατώρθωσε ν' ἀποφασισθῶσι τὰ πάντα κατὰ τὴν θέλησίν του. Ἄγνοῶ τίνα ἐπιχειρήματα μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἔλαβε πάραυτα ἀφορμὴν νὰ εὐχαριστηθῆ. Ἐν τούτοις αἱ κανονοστοιχίαι ἐβρόντων ἀκαταπαύστως, καὶ ὄγδοήκοντα τηλεβόλα, στιθέντα ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰστρου ἐπυροβόλουν μὲ σφοδρὸν πῦρ. Αἱ ἐχθρικαὶ κανονοστοιχίαι δὲν ἔμενον ἀργαί.

39.

Ἀλλὰ τὴν δεκάτην τρίτην τοῦ μηνός, ὅτε ἤδη μέρος τοῦ στρατοῦ εἶχεν ἐπιβιβασθῆ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ταχυδρόμος τις δραμῶν ἀπὸ ρυτῆρος ἔφθασε καὶ ἐνέπνευσε νέον θάρρος εἰς ὅλους τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ λάβωσι τὰ ἐγκώμια τῶν ἡμερῶν καθὼς ὡσαύτως εἰς τοὺς λίαν φιλοπολέμους. Αἱ δι' ἰσχυρῶν φράσεων ἐκπεφρασμέναι εἰδήσεις τοῦ ἀνήγγελλον τὴν προαγωγὴν τοῦ φιλοπολέμου Σουβάρωφ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγοῦ.

40.

Ἡ πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπιστολὴ τοῦ πρίγκηπος ἦτο ἀξία δι' ἓνα Σπαρτιάτην, ἐὰν ἡ αἰτία περὶ ἧς προέκειτο ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀσπαστὴ εἰς μίαν εὐγενῆ καρδίαν, οἷα εἶναι ἡ ὑπεράσπισις τῆς ἐλευθερίας, τῆς πατρίδος ἢ τῶν νόμων· ἀλλ' ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ φιλαρχία ἐνέπνεον ὅλην ἐκείνην τὴν εὐφράδειαν· ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἀξιέπαινος εἰ μὴ διὰ τὸ ὕφος τῆς.

Ἡ ἐπιστολή λοιπὸν ἔλεγε λακωνικῶς. « Θέλεις κυ-
ριεύσει τὸ Ἰσμαήλιον μὲ οἷαν δῆποτε ζημίαν. »

41.

« Γεννηθῆτω φῶς, εἶπεν ὁ Θεὸς, καὶ ἐγένετο φῶς. »
Ἄς χυθῆ τὸ αἷμα, λέγει ὁ ἄνθρωπος, καὶ εὐθὺς
ρέουσι ποταμοὶ αἵματος. Τὸ fiat τοῦ διεφθαρμένου
τούτου τέκνου τῆς νυκτὸς (διότι ἡ ἡμέρα οὐδέποτε
εἶδε τὰ ἔργα του) ἠδυνήθη νὰ διατάξῃ πλειότερον
κακὸν ἐν μιᾷ ὥρᾳ παρ' ὅσα ἠδύναντο νὰ ἐπανορθώ-
σωσι τριάκοντα γόνιμα θέρη καὶ ἂν ἦσαν τόσον ὠραῖα
ὅσον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὠρίμαζον τὸν καρπὸν τῆς
Ἑδέμ. — διότι ὁ πόλεμος καταστρέφει κλάδους τε
καὶ ρίζας.

42.

Οἱ φίλοι μας Τοῦρκοι οἱ ὁποῖοι ἤρχιζον νὰ πανη-
γυρίζωσι τὴν ὑποχώρησιν τῶν Ῥώσσων διὰ τῶν
θορυβωδῶν των « Ἀλλάχ! » ἀξιοκατακρίτως ἐλαν-
θάσθησαν. Ὀλίγοι διστάζουσι νὰ πιστεύσωσιν ὅτι οἱ
ἐχθροὶ των ἠττῶνται — (ἡ ἴσσωνται ἐὰν ἐπιμένετε
εἰς τὴν γραμματικὴν περὶ τῆς ὁποίας ἐγὼ οὐδέποτε
σχέπτομαι ὅταν σπουδαίως ἐνασχολοῦμαι εἰς τὴν
σύνθεσιν). Λέγω μόνον ὅτι παραπολὺ ἠπατήθησαν
οἱ Τοῦρκοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι καίτοι ἀπεστρέφοντο
τοὺς χοίρους, ἐπεθύμουν ὅμως νὰ σώσωσι τὸ δέρμα των.

43.

Διότι τὴν δεκάτην ἕκτην ἡμέραν ἐφάνησαν δύο
ἵππεῖς πλησιάζοντες μὲ μέγαν καλπασμὸν οἱ ὁποῖοι
ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν Κοζάκοι μέχρις οὗ ᾤφθησαν εὐ-
χρινέστερον. Εἶχον ὀλίγην ἀποσκευὴν δῆλα δὴ μόνον
ἓνα μάρσιππον περιέχοντα τρεῖς χιτῶνας μεταξύ
τῶν δύο. Οὗτοι οἱ ἵππεῖς οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπλούστατα
ἐνδεδυμένοι ἵππευον ἐπὶ δύο Οὐκραϊνικῶν κελήτων

καὶ ἀνεγνωρίσθησαν τέλος ὅτι ἦσαν ὁ Σουβάρωφ καὶ ὁ ὀδηγὸς του.

44.

« Μεγάλη χαρὰ σήμερον ἐν Λονδίῳ! » οὕτω κρᾶζουσιν οἱ μεγάλοι μωροὶ τοῦ Λονδίνου ὁσάκις ἐν τῇ μεγαλουπόλει ταύτῃ ὑπάρχει μεγάλη φωτοχυσία ἢ ὁποία διὰ τὸν μέθυσον Ἄγγλον (John Bull) εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν θεαμάτων. Καὶ ὅταν βλέπῃ ὅτι αἱ ὁδοὶ ἦναι πλήρεις ποικιλοχρῶων φανῶν οὗτος ὁ σοφὸς (ὁ ῥηθεὶς John) παραδίδει εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος τὸ βαλάντιον, τὴν ψυχὴν, τὴν φρόνησιν καὶ αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν του, ἵνα πληρώσῃ μίαν μόνην αἴσθησιν ἀποκλειομένων τῶν ἄλλων, ὅμοιος μὲ μεγάλην χρυσαλλίδα ἢ ὁποία τὴν νύκτα ἱπταται πέριξ τοῦ φωτός.

45.

Εἶναι παράδοξον ὅτι ὁ John Bull καταρᾶται δις τοὺς ὀφθαλμούς του (damn his eyes), διότι ἤδη εἶναι κατηραμένοι αὕτη ἢ ἄλλοτε περίφημος ἀρὰ δὲν χρησιμεύει πλέον τίποτε τῷ διαβόλῳ, ἀφ' ὅτου ὁ John ἀπώλεσεν ἐσχάτως τὴν χρῆσιν ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ John καλεῖ τὸ χρέος πλοῦτον, τοὺς φόρους του παράδεισον· καὶ τὸν λιμὸν, ἐκείνον τὸν λειπόσαρκον γίγαντα, ὁ ὁποῖος τὸν βλέπει κατὰ πρόσωπον, δὲν θέλει νὰ ἐξετάσῃ, ἢ ὁμνύει ὅτι ἡ Δημήτηρ ἐγέννησε τὸν λιμὸν.

46.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν μας. Μεγάλη χαρὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ διὰ τὸν Ῥώσον, τὸν Γάρταρον, τὸν Ἄγγλον, τὸν Γάλλον, τὸν Κοζάκον, εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ὁποίων ὁ Σουβάρωφ, οὗ τινος ἢ ἀφίξις προοιώνιζε λαμπρὰν μάχην, ἔλαμπεν ὡς

φανός αερίου φωτός· ἢ ὡς φωσφόρος ἀτμίς ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ἐπιφανείας ἔλους, ἢ ὁποία ἀπατῶσα τοὺς δυστυχεῖς ὁδοιπόρους φέρει αὐτοὺς εἰς ἐλώδη μέρη, ἐκινεῖτο ἔνθεν κακείθεν ὡς πλανητικὸν μετέωρον τὸ ὁποῖον ἕκαστος βλέπων ἠκολούθει, ἀγνοῶν διατί.

47.

Ἀλλὰ βεβαίως τὰ πράγματα ἔλαβον πάραυτα ἀλλοίαν μορφήν. Μέγας ἐνθουσιασμός παρήχθη ἐκ τῶν ἐπευφημήσεων· ὁ στόλος καὶ τὸ στρατόπεδον ἐχαιρέτισαν τὸν στρατηγὸν τῶν ἐνθουσιωδῶς, καὶ τὰ πάντα προήγγελλον νίκη καὶ ἐπιτυχίαν. Ὁ στρατὸς ἐπλησίασεν εἰς τὸ φρούριον εἰς ἀπόστασιν βολῆς τηλεβόλου, κατεσκεύασε κλίμακας, ἐδιώρθωσε τὰς ἀτελείας τῶν πρώτων ἔργων, ἔκαμε νέα, ἠτοίμασε φακέλλους καὶ παντὸς εἴδους μηχανάς.

48.

Τοιοιτοτρόπως τὰ πνεῦμα ἑνὸς μόνου ἀνδρὸς δίδει διεύθυνσιν εἰς τὰ πνεύματα τοῦ πλήθους, καθὼς ὁ ἀνεμὸς κυλῖει τὰ κύματα συμφῶνως πρὸς τὴν πνοήν του, ἢ καθὼς ὁ ταῦρος προστατεύει καὶ ὀδηγεῖ τὸ ποίμνιον. Ὁμοίως καὶ ὁ μικρὸς κύων ὀδηγεῖ τὸν τυφλόν, καὶ ὁ κωδωνοφόρος κρῖος ἐνόησι τὰ πρόβατα διὰ τοῦ ἤχου τοῦ χαλκοῦ ὅταν ὑπάγωσιν εἰς τὴν βοσκήν· τοιοῦτον εἶναι τὸ κράτος τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν μικρῶν.

49.

Ὅλον τὸ στρατόπεδον ἀντήχησεν ἐκ τῶν χαροπῶν κραυγῶν· ἤθελέ τις νομίσει· ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπορεύοντο εἰς συμπόσιον γάμου. (Ἡ μεταφορὰ αὕτη, νομίζω, εἶναι ὀρθοτάτη, διότι ἡ διχόνοια ἐπέρχεται μετὰ τὸν γάμον, ὡς αἱ πληγαὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ συγθηματος τῆς μάχης.) Ἦδη ὅλοι, καὶ

αὐτοὶ οἱ ἐλάχιστοι στρατιῶται ἐπεζήτησαν τὸν κίνδυνον καὶ τὴν διαρπαγὴν μετὰ διπλοῦ ζήλου· καὶ διατί; διότι εἷς μικρὸς γέρων καὶ ἀλλόκοτος ἀνὴρ, γυμνὸς μέχρι χιτῶνος, εἶχεν ἔλθει ἵνα ὀδηγήσῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν.

50.

Ἄλλ' οὕτως ἐγενεῖ, καὶ ἔλαι αἱ προετοιμασίαι ἐξετελεσθήσαν μετὰ ζήλου καὶ χαρᾶς. Τὸ πρῶτον ἀπόσπασμα συγκείμενον ἐκ τριῶν συνταγμάτων, ἐτοποθετήθη καὶ ἤδη περιέμενε μόνον τὸ σύνθημα ἵνα ὀρμήσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· τρία συντάγματα ἐσχημάτιζον ὡσαύτως τὸ δεύτερον σῶμα τῆς μάχης, ἀπλήστως δόξης καὶ σφαγῆς γλιχόμενον τὸ τρίτον, ἐν δυσὶ συντάγμασιν, ἐκ τοῦ ποταμοῦ προσέβαλλεν.

51.

Νεαὶ κανονοστοιχίαι κατεσκευάσθησαν· συνεκροτήθη γενικὸν συμβούλιον ἐν τῷ ὁποίῳ, ὡς ἐνίστε ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ συμβαίνει, ὑπερίσχυσεν ἡ ὁμοφωνία, ἥτις εἶναι ξένη ἐν τοῖς πλείστοις συμβουλίαις· καὶ πάσης δυσκολίας ἀρθείσης, ἡ δόξα ἤρξατο φαινομένη μετὰ λάμπους ἀξίας αὐτῆς, ἐν ᾧ ὁ Σουβάρωφ, ἀποφασίσας νὰ νικήσῃ, ἐγύμναζε τοὺς νεοσυλλέκτους του εἰς τὸν χειρισμὸν τῆς λόγχης (*).

52.

Εἶναι γεγονὸς ἀληθέστατον ὅτι αὐτὸς, ἐν ᾧ ἦτο ἀρχιστράτηγος, κατεδέχθη νὰ γυμνάσῃ αὐτοπροσώπως τοὺς προτοπείρους οὐλαμοὺς, καὶ ἔκαμνεν ὠφέλιμον χρῆσιν τοῦ χρόνου του, ἐκπληρῶν καθήκοντα λοχίου· ἀπαραλλάκτως καθὼς ἤθελέ τις συνειθίσαι τὴν ἀρτιγέννητον σαλαμάνδραν νὰ καταπίνῃ ἀβλα-

(*) Τοῦτο εἶναι γεγονός· ὁ Σουβάρωφ ἔπραττε τοῦτο αὐτοπροσώπως.

ὡς φλόγα ἀντὶ γάλακτος. Ὁ Σουβάρωφ τοὺς ἐδί-
δαξεν ὡσαύτως ν' ἀναβαίνωσι τὰ τείχη διὰ κλίμακος
(ἢ ὅποια δὲν ὠμοίαζε τῇ τοῦ Ἰακώβ —), καὶ νὰ
διαβαίνωσι τάφρον.

53.

Ἐνέδυσε δεμάτια ἐκ χόρτων εἰς τὰ ὅποια ἔδωκεν
ἀνθρωπίνην μορφήν ἔχοντα κεφαλὰς στροφίους περι-
βεβλημένας καὶ ἀκινάχαις καὶ ἐγχειριδίους ὠπλισμένα,
καὶ διέταξε νὰ προσβάλλωσι διὰ τῆς λόγχης τοὺς
πλαστοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, ἵνα διδάξῃ τοὺς στρα-
τιώτας του νὰ προσβάλλωσι τοὺς ἀληθεῖς Τούρκους.
Ἀφ' οὗ καλῶς ἐγύμνασεν αὐτοὺς εἰς τὰ πλαστὰ
ταῦτα γυμνάσια, ἔκρινεν αὐτοὺς καταλλήλους πρὸς
ἐφοδον. Τότε οἱ σοφοὶ ἀνθρωποὶ ἐγχεύαζον αὐτὸν
μὲ πνευματώδεις λέξεις. — Αὐτὸς δὲν ἀπεκρίθη τί-
ποτε, — ἀλλ' ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν.

54.

Τοιαύτη τις ἦτο ἡ θέσις τῶν πραγμάτων τὴν προ-
τεραίαν τῆς ἐφόδου, καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπεκράτει
ἀγρία ἡρεμία τὴν ὅποιαν δὲν δύναται τις νὰ φαντα-
σθῇ. Ἀλλ' ὅμως οἱ ἀνθρωποὶ οἱ ἀποφασίσαντες νὰ
καταφρονήσωσι παντὸς κινδύνου ἐκουσίως σιγῶσιν,
ἀφ' οὗ ἅπαξ νομίσωσιν ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα. —
Ὀλίγος θόρυβος ἤκούετο, διότι τινὲς ἐνεθυμοῦντο
τὰς ἐστίας καὶ τὰς οἰκογενείας των, καὶ τινες ἐσχέ-
πτοντο περὶ ἑαυτῶν καὶ τῆς τύχης των.

55.

Πρὸ πάντων ὁ Σουβάρωφ ἦτο ἄγρυπνος, ἐπιθεω-
ρῶν, γυμνάζων, διατάσσων, ἀστεϊζόμενος, καὶ σκε-
πτόμενος· διότι, ὁμολογητέον, ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο πα-
ράδοξος καὶ λίαν ἀξιοθαύμαστος ἥρως, γελωτοποιὸς,
κατὰ τὸ ἥμισυ δαίμων καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ κεκονιμέ-

νος, παρακαλῶν, νουθετῶν, καταστρέφων, ληλατῶν —
καὶ ὅτε μὲν Ἄρης, ὅτε δὲ Μῶμος· καὶ ὅτε ἕκαμνεν
ἔφοδον εἰς πόλιν τινά, — ἦτο Ἄρλεκῖνος ἐν πανοπλία-

56.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἐφόδου, ἐν ᾧ ἦτο εἰς τὸ γυ-
μνάσιον, — διότι, εἶπομεν, οὗτος ὁ μέγας κατακτη-
τῆς ἐξετέλει καὶ ἔργα λοχίου, — Κοζάκοι τινὲς
τρέχοντες, ὡς ὄρνεα ἀρπακτικὰ, πέριξ λόφου ἀπήν-
τησαν περὶ λύχων ἀφὰς, ἀγνώστους τινὰς ἀνθρώ-
πους, ὁ εἰς τῶν ὁποίων ἐλάλει τὴν γλῶσσάν των, —
καλῶς ἢ κακῶς, ἤρκει ὅτι τὸν ἐνόουν· — ἀλλ' εἶτε
ἐκ τῶν λόγων του, εἶτε ἐκ τῶν σχημάτων του, ἀνε-
γνώρισαν ὅτι εἶχε πολεμήσει ὑπὸ τὰς σημαίας των.

57.

Κατ' αἵτησίν του ὠδήγησαν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐταί-
ρους του εἰς τὸ στρατηγεῖον. Ἡ ἐνδυμασία αὐτῶν ἦτο
Τουρκικὴ· ἀλλ' ἕκαστος ἤθελε μαντεύσει ὅτι ἡ ἐνδυ-
μασία των ἦτο ἀπλῆ μεταμφιάσις ἢ προσωπιδοφορία,
καὶ ὅτι ὑπὸ τὰ Τουρκικὰ φορέματά των ἐκρύπτετο
ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ ὁποῖος ἐνίοτε ἀνταλλάσσει τὴν
ἐσωτερικὴν χάριν του ἀντὶ ἐξωτερικῆς πομπῆς, καὶ
καθιστᾷ δυσκολωτάτην τὴν ἀποφυγὴν παραδόξων
πλανῶν.

58.

Ὁ Σουβάρωφ ὅστις ἔχων τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώ-
ματός του μὲ ἀπλοῦν χιτῶνα ἐνδεδυμένον ἴστατο
ἐνώπιον Καλμούκων τινῶν, γυμνάζων, φωνάζων,
ἀστεϊζόμενος, βλασφημῶν διὰ τινὰς ἀδρανεῖς ἀνθρώ-
πους, καὶ ὁμιλῶν περὶ τῆς εὐγενοῦς τέχνης τοῦ φο-
νεύειν· διότι, θεωρῶν τὸν ἄνθρωπον ὡς ἐξ ἀπλοῦ πη-
λοῦ πεπλασμένον, ὁ μέγας οὗτος φιλόσοφος ἐκή-
ρυττε συμφώνως τὰ ἀξιώματά του, τὰ ὁποῖα εἰς τὰ

πολεμικά πνεύματα ἀπεδείκνυον ὅτι εἰς τὸν πόλεμον ὁ θάνατος ἐξισούτο πρὸς σύνταξιν —

59.

ὁ Σουβάρωφ ἰδὼν ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν Κοζάκων καὶ τῆς λείας των, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν του, καὶ προσηλώσας ἐπ' αὐτῶν τοὺς διαπεραστικούς ὀφθαλμούς του.

« Πόθεν ἔρχεσθε; » εἶπε πρὸς τοὺς νεήλυδας.

« Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· εἴμεθα αἰχμάλωτοι νεωστὶ δραπετεύσαντες ἐκ τοῦ σεραγίου. »

Τοιαῦτα ἀπεκρίθησαν·

« Τί εἴσθε; »

« Ὅ,τι μᾶς βλέπετε. »

Ὁ διάλογος οὗτος ἐγίνε συντόμως· διότι ὁ ἀποκρινόμενος ἤξευρε πρὸς τίνα ὠμίλει, καὶ συνέτεμε τοὺς λόγους του.

60.

« Τὰ ὀνόματά σας; »

« Ἐγὼ ὀνομάζομαι Ἰόνσων, ὁ δὲ σύντροφός μου Ζουάν· οἱ ἄλλοι δύο εἶναι γυναῖκες, ὁ δὲ τρίτος δὲν εἶναι οὔτε γυνή οὔτε ἀνὴρ.

Ὁ στρατηγὸς ρίψας ἐφ' ὄλων ταχὺ βλέμμα εἶπεν.

« Ἐχω ἀκούσει ἄλλοτε τὸ ὄνομά σου, τὸ τοῦ δευτέρου μοι εἶναι ὅλως νέον· κακῶς ἐπραξας ἐνεγκῶν τοὺς ἄλλους τρεῖς ἐνταῦθα· ἀλλ' ἄς ᾔηται. — Νομίζω, λέγω, ὅτι ἤκουσα τὸ ὄνομά σου εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ Νικολάιεφ.

« Μάλιστα. »

61.

« Ἐπολέμησας εἰς τὸ Βιδίνιον; »

« Ναί. »

« Σὺ ὠδήγησας εἰς τὴν ἔφοδον; »

« Ναί. »

« Τί ἔγεινας ἔκτοτε; »

« Μὰ τὴν πίστιν μου καὶ γὰρ δὲν ἐξεύρω. »

« Ἦσο πρῶτος ἐπὶ τοῦ ῥήγματος; »

« Τοῦλάχιστον δὲν ἔμεινα πολὺν χρόνον ὀπισθεν τῶν πρώτων. »

« Ἐπειτα; »

« Σφαῖρα πυροβόλου μὲ ἀνέτρεψε καὶ ἠχμαλωτίσθην. »

« Θέλεις τύχει ἐκδικήσεως· διότι ἡ νῦν πολιορκουμένη πόλις εἶναι διπλασία ἐκείνης ἐν ἣ ἐπληρώθης. »

62.

« Εἰς ποῖον τάγμα θέλεις νὰ ὑπηρετήσης; »

« Εἰς ὅποιον ὑμεῖς θέλετε. »

« Σὺ ἀγαπᾶς τώρα νὰ γίνης ἡ ἐλπίς τῶν (ἀπηλπισμένων) ἀκροβολιστῶν, καὶ ἀναμφιβόλως θέλεις ὀρμήσει κατὰ τῶν ἐχθρῶν πρῶτος, μετὰ τὴν σκληρὰν μεταχείρισιν τὴν ὁποίαν ἤδη πρέπει νὰ ἐδοκίμασας. Καὶ αὐτὸς ὁ νεανίας τί δύναται νὰ κάμῃ, — λέγε, — ὁ ἀγένειος καὶ ῥακενδύτης; »

« Μὰ τὴν πίστιν μου, στρατηγέ, εἰς ἦναι τόσοσιν καλὸς εἰς τὸν πόλεμον ὅσον εἶναι εἰς τὸν ἔρωτα, ἠδύνατο νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων τοὺς ὁποίους θέλετε πέμψει εἰς τὴν ἔφοδον. »

63.

« Θέλει τεθῆ εἰς ἔχρη τὴν τόλμην. »

Ἄμα ὁ Ζουὰν ἤκουσε ταύτας τὰς λέξεις ἔκαμῃ ταπεινὴν ὑπόκλισιν ἀντάξιον πρὸς τὴν τοῦ στρατηγοῦ φιλοφροσύνην· ὁ Σουβάρωφ ἐξηκολούθησεν·
« Ἐνεκεν εἰδικῆς προνοίας ἀπεφασίσθη τὸ ἀρχαῖον σύνταγμά σας ν' ἀρχίσῃ τὴν ἔφοδον αὐρὸν

ἢ ἴσως τὴν ἐσπέραν ταύτην. Ὁρκίσθη εἰς δλους τοὺς ἀγίους ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἢ ὕνις καὶ ὁ θρίναξ θέλουσι καλλιεργεῖ τὸν τόπον ἔνθα τὸ Ἰσμαήλιον ἦτο ἐκτισμένον, καὶ ὅτι οὔτε τὸ ὠραιότατον τῶν Τουρκικῶν τεμενῶν δὲν θέλει κωλύσει τὸν δδόντα τοῦ ἀρότρου.

64.

« Λοιπὸν, παιδία μου, ὑπάγετε εἰς τὴν δόξαν! » Ἐνταῦθα ἐστράφη καὶ παρέταξε τὸν στρατὸν πρὸς μάχην κατὰ τὴν Ῥωσικὴν στρατηγικὴν, μέχρις οὗ πᾶσα εὐγενὴς καὶ ἥρωϊκὴ καρδιά ἐφλέχθη ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τῆς νίκης καὶ τῶν λαφύρων· καὶ καθὼς ἱεροκῆρυξ (ὁ ὁποῖος καταφρονεῖ πᾶν ἐπίγειον ἀγαθόν, ἐκτὸς τῶν δεκάτων) ὀμιλεῖ ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἑδρας του, οὕτω καὶ ὁ στρατηγὸς οὗτος διέταττε τοὺς πολεμιστάς του νὰ ὀρμήσωσι πρὸς σφαγὴν τῶν ἀλλοθρήσκων πολεμίων οἱ ὁποῖοι ἐτόλμων ν' ἀνισταθῶσι καὶ νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν στρατῶν τῆς χριστιανῆς Αὐτοκρατείας Αἰκατερίνης.

65.

Ὁ Ἰόνσων, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς μακρᾶς ἐκείνης συνομιλίας ἐνόησεν ὅτι ἔγνοεῖτο, ἐτόλμησε ν' ἀποτείνῃ τὸν λόγον πρὸς τὸν Σουβάρωφ, μ' ὅλον ὅτι οὗτος ἦτο ἐνησχολημένος εἰς τὴν διασκέδασιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναλάβει.

« Ὁμολογῶ, τῷ εἶπε, τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ἄδειαν τὴν ὁποίαν μοι δίδετε ἔν' ἀποθάνω μεταξὺ τῶν πρώτων· ἀλλ' ἐὰν ἠθέλετε μᾶς ἐξηγηθῆ σαφέστερον τίνες θέλουσιν εἶσθαι αἱ θέσεις ἡμῶν, ἐγὼ καὶ ὁ φίλος μου ἠθέλομεν ἐξεύρει ποῖα καθήκοντα θέλομεν ἐκπληροῖ. »

66.

« Ἐχεις δίκαιον ἤμην ἐνησχολημένος καὶ τὸ ἐλπισμόνησα. Λοιπὸν σὺ μὲν θέλεις ὑπάγει μὲ τὸ παλαιὸν σύνταγμα σου, τὸ ὁποῖον τώρα πρέπει νὰ ἦναι ἐνοπλον. ὦ! Κάτσκωφ, ὀδήγησον αὐτὸν (ἐνταῦθα ἐκάλεσε Πολωνὸν), ὀδήγησον αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του, — θέλω νὰ εἶπω εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ Νικολαίεφ. Ὁ νέος ξένος θέλει μείνει μετ' ἐμοῦ, — εἶναι ὠραῖος παῖς. — Αἱ γυναῖκες θέλουσιν ὑπάγει μετὰ τῆς ἀποσκευῆς, ἢ εἰς τὰς σκηνὰς τῶν τραυματιῶν.

67.

Ἄλλὰ τότε ἤρχισε συγχινητικὴ τις σκηνή. — Αἱ κυρίαί, αἱ ὁποῖαι βεβαίως δὲν εἶχον ἀνατραφῆ ἵνα διαθέτωνται κατ' ἐκεῖνον τὸν ὅλως καινοφανῆ εἰς αὐτὰς τρόπον, καὶ τοι ἡ ἐν τῷ χαρμῆν ἀνατροφή των ἐδίδαξεν αὐταῖς τὸ ἀληθέστατον ἀξίωμα, — τὸ τῆς παθητικῆς ὑποταγῆς, — ἐγείρασαι τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔχουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐρυθροὺς καὶ πλήρεις δακρύων, ἐξέτειναν τοὺς βραχίονας ὡς αἱ ὄρνεις ἐκτείνουσι τὰς πτέρυγας των περὶ τοὺς νεοσσούς των.

68.

— Ἐξέτειναν, λέγω τοὺς βραχίονας των ἐπὶ τῶν δύο ἀνδρείων φίλων των οἱ ὁποῖοι οὕτως εἶχον προαχθῆ καὶ τιμηθῆ ὑπὸ τοῦ μεγίστου στρατηγοῦ ἐξ ὧσων ποτὲ ἐπλήρωσαν τὸν Ἄδην ἐκ σφαγέντων ἡρώων, ἡ ἐβύθισαν εἰς πένθος ἐπαρχίας καὶ βασιλεία.

ὦ ἄφρονες θνητοί! οἱ ὁποῖοι πάντοτε ματαίως διδάσκεσθε! ὦ ἐνδοξος δάφνη! πόσον ματαία εἶσαι, ἀφ' οὗ πρὸς ἀπόκτησιν ἐνὸς μόνου φύλλου τοῦ φαντασιώδους ἀθανάτου δένδρου σου, πρέπει νὰ ρεῦσωσι ποταμοὶ αἵματος καὶ δακρύων!

69.

Ὁ Σουβάρωφ ὁ ὁποῖος ὀλίγον συνεκινεῖτο ἐκ τῶν δακρύων καὶ δὲν ἠσθάνετο μεγάλην συμπάθειαν πρὸς τὸ αἷμα, εἶδε μὲ ἐλαφρὰν συγκίνησιν εὐαισθησίας ἐκεῖνας τὰς λυσικόμους γυναῖκας αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν τρόμων τῆς φυσικῆς ἀγωνίας· διότι ἐὰν ἡ ἕξις σκληρύνει τὴν καρδίαν ἐνὸς ἀνδρὸς ἐναντίον μυριάδων θυμάτων, ὅταν ἡ σφαγὴ εἶναι τὸ κύριον ἐπάγγελμά του, ἐνίοτε ἀπλῆ λύπη δύναται νὰ συγκινήσῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἥρωας· — τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ Σουβάρωφ.

70.

Εἶπε πρὸς τὸν Ἴόνσωνα μὲ τὸν ἡδιστον Καλμούχειον τόνον,

« Τί διάβολον εἶχες κατὰ νοῦν, Ἴόνσων, φέρων γυναῖκας ἐνταῦθα ; Θέλει ταῖς δοθῆ πᾶσα δυνατὴ περιποίησις, καὶ θέλουσι φερθῆ ἀσφαλῶς εἰς τὰ περὶακτα νοσοκομεῖα· ἀληθῶς, δὲν δύνανται νὰ ᾔναι ἀσφαλεῖς εἰς ἄλλο μέρος εἰ μὴ ἐκεῖ.

Ἔφειλες νὰ ἐξεύρης ὅτι τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἀποσκευῆς ποτὲ δὲν εὐδοχιμεῖ· δὲν ἀγαπῶ νεοσυλλέκτους ἔχοντας τὰς συζύγους των, ἐκτὸς ἐὰν ἐνυμφεῦθησαν πρὸ ἐνὸς μόνου ἔτους. »

71.

« Ἄς με συγχωρήσῃ ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης, ἀπεκρίθη ὁ Ἄγγλος μας, αὐταὶ εἶναι σύζυγοι ἄλλων καὶ ὄχι ἰδικαί μας. Πρὸ πολλοῦ διατρέχω τὸ στρατιωτικὸν στάδιον καὶ γινώσκω κάλλιστα τὰς στρατιωτικὰς ἕξεις, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ παραβῶ τοὺς κανόνας φέρων τὴν σύζυγόν μου εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐξεύρω ὅτι οὐδὲν ἄλλο ταραττεῖ τὴν καρδίαν τῶν ἠρώων κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐφόδου ὅσον ἡ σκέψις

ὅτι μέλλουσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν μικρὰν οἰκογένειάν των.

72.

« Ἄλλ' αὐταὶ εἶναι δύο Ὀθωμανίδες, αἱ ὁποῖαι συνεννοθεῖται μετὰ τοῦ φύλακός των μᾶς συνέδραμον εἰς τὴν φυγὴν μας, καὶ μᾶς συνώδευσαν διὰ μυρίων κινδύνων μετὰ τὴν ἀμφίβολον ταύτην μορφήν. Τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ βίου δὲν εἶναι τόσον νέον δι' ἐμέ — ἀλλὰ διὰ τὰς δυστήνους ταύτας γυναῖκας, εἶναι πρῶτον λυπηρὸν βῆμα. — ἐὰν θέλετε νὰ πολεμήσω πραθυμῶς, σᾶς παρακαλῶ νὰ διατάξητε νὰ τὰς μεταχειρισθῶσι φιλοφρόνως. »

73.

Ἐν τούτοις αἱ δύο δύστηνοι κόραι, μετὰ δακρυφόρουντων ὀφθαλμῶν ἐφαίνοντο δυσπιστοῦσαι πρὸς τοὺς προστάτας αὐτῶν — ἡ ἐκπληξίς των ἐξισουτο πρὸς τὴν λύπην των (καὶ δικαίως), διότι ἔβλεπον γέροντα ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς ὄψεώς του ἐφαίνετο μᾶλλον ἄγριος παρά μεγαλοφυής, ὦν ἀπλούστατα ἐνδεδυμένος, κεκονισμένος, φορῶν ἄπλοῦν χιτῶνα, καὶ αὐτὸν ὄχι πολὺ καθαρὸν — ἔβλεπον, λέγω, αὐτὸν τὸν γέροντα ὄντα σεβαστότερον καὶ φοβερώτερον ὄλων τῶν σουλτάνων τοῦ κόσμου.

74.

Διότι τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ νεύματός του, ὡς ἐδήλουν ὄλων τὰ βλέμματα. Αὐταὶ ἦσαν συνειθισμέναι νὰ βλέπωσι τὸν σουλτάνον (ὡς θεὸν τινα, κεκοσμημένον μετὰ λαμπροὺς ἀδάμαντας ἢ ὅμοιον πρὸς ἐστεμμένον ταῶν, τὸ βασιλικὸν ἐκεῖνο πτηνὸν τοῦ ὁποίου ἡ οὐρὰ εἶναι διάδημα) νὰ βαδίσῃ ὑπερηφάνως μετ' ὅλης τῆς πομπῆς τῆς ἰσχύος. —

Ὅθεν ἔπρεπε νὰ ταῖς φαίνηται ἄπορον πῶς ἡ ἰσχὺς ἠδύνατο νὰ μένη ἄνευ αὐτῆς.

75.

Ὁ John Ἰόνσων, βλέπων τὴν ἄκραν δυστυχίαν των, καὶ τοι ὀλίγον ἐγίνωσχε τὴν ἀνατολικὴν εὐαισθησίαν, ταῖς ἀπέτεινεν ἐλαφρὰς τινὰς παραμυθίας κατὰ τὸν ἰδικόν του τρόπον. Ὁ Δὸν Ζουάν, ὅστις ἦτο πολὺ αἰσθηματικώτερος, ὤμοσεν ὅτι ἤθελον τὸν ἰδεῖ τὴν αὐγὴν, ἢ ὅτι ἄλλως ὅλος ὁ Ῥωσσοικὸς στρατὸς ἤθελε μεταμεληθῆ. Καί, πράγμα παράδοξον, εὔρον παραμυθίαν τινὰ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ, — διότι αἱ γυναῖκες ἀγαπῶσι τὴν ὑπερβολήν.

76.

Ἐπειτα, μετὰ τινὰ δάκρυα, στεναγμοὺς καὶ ἀσπασμοὺς, ἐχωρίσθησαν πρὸς στιγμὴν — καὶ αἱ μὲν γυναῖκες περιέμενον, κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν τῶν σφαιρῶν, ἐκέينو τὸ ὅποιον οἱ σοφοὶ καλοῦσι τύχην, πρόνοιαν ἢ μοῖραν (ἢ ἀβεβαιότης εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν εὐεργετημάτων τῶν τοῖς ἀνθρώποις ἀπονεμηθέντων, εἶναι οἷον ἐπιποθήκη ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος), οἱ δὲ ἀγαπητοὶ φίλοι των ἐλάμβανον τὰ ὄπλα ἵνα καύσωσι μίαν πόλιν ἢ ὁποῖα οὐδέποτε εἶχε βλάψει αὐτούς. —

77.

Ὁ Σουβάρωφ, ὅστις ἐθεώρει τὰ πράγματα ὀλικῶς καὶ ὅστις ὦν λίαν ἀγροῖκος δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρῆ αὐτὰ λεπτομερῶς· ὁ Σουβάρωφ, ὅστις ἐθεώρει τὸν βίον ὡς ῥυπαρότητα, καὶ ὡς ἄνεμον τοὺς θρήνουσ χηρεύσαντός ἔθνους· ὁ Σουβάρωφ — ὅστις (ἦρχει μόνον οἱ ἀγῶνές του νὰ στεφθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας) τόσον ὀλίγον ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ στρατοῦ του, ὅσον ἡ σύζυγος καὶ οἱ φίλοι τοῦ Ἰῶβ ἐμερίμωνν περι τῶν πληγῶν αὐτοῦ. — ἠδύνατο νὰ

μένη πολὺν χρόνον συγκεκινημένος ἐκ τῶν στεναγμῶν δύο γυναικῶν ; Τί ἦσαν δι' αὐτὸν οἱ λυγμοὶ τῶν ;

78.

Τίποτε. — Τὸ ἔργον τῆς δόξης προώδευε, καὶ προητοιμάζετο κανονοβόλησις τόσον τρομερὰ ὅσον ἢ τοῦ Ἰλίου, ἐὰν ὁ Ὅμηρος εὕρισκε σφαιροβόλα ἔτοιμα ὑπὸ τὰ τεῖχη τῆς Τροίας· ἀλλ' ἐνταῦθα, ἀντὶ τοῦ φόνου τοῦ υἱοῦ τοῦ Πριάμου, δὲν θέλομεν δυνηθῆ νὰ εἴπωμεν εἰ μὴ περὶ ἐφόδων, βομβῶν, τυμπάνων, πυροβόλων, προμαχῶνων, κανονοστοιχιῶν, λογχῶν, σφαιρῶν — αὐταὶ αἱ σκληραὶ λέξεις ἴστανται εἰς τὸν ἠδὺν τῶν Μουσῶν λάρυγγα.

79.

ὦ σὺ, αἰώνιε Ὅμηρε! ὁ ὅποιος καὶ τοὶ ὀλίγον μακρόλογος, κηλεῖς ὅμως ὄλων τὰ ὦτα, — καὶ ἔθελξας ὄλους τοὺς αἰῶνας, καίτοι τόσον βραχύς· διότι ἔδωκας εἰς τοὺς πολεμιστάς σου ποιητικὰ ὄπλα, εἰς τὰ ὅποια οἱ ἄνθρωποι δὲν θέλουσι πλέον καταφύγει, ἐκτὸς ἐὰν ἤδη ἢ πυρῖτις εὐρεθῆ λίαν θανατηφόρος ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῶν νῦν συμμαχησάντων πρὸς καταστροφὴν τῆς νέας ἐλευθερίας· — ἀλλ' ἡ ἐλευθερία δὲν θέλει γίνεαι δι' αὐτοὺς δευτέρα Τροία.

80.

ὦ ἀθάνατε Ὅμηρε! ἔχω τώρα νὰ περιγράψω πολιορκίαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπωλέσθησαν πλείονες ἄνθρωποι παρ' ὅσοι ἀναφέρονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ σου ἐφημερίδι ἢν ἔγραψας περὶ ἐκείνης τῆς ἐκστρατείας, καὶ οἱ ὅποιοι ἀπωλέσθησαν διὰ ταχυτέρων καὶ ὀλεθριωτέρων μηχανῶν. Ἐν τούτοις, ὡς ὅλοι οἱ ἄλλοι ποιηταὶ, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὸ ν' ἀνταγωνισθῶ πρὸς σέ ἤθελεν εἶσθαι τόσον μάταιον ὅσον τὸ νὰ παλαίσῃ ἀπλοῦς ρύαξ πρὸς τὰ κύματα τοῦ

ὠκεανού. Μ' ὅλα ταῦτα οἱ νεώτεροι ἐξισοῦνται πρὸς τοὺς ἀρχαίους τούλάχιστον κατὰ τὴν αἱματοχυσίαν.

81.

Ἐάν δὲν ἐξισοῦνται πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν ποιήσιν, ἐξισοῦνται πρὸς αὐτοὺς τούλάχιστον κατὰ τὰ πράγματα — καὶ τὰ πράγματα εἶναι αὐτὴ ἢ τόσον ἐπιζήτητος ἀλήθεια, τῆς ὁποίας ἐλλείπει πάντοτε μέρος τι καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ Μοῦσα θέλῃ νὰ περιγράψῃ λεπτομερῶς τὰ πάντα. — Ἄλλ' ἡ πόλις μέλλει νὰ προσβληθῇ, — μεγάλα πράγματα ἐτοιμάζονται — πῶς θέλω τὰ περιγράψῃ, ὧ ψυχαὶ τῶν ἀθανάτων στρατηγῶν! Ὁ Φοῖβος ἀγρυπνεῖ ἵνα βράψῃ τὰς ἀκτῖνάς του μὲ τὰς ἀγγελίας σας.

82.

ὦ ὑμεῖς, μεγάλοι δέλτοι (bulletins) τοῦ Ναπολέοντος! ὦ ὑμεῖς, μακροὶ κατάλογοι τῶν φονευθέντων καὶ πληγωθέντων! σκιά τοῦ Λεωνίδου, ὁ ὁποῖος ἐπολέμησε τόσον ἀνδρείως ὅτε ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς μου τὸ πάλαι περιεκυκλοῦτο ὑπ' ἐχθρῶν ὡς καὶ σήμερον! ὦ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Καίσαρος! σκιά τῆς δόξης! μετάδοτε (ἵνα μὴ ναυαγήσω), μετάδοτε εἰς τὴν Μοῦσάν μου ἐν μέρος τῶν ἐκλειπουσῶν λάμπων σας, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσον ὠραῖαι, ἀλλὰ τόσον ἐφήμεροι.

83.

Ὅταν καλῶ « ἐκλείπουσαν » τὴν ἀθανασίαν τῶν ὄπλων, θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἕκαστος αἰὼν, πᾶν ἔτος καὶ σχεδὸν πᾶσα ἡμέρα δυστυχῶς γεννῶσι νέον τινα ἥρωα, ὁ ὁποῖος, ὅταν ὑπολογίσωμεν τὸ σύνολον τῶν πολυτιμοτάτων διὰ τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν πράξεων, δὲν εἶναι πλῆθον εἰ μὴ μέγας σφαγεὺς, ὁ

ἄποτος ἐμπνεέει εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν νεανιῶν ἐν εἶδος παραφροσύνης.

84.

Νομισματόσημα, τίτλοι, ταινίαι, χρυσᾶ σειράδια, χρυσοῖ ποικιλμοὶ, ἐρυθρᾶ ἱμάτια (*), εἶναι ἀθάνατα πράγματα διὰ τὸν ἀθάνατον ἄνθρωπον, ὡς ἡ πόρφυρα διὰ τὴν πόρνην τῆς Βαβυλῶνος (**). Ἡ στρατιωτικὴ στολὴ εἶναι διὰ τοὺς νεανίας ὅτι τὸ ριπίδιον εἶναι διὰ τὰς γυναῖκας. Πᾶς οὐτιδανὸς ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ἐνδυθῆ με ἐρυθρᾶ ἐνδύματα, νομίζει ὅτι εἶναι πρῶτος εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῆς δόξης. Ἄλλ' ἡ δόξα εἶναι δόξα, ἐὰν δὲ θέλετε νὰ μάθετε τί ἐστὶ δόξα, — ἐρωτήσατε τὸν χοῖρον τὸν βλέποντα τὸν ἄνεμον (**).

85.

— τοῦλάχιστον τὸν αἰσθάνεται, καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τὸν βλέπει, ἐπειδὴ τρέχει ἐμπροσθεν αὐτοῦ ὡς χοῖρος. Ἡ ἐὰν ἡ ἀπλουστάτη αὕτη φράσις δὲν ἀρέσκη, εἶπατε ὅτι φεύγει ἐμπροσθεν αὐτοῦ ὡς πλοῖον, ἢ ὡς πάρων, ἢ ... — Ἄλλ' ἤδη εἶναι καιρὸς νὰ τελειώσω τοῦτο τὸ ἄσμα πρὶν ἢ ἡ Μαῦσά μου αἰσθανθῆ κόπωςιν. Τὸ ἐπόμενον ἄσμα θέλει ἀντηχήσει με θόρυβον ἱκανὸν νὰ ταραξῆ ὅλον τὸν κόσμον, καθὼς ἡ κωδωνοκρουσία χωρικοῦ κωδωνοστασίου.

(*) Ἐρυθροῦν εἶναι τὸ χρῶμα τῆς στρατιωτικῆς τῶν Ἄγγλων στολῆς.

(**) Ὑπαινίττεται τὴν ἐπομένην βῆσιν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, κεφ. ΙΖ' § 4. « Καὶ τὴν γυνὴ περιβεβλημένη πορφύρα καὶ κοκκίνῳ » κτλ.

(***) Πῆσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

86.

Ἀκούσατε, διὰ μέσου τῆς σιγῆς τῆς ψυχρᾶς καὶ μονοτόνου νυκτός, τὸν θόρυβον τῶν παραταττομένων στρατιωτῶν! Ἴδού! μαῦροι ὄγκοι κινοῦνται μὲ βραδέα βήματα παρὰ τὰ πεπολιορκημένα τείχη καὶ τὰς πλήρεις κανονοστοιχιῶν ὄχθας τοῦ ποταμοῦ· ἐν ᾧ τὸ ἄστατον φῶς τῶν ἀστέρων διαπερᾷ ἐνίοτε τοὺς σκοτεινοὺς καὶ ὑγροὺς ἀτμοὺς οἵτινες συμπυκνούμενοι σχηματίζουν περιέργα σχήματα. — Μετ' ὀλίγον ὁ καπνὸς τοῦ Ἄδου θέλει καλύψει αὐτοὺς μὲ πυκνότερον μανδύαν.

87.

Ἄς σταθῶμεν πρὸς στιγμὴν ἐνταῦθα· — ἄς μιμηθῶμεν ἐκείνην τὴν φρικώδη ἀνάπαυσιν ἣτις χωρίζουσα τὸν βίον ἀπὸ τὸν θάνατον ἐμπνέει σέβας εἰς τὰς καρδίας μυριάδων πολεμιστῶν μελλόντων νὰ παραδώσωσι τὴν τελευταίαν πνοήν των! — Μετὰ μίαν στιγμὴν — τὰ πάντα θέλουσι ζωογονηθῆ! Ἡ πορεία, ἡ προσβολή, αἱ κραυγαὶ ἐκάστου λαοῦ, « οὐρρά! » καὶ « Ἀλλάχ! » Τέλος — μετὰ μίαν ἀκόμη στιγμὴν ἡ κραυγὴ τοῦ θανάτου θέλει πνιγῆ ἐν τῇ βοῇ τῆς μάχης.

ΑΣΜΑ ΟΓΔΟΟΝ.

1.

ὦ αἷμα καὶ βροντή! ὦ αἷμα καὶ πληγαί (!) !
 Αὗται αἱ λέξεις εἶναι χυδαῖοι ὄρκοι, θέλεις ἴσως νομίσει, ὦ γενναῖε ἀναγνώστα, καὶ ἦχοι λίαν ἀποτρόπαιοι. — Ναί, ἔχεις δίκαιον καὶ ὁμως αὗται εἶναι αἱ λέξεις τῶν αἰνιγμάτων τῆς δόξης· ἐπειδὴ δὲ ἡ εἰλικρινὴς Μοῦσά μου ἐπιχειρεῖ νὰ τὰς ἐξηγήσῃ, ἅς ἦναι αἱ ἐμπνευστικαὶ αὐτῆς θεότητες, ἀφ' οὗ χρησιμεύουσιν ὡς θέμα τῶν στίχων της. — Ὀνόμασον αὐτὰς Ἄρην, Ἐνυώ, ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλεις. — αἱ λέξεις αὗται δὲν εἶναι ἄλλο εἰ μὴ ὀνόματα τοῦ πολέμου.

2.

Τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, — τὸ πῦρ, ἡ μάχαιρα, — καὶ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἔτοιμοι ἵνα κάμωσι τρομερὰν χρῆσιν αὐτῶν. Ὁ στρατὸς ὁμοίος πρὸς λέοντα ἐξεληθόντα τοῦ φωλεοῦ του, προεχώρησε δραστηρίως γλιχόμενος αἵματος, — ἦτο ἀληθῆς ἀνθρωπίνη Ὑδρα, ἐξορμῶσα τοῦ ὑγροῦ καταγωγίου της ἵνα διασπείρῃ τὸν ὄλεθρον ἐν τῇ σχολιᾷ πορείᾳ της, — θηρίον τοῦ ὁποίου αἱ κεφαλαὶ ἦσαν ἦρωες, καὶ αὗται ἅμα ἐκόπτοντο ἀνεπληροῦντο πάραυτα ὑπ' ἄλλων.

3.

Ἡ ἱστορία θεωρεῖ τὰ πράγματα μόνον ὀλικῶς· ἀλλ' ἐὰν ἡδυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν αὐτὰ λεπτομερῶς, ἴσως σταθμιζομένου τοῦ κέρδους πρὸς τὴν ζημίαν, ὁ πόλεμος δὲν ἔθελε φαίνεσθαι πλέον ὠφέλιμὸν πρᾶγμα· αἱ κατακτήσεις δὲν ἔθελον πλέον εἶσθαι ἀντάξιοι πρὸς τὴν δαπάνην αὐτῶν. — τέλος ἔθελε τις

(!) Αἱ φράσεις αὗται εἶναι εἶδη ὄρκων παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς.

ἐννοήσει ὅτι διὰ τοῦ πολέμου ἀγοράζεται ὀλίγη σκωρία ἀντὶ πολλοῦ χρυσοῦ. Στεγνόνων τις ἐν μόνον δάκρυ καθίσταται ἄξιος ἐντιμοτέρας δόξης ἢ διαχέων ποταμοὺς αἵματος.

4.

Καὶ διατί; διότι ἡ μὲν πρώτη πρᾶξις παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ εὐδαίμονα συνείδησιν· ἡ δὲ δευτέρα, ὕστερον ἀπὸ ὅλην τὴν λάμψιν αὐτῆς, τὰς ἐπευφημήσεις, τὰς γεφύρας, τὰ θριαμβευτικὰ τόξα, τὰς συντάξεις — τὰς χορηγουμένας ὑπὸ λαοῦ εἰς τὸν ὅποιον ἴσως δὲν μένει κάμμία περιουσία (¹), — ὕστερον ἀπὸ ὅλους τοὺς τίτλους καὶ τοὺς ὑψηλοὺς βαθμοὺς, καὶ τοι δύναται νὰ θαμβώσῃ καὶ νὰ δελεάσῃ τὴν διαφθορὰν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἐκτὸς τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας συγκροτουμένων μαχῶν, ὅλος ὁ θόρυβος τὸν ὅποιον κάμνει δὲν εἶναι εἰμὴ τὸ κρότάλον τοῦ τέκνου τοῦ φόνου.

5.

Οἱ πολεμισταὶ εἶναι ἀπλοῖ φονεῖς, — καὶ ὡς τοιοῦτοι πρέπει νὰ θεωρῶνται· ἐξαιροῦνται οἱ Λεωνίδα καὶ οἱ Οὐάσιγκτῶνες τῶν ὁποίων ἕκαστον πεδῖον μάχης εἶναι ἱερὸν ἔδαφος, μνημεῖον τῆς σωτηρίας τῶν λαῶν, καὶ ὄχι τῆς καταστροφῆς τῶν κόσμων. ὦ! πόσον ἡδέως ἤχοῦσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τὰ ὦτα! Ἐν ᾧ τὸ ὄνομα ἀπλοῦ νικητοῦ δύναται νὰ ἐκπλήξῃ ἢ νὰ συνταράξῃ τὰς δουλικὰς καὶ ματαίας ψυχὰς, τὰ ὀνόματα ταῦτα θέλουσι χρησιμεύσει ὡς σύνθημα μέχρις οὗ ἡ ἐλευθερία βασιλεύσῃ ἐφ' ὅλης τῆς γῆς, μέχρις οὗ τὸ μέλλον ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

(¹) Ὑπαινίσσεται τὰς πρὸς τὸν Οὐελλιγκτῶνα προκοδοτήσεις.

6.

Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ καὶ ἡ πυκνὴ ὁμίχλη ἔτι μᾶλλον ἐπεσκοτίζε τὰ πάντα ἐκτὸς τῆς φλογὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἢ ὁποῖα ἐλάμπρυνε τὸν ὀρίζοντα ὡς πύρινον νέφος, τὸ ὁποῖον ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰστρου, καθίστα αὐτὰ ὡς κάτοπτρον τοῦ Ἄδου. Τὸ συνεχές βρόντημα τῶν πυροβόλων ἐκώφαινε τὸ οὖς πολὺ πλειότερον τοῦ κεραυνοῦ· διότι τὰ πύρινα βέλη τοῦ οὐρανοῦ φεῖδονται τῶν θνητῶν ἢ προσβάλλουσιν αὐτοὺς σπανίως, — ἐν ᾧ τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀποτεφροῦσι μυριάδας ἀνθρώπων!

7.

Μόλις τὸ πρὸς τὴν ἔφοδον σταλὲν πρῶτον τάγμα εἶχεν ὑπερβῆ ὀργυιάς τινας τὰς Ῥωσικὰς κανονοστοιχίας, οἱ Τοῦρκοι πυροβολιστὰι ἠγέρθησαν τέλος καὶ ἀπήντησαν εἰς τοὺς χριστιανικοὺς κεραυνοὺς δι' ὁμοίων κεραυνῶν· τότε μεγίστη πυρκαϊὰ κατέφλεξε τὸν ἀέρα, τὴν γῆν καὶ τὸν ποταμόν· ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι ὁ κρότος ἔσειεν ὅλην τὴν σφαίραν, ἐν ᾧ ὅλοι οἱ προμαχῶνες ἔλαμπον ὡς ἡ Αἴτνη ὅταν ὁ Τιτὰν πτάρνυται ἐν τῷ σπηλαίῳ του.

8.

Γενικὴ κραυγὴ « Ἀλλάχ! » ἠγέρθη συγχρόνως, τὸσον ἰσχυρὰ ὅσον ἦτο αὐτὸς ὁ κρότος τῶν ὀλεθριωτάτων μηχανῶν τοῦ πολέμου. Ἦτο κραυγὴ προκλήσεως ἀποταθεῖσα πρὸς τὸν ἐχθρόν· ὅλη ἡ πόλις ἀντήχησεν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀλλάχ! ὡσαύτως καὶ ὁ ποταμὸς, αἱ ὄχθαι καὶ αὐτὰ τὰ νέφη τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον μὲ τὰ ζοφερὰ παραπετάσματά των τοὺς δύο μαχομένους στρατοὺς. Ἀκούσατε! τὸ αἰώνιον τοῦτο ὄνομα ἐγείρεται ἐν τῷ μέσῳ ὄλων τῶν ἤχων, « Ἀλλάχ! Ἀλλάχ! Χοῦ!

9.

Τὰ τάγματα ἐκινήθησαν ὁμοιοτρόπως καὶ συγχρόνως· ἀλλ' αἱ τάξεις τοῦ δι' ὕδατος προσβαλόντος στρατοῦ ἤρξιντο ἀραιούμεναι, οἱ ἄνθρωποι ἐπιπτον ὡς φύλλα καίτοι ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀρσενιέφ, τοῦ περιδόξου ἐκείνου τέκνου τοῦ φόνου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀνδρείος ἐξ ἴσου μὲ τοὺς περιφημοτάτους στρατηγούς οἱ ὁποῖοι περιεφρόνησάν ποτε ὄλμους ἢ βόμβας. Ἡ σφαγὴ (σὰς λέγει ὁ Οὐορδσουόρθ) εἶναι θυγάτηρ τοῦ Θεοῦ· ἐάν ὁ Οὐορδσουόρθ λέγει ἀλήθειαν, ἡ σφαγὴ ἄρα εἶναι ἀδελφὴ τοῦ Χριστοῦ· καὶ ταύτην τὴν νύκτα ἐφέρθη ὡς ἐν τῇ Ἀγίᾳ Χώρᾳ.

10.

Ὁ πρίγκηψ Δελίγνης ἐπληγώθη εἰς τὸ γόνυ· ὁ δὲ κόμης Chapeau—Bras ἔλαβε σφαῖραν μεταξὺ τοῦ πῆλου του καὶ τῆς κεφαλῆς του· τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ κεφαλὴ του ἦτο λίαν ἀριστοκρατικὴ, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε κάμμίαν πληγὴν, καθὼς οὐδὲ ὁ πῆλός του. Ἀληθῶς, ἡ σφαῖρα δὲν ἠθέλησε νὰ βλάψῃ μίαν κεφαλὴν τόσον ἐπίσημον· — «στάκτη εἰς τὴν στάκτην.» λέγει ἡ παροιμία· — διατὶ ὄχι καὶ μόλυβδος εἰς μόλυβδον;

11.

Ὁ ὑποστράτηγος Μαρκῶφ ὡσαύτως, ἐν ᾧ ἐπέμενεν ἀποδεικνύων τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀπομακρύνωσι τὸν πρίγκηπα ἀπὸ ὅλας ἐκείνας τὰς χιλιάδας τῶν στεναζόντων καὶ θνησκόντων πλησίον του στρατιωτῶν — οἱ ὁποῖοι καὶ τοὶ ἦσαν κοινοὶ ἄνθρωποι ὅμως ἠδύνατο νὰ παλαίωσι πρὸς τὸν θάνατον καὶ νὰ ζητῶσι ματαίως ὕδωρ ἀπὸ κωφούς, — ἐν ᾧ, λέγω, ὁ ὑποστράτηγος Μαρκῶφ τοιοῦτοτρόπως ἐνησχολεῖτο

ἀποδεικνύων τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρου βαθμοῦ ἄνδρας συμπάθειαν αὐτοῦ, πάραυτα προσεβλήθη ὑπὸ σφαίρας συντριψάσης τὴν κνήμην του.

12.

Τριακόσια τηλεβόλα ἐξέρίψαν τὸ ἐμετικόν των φάρμακον καὶ τριάκοντα χιλιάδες πυροβόλων ἔριψαν τὰ καταπότιά των ἐν εἴδει χαλάζης, ἵνα παράξωσιν ἄφθονον ἐκκένωσιν αἵματος. ὦ θνητότης! ἔχεις τοὺς μηνιαίους σου πίνακας· — οἱ λιμοὶ καὶ οἱ λοιμοὶ σου, οἱ ἱατροὶ σου μᾶς εἰδοποιοῦσιν, ὡς τὸ ὥρολόγιον τοῦ θανάτου, περὶ ὄλων τῶν παρελθόντων, παρόντων καὶ μελλόντων δεινῶν· — ἀλλ' ὅλα πρέπει νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν εἰκόνα πεδίου τῆς μάχης.

13.

Ἐκεῖ εὐρίσκονται αἱ ἀείποτε ποικιλλόμεναι ἀγωνίαι, αἱ ὅποσαι πολλαπλασιάζονται μέχρις οὗ καὶ αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς των σκληρύνη τὸν ἄνθρωπον τὸν βλέποντα τὴν ἀγωνίαν ὑπὸ τόσας διαφόρους μορφάς. Ἐνταῦθα, ὁ εἷς στενάζει· ἐκεῖ, ἕτερος κυλίσταται ἐν τῇ κόνει, καὶ ἕτερος στρέφει τοὺς λευκοὺς πλὴν θαμβοὺς βολβοὺς τῶν ὀφθαλμῶν του· — ἰδοὺ ὅποια ἀμοιβὴ περιμένει τοὺς ἡμίσεις στρατιώτας ἐκάστου τάγματος, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ἴσως θέλουσι λάβει ἀνὰ μίαν ταινίαν διὰ τὴν κομβιοδόχην των.

14.

Καὶ ὅμως ἀγαπῶ τὴν δόξαν· — ἡ δόξα εἶναι ὠραῖον πρᾶγμα· — Σκέφθητε ὅποια εὐτυχία εἶναι δι' ὑμᾶς τὸ νὰ διατηρήσθε ἐν τῷ γήρατί σας δαπάνη τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως σας· μία μετρία σύνταξις δελεάζει πλείστους σοφοὺς, καὶ οἱ ἥρωες ἔγειναν ἵνα ἐμπνέωσι τοὺς ποιητάς, ὅπερ εἶναι κάλλιον. Διότι οἱ πολεμισταὶ βλέποντες ἑαυτοὺς αἰωνίως ἐξυμνουμέ

νοὺς ἐν τοῖς ποιήμασι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπολαμβάνοντες τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ των καθ' ὅλον τὸν ὑπόλοιπον βίον των, φρονοῦσιν ὅτι ἀξίζει τὸν κόπον νὰ καταστρέφωσι τὸ ἀνθρώπινον γένος.

15.

Οἱ στρατοὶ οἱ ἤδη ἀποβιθασθέντες προεχώρησαν ἵνα κυριεύσωσι τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ κανονοστοιχίαν· οἱ δ' ἄλλοι οἱ κατωτέρω ἀποβάντες ἠμιλλῶντο πρὸς τοὺς συναδέλφους των κατὰ τὴν ἀνδρίαν. Οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπίλεκτοι· ἀνέβησαν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον (ὄντες φαιδρῶι ὡς τέκνα προσκολλώμενα εἰς τὸ στῆθος τῆς μητρός των) ἐπὶ τοῦ χαρακώματος καὶ τοῦ περιτειχίσματος μετὰ ταύτην εὐταξίαν ὡς νὰ ἐπορεύοντο πρὸς παράταξιν.

16.

Καὶ ἦτο ἀξιοθαύμαστον πρᾶγμα· διότι τὸ πῦρ ἦτο οὕτω σφοδρὸν ὥς τε, καὶ ὅταν τὸ Βεσούβιον ἤθελεν εἶσθαι πλήρες οὐ μόνον πυρίνης ὕλης ἀλλὰ καὶ παντοίων σφαιρῶν καὶ βομβῶν τοῦ Ἄδου, δὲν ἤθελε παράξει μείζον ἀποτέλεσμα. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀξιωματικῶν ἐφρονεῦθη, ἢ δ' ἔλλειψις αὐτῶν οὐδόλως ὑπισχνεῖτο νίκην τοῖς ἐπιχειρήσασιν τὴν ἔφοδον. Ὅταν ὁ κυνηγὸς πέσῃ, οἱ κύνες χάνουσι τὰ ἴχνη τῆς θήρας.

17.

Ἄλλ' ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀφήσω τὴν γενικὴν ἱστορίαν ἵν' ἀκολουθήσω τὸν ἥρωά μας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δόξης· πρέπει νὰ συλλέξῃ τὰς δάφνας του κατ' ἰδίαν· διότι εἰς ἀνεφέροντο κατὰ σειρὰν τὰ ὀνόματα πενήκοντα χιλιάδων ἡρώων, καὶ τοι ὄλων ἐπίσης ὄντων ἀξίων διστίχου ἢ ἐλεγείου, ἤθελον σχηματίσει μακρὸν λεξικὸν ἀνδραγαθημάτων καὶ, τὸ χεῖριστον, ἤθελον ἀποτελέσει πολὺ μακροτέραν ἱστορίαν.

18.

Ἄφίνομεν λοιπὸν τὰς ἐφημερίδας νὰ ὀμιλήσωσι περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναμφιβόλως ἐφάνησαν πισταὶ ὡς πρὸς τοὺς νεκροὺς τοὺς τυχόντας ἐνδόξου ὕπνου ἐν ταῖς τάφροις, τοῖς ἀγροῖς καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ μέρει ἐνθα ἠσθάνθησαν τὰ γῆινα σώματά των διὰ τελευταίαν φορὰν βαρύνοντά τὰς ψυχὰς των. Τρὶς εὐδαίμων ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐγράφη ὀρθῶς ἐν τῇ ἀγγελίᾳ! διότι ἐγνώρισα ἀξιωματικὸν φονευθέντα ἐν Βατερλῶ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐγράφη Grove, καὶ τοι ἐκαλεῖτο Grose (*).

19.

Ὁ Ζουὰν καὶ ὁ Ἴόνσων συνετάχθησαν στρατιωτικῶ τινι σώματι καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρείως, χωρὶς νὰ ἐξεύρωσι ποῦ ὑπήγαινον, — διότι πρῶτην ἤδη φορὰν εὐρέθησαν εἰς τούτους τοὺς τόπους· ἀλλὰ προεχώρουν πάντοτε πατοῦντες ἐπὶ πτωμάτων, πυροβολοῦντες, κτυποῦντες ἐκ διαλήψεως καὶ καταφορᾶς, ἰδροῦντες, ἐξαπτόμενοι, ἀλλὰ πάντοτε μαχόμενοι μετὰ τοιαύτης ἀπερισκέπτου ἀνδρίας ὥστε ἀμφότεροι ἐγένοντο ἀξιοὶ ὀλοκλήρου δελτίου.

20.

Τειουτοτρόπως ἐκυλίσθησαν ἐν τῷ αἱματώδει βορῶρι χιλιάδες νεκρῶν καὶ θνησκόντων, οἱ ὁποῖοι ἐνίοτε μὲν προσήγγιζον, κατὰ μίαν ἢ δύο ὀργυῖας, προμαχῶνός τινος τὸν ὁποῖον ὅλοι ἠγωνίζοντο νὰ κυριεύσωσιν· ἐνίοτε δὲ, ἀπωθούμενοι ὑπὸ πυρός τὸ

(* Περὶ τούτου τοῦ γεγονότος βλέπε τὰς ἐφημερίδας τοῦ Βατερλῶ. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔκαμα τὴν ἐξῆς παρατήρησιν πρὸς τινὰ φίλον μου. « Ἴδὲ τί ἐστὶ δόξα, τῶ εἶπον· εἰς ἀνὴρ φονεύεται, ὀνομάζεται Grose καὶ τυποῦται Grove. » Ὅτε ἐσπούδαζον ἤμην συμμαθητὴς τούτου τοῦ Grose, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀξίεραστος καὶ πεκαυθευμένος ἀνὴρ.

ὁποῖον ἦτο πυκνὸν ὡς βροχὴ τοῦ Ἄδου, ἀνέπιπτον ἐπὶ τινος συντρόφου των κυλιομένου εἰς τὸ αἷμα τῶν πληγῶν του.

21.

Καί τοι ἦτο ἡ πρώτη μάχη εἰς ἣν ὁ Ζουάν παρ-
ρευρίσκετο, καί τοι ἡ σιωπηλὴ αὐτῆ πορεία — ἡ γενο-
μένη ἐν ζοφερᾷ καὶ ψυχρᾷ νυκτι, ὅτε ἡ ἀνδρία δὲν
εἶναι τόσον ζωηρὰ ὅσον ὑπὸ θριαμβευτικὴν ἀψίδα, —
ἴσως ἔκαμεν αὐτὸν νὰ φρίττη, νὰ χασμᾶται ἢ νὰ
ρίπτῃ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῶν ζοφερῶν νεφῶν τὰ
ὁποῖα ἐσχότιζον τὸν οὐρανόν, ὡς εἰάν ἐπεθύμει τὴν
ἐπιστροφήν τῆς ἡμέρας, — ὅμως ὁ Ζουάν δὲν ἐτράπη
εἰς φυγὴν.

22.

Πραγματικῶς δὲν ἠδύνατο· ἀλλὰ καὶ εἰάν ἤθελε
φύγει; Ὑπῆρξαν καὶ εἰσέτι ὑπάρχουσιν ἤρωες οἱ
ὁποῖοι ἤρχισαν τὸ στάδιόν των ὄχι κάλλιον, οὔτε
μάλιστα τόσον καλῶς ὅσον ὁ Ζουάν. Ὁμέγας Φρε-
δερίκος κατεδέχθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Molwitz διὰ πρῶ-
την καὶ τελευταίαν φοράν· διότι καθὼς ὁ ἵππος, ὁ
ἰέραξ ἢ νεόνυμφος σύζυγος, οὔτω καὶ οἱ πλεῖστοι
θνητοὶ, μετὰ μίαν θερμὴν δοκιμασίαν, τελειοποιουν-
ται εἰς τὸ νέον στάδιόν των καὶ μάχονται ὡς διάβολοι
διὰ τὸ ἀργύριον ἢ διὰ τὴν πολιτικὴν.

23.

Ὁ Ζουάν ἦτο τοιοῦτος ὁποῖον ἡ Erin (¹) ἐν τῇ
ὕψηλῃ αὐτῆς γλώσσει, ἣτις εἶναι ἡ ἀρχαία Σκανδι-
ναυικὴ ἢ Ἰρλανδικὴ ἢ ἴσως ἡ Φοινικικὴ (Punic), —
διότι οἱ ἀρχαιολόγοι οἱ δυνάμενοι νὰ κανονίζωσι τὸν

(¹) Erin εἶναι τὸ ποιητικὸν ὄνομα τῆς Ἰρλανδίας, καὶ σημαίνει
χλοερὰν νῆσον.

χρόνον τὸν κανονίζοντα πάντα τὰ πράγματα, Ῥωμαϊκὰ, Ἑλληνικὰ ἢ Φοινικικὰ, βεβαιούσιν ἐνόρκως ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Pat⁽¹⁾ ἐγεννήθη ἀρχικῶς ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἀννίβας, καὶ ὅτι εἰσέτι φέρει τὸν Τύριον χιτῶνα τοῦ ἀλφαβήτου τῆς Διδοῦς, καὶ τοῦτο εἶναι λογικὸν ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἰδέα, ἀλλ' ὀλίγον ἀντεθνικόν⁽²⁾. —

24.

— ὁ Ζουάν λέγω ἦτο τοιοῦτος ὁποῖον οἱ Ἴρλανδοὶ καλοῦσι « ζωμὸν τῆς νεότητος, » δῆλα δὴ νέος ἐνεργῶν κατ' ὠθήσιν καὶ τέκνον τῆς φαντασίας· ἀφ' οὗ ἐκολύμβησεν ἐν τῷ αἰσθηματι τῆς ἡδυπαθείας ἢ ἐν τῇ αἰσθήσει (ἐὰν ἡ πρώτη λέξις δὲν σᾶς ἀρέσκη), ἐὰν ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ μετὰ τόσον καλῆς συντροφίας ἵνα μεθέξῃ τῶν μαχῶν, τῶν πολιορκιῶν καὶ τῶν τοιούτου εἶδους τέρψεων, οὕτω πράττων δὲν ἔκαμνεν ἄλλο εἰμὴ ἐνασχόλησιν τοῦ χρόνου τῆς ἀργίας του.

25.

Ἄλλὰ πάντοτε ἀνευ ἐθελοκαχίας. Ἐὰν ἐπολέμει ἡ ἡρᾶτο, ἔκαμνε ταῦτα μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς καλοῦμεν — « τὰς ἀρίστας προθέσεις τοῦ κόσμου, » αἱ ὁποῖαι σχηματίζουσι τὸ παιγνιόχαρτον τῆς ἐπιφυλάξεως (trumpcard) ὄλων τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον δεικνύουσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ παιγνίου· ὁ πολιτικὸς, ὁ ἥρωας, ἡ πόρνη, ὁ δικηγόρος — ἀποφεύγουσι πᾶσαν προσβολήν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐξετάζωσι τοὺς σκοπούς των, λέγοντες ὅτι ἡ πρόθεσις των ἦτο καλή· —

(¹) Pat, ὑποκοριστικὸν τοῦ Patrick, εἶναι τὸ γενικὸν τῶν Ἴρλανδῶν ὄνομα.

(²) Βλέπε τὸν Major Valancy καὶ τὸν Sir Lawrence Parsons.

εἶναι κρίμα ὅτι μὲ τοιαύτας προθέσεις εἶναι ἐστρω-
μένον τὸ ἔδαφος τοῦ Ἄδου (¹).

26.

Ἡρχισα σχεδὸν νὰ πιστεύω ἐσχάτως ὅτι τὸ ἔδα-
φος τοῦ Ἄδου, — ἐὰν ὁ Ἄδης ἔχη τοιοῦτον ἔδα-
φος, — πρέπει νὰ ἐφθάρη ὀλωσχερῶς πρό τινος χρό-
νου, οὐχὶ ἔνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐκείνων τούς
ὁποίους ἔσωσαν αἱ καλαὶ προθέσεις, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ
πλήθους τὸ ὁποῖον καταβαίνει ἐκεῖ ἄνευ ἐκείνων τῶν
παλαιῶν ἀγαθῶν προθέσεων, αἵτινες ἄλλοτε ἐκάλυ-
ψαν μὲ λεῖον θειάφιον ἐκείνην τὴν ὁδὸν τοῦ
Ἄδου, τῆς ὁποίας ἡ ὄψις παρουσιάζει μεγίστην
ὁμοιότητα μὲ τὸ Pall - Mall (²).

27.

Ὁ Ζουάν, ἔνεκα μιᾶς ἐξ ἐκείνων τῶν ἀλλοκότων
τυχηρῶν περιστάσεων αἱ ὁποῖαι πολλάκις χωρίζουσι
τὸν πολεμιστὴν ἀπὸ τὸν πολεμιστὴν ἐν τῷ τρομερῷ
σταδίῳ αὐτῶν, καθὼς αἱ σεμναὶ σύζυγοι χωρίζονται
ἀπὸ τούς σταθεροὺς συζύγους των ἀκριβῶς εἰς τὸ
τέλος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ γάμου των — ὁ Ζουάν,
λέγω, ἔνεκα μιᾶς ἐξ ἐκείνων τῶν ἀλλοκότων ἰδιο-
τροπιῶν τῆς τύχης, εὐρέθη αἰφνης ἐν ἀμηχανίᾳ, ὅτε
μετὰ μακρὰν πυροβόλησιν ἔμεινε μόνος, μακρὰν τῶν
φίλων αὐτοῦ.

28.

Δὲν ἐξεύρω πῶς τὸ πρᾶγμα συνέβη. — Ἴσως
διότι οἱ πλεῖστοι ἐφονεύθησαν ἢ ἐπληγώθησαν, καὶ

(¹) Ὁ Ἄδης ἔχει ἔδαφος ἐστρωμένον μὲ καλὰς προ-
θέσεις (δῆλα δὲ εἶναι πλήρης καλῶν προθέσεων), παροιμία Λουσι-
τανικὴ ἢ φράσις αὕτη ἀποδίδεται ὡσαύτως εἰς τινὰ Γάλλον ἱερο-
κήρυκα.

(²) Pall - Mall ὀνομάζεται μία τῶν ωραίων ὁδῶν τοῦ Λονδίνου.

διότι οί ἄλλοι εἶχον στραφῆ πρὸς τὰ δεξιά· τοιοῦτον συμβάν ἐτάραξε καὶ αὐτὸν τὸν Καίσαρα, ὅτε ἐνώπιον ὄλου τοῦ τόσον ἀνδρείου στρατοῦ του, ἠναγκάσθη ν' ἀρπάσῃ ἀσπίδα καὶ νὰ συσσωματώσῃ τοὺς Ῥωμαίους πρὸς μάχην ⁽¹⁾.

29.

Ὁ Ζουάν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχεν ἀσπίδα ν' ἀρπάσῃ, καὶ ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο Καίσαρ, ἀλλὰ νέος καὶ ὠραῖος παῖς, μαχόμενος χωρὶς νὰ ἐξεύρῃ διατί, ἅμα κατενόησε τὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκετο, ἐστάθη πρὸς στιγμήν, καὶ ὤφειλεν ἴσως νὰ σταθῆ πλειότερον — ἔπειτα ὡς ὄνος — (μὴ ταραττεσαι, ἀγαθὲ ἀναγνώστα· ἐπειδὴ ὁ μέγας Ὅμηρος ἐνόμισε τὴν σύγκρισιν ταύτην ἱκανὴν διὰ τὸν Αἴαντα, ὁ Δὸν Ζουάν ἴσως θέλει εὐρεῖ αὐτὴν καλητέραν παρὰ μίαν νέαν σύγκρισιν).

30.

οὕτω λοιπὸν, ὡς ὄνος ὁ Ζουάν ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του· τὸ δὲ παράδοξον ἦτο ὅτι δὲν εἶδεν οὐδὲ μίαν

(1) Ὁ Καίσαρ ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Νερβίων, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ ἀγριώτατοι καὶ θρησκευτικώτατοι τῶν Βελγῶν· κατέκων χώραν πλήρη πυκνῶν δασῶν ἐν τοῖς ὁποῖοις εἶχον ἐναποθέσει, ὅσον τὸ δυνατὸν μακρὰν τοῦ ἐχθροῦ, τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα καὶ τὰ πλούτη των. Συμποσούμενοι εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ Καίσαρος, ἐνασχολουμένου τότε εἰς τὴν ὀχύρωσιν τοῦ στρατοπέδου του καὶ μὴ ὑποπτεύοντος εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν. Τὸ ἱππικόν του διεσχίσθη κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν, οἱ δὲ Βάρβαροι, γωρὶς ν' ἀπολέσωσιν οὔτε στιγμήν, περικυκλώσαντες τὴν δωδεκάτην καὶ τὴν ἐβδόμην λεγεῶνα, ἔσφαξαν ὄλους τοὺς ἀξιωματικούς. Ἐὰν ὁ Καίσαρ δὲν ἔρπαζε τὴν ἀσπίδα στρατιώτου καὶ, διελθὼν διὰ μέσου τῶν πρὸ αὐτοῦ μαχομένων, δὲν ἐφόρμα κατὰ τῶν βαρβάρων, — ἐὰν ἡ δεκάτη λεγεῶν, ἣτις ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ λόφου τὸν ὁποῖον κατεῖχεν εἶδε τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Καίσαρ εἶχεν ἐκτεθῆ, δὲν ἐπίπιπτε κατὰ τῶν Βαρβάρων, καὶ δὲν ἀνέτρεπε τὰ πρῶτα τάγματα αὐτῶν, — δὲν ἤθελε μείνει ζῶν οὐδὲ εἰς Ῥωμαῖος.

φορὰν ὀπισθεν αὐτοῦ· ἀλλ' ἰδὼν ὅτι ἔλαμπε περαιτέρω, ὡς ἡ ἡμέρα ἐπὶ τῶν λόφων, ἐν πῦρ ἀρκετὰ μέγα ἵνα θημβώσῃ ἐκείνους οἵτινες δὲν ἀγαπῶσι νὰ βλέπωσι μάχην, ἔτρεξεν ἐκεῖ ἵνα ἐνωθῇ καὶ βοηθήσῃ διὰ τοῦ βραχίονός του τάγματα ὧν τὸ μέγιστον μέρος δὲν ἦτο πλέον εἰ μὴ πτώματα.

31.

Μὴ βλέπων πλέον τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἰδίου του τάγματος, οὔτε αὐτὸ τὸ τάγμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀφανισθῆ ὀλόκληρον, — οἱ θεοὶ ἐξεύρουσι πῶς! (Δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω ὅλα ὅσα φαίνονται παράλογα ἐν τῇ ἱστορίᾳ· ἀλλὰ δυνάμεθα τοῦλάχιστον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν ὅτι ἀπλοῦς νεανίσκος, ἐπιζητῶν τὴν δόξαν, ἐβάδιζε κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτήν, καὶ τόσον ἐφρόντιζε περὶ τοῦ σώματός του ὅσον καὶ περὶ ροφήματος ταμβάκου.)

32.

Μὴ βλέπων οὔτε ἀρχηγὸν οὔτε ἀρχομένους, καὶ ἐγκαταλειμμένος εἰς ἑαυτὸν, ὡς νέος κληρονόμος, ἵνα ὑπάγῃ, — δὲν ἤξευρε ποῦ, — μὲ μόνην τὴν βοήθειαν τοῦ βραχίονός του, ὡς οἱ ὁδοιπόροι ἀκολουθοῦσι « φωσφόρους ἀτμίδας, » διὰ μέσου ἐλῶν καὶ βάτων — ἢ ὡς οἱ ναυαγήσαντες ναῦται καταφεύγουσιν ὑπὸ τὴν πρώτην καλύβην, οὔτως ὁ Ζουάν, ἀκολουθῶν τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὀρμέμευτον αὐτοῦ, ὤρμησε πρὸς τὸ μέρος ἐνθα ὁ πυκνότητος καπνὸς ἀνήγγειλε τὴν ὑπαρξίν πλείστων ἐχθρῶν.

33.

Ἦγνόει ποῦ ἦτο, καὶ δὲν ἐφρόντιζε πολὺ νὰ τὸ μάθῃ. Τεταραγμένος καὶ ἐξημμένος εἶχε τρόπον τινὰ τὸ πῦρ τοῦ κεραυνοῦ εἰς τὰς φλέβας του· διότι τὸ θάρρος του ἦτο εἰς τὸ ὕψος τῆς στιγμῆς, καλῶς

συμβαίνει εἰς τὰς θερμὰς κεφαλὰς. — Ἐκεῖ λοιπὸν ἔνθα ἔλαμπε τὸ σφοδρότερον πῦρ, ἔνθα τὸ πυροβόλον ἐβρόντα μετὰ πλείονος ὀρμῆς, — ὁ Ζουὰν ἐρρίφθη ἐν ᾧ ὁ ἀήρ καὶ ἡ γῆ ἐκλονοῦντο λυπηρῶς διὰ τῆς γενναίας καὶ φιλανθρώπου ἀνακαλύψεώς σου, μοναχὲ Βάκων (¹).

34.

Ἐν ᾧ οὕτως ἐφόρμα, ἀπήντησε τὰ λείψανα τοῦ δευτέρου τάγματος, τοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Λασῆ, τὸ ὁποῖον ἤδη εἶχε καταντήσει εἰς ὀλιγαριθμούς ἤρωας, καθὼς ἤθελε καταντήσει ὀγκῶδες βιβλίον εἰς κομπήν ἐπιτομὴν (πολὺ ἐλάσσονα τὸν ὄγκον). — Ὁ Ζουὰν ἔλαβε σοβαρῶς τὴν θέσιν του μετὰξὺ ἐκείνων τῶν λοιπῶν ἠρώων, οἵτινες εἰσέτι ἐφαίνοντο ἀνδρεῖοι καὶ δὲν ἔπαυον πυροβολοῦντες ἐπὶ τοῦ πρανοῦς.

35.

Ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτης τῆς κρίσεως, ἐπῆλθε καὶ ὁ Ἴόνσων ὁ ὁποῖος « εἶχεν ὑποχωρήσει » ἢ τεχνικῆ αὐτῆ φράσις εἶναι ἐν χρήσει ὅτε οἱ ἄνθρωποι φεύγουσι μᾶλλον ἀντὶ νὰ ρίφθῶσι διὰ μέσου τοῦ χαίνοντος στόματος τοῦ θανάτου ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ διαβόλου. Ἄλλ' ὁ Ἴόνσων ἦτο ἔμπειρος στρατιώτης γινώσκων καταλλήλως νὰ προχωρῆ καὶ νὰ ἐπανέρχηται, καὶ οὐδέποτε φεύγων εἰμὴ ὅτε ἡ φυγὴ ἦτο δόλος τῆς ἀνδρίας.

36.

Διὰ τοῦτο ὅτε εἶδεν ὄλους τοὺς συντρόφους του θνήσκοντας ἢ νεκροὺς, ἐκτὸς τοῦ Δὸν Ζουὰν, ὁ ὁποῖος ἦτο πρωτόπειρος, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ παρθενικὴ ἀνδρία

(¹) Ἡ πυρῆτις λέγεται ὅτι ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τούτου τοῦ μοναχοῦ.

οὐδέποτε ἐσκέπτετο περὶ φυγῆς, ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζε τὸν κίνδυνον, ἢ δὲ ἄγνοια τοῦ κινδύνου ὡς ἡ ἀθωότης ἔχουσα μέγα θάρρος εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς δυνάμεις, ἐπροίκισε τοὺς φίλους αὐτῆς δι' ἀμερίμνου πεποιθήσεως· ὁ Ἴόνσων, λέγω, ὑπεχώρησεν ὀλίγον ἵνα χλευάσῃ ἐκείνους οἵτινες ἐκρύονον εἰς τὰς « σκιάς τῆς κοιλάδος τοῦ θανάτου. »

37.

Ἐκεῖ, ὡν προπεφυλαγμένοι ἀπὸ τὴν πυρίνην χάλαναν ἢ ὅποια ἐξήρχετο τῶν προμαχώνων, τῶν κανονοστοιχιῶν, τῶν προχωμάτων, τῶν ὀχυρωμάτων καὶ αὐτῶν τῶν αἰκιῶν — διότι ἐν ταύτῃ τῇ μεγάλῃ πόλει τῇ πολιορκουμένῃ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν στρατιωτῶν, δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲν μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἐπολέμουν ὡς διάβολοι· — εὔρεν εὐζώνους (chasseurs) τινὰς διεσχορπισμένους ἕνεκα τῆς ἀντιστάσεως τῆς ἄγρας τὴν ὁποίαν ἠθέλησαν νὰ κυριεύσωσιν.

38.

Τοὺς προσεκάλεσε, καὶ παραδόξως πως προσέδραμον εἰς τὴν πρόσκλησίν του· μὴ ὁμοιάζοντες μὲ τὰ πνεύματα « τῆς μεγάλης ἀβύσσου, » τὰ ὅποια, λέγει ὁ Hotspur, πρέπει νὰ καλῆτε μεγαλοφώνως ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ νὰ ἐξέλθωσι τῶν ἐνδικοιτημάτων αὐτῶν. Αἰτία τούτου ἦτο διότι ἦσαν ἀβέβαιοι ἢ ἠσχύνοντο νὰ ὑπαχωρήσωσιν εἰς τὰς σφαίρας ἢ τὰς βόμβας, — καὶ προσέτι ἡ παλαιὰ ἐκείνη ὠθησις ἦτις ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς καὶ ἐν τῇ θρησκευτικῇ κάμνει τοὺς ἀνθρώπους, ὡς καὶ τὰ κτήνη, ν' ἀκολουθῶσι τὸν ὀδηγοῦντα αὐτούς.

39.

Μὰ τὸν Δία! ὁ Ἴόνσων ἦτο γενναῖος πολεμιστής· μ' ὅλον ὅτι δὲ τὸ ὄνομά του δὲν ἦχεῖ τόσων

καλῶς ὅσον τὸ τοῦ Αἴαντος ἢ τοῦ Ἀχιλλέως, δὲν θέλει φανῆ τόσον συντόμως ἄλλος ἐφάμιλλος αὐτοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἐφόνευε τὸν ἀντίπαλόν του τόσον ἡσύχως ὅσον πνέουσιν οἱ ἐτησῖαι τῶν Ἰνδιῶν (οἱ ὁποῖοι εἶναι πάντοτε οἱ αὐτοὶ ἐπὶ ὀλοκλήρους μῆνας)· σπανίως μετέβαλλε πρόσωπον, χρῶμα ἢ φυσιογνωμίαν· καὶ ἠδύνατο νὰ ᾔηται λίαν ἐνησχολημένος χωρὶς νὰ λάβῃ ὄψιν ἀσχολοφανεῖ.

40.

Οὕτως ὅταν ἔφευγεν, ἔφευγεν ἀφ' οὗ ἐσχέπτετο, διότι ἤξευρεν ὅτι ὀπισθὲν του ἠθέλεν εὐρεῖ ἄλλους στρατιώτας οἱ ὁποῖοι δὲν ἐζήτησαν ἄλλο εἰ μὴ ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἐκείνων τῶν ματαίων φόβων οἱ ὁποῖοι ταραττούσιν, ὡς ὁ ἄνεμος, τοὺς ἡρωϊκοὺς στομάχους των. Μ' ὄλον ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ βλέφαρά των δὲν ἀργοῦσι νὰ κλεισθῶσιν, ὅλοι οἱ ἥρωες δὲν εἶναι τυφλοὶ· ἀλλ' ὅταν ἴδωσιν ἄμεσόν τινα θάνατον, ἀποχωροῦσιν εἰς χωριστὸν τόπον μόνον ἵν' ἀναπνεύσωσιν.

41.

Ἄλλ' ὁ Ἴόνσων, ἐλέγομεν, δὲν ὑπεχώρησεν εἰ μὴ ἵνα ἐπανέλθῃ μετὰ πολλῶν ἄλλων πολεμιστῶν πλησίον ἐκείνου τοῦ ζοφεροῦ ὀρίου τὸ ὁποῖον ὁ Ἄμβλετος μᾶς εἰκονίζει ὡς φρικώδη δίοδον (*). Ὁ Ἴόνσων ὁμως, δὲν ἐταράχθη πολὺ ἐκ τούτου. Ἡ ψυχὴ του (ὁμοιάζουσα μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ γαλθανισμοῦ ἐπὶ τῶν πτωμάτων) ἐνήργησεν ἐπὶ τῶν ζώντων ὡς

(*) The undiscover'd country, from whose bourn
No traveller returns.

« Ὁ μὴπω ἀνακαλυφθεὶς τόπος ἐκ τῶν ὀρίων τοῦ ὁποῖου οὐδεὶς ὁδοιπóρος ἐπιστρέφει. »

ἐπὶ μεταλλίνου σύρματος, καὶ ἐπανήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ πυκνότετον μέρος τοῦ πυρός.

42.

Εὖρον, τὴν δευτέραν φοράν, ἐκείνο τὸ ὁποῖον τοῖς εἶχε φανῆ, τὴν πρώτην, τρομερὸν καὶ ἱκανὸν νὰ τοὺς τρέψῃ εἰς φυγὴν, ἐναντίον ἐκείνου τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι λέγουσι περὶ τῆς δόξης καὶ περὶ ἐκείνου τοῦ ἀθανάτου λήρου ὁ ὁποῖος στρατολογεῖ ὀλόκληρα τάγματα (παρασιωπωμένου τοῦ μισθοῦ των, δηλαδὴ ἐκείνου τοῦ καθημερινοῦ σελινίου τὸ ὁποῖον ἐνθαρρύνει τοὺς πολεμιστάς) εὖρον, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των, ὑποδοχὴν ἢ ὁποία ἔκαμε τινὰς μὲν νὰ σκέπτονται, τινὰς δὲ νὰ αισθάνωνται ὅτι Ἄδης ἦτο πλησίον.

43.

Ἐπεσαν πυκνοὶ ὡς οἱ στάχυς ὑπὸ τὴν χάλαζαν, ὡς ὁ χόρτος ὑπὸ τὸ δρέπανον οἱ ὡς ὁ σῖτος ὑπὸ τὴν δρεπανίδα, ἀποδεικνύοντες τὴν ἀλήθειαν τοῦ παλαιοῦ καὶ τετριμμένου γνωμικοῦ ὅτι ὁ βίος εἶναι τόσον εὐθραυστος ὅσον καὶ πᾶν ἄλλο εὐτελὲς πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ ὁ ἄνθρωπος. Αἱ Τουρκικαὶ κανονοστοιχίαι κατέστρεψαν αὐτοὺς ὡς τυκάνη, ἢ ὡς καλὸς πυγμάχος καταβάλλει τοὺς ἀνδρείους ἀντιπάλους τοῦ. Ἐφονεύθησαν πρὶν ἢ δυνηθῶσι νὰ σημάδουσιν μὲ τὰ πυροβόλα των.

44.

Ἄπισθεν τῶν παραχωμάτων καὶ τοῦ πλησιεστέρου προμαχώνα, οἱ Τούρκοι ἐπυροβόλουν ὡς διάβολοι, καὶ κατέστρεφον ὀλοκλήρους τάξεις, ὡς ὁ ἄνεμος σαρόνει τὸν ἀφρὸν ποταμοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως (ὁ Θεὸς ἐξεύρει πῶς) ἢ μοῖρα ἦτις, ἐν ταῖς ἰδιοτροπίαις αὐτῆς, ταπεινοὶ πόλεις, ἔθνη καὶ βασιλεία, ἠθέλησεν ὥστε, ἐν τῷ μέσῳ ὄλων ἐκείνων τῶν θειωδῶν πυρο-

βολήσεων, ὁ Ἴόνσων καὶ τινες ἄλλοι οἵτινες δὲν ὑπεχώρησαν, νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐσωτέραν κλιτὸν τοῦ προτειχίσματος.

45.

Ἐν πρώτοις εἰς ἡ δύο ἐξ αὐτῶν, ἔπειτα πέντε, ἐξ καὶ δώδεκα, ἀνέβησαν ταχέως διὰ κλιμάκων διότι τῶρα ἐπρόκειτο περὶ ζωῆς ἢ θανάτου, ἐπειδὴ φλογερὸν πῦρ ἐρρίπτετο ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, ὡς φλόγες πίσης ἢ ρητίνης· εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τις τίνες μᾶλλον ἐκινδύνευσον, ἐκεῖνοι οἵτινες πρῶτοι ἐφαίνοντο μὲ τὸ ἀρειμάνιον πρόσωπον αὐτῶν ἐπὶ τῶν προτειχισμάτων, ἢ ἐκεῖνοι οἵτινες μὲ ὄχι ὀλιγωτέραν ἀνδρίαν προετίμων νὰ περιμένωσιν ἀκόμη ὀλίγον.

46.

Ἄλλ' οἱ ἀναβάντες ἠγνοήθησαν ὑπὸ τύχης ἢ ὑπὸ πλάνης τινός. Ἐν τῇ ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ὁ Ἕλληνας ἢ Τοῦρκος μηχανικὸς εἶχε κάμει τὰ περιτειχίσματά του εἰς τρόπον ὥστε ἠθέλετε ἐκπλαγῆ βλέποντες αὐτὰ ἐν τοῖς φρουρίοις τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας (μ' ὅλον ὅτι τὰ φρούρια ταῦτα πρέπει νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸ ἡμέτερον Γιβραλτάρ). — Ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνδύρου εἶχον διατεθῆ τὰ ἐκ πασσάλων προχώματα,

47.

εἰς τρόπον ὥστε πανταχόθεν ἐν διάστημα ἑννέα ἢ δέκα ποδῶν ἄφινε μίαν ἐλευθέραν ὁδὸν μέγα πλεονέκτημα διὰ τοὺς ἀνθρώπους μας, δι' ἐκείνους τοῦλάχιστον οἵτινες μὴ ὄντες νεκροὶ ἠδυνήθησαν νὰ σηματούσωσι γραμμὴν μάχης καὶ νὰ πολεμήσωσι πάλιν. Τοῦτο τοῖς ἐχρησίμευσεν ἔτι μᾶλλον, διότι ἠδυνήθησαν νὰ καταστρέψωσι καὶ αὐτὰ τὰ ἐκ πασσάλων

προχώματα, ἅτινα μόλις ὑφῶντο ὀλίγον ὑψηλότερον τῶν καυλῶν τῆς χλόης.

48.

Μεταξὺ τῶν πρώτων, — δὲν θέλω εἶπει ὁ πρῶτος, διότι τοιαῦται προηγήσεις ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει ἤθελε διεγείρει πολλάκις θανασίμους ἔριδας μεταξὺ φίλων καθὼς καὶ μεταξὺ συμμάχων ἐθνῶν. Πρέπει νὰ ἦναι πολὺ τολμηρὸς ἐκεῖνος ὁ Ἕλληνας ὁ ὁποῖος ἤθελε τολμήσει νὰ θέσῃ εἰς δοκιμασίαν τὴν μεροληπτικὴν ὑπομονὴν τοῦ John Bull, λέγων ὅτι ὁ Οὐέλλιγκτων ἐνίκηθη εἰς τὸ Βατερλώ, — μὲν ὅλον ὅτι οἱ Πρῶσοι οὕτω διίσχυρίζονται. —

49.

— καὶ ὅτι ἐὰν ὁ Βλῦχερος, ὁ Bulow, ὁ Gneisenau, καὶ ὁ Θεὸς ἐξεύρει πόσοι ἄλλοι ὦν τὰ ὀνόματα λήγουσιν εἰς αὐ καὶ εἰς οὐ, δὲν ἐπήρχοντο ἐγκαίρως ἐμποιοῦντες τρόμον ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἕως τότε εἶχον πολεμήσει ὡς πειναλέοι λύκοι, ὁ Δούξ Οὐέλλιγκτων ἤθελε παύσει τοῦ νὰ ἐπιδεικνύῃ τὰ παράσημά του καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰς συντάξεις του, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ βαρύτεραι ἀφ' ὅσας ἡ ἱστορία μας ἀναφέρει.

50.

Ἄλλ' ὀλίγον σημαίνει — God save the king and kings, ὁ Θεὸς σώζοι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς βασιλεῖς! διότι ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν κάμῃ τοῦτο, ἀμφιβάλλω ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἤθελον διατηρήσει αὐτοὺς ἐπὶ πλεόν. — Νομίζω ὅτι ἀκούω μικρὸν πτηνὸν ἄδον ὅτι οἱ λαοὶ ἐπὶ τέλους θέλουσιν ὑπερισχύσει. Καὶ αὐτὸς ὁ ἰσχνὸς ἵππος ἀποβάλλει πολλάκις τὴν ἵπποσκευὴν ἢ ὁποῖα τὸν σφίγγει μέχρι πληγώσεως, — οὕτω καὶ οἱ λαοὶ θέλουσὶ ποτε ἀποκάμει μιμούμενοι τὸν Ἰώβ.

51.

Πρῶτον ὁ λαὸς γογγύζει, ἔπειτα βλασφημεῖ· ἔπειτα, ὡς ὁ Δαβὶδ, σφενδονίζει λίθον κατὰ τοῦ γίγαντος· τέλος καταφεύγει εἰς ἐκεῖνα τὰ ὄπλα τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι λαμβάνουσιν ὅταν ἡ ἀπελπισία τοὺς καταστήσει ἀπειθεῖς. Τότε ἔρχεται ἡ καταστροφή τοῦ πολέμου.—φοβοῦμαι ὅτι θέλει ἐπανελθεῖ, καὶ ἤθελον προσθέσει εὐχαρίστως τόσον τὸ χειρότερον, ἐὰν δὲν ἤμην πεπεισμένος ὅτι μόνη ἡ ἐπανάστασις δύναται νὰ προφυλάξῃ τὴν γῆν ἐκ τῶν μiasμάτων τοῦ Ἄδου.

52.

Ἄλλ', ἵνα ἐξακολουθήσω, — δὲν εἶπον ὅτι ἦτο ὁ πρῶτος· ἀλλὰ μεταξὺ τῶν πρώτων, ὁ μικρὸς φίλος μας Ζουὰν ἀνέβη διὰ κλίμακος τὰ τεῖχη τοῦ Ἰσμαηλίου ὡς ἐὰν εἶχεν ἀνατραφῆ ἐν τῷ μέσῳ ἐκείνων τῶν σκηνῶν, — αἵτινες ἦσαν νέαι δι' αὐτόν, — ὡς ἐπεθύμουν νὰ ἦσαν διὰ τοὺς πλείστους ἀνθρώπους. Ἡ φιλοδοξία ἡ εἰσδύουσα εἰς τὰς ψυχὰς τοσοῦτων ἀνθρώπων ἐκυρίευσεν τὸν Ζουὰν, — καίτοι ὄντα γενναῖον, τρυφερὸν τὴν καρδίαν, καὶ λεπτοφυῆ τὴν φυσιογνωμίαν.

53.

Ἦτο λοιπὸν ἐπὶ τῶν προτειχισμάτων, ἐκεῖνος ὅστις ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ εἶχε ζήσει ὡς παῖς εἰς τὸν κόλπον τῆς γυναικός· μ' ὄλον ὅτι ἐφαίνετο ἀνὴρ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα, ὁ ἀληθὴς παράδεισος αὐτοῦ ἦτο ἐκεῖ, καὶ ἠδύνατο ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν δοκιμασίαν τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰ. Ῥουσσώ δεικνύει εἰς τὰς ἀμφιβόλους ὥραιας. — « Παρατηρεῖτε τὸν ἐραστήν σας ὅταν ἀποχωρίζεται τῶν ἀγκαλῶν σας. » —

Ἄλλ' ὁ Ζουάν οὐδέποτε ἀπεχωρίζετο τῶν βραχιόνων τῶν γυναικῶν ἐν ὄσῳ εἶχον θέλγητρα,

54.

ἐκτὸς ἐὰν ἐβιάζετο ὑπὸ τῆς τύχης, τοῦ ἀνέμου, τῶν κυμάτων, ἢ ὑπὸ στενωῶν συγγενῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτό. — Ἄλλ' ἤδη ἦτο ἐπὶ τῶν προτειχισμάτων, ἐνθα οἱ ἱερώτατοι τῆς ἀνθρωπότητος δεσμοὶ ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὸν σιδηρον· ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος ἦτο πλήρης ζωῆς· ἐκεῖνος ὅστις εἶχε ριφθῆ ἐκεῖ ὑπὸ τῆς τύχης ἢ ὑπὸ τῶν περιστάσεων αἰτινες δαμάζουσι τὰ πλεον ὑπερήφανα πνεύματα, παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, ὤρμησεν ὡς εὐγενῆς ἵππος ἐν ἵπποδρομίᾳ ὅταν αἰσθάνηται τὸν περηνιστῆρα.

55.

Ἡ ὁρμὴ αὐτοῦ ἠγέρθη ἐκ τῆς ἀντιστάσεως, καθως, ἢ τοῦ θηρευτικοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἐχούσης πέντε κιγκλίδας θύρας ἢ ἐκ τοῦ διπλοῦ χάρακος καὶ τοῦ δρυφάκτου ὅπου ἢ ὑπαρξίς τῆς Ἀγγλικῆς νεολαίας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βάρους της· — καθ' ὅσον ὁ ἐλαφρότερος εἶναι ἀσφαλέστερος. — Μακρόθεν ὁ Ζουάν ἀπεστρέφετο τὴν σκληρότητα, ὡς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀποτροπιάζονται τὸ αἶμα, μέχρις οὗ ἐξαφθέντες γίνωσιν ἐκτὸς ἑαυτῶν· — καὶ τότε ἀκόμη ὁ Ζουάν ἠσθάνετο τὸ αἷμά του πηγνύμενον ὅταν ἤκουε λυπηρὸν στεναγμόν.

56.

Ὁ στρατηγὸς Λασῆ, ἐγγύθεν πιεζόμενος καὶ βλέπων φθάνουσαν τόσον ἐγκαίρως ταύτην τὴν ἐπικουρίαν τὴν ἐκ τινων ἑκατοντάδων ἀνδρείων νεανιῶν οἱ ὁποῖοι ἐφαίνοντο ὡς νὰ εἶχον πέσει ἐκ τῆς σελήνης, νύχαρίστησε τὸν Ζουάν ὁ ὁποῖος ἦτο ἐγγύτατα

αὐτοῦ, καὶ τῷ διεκοίνωσε τὴν ἐλπίδα του ὅτι μετ' ὀλίγον ἤθελεν εἶσθαι κύριος τῆς πόλεως, ἐκλαμβάνων αὐτὸν νέον Λιβωνόν, καὶ ὄχι ὡς ταπεινὸν καὶ εὐτελεῆ ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ Πίστολ.

57.

Ὁ Ζουάν, πρὸς τὸν ὁποῖον ὠμίλει Γερμανατῆ, ἤξευρε τόσα Γερμανικὰ ὅσα καὶ Σανσκριτικὰ, καὶ ἀντὶ ἀποκρίσεως ἔκαμεν ὑπόκλησιν σεβασμοῦ πρὸς τὸν στρατηγὸν ὁ ὁποῖος τὸν διώκει· διότι βλέπων ἄνθρωπον μὲ μέλανας καὶ κυανᾶς ταινίας, μὲ παράσημα, νομισματοσῆμα, καὶ μὲ ξίφος αἰμοσταγῆς εἰς τὴν χεῖρα, ὁ ὁποῖος τῷ ἐξέφραζε τὰς εὐχαριστίας του μὲ εὐγενῆ τρόπον, ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτο ἀνώτερος ἀξιωματικός.

58.

Ὅλιγοι εἶναι οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους λέγουσι μεταξύ των δύο ἄνθρωποι μὴ ὀμιλοῦντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν· καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ μάχης καὶ ἐφόδου, ὅτε τόσαι κραυγαὶ μίγνυνται ἐν τῷ διαλόγῳ, ὅτε τόσα κακουργήματα διαπράττονται πρὶν ἢ μία λέξις φθάσῃ εἰς τὸ οὖς, ὅτε ἤχοι φρίκης, ὅμοιοι πρὸς τὸν διεγερτικὸν ἤχον τῶν κωδῶνων, συγχέονται μετὰ τῶν στεναγμῶν, τῶν ὀλολυγμῶν, τῶν λυγμῶν καὶ τῶν δεήσεων, ἢ συνδιάλεξις εἶναι ἀδύνατος.

59.

Οὕτω λοιπὸν πᾶν ὅ,τι ἐδιηγήθημεν ἐν δυσὶ μακροῖς ὀκταστίχοις ἔλαβε χώραν ἐν μιᾷ βραχείᾳ στιγμῇ· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ βραχείᾳ στιγμῇ παντὸς εἶδους ἐγκλήματα διεπράχθησαν. Καὶ αὐτὸς ὁ κρότος τοῦ τηλεβόλου, ἐνεκα τοῦ μεγάλου θορύβου, δὲν ἤκούετο· διότι ἠδύνατό τις ν' ἀκούσῃ τὴν κεραυνοβόλον βροντὴν ὡς φωνὴν τοῦ σπίνου, ἐν τῷ μέσῳ

τοῦ γενικοῦ θορύβου καὶ τῶν σπαρακτικῶν κραυγῶν τῶν θνησκόντων.

60.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Ὡ αἰωνιότης! — « Ὁ Θεὸς ἔκαμε τοὺς ἀγρούς, καὶ ὁ ἄνθρωπος τὰς πόλεις. » Οὕτως εἶπεν ὁ Cowper, — καὶ ἀρχίζω νὰ ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, ὅταν ἐν τῇ κόνει τῶν ἑρειπίων βλέπω τὴν Ῥώμην, τὴν Βαβυλῶνα, τὴν Τύρον, τὴν Καρχηδόνα, τὴν Νινευτ, πόλεις γνωστάς, καὶ τόσας ἄλλας εἰσέτι ἀγνώστους, σκεπτόμενος περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι ἐπὶ τέλους θέλομεν καταστήσει νὰ κατοικῶμεν εἰς τὰ δάση.

61.

Ἐξ ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ἐκτὸς τοῦ ἀνθρωποκτόνου Σύλλα, ὁ ὁποῖος νομίζεται τόσον εὐτυχῆς ἐν τῷ βίῳ καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, ἐξ ὄλων τῶν μεγάλων ὀνομάτων τὰ ὁποῖα ἐλκύουσι τὴν προσοχὴν μας, ὁ στρατηγὸς Βουρ⁽⁴⁾, ὁ κατοικήσας εἰς τὰ δάση τῆς Κεντούκκης, ὑπῆρξε πανταχοῦ ὁ εὐτυχέστατος τῶν θνητῶν· διότι μὴ φονεύων ποτέ εἰ μὴ ἄρκτους καὶ δόρκωνας, ἀπήλαυσε μονήρης ἀβῶων ἡμερῶν κατὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ εἰς τὰς βαθείας ἐρήμους.

62.

Ποτέ δὲν ἐμολύνθη ὑπὸ τοῦ ἐγκλήματος· διότι τὸ ἐγκλημα δὲν εἶναι τέκνον τῆς μοναξίας. Ἡ ὑγεία οὐδέποτε ἐγκατέλιπεν αὐτὸν, διότι αὕτη ἀγαπᾷ νὰ

(4) Ὁ στρατηγὸς Δανιὴλ Βουρ ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς τοῦ πρώτου καθιδρύματος τῆς Κεντούκκης· ἀφ' οὗ ἐν αὐτῇ ἔζησε πλέον τῶν τριακόντα ἐτῶν, ἀνεχώρησεν ἐξ αὐτῆς ὅτε εἶδεν αὐτὴν κατακημμένην, καὶ ὑπῆγε τριακόσια μίλια μακρὰν ζητῶν ἄλλας ἐρήμους καὶ ἄλλε δάση εἰς τὰ ὁποῖα εἰσέτι δὲν εἶχε πατήσει ἀνθρώπινος ποῦς.

κατοικῆ ἐν ταῖς ἀκατοικήτοις ἐρήμοις, ἐὰν δὲ οἱ ἄνθρωποι δὲν ὑπάγωσι νὰ ζητήσωσιν αὐτὴν ἐκεῖ, προτιμῶντες τὸν θάνατον ἀπὸ τὴν ζωὴν, συγχωρήσατε αὐτούς, διότι δελεάζονται ὑπὸ τῆς συνθηείας καὶ ἐκλέγουσιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἱ καρδίαι αὐτῶν ἀποστρέφονται — δηλαδὴ ζῶσι πεφυλαχισμένοι εἰς τὰς πόλεις. — Ἄλλ' ἐνταῦθα θέλω ἀναφέρει ὅτι ὁ Βοορ θηρεύων ἔζησεν ὑπὲρ τὰ ἐννεήκοντα ἔτη.

63.

Τὸ δὲ παράδοξον εἶναι ὅτι ἀφῆκε μετὰ θάνατον ὄνομα πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ὁποίου ματαίως οἱ ἄνθρωποι ἀποδεκατεύονται ὄνομα περίφημον, καὶ, ὅπερ μέγιστον, εἶχεν ἐκείνην τὴν ἀγαθὴν καὶ δικαίαν φήμην ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ δόξα δὲν εἶναι εἰμὴ καπηλικὸν ἄσμα. Ὁ Βοορ ἔζησεν ἀπλοῦς, ἡσυχος, εἰς τοὺς ἀντίποδας τῆς αἰσχύνης, ἀπρόσιτος εἰς τὰ σκληρὰ βέλη τοῦ μίσους καὶ τοῦ φθόνου — ἦτο ἐνεργητικὸς ἐρημίτης τέκνον τῆς φύσεως μέχρι τοῦ γήρατός του, ἀληθὴς ἄνθρωπος τοῦ Ῥῶς ὁ ὁποῖος ἐγενεν ἄγριος.

64.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀπέφευγε τοὺς ἀθρώπους, καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, ὅτε ἤλθον νὰ οἰκοδομήσωσιν ὑπὸ τὰ προσφιλῆ του δένδρα. — Μετέβη ἑκατοντάδας τινας μιλίων πλέον μακρὰν, ἵνα εὔρη ἐκεῖ ἀναχώρημα περιέχον ὀλιγωτέρας οἰκίας καὶ πλείονα ἡσυχίαν. Τὸ ἀτόπημα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν δύναται τις οὔτε ν' ἀρέσῃ οὔτε νὰ εὔρη τινὰ ὁποῖος ν' ἀρέσῃ εἰς αὐτόν· ἀλλ' ὅπου ὁ Βοορ ἀπῆντα ἀνθρώπινον ἄτομον ἐδείκνυτο τόσον ἀγαθὸς ὅσον ἄνθρωπος δύναται νὰ δειχθῆ.

65.

Δέν ἦτο μόνος· περίξ αὐτοῦ ἦνθαι οἰκογένεια ἐκ τέχνων τῶν δασῶν καὶ τῆς θήρας, σχηματίζουσα νέον κόσμον ὁ ὁποῖος εἰσέτι ἦτο ἐν τῇ ἡδύτητι τοῦ πρώτου αὐτοῦ ὕπνου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐταράττετο οὔτε ὑπὸ ξίφους οὔτε ὑπὸ λύπης. Τὸ μέτωπόν του ἦτο γαλήνιον· καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς φύσεως, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου, δὲν εὐρίσκετο οὔτε ῥυτίς φροντίδος οὔτε οὐλή. — Τὸ δάσος διετήρει ἐκείνους τοὺς κατοίκους τοιούτους ὁποῖους εἶχε λάβει αὐτοὺς ἐλευθέρους καὶ ἀνεξαρτήτους ὡς εἶναι οἱ ποταμοὶ ἢ τὰ ἄγρια δένδρα.

66.

Ὅλοι οἱ σύντροφοι τοῦ Βοοπ ἦσαν μεγάλοι, ῥωμαλέοι καὶ εὐκίνητοι πολὺ μᾶλλον τῶν ὠχρῶν ἐξαμβλωμάτων τῶν τρεφόντων νάνους κατοίκους πόλεων, ἐπειδὴ αἱ ἰδέαι των οὐδέποτε ἐλυμάνθησαν ὑπὸ τῆς φροντίδος ἢ τῆς φιλοκερδείας· τὰ χλοερὰ δάση ἦσαν κληρονομία των· οὐδεμία νοερὰ ἐξασθένεισι δὲν ἀνήγγειλεν αὐτοῖς τὴν γηραιὰν ἡλικίαν των· οὐδεὶς συμμῶς ὑπέβαλλεν αὐτοὺς εἰς τὸν πιθηκισμόν των μορφασμῶν του. Ἦσαν μᾶλλον ἀπλοῖκοι ἢ ἄγριοι· τὰ δὲ μολυβδοβόλα αὐτῶν δὲν μετεχειρίζοντο εἰς εὐτελεῆ πράγματα.

67.

Ἦ κίνησις ἐπλήρου τὰς ἡμέρας αὐτῶν, ἡ ἀνάπαυσις ἐπλήρου τὰς νύκτας των· ἡ εὐθυμία ἦτο ἡ σύντροφος τῶν ἔργων των. — Μὴ ὄντες μῆτε λίαν πολυάριθμοι, μῆτε λίαν ὀλιγάριθμοι εἶχον καρδίας αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν ἕδαφος κατάλληλον νὰ δεχθῇ τὰ σπέρματα τῆς διαφθορᾶς. Τὰ δελεάσματα τῆς πολυτελείας, αἱ περιπλοκαὶ τοῦ πλούτου οὐδέποτε ἐβασάμιζον ἐκείνους τοὺς ἐλευθέρους κατοίκους τῶν δασῶν

καὶ ὄντως αἱ μοναξίαι τοῦ εὐτυχοῦς ἐκείνου λαοῦ ἦσαν εἰρηνικαὶ καὶ οὐδόλως μελαγχολικαί.

68.

Ἐγραψα ταύτην τὴν εἰκόνα τῆς φύσεως ἵνα ποικίλω τὸ θέμα μου. Τώρα δὲ ἐπανέρχομαι εἰς τὰς μεγάλας ἡδονάς σου, ὦ πολιτισμέ! καὶ ἀνευρίσκω τὰς γλυκείας συνεπείας τῆς πολυαριθμοῦ κοινωνίας, αἵτινες εἶναι ὁ πόλεμος, ὁ λοιμὸς, αἱ καταστροφαὶ τοῦ δεσποτισμοῦ, αἱ παράνομοι φορολογίαι τῶν βασιλέων, ἡ φιλοδοξία, τὰ θύματα τὰ ὅποια σφάζονται ἀνὰ μυριάδας ὑπὸ στρατιωτῶν μισθοδοτουμένων ἐπὶ τούτῳ, σκηναὶ ὅμοιαι μὲ τὰς τοῦ κοιτῶνος τῆς ἐξηκοντούτιδος Αἰκατερίνης, καὶ τὰς διασκεδάσεις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἰσμαηλίου.

69.

Ἦσαν εἰς τὴν πόλιν. Κατ' ἀρχὰς ἐν πρῶτον σώμα εἶχεν ἀνοίξει αἱματηρὰν δίοδον, — ἔπειτα ἐν δευτέρῳ. — Ἡ ἀτμίζουσα λόγχη καὶ τὸ στίλβον ξίφος διεσταυροῦντο μετὰ τῶν ἀκίνακῶν· αἱ μητέρες καὶ τὰ τέκνα ἠκούοντο μακρόθεν, βλασφημοῦσαι τὸν οὐρανόν. — Τὰ θειώδη νέφη ἐπνιγον τὴν αὔραν τῆς πρῶτης καὶ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ ὅπου, βῆμα πρὸς βῆμα, οἱ Τοῦρκοι διεφιλονείκουν εἰσέτι μετὰ πεισμονῆς τὴν κυριότητα τοῦ Ἰσμαηλίου.

70.

Ὁ Κουτουζῶφ, ὅστις μετέπειτα (βοηθούμενος ὑπὸ τῆς χιόνος καὶ τῶν πάγων) ἀπέκρουσε τὸν Ναπολέοντα τῆς τολμηρᾶς καὶ αἱματηρᾶς πορείας του, ὁ Κουτουζῶφ αὐτὸς ἀπεκρούσθη τώρα ἐκ τοῦ Ἰσμαηλίου. Ἦτο χαρίεις σύντροφος ἀγαπῶν ν' ἀστεύζεται ἐπὶ παρουσίᾳ ἐνὸς φίλου ἢ ἐνὸς ἐχθροῦ, καὶ ὅταν ἀκόμη προέκειτο περὶ ζωῆς, θανάτου ἢ νίκης· ἀλλὰ

φαίνεται ὅτι αἱ ἀστειότητες αὐτοῦ δὲν ἐπέτυχον ταύτην τὴν φορὰν.

71.

Διότι ριφθῆεις εἰς τάφρον, ἀκολουθούμενος ἐγγύθεν ὑπὸ πολλῶν ἐπιλέκτων τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ἐμίγνυτο μετὰ τοῦ βορβόρου, ἔφθασεν ἀναβρίχόμενος μέχρι τοῦ ἀνδρήρου· ἀλλὰ δὲν προώδευσε περαιτέρω εἰς τὸ σχέδιόν του. — Οἱ Μουσουλμάνοι ἀπέκρουσαν αὐτόν τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν προτειχισμάτων. — (Ἐξ ὄλων τῶν φονευθέντων, ὁ θάνατος τοῦ στρατηγοῦ Ribaurierre προεξένησε τὴν μεγίστην λύπην.)

72.

Εὐτυχῶς ἐπῆλθον στρατοὶ τινες παραπλανηθέντες, χωρὶς νὰ ἐξεύρωσι ποῦ ἦσαν. Φερθέντες ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς τι μέρος, ἔνθα ἀπώλεσαν τὸν νοῦν των, πλανώμενοι, ὡς ἐν ὄνειρῳ, μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῆς ἡμέρας, ἔφθασαν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ὁ ὁποῖος τοῖς ἐφαίνετο ὅτι ἦτο θύρα. Ἄνευ τῆς ἀπροσδοκῆτου βοηθείας αὐτῶν, ὁ μέγας καὶ χαρίεις Κουτουζῶφ ἠθέλην ἴσως μείνει ἐν τῇ τάφρῳ μετὰ τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ τάγματός του τὰ ὁποῖα εἰσέτι μένουσιν ἐκεῖ.

73.

Περιπλανώμενος περίξ τοῦ προτειχίσματος μετὰ τὴν ἀλωσιν τοῦ « ἱππότου, » καὶ καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἀκροβολισταὶ τοῦ Κουτουζῶφ ἐλάμβανον ὡς χαμαιλέοντες τὸ χρῶμα τοῦ φόβου, αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ στρατοὶ ἤνοιξαν τὴν θύραν τὴν καλουμένην Κιλία εἰς τὰ πλήθη τῶν ψευσθέντων τῆς ἐλπίδος των ἡρώων οἱ ὁποῖοι ἐβυθίζοντο μέχρι γονάτων ἐν τῷ βορβόρῳ,

ὁ ὁποῖος ὦν πρὸ ὀλίγου πεπαγωμένος ἤδη μεταβλήθη εἰς ἔλος ἀνθρωπίνου αἵματος.

74.

Οἱ Κοζάκοι, ἢ, ἐὰν θέλητε, οἱ Κοσάκκοι (δὲν καυῶμαι ὅτι εἶμαι πολὺ ἀκριβῆς εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ κάμνω χονδροειδῆ λάθη καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ γεγονότα, τὴν στατιστικὴν, τὴν τακτικὴν, τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν γεωγραφίαν) οἱ Κοσάκκοι ὄντες εἰθισμένοι νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ στρατῷ ἔφιπποι καὶ μὴ γινώσκοντες καλῶς τὴν τοπογραφίαν τῶν φρουρίων, ἀλλὰ μαχόμενοι πανταχοῦ ὅπου οἱ ἀρχηγοὶ των τοὺς διέταττον, — κατεκερματίσθησαν ἅπαντες.

75.

Τὸ τάγμα αὐτῶν, μὲ ὅλους τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Τουρκικοῦ πυροβολικοῦ, εἶχε φθάσει εἰς τὸ προτειχισμα, καὶ ἐνόμιζε φυσικῶς ὅτι ἠδύνατο νὰ πορθήσῃ τὴν πόλιν ἀνευ ἄλλου ἐμποδίου. — Ἄλλ', ὡς συμβάλει τοῖς ἀνδρειοτάτοις, ἠπατήθησαν. — Οἱ Τοῦρκοι κατ' ἀρχὰς προσεποικήθησαν ὅτι ὑπεχώρουν ἵνα προσελκύσωσιν αὐτοὺς μεταξὺ δύο προμαχώνων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπέπεσαν κατ' ἐκείνων τῶν χριστιανῶν χλευαστῶν.

76.

Προσβληθέντες τότε ἐκ τῶν ὀπισθίων, — καὶ σημειωτέον ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς προσβολῆς εἶναι ὀλέθριον τοῖς τε ἐπισκόποις καὶ τοῖς στρατιώταις, — οἱ Κοσάκκοι ἐκεῖνοι, ὡς προεῖπον, κατεκερματίσθησαν ἅπαντες περὶ τὴν αὐγὴν, καὶ εὔρον ὅτι ἔσφαλον εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ μήκους τῆς ζωῆς των. — Ἄλλ' ἀπωλέσθησαν χωρὶς τρόμον καὶ χωρὶς νὰ ὑπαχωρήσωσιν, ἀρήσαντες τὰ ἐπισεσωρευμένα πτώματά

των ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς κλίμακες τῷ ἀντισυνταγματάρχῃ Γεσούσκοι, ὁ ὁποῖος προεχώρησε μετὰ τοῦ ἀνδρείου τάγματος τοῦ Παλούσκη.

77.

Οὗτος ὁ ἀνδρεῖος πολεμιστὴς ἐφόρευσε ὅλους τοὺς Τούρκους τοὺς ὁποίους ἀπήντησεν· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ φάγη αὐτοὺς, φονευθεῖς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τινων Τούρκων οἵτινες δὲν ἠδύναντο εἰσέτι νὰ ἴδωσι τὴν πόλιν των καιομένην ἀνευ ἀντιστάσεως. Τὰ προτειχίσματα κατείχοντο ὑπὸ τῶν χριστιανῶν· ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἦτο γνωστὸν ποῖος ἐκ τῶν δύο στρατῶν ἔμελλε νὰ θρῆνῆσῃ. Ἐμάχοντο κτύπημα πρὸς κτύπημα καὶ διεφιλονεῖκουν περὶ τῆς κατοχῆς τοῦ ἐδάφους βῆμα πρὸς βῆμα· οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἤθελον νὰ ὑποχωρήσωσιν.

78.

Ἐν ἑτερον τάγμα ὑπέφερον ὡσαύτως πολὺ ἐνταῦθα δὲ δυνάμει νὰ παρατηρήσωμεν μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ, ὅτι ὀλίγα μόνον φυσίγγια πρέπει νὰ δίδωνται τοῖς στρατοῖς τοῖς μέλλουσι νὰ πολεμήσωσι μετὰ μεγίστης δόξης· ἀλλως, ὅταν ἡ ὑπόθεσις πρέπει ν' ἀποφασισθῇ διὰ τῆς λόγχης, ἀντὶ νὰ ὀρμήσωσι σωρηδόν, οἱ στρατιῶται ἐνίοτε θέλουσι διασκεδάζει, πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ βίου των, πυροβολοῦντες ἐξ ἀνοήτου ἀποστάσεως.

79.

Ἀπόντος τοῦ στρατηγοῦ Μεκνώπ, ὁ ὁποῖος, κακῶς βοηθούμενος, εἶχεν ὑποκύψει πρότινος χρόνου, οἱ ἄνδρες τοῦ στρατηγοῦ τούτου ἠνώθησαν τέλος μὲ τοὺς τολμήσαντας ν' ἀναβῶσι διὰ κλίμακος, δευτέραν ἤδη φοράν τὸ προξενοῦν ὄλεθρον προτείχιμα.

μ' ἔλον ὅτι δὲ ἡ ἀντίστασις τῶν Τούρκων ὑπῆρξε γενναία, ἐκυρίευσαν τὸν προμαχῶνα διὰ τὸν ὁποῖον ἐπλήρωσαν μέγαν φόρον αἵματος εἰς τὸν Σερασκέρην.

80.

Ὁ Ζουάν καὶ ὁ Ἴόνσων καθὼς καὶ τινες τῶν μᾶλλον προκεχωρηκότων ἐθελοντῶν, ἠθέλησαν νὰ τῷ χαρίσωσι τὴν ζωὴν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἤγει κακῶς εἰς τὰ ὦτα τῶν Σερασκερῶν, ἢ τοῦλάχιστον τὸ ὁποῖον ἤχησε κακῶς εἰς τὰ ὦτα ἐκείνου τοῦ ἀνδρείου Ταρτάρου. Ἀπέθανε θρηνούμενος ὑπὸ τῆς πατρίδος του, ὡς πολεμικὸς καὶ ἄγριος μάρτυς.

Ἀξιωματικὸς τις τοῦ Ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ, ὁ ὁποῖος ἠθέλε νὰ τὸν αἰχμαλωτίσῃ, ἐφονεύθη ὡσαύτως ὑπ' αὐτοῦ.

81.

Διότι ἀντὶ ἀπαντήσεως εἰς τὴν πρότασίν του, σφαῖρα πιστολίου τὸν ἐξήπλωσε νεκρὸν κατὰ γῆς· τότε οἱ ἄλλοι, ἀνευ ἄλλης ἀναβολῆς, ἤρχισαν νὰ κάμνωσι χρῆσιν τοῦ χάλυβος καὶ τοῦ μολύβδου, δηλαδὴ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐν τοιαύτῃ περιστάσει μετ' ἄλλων. Οὐδὲ εἰς Μουσουλμάνος ἐσώθη. Τρισχίλιοι Τούρκοι ἀπωλέσθησαν, καὶ δέκα ἐξ λόγχαι διεπέρασαν τὸν Σερασκέρην.

82.

Ἡ πόλις ἐκυριεύθη, — ἀλλ' ἐκυριεύθη μετὰ πεισματώδη μάχην ὁ θάνατος ἐμέθυσε ἐξ αἵματος. — Δὲν ὑπάρχει ὁδὸς ἐν ἣ δὲν ἀνθίσταται μέχρι τελευταίας πνοῆς πολεμιστῆς τις ἐν ἀπελπισίᾳ, τοῦ ὁποῖου ἡ καρδιά μετ' ὀλίγον θέλει παύσει τοῦ νὰ πάλλῃ δι' ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ἀγαπᾷ. Ἐνταῦθα ὁ πόλεμος ἐλησμόνησε τὰς καταστρεπτικὰς τέχνας

του, ἀλλ' ἡ φύσις ἐφάνη βαρβαρωτέρα αὐτοῦ. Ἡ θερμότης τῆς σφαγῆς, ὡς ἡ κεκαυμένη ἰλύς τοῦ Νεΐλου, ἐγέννησεν ἐγκλήματα ὑπὸ τερατώδεις μορφάς.

83.

Ῥώσος τις ἀξιωματικὸς, προχωρῶν μὲ βῆμα πολεμικὸν ἐπὶ σωροῦ πτωμάτων, ἠσθάνθη δῆγμα εἰς τὴν πτέρναν του, ὡς ἐάν εἶχε δηχθῆ ὑπὸ τοῦ στόματος τοῦ ὄφους, τοῦ ὁποίου τοὺς θανατηφόρους ὀδόντας, ἕνεκα τῆς Εὐσας, εἰσέτι αἰσθάνεται ὄλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Εἰς μάτην ὁ ἀξιωματικὸς προσεπάθησε ν' ἀποσπᾶσθαι τὸν πόδα του· εἰς μάτην ἐβλασφήμει, ὀργιζόμενος καὶ ἐπικαλούμενος βοήθειαν, ὡς ὁ λύκος ὀρύεται ὅταν πεινῇ. — Οἱ ὀδόντες ἔμειναν προσκεκολλημένοι εἰς τὴν πτέρναν του, ἀπαράλλακτα καθὼς ἕκαμνον οἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιγραφόμενοι ὄφεις.

84.

Μουσουλμάνος τις θνήσκων, ἅμα ἠσθάνθη ὅτι ἐχθρικός ποῦς ἐπάτει ἐπ' αὐτοῦ, τὸν συνέλαβε καὶ ἔδηξε τὸν λεπτὸν τένοντα, (τὸν ὁποῖον ἀρχαία τις μουσα, ἢ νεώτερός τις εὐφυῆς ἀνὴρ ὠνόμασε μὲ τὸ ὄνομά σου, ὦ Ἀχιλλεῦ!) Οἱ ὀδόντες εἶχον ἐμπηχθῆ βαθέως, καὶ δὲν ἀφῆκαν τὸν πόδα οὔτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δῆξαντος· διότι (ἐάν ὁ διηγηθεὶς τοῦτο, δὲν ἐψεύσθη) ἡ κεφαλή τοῦ δῆξαντος, ἀφ' οὗ ἀπεκόπη, ἔμεινε εἰσέτι προσκεκολλημένη εἰς τὴν κνήμην τοῦ ζῶντος.

85.

Ὅπως δῆποτε, εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι ὁ Ῥώσος ἀξιωματικὸς ἔμεινε στρεβλὸς τὸν πόδα μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, διότι οἱ ὀδόντες τοῦ Τούρκου τὸν ἔσφιγξαν ὡς διὰ περονῶν καὶ ἕκαμον αὐτὸν γὰ συγ-

καταριθμηθῆ μεταξύ τῶν ἀπομάχων καὶ τῶν ἠκρω-
τηριασμένων.

Ὁ χειρουργὸς τοῦ τάγματος δὲν ἠδυνήθη νὰ θε-
ραπεύσῃ τὸν ἀσθενῆ του, καὶ ἐγένετο ἴσως μᾶλλον
ψεκτέος παρὰ ἡ κεφαλὴ τοῦ πεισματώδους ἐχθροῦ,
ἡ ὁποία, καίτοι χωρισθεῖσα ἀπὸ τοῦ σώματος, μόλις
ἄφῃκε τὴν κνήμην ἐλευθέραν.

86.

Ἄλλὰ τὸ γεγονός εἶναι γεγονός, καὶ εἶναι χρέος
τοῦ ἀληθοῦς ποιητοῦ ν' ἀποφεύγῃ τὸ πλάσμα ὁπά-
ταν δύναται· διότι ὑπάρχει ὀλίγη τέχνη εἰς τὸ νὰ
ἐλευθερώσῃ τις τὴν ποίησιν, καθὼς τὸν πεζὸν λό-
γον, τῶν περιορισμῶν τῆς ἀληθείας ἐκτός· ἐὰν θέλῃ
τις νὰ ὑποκύψῃ εἰς τοὺς νόμους τῆς ποιητικῆς φρά-
σεως, καὶ εἰς ἐκείνην τὴν φρικτὴν φιλοψεύδειαν τῆς
ὁποίας ὁ Σατανᾶς κάμνει χρῆσιν, ὡς μυιῶν, πρὸς
ἀλίευσιν τῶν ψυχῶν.

87.

Ἡ πόλις ἐκυριεύθη, ἀλλὰ δὲν παρεδόθη! Ὅχι!
οὐδὲ εἰς Μουσουλμάνος κατέθεσε τὰ ὄπλα. Τὸ αἷμα
δύναται νὰ ρέυσῃ ὡς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰσραῦ, ὑπὸ τὰ
τείχη τῆς πόλεως· ἀλλ' οὐδεμία πράξις, οὐδεμία
λέξις τῶν ἠττηθέντων δὲν ἀνήγγειλε τὸν πρὸς τὸν
θάνατον ἢ πρὸς τὸν νικητὴν φόβον. Εἰς μάτην ἢ
κραυγὴ τῆς νίκης! ἐκφέρεται ὑπὸ τῶν Ῥωσικῶν
στομάτων — ὁ ἦχος αὐτῆς ἀντηχεῖ ὡς πένθιμος
ἦχώ εἰς τοὺς στεναγμοὺς τοῦ τελευταίου ἐχθροῦ.

88.

Ἡ λόγχη διαπερᾶ καὶ ἡ σπάθη κόπτει· οἱ θνή-
σκοντες διασκορπίζονται τῆδε κἀκεῖσε, καθὼς εἰς τὸ
τέλος τοῦ ἔτους τὰ φύλλα τὰ ἐρυθρούμενα, ὅταν τὸ
θάσος γυμνωθὲν κάμπτεται καὶ στενάζει ὑπὸ τὴν

ὄρμην τῆς θυέλλης. Τοιουτοτρόπως αὕτη ἡ κατωκη-
μένη πόλις προσεβλήθη, στερηθεῖσα παντός ἀντικει-
μένου τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὸν στολισμὸν αὐτῆς, καὶ
ἐρημωθεῖσα· ἀλλ' ἔπεσε μετὰ μεγάλων καὶ καταπλη-
κτικῶν ἐρειπίων, καθὼς αἱ ἀνατραπεῖσαι χιλιετεῖς ὄρῳ.

89.

Ἴδου μία καταπληκτικὴ ὑπόθεσις· ἀλλὰ ποτὲ δὲν
ἔχω σκοπὸν νὰ ἐμποιῶ τρόμον, διότι ὁ κλῆρος τοῦ
βίου, ὡς εἶναι πεποιχλιμένος μὲ καλὸν, μὲ κακὸν
καὶ ἔτι μὲ χειρότερον, καὶ γόνιμος λυπηρᾶς εὐθυμίας,
ἤθελε γίνεαι ὑπνωτικὸς ἐὰν ἐδείκνυτο πάντοτε ἐκ
τοῦ αὐτοῦ μέρους. Ἐκὼν, ἀέκων, — ἄς μὴ ἀπαρέση
τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἐχθροῖς μου, — περιγράψω τὸν
κόσμον ὁποῖος εἶναι.

90.

Μία καλὴ πρᾶξις ἐν τῷ μέτῳ τῶν κακουργημά-
των εἶναι μία μεγάλη ἀναφυχὴ, κατὰ τὴν ἐπιτετη-
δευμένην φράσιν τούτου τοῦ φαρισαϊκοῦ καὶ νοστήμου
αἰῶνος, τοῦ ὁπαδοῦ τῶν σακχαρωμένων τρόπων· μία
καλὴ πρᾶξις δύναται λοιπὸν νὰ ἀναψύξῃ ὀλίγον
τούτους τοὺς στίχους, μετὰ τὸ πῦρ καὶ τὴν φλόγα
τῆς κατακτῆσεως καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, αἵτινες
πλουτίζουσι μὲ τόσον πολυτίμους περιγραφὰς τὴν
ἐπικὴν ποίησιν.

91.

Ἐπὶ προμαχῶνος, τὸν ὁποῖον οἱ Ῥῶσσοι εἶχον
κυριεύσει παρὰ τῶν Τούρκων, καὶ ὁ ὁποῖος ἦτο κε-
καλυμμένος ὑπὸ χιλιάδων νεκρῶν, σωρὸς γυναικῶν
μόλις σφαιρισῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνόμισαν ὅτι ἤθελον εὐρεῖ
ἐκεῖ καταφύγιον, ἐλύπει τὴν καρδίαν καὶ ἐνεποίει
φρίκην, ἐν ᾧ δεκαετῆς νεᾶνις, ὠραία ὡς ὁ Μάϊος
μῆν, ἐζήτηε νὰ κρύψῃ τὸ πᾶλλον στῆθος τῆς μεταξὺ

ἐκείνων τῶν ἐν τῷ αἵματηρῷ ὕπνῳ κοιμωμένων πτωμάτων.

92.

Δύο ἀχρεῖοι Κοζάκοι, μὲ πυρώδεις ὀφθαλμούς καὶ ἐνόπλους χεῖρας, κατεδίωκον τὴν νεάνίδα. Μὲ αὐτοὺς συγκρινόμενον τὸ ἀγριώτατον θηρίον, τὸ ὁποῖον πλανᾶται εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Σιβηρίας, εἶναι εὐαίσθητον καὶ ἐξηυγενισμένον ἢ ἄρκτος εἶναι πεπολιτισμένη, ὁ λύκος εἶναι πρᾶς, παραβαλλόμενος πρὸς ἐκείνους τοὺς δύο ἀγρίους. Καὶ ποῖον πρέπει νὰ μεμφώμεν διὰ τοῦτο; τὴν φύσιν των; ἢ τοὺς ἄρχοντας των, οἱ ὁποῖοι μεταχειρίζονται πᾶσαν τέχνην ἵνα διδάξωσι τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν εἰς τὴν τέχνην τοῦ καταστρέφειν;

93.

Οἱ ἀκινάκαιοι τῶν ἐστιλβον ἐπὶ τῆς μικρᾶς κεφαλῆς ἐκείνης τῆς κόρης, τῆς ὁποίας ἡ ξανθὴ κόμη ἀνωρθοῦτο ἐκ τοῦ τρόμου τοῦ πρόσωπόν της ἦτο ὡς βεβουθισμένον ἐν τῷ μέσῳ τῶν πτωμάτων. Ὅτε ὁ Ζουὰν εἶδε τὸ θλιβερόν ἐκεῖνο θέαμα, δὲν θέλω εἰπεῖ ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπεν, ἐπειδὴ τοῦτο ἴσως θέλει ἠχήσει κακῶς εἰς τὰ ἐξηυγενισμένα ὦτα· ἀλλ' ἐπέπεσεν εἰς τὰ νῶτα τῶν Κοζάκων, καὶ τοῦτο τὸ ὁποῖον ἔπραξεν εἶναι τὸ κάλλιστον μέσον ἵνα φέρῃ τις εἰς τὸν ὀρθὸν λογὸν τοιούτους ἀνθρώπους.

94.

Ἐτραυματίσθη τὸν μῆρὸν τοῦ ἐνός, διέσχισε τὴν ὠμοπλάτην τοῦ ἄλλου, καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ ζητήσωσιν, ὠρῶμενοι, χειροῦργόν τινα ὁ ὁποῖος ἤθελεν εἶσθαι ἱκανὸς νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγὰς τῶν ὁποίων ἔγιναν ἄξιοι. Αἱ κραυγαὶ των ἐνέφαινον λύπην διὰ τὴν ἀποτυχοῦσαν μαρίαν των, ἐν ᾧ ὁ Ζουὰν

γενόμενος πλέον ἤρεμος εἶλκε τὴν νέαν αἰχμάλωτόν του ἐκ τοῦ σωροῦ τῶν νεκρῶν σωμάτων ὁ ὁποῖος ἤθελε γίνεαι τάφος αὐτῆς εἰάν παρήρηχετο ἔτι μία στιγμή.

95.

Ἦτο ψυχρὰ σχεδὸν ὡς αὐτὰ, καὶ ἴχνος αἵματος ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς ἀνήγγειλε πόσον ἦτο ἐγγὺς τοῦ νὰ μεθέξῃ τὴν τύχην τῆς οἰκογενείας αὐτῆς· διότι τὸ αὐτὸ κτύπημα τὸ ὁποῖον εἶχε θανατώσει τὴν μητέρα της, εἶχε χαράξει τὸ μέτωπόν της, ἀρῆσαν ἐπὶ αὐτοῦ τὸ ἐρυθροῦν ἴχνος του, ὡς τελευταῖον δεσμὸν ὁ ὁποῖος ἦν αὐτὴν πρὸς τὸ προσφιλέστατον αὐτῇ ὄν· ἀλλὰ δὲν εἶχε λάβει κάμμιναν ἀλλήν πληγὴν· ἀνοίξασα δὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της ἐθεώρησε τὸν Ζουάν με ὄψιν ἀγρίας ἐκπλήξεως.

96.

Ἐθεώρησαν ἀλλήλους προσεκτικῶς· ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ Ζουάν ἐφαίνοντο συγχρόνως λύπη, χαρὰ, ἐλπίς καὶ φόβος· ἡ χαρὰ ἦν ἡσθάνετο σώσας τὴν νεάνιδα ἀντεσταθμιζέτο ὑπὸ τοῦ φόβου λυπηροῦ τινος δι' αὐτὴν συμβάντος. Ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένης, ἡ ἔκφρασις παιδικοῦ τρόμου καὶ λυπηρᾶς ἀγωνίας δὲν ἠλλοίου τὴν ἀγνότητα, τὸ ἄδολον καὶ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου της τὸ ὁποῖον ὠμοίαζε πρὸς ἀλαβάστρινον διαφανὲς ἀγγεῖον.

97.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν ἐπῆλθεν ὁ Ἰωάννης Ἰόντων, — (δὲν τὸν ὀνομάζω Jack ⁽¹⁾), διότι τοῦτο τὸ ὄνομα ἤθελεν εἶσθαι χυδαῖον, ψυχρὸν καὶ τετριμμένον ἐν τόσῳ μεγάλῃ περιστάσει οἷα εἶναι ἡ ἔφοδος μιᾶς

(1) Ἡ λέξις Jack ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἡμετέραν Γιαννάκης.

πόλεως)· ὁ Ἰωάννης Ἰόνσων ἐπῆλθε μετὰ πλειόνων ἢ ἑκατὸν ἄλλων στρατιωτῶν, κραυγάζων·

« Ζουάν, Ζουάν, ἐμπρός, παιδίον μου, ἐνίσχυσον τὸν βραχίονά σου καὶ θέλω στοιχηματίσει τὴν ἀξίαν τῆς Μόσχας ἀντὶ ἐνὸς ταλλήρου ὅτι σὺ καὶ ἐγὼ θέλομεν κερδίσει τὸ περιδέραιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (').

98.

« Ὁ Σερασκέρης ἐφονεύθη ἀλλ' ὁ λίθινος προμαχὼν ἀντέχει, καὶ ὁ γέρον πασᾶς κάθηται ἐν αὐτῷ ἐπὶ τινων ἑκατοντάδων πτωμάτων, καπνίζων ἡσύχως μὲ τὴν καπνοσύριγγά του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χρότου τοῦ ἰδικοῦ του πυροβολικοῦ καὶ τοῦ ἰδικοῦ μας, ὡς λέγουσιν. Οἱ νεκροί μας σωρεύονται πέραξ τῆς κανονοστοιχίας, ἡ ὁποία εἰσέτι πυροβολεῖ καὶ καταρρίπτει δίκην βροχῆς τὰ σιδηροβόλα αὐτῆς, καθὼς τὸ κλῆμα καταρρίπτει τὰς ῥάγας τῶν σταφυλῶν. »

99.

« Ἐλθέ λοιπὸν μετ' ἐμοῦ! » ἀπεκρίθη ὁ Ζουάν· — « Παρατήρησον τοῦτο τὸ κοράσιον, — ἐγὼ ἔσωσα αὐτὸ, — δὲν πρέπει ν' ἀφήσω τὴν ζωὴν του ἐκτεθειμένην εἰς νέους κινδύνους· ἀλλὰ δεῖξόν μοι ἀσφαλῆ τινα τόπον ἐνθα νὰ δύναται νὰ ἡσυχάσῃ τὸν φόβον του, καὶ σὲ ἀκολουθῶ. »

Ὁ Ἰόνσων ἔρριψε τὰ βλέμματά του περὶ ἑαυτὸν, ὕψωσε τοὺς ὤμους του, — ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὴν χειρίδα του καὶ ἔπειτα εἰς τὸν λαιμοδέτην του· — τέλος ἀπεκρίθη·

« Ἐχεις δίκαιον. — Δυστυχῆς τέκνον! — Τί νὰ κάμω; — Ἄπερῶ. »

(') Στρατιωτικὸν τῆς Ῥωσσίας παράσημον.

100.

« Ὅ, τι καὶ ἂν κάμῃς, εἶπεν ὁ Ζουάν, δὲν θέλω ἀφήσει αὐτὴν μέχρις οὗ ἴδω ὅτι ἡ ζωὴ τῆς εἶναι πλέον ἐξησφαλισμένη τῆς ἰδικῆς μας. »

« Μὰ τὴν πίστιν μου, ἐπανελάβεν ὁ Ἴονσων, δὲν δύναμαι νὰ ἐγγυηθῶ περὶ τῆς ἀσφαλείας οὔτε τῆς ἰδικῆς τῆς οὔτε τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς· ἀλλὰ σὺ, τοῦλάχιστον, δύνασαι νὰ τύχῃς ἐνδόξου θανάτου. »

« Θέλω ὑποφέρει τὰ πάντα γενναίως, — ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Ζουάν, ἀλλὰ δὲν θέλω ἐγκαταλείψει τοῦτο τὸ κοράσιον, τὸ ὅποῖον στερεῖται πατὴρ καὶ μητὴρ, καὶ θέλω νὰ χρησιμεύσω αὐτῷ ἀντὶ γονέως. »

101.

Τότε ὁ Ἴονσων εἶπε πρὸς τὸν Ζουάν· « Ζουάν, δὲν μᾶς μένει πολὺς χρόνος. — Αὕτη ἡ νέα κόρη εἶναι ὠραία, ὠραιότατη — οὐδέποτε εἶδον τόσον ὠραίους ὀφθαλμοὺς ὅσον εἶναι οἱ ἰδικοὶ τῆς — ἀλλ' ἴδωμεν· πρέπει νὰ ἐκλέξῃς, τὴν φήμην σου ἢ τὴν εὐαισθησίαν σου, — τὴν δόξαν σου ἢ τὴν εὐσπλαγχνίαν σου. — Ἄκουσον πόσον αὐξάνει ὁ θόρυβος! οὐδεμίαν ἀπολογία εἶναι παραδεκτὴ ὅταν πόλις τις διαρπάζεται. — ἤθελον λυπηθῆ πολὺ πορευόμενος ἄνευ σοῦ· ἀλλὰ, πρὸς Θεοῦ, θέλομεν φθάσει λίαν βραδέως εἰς τὸν προμαχῶνα διὰ τὰ πρῶτα κτυπήματα. »

102.

Ὁ Ζουάν ἔμεινεν ἀκλόνητος, μέχρις οὗ ὁ Ἴονσων, ὁ ὁποῖος ἀληθῶς ἠγάπα αὐτὸν, ἐξέλεξεν ἐπιδειξίως ὄσους ἐκ τῶν στρατιωτῶν του ἔκρινεν ὅτι ἦσαν ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων φιλάρπαγες, καὶ ἐμπιστευθεῖς αὐτοῖς τὴν φύλαξιν τῆς μικρᾶς κόρης, ὠρκίσθη ὅτι ἐὰν τῇ συνέβαινε καχόν τι, ἤθελον τουφεκισθῆ ὅλοι τὴν ἐπαύριον· ἐν ᾧ ἐὰν ἤθελον τῷ τὴν φέροι σώαν

καὶ ἀκέραιον, ἤθελον λάβει τοῦλάχιστον ἀνά πενή-
κοντα ρούβλια ἕκαστος, —

103.

χωρὶς ν' ἀπολέσωσι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ μεθεξώσι
τῆς λείας τὴν ὁποίαν ἤθελον κάμει οἱ σύντροφοί
των. — Τότε ὁ Ζουάν συνήγεσε νὰ βαδίσῃ διὰ μέσου
τῶν βροντῶν αἵτινες ἐφώτιζον τὰς τάξεις τῶν στρα-
τιωτῶν εἰς ἕκαστον βῆμα. Οἱ ἄλλοι ὤρμων μετ'
Ἰσου ζήλου τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττη,
διότι ἦσαν ἐξημμένοι ἐκ τῆς ἐλπίδος τῆς ἀρπαγῆς,
ἐλπίδος ἣ ὁποία ἐμψυχοῖ τοὺς ἀνθρώπους πανταχοῦ
καὶ πάντοτε. — Οὐδεὶς ἦρως ἀρκεῖται μὲ τὸν ἡμισυ
μισθόν του.

104.

Τοιαύτη εἶναι ἡ νίκη καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἀνθρω-
ποι! — τὰ ἐννέα τοῦλάχιστον δέκατα ἐκείνων εἰς
τοὺς ὁποίους δίδομεν τοῦτο τὸ ὄνομα. Ὁ Θεὸς πρέπει
νὰ εὖρη ἄλλο τι ὄνομα διὰ τὸ ἡμισυ τῶν ὄντων τὰ
ὁποῖα ὀνομάζομεν ἀνθρώπινα ὄντα, — ἄλλως αἱ
ὁδοὶ του εἶναι παράδοξοι. Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς
τὴν ὑπόθεσίν μας. Ἀνδρεῖός τις Ἰάρταρος Χάνης, ἡ
σου λ τ ά ν ο ς (ὡς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς τοῦ
ὁποίου τὸ πεζὸν κείμενον χρησιμεύει ὡς ὁδηγὸς εἰς
τὴν εὐπειθῆ μοῦσάν μου), δὲν ἤθελε νὰ παραδοθῇ.

105.

Περικυκλούμενος ὑπὸ πέντε ἀνδρείων υἱῶν (ἡ πο-
λυγαμία ἔχει τοῦτο τὸ πλεονέκτημα ὅτι παράγει
πολεμιστὰς ἀνά εἰκάδας εἰς τοὺς τόπους ἐνθα οὐδεὶς
καταδιώκεται διὰ τὸ ὑποτιθέμενον ἐγκλημα τῆς διγα-
μίας), δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ πόλις ἠλώθη, ἐν
ὅσῳ ἐνουπῆρχεν ἀνδρία εἰς ἓνα μόνον κάτοικον
αὐτῆς. — Ὑμνῶ ἄραγε ἓνα υἱὸν τοῦ Ηριάμου, τοῦ

Ἠιλέως ἢ τοῦ Διός; — ὄχι· ἀλλ' ἓνα ἀγαθόν, ἀπλοῦν καὶ φλεγματικὸν γέροντα, μαχόμενον εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν μετὰ τῶν πέντε υἱῶν του.

106.

Ἄπεφασίσθη νὰ τὸν συλλάβωσιν. Οἱ ἀληθεῖς ἀνδρεῖοι, ὅταν βλέπωσι ἄλλους ἀνδρείους πιεζομένους ὑπ' ἀνίσων ἐχθρῶν, συγκινουῦνται καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ σώσωσι καὶ προστατεύσωσιν αὐτούς· ὑπὸ μὲν τὴν μίαν ἔποψιν εἶναι ἄγρια θηρία, ὑπὸ δὲ τὴν ἄλλην, ἡμίθεοι· ὅτε μὲν εἶναι λυσσαλέοι ὡς τὰ κύματα, ὅτε δὲ εὐαίσθητοι εἰς τὸν οἶκτον — ὡς ἐνίοτε βλέπομεν τὸ ὄζωδες δένδρον καμπτόμενον εἰς τὴν πνοὴν τοῦ θερινοῦ ἀνέμου, οὕτω μία ἄγρια καρδία κάμπτεται ὑπὸ τοῦ οἶκτου.

107.

Ἄλλ' ὁ Χάνης δὲν ἤθελε νὰ συλληφθῆ, καὶ εἰς ἑκάστην πρότασιν τὴν ὁποίαν τῷ ἔκαμον ἵνα παραδοθῆ, ἀντὶ ἀποκρίσεως, ἐθέριζε τοὺς περὶ αὐτὸν χριστιανούς· ἦτο πεισμονικὸς ὡς ὁ Σουηδὸς Κάρολος εἰς τὴν Βενδέρην. Οἱ πέντε ἀνδρεῖοι υἱοὶ του ἐπίσης περιεφρόνουν τὸν ἐχθρόν. Ὅθεν ἡ Ῥωσικὴ εὐαίσθησις τέλας πάντων ἡμβλύθη· διότι ἡ ἀνθρωπίνη εὐαίσθησις, ὡς καὶ ἡ ὑπομονὴ ἐξαντλεῖται ἐνεκεν ἐλαχίστων προκλήσεων.

108.

Μ' ὅλον ὅτι ὁ Ἰόνσων καὶ ὁ Ζουὰν μετεχειρίσθησαν ὅλην τὴν Τουρκικὴν φρασεολογίαν των παρακαλοῦντες αὐτὸν, δι' ἀγάπην Θεοῦ, νὰ δείξῃ ὀλιγώτερον πολεμικὸν ζῆλον ἵνα οὕτω δυνηθῶσι νὰ δικαιολογηθῶσι διὰ τὰς πρὸς τόσον ἀπηληπισμένον ἐχθρόν ἀγαθὰς προθέσεις των, — αὐτὸς ἐθέριζε τοὺς πολέμους του ὡς οἱ θεολόγοι ὅταν ἐρίζωσι πρὸς τοὺς

Θυεπτικούς, καὶ ἐκτύπει τοὺς φίλους του βλασφημῶν, ὡς τὰ μικρὰ παιδιὰ κτυποῦσι τὰς τροφούς των.

109.

Ἐπλήγωσε μάλιστα, καὶ τοὶ ἑλαφρῶς, τὸν Δὸν Ζουάν καὶ τὸν Ἰόνσωνα, οἱ ὅποιοι τότε, ὁ μὲν πρῶτος μετὰ στεναγμοῦ, ὁ δὲ δεύτερος μεθ' ὄρκου, ἐπέπεσαν ὁμοῦ κατὰ τῆς ἀγρίας αὐτοῦ σουλτανικῆς ὑψηλότητος· μετ' αὐτῶν δὲ συνεπέπεσαν καὶ ὅλοι οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς ἀνδρεῖοι, ὀργισθέντες διὰ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην ἐκείνου τοῦ ἀπίστου. Τὰ κτυπήματα ἔπεσαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν υἱῶν του ὡς χάλαζα, ἀλλ' αὐτοὶ ἀντέσχον ὡς ἡ καταπίνουσα τὴν βροχὴν ἀμμώδης πεδιάς.

110.

Τέλος πάντων ἐφονεύθησαν. — Ὁ δεύτερος υἱὸς τοῦ Χάνη ἀνετράπη διὰ μιᾶς σφαίρας· ὁ τρίτος διεσχίσθη διὰ σπάθης, καὶ ὁ τέταρτος, ὁ προσφιλέστατος τῶν πέντε, ἐφονεύθη διὰ τῶν λογχῶν. Ὁ πέμπτος ὁ ὅποιος, ἀνατραφεὶς ὑπὸ χριστιανῆς μητρὸς, εἶχε παραμεληθῆ καὶ ἐκακοῦτο παντοιοτρόπως, διότι ἦτο δύσμορφος, ἀπέθανεν ἀνδρείως καὶ ὑπερηφάνως ἵνα σώσῃ τὸν πατέρα του ὁ ὅποιος ἰσχύνητο διότι τὸν εἶχε γεννήσει.

111.

Ὁ πρεσβύτερος ἦτο ἀληθὴς καὶ ἀδάμαστος Γάρταρος, περιφρονῶν τοὺς Ναζωραίους ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐκλεκτὸς τοῦ Μωάμεθ μάρτυς. Ἐβλεπε μόνον τὰς μελανοφθάλμους Χουρί τὰς φερούσας πράσινα κρηδεμνα, καὶ παρασκευαζούσας ἐν τῷ παραδείσῳ τὴν κλίνην τῶν μὴ θελόντων νὰ δεχθῶσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς προσφερομένην αὐτοῖς ζωὴν ἀφ' οὗ ἀπαῖξ φανῶσιν, ὡς ὅλα τὰ ἄλλα ὠραῖα πλάσματα, αἱ

Χουρί αὐται μᾶς κάμνουσιν ὅ,τι θέλουσι, δυνάμεις τῆς ωραίας φυσιογνωμίας αὐτῶν.

112.

Τί ἔκαμον τὸν νέον Χάνην ἐν τῷ οὐρανῷ; τὸ ἀγνοῶ, καὶ δὲν προτίθεμαι νὰ τὸ μαντεύσω· ἀλλ' ἀναμφιβόλως προτιμῶσιν ἓνα ωραῖον παιδα ἀπὸ τοὺς γέροντας καὶ ἀγρίους ἤρωας. Καὶ ἔχουσι δίκαιον· διὰ τοῦτο ἐὰν ἐπισκεφθῶμεν τὴν φρικώδη ἐρημίαν πεδίου μάχης, ἀντὶ ἐνὸς πτώματος ἀπομάχου σκληρυνθέντος καὶ μαυρίσαντος ἐν ταῖς μάχαις, εὐρίσκομεν μυρία αἰμοσταγῆ σώματα ωραίων καὶ φιλαρέσκων νέων.

113.

Αἱ Χουρί προσέτι εὐχαριστοῦνται φυσικῶς ἐξαλείφουσαι τοῦ καταλόγου τῶν ζώντων τοὺς νεογάμους πρὶν αἱ χαρμόσυνοι ὦραι τοῦ ὕμεναίου παρέλθωσιν ὅλαι, καὶ πρὶν ἢ θλιθερὰ δευτέρα σελήνη ἐπαναφέρῃ τὰ νέφη καὶ ἡ μετάνοια ἡ ἀνία λάβῃ χρόνον νὰ προξενήσῃ ἐνίοτε πόθον εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγάμου. Καὶ διὰ τοῦτο ἴσως, ἡ Χουρί σας ἀπαιτεῖ τοὺς πρώτους καρπούς τούτων τῶν ἐφημέρων ἀνθέων.

114.

Τοιοιουτρόπως ὁ νέος Χάνης, βλέπων τὰς Χουρὲ ἐνώπιόν του, δὲν ἐσχέπετο περὶ τῶν θελγῆτρων τῶν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τεσσάρων νέων συζύγων του, καὶ ἐρρίφθη ἀνδρείως εἰς τὴν πρώτην οὐρανίαν νύκτα του. Ἐν συντόμῳ μ' ὅλον ὅτι ἡ ἰδικὴ μας ἀληθὴς πίστις χλευάζει αὐτὰς τὰς μελανοφθάλμους παρθένους, ὅμως αὐταὶ κάμνουσι τοὺς Μουσουλμάνους νὰ μάχωνται ὡς ἐὰν ὑπῆρχεν εἷς μόνος οὐρανός, ἐν ᾧ, ἐὰν ὅλα ὅσα μᾶς λέγουσι περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ

τοῦ Ἄδου ἦναι ἀληθῆ, πρέπει νὰ ὑπάρχωσι τούλά-
χιστον ἕξ ἢ ἑπτὰ.

115.

Ἡ ὀπτασία ἦτο τόσοσιν λαμπρὰ εἰς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς του, ὥστε ὅτε ἡ λόγχη διεπέρασε τὴν καρδίαν
του ἔκραξεν « Ἀλλάχ! » καὶ εἶδε τὸν παράδεισον
ἡμιανοιχθέντα, τὸν μυστηριώδη πέπλον του ἀφαιρε-
θέντα, καὶ τὴν ἀκτινοβόλον αἰωνιότητα ἣτις ἐφαίνετο
ὀλόκληρος εἰς τὴν ψυχὴν του, — ὁμοίαν μὲ ἀτελεύ-
τητον αὐγὴν· ἀνεγνώρισε τοὺς προφήτας, τὰς χουρί,
τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀγίους, ἐν μιᾷ ἡδονικῇ ἡμέρᾳ, —
καὶ ἀπέθανεν.

116

Ἀπέθανε μὲ τὴν ἔκφρασιν οὐρανίας χαρᾶς ἐπὶ τοῦ
προσώπου του. Ὁ ἀγαθὸς γέρον Χάνης εἶχε παύσει
πρὸ πολλοῦ τοῦ νὰ βλέπῃ χουρί, καὶ δὲν ἔβλεπε
πλέον ἄλλο εἰ μὴ τὴν ἀνθηρὰν γενεάν του, ἡ ὁποία
ἠῤῥαξε πέριξ αὐτοῦ ὡς αἱ νέαι κέδροι. Ὅτε εἶδε
τὸν τελευταῖόν του ἦρωα τιμήσαντα διὰ τοῦ θα-
νάτου του τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔπεσεν ὡς
δένδρον κοπὲν διὰ τοῦ πελέκεως, ἐστάθη πρὸς στιγ-
μὴν καὶ ἔρριψεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ σφαγέντος υἱοῦ
του, ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον τῶν
τέκνων του.

117.

Οἱ στρατιῶται οἵτινες εἶδον αὐτὸν ἀφίνοντα τὸν
ἀκινάκην αὐτοῦ, ἐστάθησαν ὡς ὄντες ἔτοιμοι νὰ τῷ
χαρίσωσι καὶ πάλιν τὴν ζωὴν, ἦρκει μόνον νὰ ἐδέ-
χετο ταύτην τὴν χάριν. Ἄλλ' αὐτὸς οὐδεμίαν ἔδωκε
προσοχὴν εἰς ταύτην τὴν ἐκχειρίαν οὔτε εἰς τὰ
σημεῖά των· ἡ καρδία του εἶχε σπαραχθῆ — ἐκλο-
νῆθη ὡς κάλαμος — ἐκεῖνος ὁ ἕως τότε ἀκλόνητος

ἀνὴρ, ὅτε τὰ βλέμματά του προσηλώθησαν ἐπὶ τῶν νεκρῶν τέκνων του καὶ ἠσθάνθη μετὰ πικρίας ὅτι ἦτο μόνος, ἀποφασίσας καὶ αὐτὸς νὰ φονευθῆ.

118.

Ἄλλ' ἡ λύπη αὕτη ἦτο παροδική. — Μ' ἐν ὄρμητικὸν κίνημα ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ χάλυβος τῶν Ῥώσων μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφοβίας μεθ' ἧς ἡ χρυσαλὶς ἔπετατο πρὸς τὴν φλόγα τὴν καταστρέφουσαν τὴν ζωὴν τῆς διетруπήθη τρόπον τινὰ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ τὰς λόγχας αἱ ὁποῖαι εἶχον θυσιάσει τὰ τέκνα του, ἔστρεψε τὸ θλιβερὸν βλέμμα του ἐπὶ τῶν ἀψύχων πτωμάτων των — καὶ ἡ ψυχὴ του ἔφυγε διὰ μιᾶς μεγάλης πληγῆς.

119.

Ἄλλόκοτος περίστασις! ἐκεῖνοι οἱ βάνουσοι καὶ ἄγριοι στρατιῶται αἵτινες ἐν τῇ ὄρμῃ των δὲν ἐφείδοντο οὔτε ἡλικίας, οὔτε φύλου, συνεκινήθησαν πρὸς στιγμὴν ἐκ τοῦ ἠρωϊσμοῦ ἐκείνου τοῦ γέροντος, ὅτε εἶδον αὐτὸν πεσόντα πρὸ τῶν ποδῶν των, πλησίον τῶν τέκνων του. Οὐδὲν δάκρυ ἐρρέυσεν ἐκ τῶν αἰμοβαρῶν καὶ φλογερῶν ὀφθαλμῶν των ἀλλ' ἐτίμησαν ἕνα ἐχθρὸν τόσο ἀνδρείως ἀψηφήσαντα τὸν θάνατον.

120.

Ὁ προμαχὼν ἐξηκολούθει τὸ πῦρ του· ὁ πασᾶς διετῆρει ἐν αὐτῷ ἀταράχως τὴν θέσιν του. Πλέον ἢ εἰκοσάκις ἀπέκρουσε τοῦς Ῥώσους καὶ ἐματαίωσε τοῦς ἀγῶνας ὅλου τοῦ στρατοῦ των. Τέλος ἠρώτησεν ἕαν τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς πόλεως ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν των. Ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἦσαν κύριοι αὐτοῦ, ἀπέστειλεν ἕνα Βάνην εἰς τὸν Ῥίβαν ἵνα ἀποκριθῆ εἰς τὴν πρόσκλησιν τὴν ὁποῖαν τῷ εἶχε κάμει ἵνα παραδοθῆ.

121. *Ἐν τοσοῦτω ἐκάθησε μὲ τὰς κνήμας ἐσταυρωμέ-*

νας, μετὰ μεγάλης ἀταραξίας, ἐν τῷ μέσῳ τῶν καιομένων ἐρειπίων, καπνίζων τὴν καπνοσύριγγά τοῦ ἐπὶ μικροῦ τάπητος. Ἡ Τρωάς δὲν εἶδε σκηνὴν τόσον φρικώδη ὡς αὐτὸς εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· μ' ὄλον τοῦτο εὖτος ὁ στωϊκὸς πολεμιστῆς διετήρησεν ἀναλλοίωτον τὴν αὐστηρὰν φιλοσοφίαν του. Ψαύων ἡσύχως τὴν γενειάδα του μὲ τὴν χεῖρα, διέεχε περίξ αὐτοῦ τὰς εὐώδεις πγοὰς τῆς καπνοσύριγγός του ὡς ἐάν εἶχε τρεῖς ζωὰς καθὼς εἶχε τρεῖς οὐράς ἵππου.

122.

Ἡ πόλις ἐκυριεύθη. — Ὀλίγον ἐσήμαινε τῶρα ὅτι αὐτὸς ἀντεῖχεν ἐν τῷ προμαχώνι αὐτῆς ἡ πεισματώδης ἀνδρία του ἔπαυσε τοῦ νὰ ἦναι ἀσπίς. Τὸ Ἰσμαήλιον δὲν ὑπάρχει πλέον! Ἡ ἀργυρὰ ἡμισέλιπνος ὠχριῶσα καταπίπτει, ὁ δὲ σταυρὸς λάμπει ἐρυθροῦς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς νίκης ἀλλὰ τὰ βάπτον αὐτὸν αἶμα δὲν εἶναι σημεῖον λυτρώσεως. Ἡ λάμψις τῶν καιομένων ὀδῶν ἀντανακλᾶται εἰς θάλασσαν αἵματος, ὡς ἡ σελήνη ἀντανακλᾶται εἰς τὰ ὕδατα.

123. *Ὅλας τὰς ὑπερβολὰς αἱ ὁποῖαι κάμνοῦσι τὴν*

ψυχὴν ν' ἀγανακτῆ, ὅλα τὰ δεινὰ τῶν ὁποίων ὁ ἀνθρώπος εἶναι αἷτιος, πᾶν ὅ,τι ἀναγινώσκομεν, ἀκούομεν ἢ ὄνειρευόμεθα περὶ τῶν δυστυχιῶν του, πᾶν ὅ,τι ἴθελε κάμει ὁ διάβολος ἐάν ἐμαίνετο, πᾶν ὅ,τι ἡ γραφίς δὲν δύναται νὰ περιγράψῃ πᾶν ὅ,τι χρησιμεύει εἰς κατοίκισιν τοῦ Ἄδου, ἢ ἄλλων τόπων λυπηρῶν ὡς εἶναι ὁ Ἄδης, ὅλας τὰς καταχρήσεις τῆς δυνάμεως τέλος κατεδικάσθη τὸ Ἰσμαήλιον νὰ

ὑποφέρει· καὶ ὅλα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς
ἑξῆς ἐφοδοῦ κυριευόμενας πόλεις.

124.

Ἐὰν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σπάνιον τι ἔχνος οἴχτου δύναται· ν' ἀναφερθῆ, ἐὰν εὐγενής τις καρδία, παραβαίνουσα τὰς σκληρὰς ἀποφάσεις τοῦ πολέμου, ἔσωσεν ἴσως ἐν τέκνον, ἢ δύο δυστυχεῖς καὶ ἀσθενεῖς γέροντας, τί σημαίνει τοῦτο διὰ μίαν καταστραφεῖσαν πόλιν, ἐν ἣ μυριοὶ δεσμοὶ ἔρωτος καὶ καθήκοντος συνετρίβησαν; Ὡ ὑμεῖς κάτοικοι τοῦ Λονδίνου καὶ καλλωπισταὶ τῶν Παρισίων, ἴδετε πόσον εὐτελὴς διασκέδασις εἶναι ὁ πόλεμος!

125.

Σκέφθητε ὅτι ἡ εὐχαρίστησις τοῦ ἀναγινώσκειν μίαν ἡμερῶδα ἀγοράζεται διὰ χιλίων ἀγωνιῶν καὶ χιλίων κακουργημάτων ἢ, ἐὰν τοῦτο δὲν σᾶς συγκινῆ, μὴ λησμονῆτε ὅτι τὸ μέλλον ἴσως σᾶς προεταμάζει παρομοίαν τύχην. Ἄλλ' οἱ φάροι, ὁ Castle-keagh κατ' τὸ δημόσιον χρέος εἶναι ὑπαιτιγμοὶ τόσον καλοὶ ὅσον αἱ ἱεραὶ διδασκαί ἢ οἱ στίχοι. Ἀνάγνωτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ συμβουλευθῆτε τὴν παροῦσαν ἱστορίαν τῆς Ἰρλανδίας, καὶ ἔπειτα — εἶπατέ μας ἐὰν ἡ δόξα τοῦ Οὐελλιγκτῶνος δύναται νὰ θεραπεύσῃ τὴν φρικώδη πείναν τῶν κατοίκων αὐτῆς.

126.

Ἐπάρχει εἰσέτι δι' ἐν πατριωτικὸν ἔθνος, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα καὶ τὸν βασιλέα του, ἐν ὑψηλὸν αἷτιον χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ· φέρετε αὐτό, ὦ Μοῦσαι, ἐπὶ τῶν λαμπροτάτων πεπερῶν σας. Μ' ὅλον ὅτι ἡ τρομερὰ ἀκρίς, ἢ Ἐρήμωσις, ἀπογυμνοὶ τοὺς ἀγρούς σας ἀπὸ τὴν χλόην των, καὶ πρᾶσαλλᾶται εἰς τὰς συγχομιδάς σας, ὅμως ἡ

ἄσχη πείνα οὐδέποτε θέλει προσεγγίσει τοῦ θρόνου· καίτοι ἡ Ἰρλανδία λιμῶνται, ὅμως ὁ μέγας Γεώργιος σταθμᾶται ἀντὶ διακοσιῶν λιτρῶν.

127.

Ἄλλ' ἄς τελειώσωμεν τὴν ὑπόθεσίν μας· — τὸ Ἰσμαήλιον δὲν ὑπῆρχε πλέον. — Δυστυχῆς πόλις! Αἱ φλόγες τῶν πυρπολουμένων πύργων τῆς ἑλαμπόν μακρόθεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰστρου, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὰ αἱματηρὰ ὑδατὰ του μέχρι τῶν ἐκβολῶν του. Αἱ φρικώδεις βοαὶ τοῦ πολέμου καὶ αἱ ὀρεῖαι κραυγαὶ τῶν θνησκόντων ἐξηκολούθουν πλήττουσαι τὸν ἀέρα· ἀλλ' αἱ βρονταὶ ἐγίνοντο ἀμυδροτέραί. Ἐκ τεσσαράκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὑπερασπισθῆ τὰ προτειχίσματα, μόνον ἑκατοντάδες τινὲς ἕζων εἰσέτι. Οἱ λοιποὶ εἶχον σιωπήσει διὰ παντός.

128.

Εἶναι ὅμως δίκαιον νὰ ἐπαινέσω τὸν Ῥωσικὸν στρατὸν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ. Ἡ ἀρετὴ περὶ τῆς ὁποίας θέλω νὰ εἶπω ἀπολαύει μεγίστης ὑπολήψεως σήμερον, ὅθεν εἶναι ἀξιέπαινος. — Τὸ ἀντικείμενον εἶναι λεπτόν, καὶ τοιαύτη θέλει εἶσθαι ἡ ἔκφρασίς μου. — Ἴσως τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ἐπικρατοῦν ψῦχος, ἢ σπάνις τοῦ ὕπνου καὶ τῶν τροφῶν, εἶχον κάμει τοὺς Ῥώσους ἐγκρατεῖς· ὀλιγίστας μόνον γυναῖκας ἐβίασαν.

129.

Πολλοὺς ἐπραξαν φόνους καὶ ἐτι πλείονας διαρπαγὰς· ἴσως ἔλαβον χώραν παραβάσεις τινὲς ἐνὸς ἄλλου ἄρθρου τοῦ δεκαλόγου, ὅμως ὀλιγώτεροι ἢ ὅσαι συμβαίνουσιν ὅτε τὸ παραλυμένον ἔθνος τῶν Γάλλων κυριεύει πόλεις ἐξ ἐφόδου· ἀλλ', ἐκτὸς ἐὰν ἡ αἰτία πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ ψῦχος ἢ εἰς τὸν οἶκτον,

δὲν ἐξεύρω πῶς συνέβη ὥστε ὅλαι αἱ κυρίαί, ἐκτὸς ἑκάστην ἢ διακοσίων, ἐξῆλθον τοῦ Ἰσμαηλίου παρθένου ὡς ἦσαν πρὸ τῆς πολιορκίας.

130.

Ἀλλόκοτά τινα λάθη ὡσαύτως ἔλαβον χώραν ἐν τῷ σκότει· τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει τὴν ἔλλειψιν φανῶν ἢ τὴν ἔλλειψιν τῆς φιλοκαλίας. Πραγματικῶς ὁ καπνὸς ἦτο τόσοσιν πυκνός, ὥστε ἦτο δύσκολον νὰ διακρίνη τις τοὺς φίλους ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλὰ τοιαῦτα πράγματα συμβαίνουσι καὶ ἔνεκα μεγάλης σπουδῆς, καὶ ὅταν ἀκόμη καὶ ἀμυδρὸν φῶς σώζη τὰς σεβασμίας καὶ σῶφρονας κυρίας· ἀλλ' ἐξ γραφαῖ παρθένοι, ἐβδομηκονταετείς, διεπαρθενεύθησαν ὑπὸ διαφόρων ἐπιλέκτων.

131.

Ἀλλ' ἐν συνόλῳ ἡ ἐγκράτεια τῶν νικητῶν ἦτο τόσοσιν μεγάλη ὥστε ἀπέτυχον τῶν ἐλπίδων των αἱ κυρίαί αἵτινες ἕως τότε εἶχον προτιμήσει τὴν ὀχληρὰν κατάστασιν τῆς « μεμονωμένης εὐτυχίας », καὶ ἔκρινον εὐλογον (ἐπειδὴ τὸ νὰ φέρωσι τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ σταυροῦ δὲν προῆλθεν ἐκ σφάλματος αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τῆς τύχης) νὰ κάμωσι δι' ἐκάστην ἐξ αὐτῶν τῶν σεμνοτύφων ἐν εἶδος σαβινικοῦ γάμου ὡς οἱ πρῶτοι Ῥωμαῖοι, ἄνευ τῆς δαπάνης τῆς γαμικῆς κλίνης.

132.

Ἠκούσθησαν ὡσαύτως αἱ φωναὶ κομφῶν τινῶν μεσηλίκων γυναικῶν. Αὐταὶ αἱ ὡς πτηνὰ ἐντὸς κλωβίων πρὸ πολλοῦ κεκλεισμέναι γυναῖκες ἦσαν χῆραι τεσσαρακονταετείς. Ἠκούσθησαν κράζουσαι μ' ἐκπληξιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου, « Διατὶ ὁ βιασμός δὲν ἀρχίζει; » Ἀλλ' ἐν ὅσῳ διήρκει ἡ δίψα τοῦ αἵματος

καὶ τῆς ἀρπάγῃς, δὲν ὑπῆρχε σχολή πρὸς διάπρα-
ξιν τῶν περιττῶν κακουργημάτων. — Ἄλλὰ τὸ εἶναι
διέφυγον ἢ ὄχι, εἶναι μυστήριον τὸ ὁποῖον μένει
θεταμμένον ἐν τῷ σκότει. Ἄλλ' ἐλπίζω ὅτι διέφυγον.

133.

Ὁ Σουβάρωφ ἦτο νικητῆς, — ἄξιός να γίνη εἰς τὸ
ἐπάγγελμά του ἐφάμιλλος πρὸς τὸν Τιμούρ ἢ τὸν
Τζιγγίς. Τὰ Μωαμεθανικά τεμένη καὶ αἱ αἰχμαί
εἶχον πυρποληθῆ ἐνώπιόν του ὡς καλάμη· τὰ τηλε-
βόλα εἰσέτι ἐβρόντων, ὅτε ἡ καθημαγμένη χεὶρ του
ἔγραφε τὴν πρώτην ἀγγελίαν, τῆς ὁποίας τὸ περιε-
χόμενον εἶχεν ὡς ἔπεται. « Δόξα τῷ Θεῷ, δόξα τῇ
αὐτοκρατείᾳ! » (ὦ αἰώνιαι δυνάμεις! ὁποῖος συνδυα-
σμός ὀνομάτων!) « Τὸ Ἰσμαήλιον εἶναι εἰς τὰς
χεῖράς μας. (1) »

134.

Νομίζω ὅτι οὗτοι εἶναι οἱ τρομερώτεροι λόγοι
τοὺς ὁποίους ἔγραψεν ἡ χεὶρ ἢ ἡ γραφίς ἐνὸς κατα-
κτητοῦ, μετὰ τοὺς « Μενέ, Μενέ, Τεκέλ » καὶ
« Οὐφαρσίν. » Ὁ Θεὸς να μὲ εὐλογήσῃ! δὲν εἶμαι
θεολόγος· ἐκεῖναι αἱ αὐστηραὶ καὶ ὑψηλαὶ λέξεις τὰς
ὁποίας ὁ Δανιὴλ ἠρμήνευσεν εἶχον γραφῆ ὑπὸ τοῦ
Κυρίου. Ὁ προφήτης δὲν ἔγραψε χάμιαν παρωδίαν
ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ἐθνῶν· — ἀλλ' αὐτός ὁ τόσον
πνευματώδης Ῥώσσοις ἐστιχοῦργησεν ὡς ὁ Νέρων
ἐπὶ ἀποτετεφρωμένης πόλεως.

135.

Ἐγραψε τὴν πολικὴν ταύτην μελωδίαν καὶ τὴν
ἐμελοποίησε μὲ τὰς προσωδίας τῶν κραυγῶν καὶ τῶν

(1) Ἐν τῷ Ῥωσικῷ πρωτοτύπῳ — « Slava bogu! slava vam! Krepost Vzala, ia, tam. »

Εἶδος στροφῆς· διότι ἦτο ποιητής.

λυγμῶν ἐλπίζω ὅτι ὀλίγοι ἄνθρωποι θέλουσι ψάλει αὐτήν, ἀλλ' ὀλίγοι θέλουσι τὴν λησμονήσει· διότι θέλω διδάξει, ἐὰν ἦναι δυνατόν, τοὺς λίθους νὰ ἐγερωθῶσι κατὰ τῶν τυράννων τοῦ κόσμου. Ἄς μὴ λεχθῆ ποτὲ ὅτι θέλομεν μείνει διὰ παντός εὐπειθεῖς τῶν θράνων μηχαναί· ἀλλ' ὑμεῖς, ὦ τέχνα τῶν τέχνων μας, ἐνθυμηθῆτε πῶς ἦσαν τὰ πράγματα πρὶν ἢ ὁ κόσμος γίνῃ ἐλεύθερος.

136.

Ἡ εὐτυχία αὕτη δὲν ἐπεφυλάχθη δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς· καὶ ἐπειδὴ, ἐν τῇ χαρᾷ τῆς χιλιετηρίδος σας (¹), θέλετε δυσκόλως πιστεύσει ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τῶρα συμβαίνουσιν ἦσαν ἀληθῆ, διὰ τοῦτο ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ σᾶς τὰ διηγιθῶ· ἀλλ' εἴθε καὶ αὕτη ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν ν' ἀπολεσθῆ μεταξύ ὑμῶν! — Ἐν τούτοις ὅμως, ἐὰν τὰ ἐνθυμῆσθε, περιφρονεῖτε τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους πλειότερον τῶν παλαιῶν ἀγρίων, οἵτινες ἔβαφον τὰ γυμνά μέλη των, ἀλλ' ὄχι μὲ αἷμα.

137.

Ὅταν οἱ ἱστορικοὶ θέλουσι σᾶς εἰπεῖ περὶ τῶν θρόνων καὶ περὶ ἐκείνων οἵτινες ἐκάθητο ἐπ' αὐτῶν, ἄς ἦναι οὗτοι οἱ λόγοι δι' ὑμᾶς ὅ,τι εἶναι δι' ἡμᾶς τὰ ὅσα τοῦ Μαρμόθ· ἐκπλαγῆτε διότι τοιαῦτα πράγματα ἦτο δυνατόν νὰ υπάρξωσιν ἐν τῷ παλαιῷ κόσμῳ, ἢ παραβάλετε αὐτὰ πρὸς τὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα τῶν Αἰγυπτιακῶν λίθων, οἵτινες εἶναι παράδοξα αἰνίγματα τῶν ὁποίων ἡ λύσις ἀφίνεται τοῖς μεταγενεστέροις,

(¹) Οἱ ὑπαινεγμοὶ πρὸς τὴν χιλιετῆ εὐδαιμονίαν, ἡ ὁποία ἀποκαλεῖται « μυστικὸς χρυσοῦς αἰὼν, » εἶναι συνήθεις ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔθθα ἢ ἀφρεσις τῶν χιλιαστῶν ἀπαρχολεῖ πολλάκις τὰς ἐφημερίδας μὲ τὰς ὀνειροπολήσεις αὐτῆς.

καὶ τὰ ὁποῖα γεννῶσι τόσας εἰκασίας περὶ τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ τῶν πυραμίδων.

138.

Ἄναγνῶστα, ἐτίρησα τὸν λόγον μου, — τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐν τῷ πρώτῳ ἄσματί μου ὑποσχέσεις. — Σὰς ἔδωκα εἰκόνας ἕρωτος, τριχυμιῶν, περιηγήσεων, πολέμων· εἰκόνας ἀκριβεῖς, ὡς θέλετε ὁμολογήσει, καὶ πρὸ πάντων ἐπικᾶς, ἐὰν ἡ ἀλήθεια δύναται νὰ γίνῃ ὑπόθεσις ἐπικῆς ποιήσεως· διότι ἐψεύσθην ὀλιγώτερον τῶν προκατόχων μου. Ψάλλω ἀμελῶς, ἀλλ' ὁ Φοῖβος ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μοὶ παρέχει μίαν χορδὴν τῆς λύρας του,

139.

μὲ τὴν ὁποίαν δύναμαι εἰσέτι νὰ κρούσω τὴν κινύραν, νὰ ἐπικρίνω ἢ νὰ λυρίσω. Ἡδυνάμην νὰ σᾶς εἴπω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβη ἢ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἴσως θέλει συμβῆ εἰσέτι εἰς τὸν Ἴρωα τούτου τοῦ μεγάλου ποιητικοῦ αἰνίγματος· ἀλλὰ ταύτην τὴν φορὰν προτιμῶ νὰ σταθῶ ἐν τῷ μέσῳ, ἀπαυδήσας τοῦ νὰ μεταβάλλω εἰς ἐρείπια τὰ ἰσχυρὰ προτειχίσματα τοῦ Ἰσμαηλίου, ἐν ᾧ ὁ Δὸν Ζουὰν ἀνεχώρησε μετ' ἀγγελίας, τὴν ὁποίαν ἀνυπομόνως περιμένουσιν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Πητρουπόλεως.

140.

Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη τιμὴ τῷ ἀπενεμήθη ὡς γέρας τῆς ἀνδρίας του, — καὶ ὡς γέρας ὡσαύτως τῆς φιλανθρωπίας του, ἥτις εἶναι ἀρετὴ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσιν ὅταν ἔχωσι τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ διακόπτωσι τὴν ὑπὸ τῆς ματαιότητος ἐμπνευσθεῖσαν σκληρότητά των. Ἡ μικρὰ του αἰγμάλωτος τῷ ἔγενεν ἀφορμὴ νὰ ἐπαινεθῆ διότι τὴν ἔσωσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν σκληροτήτων τῆς σφαγῆς. Καὶ νομίζω ὅτι αὕτη

ἡ πράξις τῷ προσέξηνσε πλείονα χαρὰν παρὰ τῷ παράσημον τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου.

141.

Ἡ ὀρφανὴ Ὀθωμανὶς ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ προστάτου αὐτῆς· διότι ἦτο ἄνευ ἀσύλου, ἄνευ γονέων καὶ ἄνευ βοηθείας· ὅλοι οἱ φίλοι αὐτῆς, ὡς ἡ τεθλιμμένη οἰκογένεια τοῦ Ἐκτορος, εἶχον ἀπολεσθῆ ἐν ταῖς μάχαις ἢ ἐπὶ τῶν προτειχισμάτων. Καὶ αὐτὸς ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς της δὲν ὑπῆρχε πλέον, — δὲν ἐμελλε πλέον ν' ἀκουσθῆ ἡ φωνὴ τοῦ Μωαμεθανοῦ ἱεροκήρυκος τοῦ προσκαλοῦντος εἰς τὴν πρᾶσυχὴν τοὺς πιστοὺς Μουσουλμάνους. Ὁ Ζουὰν δακρυρροῶν ὠρκίσθη ὅτι ἤθελε τὴν προστατεύσει καὶ ἐμείνει πιστὸς εἰς τὸν ὄρκον του.

ΛΣΜΑ ΕΝΝΑΤΟΝ.

1.

Ὡ Οὐελλιγκτῶν (ἢ — « Vilainton » — διότι ἡ φήμη προφέρει ταύτας τὰς ἥρωϊκὰς συλλαβὰς καὶ κατὰ τοὺς δύο τρόπους· ἡ Γαλλία δὲν ἠδυνήθη καὶ νὰ κατακτήσῃ τὸ μέγα ὄνομά σου, καὶ τὸ μετέβαλεν εἰς τοῦτο τὸ ἀστεῖον λογοπαίγνιον. Ἡ Γαλλία θέλει γελαῖ πάντοτε εἴτε νικήσασα εἴτε νικηθεῖσα) — ἀπολαύεις καλῶν συντάξεων καὶ πολλῶν ἐπαίνων· ἐάν τις ἐτόλμα ν' ἀμφισβητήσῃ δόξαν ὅποια εἶναι ἡ ἰδικὴ σου, ἢ ἀνθρωπότης ἤθελεν ἐγερθῆ καὶ ἤθελε κραυγᾶσει μὲ βροντώδη φωνήν· Nay! ("Οχι")⁽¹⁾.

(¹) Ἐρώτησις. Δὲν πρέπει ἄραγε ν' ἀναγνώσωμεν Ney; (Ὁ στοιχειοθέτης).

2.

Δὲν νομίζω ὅτι μετεχειρίσθης καλῶς τὸν Κιναϊρδὸν ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦ Μαρινέτου ('). Διὰ νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἐπραξας αἰσχρὰν πράξιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελεν εἶσθαι καλὸν ν' ἀναφέρῃ τις ἐπὶ τοῦ τάφου σου, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μονῇ τῆς Οὐεστμινστέρης. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον τὸ νὰ λαλήσῃ τις περὶ αὐτῶν τοιαῦτα

Σημ. Ὁ Βίρων θέτων τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἐν τῷ στόματι τοῦ στοιχειοθέτου προτίθεται νὰ δηλώσῃ τὸν σκοπὸν δι' ὃν εὐφυῶς ἐτέθη ἡ λέξις αὕτη. Ἡ Ἀγγλικὴ λέξις Nay (ἔχει) προφέρεται ἐν τῇ ποιήσει ὡς Ney, ὅπερ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ στρατάρχου τὸν ὁποῖον ὁ Οὐέλ-λιγκτων ἀφῆκε νὰ τουφεκίσωσι, παραβάς τὰς συνθήκας τῆς παραδόσεως.

(') Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Μαρινέτου ἔκαμε κρῖτον ἐν ἔτει 1817 καὶ 1818^α ἀλλ' ὅσον μᾶλλον ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀπομακρύνεται ἡμῶν, τόσο ἀναγκαιότερα καθίσταται μία σημείωσις ἐπ' αὐτῆς: Ὁ Λ. Ἰωσήφ Μαρινέτος, δικηγόρος ἐν Λουγδούνῳ καὶ ἔπειτα ἐν Διουϊῶνι (Dijon), εἶχεν ὑπηρετήσῃ μετὰ ζήλου τὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν τῶν ἑκατὸν ἡμερῶν. Καταδιωχθεὶς δὲ ὡς συννομότης ὑπὸ τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως, καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, ἀποκατέστη εἰς Βρυξέλλας ἔνθα ἔζη ὑπὸ τὸ ὄνομα Νικόλαος. Ὅτε ἔκρηξις τις εἶχε συντρίψει ἐν Παρισίοις τὴν ὕβελον τῆς ἀμάξης τοῦ λόρδου Οὐέλ-λιγκτωνος, οὗτος ὁ ὁποῖος ἐφαντάζετο δολοφονίας, ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ λόρδου Κιναϊρδου. Ζητοῦντος παρ' αὐτοῦ ἀσφαλιστήριον ἔγγραφον διὰ τὸν κύριον Μαρινέτον, ὁ ὁποῖος εἶχε δι' ἐτρυρισθῆ ὅτι ἠδύνατο ν' ἀποκαλύψῃ μίαν συνωμοσίαν κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Βατερωῶ. Τὸ ἀσφαλιστήριον ἔγγραφον ἐχορηγήθη, οὐχ ἦττον ὁ Μαρινέτος ἐκρατήθη καὶ ἐτήρειτο ἐν φυλακῇ ἐπὶ δέκα πέντε μῆνας, μὲ ὄλας τὰς διαμαρτυρήσεις καὶ τὰς αἰτήσεις τοῦ λόρδου Κιναϊρδου. Ὁ γενικὸς συνήγορος ὑπερασπισθεὶς ἐπιδεξίως τὸν Μαρινέτον συνετάλεσε πρὸ πάντων εἰς τὸ ν' ἀθωωθῆ καὶ νὰ κηρυχθῆ ἐλεύθερος ν' ἀπέλθῃ εἰς ξένην χώραν. Αἱ καταθέσεις αὐτοῦ περιστρέφοντο ἐπὶ ἀορίστων γεγονότων. Ὅλοι οἱ κατηγορούμενοι ἀπαλύθησαν, καὶ δὲν ἔμεινεν ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως εἰμὴ ἡ δευτέρα ἀπόδειξις ἣν ἔδωκεν ὁ Οὐέλ-λιγκτων ὅτι ὄλιγον ἔπρεπε νὰ βασίζηται τι: ἐν τὸν λόγον τοῦ μεγάλου ἀνδρός.

διηγήματα εἶναι κατάλληλα νὰ λέγωνται περίξ τάπη-
τος ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ τείου. Ἄλλὰ, καί τοι τὰ ἔτη σου,
ὡς ἀνθρώπου, πλησιάζουσιν εἰς τὸ τέρμα των, πράγ-
ματι σὺ, Ἐξοχώτατε, εἶσαι νέος ἤρως (1).

3.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία ὀφείλει εἰς σέ (καὶ πληρό-
νει εἰς σέ ὡσαύτως) παραπολύ· ἐν τούτοις ὁμως
εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ἡ Εὐρώπη σοὶ ὀφείλει πλειό-
τερον ἔχεις ἐπανορθώσει τὸ σκῆπτρον — τῆς νομι-
μότητος, στήριγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι πλέον τόσον
ἀσφαλές ὅσον τὸ πάλαι. Ἡ Ἰσπανία, ἡ Γαλλία καὶ
ἡ Ὀλλανδία εἶδον καὶ ἠσθάνθησαν πόσον στερεὰ
εἶναι ἡ ἐπανάρθωσίς σου. Τὸ Βατερλῶ κατέστησε τὸν
κόσμον ὀφειλέτην σου (ἐπεθύμουν νὰ ἐψαλλον οἱ
ποιηταί σου ὀλίγον καλλήτερον ταύτην τὴν μάχην).

4.

Εἶσαι — « ὁ ἄριστος τῶν μαιοφόνων » ἀλλὰ μὴ
σκιρτᾷς, ἡ φράσις εἶναι τοῦ Σαξπήρου καὶ δὲν τὴν
ἐφαρμόζω κακῶς· ὁ πόλεμος εἶναι τέχνη ἀποκεφα-
λισμοῦ καὶ σφαγῆς, ἐκτός ἐὰν ἡ δικαιοσύνη καθιε-
ροῖ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ. Ἐάν ποτε ἐφάνης γενναῖος, ὁ
κόσμος θέλει κρίνει περὶ τούτου καὶ ὄχι οἱ κύριοι
τοῦ κόσμου, καὶ θέλω ὑπερχαρῆ μανθάνων τίς ἐκέρ-
δησε διὰ τοῦ Βατερλῶ, ἐκτός σοῦ καὶ τῶν σῶν.

5.

Δὲν εἶμαι κόλαξ, — ἐχορέσθης κολακείας, τὴν
ὁποίαν λέγουσιν ὅτι ἀγαπᾷς, — καὶ τοῦτο δὲν εἶναι
θαυμαστόν· ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ὅλος ὁ βίος ὑπῆρξε
σειρὰ ἐφόδων καὶ κανονοβολισμῶν, ἀπαυδήσας εἰς τὸ
τέλος τῆς βροντῆς, πρέπει νὰ καταπή τὸν ἔπαινον

(1) Ὁ Οὐέλλιγκτων ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1769.

πλέον έκουσίως παρά τὴν σάτυραν· θέλει ἀγαπᾶ νὰ ἐπαινῆται δ' ἕκαστον εὐτυχὲς σφάλμα του, καὶ ν' ἀποκαλῆται « ὁ σωτὴρ τῶν ἐθνῶν » τῶν μήπω σωθέντων, καὶ ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς ἔτι δούλης Εὐρώπης.

6.

Ἐτελείωσα· ἤδη ὑπαγε νὰ γευματίσης ἐκ τῶν σκευῶν τῆς τραπέζης τῶν δωρηθέντων σοι ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος τῆς Βρασιλίας (¹), καὶ στείλον· εἰς τὴν πρὸ τῆς θύρας σου φρουρὰν λείψανά τινα τῶν ἡδέων ἐδεσμάτων σου· ὁ ἀποτελῶν τὴν φρουρὰν σου στρατιώτης ἐπολέμησε, καὶ πρὸ πολλοῦ δὲν ἐγευματίσει τόσον καλῶς. Καὶ ὁ λαὸς ὡσαύτως, λέγουσι, πάσχει ἐκ τῆς πείνης. Εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι εἶσαι ἄξιος τοῦ σιτηρεσίου σου· ἀλλὰ, παρακαλῶ, δὸς ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ἔθνος.

7.

Δὲν ἀξιῶ νὰ ἐπικρίνω· ἀνὴρ τόσον μέγας οἷος σὺ εἶσαι, μιλόρδε δούξ, εἶναι ὑπέρτερος πάσης ἐπικρίσεως. Ὁ μέγας Ῥωμαϊκὸς χαρακτήρ τοῦ Κιγκινάτου ἔχει ὀλίγην μόνον σχέσιν μετὰ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν· μ' ὅλον ὅτι ὡς καλὸς Ἴρλανδὸς ἀγαπᾶς τὰ γαιόμηλα, δὲν ἔχεις χρείαν νὰ φυτεύσης αὐτὰ μετὰς ἰδίας σου χεῖρας· ἡ τιμὴ τῶν πεντακοσίων χιλιάδων λιρῶν διὰ τὸν σαβινικὸν ἀγρόν σου, εἶναι πολὺ ἀκριβή! — Ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλεις προσβληθῆ.

8.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες αἰείποτε κατεφρόνησαν τὰς μεγάλας ἀμοιβάς. Ὁ Ἐπαμινώνδας ἔσωσε τὰς Θήβας του, καὶ ἀπέθανε μὴ καταλιπὼν μηδὲ τὴν δαπάνην τῆς ταφῆς του. Ὁ Οὐασιγκτὼν ἔλαβε μόνον εὐχαρι-

(¹) Μετὰ μίαν νίκην ἐν Ἰσπανίᾳ.

στίσεις και τίποτε πλειότερον, ἐκτὸς τῆς καθαρᾶς και τῆς τόσον σπανίας δόξης τοῦ ὅτι ἠλευθέρωσέ τὴν πατρίδα του. Καὶ ὁ Πίττ ἔσχε τὴν ὑπερηφάνειάν του, και ὡς μεγάλθυμος ὑπουργὸς τοῦ κράτους, ἐφημίσθη ὡς καταστρέψας δωρεάν τὴν Μεγάλην Βρετανίαν.

9.

Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔσχε ποτὲ τοιαύτην εὐκαιρίαν καὶ οὐδεὶς κατεγράσθη αὐτῆς πλειότερον, ἐκτὸς τοῦ Ναπολέοντος· ἠδύνασο νὰ ἐλευθερώσῃς τὴν πεπτωκυῖαν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν ἐνότητά τῶν τυράννων, και νὰ εὐλογῆσαι ἀπὸ ἀκτὴν εἰς ἀκτὴν — πλὴν τώρα — ποῖα εἶναι ἡ δόξα σου; — Θέλει ἄραγε ψάλλει αὐτὴν ἡ μουσα — ἤδη — ὅτε ἔπαυσαν αἱ μάταιαι ἐπευφημήσεις τοῦ ὄχλου; Ὑπαγε, ἄκουσον τὰς κραυγὰς τῆς λιμωττούσης πατρίδος σου, — ἰδὲ τὸν κόσμον! και καταράσθητι τὰς νίκας σου!

10.

Ἐπειδὴ τὰ νέα ἄσματά μου ἔχουσιν ὑπόθεσιν πολεμικὰ ἀνδραγαθήματα, εἰς σὲ καταδέχεται ἡ εἰλικρινὴς Μούσα ν' ἀφιερῶσθαι τὰς ἀληθείας τὰς ὁποίας δὲν θέλεις ἀναγνώσει ἐν ταῖς ἐφημερίσιν, ἀλλὰ τὰς ὁποίας εἶναι καιρὸς νὰ διδάξῃς εἰς τὴν μίσθαρνον φυλὴν τὴν παχυνομένην ἐκ τοῦ αἵματος και τῶν χρεῶν τῆς πατρίδος τῆς. Ταῦτα πρέπει νὰ εἶπῃς και — δωρεάν — ἔκαμες μεγάλα πράγματα, ἀλλὰ μὴ ἔχων μεγάλην ψυχὴν, ἀφῆκας τὰ μεγαλιήτερα ἀνεκτέλεστα — και κατέστρεψας τὴν ἀνθρωπότητα.

11.

Ὁ Θάνατος γελᾷ — Ὑπαγε μελέτησον ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι φαντάζονται τὸ ἄγνωστον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κρύπτει τὸ περσλὸν,

Φμοιάζον μὲ δύσαντα ἥλιον μέλλοντα ἴσως νὰ γεν-
νήσῃ ἄλλοθι λαμπρότεραν αὐγὴν!.. — Ὁ Θάνατος
γελᾷ δι' ὅλα ἐκεῖνα ἕνεκα τῶν ὁποίων σὺ κλαίεις. —
Παρατήρησον τοῦτο τὸ ἀντικείμενον τοῦ παγκοσμίου
τρόμου τοῦ ὁποίου ἡ ἀπειλητικὴ ῥομφαία παγώνει
τοὺς θνητοὺς, καί τοι οὔσα ἐν τῇ θήκῃ της! παρα-
τήρησον πόσον φρικτῶς μορφάζει τὸ ἀνευ χειλέων
καὶ ἄπνουν στόμα του!

12.

Παρατήρησον μετὰ ποίας περιφρονήσεως ὁ Θάνα-
τος γελᾷ βλέπων σε! Καὶ ὅμως οὗτος ὁ σκελετός
ἦτο ποτὲ ὅ,τι σὺ τῶρα εἶσαι. Δὲν δύναταί τις νὰ
εἴπῃ ὅτι γελᾷ ἀπὸ τὸ ἐν οὔς εἰς τὸ ἕτερον, κατὰ
τὴν κοινὴν φράσιν· διότι τὸ πρόσωπόν του δὲν ἔχει
πλέον ὤτα. Ἡ ἀλλόκοτος μορφή του πρὸ πολλοῦ
ἔπαυσε τοῦ ν' ἀκούῃ, ἀλλὰ εἰσέτι γελᾷ — καί, ὅταν ὁ
ἄνθρωπος ἀπογυμνοῦται τοῦ λευκοῦ μέλανος ἢ χαλ-
κόχρου δέρματός του, τὸ ὁποῖον περιβάλλει αὐτόν, —
ὡς μανδύας πολυτιμότερος παντός μανδύου ὑπὸ τοῦ
ῥάπτου κατασκευαζομένου, — τὰ ἄσαρκα ὀστέα του
μορφάζουσιν.

13.

Οὕτω γελᾷ ὁ Θάνατος. — Ἡ εὐθυμία του εἶναι
λυπηρὰ, ἀλλ' ὅμως εἶναι τοιαύτη. Μὲ τοιοῦτον πα-
ράδειγμα, διὰ τί ἡ ζωὴ δὲν ἤθελεν εὐχαριστηθῆ μιμου-
μένη τὴν ἀνωτέραν αὐτῆς γελῶσα καὶ καταπατοῦσα
ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς τὰ οὐτιδανὰ ὄντα τὰ ὁποῖα
ἐκλείπουσι καθ' ἐκάστην ὡς οἱ πομφόλυγες εἰς ὠκεα-
νὸν μικρότερον τοῦ αἰωνίου κατακλυσμοῦ, τοῦ κατα-
βροχθίζοντος τοὺς ἡλίους ὡς ἀπλᾶς ἀκτῖνας, — τοὺς
κόσμους ὡς άτομα, — τὰ ἔτη ὡς ὥρας;

14.

Ἵπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν! ἰδοὺ τὸ ζήτημα, λέγει ὁ Σαξπῆρος, ὁ ὁποῖος τώρα εἶναι τοῦ συρμοῦ. Δὲν εἶμαι· οὔτε Ἀλέξανδρος οὔτε Ἐφεστίων· καὶ ποτὲ δὲν ἠγάπησα παραπολὺ τὴν ἀφηρημένην δόξαν· ἀλλ' ἤθελον προτιμήσει νὰ ἔχω μᾶλλον εὐπεφίαν παρὰ τὸν καρκίνον τοῦ Βοναπάρτου. — Ὅταν δύναμαι νὰ φθάσω εἰς τὸ αἴσχος ἢ εἰς τὴν δόξαν διὰ μέσου πεντήκοντα νικῶν, ἀλλ' ἐστερημένος ὀρέξεως— εἰς τί ἤθελέ μοι χρησιμεύσει τὸ ἐνδοξον ὄνομα;

15.

« O dura ilia messorum! » — « ὦ σεῖς, σκληρὰ ἐντόσθια τῶν θεριστῶν! » — Μεταφράζω πρὸς ὠφέλειαν τῶν γινωσκόντων τί ἐστὶ δυσπεψία, — ἡ ἐσωτερικὴ ἐκείνη ἐριννὺς ἣτις κάμνει νὰ ρέωσιν ὅλα τὰ ὕδατα τῆς Στυγὸς διὰ μέσου ἐνὸς μικροῦ ἥπατος. Ὁ ἰδρὼς τοῦ χωρικοῦ εἶναι ἀντάξιος τῷ κτήματι τοῦ κυρίου του. Ἄς ἐργάζεται ὁ εἷς διὰ νὰ κερδαῖνῃ τὸν ἄρτον του, ἄς βασανίζεται ὁ ἕτερος διὰ νὰ λαμβάνῃ τὰ ἐνοικιά του· ὁ κάλλιον κοιμώμενος πρέπει νὰ ἦναι ὁ πλέον ἡχαριστημένος.

16.

— « Ἵπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν; » — Πρὶν ἢ ἀποφασίσω, ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τί εἶναι τὸ ὑπάρχειν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διασκεπτόμεθα πολὺ μακρὰν, καὶ νομίζομεν ὅτι ἐπειδὴ βλέπομεν, εἴμεθα πανόπται! Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν θέλω συγκαταταχθῆ οὐδέτέρωσσε μέχρις οὗ ἴδω σύμφωνα ἀμφοτέρω τὰ μέρη. Ἐντούτοις ὅμως κλίνω ἐνίοτε νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ὁ θάνατος μᾶλλον παρὰ ἀπλῆ ὑπόθεσις ἀναπνοῆς.

17.

« Τί ἐξεύρω ; » Τοιοῦτον ἦτο τὸ ἀξίωμα τοῦ Montaigne, ὡς ἦτο καὶ τὸ τῶν πρώτων ἀκαδημαϊκῶν· μία τῶν προσφιλῶν αὐτοῖς παραδοξολογιῶν ἦτο ὅτι ὁ,τι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ γνωρίσῃ εἶναι ἀμφίβολον. Ἡ βεβαιότης δὲν ὑπάρχει, καὶ τοῦτο εἶναι τόσον θετικὸν ὅσον οὐδεμία ἄλλη ἀνθρωπίνη κατάστασις· τόσον ὀλίγον ἐξεύρομεν τί κάμνομεν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, ὥστε ἀμφιβάλλω ἐὰν ἡ ἀμφιβολία αὐτὴ εἶναι ἀμφιβολία.

18.

Εἶναι ὠραῖον ταξείδιον, ἴσως, τὸ νὰ πλέωμεν, ὡς ὁ Πύρρων, ἐπὶ θαλάσσης φιλοσοφικῶν θεωριῶν· ἀλλὰ τί ποιητέον ἐὰν τὸ ὠθοῦν ἡμᾶς ἰστίον καταβυθίσῃ τὸ πλοιάριον; Οἱ σοφοί σας δὲν γινώσκουσι πολὺ καλῶς τὴν ναυτιλίαν, τὸ δὲ κολυμβᾶν ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν σκέψεων ἐπὶ τέλους καταπονεῖ τὸν ἄνθρωπον. — Λιμὴν ἤρεμος πλησίον τῆς ἀκτῆς, ὅπου κύπτει τις πρὸς συλλογὴν ὠραίων κογχυλῶν, εἶναι προτιμητέος διὰ τοὺς δειλοὺς κολυμβητάς.

19.

« Ἄλλ' ὁ οὐρανός, ὡς λέγει ὁ Κάσσιος (¹), ἵσταται ὑπεράνω πάντων. — Ὅθεν ἄς μὴ ὀμιλῶμεν πλέον περὶ τούτου, ἄς προσευχηθῶμεν. » Ἐχομεν νὰ σώσωμεν ψυχὰς ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Εὐας καὶ τοῦ Ἀδάμ, οἱ ὅποιοι εἴλκυσαν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸν τάφον, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἰχθύς, τὰ ζῶα καὶ τὰ πτηνά· « Ἡ πτώσις τοῦ στρουθίου ἐγένετο κατ' ἰδιαιτέραν πρόνοιαν, καὶ τοι ἀγνοοῦμεν πῶς ἤμαρτεν —

(¹) Ἐν τῇ σκηνῇ τῆς μέθης του (Ἐθελ. πράξ. β').

ἴσως διότι ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ δένδρου τοῦ ὁποίου τοὺς καρποὺς ἡ Εὐα ἐπεζήτηει τόσον ἀπλήστως.

20.

ὦ ὑμεῖς, ἀθάνατοι θεοί! τί εἶναι ἡ θεογονία; ὦ σὺ, θνητὲ ἄνθρωπε! τί εἶναι ἡ φιλανθρωπία; ὦ κόσμε, παρῶν καὶ παρελθῶν, τί εἶναι ἡ κοσμογονία; Τινὲς μὲ κατηγορήσαν ὡς μισάνθρωπον, καὶ ὁμῶς δὲν ἐξεύρω πλέον τοῦ ξύλου, ἐξ οὗ κατεσκευάσθη ἡ τράπεζα ἐφ' ἧς νῦν γράφω, τί θέλουσι νὰ εἴπωσιν! Ἐννοῶ τί ἐστὶ λυκανθρωπία⁽¹⁾, διότι ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταμορφώσεως οἱ ἄνθρωποι εὐκόλως γίνονται λύκοι.

21.

Ἄλλ' ἐγὼ, ὁ πραύτατος, ὁ ἡσυχώτατος τῶν ἀνθρώπων, ὡς ὁ Μωϋσῆς ἢ ὁ Μελάγχθων, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἔπραξά τι παραπολὺ δυσάρεστον τοῖς ἄλλοις, — καὶ ὁ ὁποῖος (καὶ τοι ἀκολουθήσας ἐνίοτε τὴν κλίσιν τοῦ σώματος ἢ τοῦ πνεύματός μου) εἶχον πάντοτε τάσιν τινὰ πρὸς τὸν οἶκτον — διατί νὰ ὀνομάζωμαι ὑφ' ὑμῶν μισάνθρωπος; ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι μὲ μισοῦσι, καὶ ὄχι ἐπειδὴ ἐγὼ μισῶ τοὺς ἄλλους. — ἀλλ' ἐνταῦθα ἄς σταθῶμεν.

22.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ καλὸν μας ποίημα· διότι ὑποστηρίζω ὅτι εἶναι ἀληθῶς καλὸν, οὐ μόνον ἐν τῇ ὑποθέσει ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ, μ' ὅλον ὅτι μέχρι τοῦδε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐννοοῦσι καλῶς οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο. Ἄλλὰ μετὰ παρέ-

(¹) Εἶδος ζωοπαθείας, παράδοχος ἀσθένεια διαρκούσης τῆς ὁποίας ὁ ἀσθενῶν νομίζει ὅτι εἶναι ζῶον τοῦ ὁποίου καὶ μιμεῖται τὴν φωνήν, τὰς κινήσεις καὶ τὰς ἐξεις. Ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ ὁποῖος ἐνόμιζεν ἐκυτὸν βῆα, ἔπασχεν ἐξ ζωοπαθείας.

λευσιν χρόνου τινός ἢ ἀλήθεια θέλει φανῆ μ' ὄλον αὐτῆς τὸ ὕψος, μέχρις οὗ δὲ φανῆ, πρέπει ν' ἀρκεσθῶ μετέχων τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἐξορίας αὐτῆς.

23.

Ὁ ἦρωσ μου (καὶ νομίζω, ἀγαθὲ ἀναγνώστα, ὅτι εἶναι καὶ ἰδικός σου) — ἀφέθη ὑφ' ἡμῶν ὁδοιπορῶν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τῶν ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου Πέτρου πεπολιτισμένων ἀγρίων, οἱ ὅποιοι μέχρι τῆς σήμερον ἀνεδείχθησαν μᾶλλον ἀνδρείοι ἢ νουνεχεῖς. Ἐξεύρω ὅτι τὸ ἰσχυρὸν κράτος αὐτῶν κατέκτησεν ἤδη πολλὰς κολακείας, καὶ τὰς τοῦ Βολταίρου, καὶ τοῦτο εἶναι λυπηρὸν τὸ κατ' ἐμέ, θεωρῶ ἕνα ἀπόλυτον μονάρχην ὅχι ἀπλῶς ὡς βάρβαρον, ἀλλ' ἔτι χείρονα.

24.

Θέλω καταπολεμήσει, τοῦλάχιστον διὰ λόγων, (καὶ — ἐὰν ἤθελε παρουσιασθῆ εὐκαιρία, δι' ἔργων) ἐκείνους οἵτινες κηρύττουσι πόλεμον κατὰ τῶν ἰδεῶν σκληρότατοι δ' ἐχθροὶ τῶν ἰδεῶν εἶναι καὶ ἦσαν πάντοτε οἱ τύραννοι καὶ οἱ συκοφάνται. Δὲν ἐξεύρω τίς θέλει ἐξέλθῃ νικητῆς ἐκ ταύτης τῆς πάλης· ἐὰν δ' ἡμῖν κάτοχος τοιαύτης προγνώσεως, αὕτη δὲν ἤθελε καταστρέψει ποσῶς τὸ εἰλικρινές καὶ δίκαιον μῖσος τὸ ὅποιον ὤμοσα κατὰ παντὸς δεσποτισμοῦ παρ' ὅλοις τοῖς ἔθνεσιν.

25.

Ὅχι διότι θέλω νὰ κολακεύσω τὸν λαόν· ὑπάρχουσιν ἄνευ ἐμοῦ ἀρκετοὶ δημαγωγοὶ καὶ ἀσεβεῖς, δυνάμενοι ν' ἀνατρέψωσιν ὅλα τὰ κωδωνοστάσια καὶ νὰ θέσωσιν ἀντ' αὐτῶν ἀνοησίαν τινὰ ἰδικήν των. Ἄγνοῶ ἐὰν κατὰ τὸ χριστιανικὸν δόγμα τὸ ὅποιον εἶναι ἀυστηρὸν, οἱ σπεύροντες τὸν πυρρῶνισμόν θερί-

ζουσι τὸν Ἄδην· ἐπιθυμῶ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἦναι ἐλευ-
θεροὶ τόσον ἐκ τῆς τυραννίας τοῦ ὄχλου ὅσον καὶ
ἐκ τῆς τῶν ἡγεμόνων, — νὰ ἦναι ἀπηλλαγμένοι
τῆς τυραννίας καὶ ὑμῶν καὶ ἐμοῦ.

26.

Ἡ συνέπεια εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἀνῆκω εἰς κάμ-
μίαν μερίδα, θέλω λυπήσει ὅλας τὰς μερίδας· δὲν
πειράζει· — οἱ λόγοι μου τοῦλάχιστον εἶναι εἰλικρι-
νεῖς, καὶ πλέον σύμφωνοι μὲ τὴν καρδίαν μου παρὰ
ἐὰν ἐζήτησαν νὰ ἰστιοδρομήσω πρὸ τοῦ ἀνέμου. Ὅ μὴ
ἔχωντι νὰ κερδήσῃ δύναται νὰ μὴ κάμνη χρῆσιν
οὐδενὸς τεχνάσματος· ὁ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ δεσμεύσῃ
τοὺς ἄλλους καθὼς καὶ νὰ δεσμευθῇ αὐτὸς δύναται
νὰ ἐπικρίνῃ ὅσον θέλῃ, ὡς θέλω πράξει· — ὅθεν δὲν
θέλω ἐνώσει τὴν φωνήν μου μὲ τὰς κραυγὰς τῶν
θῶων τῆς τυραννίας.

27.

Αὕτη ἡ πρὸς τοὺς θῶας σύγκρισις τῶν ὑπερα-
σπιστῶν τῆς τυραννίας μοὶ φαίνεται ὀρθοτάτη. Διότι
ἤκουσα τοὺς θῶας ὠρουμένους ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς
Ἐφέσου εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς ὠρύνονται
ἐκεῖνοι οἱ μίσθαρνοὶ καὶ χαμερπεῖς ὀψῶναι τῆς ἐξου-
σίας, οἵτινες ζητοῦσι μίαν λείαν ἵνα φάγῃσι τὰ λεί-
ψανα αὐτῆς, ἀφ' οὗ οἱ κύριοί των, πρὸς τοὺς ὁποίους
φέρουσιν αὐτὴν, καταφάγῃσι τὸ πλεῖστον μέρος.
Ἐν τούτοις ὅμως οἱ δυστυχεῖς θῶες, οἱ ἐπιδέξια
προμηθευταὶ τοῦ λέοντος, δὲν εἶναι τόσον μικροὶ
ὅσον τὰ ἀνθρώπινα ἔντομα τὰ ὅποια προμηθεύουσι
λείαν ταῖς ἀράχλαις.

28.

ὦ ἀγαθὲ λαέ! ἐὰν μόνον ὑφώσης τὸν βραχίονά
σου, θέλεις ἐξαφανίσει τὸν ἰστὸν τῆς ἀράχνης· ἀφ'

οὗ δὲ στερηθῆ τοῦ ἰστοῦ, τότε τὸ δηλητήριο καὶ οἱ πόδες αὐτῆς τῇ καθίστανται ἀνωφελείς. — Ὡ ἀγαθὲ λαέ, ἢ μᾶλλον λαοί, προσέξατε εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγω ὑμῖν — προχωρεῖτε ἀδιακόπως· ὁ ἰστός τούτων τῶν φαρμακερῶν ἀραχνῶν θέλει ἐκτείνεσθαι καθ' ἐκάστην μέχρις οὗ ὑμεῖς συνασπισθῆτε. Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν εἰσέτι, ἐκτὸς τῆς Ἰσπανικῆς μυίας καὶ τῆς Ἀττικῆς μελίσσης νύττει ἰσχυρῶς μὲ τὰ κέντρα του ἵνα γίνῃ ἐλεύθερος.

29.

Ὁ Δὸν Ζουὰν, ὁ ὁποῖος εἶχε διαπρέψει ἐν τῇ τελευταίᾳ σφαγῇ, ἀφέθη ὑφ' ἡμῶν κομίζων τὴν ἀγγελίαν του ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ χύσις τοῦ αἵματος ἀνεφέρετο ὡς συνήθως ἀναφέρεται ἢ ῥοῇ τοῦ ὕδατος. Τὰ πτώματα, τὰ σεσωρευμένα ὡς ἢ ἐπὶ τῶν καταστραφεισῶν πόλεων ἄσβεστος, δὲν ἐχρησίμευον εἰς ἄλλο εἰμῆ εἰς τὸ νὰ διασκεδάζωσι τὰς ὥρας τῆς ἀργίας τῆς ὡραίας Αἰκατερίνης, ἢ ὁποία ἐθεώρει τὴν μάχην τῶν λαῶν ὡς ἀπλῆν ἀλεκτορομαχίαν, φιλοτιμουμένη μόνον νὰ βλέπῃ ὅτι οἱ ἰδικοὶ τῆς ἀλέκτορες ἔμενον ἀκράδαντοι ὡς βράχοι.

30.

Ὁ Ζουὰν ὠδοιπόρει ἐν τινι κιμπίτκα (ἢ ὁποία εἶναι κατηραμένον εἶδος ἀμάξης ἀνευ ἐλατηρίων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὅτε κυλίστα ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους δὲν ἀφίνει οὐδὲν ὄστοῦν ἀβλαβές). Ὀνειροπόλει περὶ δόξης, ἱπποτείας, βασιλέων, καὶ περὶ παρασήμων μὲ τὰ ὁποῖα ἔμελλε νὰ κοσμηθῆ, τέλος πάντων ἐσκέπτετο περὶ ὅλων ὅσα εἶχε πράξει· ἐπεθύμει ὥστε αἱ ταχυδρομικαὶ ἄμαξαι νὰ εἶχον καθίσματα ἐστρωμένα μὲ προσκεφάλαια πλήρη πτερῶν ὅταν ὀδοιπορῶσι διὰ κακῶν ὁδῶν.

31.

Εἰς ἕκαστον τίναγμα, — καὶ συνέβαινον πάμπολλα, — ὁ Ζουάν ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν μικρὰν προστατευομένην αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἤθελεν ὥστε αὐτὴ νὰ ὑπέφερεν ὀλιγώτερον αὐτοῦ ἐν ἐκείναις ταῖς χαλεπαῖς ὁδοῖς ταῖς ἐγκαταλελειμμέναις εἰς τὰς τροχιάς τῶν ἀμαξῶν, εἰς τοὺς χάλικας καὶ εἰς τὴν ἀξιέραστον φύσιν, ἣ ὁποία δὲν εἶναι καλὴ λιθοστρώτις καὶ ἣ ὁποία δὲν δέχεται πλοιάριόν τι εἰς τὰς διώρυγὰς της, ἐν ταῖς χώραις ἐνθα ὁ Θεὸς λαμβάνει ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ ἰχθυοτροφεῖα.

32.

Τούλάχιστον δὲν πληρόνει ἐνοίκιον, καὶ ἔχει ὅλα τὰ δυνατὰ δικαιώματα νὰ ᾔηται ὁ πρῶτος ἐκ τῆς τάξεως ἐκείνων τοὺς ὁποίους καλοῦμεν — εὐγενεῖς ἐκμισθωτὰς γαιῶν, — οἵτινες ὀλοτελῶς κατεστράφησαν ἀφ' ὅτου ἐσχάτως δὲν ἐπληρώθησαν ποσῶς ἐνοίκια· οἱ εὐγενεῖς εὐρίσκονται ἐν λυπηρᾷ κρίσει οἱ δ' ἐκμισθωταὶ τῶν γαιῶν δὲν δύνανται ν' ἀνεγείρωσι τὴν Δήμητρα μετὰ τὴν πτώσιν αὐτῆς· ἔπεσε μετὰ τοῦ Βοναπάρτου. — Ὅποιοι παράδοξοι σχέψεις γίνονται ὅταν τις βλέπη αὐτοκράτορας πίπτοντας μετὰ τοῦ βρόμου.

33.

Ἄλλ' ὁ Ζουάν ἔστρεφε τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν ὠραίαν ὄρφανὴν τὴν ὁποίαν εἶχε σώσει ἀπὸ τὴν σφαγὴν — ὁποῖον τρόποιον! ὦ ὑμεῖς οἵτινες ἐγειρέτε αἰμόφυρτα μνημεῖα, ὡς Ναδὶρ — Σάχ, ὁ ἠδυπαθὴς Σοφῆς, ὁ ὁποῖος, ἀφ' οὗ μετέβαλε τὴν Ἰνδικὴν εἰς ἀπέραντον ἔρημον καὶ μόλις ἀφῆκεν ἐν κύπελλον καφὲ τῷ Μογούλῳ πρὸς παραμυθίαν αὐτοῦ, ἐφα-

ἠεύθη ἐπειδὴ, ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, εἶχε πάθη ἐκ δυσπεψίας (¹).

34.

ὦ ὑμεῖς! ἢ ἡμεῖς! ἢ αὐτή! ἢ αὐτός! σκέφθητε ὅτι μία ζωὴ τὴν ὁποῖαν ἐσώσατε, μάλιστα εἰάν ἀνήκη εἰς νέαν καὶ ὠραίαν κόρην, σὰς πλουτίζει μὲ ἡδυτέραν ἀνάμνησιν παρὰ αἱ θαλερώτεραι δάφναι αἱ ὁποῖαι ἀνεφύησαν ἀπὸ ἕδαφος παχυνθὲν ἐκ πτωμάτων — ναί, ἢ τοιαύτη ἀνάμνησις εἶναι γλυκυτέρα ὄλων τῶν ἐγκωμίων τῶν ῥητόρων καὶ τῶν ποιητῶν. Εἰς μάτην ὄλαι αἱ λύραι ἤθελον προσάσει τοῖς ὕμνοις τοῦ Ἀπόλλωνος· εἰάν ἡ καρδία ὑμῶν δὲν ἀποτελεῖ χορὸν, ἢ δόξα δὲν εἶναι εἰμὴ μάταιος θόρυβος.

35.

ὦ ὑμεῖς, μεγάλοι συγγραφεῖς, λαμπροὶ καὶ πολυτομοὶ ὑμεῖς, οἱ δυσμύριοι καθημερινοὶ γραφεῖς, τῶν ὁποῖων αἱ σάτυραι, οἱ τόμοι, αἱ ἐφημερίδες μᾶς φωτίζουνσιν, εἴτε ἢ κυβέρνησις σὰς ἀγοράζει καὶ σὰς πληρόνει ἴν' ἀποδεικνύητε εἰς τὸ κοινὸν ὅτι τὸ χρέος δὲν μᾶς κατατρώγει· εἴτε βαδίζοντες τραχέως ἐπὶ τῶν ποδῶν τῶν αὐλικῶν, ἐζῆτε δημοσιεύοντες εἰς τὰ δημῶδη φύλλα σας τὸν λιμὸν τοῦ ἡμίσεος βασιλείου.—

36.

ὦ ὑμεῖς, μεγάλοι συγγραφεῖς! — « A propos de hottes (²), ἐλησμόνησα τί ἤθελον νὰ εἶπω, ὡς συνέβη ἐνίοτε εἰς σοφωτέρους ἐμοῦ· ἤτό τι κατάλληλον εἰς τὸ νὰ πραύνη πᾶσαν ὀργὴν εἰς τοὺς στρατῶνας, τὰ ἀνάκτορα ἢ τὰς καλύβας. Βεβαίως ἤθελεν ἀπολεσθῆ, καὶ ταῦτο μὲ παρηγορεῖ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς μνή-

(¹) Ἐφρονεῦθη ἔν τινι συνωμοσίᾳ ἀφ' οὗ εἶχε κατανητῆσαι μέχρι παραφροσύνης ἕνεκα πολυχρονίου δυσκοιλιότητος.

(²) Γαλλικὴ φράσις = ἀκαιτίως, ἀνευ ἀφορμῆς τινός.

μης μου, μ' ὄλον ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐμελλον νᾶ
σᾶς εἶπω ἦτο ὑπὲρ πᾶσαν ἀξίαν.

37.

Ἄλλ' ἄς ἀρήσωμεν αὐτό· θέλει ἀνευρεθῆ ποτὲ
μετὰ τῶν ἄλλων λειψάνων ἀρχαίου τινὸς κό-
σμου, ἀφ' οὗ οὗτος ὁ κόσμος γίνῃ ἄνω κάτω, ἀνα-
τραπῆ, κατατριβῆ, ψιθῆ, τηγανισθῆ ἢ κατακαῆ ἀνα-
στραφεῖς ἐφ' ἑαυτοῦ ἢ πνιγείς ὡς ὄλοι οἱ προηγού-
μενοι κόσμοι οἵτινες ἐξεβλήθησαν ἀπὸ — καὶ ἐρρίφθη-
σαν πάλιν εἰς — τὸ χάος, ἐπίστρωμα τὸ ὅποιον
θέλει μᾶς καλύψει ὄλους.

38.

Οὕτω λέγει ὁ Κουδιέρος· καὶ ἔπειτα, ἀναγεννηθεῖς
διὰ νέας πλάσεως, οὗτος ὁ κόσμος θέλει ἀναφανῆ
μετὰ τινος ἀρχαίας καὶ μυστηριώδους παραδόσεως
τῶν καταστραφέντων καὶ μεινάντων ἐν ἀμφιβολίᾳ
πραγμάτων, ὁμοιαζούσης πρὸς τὰς γνώσεις τὰς ὁποίας
ἡμεῖς αὐτοὶ διετηρήσαμεν περὶ τῶν Τιτάνων καὶ τῶν
Γιγάντων, ἀνδρῶν ἑκατοντάδας τινὰς ποδῶν τὸ ὕψος,
ἵνα μὴ εἶπω χιλιάδας, — περὶ τῶν μαμμουθ⁽¹⁾, καὶ
τῶν πτερωτῶν κροκοδείλων σας.

39.

Ἄ! ἐὰν Γεώργιος ὁ Τέταρτος ἤθελε τότε ἐκταφῆ,
πόσον ἤθελον ἐκπλαγῆ οἱ νέοι κάτοικοι τοῦ νέου
τούτου κόσμου βλέποντες τοῦτο τὸ παμμέγιστον
σῶμα (διότι αὐτοὶ θέλουσιν ἔχει μικρότατον ἀνά-
στημα)! Οἱ κόσμοι κάμνουσιν ἐξαμβλώματα ὅταν
γεννώσι λίαν συχνάκις· ἐκάστη νέα πλάσις γίνεται
μικροτέρα ἕνεκα τῆς συχνῆς χρήσεως καὶ τῆς ἐξαν-

(¹) Ζῶον γιγαντιαῖον ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐλεφάντων, τοῦ ὁποίου
ἐξέλιπε τὸ πρωτότυπον καὶ τὰ ὀστά μόνον εὕρισκονται εἰς Σιβηρίαν.

πλήσους τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς ὕλης — οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι δὲν εἶναι εἰ μὴ οἱ σκώληκες τοῦ νεχροταφείου ἀπείρου τινὸς κόσμου.

40.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νέου τούτου λαοῦ τοῦ ἀρτίως διωχθέντος ἐξ ἄλλου τινὸς παραδείσου, σταλέντος ἵνα ἀροτριᾷ, σκάπτῃ, κοπιᾷ, κινήται, σπείρῃ, θερίζῃ, νήθῃ, ἀλέθῃ καὶ φυτεύῃ μέχρις οὗ αἱ τέχναι φθάσωσιν εἰς τὴν ἐντέλειάν των, πρὸ πάντων δὲ ἡ τέχνη τοῦ πολέμου καὶ τῶν φόρων, — ταῦτα τὰ ἀπέραντα λείψανα, λέγω, ἐμφανιζόμενα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των, θέλουσι φανῆ ὡς τέρατα νέου τινὸς μουσείου.

41.

Ἄλλ' εἶμαι ἐπιρρέπης εἰς τὸ νὰ γείνω παραπολὺ μεταφυσικός. « Ὁ χρόνος εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἀρμοῦ του (¹), » — καὶ ἐγὼ ὡσαύτως. Λησμονῶ ὅτι τοῦτο τὸ ποίημα ἔγινε παλινωδικὸν καὶ παρεκτρέπομαι εἰς λίαν ξηρὰ ἀντικείμενα. Δὲν προσδιορίζω ποτὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶπω καὶ τοῦτο μὲ καθιστᾷ λίαν ποιητικόν· ἀλλὰ πρέπει τις νὰ ἐξεύρῃ διατὶ καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν γράφει, καὶ ὅμως ἐν τε τῷ κειμένῳ καὶ ἐν ταῖς σημειώσεσι δὲν ἐξεύρω ποτὲ ποῖαν λέξιν μέλλει νὰ γράψῃ ἢ γραφίς μου.

42.

Ὅθεν προχωρῶ κατὰ τύχην, ὅτε μὲν διηγούμενος ὅτε δὲ σκεπτόμενος· καὶ ἰδοὺ ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐπιναλάβωμεν τὴν διήγησίν μας· ἀφῆκα τὸν Δὸν Ζουὰν ἀναψύχοντα τοὺς ἵππους του, — πρόκειται ἤδη νὰ περιγράψω αὐτὸν φθάνοντα εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοί-

(¹) « The time is out of joint: — O cursed spite!
That ever I was born to set it right » — Hamlet.

πορίας του, και τούτο θέλει μοι εἶσθαι εὐκολον, χωρὶς νὰ ἐνδιατρίψω πολὺ ἐν τῇ λεπτομερεῖ ἀφηγήσει τῆς ὁδοῦ του· διότι ἐσχάτως ὄλοι σχεδὸν ἀρκούντως περιηγήθημεν. Ἄς ὑποθέσωμεν λοιπὸν ὅτι αὐτὸς ἤδη ἔφθασεν εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ φαντασθῆτε τὴν ἀξιέραστον ταύτην πρωτεύουσαν τῶν χιόνων.

43.

Φαντασθῆτε τὸν Ζουὰν ἐνδεδυμένον μὲ ὠραίαν στρατιωτικὴν στολὴν, μ' ἐρυθροῦν ἐπενδύτην, μὲ μέλανα ἐπικοσμήματα, μὲ μακρὸν πτερωτὸν λόφον κυμαίνόμενον ἐπὶ τοῦ ἀνεσταλμένου πύλου του ὡς ὁ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σχισθεὶς πέπλος· μὲ στιλπνάς περισκελίδας, λαμπούσας ὡς Σκωτικὸν τοπάζιον, πιθανῶς ἐκ κιτρίνου κασμιρίου· μὲ περικνημίδας ἀνευ οὐδεμιᾶς πτυχῆς τεταμένας ἐπὶ κνήμης, τῆς ὁποίας ἡ ὠραία μορφή ἐπεδείκνυεν ὅλην τὴν στιλπνότητα τῆς μετάξης των.

44.

Φαντασθῆτε αὐτὸν ἔχοντα ξίφος παρὰ τὴν πλευράν του, καὶ κρατοῦντα μὲ τὴν χεῖρα τὸν πῖλόν του, κεκοσμημένον ὑπὸ τῆς νεότητος, τῆς δόξης καὶ τοῦ ράπτου τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος, ὁ ὁποῖος, ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου, πλάττει τὸ κάλλος κάμων καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν νὰ ὠχριά βλέπουσα ὅτι ἡ τέχνη διπλασιάζει τὰ θέλγητρα τῶν ἔργων αὐτῆς (ἐννοεῖται ὅταν ἡ τέχνη δὲν περιορίζῃ τὰ μέλη μας ὡς δεσμοφύλαξ· ἴδετε τὸν Ζουὰν ἰστάμενον ὡς ἀγαλμα ἐπὶ βάρου καὶ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν Ἑρωτα γενόμενον ἀξιωματικὸν τοῦ πυροβολικοῦ!

45.

Ἡ ταινία του μετεβλήθη εἰς λαιμοδέτην, αἱ πτέρυγές του ἔγειναν ἐπωμίδες, ἡ φαρέτρα του μετε-

ποιήθη εἰς κολεδόν, τὰ δὲ βέλη του κρέμανται παρά τὴν πλευράν του σχηματίζοντα ὄλα ἐν μικρὸν ξίφος (ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι οὐχ ἦττον ὀξεῖα) τὸ τόξον του μετεβλήθη εἰς πτυκτὸν πῖλον. Τέλος ὁ Ζουάν, ὡς ἦτο, ὠμοίαζε τόσον πρὸς τὸν ἔρωτα, ὥστε ἡ Ψυχὴ ἤθελεν εἶσθαι ὀξυδερκεστέρα γυναικῶν τινῶν (τῶν ὁποίων τὰ λάθη εἶναι οὐχ ἦττον ἀνόητα) ἐὰν δὲν ἐξελάμβανεν αὐτὸν ὡς Ἐρωτα.

46.

Οἱ αὐλικοὶ τὸν παραετήρουν μετὰ θαυμασμοῦ, αἱ κυρίαὶ ὠμίλου εἰς τὰ ὦτα ἀλλήλων, ἡ αὐτοκράτειρα ἐμειδιάσεν, ὁ εὐνοούμενος αὐτῆς συνωφρῶθη.— Ἐλησμόνησα τίς ἦτο ὁ ἐν ὑπηρεσίᾳ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τόσον πολυάριθμοι ἦσαν οἱ ἐναλλάξ λαμβάνοντες ἐκείνην τὴν δύσκολον θέσιν, ἀφ' ὅτου ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης εἶχε στεφθῆ μόνη ἦσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνδρες ἐξ ποδῶν τὸ ὕψος, ῥωμαλέοι καὶ ἱκανοὶ νὰ προξενήσωσι ζηλοτυπίαν εἰς ἓνα Παταγῶνα.

47.

Ὁ Ζουάν δὲν εἶχεν ἀνάστημα τόσον ὑψηλόν, ἀλλ' ἦτο λεπτοφυῆς καὶ ῥαδινὸς τὸ σῶμα καὶ εἶχεν ὄψιν φαιδρὰν καὶ ἀγένειον πώγωνα ἐν τούτοις ὅμως ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ μορφῇ του, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ βλέμματί του, πρᾶγμα τι τὸ ὁποῖον ὑπεδήλου ὅτι, καὶ τοι εἶχεν ἀγγελικὴν ὄψιν, ὑπὸ τὴν ὠραίαν ἐκείνην μορφήν ἐκρύπτετο τέλειος ἀνὴρ. Ἐκτὸς τούτου ἡ αὐτοκράτειρα ἐνίοτε ἠγάπα τοὺς νεανίσκους, καὶ πρὸ ὀλίγου εἶχε θάψει τὸν εὐειδῆ καὶ ξανθὸν Λανσκόην (*).

(* Οὗτος ἀπετέλει τὸ μέγα πάθος τοῦ ἔρωτος τῆς μεγάλης Αἰκατερίνης. Ὁ Λανσκόης εἶχε θελκτικωτάτην μορφήν. Ἐξ ὧν

48.

Ὅθεν δὲν εἶναι ἀπορίας ἀξίον ὅτι ὁ Γερμολῶφ ἢ Μομονῶφ ἢ Σχερβατώφ, ἢ ἄλλος τις εἰς ὧφ ἢ ὅη, ἐφοβεῖτο μὴ ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης εἶχεν εἰσέτι τόπον διὰ νέαν ἐρωτικὴν φλόγα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ἢ ὅποια δὲν ἐστερεῖτο ἐλαστικότητος· ἢ δὲ σκέψις αὕτη ἦτο ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ σκυθρωπὴν τὴν τραχεῖαν ἢ τρυφερὰν ὄψιν ἐκείνου ὁ ὅποιος, κατὰ τὴν διάλεκτον τοῦ ἐπαγγέλματός του κατεῖχε τότε — τὴν ὑψηλὴν καὶ ἐπίσημον ἐκείνην θέσιν.

49.

Ὡ ἀξιέραστοι κυρίαί, ἐὰν ἠθέλετε ζητήσῃ νὰ μάθῃτε τὴν ἔννοιαν τῆς διπλωματικῆς ταύτης φράσεως, εἶπατε τῷ Ἴρλανδῷ μαρκησίῳ Λονδονδέρρῃ νὰ δείξῃ ὑμῖν τὴν ῥητορικὴν εὐφυΐαν του καὶ ἐν τῇ παραδόξῳ ἀνελίξει ἐκείνου τοῦ ἀλλοχοτότου κομβολογίου τῶν ὠρμαθισμένων κατὰ σειρὰν λέξεων, τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἐννοεῖ καὶ εἰς τὰς ὁποίας ὄλοι ὑπακούουσιν, ἴσως θέλετε δυνηθῆν ν' ἀνακαλύψῃτε γελοῖαν τινὰ ἀνοησίαν, ὡς τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὅποιον δύναται τις νὰ σταχυολογήσῃ ἐν τούτῳ τῷ πτωχῷ λεκτικῷ θερισμῷ (!).

τῶν εὐνοουμένων αὐτῆς, ἡ Αἰκατερίνη αὐτὸν τὰ μάλιστα ἠγάπησεν· ἢ ἀνατροπὴ αὐτοῦ εἶχε παραμεληθῆ, ἀλλ' ἡ αὐτοκράτειρα ἐφρόντισε νὰ ἐπανορθώσῃ ταύτην τὴν ἔλλειψιν. Ἐν ἔτει 1784, κατελήφθη ὑπὸ πυρετοῦ ὁ ὅποιος τὸν ἀφήρπασεν ἐκ τῶν ἀγκαλῶν τῆς Αἰκατερίνης ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητός του. Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῆς ἢ αὐτοκράτειρα ἐκλείσθη ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Τζάρσκο Σέλο. Μετ' οὐ πολὺ ἤγειρε μνημεῖον πρὸς μνήμην αὐτοῦ ἐν τοῖς κήποις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τούτου ἐνδαιτήματος. Ἡ περιουσία τοῦ Λανσκόη ἐξετιμῆθη εἰς τρία ἑκατομμύρια ρουβλίων. Εἶχε κληροδοτήσει αὐτὰ τῇ αὐτοκρατείρᾳ, ἢ ὅποια τὰ ἀπέδωκε ταῖς ἀδελφαῖς τοῦ εὐνοουμένου αὐτῆς.

(!) Ἡ στροφή αὕτη ἐποιήθη πρὸ τῆς αὐτοκτονίας τοῦ ῥηθέντος μαρκησίου.

50.

Νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ ἐκφρασθῶ ἄνευ ἐκείνου τοῦ ἀνεξηγήτου σαρκοφάγου θηρίου, τῆς σφιγγὸς τῆς ὁποίας οἱ λόγοι ἦσαν πάντοτε διαφορούμενοι ἐὰν αἱ πράξεις τῆς δὲν ἐξήγουν αὐτοὺς καθ' ἑκάστην, — ἄνευ ἐκείνου τοῦ ἱερογλυφικοῦ τέρατος — ἐκείνου τοῦ μακροῦ ὄχου τοῦ πλήρους ὕδατος καὶ αἵματος, ἐκείνου τοῦ μολυβδίνην κεφαλὴν ἔχοντος *Castlereagh*· καὶ ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ διηγηθῶ ἐν ἀνέχδοτον τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς εἶναι σύντομον.

51.

Ἄγγλῆς τις ἤρώτα μίαν Ἰταλίδα ποῖα ἦσαν τὰ πραγματικὰ καὶ ἐπίσημα καθήκοντα τοῦ παραδόξου ὄντος τὸ ὁποῖον αἱ γυναῖκες τόσον ὑπολήπτονται, πτερυγίζουσαι πολλάκις πέριξ νυμφευθείσης καλλονῆς, καὶ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται — *cavalier servente*; ἀληθῆς Πυγμαλίων τοῦ ὁποίου τὰ ἀγάλματα (ὅπερ φοβοῦμαι, φεῦ! ὅτι εἶναι γεγονὸς ἀληθέστατον) λαμβάνουσι, διὰ τῆς τέχνης του, τὴν ζωικὴν θερμότητα. Ἡ κυρία, πιεζομένη ν' ἀποκριθῆ περὶ τούτων τῶν καθηκόντων, εἶπε· Κυρία, παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ τὰ ὑποθέσητε.

52.

Σᾶς παρακαλῶ καὶ ἐγὼ, κυρία, νὰ ὑποθέσητε τὰ καθήκοντα τοῦ εὐνοουμένου τῆς αὐτοκρατείας καὶ νὰ δώσητε εἰς αὐτὰ τὴν πραοτέραν καὶ ἀγνοτέραν ἐρμηνείαν. Κατεῖχε θέσιν ὑψηλὴν, τὴν ὑψίστην ἐν τῷ κράτει κατὰ τὴν πραγματικότητα, ἐὰν οὐχὶ κατὰ τὸν βαθμόν· ἡ δὲ ὑποψία τῆς ἀντιζηλίας ἔπρεπεν ἀναγκαίως νὰ λυπήσῃ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη περιβληθῆ μὲ τὴν αὐτοκρατορικὴν εὐνοίαν, ὅτε ἐν

νεόν ζευγος ὤμων πλατυτέρων ἀνύψου τὰς πράξεις τοῦ ἔχοντος αὐτούς.

53.

Ὁ Ζουάν, εἶπον, ἦτο ὠραιότατος νεανίας καὶ εἶχε διατηρήσει τὴν τρυφερότητα τῆς ἐφηβότητός του, μ' ὅλον ὅτι ἤδη εἶχε φθάσει εἰς ἐκείνην τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν συνήθως φύονται ἡ γενειὰς καὶ οἱ μύστακες οἵτινες ἀσχημίζουσιν ἐκείνην τὴν ὥς τοῦ Πάριδος ὠραίαν ὄψιν, ἣτις ἔγεινεν αἰτία τῆς καταστροφῆς τῆς Τροίας καὶ τῆς συστάσεως τῶν *Doctors commons* ⁽¹⁾. Ἐσπούδασα τὴν ἱστορίαν τῶν διαζυγίων, ἱστορίαν ποικίλην, ἡ ὁποία ὀνομάζει τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἰλίου πρώτην ἀποζημίωσιν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

54.

Ἡ Αἰκατερίνη, ἡ ὁποία ἠγάπα τὰ πάντα (ἐκτὸς τοῦ συζύγου της, τοῦ ἀπελθόντος εἰς τὸ τελευταῖον ἀσυλόν του), καὶ ἡ ὁποία ἐφημίζετο ὡς θαυμάζουσα ἐκείνους τοὺς γιγαντιαίους εὐγενεῖς (τοὺς ὁποίους ἀποστρέφονται αἱ λεπτοφυεῖς κυρίαί), εἶχεν ὅμως εὐαισθησίαν τινά· ἐκεῖνος δὲ τὸν ὁποῖον τὰ μάλιστα εἶχεν ἀγαπήσει ἦτο ὁ ὑπ' αὐτῆς τοσοῦτον θρηνηθεὶς Λανσκόης, δι' ὃν εἶχε χύσει πολλὰ δάκρυα, μ' ὅλον ὅτι ἦτο ἀπλοῦς ἐπίλεκτος μετρίου ἀναστήματος.

55.

ὦ σὺ, *teterrima causa* παντός *belli*! — ὦ σὺ, πύλη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, — ὦ σὺ, ἀπερίγραπτον ὄν! — πόθεν ἐξήλθομεν καὶ ποῦ θέλομεν εἰσελθῆ; — δύναμαι κάλλιστα νὰ σταθῶ ἵνα ἐρευνησω πῶς ὄλαι αἱ ψυχαὶ ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν αἰώνιον πηγὴν σου. —

(1) Δικαστήριον ἔνθα δικάζονται αἱ περὶ διαζυγίου δίκαι.

Ἄγνοῦ πῶς ἔπεσεν ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ τὸ δένδρον τῆς γνώσεως ἐστερέθη τῶν πρώτων καρπῶν του· ἀλλὰ τὸ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔκτοτε πίπτει καὶ ἐγείρεται, σὺ τὸ ἔχεις ὀρίσει ἀμετακλήτως.

56.

Τινές σε ὀνομάζουσι « χειρίστην αἰτίαν τοῦ πολέμου, » ἀλλ' ἐγὼ δι'σχυρίζομαι ὅτι σὺ εἶσαι ἡ καλύτερη αἰτία αὐτοῦ. Διότι τέλος πάντων, ἡμεῖς ἐρχόμεθα παρὰ σοῦ καὶ ἐπιστρέφομεν εἰς σέ· διατί λυιπὸν, ἵνα σε ἀποκτήσωμεν, νὰ μὴ καταστρέψωμεν ἕν τεῖχος ἢ ἕνα κόσμον, ἀφ' οὗ οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι σὺ κατοικίζεις πάλιν τοὺς μεγάλους καὶ μικροὺς κόσμους; — Μετὰ σοῦ, ἢ ἄνευ σοῦ τὰ πάντα παύουσιν ἢ τὰ πάντα ἤθελον παύσει, ὦ θάλασσα τῆς ξηρᾶς τοῦ βίου ἀκτῆς!

57.

Ἡ Αἰκατερίνη, ἡ ὁποία ἦτο ἡ μεγάλη ἐπιτομὴ ἐκείνης τῆς μεγάλης αἰτίας τοῦ πολέμου ἢ τῆς εἰρήνης, ἡ ὁποίου δῆποτε ἄλλου πράγματος θέλετε (τὸ ὁποῖον, εἰάν θέλετε, εἶναι ἡ αἰτία ὄλων τῶν πραγμάτων), ἡ Αἰκατερίνη, λέγω, ὑπερεχάρη ἰδοῦσα ἐκεῖνον τὸν ὠραῖον ἀγγελιαφόρον, ἐπὶ τοῦ πτερωτοῦ λόφου τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ἡ νίκη· οὔσα δὲ προσηλωμένη εἰς αὐτὸν ὅτε τὸν εἶδε γονυπετοῦντα ἵνα τῇ ἐγχειρίσῃ τὴν ἀγγελίαν, ἐλησμόνησε νὰ διαβρῆξῃ τὴν σφραγίδα.

58.

Ἐπειτα ἀνακαλοῦσα εἰς ἑαυτὴν ὄλην τὴν ἀξίαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ βαθμοῦ τῆς, χωρὶς ὄλως νὰ λησμονίσῃ τὴν γυναικεῖαν φύσιν τῆς (ἧτις ἀπετέλει τοῦλάχιστον τὰ τρία τέταρτα ἐκείνου τοῦ μεγάλου ὄλου), ἤνοιξε τὴν ἐπιστολὴν μὲ τρόπον ὁ ὁποῖος

ἐκράτησε τὴν αὐλὴν μετέωρον καὶ προσεκτικὴν εἰς πᾶσαν τοῦ προσώπου της κίνησιν, μέχρις οὗ ἐν βασιλικὸν μειδιάματά της καθωραΐσε τὸν καιρὸν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Μ' ὅλον ὅτι τὸ πρόσωπόν της ἦτο εὐρύτερον τοῦ δέοντος, ὅμως εἶχεν εὐγενῆ ὄψιν, οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ὠραῖοι καὶ τὸ στόμα της χαριέστατον.

59.

Ἡ χαρά της ἦτο μεγάλη, ἢ μᾶλλον αἱ χαραὶ της ἡ πρώτη προήρχετο ἐκ τῆς ἀλώσεως μιᾶς πόλεως καὶ τοῦ φόνου τρισμυρίων ἀνδρῶν. Ἡ δόξα καὶ ὁ θρίαμβος διέλαμψαν ἐφ' ὅλου τοῦ προσώπου της, ὡς ὁ ἀνατέλλων ἥλιος διαλάμπει ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ ὑπερβολικὴ φιλοδοξία της ἐμετριάσθη πρὸς στιγμὴν. Παρομοίως αἱ ἔρημοι τῆς Ἀραβίας καταπίνουσι τὴν θερινὴν βροχὴν. Ματαίως! Καθὼς τὸ ὕδωρ τοῦ οὐρανοῦ πίπτει ἐπὶ τῆς ἀπλήστου ἄμμου, οὕτω ὅλον ἐκεῖνο τὸ χυθὲν αἷμα μόλις ἀρκεῖ νὰ πλύνη τὰς χεῖρας τῆς φιλοδοξίας!

60.

Ἡ δευτέρα χαρὰ τῆς Αἰκατερίνης ὑπῆρξε πλέον ἰδανικὴ. Ἐμειδίασεν ἀναγνοῦσα τοὺς στίχους τοῦ εὐτραπέλου Σουβάρωφ, ὁ ὁποῖος ἐν ἐνὶ ὄχι τόσον καλῶ διστίχῳ περιέλαβεν ὅλην τὴν ἀγγελίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ σφαγέντων τρισμυρίων Τούρκων. Ἡ τρίτη χαρὰ της ἦτο ἀρχοῦντως γυναικεία καὶ ἰκανὴ νὰ παύσῃ τὴν φρίκην ἣτις φυσικῶς διατρέχει τὰς φλέβας μας ὅταν τὰ ὄντα τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἡγεμόνες διατάσσουσι τὸν φόνον, οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐκτελοῦσι ταύτην τὴν διαταγὴν ἐν εἰδεί παιδιᾶς.

61.

Τὰ δύο πρῶτα αἰσθήματα παρήγαγον τὸ πλήρες ἀποτέλεσμα των, ἐνεψύχωσαν τοὺς ὀφθαλμούς της

καὶ ἐπειτὰ τὰ χεῖλη της· ὅλη ἡ αὐλὴ πάραυτα ἔλαβε φαιδρὰν ὄψιν, ὁμοίαν μὲ τὰ ἄνθη τὰ ἀρτίως ποτισθέντα μετὰ πολυήμερον ξηρασίαν· ἀλλ' ὅτε ὁ ἀξιωματικὸς ὁ γονυπετῶν πρὸ τῶν πόδων τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος, ἡ ὁποία ἠγάπα τοὺς νέους ὅσον καὶ τὰς νέας εἰδήσεις, ἔτυχε τοῦ γλυκεὸς τῆς Αἰκατερίνης μειδιάματος, τότε ὅλοι ἐτέθησαν εἰς ἔνεδραν.

62.

Καίτοι ἦτο ὀλίγον χονδρὰ, παχεῖα καὶ σκληρὰ ὅταν ἦτο ὠργισμένη, ὅμως ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς εὐδιαθεσίας της, ἡ Αἰκατερίνη ἦτο τόσον ὠραία ὅσον δύναται νὰ ἦναι γυνὴ ὠριμος, ἀλλ' εἰσέτι νεαρά, δι' ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὰς γυναῖκας τοιαύτας ἐν ᾧ ευρίσκεται ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ του. Ἡ δύνατο ν' ἀποτίσῃ μετὰ τοῦ τόκου πᾶν ἐρωτικὸν βλέμμα, καὶ ἐσυνείθιζε ν' ἀπαιτῇ ἐν ὄψει τὸ ποσὸν τῶν ἐρωτικῶν γραμματίων της, ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν ἔκαμνε κἀνένα ἔκπεσμόν.

63.

Τοῦτο τὸ τελευταῖον, μ' ὄλον ὅτι ἐνίστε ἤρμοζε, δὲν ἦτο τόσον ἀναγκαῖον, διότι λέγουσιν ὅτι ἦτο ὠραία· μ' ὄλον ὅτι ἦτο ὑπερήφανος, ὅμως εἶχε μειδίαμα πλῆρες πραότητος, καὶ μετεχειρίζετο πάντοτε καλῶς τοὺς εὐνοουμένους αὐτῆς. Ἐὰν ἅπαξ εἰσεχώρει τις ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός της, ἡ τύχη του ἤβλανε τοιοῦτοτρόπως ὥστε ἦτο ἱκανὴ « νὰ ἐξογκώσῃ τὸν ἄνθρωπον, » κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Sir Giles Overreach. Εἶναι ἀλθρὸς ὅτι ἤθελε νὰ μεταβάλλῃ τὰ ἔθνη εἰς ἔθνη χηρῶν, ἀλλ' ἠγάπα τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄτομον.

64.

Ὅποῖον παράδοξον ὄν εἶναι ὁ ἄνθρωπος! καὶ πόσον ἔτι παραδοξότερον ὄν εἶναι ἡ γυνή! ὁποῖος τυ-

φὼν ἐνυπάρχει εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς καὶ ὁποῖον τρικυμιώδη ὠκεανὸν πλήρη ἐπικινδύνων ὑφάλων ἀποτελεῖ ὅλον τὸ ἐπίλοιπον σῶμά της! Εἴτε νενυμφευμένη εἴτε χήρα εἴτε παρθένος εἴτε μήτηρ δύναται νὰ μεταβάλη τὸ πνεῦμά της ὡς μεταβάλλεται ὁ ἀνεμος· πᾶν ὅ,τι εἶπεν ἢ ἔκαμεν εἶναι οὐδὲν ἀπέναντι ἐκείνου τὸ ὁποῖον θέλει εἶπῃ ἢ πράξῃ· εἶναι τὸ ἀρχαιότατον τῶν μνημονευομένων ὄντων, καὶ ὁμως εἶναι πάντοτε νέον!

65.

ὦ Αἰκατερίνη! (διότι ἐξ ὅλων τῶν ἐπιφωνημάτων, τὸ ὦ! καὶ τὸ ἄ! ἀνήκουσιν εἰς σέ δικαιοματικῶς, ἐν τε τῷ ἔρωτι καὶ ἐν τῷ πολέμῳ) ὁποίας παραδόξους σχέσεις ἔχουσι μεταξύ των αἱ ἀνθρώπιναί, σκέψεις αἱ ὁποῖαι συγκρούονται ἐν τῇ πορείᾳ των! Αἱ ἰδικαὶ σου, καθ' ἣν στιγμὴν θεωρῶ αὐτάς, ἦσαν τριπλαῖ. Πρῶτον ἡ ἄλωσις τοῦ Ἰσμαηλίου κατέσχε τὸ πνεῦμά σου· δεύτερον, τὸ ἐνδοξον πλῆθος τῶν νέων ἵπποτῶν — τρίτον, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖός σοι ἔφερε τὴν ἀγγελίαν.

66.

Ὁ Σαξπῆρος ἀναφέρει « τὸν ἀγγελιαφόρον Ἑρμῆν ἢ ἄρτίως καταβάνατα ἐπὶ ὄρους φιλοῦντος τὸν οὐρανόν » τοιαῦται ὀπτασίαι ἔθελγον τὴν Αὐτῆς Μεγαλειότητα, ἐν ᾗ ὁ νέος ἀγγελιαφόρος αὐτῆς ἔμενε γονυπετῆς ἐνώπιόν της. Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ὄρος ἐφαίνετο παραπολὺ ὑψηλὸν πρὸς ἀνάβασιν ἐνὸς ἀξιωματικοῦ, ἀλλ' ἡ τέχνη ἐξομαλύνει καὶ αὐτοὺς τοὺς βράχους τῆς Σιμπλῶνος· καὶ, χάριτι Θεοῦ, διὰ τῆς νεότητος καὶ τῆς υγείας ὅλα τὰ φιλήματα γίνονται φιλήματα τοῦ οὐρανοῦ.

67.

Ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ἐχαμήλωσε τὰ βλέμματά της, ὁ νεανίας ὕψωσε τὰ ἰδικά του, — καὶ οὕτω ἠράσθησαν ἀλλήλων· ἡ μὲν Αἰκατερίνη ἕνεκα τῆς ὠραίας μορφῆς τοῦ Ζουάν, ἕνεκα τῆς χάριτος αὐτοῦ, καὶ ἕνεκα δὲν ἐξεύρω τίνας ἄλλου πράγματος ἀκόμη. Τὸ κύπελλον τοῦ ἔρωτος μεθύσκει ἐκ πρώτης ὄψεως, περιέχει μίαν λεπτοτάτην οὐσίαν τοῦ λαυδάνου ἢ ὁποία σὰς κάμνει ν' ἀπολέσητε τὸν νοῦν σας ἄνευ τοῦ ἐντελοῦς μέσου τῶν ἐπιστεφῶν ποτηρίων· διότι ὁ ἀφθαλμὸς ἐν τῷ ἔρωτι ἀπορρόφᾷ καὶ ξηραίνει ὅλας τὰς πηγὰς τῆς ζωῆς (ἐκτὸς τῶν δακρῶν).

68.

Ὁ Ζουάν, ἀφ' ἐτέρου, ἐὰν δὲν ἠράσθη, ὅμως ἔπεν-
σεν εἰς ὄχι ὀλιγώτερον σφοδρὸν πάθος, δῆλαδή τὸ
τῆς φιλαυτίας· — διότι, ἐὰν ὄν τι ὑπέρτερον ἡμῶν,
τραγωδίστρια, χορεύτρια τοῦ συρμοῦ, δούκισσα, ἡγε-
μονίς ἢ αὐτοκράτειρα καταδεχθῆ νὰ αἰσθανθῆ (ὡς
ἐκφράζεται ὁ Πῶπ) ζωηρὰν ἢ μᾶλλον θρασεῖαν ἐπι-
θυμίαν δι' ἐν μόνον ἄτομον ἐκ πολλῶν ἄλλων, — μᾶς
κάμνει νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἴμεθα ἀντάξιοι ἀλλῆς τινός.

69.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Ζουάν ἦτο εἰς ἐκείνην τὴν εὐτυχή
ἡλικίαν ἢ ὁποία καθιστᾷ ὅλας τὰς γυναῖκας ἴσας, ὁποία
δήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἡλικία των, — ὅτε δὲν μᾶς μέλλει
πολὺ πρὸς ποῖον ἔχομεν νὰ συγκρουσθῶμεν, ὄντες
τολμηροὶ ὡς ὁ Δανιήλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων καὶ
ἔτοιμοι νὰ πρᾶύνωμεν τὸν ἥλιόν μας ἐν τῷ πλησιε-
στέρῳ ὠκεανῷ ὁ ὁποῖος δύναται νὰ παρέξῃ λυκαυ-
γές. καθὼς ὁ Ἀπόλλων σβέννυται ἐν τῷ ἀλμυρῷ
τῆς θαλάσσης ὕδατι ἢ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Θέτιδος.

70.

Ἡ Αἰκατερίνη (ὀφείλομεν νὰ τὸ εἴπωμεν πρὸς

ἔπαινόν της), καὶ τοι ὑπερήφανος καὶ σκληρὰ, ἦτο μία ἐξ ἐκείνων τῶν γυναικῶν τῶν ὁποίων τὸ παροδικὸν πάθος ἦτο λίαν εὐάρεστον, ἐπειδὴ ἕκαστος τῶν ἔραστῶν της ἐφαίνετο ὡς βασιλεὺς, σχηματισθεὶς ἐπὶ ἐρωτικοῦ τύπου, καὶ ὠμοιάζε καθ' ὅλα πρὸς βασιλικὸν σύζυγον, ἐκτὸς τοῦ δ α κ τ υ λ ί ο υ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ διαβολικώτερον μέρος τοῦ γάμου. — Ὅθεν ἠδύνατό τις νὰ εἴπη ὅτι τὸ κέντρον τῆς μελίσης εἶχεν ἀφαιρεθῆ καὶ ὅτι τὸ μέλι ἔμενεν.

71.

Καὶ ἐὰν εἰς τοῦτο προσθέσῃτε τὴν ὠρμότητα τῆς ἡλικίας της ἥτις εἰσέτι ἦτο εἰς ὄλην τὴν ἀκμὴν της, τοὺς κυανοὺς ἢ λευκοφαίους ὀφθαλμούς της — (οἱ λευκόφαιοι ὀφθαλμοὶ ἐὰν ᾖναι ζωηροὶ, εἶναι σχεδὸν ἐπίσης ὠραῖοι ἢ καὶ προτιμητέοι, καθὼς ὁμολογοῦσι τὰ κάλλιστα ὑποδείγματα· οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῆς Μαρίας, βασιλίσσης τῆς Σκωτίας, παρέχουσιν ἐξοχὸν λάμπην εἰς τοῦτο τὸ χρῶμα· ἡ σοφὴ Ἀθηναῖα καθιεροῖ αὐτὸ ὡσαύτως, μὴ θέλουσα νὰ βλέπῃ διὰ μελάνων ἢ κυανῶν ὀφθαλμῶν),

72.

τὸ γλυκὺ τῆς Αἰκατερίνης μειδίωμα, ἡ μεγαλοπρεπὴς μορφή της, ἡ εὐσαρχία της, ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐπιεικεία της, ἡ τιμὴ τὴν ὁποίαν ἀπένειμεν εἰς ἓνα ἔφηθον προτιμήσασα αὐτὸν ἀπὸ τόσους ἄλλους ἀνδρας ὑψηλοτέρους τὰ ἀνάστημα (ἀνδρας τοὺς ὁποίους καὶ αὐτὴ ἡ Μεσσαλίνα ἤθελε διατρέφει χορηγοῦσα αὐτοῖς σύνταξιν), ἡ ἀκμαία, πλήρης χυμῶν καὶ ἀνθηρὰ ἡλικία της, καὶ ἄλλα ἕκτακτα προτερήματα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχομεν χρεῖαν ν' ἀναφέρωμεν, — ὅλα ταῦτα ὁμοῦ, καὶ ἐν ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατ' ἰδίαν, ἔρχον νὰ καταστήσωσι ματαιότατον ἓνα νεανίαν.

73.

Καὶ τοῦτο ἀρκεῖ διότι ὁ ἔρωσ δὲν εἶναι εἰ μὴ ματαιότης καὶ ἐγωϊσμός ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ ἐν τῷ τέλει αὐτοῦ, παρεκτός ὅταν ᾖναι ἀπλή ἀνοησία, προερχόμενος ἐκ μανικοῦ πνεύματος τὸ ὁποῖον θέλει νὰ μιχθῇ μετὰ τῆς ματαιότητος τοῦ κάλλους, ἐφ' οὗ καὶ αὐτὸ τὸ πάθος φαίνεται ὅτι στηρίζεται καὶ ἐντεῦθεν ἐθνικοί τινες φιλόσοφοι θεωροῦσι τὸν ἔρωτα ὡς τὸ κυριώτατον ἐλατήριον τοῦ κόσμου.

74.

Ἐκτός τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος, ἐκτός τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τοῦ περιπαθοῦς ἔρωτος, καὶ ἐκτός τῆς ἀγάπης τῶν πιστῶν συζύγων (καὶ ἐνταῦθα ἵνα θέσω λέξιν ὁμοιοκαταληκτοῦσαν μετὰ τὸ ἴονε), (ἔρωσ), ἔχω χρεῖαν τῆς λέξεως *doone* (περιστερά). — ἡ ὁμοιοκαταληξία εἶναι εἶδος ἀτμοπλοίου κινουσα τοὺς στίχους ἐναντίον τοῦ λόγου· ὁ λόγος οὐδέποτε ὑπῆρξε φίλος τῆς ὁμοιοκαταληξίας, καὶ προτιμᾷ μᾶλλον τὴν ἔννοιαν παρά τὸν ἦχον). ἐκτός ὧλων τούτων τῶν αἰτίων τοῦ ἔρωτος, ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις αἱ ὑπὸ τοῦ λεξικοῦ καλούμεναι αἰσθήσεις.

75.

Αὗται αἱ ὠθήσεις τοῦ τελειοποιηθέντος ὀρμεμφύτου τῶν ἡμετέρων σωμάτων ἐμποιοῦσιν εἰς ὅλα τὰ σώματα τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ψαμαθωρυχείου αὐτῶν ἵνα ἐνωθῶσι πρὸς μίαν θεότητα· διότι ὅλαι αἱ γυναῖκες ἀναμφιβόλως κατ' ἀρχὰς εἶναι θεαί. Πόσον εἶναι ὠραία ἡ στιγμή ἐκείνη! καὶ πόσον ἀλλόκοτος εἶναι ὁ πυρετός ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προηγεῖται τοῦ μαρξισμοῦ καὶ τῆς παρακμῆς τῶν αἰσθησέων μας! καὶ πόσον περιέργος εἶναι ἡ μέθοδος τοῦ περιβάλλειν τὰς ψυχὰς μετὰ πηλόν!

76.

Τὸ εὐγενέστατον εἶδος τοῦ ἔρωτος εἶναι ὁ πλατωνικὸς ἔρωτος, διὰ τε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ· δεύτερον εἶδος εἶναι ἐκεῖνα τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ κανονικὸν ἔρωτα, διότι ἐν αὐτῷ ἀναμιγνύεται ὁ κλῆρος· τρίτον εἶδος τὸ ὁποῖον πρέπει νὲ σημειώσωμεν εἰς τὰ χρονικά μας, ὡς εὐχρηστον παρ' ὅλοις τοῖς χριστιανικοῖς λαοῖς, εἶναι ὁ ἔρωτος τῶν σωφρόνων ἐκείνων γυναικῶν αἵτινες πρὸς τοῖς ἄλλαις δεσμοῖς αὐτῶν προσθέτουσι τὸν μετημφιασμένον γάμον.

77.

Ἔχει καλῶς· ἡμεῖς δὲν θέλομεν ν' ἀναλύσωμεν τοῦτα τὰ ἀντικείμενον· αὐτὴ ἡ ἱστορία μας θέλει ὀμιλήσῃ· ἡ ἡγεμονὶς ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ὁ Ζουὰν ἐδεδεάσθη εἶτε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος αὐτῆς εἶτε ὑπὸ τῆς παλυτελείας· δὲν δύναμαι νὰ ἐξαλείψω τὰς λέξεις τὰς ἑποίας γράφω, αὗται δὲ αἱ δύο εἶναι τόσον στενωῶς συνδεδεμέναι μὲ τὴν ἀνθρωπίνην κόνιν, ὥστε ὅστις παραφέρει τὴν μίαν κινδυνεύει πολὺ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τῶν δύο. Ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν, ἡ μεγάλη αὐτοκράτειρα τῶν Ῥώσων ἐφέρετο ὡς ἐρωτόληπτος ῥάπτρια.

78.

Ἡ ὄλη ἡ αὐλὴ ἤρχισε νὰ ψιθυρίζῃ· ἕκαστος ὠμίλει εἰς τὸ οὖς ἄλλου ἢ ἄλλης τινός· αἱ ἠλικιωμέναι κυριαὶ συνωφρυσθήσαν· αἱ νεώτεραι ἀντήλλαξαν κακόβουλά τινα βλέμματα καὶ ἐμειδιάσαν διακοινοῦσαι ἀλλήλαις τὰς παρατηρήσεις των· ἀλλὰ δάκρυα ζηλοτυπίας ἐπλήρωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὄλων τῶν παρόντων ἐν ἐκείνῳ τῷ θεάματι ἀντεραστῶν.

79.

Οἱ πρέσβεις ὄλων τῶν δυνάμεων ἠρώτησαν τίς ἦτο ἐκεῖνος ὁ νέηλος νεανίας ὁ ὁποῖος ἐντὸς ὀλίγων

ὠρῶν ἔμελλε πιθανῶς ν' ἀναβῆ εἰς ἐκείνην τὴν ὑψηλὴν βαθμίδα, καὶ νὰ γίνῃ μέγας τόσον συντόμως (καὶ τοι ἡ ζωὴ εἶναι, οὕτως εἶπεῖν, ἐφήμερος). Ἦδη ἐφαντάζοντο τὴν ἀργυρᾶν βροχὴν τῶν ρουβλίων πίπτουσαν ἐντὸς τοῦ θαλάμου του, ἐκτὸς τῶν δώρων, τῶν παρασῆμων καὶ τῆς δωρεᾶς χιλιάδων δούλων.

80.

Ἡ Αἰκατερίνη ἦτο γενναία· καὶ ὄλαι αἱ κυρίαὶ αἰ ἔχουσαι τὸν χαρακτῆρά της εἶναι γενναῖαι· ὁ ἔρωσ, ὁ μέγας οὗτος θεὸς ὁ ὁποῖος ἀνοίγει τὴν καρδίαν καὶ ὄλας τὰς πρὸς αὐτὴν ἀγούσας ὁδοὺς, ὁ ἔρωσ (μὲν ὄλον ὅτι αὐτὴ ἠγάπα ἐμμανῶς τὸν πόλεμον, καὶ δὲν ἦτο ἡ καλλίστη τῶν συζύγων, ἐκτὸς ἐὰν ἡ Κλυταίμνηστρα ὑπῆρξεν ὡς αὕτη⁽¹⁾), ἀλλ' ἴσως εἶναι αἰρετώτερον ν' ἀποθάνῃ εἰς τῶν δύο συζύγων παρὰ νὰ σύρωσ τὰ δεσμά των ἀμφοτέρω —

81.

ὁ ἔρωσ παρεκίνει τὴν Αἰκατερίνην νὰ πλουτίζῃ ὄλους

(1) Πέτρος ὁ Γ' ἀπέθανε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1762, μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς παύσιν του. Ὁ θάνατός του ἀποδίδεται τῇ Αἰκατερίνῃ. Ὁ κόμης Ἀλέξιος Ὀρλώφ, τὸν ὁποῖον τὸ γιγαντιαῖον ἀνάστημά του καὶ ἡ ἡρακλεῖα ἰσχὺς του ἔκαμνον κατάλληλον πρὸς τὸ τοῦ δημίου ἐπάγγελμα, ἀνεδέχθη τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀποπείρας. Συνοδευόμενος ὑπὸ δύο ἐτέρων Ὀρλώφ οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀδελφοὶ του καὶ ὑπὸ πέντε συνωμοτῶν, προσέφερε τῷ δεσμῶτῃ ἡγεμόνι δεδηλητηριασμένον τι ποτὸν τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἔπιεν ἀνυπόκλιτος· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ δηλητηρίου προσέξενσαν πόνους ἐν αὐτῷ, ἠρνήθη νὰ πῆ δευτέρον ποτήριον, καὶ τότε οἱ δολοφόνοι ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπνίξαν. Αἱ εὐνοιαί, τῶν ὁποῖων κατόπιν ἔτυχεν ὁ ῥηθεὶς Ἀλέξιος Ὀρλώφ, παρέχουσι πᾶσαν πιθανότητα ὅτι ἐὰν δὲν εἶχε λάβει τὰς ῥητὰς διαταγὰς ταύτης τῆς νέας Σεμιράμιδος, εἶχε τοῦλάχιστον τὴν συγκατάθεσιν της, ἡ ὁποία καὶ τοι σιωπηρὰ, οὐχ ἦττον εἶναι· ἔγκλημα τὸ ὁποῖον ἡ ἱστορία δὲν δύναται ἀρκούντως νὰ στιγματίσῃ. Τριάκοντα τέσσαρα ἔτη μεγαλοπρεποῦς βσιλείας δὲν ἐξῆλειψαν τὴν κηλίδα τῆς ἀποτροπαίου ἐκείνης δολοφονίας.

τούς έραστάς της, δλίγον όμοιάζουσα με την ήμετέραν ήμισώφρονα βασίλισσαν Έλισάβεθ, τής όποιάς ή φιλαργυρία ήνωχλείτο εκ τής έλαχίστης δαπάνης, έάν ή ιστορία (αύτη ή μεγάλη ψεύστρια) λέγει αλήθειαν και μ' όλον ότι τό γήρας της ύπῆρξε σύντομον ένεκα τής λύπης ήν έσχε διότι έθανάτωσεν ένα εύνουούμενόν της, ή χαρμερπής άμφιρρέπειά της και ή κνιπέια της προξενούσιν άισχος εις τό φύλον και τόν βαθμόν της.

82.

Μετα την έγερσιν, άφ' οὔ ή αύλική όμήγηρις διελύθη, οι πρέσβεις όλων των δυνάμεων προσήλθον έν σπουδή περίξ του νεανίου προσφέροντες αύτῶ τά συγχαρητήριά των. Ήκούσθη συγχρόνως ό γλυκύς ήχος τής τριβῆς των μεταξίνων έσθήτων, διότι αί κυριαί άγαπῶσι να πλησιάζωσι προς τους έχοντας ώραία πρόσωπα, και μάλιστα όταν ταῦτα τά πρόσωπα άγουςιν εις ύψηλάς θέσεις.

83.

Ο Ζουάν ό όποϊος έβλεπεν ότι έγεινε, χωρίς να έξεύρη πῶς, τό άντικείμενον τής γενικῆς προσοχῆς, έκαμε τάς άποκρίσεις του μετα χαριέντων χαιρετισμῶν, ως έάν ειχε γεννηθῆ δια τό ύπουργικόν επάγγελμα. Μ' όλον ότι ήτο σεμνός, ειχε προικισθῆ υπό τής φύσεως με τόν προσήκοντα άνδρικόν χαρακτήρα. ώμίλει δλίγον, αλλά πρεπόντως, και οι τρόποι του ήσαν τόσον εύγενείς ώστε αί χάριτες έφαινοντο προστρέχουσαι εις πᾶσαν κίνησίν του.

84.

Κατά διαταγήν τής Αύτης Μεγαλειότητος ό νέος άξιωματικός μας έτέθη εις την φροντίδα όλων των έν ενεργεία, αύλικῶν. Έκαστος τῶ έδείκνυε φαιδράν

πρόσωπον (τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται κατὰ τὸ πρῶτον βλέμμα, οἱ νέοι δὲν πρέπει νὰ τὸ λησμονήσωσιν). Ἐλαβεν ὡσαύτως τὰ μειδιάματα τῆς κυρίας Πρωτασῶφ, ἣτις ὠνομάζετο, κατὰ τὸ μυστηριώδες ἐπάγγελμά της, « Γ' ἔργουεuse, » λέξις ἀναξήγητος εἰς τὴν Μοῦσαν.

85.

Μετ' αὐτῆς, ὡς τὸ καθῆκον ἀπῆται, ὁ Ζουάν ἀπεχώρησε καὶ ἐγὼ θέλω πράξει τὸ αὐτὸ, μέχρις οὗ ὁ Πήγασος ἀπαυδίση πατῶν τὴν γῆν. Ἴδου κατέβημεν ἐπὶ ὄρους φιλοῦντος τὸν οὐρανόν, καὶ τόσον ὑψηλοῦ ὥστε αἰσθάνομαι ἰλίγγους, καὶ ὄλαι αἱ ἰδέαι μου περιστρέφονται ὡς ὁ τροχὸς μύλου, ὅπερ εἶναι, διὰ τε τὰ νεῦρα καὶ τὸν ἐγκέφαλόν μου, σημεῖον ὅτι πρέπει νὰ φέρω ἡσύχως τὸ ἄρμα μου ἐπὶ τοῦ τάπητος γλοερᾶς τινος ἀτραποῦ.

ΑΣΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ.

1.

Ὅτε ὁ Νεύτων εἶδε μῆλον πίπτον, εὔρε, λέγουσι (διότι δὲν ἐγγυῶμαι περὶ τῆς πίστεως ἢ τῶν ὑπολογισμῶν οὐδενὸς σοφοῦ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ), ἐν ταύτῃ τῇ πτώσει ἦτις τὸν ἀπέσπασε τῆς θεωρίας του, μέσον πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ γῆ περιστρέφετο διὰ φυσικωτάτης κινήσεως ἢ ὁποῖα ἐκαλεῖτο βαρύτης· καὶ εἶναι ὁ μόνος θνητὸς ὅστις ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς σήμερον ἠδηνήθη νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ μιᾶς πτώσεως ἢ ἐνὸς μίλου.

2.

Ὁ ἄνθρωπος ἔπεσε διὰ μήλων καὶ πάλιν ἠγέρθη διὰ μήλων, εἰάν τὸ γεγονός τοῦτο ἀληθές· διότι τὸ μέσον δι' οὗ ὁ Ἰσαὰκ Νεύτων ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ τὴν μεγάλην ὁδὸν, διὰ μέσου τῶν ἀστέρων, τῶν στερουμένων ἕως τότε λιθοστρώτων ὁδῶν, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑφ' ἡμῶν ὡς ἀντίρροπος ἀμοιβή διὰ τὰ δεινὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· διότι ἔκτοτε ὁ ἀθάνατος ἄνθρωπος ἐνεθουσιάσθη πρὸς ἀνακάλυψιν πάντῶν μηχανῶν καὶ μετ' οὗ πολὺ αἱ ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ θέλουσι φέρει αὐτὸν εἰς τὴν σελήνην.

3.

Ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο τὸ προοίμιον; — Μὰ τὴν πίστιν μου, κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν λαμβάνων τοῦτο τὸ εὐτελὲς φύλλον χάρτου, ἠσθάνθη εἰς τὸ στῆθος μου ἔνδοξον συγχίνησιν, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν πνεῦμά μου ἔκαμε σκίρτημα. Μ' ὄλον ὅτι ἐξεύρω ὅτι εἶμαι πολὺ ὑποδεέστερος ἐκείνων οἵτινες διὰ τῶν τηλεσκοπίων καὶ τοῦ ἀτμοῦ ἀνακαλύπτουσιν ἀστέρας καὶ πλέουσιν ἐναντίον τοῦ ἀνέμου, οὐχ' ἦττον θέλω καὶ ἐγὼ νὰ πράξω τὸ αὐτὸ διὰ τῆς ποιήσεως.

4.

Ἐπλευσα καὶ ἔτι πλέω ἐναντίον τοῦ ἀνέμου· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀστέρας, ὁμολογῶ ὅτι τὸ τηλεσκόπιόν μου εἶναι σκοτεινόν· τοῦλάχιστον ἀπέφυγον τὴν κοινὴν ἀκτὴν καὶ, τῆς γῆς γενομένης ἀφανοῦς εἰς τὰ ὄμματά μου, ἤθελον ἐπιθυμήσει νὰ πλεύσω εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς αἰωνιότητος· ἡ βοή τῶν κυμάτων οὐδόλως ἐπτώσῃ τὴν ἐλαφρὰν πλὴν ἱκανὴν πρὸς πλοῦν λέμβον μου, ἥτις δύναται νὰ πλεύσῃ ἐκεῖ ὅπου μεγάλα πλοῖα ἐναυάγησαν, ὡς συμβαίνει εἰς πλείστας ἐν τρικυμιώδει θαλάσῃ πλεούσας ναῦς.

5.

Ἀφήκαμεν τὸν ἱρώα μας Δὸν Ζουάν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς αὐτοκρατορικῆς εὐνοίας, ἀλλὰ μὴ φθάσαντα εἰσέτι εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἐρυθριάσεως. Καὶ ἔστω μακρὰν τῶν Μουσῶν μου (διότι, χρείας καλούσης, ἔχω προχείρους πολλὰς Μούσας) ἡ ἰδέα τοῦ νὰ τὸν ἀκολουθήσω πέραν τῆς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς! ἀρκεῖ ὅτι ἡ τύχη εὔρεν αὐτὸν πλήρη νεότητος, ἀνδρείας, κάλλους καὶ παντὸς ἄλλου πράγματος τὸ ὁποῖον, ἐπὶ τινὰ χρόνον, περικίρει τὰς πτέρυγας τῆς ἡδονῆς.

6.

Ἄλλὰ πάραυτα αἱ πτέρυγες ἀναφύονται πάλιν, αἱ δὲ ἴδοναι ἐγκαταλείπουσι τὴν φωλεάν των. « ὦ! λέγει ὁ ψαλμωδός, εἶθε νὰ εἶχον πτέρυγας περιστερᾶς ἵνα φύγω καὶ εὔρω τὴν ἀνάπαυσιν! » τίς ἄνθρωπος, ἀναπολῶν εἰς τὴν μνήμην του τοὺς νεανικοὺς ἔρωτάς του, — μ' ὄλας τὰς λευκανθείσας τρίχας του, μ' ὄλον τὸν μαρασμὸν τῆς καρδίας του καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς φαντασίας του, ἥτις δὲν πλανᾶται πλέον πέραν τῆς σφαίρας τοῦ ἀμαυρωθέντος βλέμματός του, — τίς ἄνθρωπος, λέγω, δὲν ἤθελε προτιμήσει μᾶλλον νὰ στεναῖξῃ ὡς ὁ υἱὸς του, παρὰ νὰ βήχῃ ὡς ὁ πάππος του;

7.

Ἄλλ' οἱ στεναγμοὶ καταπαύουσι, καὶ τὰ δάκρυα (καὶ αὐτὰ τὰ τῶν γηρῶν) ἐξαντλοῦνται, ὡς κατὰ τὸ θέρος ἐξαντλοῦνται τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Ἄρνου, τὰ ὁποῖα ἐλαττούμενα μεταβάλλονται εἰς βύακα τόσον στενὸν ὥστε ἤθελε προξενήσει αἰσχος εἰς τὸν χειμερινὸν ῥοῦν του ὁ ὁποῖος ἠπεῖλει νὰ κατακλύσῃ τὰς μακρυνὰς πεδιάδας μὲ τὰ ὀρμητικὰ καὶ ὑπωχρα

κύματά του τόσο μεγάλη είναι ἢ ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν γινομένη διαφορά. "Ἢθελέ τις νομίσαι ὅτι ἡ λύπη εἶναι γόνιμον ἔδαφος οὐδέποτε μένον ἀκαλλιέργητον· τῷ ὄντι μόνον γεωργούς μεταβάλλει, οἵτινες περιάγουσι τὸ ἄροτρον ἐπὶ νέου ἐδάφους ἵνα σπείρωσι τὴν ἡδονήν.

8.

Ἄλλ' ὁ βῆξ θέλει ἐπέλθῃ ὅταν οἱ στεναγμοὶ ἀπέλθωσι, καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἔρχεται πρὶν ἢ παύσωσιν οἱ στεναγμοί· διότι πολλάκις οἱ στεναγμοὶ ἐπιφέρουσι τὸν βῆχα, πρὶν ἢ χαραχθῇ ὑπὸ ρυτίδος τὸ ὡς γαληνιαία λίμνη στιλπνὸν μέτωπον, ἢ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν δεκάτην ὥραν ὁ ἥλιος τῆς ζωῆς. Ἐν ᾧ ἐρύθημα, κωπηρὸν καὶ φεῦγον ὡς ἡ τελευταία ἀκτίς τοῦ δυόντος ἐν μηνὶ ἰουνίῳ ἡλίου, καλύπτει πρόσωπον τὰ ὁποῖον, ἕνεκα τῆς λαμπρότητός του, φαίνεται ὅτι δὲν ἐπλάσθη ἐκ γῆς, μυριάδες ὀνητῶν λάμπουσιν, ἐρώνται, ἐλπίζουσιν, ἀποθνήσκουσι· — πόσον εἶναι εὐτυχεῖς!

9.

Ἄλλ' ὁ Ζουὰν δὲν εἶχε προορισθῆ ἴν' ἀποθάνῃ τόσο συντόμως· ἀφήκαμεν αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ ὅλης τῆς δόξης ἢ ὁποῖα δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἕνεκα τῆς εὐνοίας τῆς σελήνης ἢ τῆς ἰδιοτροπίας τῶν κυριῶν, — δόξης ἑφθήμερου ἴσως· ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος καταφρονεῖ τὸν Μάϊον μῆνα, διότι ὁ Δεκέμβριος μέλλει νὰ ἐπέλθῃ μὲ τὴν παγετώδη πνοήν του; βεβαίως εἶναι καλῆτερον ν' ἀπολαύῃ τις τῶν ἀκτίνων ἴν' ἀποταμειύῃ θάλασπον διὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χειμῶνος.

10.

Ἐκτὸς τούτου ὁ Ζουὰν εἶχε πλεονεκτήματά τινα τὰ ὁποῖα ἐλκύνουσι τὰς ἐν μεσαίᾳ ἡλικίᾳ κυρίας

πολλῷ μᾶλλον ἢ τὰς νέας· αἱ πρῶται. Ξεβύρουσι περὶ τίνος πρόκειται, ἐν ᾧ αἱ νέαι νόσσοδες δὲν γινώσκουσι ἄλλο περὶ ἔρωτος εἰμὴ ὅ,τι ἀναγινώσκουσιν ἐν τοῖς ποιήμασιν, ἢ (διότι ἢ φαντασία μηχανᾶται τεχνάσματα) ὅ,τι βλέπει τις ἐν ταῖς ὀπτασίαις ἐκείνων τῶν οὐρανῶν ὅθεν ἐξῆλθεν ὁ ἔρωσ. Τινὲς μετροῦσι τὴν ἡλικίαν τῶν γυναικῶν διὰ τῶν ἡλίων ἢ τῶν ἑτῶν των· ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι ἡ σελήνη ἤθελεν εἶσθαι καταλληλοτέρα διὰ τὴν χρονολογίαν τούτων τῶν ἀγαπητῶν πλασμάτων.

11.

Καὶ διατί; διότι ἡ σελήνη εἶναι ἄστατος καὶ ἀγνή δὲν ἐξεύρω ἄλλην αἰτίαν, ὅσον καὶ ἂν θέλωσι νὰ με ἀδικήσωσιν, ἀποδίδοντές μοι ἄλλην ἐπιλήψιμον αἰτίαν, οἱ φιλόποπτοι ἄνθρωποι οἵτινες εἶναι πάντοτε ἔτοιμοι νὰ εὐρίσκωσι σφάλματα εἰς τοὺς ἄλλους· καὶ τοῦτο δὲν εἶναι καλὸν οὔτε εὐάρεστον πρᾶγμα « διὰ τὸν χαρακτῆρα ἢ τὴν εὐαισθησίαν των, » ὡς τὸ γράφει ὁ φίλος μου Ζέφρευς με τὸν θαρρῶδέον τρόπον του (*): ἀλλ' ὅμως τὸν συγχωρῶ· ἐλπίζω ὅτι καὶ αὐτὸς θέλει συγχωρήσει ἑαυτὸν, — ἄλλως, ἐγὼ ὀφείλω πάντοτε νὰ τὸν συγχωρήσω.

12.

Παλαιοὶ ἐχθροὶ οἵτινες ἔγειναν φίλοι ὀφείλον νὰ μείνωσι φίλοι, τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ τιμὴ· καὶ δὲν γνωρίζω κανὲν πρᾶγμα τὸ ὅποῖον δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πρὸς τὸ μῖσος ἐπιστροφὴν· ἐγὼ θέλω ἀποφύγει αὐτὸ, ὡς ἀποφεύγω τὸ σκάρωδον ὅσον μακρὰν

(*) « Ἀνέγνων τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Ζέφρευ· σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο τὸ νὰ με ἐρεθίσῃ πρὸς ἀπόκρισιν. Δὲν θέλω ἀπαντήσαι διότι τῷ ὀφείλω εὐγνωμοσύνην τινὰ διὰ τὰς παλαιὰς φιλοφρονήσεις του. »
Επιστ., Ἰουνίου 1822.

καὶ ἂν ἐκτείνῃ τὰς ἑκατὸν κνήμας καὶ τοὺς ἑκατὸν βραχίονάς του, ἐγὼ θέλω τρέξει ταχύτερον αὐτοῦ. Παλαιαὶ φίλαι, νέαι σύζυγοι, γίνονται οἱ σκληρότατοι ἐχθροὶ μας· οἱ μεταπεπεισμένοι ἐχθροὶ ὀφείλουσι νὰ καταφρονῶσι τὴν μετ' αὐτῶν ἐνωσίν των.

13.

Αὕτη εἶναι ἡ χειρίστη τῶν λειποταξιῶν· οἱ ἀρνησιθρησκοὶ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπατεὼν Σούθεϋς, — ὁ ὁποῖος εἶναι οἰονεὶ ἐνσεσαρκωμένον ψεῦδος, — ἤθελεν ἐνωθῆ δυσκόλως μὲ τοὺς ἀναμορφωτὰς τοὺς ὁποῖους ὁ Σούθεϋς ἐγκατέλιπεν ἵνα καθέξῃ τὸν σταῦλον τοῦ δαφνηφόρου. Οἱ χρηστοὶ ἄνθρωποι, ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας μέχρι τῶν Βαρβάδων, εἴτε ἐν Σκωτία εἴτε ἐν Ἰταλία, δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλωνται κατὰ τὴν πνοὴν ἐκαστοῦ ἀνέμου, οὔτε νὰ ὠφελῶνται, ἵνα βασανίσωσι τινα, τῆς στιγμῆς καθ' ἣν παύει τοῦ ν' ἀρέσκη.

14.

Ὁ νομικὸς καὶ ὁ κριτικὸς βλέπousι μόνον τὰ αἰσχρὰ μέρη τοῦ βίου καὶ τῆς φιλολογίας. Οὐδὲν μένει ἀπαρατήρητον, ἀλλὰ πολλὰ πράγματα παρασιωπῶνται ὑπὸ τῶν σαρούντων τὰς δύο ταύτας κοιλάδας τῶν ἐρίδων· ἐν ᾧ οἱ κοῖνοι ἄνθρωποι αὐξάνουσιν ἐν ἀμαθείᾳ καὶ ἡλικίᾳ, τὸ θέσπισμα τοῦ νομικοῦ ὁμοιάζει μὲ τὸ ἰατρικὸν ἐργαλεῖον τοῦ χειρουργοῦ, ἀνατέμνον ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν ζητήματός τινος, ὡς τὸ χειρουργικὸν ἐργαλεῖον ἀκολουθεῖ τὴν πέψιν μέχρι τῶν τελευταίων ἀποτελεσμάτων τῆς.

15.

Τὸ νομικὸν σάρωθρον εἶναι ὁ ἠθικὸς καμινοκαθαριστής, καὶ ἰδοὺ διατὶ ὁ νομικὸς εἶναι τόσοσ ρυπαρός.

Ἡ ἀτελεύτητος λιγνὺς ⁽¹⁾ τῷ ἐντυπώνει μέλαν χρωματόσον βαθέως ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐξαφανισθῇ διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ χιτῶνός του· διατηρεῖ εἰς ὅλα τὰ φορέματά του τὰ μέλανα ἴχνη τοῦ μαύρου ἔρπετοῦ, τοῦλάχιστον εἰκοσιεννέα ἐπὶ τριάκοντα διατηροῦσιν αὐτά· ὄχι σὺ, ὦ Ζέφρεϋ, τὸ ὁμολογῶ· διότι σὺ φέρεις τὴν ἐσθῆτά σου ὡς ὁ Καῖσαρ ἔφερε τὴν τήβεννόν του.

16.

Ἐτελείωσαν ὄλαι αἱ μικραὶ ἑριδές μας, τοῦλάχιστον ὄλαι αἱ ἰδικαί μου, ἀγαπητὲ Ζέφρεϋ, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ἦσο ὁ φοβερῶτατος ἐχθρός μου (ἐφ' ὅσον ἡ ὁμοιοκαταληξία καὶ ἡ κριτικὴ δύνανται νὰ κάμωσιν ἐχθροὺς νευρόσπαστα ὡς τοὺς δυστυχεῖς θνητοὺς)· πίνω εἰς ὑγίαν τοῦ « Auld Lang Syne ⁽²⁾! » δέν σε γνωρίζω, καὶ ἴσως οὐδέποτε θέλω ἰδῆ τὸ πρόσωπόν σου· ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα σὺ ἐφέρθης εὐγενῶς, καὶ τὸ ὁμολογῶ ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς μου.

17.

Καὶ ὅταν μεταχειρίζωμαι τὴν φράσιν Auld lang syne, αὕτη δὲν ἀποτείνεται πρὸς σέ, τοῦτο δὲ εἶναι χειρότερον δι' ἐμέ· διότι ἐν τῇ ὑπερηφάνῳ πόλει σας, οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει ἐκτὸς τοῦ Σκῶτ, μεθ' οὗ ἤθελον συγκρούσει τὸ κύπελλον πλέον εὐχαρίστως ἢ μετὰ σοῦ. Ἴσως θέλει τις εἶπῃ ὅτι ὁ πόθος οὗτος εἶναι ἴδιος μαθητοῦ· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ δὲν ζητῶ ἐνταῦθα νὰ ἐπιδείξω μεγαλοψυχίαν ἢ πνεῦμα, ὅταν λέγω ὅτι εἶμαι κατὰ τὸ ἥμισυ Σκῶτος ἐκ γεννῆ-

(1) Ἐν τῷ κειμένῳ εὔρηται: The endless soot, ἡ ἀτελεύτητος λιγνὺς, ἐφ' οὗ ὁ στοιχειοθέτης ἐν σημειώσει παρίσταται ἔρωτων ἐὰν πρέπη νὰ γραφῇ: The endless suit, ἡ ἀτελεύτητος διαδικασία.

(2) Παλαιὸς χρόνος, καλοὶ παλαιοὶ χρόνοι.

σεως (1), και ὅπως δι' ὄλου Σκώτος κατὰ τὴν ἀνα-
τροφὴν ἀλλ' ἡ καρδιά μου ἔλκει τὴν κεφαλὴν μου.

18.

Ὅταν τὸ Auld lang syne μοὶ ἀναπολῆ ὄλην τὴν
Σκωτίαν, τοὺς Σκωτικούς μανδύας καὶ τὰς ταινίας
τῶν νεανίδων τῆς Σκωτίας (2), τὰ κυανᾶ ὄρη τῆς,
τοὺς διαυγεῖς ῥυακὰς τῆς, τὴν Dee, τὸν Δόν, τὸ μέ-
λαν τεῖχος τῆς γεφύρας τῆς Βαλγουνίας, (3), ὅλαι
αἱ πρῶται ἀναμνήσεις μου, τὰ ὄνειρα τῆς παιδικῆς
μου ἡλικίας, ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα τὰ περιβεβλημένα μὲ
τὰ πρωτότυπα χρώματά των, ὡς οἱ υἱοὶ τοῦ Banquo
μὲ τοὺς βασιλικούς μανδύας των ἐν συντόμῳ — ὅλη
ἡ παιδικὴ μου ἡλικία ἐμφανίζεται ἐνώπιόν μου. Ὀλί-
γον μοὶ μέλλει πῶς πρέπει νὰ ἐξηγήσω ταύτην τὴν
παιδικὴν ὀπτικὴν ἀπάτην — εἶναι μία παροδικὴ ἐμ-
φάνις τοῦ Auld lang syne.

19.

Μ' ὄλον ὅτι ἐν τῇ ἐξάψει ὀργῆς καὶ ποιήσεως,

(1) Ἡ μήτηρ τοῦ ποιητοῦ ἦτο ἐκ Σκωτίας.

(2) Scotch plaids and Scotch snoods.

(3) Ἡ γέφυρα τοῦ Δόν, πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀβερδῆν,
ἔχει μοναδικὴν ἀψίδα· ὁ βέων ὑπ' αὐτὴν ποταμὸς περιέχει ἀφθό-
νους ἀντακαίους. Ὅλα ταῦτα παρουσιάζονται εἰς τὴν μνήμην μου
ὡς ἐὰν τὰ εἶχον ἰδεῖ χθές. Ἐνθυμοῦμαι εἰσέτι, μ' ὄλον ὅτι δέν δύ-
ναμαι ἴσω· νὰ τὴν ἀναφέρω ἀκριβῶς, τὴν φρικτὴν παροιμίαν ἣ
ὅποια μὲ ἐμπόδιζε τοῦ νὰ πλησιάσω εἰς τὴν γέφυραν, καὶ ἣ ὅποια
μ' ὄλον τοῦτο μὲ ἐπανεξέρεν ἐκεῖ μετὰ παιδικῆς χαρᾶς, διότι ἤμην
μονογενὴς υἱός, τοῦλάχιστον ἐκ μέρους τῆς μητρὸς μου· ἰδοὺ ἡ πα-
ροιμία ὡς ἐνθυμοῦμαι αὐτὴν καλῶς ἢ κακῶς ἀπὸ τῆς ἐννεαετοῦς
ἡλικίας μου·

« Brig of Balgounie, black's your wa',
Wi' a wife's æ son on a mare's æ foal
Doun ye shall fa' l »

« Βαλγουνία, μ' ὄλον ὅτι ἡ γέφυρά σου εἶναι ἰσχυρὰ, θέλει πέσει
μετὰ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ μιᾶς γυναικός. »

καὶ ὅτε ἤμην νεανίσκος μὲ βεβοστρυχισμένην κόμην, ὡς ἐνθυμείσθε, ὕβριζον τοὺς Σκώτους ἵνα καμῶ αὐτοὺς νὰ αἰσθανθῶσι τὴν ὀργὴν καὶ τὸ πνευμά μου τὸ ὁποῖον, τὸ ὁμολογῶ, ἦτο εὐερέθιστον καὶ σκυθρωπόν... ὁμως ἐκεῖνα τὰ μάταια ὀξύμωρα δὲν δύνανται νὰ καταστρέψωσι τὴν ζωηρότητα τῶν πρώτων ἡμῶν αἰσθημάτων ἐπλήγωσα (1), ἀλλὰ δὲν ἐθανάτωσα τὸν Σκώτον ἐν τῇ ὀργῇ μου, καὶ ἀγαπῶ τὴν γῆν τῶν « ὀρέων καὶ τῶν ρυάκων » (2).

20.

Ὁ Δὸν Ζουὰν, ὁ ὁποῖος ἦτο πραγματικὸς ἢ ἰδανικὸς, διότι ἀμφοτέρα ταῦτα εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σκέπτονται οἱ ἀνθρωπεὶ ὑπάρχει καὶ ὅταν οἱ σκεπτόμενοι γίνωσιν ὀλιγώτερον πραγματικαὶ τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ ἐσκέφθησαν ἀλλ' ἢ ψυχὴ δὲν δύναται ποτὲ νὰ καταστραφῇ καὶ ἀντιφέρεται δραστηρίως κατὰ τοῦ σώματος μ' ὅλον τοῦτο, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς καλουμένης αἰωνιότητος, εἶναι ἄπορον τὸ νὰ παρατρηῇ τις μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ μὴ ἐξεύρη τι πλείοτερον περὶ τῶν ἐκεῖ ἢ περὶ τῶν ἐνταῦθα.

21.

Ὁ Δὸν Ζουὰν ἔγεινε Ῥώσος λίαν ἐξηngenισμένος — δὲν θέλωμεν ν' ἀναφέρωμεν πῶς, αὐτε-ἔχομεν χρεῖαν νὰ εἴπωμεν διατί ἔγεινε τοιοῦτος· ὀλίγοι νεανίαι δύνανται ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ ἐλαχίστου πειρασμοῦ τὸν ὁποῖον ἀπαντῶσιν εἰς τὴν πορείαν των· ἀλλ' ὁ πειρασμὸς ὁ ὁποῖος ἐδελέασε

(1) « I scotched the Scot, » λογοπαίγιον, ἐξέδειρα τὸν Σκώτον.

(2) « Land of brown heath and slaggy wood,

Land of the mountain and the flood, » κτλ.

Lay of the last Minstrel.

τὸν Ζουάν παρουσιάζετο αὐτῷ ὡς προσκεφάλαιον ἑτοιμασθὲν διὰ τὴν τιμητικὴν ἔδραν μονάρχου. Ὠραῖαι νεάνιδες, χοροὶ, συμπόσια, καὶ μετρητὸν ἀργύριον ἕκαμαν τὸν Ζουάν νὰ θεωρῇ τοὺς πάγους τῆς Πετροπόλεως ὡς παράδεισον, καὶ τὸν χειμῶνα τοῦ βορρᾶ ὡς τερπνὸν θέρος.

22.

Ἡ εὐνοια τῆς αὐτοκρατείας ἦτο λίαν εὐάρεστος· καὶ μ' ὄλον ὅτι ἡ παρ' αὐτῇ λειτουργία τοῦ Ζουάν ἔγεινε ἐπιπονωτέρα, ὅμως ὀμηλικές του νεανίαι ὀφείλουσι νὰ ἦναι ἱκανοὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν τοιούτων λειτουργημάτων. Ὁ Ζουάν ηὔξανετο ὡς νέον δένδρον, ὦν κατάλληλος πρὸς τὸν ἔρωτα, πρὸς τὸν πόλεμον ἢ τὴν φιλοδοξίαν· ταῦτα δὲ ἀνταμείβουσι τοὺς εὐτυχεῖς εὐνοουμένους των μέχρις οὔ αἱ ἀνίαι τοῦ γήρατος κάμωσι τινὰς ἐξ αὐτῶν νὰ προτιμῶσι τὸν μέσον ὄρον.

23.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὡς ἕκαστος δύναται νὰ τὸ περιμένη, ὁ Δὸν Ζουάν, παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς νεότητος καὶ ὑπ' ἐπικινδύνων παραδειγμάτων, ἔγεινε παραλυμένος· τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἐλάττωμα ὄχι μόνον μᾶς κάμνει νὰ καταπατῶμεν ὑπὸ τοὺς πόδας μας τὸ ἄνθος τῶν αἰσθήσεών μας, ἀλλὰ προσέτι, ἀποκαλύπτει ἡμῖν ὅλα τὰ ἀδιόρθωτα ἐλαττώματα τῆς ἀσθενοῦς ἀνθρωπότητος, μᾶς κάμνει ἐγωϊστάς καὶ ἐγκλείει τὰς ψυχὰς μας ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ὡς τὸ ὄστρεον ἐγκλείεται ἐν τῇ κογχύλῃ του.

24.

Ἄς μὴ ἐνδιατρίψωμεν πλέον ἐπὶ τούτου· δὲν θέλομεν ὡσαύτως ἐνδιατρίψει ἐπὶ τῶν συνήθων συνεπειῶν τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων δύο ἀνίσων ἐραστῶν,

ὅποιοι ἦσαν, φεῦ! εἷς νέος ἀξιωματικὸς καὶ μία βασιλισσα, ἡ ὁποία μ' ὄλον ὅτι δὲν ἦτο εἰσέτι γραῖα, ὅμως δὲν ἦτο πλέον νέα ὡς ὅτε ἦτο ἑπτακαιδεκαέτης ἐν ὄλῃ τῇ βασιλικῇ γλυκύτητι αὐτῆς. Οἱ βασιλεῖς δύνανται ν' ἄρχωσιν ἐπὶ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων ἀλλ' ὄχι ἐπὶ τῆς ὕλης, αἱ δὲ ρυτίδες, αἵτινες εἶναι κατηραμέναι δημοκράτιδες, δὲν θέλουσι νὰ κολακεύωσιν.

25.

Καὶ ὁ Θάνατος, ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων, εἶναι συγχρόνως ὁ μέγας Γράχχος ὄλων τῶν θνητῶν· ὁ Θάνατος, διὰ τῶν ἀγροτικῶν νόμων του, ἐξισοῖ τὸν πλούσιον γαιοκτήμονα, ὁ ὁποῖος εὐωχεῖται καὶ μάχεται, κραυγάζει καὶ μεθύσκειται ἐν τοῖς συμποσίοις του, μὲ τοὺς πτωχοὺς διαβόλους οἵτινες οὐδέποτε ἕως τῶρα ἀπέκτησαν μίαν σπιθαμὴν γῆς, καὶ τοὺς περιορίζει ὄλους εἰς ἓνα μικρὸν χλοηφόρον τόπον (τοῦ ὁποίου τὸν θερισμὸν ἐτοιμάζει μόνη ὁ φθορά)· — ὁ Θάνατος εἶναι μέγας ἀναμορφωτῆς· ἕκαστος πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

26.

Ἔζησεν (ὄχι ὁ Θάνατος, ἀλλ' ὁ Ζουάν) ἐν τῷ μέσῳ τῆς δαψιλείας, τῶν ἐπιδείξεων, τῆς λαμπρότητος, τῆς πομπῆς καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας, ἐν ἐκεῖνῃ τῇ φαιδρᾷ χώρα τῶν δερμάτων τῶν μελαινῶν ἀρκτων, αἱ ὁποῖαι (μ' ὄλον ὅτι ἐπεθύμουν νὰ παρασιωπήσω πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι λυπηρὸν) ἐμφανίζονται αἰφνης ἐν καιρῷ ταραχῆς καὶ θορύβου, διὰ μέσου τῆς πορφύρας καὶ τοῦ λίνου, ἅτινα ἀρμόζουσι μᾶλλον τῇ βασιλικῇ πόρνῃ τῆς Βαβυλῶνος παρά τῇ τῆς Ῥωσσίας, — καὶ οὐδετεροῦσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προφυρόχρου ἐξωτερικῆς ἐσθῆτός της.

27.

Δὲν θέλωμεν νὰ περιγράψωμεν ταύτην τὴν ἐπο-
χὴν τῆς ζωῆς τοῦ Δὸν Ζουάν. — Ἡδυνάμεθα νὰ ὀμι-
λήσωμεν περὶ αὐτῆς ἐξ ἀκοῆς ἢ ἐκ πείρας· ἀλλὰ
φθάσας πλησίον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους τοῦ μελαγχχο-
λικοῦ Δάγτη, εἰς ἐκεῖνον τὸν φρικτὸν ἰσημερινόν, εἰς
ἐκεῖνο τὸ μισητὸν μέρος τῆς ἀνθρωπίνης ἡλικίας, εἰς
ἐκείνην τὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ οἰκίαν, εἰς ἐκείνην
τὴν χονδροειδῆ καλύβην, ὅθεν οἱ φρόνιμοι ὁδοιπόροι
μαστιγοῦσι περιέσκεμμένως τοὺς τεθλιμμένους ἵππους
τῆς ζωῆς ἄγοντες αὐτοὺς πρὸς τὸ φοβερὸν ὄριον
τοῦ γίρατος καὶ δακρυρροοῦντες ρίπτουσι τὰ βλέμ-
ματὰ των ἄπισθεν πρὸς τὸ μέρος τῆς νεανικῆς
αὐτῶν ἡλικίας...

28.

Ὅχι, δὲν θέλω νὰ περιγράψω, — ὅπλα δὴ, ἐὰν
δύναμαι ν' ἀποστῶ τῆς περιγραφῆς· καὶ δὲν θέλω νὰ
σκεφθῶ — ὅπλα δὴ, ἐὰν δύναμαι ν' ἀπομακρύνω τὴν
σκέψιν ἡμῶν, — ὡς μικρὸς κύων προσκεκολλημένος
εἰς τὸν μητρικὸν μαστὸν του, — ἀκολουθεῖ ὄλα τὰ
βήματά μου διὰ μέσου τῆς ἀβύσσου τούτου τοῦ ἀλλο-
κότου λαβυρίνθου. — ἢ ὡς τὸ εἰς τὸν βράχον προ-
σηλωμένον φῦκος, ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν χειλέων
τῆς ἐρωμένης φίλημα. — ἀλλ' ὡς ἔλεγον, δὲν θέλω
νὰ φιλοσοφήσω, καὶ θέλω νὰ με ἀναγινώσκωσιν.

29.

Ὁ Ζουάν, ἀντὶ νὰ λατρεύῃ τὰς αὐλὰς, ἐλατρεύετο
ἐν αὐταῖς — ὅπερ σπανίως συμβαίνει. — τοῦτο δ'
ὠφείλετο κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν νεανικὴν ἡλι-
κίαν του, καὶ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν φήμην τῆς
ἀνδρίας του. — ὡσαύτως τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὴν
ζωηρότητά του, εἰς τὸ ἀγνὸν αἷμα τὸ ὁποῖον ἐφαί-

νετο κυκλοφοροῦν εἰς τὰς φλέβας του ὡς κυκλοφορεῖ τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας εὐγενοῦς ἵππου· πρὸς τούτοις τοῦτο κατὰ πολὺ ὠφείλετο εἰς ἕκαστον νέον φόρεμα τὸ ὁποῖον ἀνεδείκνυε τὸ κομψὸν ἀνάστημά του, ὡς τὰ πορφυρᾶ νέφη κοσμοῦσι τὸν ἥλιον· ἀλλὰ πρὸ πάντων ὁ Ζουάν ὤφειλε τοῦτο εἰς μίαν γραΐαν καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν ἣν κατεῖχε παρ' αὐτῇ.

30.

Ἐγραψεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν — καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς του, βλέποντες ὅτι τυπόμενος, καὶ ὅτι ἠδύνατο ν' ἀποκαταστήσῃ ὡσαύτως τοὺς ἑξαδέλφους του, τῷ ἀπεκρίθησαν αὐθιμερόν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠτοιμάσθησαν ν' ἀποδημήσωσι· καὶ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀκουσάντων αὐτούς, ἔλεγον ὅτι τρώγοντες πάγους καὶ βοηθούμενοι ὑπ' ἐλαφροῦ ἐπενδύτου ἠθελον εὐρεῖ τὸ κλίμα τῆς Μόσχας καθ' ὅλα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Μαδρίτης.

31.

Ἡ μήτηρ του Δόνα Ἰνέζ, βλέπουσα ὅτι ἀντὶ νὰ πορισθῇ χρήματα παρὰ τοῦ τραπεζίτου της, παρὰ τῷ ὁποίῳ τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τοῦ υἱοῦ της καθ' ἑκάστην ἠλαττοῦτο, ὁ Ζουάν εὔρεν ἀλλαχοῦ τὰ μέσα πρὸς πορισμὸν τῶν διὰ τὰς δαπάνας του ἀναγκαίων χρηματικῶν ποσοτήτων, τῷ ἀπήντησεν « ὅτι ὑπερέχαιρε βλέπουσα αὐτὸν ἀηδιάσαντα τὰς ὑπὸ τῆς ἀνοήτου νεότητος ἐπιζητουμένας ἡδονάς, καθ' ὅτι ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις ἦν ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ δώσῃ περὶ τῆς φρονήσεώς του εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς δαπάνης του.

32.

« Ὡσαύτως τὸν συνίστα πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Μητέρα Αὐτοῦ, ἀποτρέπουσα.

αὐτὸν τοῦ ν' ἀσπασθῆ τὸ Ἑλληνικὸν θρησκευτικὸν δόγμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται εἰμὴ νὰ φαίνεται ἐπίμεμπτον εἰς τὰ ὄμματα τῶν καθολικῶν· ἀλλὰ τῷ ἔλεγε ν' ἀπέχη παντὸς ἐξωτερικοῦ σημείου ἀπαρεσκευασίας, τὸ ὁποῖον κάμνει κακὴν ἐντύπωσιν εἰς ξένας χώρας· τὸν εἶδοποίηε συγχρόνως ὅτι ἀπέκτησε μικρὸν ἀδελφὸν γεννηθέντα ἐκ δευτέρου γάμου· καὶ πρὸ πάντων ἐξεθείαζε τὴν μητρικὴν ἀγάπην τῆς αὐτοκρατείας.

33.

« Δὲν εὔρισκε λέξεις ἵνα ἐπαινέσῃ ἀρκούντως μίαν ἡγεμονίδα ἢ ὁποία προῆγε νεανίας τῶν ὁποίων ἢ ἡλικία, καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν ὁποίων τὸ ἔθνος καὶ τὸ κλίμα προελάμβανον (ἐνίοτε) πᾶν σκάνδαλον· ἐν Ἰσπανίᾳ, ἤθελεν ἴσως ἀνησυχεῖ, ἀλλ' εἰς χώραν ἔνθα τὸ θερμόμετρον κατέβαινε μέχρι τοῦ 10^{ου}, ἢ τοῦ 5^{ου} βαθμοῦ ἢ καὶ μέχρι τοῦ 0, ἢ Ἰνέζ δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐτήκετο πρὸ τῆς τήξεως τῶν ποταμῶν. »

34.

ᾠ! ἄς εἶχον τὴν ἰσχὺν τεσσαράκοντα λειτουργῶν (!) ἵνα σε ἐκθειάσω, ᾧ ὑποκρισία! ᾧ! ἄς ἠδυνάμην νὰ συνθέσω καὶ τονήσω τόσον ὑψίφωνον ἄσμα ὅσον εἶναι αἱ ἀρεταὶ διὰ τὰς ὁποίας σὺ τοσοῦτον ὑψιφώνως καυχᾶσαι ἀλλὰ τὰς ὁποίας σὺ δὲν πράττεις! ᾠ! ἄς εἶχον τὰς σάλπιγγας τῶν χειρῶν βεῖμ, ἢ τὸ ἀκουστήριον τῆς ἀγαθῆς γραίας θείας μου, τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ τελευταῖον καταφύγιον καὶ ἡ παρηγορία αὐτῆς ὅτε δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀναγινώσκῃ τὸ προσευχητᾶριόν της τῇ βοηθείᾳ τῶν διόπτρων της!

(!) Μεταφορὰ ἐκ τοῦ « δυνάμει· τεσσαράκοντα ἵππων » οἷον λέγεται ἐπὶ μηχανῶν.

35.

Ἡ ἀγαθὴ ἐκείνη γραία τοῦλάχιστον δὲν ἦτο ὑπακριτική· ἀλλ' ἀπεδήμησε πρὸς τὸν Οὐρανὸν δι' ὁδοῦ τόσον ἀσφαλούς ὅσον εἶναι ἐκείνη δι' ἧς ἀποδημοῦσι πρὸς Κύριον οἱ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐκλεκτῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι διανεμημένα, διὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, τὰ φέουδα τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι εἶδος τοῦ doomsday scroll ⁽¹⁾, ὡς τὸ Γουλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ, ὁ ὁποῖος ἀντήμειψε τοὺς ὀπαδοὺς του διαιρέσας τὰ ἀλλότρια κτήματα εἰς περίπου ἑξήκοντάκις χιλίας μερίδας ὑπὲρ τῶν νέων ἵπποτῶν του.

36.

Δὲν δύναμαι νὰ παραπονεθῶ ἐγὼ τοῦ ὁποίου οἱ πρόγονοι Ἔρνης, Ραδοῦλφος, εἶχον συμπεριληφθῆ ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκεῖνο τοῦ Γουλιέλμου· τεσσαράκοντα ὀκτῶ φέουδα (ἐὰν ἡ μνήμη μου δὲν ἀπατάται) ἐδόθησαν αὐτοῖς ὡς ἀμοιβὴ τῶν πιστῶν ὑπηρεσιῶν των ἃς προσήνεγκον τῷ μονάρχῃ ἐκείνῳ ὅτε ὑπηρέτουں ὑπὸ τὰς σημαίας του· μ' ὄλον ὅτι δὲ δὲν δύναμαι εἰ μὴ νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἤρμοξε ποσῶς εἰς αὐτοὺς ν' ἀπογυμνώσωσι τοὺς Σάξωνας τῶν δερμάτων των ⁽²⁾, ὡς βυρσοδέψαι, ὅμως, ἐπειδὴ μετεχειρίσθησαν τὸ προῖόν αὐτῶν πρὸς οἰκοδόμησιν ναῶν, ἀναμφιβόλως θέλετε εἰπεῖ ὅτι ἔκαμον καλὴν χρῆσιν αὐτοῦ.

37.

Ὁ ἀξιέραστος Ζουὰν ἠνθησε, καὶ τοι ἐγίγote ὡμοίαζε πρὸς τὴν αἰσθητικὴν ἀκακίαν ἧς τὰ φύλλα

(1) Βιβλίον τῆς Κρίσεως.

(2) Ὁ ποιητὴς παίξει ἐνταῦθα μὲ τὴν διπλὴν σημασίαν τῆς λέξεως hyde (hide), σημαίνουσης δέρμα καὶ μέτρον γῆς τεσσαράκοντα περίπου στρεμμάτων.

ἀποφεύγουσι τὴν ἀφὴν, ὡς οἱ μονάρχαι ἀποφεύγουσι τοὺς στίχους, ἐκτὸς ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὁ Σούθεϋς ποιεῖ δι' αὐτούς. Ἴσως ἐν ἐκείναις ταῖς ψυχραῖς χώραις ἐπόθει τὰ εὐκρατα κλίματα ἐν οἷς οἱ πάγοι τοῦ Νέβα ἤθελον διαλύεσθαι πρὸ τοῦ Μαΐου μηνός. Ἴσως, ἐναντίον τοῦ λειτουργήματός του, ὦν εἰς τὰς εὐρείας ἀγκάλας τῆς βασιλείας, ἐπόθει τὸ κάλλος.

38.

Ἴσως — ἀλλὰ, χωρὶς νὰ εἴπωμεν ἴσως, ἔχομεν ἄραγε χρεῖαν νὰ ζητήσωμεν τὰς παλαιὰς ἢ νέας αἰτίας; — ὁ σκώληξ τῆς καρδίας θέλει καταφάγει τὸ κάλλος τοῦ χαριστέρου προσώπου, ὡς θέλει ἀπομαράνει τὴν ἤδη μαρανθεῖσαν μορφὴν. Αἱ φροντίδες, ὡς οἱ ξενοδόχοι, μᾶς φέρουσι καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα τὰ πληρωτέα γραμματίδια τῶν τὰ ὁποῖα, ὅσον καὶ ἂν ταραχθῶμεν, πρέπει νὰ πληρώσωμεν μ' ὅλον ὅτι ἐξ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν ἡσύχως παρέρχονται, ἢ ἑβδόμη θέλει φέρει πολλοὺς κυανοὺς ἢ ἓνα μαῦρον διάβολον.

39.

Δὲν ἐξεύρω πῶς συνέβη, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠσθένησεν ἢ αὐτοκράτειρα ἠνησύχησεν. ὁ ἰατρὸς αὐτῆς (ὁ αὐτὸς ὅστις ἰάτρειε τὸν Πέτρον) εὔρεν ὅτι ἡ ταχεῖα κίνησις τοῦ σφυγμοῦ του, καὶ τοὶ ζῶηρά, προήγγειλε συμπτώματα θανάτου καὶ ὅτι ἐδείκνυε πυρετώδη διάθεσιν. ὡς ἐκ τούτου ὅλη ἡ αὐλή συνεταράχθη. ἡ αὐτοκράτειρα ἐκυριεύθη ὑπὸ θλίψεως, τὰ δὲ φάρμακα τοῦ Ζουὰν ἐδιπλασιάσθησαν.

40.

Τότε ἠκούσθησαν σιγηλοὶ ψιθυρισμοὶ καὶ διάφοροι φῆμαι. καὶ τινες μὲν ἔλεγον ὅτι ὁ Ζουὰν εἶχε δηλητηριασθῆ ὑπὸ τοῦ Ποτέμκιν· ἄλλοι δὲ, οἱ καὶ φρονι-

μώτεροι, ώμίλουν περί τινων οίδημάτων, περί έξαν-
τλήσεως ἢ άλλων αναλόγων ασθeneιών. Καί οἱ μὲν
ἐφρόνουσι ὅτι ἡ ασθένεια τοῦ Ζουάν προήλθεν ἐκ τῆς
πυκνώσεως τῶν χυμῶν, οἱ δὲ ὑπεστήριζον ὅτι αἴτιον
αὐτῆς ἦτο «μόνον ὁ κόπος τῆς τελευταίας ἐκστρα-
τείας.»

41.

Ἄλλ' ἰδοῦ μία ἐκ τῶν πολλῶν ἱατρικῶν συνταγῶν:

Sodae sulphat. ʒ. VI.

Mannae optim. ʒ. V.

Aquae fervent. f. ʒss.

tinct. sennae haustus ij.

(μετὰ ταῦτα ὁ χειρουργὸς τῷ ἐπέθηκε σιχύας).

R. pulv. com. ipecacuanhae gr. iiii.

(καὶ πολλὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα ὁ Ζουάν ἤρνηθη νὰ λάβῃ).

Bolus potassae sulphuret. simendus,

Et haustus ter in die capiendus.

42.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ τρόπος δι' οὗ οἱ ἱατροὶ ἐμᾶς
ἱατρεύουσι ἢ μᾶς θανατόνουσι, «secundum artem.»
Ἄλλὰ καὶ τοι, ὅταν εἴμεθα ὑγιεῖς, χλευάζομεν αὐτούς,
ὅμως προσκαλοῦμεν αὐτούς παρὰ τὴν κλίνην ἡμῶν,
χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν ἐλαχίστην ἐπιθυμίαν πρὸς γέ-
λωτα ἢ χλεύην, ὅταν τὸ «hiatus maxime deflendus»⁽¹⁾
τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ πληρωθῇ διὰ τοῦ πτύου ἢ τοῦ
λίσιγγου, εἶναι πλησίον ἡμῶν. Τότε, ἀντὶ νὰ βυθισθῶ-
μεν ἐκουσίως ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς-Λίθης, βασιανίζομεν
τὸν νόστιμον Βαλλῆν ἢ τὸν χαριενταλόγον Ἀβέρ-
νεθον⁽²⁾.

(1) Φράσις τοῦ Ὁρατίου = «κενὸν ἢ χάσμα εἰκτιστοῦ.»

(2) Ὁ ἱατρὸς Baillie συνέγραψε τὴν Παθολογικὴν ἀνατομικὴν
(Morbid anatomy) ἦτο δὲ περίφημος καὶ ἔμπειρος ἐν Λονδίνῳ
ἱατρὸς, ἀποθανὼν τῷ 1823 εἰς λίαν προβεθηκυῖαν ἡλικίαν. — Ὁ δὲ

43.

Ὁ Ζουάν, καί τοι εἶχεν ἀπειληθῆ ὑπὸ τοῦ θανάτου, ὅμως ἔνεκα τῆς νεότητος καὶ τῆς καλῆς κρᾶσεώς του ἀντέσχεν εἰς ταύτην τὴν προσβολὴν τῆς ὑγείας του καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἰατροὺς εἰς ἄλλην διεύθυνσιν. Ἄλλ' ὅμως ἔμεινεν ἐξησθενισμένος· τὸ ἐρυθροῦν χρῶμα εἶχεν ἐξαφανισθῆ σχεδὸν ὀλοσχερῶς ἐκ τῶν κοίλων παρεϊῶν του. Ἡ ὠχρότης του ἔθεσεν εἰς ἀμηχανίαν τὴν ἰατρικὴν Ἐπιστήμην, οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὁποίας διΐσχυρίσθησαν ὅτι ὤφειλε νὰ περιηγηθῆ.

44.

— Τὸ κλίμα ἦτο λίαν ψυχρὸν, εἶπον οἱ ἰατροὶ εἰς τρόπον ὥστε κάτοικος τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ζήσῃ καλῶς ἐν αὐτῷ. Ἡ γνώμη αὕτη προεξένησε σκυθρωπότητα εἰς τὸ πρόσωπον τῆς σώφρονος Αἰκατερίνης, ἥτις τὸ πρῶτον δὲν ἤθελε νὰ στερηθῆ τοῦ εὐνοουμένου της. Ἄλλ' ὅτε εἶδε τοὺς τέως λαμπροὺς ὀφθαλμοὺς του ἀμαυρουμένου καὶ σβεννουμένου ὡς τοὺς τοῦ ἀετοῦ τοῦ ὁποίου αἱ πτέρυγες περιεκόπησαν, ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς πρεσβείαν καὶ μὲ τὰς εἰς τὸν βαθμὸν του ἀνηκούσας τιμάς.

45.

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὑπῆρχεν ἕρις τις μεταξὺ τῆς Ῥωσικῆς καὶ τῆς Βρετανικῆς κυβερνήσεως καὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ διαπραγμάτευσις ἢ συνθήκη τις μεταξὺ τῶν δύο τούτων αὐλῶν· ἑκατέροθεν ἐφέροντο ὅλαι αἱ στρεψοδικίαι τῶν ὁποίων κάμνουσι χρῆσιν τὰ

Abenueithy ἦτο ἔξοχος φυσιολόγος καὶ χειροῦργος εἰς τὰ ἀπεδίδικτα ἀπότομὸς τις ἐλευθεροστομία καὶ ὄλως πρυτότυποι καὶ ἀγχίνους ἀποκρίσεις. —

μεγάλα κράτη ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν. Ἐπρόκειτο περί τινων δυσκολιῶν ἐπὶ τῆς θαλασσοπλοίας τῆς Βαλτικῆς, ἐπὶ τῶν δερμάτων, τοῦ ἐλαίου τῆς φαλαίνης, τοῦ ἀλείμματος καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς Θέτιδος, τὰ ὅποια οἱ Ἕλληνοὶ θεωροῦσιν ὡς ἰδικάτων «uti possidetis (¹).»

46.

Εἰς τρόπον ὥστε ἡ Αἰκατερίνη, εἰς ἣν ἦτο εὐχολον νὰ ἐφοδιάζη προσηκόντως τοὺς εὐνοουμένους αὐτῆς, ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Δὸν Ζουὰν τὴν μυστικὴν ταύτην ἐντολήν, θέλουσα συγχρόνως νὰ ἐπιδείξη τὴν αὐτοκρατορικὴν τῆς λαμπρότητα καὶ ν' ἀνταμείψῃ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ. Τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὁ Ζουὰν ἠσπάσθη τὴν χεῖρά της, ἔλαβε τὰς ὁδηγίας της περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὤφειλε νὰ παίξῃ τὸ μέρος του, καὶ ἔλαβε παντοῖα δῶρα καὶ τιμὰς, αἵτινες ἀπεδείκνυον τὴν μεγάλην πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν τῆς αὐτοκρατείας.

47.

Ἄλλ' ἡ Αἰκατερίνη ἦτο εὐτυχῆς καὶ ἡ εὐτυχία εἶναι τὸ πᾶν. Αἱ βασιλίδες μας εἶναι ἐν γένει εὐτυχεῖς ἐν τῇ ἀρχῇ των· τοῦτο δὲ μᾶς ἐμβάλλει εἰς μεγάλην ἀπορίαν εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν τὰς ἰδιοτροπίας τῆς τύχης. Ἄλλ' ἄς ἐξακολουθήσωμεν. Μ' ὄλον ὅτι ἡ βασιλὶς αὕτη ἦτον εἰς παρηκμακυῖαν ἡλικίαν, ὅμως ὁ κλιμακτηρικὸς ἐνιαυτὸς της ἐβασάνιζεν αὐτὴν τοσοῦτον ὅσον ἄλλοτε ἡ ἐπίγαμος ἡλικία της· καὶ, μ' ὄλον ὅτι τὸ παραπονεῖσθαι ἀντέκειτο εἰς τὴν ἀξιοπρέπειάν της, ὅμως ἡ ἀναχώρησις τοῦ Ζουὰν ἐλύπησεν αὐτὴν τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἠδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὸν προσηκόντως δι' ἄλλου.

(¹) Κτήματα. Φράσις δικανική.

48.

Ἄλλ' ὁ χρόνος, ὁ μέγας οὔτος παραμυθητής, φθάνει τέλος πάντων ἅμα παρῆλθον εἴκοσι καὶ τέσσαρες ὥραι, τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ ὑποψήφιοι ἐπιζητοῦντες τὸν ἔρωτά της παρέσχον τῇ Αἰκατερίνῃ ἥσυχον ὕπνον διὰ τὴν ἐπομένην νύκτα, ὅχι διότι ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ τὸν νέον ἐραστήν της ἐν βία, οὔτε διότι εὐρέθη ἐν ἀμηχανία ἐνεκα τοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλὰ τούναντίον, ἐκλέγουσα πάντοτε μετὰ φρονήσεως, ἐτήρει τὴν θέαιν ἀνοικτὴν εἰς τὴν ἀμιλλαν.

49.

Ἐν ᾧ ἡ ὑψηλὴ καὶ ἔντιμος αὐτῆ θέσις εἶναι κενὴ διὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας, ᾧ ἀναγνώστα, σὲ προσκαλοῦμεν ν' ἀναβῆς μετὰ τοῦ ἔρωτός μας ἐν τῇ ἀμάξῃ ἣ ὁποία ἀπήγαγεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πετροπόλεως αὐτῆ ἢ ὠραιότατῃ barouche (1) ἢ ὁποία εἶχε δοξασθῆ κοσμηθεῖσα ἄλλοτε διὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν σημάτων τῆς ὠραίας Αἰκατερίνης, ὅτε, ὡς νέα Ἰφιγένεια, ὑπῆγεν εἰς τὴν Ταυρίδα (2) — ἢ αὐτῆ barouche ἐδόθη τῷ εὐνοουμένῳ της φέρουσα τὰ παράσημα αὐτοῦ.

(1) Ἀγγλικὴ ἀμαξά εὐχορηστος καὶ ἐν Ῥωσίᾳ.

(2) Ἡ Αἰκατερίνη ὑπῆγεν εἰς Κριμαίαν συνοδευμένη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ ἐν ἔτει — ἐλησμόνησα τὴν χρονολογίαν.

«Κυριεύσασα τῆς Ταυρίδος ἡ Αἰκατερίνη ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ αὐτὴν... Ἐπὶ ὁδοῦ χιλίων περίπου λευγῶν δὲν ἔβλεπέ τις εἰμὴ ἑρτάς, θετρικὰς σκηνογραφίας, γοητείας, φαντασιώδεις παραστάσεις, μεγάλας πυρὰς ἀνημμένας καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ, φωταφίας ἐν ταῖς πόλεσι, ἀνάκτορα ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρήμων τὰ ὁποία ἔμελλον νὰ κατοικηθῶσι μόνον διὰ μίαν ἡμέραν. Ἡ αὐτοκράτειρα ἔβλεπε μακρόθεν πόλεις καὶ χωρία τῶν ὁποίων μόνον τὰ ἐξωτερικὰ τεῖχη ὑπῆρχον ἔγγυθεν δὲ ἔβλεπε πολυάριθμον λαόν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἴδιος λαὸς ἔτρεχε κατὰ τὴν νύκτα ἵνα παρέξῃ αὐτῇ περαιτέρω τὸ αὐτὸ θέαμα... Ὁ Στανισλάος Αὐγουστος, βασιλεὺς τῆς Πολωνίας, καὶ Ἰωσήφ ὁ Β', αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ἦλθον νὰ ἐπισκεφθῶσιν

50.

Εἷς Ἀγγλικὸς κύων, μία πυραλίς καὶ μία λευκοῖ-
κτίς ἦσαν οἱ τρεῖς τοῦ Δὸν Ζουὰν εὐνοούμενοι· διότι
εἶχε (οἱ σοφώτεροί μου ἄς ἐξηγήσωσι τὴν αἰτίαν
τούτου) κλίσιν ἢ ἀδυναμίαν τινὰ πρὸς τὰ ζῶα, μ' ὅλον
ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων θεωροῦσιν αὐτὰ ὡς ὀχλη-
ρὰ ὄντα· ὁ Ζουὰν ἠγάπα τὰς γαλάς καὶ τὰ πτηνὰ ὡς
ἐξηκοντοῦτις γραῖα παρθένος, μ' ὅλον ὅτι δὲν ἦτο
οὔτε γέρων οὔτε παρθένος.

51.

Τὰ ρηθέντα ζῶα κατεῖχον τὴν θέσιν τῶν ὑπῆρχον
θαλαμηπόλοι καὶ γραμματεῖς ἐν ἄλλαις ἀμάξαις.
Ἄλλὰ παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ Ζουὰν ἐκάθητο ἡ μικρὰ
Λεϊλά, τὴν ὁποίαν εἶχε σώσει ἀπὸ τὰ ξίφη τῶν Κα-
ζάκων ἐν τῇ μεγάλῃ σφαγῇ τοῦ Ἰσμαηλίου. Μ' ὅλον
ὅτι ἡ ιδιότροπος Μοῦσά μου μεταβάλλει τόνον, ὁμοίως
δὲν λησμονεῖ τὴν νέαν παῖδα, ἡ ὁποία ἦτο ὡς ζῶν
ἄγνός μαργαρίτης, ὑπὸ τοῦ ἠρώδους μας σωθεῖσα.

52.

Τὸ δυστυχὲς καράσιον! ἦτο τόσον ὠραῖον καὶ εἶχεν
ἠδίστην ὄψιν καὶ χαρακτῆρα συγχρόνως τρυφερόν
καὶ σεμνόν, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον σπάνιος μεταξύ τῶν

αὐτὴν κατὰ τὴν πορείαν τῆς καὶ ἐχρησίμευσαν αὐτῇ ὡς αὐλικὸί τῆς.
"Ὅτε ἡ αὐτοκράτειρα ἀνέγνω ἐπὶ τῆς θριαμβευτικῆς ἀφίδος, τῆς ἐγερ-
θεισῆς ἐν Χερσῶνι, τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν ἣτις ἀνήγγελε τὸν σκό-
πον τῆς πορείας τῆς. « Ἐνταῦθα εἶναι ἡ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἄρουσα
ὁδός, » ὁ Ἰωσήφ ἀνενέωσε τὴν ὑπόσχεσιν ἣν εἶχε κάμει κατὰ τὴν
ἐν Μοχλῶν συνέντευξιν « νὰ συνδράμῃ τὴν Αἰκατερίνην εἰς τὴν ἐκ-
τέλειαν τῶν σχεδίων τῆς. » "Ἴδε τοὺς βιογράφους τῆς Αἰκατερίνης.
"Ἴδε ὡσαύτως τὰς Ἐπιστολάς καὶ τὰς σκέψεις τοῦ πρίγκηπος de
Ligne ὅστις συνώδευσε τὴν αὐτοκράτειραν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὁδοιπορίᾳ.
καθ' ἣν, ὡς αὐτὸς λέγει, μὴ ἔχων ἐπὶ δύο μῆνας ἄλλο ἔργον εἰμὴ
τὸ νὰ κρίνῃ ἀργύριον διὰ τῆς θυρίδος, διένειμε τοιοῦτοτρόπως πλεί-
στα ἑκατομμύρια.

ἐμφύχων ὄντων ὅσον τὸ νὰ εὐρεθῇ ὀρυκτὸς ἄνθρωπος μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Μαμμούθ, ὧ μεγάλε Κουβιέρε! Ἡ ἀμάθεια αὐτῆς τὴν καθίστα ἀκατάλληλον εἰς τὸ νὰ παλαίῃ κατὰ τούτου τοῦ κόσμου, ὅπου ὅλοι ὑπόκεινται εἰς πλάνην· ἀλλ' ἡ κόρη ἐκείνη μόλις ἦτο δεκαετής· ὅθεν ἦτο ἴσχυος, καί τοι ἠγνόει τὸ πῶς καὶ διὰ τί.

53.

Ὁ Δὸν Ζουὰν ἠγάπα αὐτὴν τοσοῦτον ὅσον δὲν ἀγαπᾷ τις οὔτε ἀδελφὸν, οὔτε πατέρα, οὔτε ἀδελφήν, οὔτε θυγατέρα. Δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἀκριβῶς μὲ τί ὠμοίαζε τὸ αἰσθημά του. Ὁ Ζουὰν δὲν ἦτο πολὺ ἠλικιωμένος ὥστε δὲν ἐγνώριζε τὰ πατρικὰ αἰσθηματὰ· τὰ δὲ τούτοις ὅμοια τὰ καλούμενα ἀδελφικὴ στοργὴ δὲν ἠδύναντο νὰ συγκινήσωσιν αὐτόν· διότι δὲν εἶχε ποτὲ ἀδελφὴν· ἐὰν δὲ εἶχε, πόσον πόθον ἤθελε τῷ προξενήσει ἢ ἔλλειψις αὐτῆς!

54.

Ὁ ἔρωσ οὗτος ἦτο ἔτι ὀλιγώτερον σαρκικός· διότι ὁ Ζουὰν δὲν ἦτο γέρων ἀκόλαστος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν ἄωρον καρπὸν ἵνα ἐρεθίσῃ τὸ ἐξασθετισθὲν αἷμά του, ὡς τὰ δξέα διεγείρουσι τὸ ὑπνώττον ἀλκάλιον. Ἡ νεότης τοῦ Ζουὰν (τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει ὅπως ὁ πλανήτης ἡμῶν μᾶς ἄγει) δὲν εἶχεν ὑπάρξει τόσον σώφρων ὅσον ἠδύνατο νὰ ἦναι· ἐνυπῆρχεν ὁ ἀγνότατος πλατωνισμὸς ἐν τῷ βυθῷ ὅλων τῶν αἰσθημάτων του — μόνον ἐλησμόνει αὐτά.

55.

Ἔως τότε οὐδεὶς κίνδυνος πειρασμοῦ ὑπῆρχε δι' αὐτόν· ἠγάπα τὴν ὀρφανὴν κόρην τὴν ὁποῖαν εἶχε σώσει, ὡς (ἐνίοτε) οἱ πατριῶται ἀγαπῶσιν ἐν ἔθνος. Προσέτι ἡ ὑπερρφάνειά του ἐκολακεύετο ἐκ τῆς ιδέας

ὅτι τὴν εἶχε προφυλάξει ἀπὸ τὴν δουλείαν, ἥλιπιζεν ὡσαύτως τῇ βοήθειά τῆς ἐκκλησίας νὰ γίνῃ αἷτιος καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ πρᾶγμα παράδοξον, τὸ ὁποῖον εἶναι δίκαιον νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, ἡ μικρὰ Ὀθωμανὶς ἤρνεϊτο ν' ἀσπασθῆ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν.

56.

Εἶναι πολὺ παράδοξον ὅτι ἐτήρει τὰς πρώτας αὐτῆς ἐντυπώσεις, μ' ὅλην τὴν τρομερὰν σκηνὴν τῆς σφαγῆς καὶ τῆς ἀλώσεως τοῦ Ἰσραηλίου· μ' ὅλον ὅτι δὲ τρεῖς ἐπίσκοποι εἶχον διδάξει αὐτὴν περὶ τοῦ προγονικοῦ ἁμαρτήματος, αὐτὴ ἐδείκνυε μεγάλην ἀποστροφὴν πρὸς τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ· προσέτι δὲν εἶχε κάμμίαν κλίσειν πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν· ἴσως δὲ δὲν εἶχε κάμμίαν αἰτίαν ἵνα ἐξομολογηθῆ· ἀλλ' ἡ αἰτία τούτου δὲν ἔχει κάμμίαν σημασίαν, τὸ δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐδόλως ἠδυνήθη νὰ κερδίσῃ τὴν καρδίαν της· ἡ Λεϊλά ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ Μωάμεθ ἦτο προφήτης.

57.

Τῷ ὄντι, ὁ μόνος χριστιανὸς, τὸν ὁποῖον ἠδύνατο ν' ἀνεχθῆ ἦτο ὁ Ζουάν, τὸν ὁποῖον ἐφαίνετο ὅτι ἐξέλεξεν ἵνα τῇ ἐπέχῃ τόπον πατρίδος καὶ οἰκογενείας. Ὁ Ζουάν φυσικῶς ἠγάπα τὴν προστατευομένην αὐτοῦ· οὕτως ἐσχημάτιζον περίεργον ζευγος· ὁ μὲν ἦτο κηδεμὼν πλήρης νεότητος, ἡ δὲ, κηδεμονευομένη μὴ ἔχουσα μετὰ τοῦ προστάτου αὐτῆς κανένα δεσμὸν συγγενείας, τόπου ἢ ἡλικίας· ἡ δ' ἔλλειψις παντὸς τοιοῦτου δεσμοῦ καθίστα τὸν ἰδικόν των δεσμὸν ἔτι τρυφερώτερον.

58.

Διῆλθον τὴν Πολωνίαν, τὸ δουκάτον τῆς Βαρσο-
(TOM. Γ΄.)

βίας, περίφημον διά τε τὰ ἀλατωρυχεῖά του καὶ τὸν σιδηροῦν ζυγόν του, καὶ ἔπειτα τὴν Κουρλανδίαν, τὴν μάρτυρα τῆς γελοίας ἐκείνης σκηνῆς ἣτις ἔδωκεν εἰς τοὺς δοῦκας αὐτῆς τὸ ἄχαρι ὄνομα τῶν « Βυρώνων » (1). Αὐταὶ εἶναι αἱ ἴδιαι χῶραι τὰς ὁποίας διῆλθεν ὁ νέος Ἄρης ὅτε ᾤδευσε πρὸς τὴν Μόσχαν συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς δόξης, τῆς ἀλεθρίας σειρῆνος! ἔνθα ἀπώλεσεν ἐντὸς ἐνὸς παγετώδους μηνὸς εἰκοσαετῆς κατακτήσεις καὶ τὴν ἐξ ἐπιλέκτων φρουράν του.

59.

« ὦ φρουρά μου! ὦ παλαιὰ φρουρά μου! » ἐφώνει ἐκεῖνος ὁ χοϊκὸς θεός. — Τίς ἤθελεν εἰπεῖ ὅτι ὁ κεραυνοβόλος ἐκεῖνος Ἄρης ἤθελεν ὑποκύψει εἰς τὸν δολοφόνον Castlereagh; ὦ, πῶς ἢ τόση δόξα του ἐπάγωσεν εἰς τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος! ἀλλ' ἐάν θέλωμεν νὰ θερμανθῶμεν καθ' ὁδόν, ἔχομεν ἐν τῇ Πολωνίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ Κοσσούσκου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ρίψῃ φλόγας πυρὸς διὰ μέσου τῶν πάγων, ὡς τὸ ἠφαίστειον ὄρος τῆς Ἑλλάδος.

60.

Ἐκ τῆς Πολωνίας, οἱ ὁδοιπόροι μας μετέβησαν εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Πρωσσίαν καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσάν αὐτῆς Κενισβέργην, τῆς ὁποίας ἡ δόξα, ἐκτὸς τινῶν μεταλλείων σιδήρου, μολύβδου ἢ χαλ-

(1) Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς αὐτοκρατείας Ἄννης, ὁ εὐνοούμενος αὐτῆς Βύρων ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ τὰ παράσημα τῶν Βυρώνων τῆς Γαλλίας, τῶν ὁποίων ἡ οἰκογένεια εἰσέτι ὑπάρχει. Ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἐν Κουρλανδίᾳ γυναῖκες ἔχουσαι τοῦτο τὸ ὄνομα. Ἐνθυμοῦμαι μίαν ἣτις μοι παρουσιάσθη ὡς ὁμώνυμος τῶν Βυρώνων ὑπὸ τῆς δουκίσσης Σ. Τ. κατὰ τὸ εὐτυχὲς ἔτος τῶν Συμμάχων (1814).

κοῦ, ἰδρῦθη ἐσχάτως ἐπὶ τοῦ μεγάλου τῆς φιλοσοφίας καθηγητοῦ Καντίου (*). Ὁ Ζουὰν ὅστις οὐδ' ἄλλως περὶ φιλοσοφίας ἐφρόντιζεν, ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του διὰ τῆς Γερμανίας, τῆς ὁποίας τὰ ἑκατομύρια τῶν ὀπισσοῦν νωθρῶν κατοίκων τῆς ἔχουσιν ἡγεμόνας κεντῶντας μὲ τοὺς πτερνιστῆράς των μᾶλλον τῶν ἐγγχωρίων ἀμαξέων.

61.

Ἦλλον εἰς Βερολίνον, Δρέσδην καὶ ἄλλας πόλεις μέχρις οὗ ἔφθασαν εἰς τὰς περιτετελιχισμένας ὄχθας τοῦ Ῥήνου. Ὡ μεγαλοπρεπεῖς Γοθικαὶ σκηναί! ὁποίαν ἐντύπωσιν προξενεῖτε εἰς ὅλας τὰς φαντασίας, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰδικήν μου! Ἐν παλαιῶν φρούριον, ἐν χλοᾶζον ἐρείπιον, ἐν δόρυ ἐσκωριασμένον, μεταφέρουσι τὴν ψυχὴν μου πέραν τοῦ ἰσημερινοῦ τοῦ χωρίζοντος τὸν παρόντα κόσμον ἀπὸ τοὺς παρελθόντας, ἐπὶ τῶν ἀερίων ὀρίων τῶν ὁποίων ἵπταται μακρόθεν.

62.

Ἄλλ' ὁ Ζουὰν διῆλθε ταχυδρομικῶς τὴν τε Μαγχαίμ καὶ τὴν Βόνναν τῆς ὁποίας ἐπίκειται τὸ Δράχενφελδς, ὡς φάντασμα τῶν ἀρχαίων τοῦ φεουδαλισμοῦ χρόνων, περὶ τῶν ὁποίων τώρα δὲν εὐκαιρῶν ἂν ὀμιλήσω. Ἐκεῖθεν ὑπῆγεν εἰς τὴν Κολωνίαν, ἣ ὁποία παρέχει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν περιέργων

(*) Ὁ Ἐμμανουὴλ Κάντιος, ἰδρυτὴς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τῆς διαδεχθείσης τὴν τοῦ Λεϊβνιτίου ἐν Γερμανίᾳ, ἐγεννήθη εἰς τὴν Κενισδέργην ἐν Πρωσσίᾳ τῇ 22 Ἀπριλίου 1724, καὶ ἀπέθανε σχεδὸν ὀγδοηκοντούτης ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τῇ 12 Φεβρουαρίου 1804. Τὸ περιφημότερον τῶν συγγραμμάτων του εἶναι ἡ Περὶ τοῦ καθαροῦ Λόγου Κριτικὴ αὐτοῦ.

τὸ θέαμα ἑνδεκακισχιλίων ὀστεινῶν παρθένων (*) — ἀριθμὸς μεῖζον τῶν ὄσων ποτὲ ἐγνώρισε σάρξ.

63.

Ἐπεσεκέφθη τὴν Χάγην τῆς Ὀλλανδίας καὶ τὴν Ἐλβετσοῦην, τὴν ὑγρὰν ταύτην χώραν τῶν Ὀλλανδῶν καὶ τῶν τάφρων, ἐν τῇ ὁποία ἡ ἀρκευθὶς ἐξάγει τοὺς καλλητέρους χυμούς της καὶ ἀναπληροῖ τὰ πλοῦτη τῶν ὁποίων ὁ πτωχὸς στερεῖται. Οἱ σοφοὶ καὶ ἡ σύγκλητος ἀπηγόρευσαν τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἀλλ' ἀληθῶς φαίνεται σκληρὸν πρᾶγμα τὸ ν' ἀρνηταί τις εἰς τὸν ὄχλον μίαν ῥωστικὴν οὐσίαν ἢ ὁποία συχνότατα εἶναι τὸ μόνον ἔνδυμα, ἢ μόνη τροφή καὶ τὰ μόνα καυσόξυλα τὰ ὁποία ἀγαθὴ κυβέρνησις ἀφίνει αὐτῷ.

64.

Ἐνταῦθα ὁ Ζουὰν ἐπέβη πλοίου καὶ ἔπλευσε πλησιέστερος εἰς τὴν νῆσον τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς ὀρμητικῆς πνοῆς οὐρίου ἀνέμου. Ὁ ἀφρὸς τῶν κυμάτων ἐπήδα ὑψηλὰ, ἢ πρῶρα ἐβυθίζετο ἐν τῇ θαλάσῃ, οἱ δὲ ναυτιῶντες ἐπιβάται ἐγειναν χλωμοί· ἀλλ' ὁ Ζουὰν συνειθίσας εἰς τὴν θαλασσοπλοίαν, ὡς εἰκὸς, ἐκ τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ταξειδίων, ἴστατο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος παρατηρῶν τὰ παραπλέοντα πλοῖα ἢ ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ πρῶτος τοὺς βράχους τῆς Ἀλβίωνος.

65.

Ἐτέλος ἐφάνησαν αἱ ἀκταὶ της ὡς λευκὸν τεῖχος περιεζωσμένον ὑπὸ τῶν κυανοχρόων τῆς θαλάσσης ὑδάτων· καὶ ὁ Δὸν Ζουὰν ἰσοθάνθη — ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον

(*) Ἡ ἀγ. Οὐρσοῦλα καὶ αἱ ἑνδεκακισχιλῖαι παρθένοι αὐτῆς εἰσέτι ὑπῆρχον, τῷ 1816, καὶ ἴσως θέλουσιν ὑπάρχει διὰ παντός.

αἰσθάνονται ζωηρότατα καὶ αὐτοὶ οἱ νέοι ξένοι εἰς τὴν πρώτην ὄψιν τῆς γυψώδους ζώνης τῆς Ἀλβίω-
νος, — δῆλα δὴ ὑπερηφάνειάν τινα διότι ἐμελλεν
ἐντὸς ὀλίγου νὰ εὐρεθῆ μεταξύ τῶν ὑπερηφάνων
ἐκείνων πραγματευτῶν οἵτινες ἔφερον τὰς πραγμα-
τείας καὶ τοὺς νόμους των ἀπὸ τὸν ἕνα πόλον εἰς
τὸν ἕτερον φορολογοῦντες καὶ αὐτὰ τὰ κύματα.

66.

Δὲν ἔχω πολλὴν ἀφορμὴν ν' ἀγαπῶ ταύτην τὴν
χώραν τὴν περιέχουσαν πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ κατα-
στήσῃ τὸ εὐγενέστατον τῶν ἐθνῶν ἀλλὰ, μ' ὄλον
ὅτι δὲν ὀφείλω εἰς αὐτὴν σχεδὸν ἄλλο, εἰμὴ τὴν γέν-
νησίν μου, αἰσθάνομαι κρᾶμά τι λύπης καὶ σεβασμοῦ
διὰ τὴν θνήσκουσαν δόξαν τῆς καὶ τὰς ἤδη παρηκμα-
κυίας ἀρχαίας αὐτῆς ἀρετάς. Μία ἐπταετῆς ἀπουσία
(καὶ τοσοῦτος χρόνος ἀπαιτεῖται συνήθως διὰ τὴν
ἐξορίαν) ἐξαλείφει πᾶσαν μνησικαχίαν ἐνὸς πολίτου,
ὅτε ἡ πατρίς του ὑπάγει κατὰ διαβόλου.

67.

Φεῦ! ἐὰν ἀληθῶς ἤξευρε μόνον πόσον μισεῖται
πανταχοῦ τὸ μέγα ὄνομά τῆς. — πόσον ἐπιθυμεῖ ὅλη
ἡ γῆ νὰ φθάσῃ ἢ στιγμὴ ἐκείνη ἣτις θέλει ἐκθέσει
τὸ στήθος τῆς γυμνὸν εἰς τὸ ξίφος τῆς ἐκδικήσεως!
καὶ πῶς ὅλοι οἱ λαοὶ τὴν νομίζουσιν ὡς τὴν πλέον
σκληρὰν ἐχθρὰν των, — καὶ ἔτι μᾶλλον ἢ ὡς ἀπλῆν
ἐχθρὰν των — τὴν θεωροῦσιν ὡς ψευδῆ φίλην των,
τὴν ὁποίαν ποτὲ ἐλάτρευον ὅτε ὑπισχνεῖτο ἐλευθερίαν
εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, νῦν δὲ βδελύσσονται διότι
θέλει νὰ δεσμεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ αὐτὴν τὴν
ψυχὴν των.

68.

Καὶ ἐπὶ τίνι λόγῳ ὑπερηφανεύεται, ἢ πῶς εἶναι

δυνατὸν νὰ καυχᾶται ἐπὶ ἐλευθερίᾳ αὐτῆ ἣτις εἶναι ἢ πρωτίστη τῶν δούλων; ἢ νομίζει ὅτι ὁ δεσμώτης εἶναι πλέον ἐλεύθερος τῶν ἐθνῶν τὰ ὁποῖα καθεῖρξε; δὲν εἶναι καὶ αὐτὸς ἐπίσης θῦμα τῆς εἰρκτῆς, προσηλωμένος εἰς τὰ δεσμὰ καὶ τὰς σιδηρὰς κίχλιδας; θεωρεῖ ἄραγε ὡς ἐλευθερίαν τὸ οἰκτρὸν προνόμιον τοῦ νὰ στρέφῃ τὴν κλειδα ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς θύρας τοῦ δεσμίου; Ἄλλ' ἐπίσης στεροῦνται τῆς ἀπολαύσεως τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀέρος ὅ τε ἀγρυπνῶν ἐπὶ τῶν ἀλύσεων καὶ ὁ φέρων αὐτάς.

69.

Ὁ Δὼν Ζουὰν εἶδε τὰς πρώτας καλλογὰς τῆς Ἀλβίωνος· τοὺς βράχους σου, τοὺς λιμένας σου καὶ τὰ ξενοδοχεῖά σου, ὧ ἀγαπητὸν Δουβρόν τὸ τελωνεῖόν σου τοῦ ὁποίου τὰ καθήκοντα εἶναι τόσον ὑψηλά· τοὺς ὑπηρέτας τῶν ξενοδοχείων σου, οἵτινες τρέχουσιν ὡς μανιώδεις εἰς πᾶσαν κώδωνος κροῦσιν τὰ ταχύπλοά σου, τῶν ὁποίων οἱ ἐπιβάται γίνονται λεία τῶν κατοίκων τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης· τέλος, (ὅπερ δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα διὰ τοὺς πρωτοκείρους ξένους) τοὺς ἀνευ ἐκπτώσεως μακροῦς, μακροτάτους λογαριασμούς σου.

70.

Ὁ Ζουὰν, καὶ τοι ἄφροντις, νέος, μεγαλοπρεπῆς, εὐπορῶν ρουβλίων, ἀδαμάντων, ἀργυρίου μετρητοῦ καὶ πιστωτικῶν γραμματίων, καὶ τοι οὐδέποτε ἠλάττου τὰς ἐβδομαδιαίας δαπάνας του, ὅμως ἐξεπλάγη ὀλίγον, ἀλλ' ἐπλήρωσεν. (Ὁ οἰκονόμος του, ὅστις ἦτο Ἕλλην ἐπιδέξιος καὶ ἀγγίνους, ἔκαρνεν ἐνώπιόν του τὴν πρόσθεσιν τοῦ φοβεροῦ λογαριασμοῦ, καὶ τῷ τὴν ἀνεγίνωσκεν) οὐχ ἦττον, ἐπειδὴ ὁ Ἀγγλικὸς ἀὴρ εἶναι ἐλεύθερος, ἂν καὶ σπανίως ὑπὸ

τοῦ ἡλίου θερμαίνεται, ἔν' ἀναπνεύσῃ τις αὐτὸν, πρέπει νὰ δαπανήσῃ ἀργύριον.

71.

Ἄς ἱππεύσωμεν! ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν Καντερβέρην! ἄς καλπάζωμεν ἐπὶ τῆς ἄμμου, ἄς ἐγείρωμεν πιτύλους τρέχοντες διὰ τοῦ βορβόρου. Οὐφρά! πόσον ταχέως τρέχει τὸ ταχυδρομεῖον ἐνταῦθα! "Οχι καθὼς εἰς τὴν βραδυπάρου Γερμανίαν, ἐπὶ τῶν βορβορωδῶν δρόμων τῆς ὁποίας αἱ ἄμαξαι φαίνονται ὡς θαπτόμεναι, ἐκτὸς δὲ τούτου οἱ ἄμαξις ἴστανται συχνότατα ἵνα μεθυσθῶσι μὲ τὸ *schнарps* ⁽¹⁾, — αὐτοὶ οἱ ἀγροῖχοι ἄμαξις τοὺς ὁποίους τὰ « *Hundslott* » ἢ τὸ « *Ferflucter* » ⁽²⁾ δὲν προσβάλλουσι πλειότερον παρ' ὅσον ὁ κεραυνὸς προσβάλλει τὸ ἀλεξικέραυνον.

72.

Ἄλλ' οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα δίδει τόσῃν ζωηρότητα εἰς τὸ πνεῦμα ὅσῃν ὁ ταχὺς δρόμος εἶναι ὡς ζύμη ἀνεγείρουσα τὸ αἶμα, καθὼς τὸ Ἰνδιχὸν πέπερι δίδει πλειοτέραν γεῦσιν εἰς τὸ *curry* ⁽³⁾· ἀδιάφορον πρὸς ποῖον μέρος διευθύνεται τις, ἀρκεῖ νὰ καλπάζῃ καὶ μόνον διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ καλπάζειν· διότι ὅσον ἐλάσσων αἰτία ὑπάρχει πρὸς τὴν τοιαύτην σπουδὴν, τόσον μείζων εἶναι ἡ εὐχαρίστησις τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ μέγα τέρμα τῆς ὁδοιπορίας ἣτις εἶναι μόνῃ ἢ ἡδονὴ τοῦ ὁδοιπορεῖν.

73.

Εἰς τὴν Καντερβέρην εἶδον τὸν μητροπολιτικὸν

(1) Ῥόφημα βακῆς.

(2) Ἰθὲς Γερμανικαί.

(3) Τὸ *curry* εἶναι ἔμβασμα τι (σάλτσα) προερχόμενον ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ ὁποίου γίνεται πολλὴ χρῆσις εἰς τὰ Ἀγγλικά μαγειρεία.

ναόν· τὸ κράνος Ἐδουάρδου τοῦ μέλανος ἡγεμόνος, καὶ τὸν ἡμαγμένον λίθον τοῦ Becket τοῖς ἐπέδειξε, κατὰ τὸ σύνθημα, ὁ κανδηλάπτης μὲ τὸν ψυχρὸν καὶ ἐπιτετηθευμένον τρόπον του. Ἴδου πάλιν τί ἐστὶ δόξα, εὐγενὲς ἀναγνώστα! ὅλη ἡ ἀξία της καταλήγει εἰς ἓν ἐσκωριασμένον κράνος καὶ εἰς τὰ ἀμφίβολα ὅσα τὰ ἡμιδιαλελυμένα εἰς ἐκεῖνα τὰ ἅλατα καὶ τὰς μαγνησίας τὰς ἀποτελούσας τὸ πικρὸν ἐκεῖνο, ποτὸν ὅπερ καλεῖται ἀνθρώπινον γένος.

74.

Τὸ ἀποτέλεσμα, φυσικῶς, ἦτο ὑψηλὸν διὰ τὸν Ζουάν· ἐνόμισεν ὅτι ἔβλεπε μυρία Cressy βλέπων τοῦτο τὸ κράνος τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ὑπέκυψεν εἰ μὴ εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ Χρόνου· εἶδεν ὡσαύτως μετὰ σεβασμοῦ τὸν τάγον τοῦ τολμηροῦ ἱερέως ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν ἐπιχειρήσας νὰ θέσῃ τοὺς βασιλεῖς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ — τοὺς βασιλεῖς οἱ ὁποῖοι σήμερον εἶναι ἡναγκασμένοι τοῦλάχιστον νὰ ὀμιλῶσι περὶ νόμων πρὶν ἢ σφάξωσι τὰ θύματά των. Ἡ μικρὰ Λεϊλά παρατήρησασα τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα, ἠρώτησε διὰ τί ἐκτίσθη.

75.

Ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἦτο ὁ Οἶκος τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὅτι ἔθεσαν Αὐτὸν νὰ κατοικῇ εἰς καλὸν μέρος· ἀλλ' ἐθαύμαζεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀνείχετο ἀπίστους ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τοὺς σκληροὺς Ναζαρηνοὺς οἵτινες εἶχον καταστρέψει τὰ ἱερά τεμένη αὐτοῦ ἐν τῇ πατρίδι τῶν πιστῶν λατρευτῶν του. Τὸ παιδικὸν αὐτῆς μέτωπον ἐκλινε μὲ λύπην. « Φεῦ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, πῶς ὁ Μωάμεθ κατέλιπε τοῖς ἀπίστοις τόσον περικαλλῆς τέμενος, καθὼς ἠθέλε τις ρίψει μαργαρίτας τοῖς χοίροις! »

76.

Ἄς ἀπέλθωμεν! ἄς ἀπέλθωμεν ταχέως! ἄς διέλθωμεν τοὺς λειμώνας τούτους οἱ ὅποιοι εἶναι κεκαλλιεργημένοι ὡς ὠραῖος κήπος, καὶ φαίνονται ὡς ἐπέγειος παράδεισος βρυωνιῶν καὶ ἐξαιρέτων προϊόντων· διότι, μετὰ πολυετῆ ὁδοιπορίαν εἰς θερμότερας μὲν πλὴν ἦττον γονίμους χώρας, ἐν χλοερῶν πεδίων εἶναι εἰς τὰ ὄμματα ποιητοῦ θέαμα τὸ ὅποιον τὰν κάμνει νὰ λησμονῇ τὴν ἀπουσίαν τῶν τερπνοτάτων ἐκείνων χωρῶν, ἔνθα συγχρόνως ἔβλεπεν ἀμπέλους, ἐλαιῶνας, κρημνοὺς, παγετοὺς καὶ χρυσομηλέας.

77.

Καὶ ὅταν ἐνθυμοῦμαι φιάλην ζύθου — ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ κλαύσω! « ὥστε μαστίγωσον τοὺς ἵππους, ὦ ἄμαξεῦ. » Ἐν ᾧ δὲ οἱ ἄμαξεῖς διήγειρον τοὺς ἵππους, ὁ Ζουὰν ἐθαύμαζε τὰς λεωφόρους ταύτης τῆς χώρας, τῆς κατοικουμένης ὑφ' ἑκατομμυρίων ἐλευθέρων ἀνδρῶν, χώρας ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις προσφιλεστάτης παντὶ ξένῳ ἢ ἰθαγενεῖ, ἐκτὸς μωρῶν τινῶν « πρὸς κέντρα λακτιζόντων » καθ' ἣν στιγμήν γράφω, καὶ πρὸς τιμωρίαν αὐτῶν δις τὴν ὀξεῖαν ἀκωκὴν αἰσθανομένων.

78.

ὦ, πόσον τερπνὸν πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ διέρχηται τις κιγκλιδωτὴν ὁδόν! εἶναι τόσον λεία, τόσον ὀμαλή, ὥστε ἤθελέ τις εἰπεῖ ὅτι ξυρίζει τὸ ἔδαφος ὡς ὁ ἀετὸς ξυρίζει τὸν ἀέρα μὲ τὰς εὐρεῖας αὐτοῦ πτέρυγας. Ἐὰν τοιαῦται ὁδοὶ ὑπῆρχον κατὰ τὸν χρόνον τοῦ Φαέθοντος, ὁ θεὸς ἤθελεν εἰπεῖ εἰς τὸν υἱὸν του νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του διὰ τοῦ ταχυδρομικοῦ ἄρματος τῆς Ὑόρκης Ἄλλὰ, καθ' ὅσον προχωροῦμεν, « surgit amari aliquid » — τὸ δικαίωμα τῆς διόδου.

79.

Φεῦ! πόσον λυπηρὰ εἶναι πᾶσα χρηματικὴ ἀπό-
 τισις! Ἀφαίρεσον τὴν ζωὴν ἐνὸς ἀνθρώπου, ἄρπα-
 σσε τὴν σύζυγόν του, ἀφαίρεσον ἀπ' αὐτοῦ πᾶν ἄλλα
 ἐκτὸς τοῦ βαλαντίου του καθὼς ὁ Μακκιαβέλης τὸ
 ἀποδεικνύει τοῖς περιβεβλημένοις τὴν πορφύραν,
 οὗτος εἶναι ὁ εὐκολώτατος τρόπος τοῦ νὰ ἐφελκύση
 τις εἰς ἑαυτὸν τὰς ἀράς ὀλοκλήρου ἔθνους. Πολὺ
 θλιγώτερον μισεῖται ὁ δολοφόνος παρὰ ὁ ἀντιποιοῦ-
 μενος τοῦ ἠδέος τούτου μετάλλου τοῦ τρέφοντος
 ὀλοκλήρον κόσμον· σφάξον τὴν οἰκογένειαν τοῦ γεί-
 τονός σου, καὶ θέλει τὸ ἀνεχθῆ· ἀλλ' ἄπεχε τοῦ
 βαλαντίου του.

80.

Οὕτως ἔλεγεν ὁ Φλωρεντινός· ὑμεῖς δὲ, ὦ μονάρ-
 χαι, ἀκούσατε τὸν διδάσκαλόν σας (¹). Ὁ Ζουάν
 ἔφθασε περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας εἰς τὸν ὑψηλὸν
 λόφον τὸν μετὰ περιφρονίσεως ἢ ὑπερηφανείας ἐπι-
 κείμενον τῆς μεγάλης πόλεως. Ὑμεῖς ὅσοι ἔχετε
 εἰς τὰς φλέβας σας σταγόνας τινὰς αἵματος τῶν
 Cockney (²), μειδιάσατε ἢ δυσαρεστηθῆτε, καθ' ὃν τρά-
 πον ἐκλαμβάνετε τὰ πράγματα καλῶς ἢ κακῶς. Γεν-
 ναῖοι Ἄγγλοι, εἴμεθα ἤδη εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυνηγοῦ
 (Shooter's Hill) (³).

81.

Ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ὁ καπνὸς ἠγέρθη, ὡς ἐξ ἡμισβε-
 σμένου ἠφαιστείου, ἐπὶ ἐκτάσεως ὁμοιαζούσης πρὸς

(¹) Τὸν Μακκιαβέλην, θεωρούμενον ὡς συγγραφεὴ τοῦ Ἡγε-
 μόνος.

(²) Cockney ὀνομάζεται ὁ κοικυλίων (χάχας) τοῦ Λονδίνου.

(³) Λόφος ὑψηλός, ὀκτὼ μίλλια μακρὰν τοῦ Λονδίνου, ἐπικείμε-
 νο· τῆς πόλεως.

« Αἴθουσαν ὑποδοχῆς τοῦ διαβόλου » ὡς τινες ὠνόμασαν τὴν περίφημον ταύτην πόλιν· ἀλλ' ὁ Ζουάν, καί τοι δὲν ἐπλησίαζεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἠσθάνθη, ὡς ἐὰν ἦτο Ἄγγλος αἰσθημα σεβασμοῦ πρὸς ἕδαφος ἐνθα ἐγεννήθησαν ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες οἵτινες ἔσφαξαν τοὺς ἡμίσεις κατοίκους τῆς γῆς (¹), καὶ ἐφόβισαν τοὺς λοιποὺς μὲ τὰς ἀπειλάς των.

82.

Ἵπερμεγέθης σωρὸς πλίνθων, καπνοῦ καὶ πλοίων, ὄγκος ῥυπαρὸς καὶ ζοφώδης, ἀλλ' ἐκτεινόμενος ἐφ' ὅσον ὁ ὀφθαλμὸς ἠδύνατο νὰ ἴδῃ, ἐν ᾧ ἐνθα καὶ ἐνθα ἐφαίνετο αἴφνης λευκὸν πανίον κινούμενον καὶ μετ' ὀλίγον ἐξαφανιζόμενον ἐντὸς δάσους ἰστών· μία ἔρημος ἐν ἣ ἴσταντο κωδονοστάσια διασχίζοντα τὸν παμμέλανα οὐρανὸν των — εἰς παμμέγιστος, ζοφερός θόλος ὁμοιάζων μὲ τὸν πῖλον μαυιδῶδες ἀνθρώπου — ἰδοὺ ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου!

83.

Ἄλλ' εἰς τὸν Ζουάν δὲν ἐφάνη οὕτω. Πᾶσα συστροφὴ καπνοῦ τῷ ἐφαίνετο μαγικὸς καπνὸς ἐξερχόμενος τοῦ κλιβάνου ἀλχημιστοῦ, ὅθεν προήρχετο ὁ πλοῦτος τοῦ κόσμου (πλοῦτος φόρων καὶ χαρτονομισμάτων)· ζοφερὰ νέφη ἅτινα συσσωρεύονται ὑπεράνω τῆς πόλεως καὶ σβύνουσι τὸν ἥλιον ὡς λαμπάδα, ἦσαν δι' αὐτὸν φυσικὴ ἀτμοσφαῖρα, ὑγιειστάτη, καὶ τοι σπανίως ἦτο καθαρά.

84.

Ἐστάθη ὡσαύτως ἴσταμαι καὶ γὰρ, ὡς τὰ πλοῖα πρὶν ἢ ἐκκενώσωσι τὰ τηλεβόλα των. Μετ' ὀλίγον, ἀγαπητοί μου συμπολῖται, θέλομεν ἀνανεώσασθαι

(¹) Τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἀμερικῆς κλπ.

τὴν παλαιὰν γνωριμίαν μας· τοῦλάχιστον θέλω προσπαθήσει νὰ σὰς εἶπω ἀληθείας αἵτινες δὲν θέλουσα σὰς φανῆ τοιαῦται, διότι εἶναι ἀλήθειαι. Ὡς ἄλλη κυρία Fry (¹) ἀρσενικοῦ γένους, θέλω καθαρίσει τὰ δωμάτιά σας δι' ἀπαλοῦ σαρώθρου, καὶ ἀφαιρέσει ἱστοῦς τινὰς ἀράχνης ἐκ τῶν τοίχων σας.

85.

Ὡ δεσποσύνη Fry, διὰ τί ὑπῆγες εἰς τὴν Newgate; Διὰ τί ἐπεχείρησας νὰ διδάξης τοὺς δυστυχεῖς κακούργους! Διατί δὲν ἔρχισας ἀπὸ τὸ μέγαρον τῆς Καρλτῶνος (²) ἢ ἀπὸ ἄλλα μέγαρα; Πειράθητι νὰ βελτιώσης τοὺς σκληροκαρδίους ἀμαρτωλοὺς τῆς αὐλῆς ἢ διόρθωσις τοῦ λαοῦ εἶναι παραλογισμὸς, χίμαιρα, κενὴ φιλανθρωπικὴ λέξις, ἐὰν δὲν ἀρχίσῃς τὸ ἔργον τῆς βελτιώσεως ἀπὸ τῶν μεγιστάνων. Εὐοῖ, κυρία Fry! σὲ ἐνόμιζον κάτοχον πλείονος θρησκείας.

86.

Δίδαξον αὐτοῖς τὴν κοσμιότητα τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχη ἀνὴρ ἐξηκονταετῆς, θεράπευσον αὐτοὺς ἀπὸ τὴν νόσον τῶν περιηγήσεων (³), ἀπὸ τὰς ἐνδυμασίας τῶν Οὐσσάρων καὶ τῶν Σκώτων· εἰπέ αὐτοῖς ὅτι ἡ ἄπαξ ἀπελθοῦσα νεότης δὲν ἐπανέρχεται πλέον, ὅτι αἱ μεμισθωμένα ζητωκραυγαὶ δὲν διορθοῦσι τὰ δεινὰ ἐνὸς τόπου· εἰπέ αὐτοῖς ὅτι ὁ σὶρ Γουλιέλμος

(¹) Ἡ δεσποσύνη Fry, φιλόφρων γυνὴ ἀνήκουσα εἰς τὴν αἴρεσιν τῶν Κουακέρων, κατόρθωσε, διὰ τῶν προσπαθειῶν της, νὰ ἐπιφέρῃ σημαντικὰς βελτιώσεις εἰς τὸ σύστημα τῶν γυναικείων φυλακῶν τῆς Newgate.

(²) Μέγαρον τοῦ τότε βασιλέως τῆς Ἀγγλίας.

(³) Ὑπαινίττεται τὰς ἐκδρομὰς τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Γερμανίαν, Ἰρλανδίαν, Σκωτίαν, κλπ.

Κούρτης (¹) εἶναι βλάξ, καὶ ὑπὲρ πᾶν μέτρον δαλη-
ρὸς — ὁ εὐήθης Φάλσταφ ἑνὸς λευκότριχος Hal (²),
παράφρων τοῦ ὁποίου οἱ κώδωνες δὲν ἤχουσι πλέον.

87.

Εἰπέ αὐτοῖς, μ' ὄλον ὅτι ἴσως ἤθελεν εἶναι πολὺ
ἀργὰ εἰς τὴν παρακμὴν ἐφαρμένου καὶ κεχορεσμέ-
νου βίου, — εἰπέ αὐτοῖς ὅτι μὲ τὸ νὰ ἔχωσι ματαίως
ἀπαιτήσεις νὰ φαίνωνται μεγάλοι δὲν γίνονται ἀγα-
θοὶ, καὶ ὅτι οἱ ἀριστοὶ ἠγεμόνες ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ
ἥκιστα ἀγαπήσαντες τὰς πομπάς· εἰπέ αὐτοῖς —
ἀλλὰ δὲν θέλεις εἰπεῖ τίποτε, ἐγὼ δὲ ἀρχούντως
ἐφλυάρησα· μετ' ὀλίγον θέλω κράξει ὡς ἡ κερατίνη
τοῦ Ῥολάνδου ἐν τῇ μάχῃ τῆς Ῥογχεσβάλλης (³).

ΑΣΜΑ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

1.

Ὄτε ὁ Ἐπίσκοπος Βέρκλεϋς ἔλεγεν ὅτι « δὲν
ὑπῆρχεν ὕλη, » καὶ τὸ ἀπεδείκνυεν, — ἀδιάφορον ὅ,τι
ἔλεγεν· ἤθελεν εἶσθαι ἀνωφελές, λέγουσι, νὰ ἀνα-
τρέψῃ τις τὸ σύστημά του τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον

(¹) Τραπεζίτης καὶ βουλευτῆς τῆς Πόλεως εὐνοοῦμενος ὑπὸ τοῦ
Γεωργίου Δ'.

(²) Hal, Ἑβρῆκος (Ἑβρῆκος Δ').

(³) « O for a blast of that dread horn,
On Fontarabian echoes borne,
That to King Charles did come,
When Rowland brave, and Olivier,
And every paladin and peer
On Roncesvalles died. » — (Marmion).

λεπτὸν διὰ τὴν λεπτοτάτην τῶν ἀνθρωπίνων κεφαλῶν· καὶ ὅμως τίς δύναται νὰ τὸ πιστεύσῃ; Ἡθελον συντρίψει εὐχαρίστως πᾶν εἶδος ὕλης, καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς πέτρας, τὸν μόλυβδον καὶ τὸν ἀδάμαντα, ἵνα εὕρω ὅτι ὁ κόσμος εἶναι πνεῦμα, καὶ ἵνα φέρω τὴν κεφαλὴν μου ἀρνούμενος ὅτι τὴν φέρω.

2.

Ὅποσον ὑψηλὴ ἀνακάλυψις τὸ νὰ κάμωμεν ἐκ τοῦ κόσμου τὸν παγκόσμιον ἐγωϊσμόν! νὰ λέγωμεν ὅτι τὸ πᾶν εἶναι ἰδέα, — καὶ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν ἀποτελοῦμεν ἡμεῖς αὐτοί· ἠθελον θέσει εἰς στοίχημα τὸν κόσμον (ὅ,τι καὶ ἂν ᾔῃαι) ὅτι ἐν τούτῳ δὲν ὑπάρχει σχίσμα. Ὡ ἀμφιβολία! — εἰάν εἶσαι ἢ ἀμφιβολία ὁποῖαν τινὲς σε ἐκλαμβάνουσι, τοῦτ' ὅπερ πολὺ ἀμφιβάλλω. — ὦ σὺ μόνον πρίσμα τῶν ἀκτίνων τῆς ἀληθείας, μὴ φθείρῃς τὴν ἐμὴν δόξιν τοῦ πνεύματος — τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπόσταγμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοι ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου δυσκόλως φέρει αὐτό!

3.

Διότι συχνότατα ἐπέρχεται ἡ δυσπεψία καὶ ὄχι ὁ τρυφερώτατος Ἀριέλ (*) — καὶ περιπλέκει τὴν πτήσινμας μὲ ἄλλο εἶδος ζητήματος· ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, ὕστερον ἀπὸ ὅλα, βασανίζει τὸ πνεῦμά μου, εἶναι ὅτι δὲν εὕρισκω κανένα τόπον ὅπου ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ στήσῃ τὸ βλέμμα του ἀνευ συγχύσεως τῶν εἰδῶν καὶ φύλων, τῶν ὄντων, τῶν ἀστέρων καὶ

(*) The most dainty Ariel. Ἡ φράσις αὕτη ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐπομένου στίχου τοῦ Σαξπήρου — « Prosp. Why, that's my dainty Ariel. » — (Tempest). Ἡ λέξις dainty ἀποδομένη τῷ Ἀριέλ λαμβάνεται ἐπιθετικῶς καὶ σημαίνει ἀβρὸς, τρυφερός, ἡδὺς, ὡς οὐσιαστικὸν δὲ σημαίνει γλυκὺ ἔδεσμα· ἡ φράσις αὕτη ἰσοδυναμεῖ ὡσαύτως πρὸς τὸ ἡμέτερον κομψὸς ἦτοι ἀγαπητὸς ἢ εὐνοούμενος.

τούτου τοῦ ἀνεξηγήτου θαύματος — τοῦ κόσμου, ὃ
ὁποῖος δὲν εἶναι ὑπὸ τὴν χειρίστην ἐποψίν εἰ μὴ ἀπο-
τέλεσμα λαμπροῦ λάθους, —

4.

ἂν ᾖναι προῖόν τῆς τύχης· ἢ ἂν ἐκτίσθῃ κατὰ τὸ
ἀρχαῖον κείμενον, τόσον τὸ καλῆτερον! ἀλλ' ἵνα μὴ
γίνη λάθος, οὐδὲν θέλομεν εἶπη περὶ τῶν ῥήσεων,
διότι πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι αἱ τοιαῦται τόλμαι εἶναι
ἐπικίνδυναι· ἔχουσι δίκαιον ὁ βίος ἡμῶν εἶναι τόσον
βραχὺς ὥστε δὲν παρέχει ἡμῖν ἱκανὸν χρόνον ἵνα
συζητήσωμεν περὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον οὐδεὶς ποτε ἠδύ-
νηθη νὰ διαγνώσῃ, καὶ τὸ ὅποιον ὅλος ὁ κόσμος
θέλει ποτὲ μάθει λίαν σαφῶς, — ἢ τοῦλάχιστον ὅλος
ὁ κόσμος θέλει εἶσθαι ἄφωνος.

5.

Ὅθεν θέλω παραλείψῃ πᾶσαν μεταφυσικὴν ἔριδα,
ἥτις δὲν εἶναι μήτε ἐδῶ μήτε ἐκεῖ· θέλω παραδεχθῆ
ὅτι, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὑπάρχει, ὑπάρχει. Καὶ ταῦτο
καλῶ σαφήνειαν καὶ εὐκρίνειαν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι
ἐσχάτως ἐγείνα φθισικός. — Ἄγνοῶ τὴν αἰτίαν, — ἴσως
εἶναι ἕνεκα τοῦ ἀέρος τῆς χώρας ταύτης· ἀλλ' ὅταν
πάσχω ἐκ τῶν εἰσβολῶν τῆς νόσου, γίνομαι πολὺ
πλέον ὀρθόδοξος.

6.

Ἡ πρώτη προσβολὴ μοι ἀπέδειξεν εὐθὺς τὴν
Θεότητα (ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀμφέβαλον περὶ αὐτῆς,
καθὼς οὐδὲ περὶ τοῦ διαβόλου)· ἢ δευτέρα, τὴν μυ-
στηριώδη παρθενίαν τῆς Παρθένου, ἢ τρίτη, τὴν
ἀρχικὴν γένεσιν τοῦ κακοῦ, ἢ τετάρτη καθίδρυσεν
ὅλην τὴν Τριάδα ἐπὶ βάσεως τόσον ἀκλονήτου, ὥστε
εὐσεβῶς νυχήθην ἀντὶ ἐκ τριῶν νὰ συνίστατο ἐκ

τεσσάρων προσώπων, ἵνα δύναμαι νὰ πιστεύω εἰς αὐτὴν ἔτι μᾶλλον.

7.

Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα μας.— Ὅστις ἐστάθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐθεώρησε τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς ὅστις ἐπλευσεν εἰς τὸν πορθμὸν ἔνθα κεῖται ἡ γραφικωτάτη Κωνσταντινούπολις ὅστις εἶδε τὸ Τομβουκτοῦ, ἡ ἐπὶ τὸ τέϊόν του εἰς τὴν ἀργιλλόπλαστον πρωτεύουσαν τῶν μικροφθάλμων Σινῶν, ἡ ὅστις ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Νινευτῆ, ἴσως δὲν θέλει θαυμάσει πολὺ εἰς τὴν πρώτην θέαν τοῦ Λονδίνου· ἀλλ' ἐρώτησαν αὐτὸν τί φρονεῖ περὶ αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος ἑνὸς ἔτους.

8.

Ὁ Δὸν Ζουὰν εἶχε φθάσει εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυνηγοῦ (1) περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου ὃ ὁποῖος ἐπίκειται τῆς κοιλάδος τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου αἱ ὁδοὶ τοῦ Λονδίνου φαίνονται ἐν ὄλῳ τῶ ὄργασμῳ καὶ τῇ δραστηριότητι αὐτῶν· εἰς τὰ περίξ ἐπεκράτει ἡρεμία καὶ σιγῆ, ἐκτὸς τοῦ κρότου τῶν περὶ τὸν ἄξονά των στρεφομένων τροχῶν, — καὶ ἐκτὸς τοῦ ψιθυρισμοῦ καὶ τῆς βοῆς τῶν πόλεων, ἧτις ἐξατμίζεται ὑπεράνω αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀτμοῦ των. —

9.

Ὁ Δὸν Ζουὰν, λέγω, θεωρῶν μετ' ἐκστάσεως ἠκουλούθει τὸ ὄχημά του πεζὸς, καὶ ὑπὸ θαυμασμοῦ κατεχόμενος ἐξεπλήττετο εἰς τὴν θέαν τόσον μεγάλ-

(1) Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ Κυνηγοῦ (Shooter's Hill), ἔπερ εἶναι λόφος ὀκτὼ μίλια μακρὰν τοῦ Λονδίνου, πρὸς τὸ ἄκρον τοῦ Δούβρου, ἔχει τις ἐνώπιόν του τὴν μεγαλοπρεπῆ θέαν τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Ταμίσεως· καλυπτομένου ὑπὸ δάσους πλοίων.

λου λαοῦ, καὶ « Ἐνταῦθα, ἔλεγεν, εἶναι ἡ προσφιλεῖς τῆς ἐλευθερίας ἐστία· ἐνταῦθα ἀντηχεῖ ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον οὔτε αἱ βάσανοι, οὔτε αἱ εἰρκταὶ οὔτε αἱ αὐστῆραι καταδιώξεις δύνανται νὰ θάψωσιν εἰς τοὺς τάφους των· — μία νέα ἀνάστασις τὸν περικυβερτῶν εἰς πᾶσαν νέαν συνέλευσιν ἢ ἐκλογὴν.

10.

Ἐνταῦθα αἱ μὲν σύζυγοι εἶναι σώφρονες ὁ δὲ βίος ἀγνός· ἐνταῦθα ὁ λαὸς δὲν πληθύνει εἰ μὴ ὅ,τι τῶ ἀρέσκει· ἐὰν δὲ ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ὑπερτετιμημένα, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ κάτοικοι ταύτης τῆς χώρας ἀγαπῶσιν, οὕτως εἰπεῖν, νὰ ῥίπτωσι τὸ ἀργύριόν των εἰς τὸν ὄρθρον ἵνα δείξωσι πόσαι εἶναι αἱ ἐτήσιοι αὐτῶν πρόσοδοι· ἐνταῦθα ὅλοι οἱ νόμοι εἶναι ἀπαράβατοι, αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀσφαλεῖς καὶ οὐδεὶς ἴσθησι παγίδας τοῖς ὁδοιπόροις· — ἐνταῦθα — ἀλλ' ἐνταῦθα διεκόπη ὑπὸ χειρὸς ὠπλισμένης δι' ἐγχειριδίου καὶ συγχρόνως ἠκούσθησαν αἱ ἐπόμεναι λέξεις· « Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος τὰ μάτια σου! τὸ πουγγί σου ἢ τὴν ζωὴν σου! »

11.

Αἱ λέξεις αὗται ἐξήρχοντο τοῦ στόματος τεσσάρων ἐνεδρευόντων βαλαντιοτόμων, οἵτινες εἶχον ἰδεῖν τὸν Ζουὰν ῥεμβάζοντα ὀπισθεν τῆς ἀμάξης του. Οὗτοι ὄντες ἐπιτήδαιοι κακοῦργοι ὠφελοῦντο ἐκ τῆς εὐκαιρίας καθ' ἣν ὁ ἀπρόσεκτος περιηγητής, ὅστις περιπατεῖ εἰς τὴν ὁδὸν ἀμέριμνος, ἐὰν δὲν ᾔηται καλὸς μαχητής, κινδυνεύει, ἐν τῶ μέσω ταύτης τῆς πλουσιωτάτης νήσου, ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἀναξυρίδας του.

12.

Ὁ Ζουὰν δὲν ἐνόει οὔτε μίαν Ἀγγλικὴν λέξιν,
(ΤΟΜ Γ'.)

ἐκτός τοῦ « God damn »! τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον σὺ-
νῆθες παρὰ τοῖς "Αγγλοῖς· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἀκόμη
τὴν λέξιν τόσον σπανίως εἶχεν ἀκούσει, ὥστε ἐνίοτε
ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο λέξις χαιρετισμοῦ καὶ ὅτι ἐσή-
μαινεν — « ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν » — καὶ ἡ ἰδέα αὕτη
δὲν ἦτο παράλογος· διότι μ' ὄλον ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡμι-
άγγλος (κατὰ δυστυχίαν μου), δὲν δύναμαι νὰ εἶπω
ὅτι ἤκουσα ποτὲ "Αγγλον τινὰ λέγοντα τὸ « ὁ
Θεὸς μεθ' ὑμῶν » κατ' ἄλλον τρόπον.

13.

Ἄλλ' ἐκ τῆς χειρονομίας των ὁ Ζουὰν ἐνόησεν
εὐθύς τὸν σκοπὸν των, ὧν δὲ ὀξύθυμος καὶ ταχύς, ἐξέ-
βαλεν ἐν μικρὸν πιστόλιον ἐκ τοῦ θυλακίου του καὶ
τὸ ἐκένωσεν εἰς τὸν στόμαχον ἑνὸς τῶν ἐφορμῶντων,
ὅστις ἔπεσεν ὡς κυλιέται βοῦς ἐν λειμῶνι· ἐν ᾧ δὲ
ἐκ τοῦ ἄλγους συνεστρέφετο ἐν τῷ πατρίῳ του βορ-
βῶρῳ, ἐφώνησε ταύτας τὰς λέξεις πρὸς τὸν πλησιέ-
στερον αὐτῷ ἐταῖρον ἢ ὑπηρέτην, « ὦ Τζάκ, μ' ἔρ-
φίψε κάτω αὐτὸς ὁ σκυλογάλλος! »

14.

Ἄμα ἤκουσαν τὰς λέξεις ταύτας ὁ Τζάκ καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ ἔφυγον δρομαίως, οἱ δὲ ὑπηρέται τοῦ
Ζουὰν, οἵτινες δὲν ἦσαν πολὺ μακρὰν, προσέδραμον,
θαυμάζοντες τὸ τοιοῦτον ἀνδραγάθημα καὶ προσφέ-
ροντες, ὡς συνήθως συμβαίνει, ὀψίαν βοήθειαν. Ὁ
Ζουὰν, βλέπων ὅτι ὁ πρῶτον εὐνοούμενος τῆς σελή-
νης (¹) ἔχανεν ὄλον τὸ αἷμά του ἐκ τῆς πληγῆς του,
ἐζήτησεν ἐπίδεσμον καὶ μοτὸν, μεταμεληθεὶς διότι
ἐπυροβόλησε τόσον ταχέως.

(¹) Ὁ Φάλοταφ ἐν τῷ Ἑρρίκῳ Ε' τοῦ Σαξπήρου ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν
« εὐγενῆ τῆς νυκτός », καὶ « εὐνοούμενον τῆς σελήνης. »

15.

« Ἴσως, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, εἶναι συνήθεια ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νὰ δέχωνται τοὺς ξένους τοιοῦτοτρόπως. Ἐνθυμοῦμαι τινὰς ξενοδόχους οἵτινες δὲν διαφέρουσι τούτων τῶν ἀνθρώπων εἰ μὴ καθ' ὅ,τι μᾶς ληστεύουσι μετὰ χαιρετισμῶν, ἀντὶ νὰ ἔχωσι χάλκινον μέτωπον καὶ γυμνὸν ξίφος. Ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Δὲν δύναμαι νὰ ἀρῆσω τοῦτον τὸν ἄνθρωπον οἰμώζοντα εἰς τὸν δρόμον ὥστε σηκώσατε αὐτὸν ὑμεῖς, — ἐγὼ δὲ θέλω σᾶς βοθηῆσαι νὰ τὸν μετακομίσητε. »

16.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐκτελεσθῆ τὸ φιλάνθρωπον τοῦτο ἔργον ὁ θνήσκων ἐφώνησε·

« Σταθῆτε! ἔλαβον τὸ τελευταῖον κτύπημα! ὦ! ἐν κύπελλον ὁποῦ ἀρκευθίδος (!)! ἀπετύχομεν τῆς λείας ἡμῶν, ἀφετέ με ν' ἀποθάνω ἐνταῦθα! » Ἡ φλόξ τῆς ζωῆς ἐσβέννυτο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τὸ αἷμα ἐξήρχετο τῆς πληγῆς του ἐν εἴδει μελαινῶν καὶ πυκνῶν θρόμβων· ἡ ἀναπνοή του ἔγεινε δύσκολος· — ἔλυσε τὸ μανδύηλιον τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὸν ἐξωδηκότα λαιμόν του, καὶ — « δότε αὐτὸ εἰς τὴν Σάραν, » εἶπε, καὶ ἐξέπνευσεν.

17.

Ὁ αἰμόβαπτος λαιμοδέτης ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Δὸν Ζουάν, ὁ ὁποῖος οὔτε τὴν αἰτίαν δι' ἣν τῷ ἐρρίφθη ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ οὔτε τί ἐσήμαινον αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ. Ὁ δυστυχὴς Τόμ ἦτο ποτὲ ἀριστος κλέπτης ἐν τῇ πόλει, ἐντελής varmint, ἀληθὴς swell καὶ

(!) Ὀλλανδικὸν ποτόν.

τέλειος flash ἐν ὄλῃ τῇ λαμπρότητι τοῦ συρμοῦ, μέχρις οὗ καταντήσας εἰς τὸν ἔσχατον ὀβολὸν τοῦ ἔσχε πρῶτον μὲν τὸ βαλάντιόν του εἶτα δὲ καὶ τὸ σῶμά του κατάρητα (¹).

18.

Ὁ Δὸν Ζουὰν, προσενεχθεὶς ὅσον ἠδυνήθη κάλλιπτα ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, ἐξηκολούθησε τὴν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν πορείαν του εὐθὺς ἅμα αἱ ἐρωτήσεις τοῦ ἀνακριτοῦ τὸ τῷ ἐπέτρεψαν, — λυπούμενος ὀπωσοῦν διότι ἐν διαστήματι δώδεκα ὥρῶν, μόλις δυνηθεὶς νὰ ἴδῃ ὀλίγον μέρος τῆς χώρας, ἠναγκάσθη νὰ φονεύσῃ ἓνα ἐλεύθερον ἐγγώριον ἄνθρωπον, πρὸς ἰδίαν ἑαυτοῦ ἄμυναν. — Τὸ συμβάν τοῦτο κατέστησεν αὐτὸν ρεμβόν.

19.

Ἀφῆρесе τοῦ κόσμου τούτου μέγαν ἄνδρα ὅστις ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ εἶχεν ἀποκτήσει φήμην ἥρωος! Τίς ποτε ὑπερέβη τὸν Τόμ ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τῶν πυγμαχῶν, ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς ἐν τοῖς καταγυγίοις τῶν κλεπτῶν ἢ ἐν τοῖς τυχηροῖς παιγνίοις; τίς ἄλλος ἠδύνατο, ὡς αὐτὸς, ν' ἀπατᾷ τοὺς εὐήθεις ἢ εἰς τὸ πείσμα τῆς ἐν Bow-Street ἐδρευούσης ἀστυνομίας νὰ δολοφονῇ τοὺς ἀνθρώπους ἀπαιτῶν ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς τὸ βαλάντιον ἢ τὴν ζωὴν; τίς ἄλλος ἦτο τόσοσιν κομψός, ἀξιέραστος, εὐφυής καὶ ἀστεῖος ὅσον ὁ Τόμ ὅταν ἦτο μετὰ τῆς μελανοφθάλμου ἐρωμένης του Σάρρας;

20.

Ἄλλ' ὁ Τόμ δὲν ὑπάρχει πλέον, — ἅς μὴ ἀνα-

(¹) Συνθηματικαὶ τῶν κακούργων φράσεις: varmint, καλοενδευμένος φιλαυτός: swell, flash ἢ family man, βαθμοὶ φαυλοβίων ἀνώτεροι τοῦ varmint.

φέρωμεν πλέον τὸ ὄνομά του. Καὶ οἱ ἥρωες ὀφείλουσι ν' ἀποθάνωσι, καὶ χάριτι θεία δὲν παρέρχεται πολὺς χρόνος πρὶν ἢ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ὑπάγωσιν εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν των. —

Χαῖρε! ὦ Τάμεσις, χαῖρε! Ἐπὶ τῶν ὀχθῶν σου τὸ ἄρμα τοῦ Ζουὰν κυλίσεται μετὰ βροντώδους κρότου, ἐξακολουθῶν τὸν συνήθη δρόμον διὰ τῆς Κεννιγκτῶνος καὶ ὄλων τῶν ἄλλων town⁽¹⁾, ἅτινα μᾶς κάμνουσι νὰ ἐπιθυμήσωμεν νὰ φθάσωμεν τέλος εἰς τὴν πόλιν.

21.

Διῆλθεν ἔτι τὰ Ἄλση⁽²⁾, τὰ οὕτω κληθέντα διότι δὲν ἔχουσι δένδρα (ὡς τὸ lucus παράγεται ἐκ τοῦ non lucendo) — διῆλθεν ἔπειτα τὸ τερπνὸν ὄρος τὸ ὁποῖον ἐκλήθη οὕτω διότι δὲν ἔχει τίποτε τερπνόν, οὔτε ὑψωμά τι εἰς τὸ ὁποῖον ν' ἀναρρήχθη τις· ἔπειτα ἐκεῖνα τὰ πλίνθινα κιβώτια ἐν οἷς ἀναπνέει τις κόνιν καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν ὁποίων ὑπάρχει γεγραμμένον ἐνοικιάζεται καὶ τέλος διῆλθεν ἐκεῖνας τὰς λίαν μετριοφρόνως παραδείσους κληθείσας ὁδοὺς, τὰς ὁποίας ἡ Εὐὰ ἤθελεν ἐγκαταλείψει ἄνευ μεγάλης θυσίας.

22.

Ἄρματα, ἄμαξιδες, ὁδοὶ διάφρακτοι, τροχῶν περιστροφαί, θόρυβος, φωναί, σύγχυσις καὶ καπηλειὰ προσκολοῦντα τὸν διαβάτην νὰ πῆ φιάλην ζύθου, ταχυδρομικαὶ ἄμαξαι διαβαίνουσαι μετ' ἐκπληκτικῆς ταχύτητος, ξύλινα κεφαλαὶ φενάκαις κεκομμωμένα

(¹) Λογοπαίγιον ἐπὶ τῶν λέξεων town καὶ town· town, κατάληξις τοπικῶν ὀνομάτων. Kennington, Kingston, Islington, καὶ town, πόλις· ἡ κατάληξις town παράγεται ἐκ τῆς λέξεως town.

(²) Groves· ὄνομα χωριδίου καὶ ὄνομα ὁδοῦ.

ιστάμεναι παρά τοῖς παραθύροις τῶν κουρέων, φωτοβόλοι ὕελοι φανῶν ἐν οἷς ἄνθρωποι πρὸς τοῦτο τεταγμένοι ἐνέχεον ἡρέμα ἔλαιον — διότι τότε εἰσέτε δὲν εἴχομεν τὸ γκάζ,

23.

ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀντικείμενα παρατηροῦνται ὑπὸ τοῦ πλησιάζοντος εἰς τὴν τῶν Ἀγγλῶν Βαβυλῶνα· εἴτε ἐφιππος ὁδοιπορεῖ τις, εἴτε ἐν ἀμάξῃ, ὅλαι αἱ ὁδοὶ εἶναι αἱ αὐταί, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων. Ἡδυνάμην νὰ δώσω πλειοτέρας πληροφορίας, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ σφραγισθῶ τὸ προνόμιον τοῦ Ὁδηγοῦ τῶν Ξένων.

Ὁ ἥλιος πρὸ ὀλίγου εἶχε δύσει, καὶ ἡ νύξ ἐμελλε νὰ διαδεχθῇ τὸ λυκαυγὲς ὅτε οἱ ὁδοιπόροι μας διήλθον τὴν γέφυρα.

24.

Ἀληθῶς ὠραία γέφυρα! — Ὁ ἥδὺς μορμορυγμὸς τοῦ Ταμίσεως — ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖ νὰ ἐνδιατριψώμεν μίαν στιγμὴν χάριν τῶν ὑδάτων του, καίτοι μόλις ἀκουόμενος ἐν τῷ μέσῳ μυρίων ὕδρων — τὰ κανονικώτερα φῶτα τοῖς Westminster, ἡ εὐρύτης τῶν πεζοδρομίων, καὶ ἐκεῖνος ὁ ναὸς ἐν ᾧ οἰκεῖ ἡ Δόξα ὑπὸ τὴν μορφήν φαντάσματος, — τοῦ ὁποίου ἡ ὠχρὰ ἀκτινοβολία ἐφίπταται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ οἰκοδομήματος ἐν εἴδει σεληνιαίων ἀκτίνων — ταῦτα πάντα καθιστᾷσι τοῦτον τὸν χῶρον τὸ ἱερὸν μέρος τῆς νήσου τῆς Ἀλβίωνος.

25.

Τὰ δάση τῶν Δρυϊδῶν δὲν ὑπάρχουσι πλέον — καὶ τόσον τὸ καλῆτερον! Τὸ Stone-Henge δὲν ὑπάρχει — ἀλλὰ τί διάβολον εἶναι αὐτὸ τὸ Stone —

Henge (4); — Εὐτυχῶς ἡ Βεδλάμη ὑπάρχει μετὰ τῶν ἀλύσεων τῆς ἵνα μὴ δάκνωσιν ὑμᾶς οἱ μανιακοὶ ὅταν ἐπισκέπτησθε αὐτούς (2). Τὸ τοῦ ἀνακτος δικαστήριον δικάζει ἢ καταδιώκει πλείστους χρεοφειλέτας. — Τὸ Δημαρχεῖον (καίτοι τινες καταγελῶσιν αὐτοῦ) μοι φαίνεται μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα ἂν καὶ ἀπότομον. Ἀλλὰ ἡ Μονὴ τῆς Οὐεστμινστερῆς αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἀξίζει ἀντὶ ὅλων τούτων τῶν οἰκοδομημάτων.

26.

Ἡ σειρά τῶν φώτων ἧτις ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Charing-Cross, τοῦ Pall-Mall, καὶ τῶν περίξ ὁδῶν, ῥίπτει τοιαύτην λάμπην ὥστε φαίνεται ὡς ὁ χρυσὸς πρὸς τὴν σκωρίαν ἀπέναντι τοῦ ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ φωτισμοῦ, ἐνθα αἱ πόλεις δὲν φωτίζονται τὴν νύκτα. Τὸ Γαλλικὸν ἔθνος δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀνταυγαστήρια ὅτε δ' ἐφεῦρεν αὐτὰ ἀντὶ νὰ θέσῃ ἑλλύχνια εἰς τοὺς νεωστὶ ἐφευρεθέντας φανούς αὐτοῦ, ἔθεσε κακούργους.

27.

Σειρὰ εὐγενῶν χρεμαμένων παρὰ τὴν ὁδὸν δύναται νὰ φωτίζῃ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς καὶ αἱ πεφωταγωγημένοι ἐπαύλεις· ἀλλ' ἡ ἀρχαία μέθοδος εἶναι αἰρετωτέρα διὰ τοὺς μύωπας· ἡ ἄλλη ὁμοιάζει μὲ φώσφορον ἐπὶ ἐνταφίου· εἶναι εἶδος φωσφόρων ἀτμίδων αἵτινες, καὶ τοι βεβαίως ἐμπνέουσαι τρόμον καὶ φρίκην, καίουσιν ἡρέμα πρὶν ἢ φωτίσωσιν.

28.

Ἀλλὰ τὸ Λονδῆιον εἶναι τόσον καλῶς πεφωταγωγημένον, ὥστε, ἐὰν ὁ Διογένης ἐπαναλαμβάνων τὸν

(1) Λίθος δρυϊτικοῦ μνημείου, ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Σαλισβέρης.

(2) Ὑπαινίττεται τὰς κηκλίδας καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ φρενοκομείου.

πρὸς ζήτησιν τοῦ ἀνθρώπου του δρόμον, δὲν εὔρισκεν αὐτὸν μεταξὺ τοῦ πολυαριθμοῦ πληθυσμοῦ τῆς καλοσσαίας ταύτης πόλεως, τοῦτο δὲν ἔπρεπε ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν φώτων. — Τὸ κατ' ἐμὲ πάντα λίθον ἐκίνησα ἵνα εὔρω αὐτὸν ἐν τῇ πορείᾳ τοῦ βίου μου, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ὁλος ὁ κόσμος δύναται νὰ παραβληθῆ μόνον πρὸς εἰσαγγελέα (¹).

29.

Ὁ Δὸν Ζουὰν διῆλθεν ἐπὶ τῶν κροτούντων λιθαστρώτων, μέχρι τοῦ Pall-Mall, διὰ μέσου τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἁμαξῶν αἵτινες ἐγίνοντο σπανιώτεραι καθόσον τὰ ρόπτρα, κροτοῦντα ὡς ἡ βροντῆ, διέκοπτον τὴν μακρὰν γοητείαν τῶν κεκλεισμένων τοῖς ὀχληροῖς θυρῶν, καὶ εἰσῆγον σὺν τῇ νυκτὶ τοὺς σπεύδοντας νὰ δειπνήσωσι συνδαιτυμόνας. — Ὁ Δὸν Ζουὰν, ὁ νέος ἁμαρτωλὸς διπλωμάτης ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του πέραν τῶν ἀνακτόρων τοῦ St-James καὶ τῶν κολάσεων (²) τοῦ St James.

30.

Φθάνει εἰς τὸ ξενοδοχεῖον πληθὺς καλοσενδεδυμένων θαλαμηπόλων ἐξέρχεται τῆς ἐξωτερικῆς θύρας, ὁ ὄχλος ἀθροίζεται περὶ τὴν ἁμαξάν, πρὸς δὲ εἰκᾶς ἐξ ἐκείνων τῶν πεζῶν Παφίων νεανίδων, αἵτινες ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου πλεονάζουσιν ἐν τῇ κοσμίᾳ πόλει τοῦ Λονδίνου γυναῖκες κατάλληλοι πρὸς τὴν ἡδονὴν, ἀλλ' ἀνήθικοι, χρησιμεύουσαι ὡς ὁ Μάλθος, πρὸς πολλαπλασιασμόν τοῦ γάμου, — Ἄλλ' ὁ Ζουὰν καταβαίνει τοῦ ὀχήματός του,

(¹) Δηλαδή διαβολὰν ἄνθρωπον· διότι ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ δικανικοὶ φέρονται ἀπανθρώπως πρὸς τοὺς πελάτας αὐτῶν.

(²) Hells, κυβ.υτῆρια παρὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Saint-James ἐν Λονδίῳ.

31.

καὶ εἰσέρχεται εἰς ἓν τῶν τερπνοτάτων ξενοδοχείων τοῦ Λονδίνου, τερπνὸν ἰδίως διὰ τοὺς ξένους, — καὶ ἔτι μᾶλλον δι' ἐκείνους οἵτινες, ἀπολαύοντες τῶν δώρων τῆς τύχης ἢ τῆς εὐνοίας δὲν εὐρίσκουσι πολυδαπάνους τοὺς μικροὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐξόδων. Ἐν τούτῳ τῷ καταγωγίῳ τῶν ψευστῶν διπλωματῶν κατῴκουν ἢ κατοικοῦσι πλεῖστοι ἀπεσταλμένοι πρεσβευταί, μέχρις οὗ μεταδώσι εἰς τινα λαμπρὰν πλατεῖαν (square), ἔνθα τὸ ὄνομά των ἐγχαράσσεται ἐπὶ χαλκοῦ προσκεκολλημένου εἰς τὴν θύραν.

32.

Ὁ Ζουὰν, οὗ τινος ἡ ἀποστολὴ ἦτο ὑψηλὴ, μυστικὴ καὶ σπουδαία, δὲν ἔφερεν οὐδένα τίτλον δεικνύοντα ἀκριβῶς τὴν εἰδικὴν ὑπόθεσιν μὲ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπιφορτισθῆ... Ἦτο γνωστὸν μόνον ὅτι διακεκριμένος τις ξένος ἐπιφορτισμένος μὲ μυστικὴν ἀποστολήν, εἶχε τιμήσει τὴν νῆσον ἡμῶν μὲ τὴν παρουσίαν του· ὅτι ἦτο νέος, καλοκαμωμένος, καθ' ὅλα τέλειος καὶ, προσέθετόν τινες (σιγανῆ τῆ φωνῆ), ὅτι εἶχε γυρίσει τὴν κεφαλὴν τῆς ἡγεμονίδος του.

33.

Εἶχον διαδοθῆ ὡσαύτως ἀόριστοί τινες εἰδήσεις περὶ τῶν ἀλλοκότων συμβάντων, τῶν μαχῶν καὶ τῶν ἐρώτων αὐτοῦ· καὶ, ἐπειδὴ αἱ φαντασιολογίαι κεφαλαί εἶναι καλοὶ ζωγράφοι, καὶ ἰδίως αἱ κεφαλαὶ τῶν Ἀγγλίδων μας αἵτινες πλανῶνται εἰς τὰς φαντασιώδεις ἐκτάσεις πέραν τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὁ Ζουὰν εὐρέθη παραπολὺ τοῦ συρμοῦ, ὁ δὲ συρμὸς χρησιμεύει ὡς πάθος εἰς τὸν σχεπτικὸν λαὸν ἡμῶν.

34.

Δὲν ἐννοῶ νὰ εἶπω ὅτι δὲν ἔχει πάθη· τούναντίον ἀλλ' αὐτὸ εἶναι πάθος τῆς κεφαλῆς. Μολοντούτο ἐπειδὴ αἱ συνέπειαι εἶναι αἱ αὐταὶ ὡς ἐὰν ἐνήργουν ἐπὶ τῆς καρδίας, τί σημαίνει τέλος πάντων τίς εἶναι ἡ ἔδρα τῶν γυναικείων ἰδιοτροπιῶν. Ἄφοῦ φθάσητε ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὸ μέρος εἰς ὃ διευθύνεσθε, κατὰ τί ἐνδιαφέρει ὑμῖν ἐὰν φθάσητε εἰς αὐτὸν διὰ τῆς κεφαλῆς ἢ διὰ τῆς καρδίας;

35.

Ὁ Ζουάν ἐπαρουσίασε τὰ διαπιστευτήρια γράμματα αὐτοῦ, ἐν καταλλήλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ, πρὸς τὰς ἀρμοδίας ἀρχάς, καὶ ὑπεδέχθη μεθ' ὧν τῶν ὑποχρεωτικῶν μορφασμῶν ὑπ' ἐκείνων οἵτινες κυβερνῶσι προστακτικῶς, καὶ οἵτινες βλέποντες ἐν αὐτῷ κομψὸν καὶ εὐειδῆ νεανίαν, ἐφαντάσθησαν (ὅπερ ἐστὶν οὐσιῶδες ἐν τῇ πολιτικῇ), ὅτι ἠδύναντο τόσον εὐκόλως νὰ κάμνωσι τὸν νέον πρεσβευτὴν, ὅσον οἱ ἰέρακες δύνανται νὰ συλλάβωσιν ἀηδόνα.

36.

Ἦπατώντο, ὡς συνήθως ἀπατώνται ὅλοι οἱ προβεηκότερες τὴν ἡλικίαν ἀλλὰ θέλομεν ὀμιλήσει βραδύτερον περὶ τούτου· ἐὰν δὲ δὲν εἶπωμέν τι περὶ αὐτοῦ, τοῦτο θέλει εἶσθαι συνέπεια τῆς ὀλίγης ὑπολήψεως ἣν ἔχομεν πρὸς τοὺς διπροσώπους πολιτικούς οἵτινες ζῶσι διὰ τοῦ ψεύδους μὴ τολμῶντες νὰ ψευθῶσι θαρράλέως. — ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἀγαπῶ ἐν ταῖς γυναιξίν, εἶναι ὅτι δὲν δύνανται νὰ κάμωσιν ἄλλως εἰμὴ νὰ ψεύδωνται· ἀλλὰ τόσον καλῶς πράττουσι τοῦτο ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια φαίνεται ψεῦδος ἀπέναντι τῶν ψευδολογιῶν αὐτῶν.

37.

Ἄλλὰ, τέλος πάντων, τί ἐστὶ ψεῦδος ; Εἶναι ἀλήθεια μετημφιασμένη καὶ προκαλῶ τοὺς ἱστορικοὺς, τοὺς ἥρωας, τοὺς δικηγόρους, τοὺς ἱερεῖς νὰ ἐκθέσωσι γεγονός τι ἄνευ ζύμης τινὸς ψεύδους. Μόνη ἡ σκιά τῆς ἀκραιφνοῦς ἀληθείας ἤθελε στερήσει τοὺς ἀνθρώπους χρονικῶν ἀποκαλύψεων, πατήσεων καὶ προφητειῶν — ἐκτὸς ἐὰν χρονολογηθῇ ἔτη τινὰ πρῶτων ἀναφερομένων γεγονότων.

38.

Ἔστωσαν εὐλογημένοι ὅλοι οἱ ψεῦσται καὶ ὅλα τὰ ψεῦδη. Τώρα τίς θέλει τολμήσει νὰ κατηγορήσῃ τὴν τερπνὴν μουσάν μου ἐπὶ μισανθρωπία ; Ψάλλει τὴν δοξολογίαν τοῦ κόσμου, καὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐρυθριᾷ, δι' ἐκείνους οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ συμπάλλωσιν αὐτῇ — ἀλλ' οἱ στεναγμοὶ εἶναι μάταιοι ἄς μιμηθῶμεν τοὺς πλείστους ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἀσπάζονται τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τῶν Μεγαλειότητων, κατὰ τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς Πρασίνης Ἰρλανδίας, τῆς ὁποίας τὸ τρίφυλλον ἤδη φαίνεται ὀπωσοῦν μεμαραμμένον, ἐνεκα τῆς χειρίσεως (').

39.

Ὁ Ζουὰν παρουσιάσθη τὸ πρόσωπον καὶ ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ διήγειραν τὸν γενικὸν θαυμασμόν. — Ἄγνοῶ τί μᾶλλον ἐθαυμάσθη, ἡ ὄψις ἢ ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ ὑπερμεγέθους ἀδάμας εἴλκυσε πρὸ πάντων τὴν προσοχὴν τῶν περιεστώτων εἶχε λάβει αὐτὰν παρὰ τῆς Αἰκατερίνης ἧτις, ἐν στιγμῇ μέθης (πρα-

(') Τὸ ἔμβλημα τῆς Πρασίνης Erin (Ἰρλανδίας) εἶναι τὸ τρίφυλλιον, ὡς ὁ σκόλυμος (γαϊδουράκανθον) εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς Σκωτίας.

ελθούσης ἐκ τοῦ φλογεροῦ ὄργασμοῦ ἔρωτος ἢ οἰνο-
πνεύματος), τῷ τὸν εἶχε δωρήσει, ὡς ἔμαθε τὸ κοι-
νόν· — καὶ ἀληθῶς εἶπεῖν καλῶς ἀπεκτίθη.

40.

Ἐκτὸς τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς
ὑπαλλήλων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ φέρωνται εὐγενῶς
πρὸς τοὺς διπλωμάτας τοὺς διαπεπιστευμένους παρὰ
τῶν βασιλέων τῶν ἀληθῶς ταλαντευομένων, μέχρις
οὗ τὸ βασιλικὸν αἰνιγμὰ των καλῶς ἐξηγητῆ, καὶ
αὐτοὶ οἱ γραφεῖς — πηγαὶ ὀλίγον ῥυπαραὶ τῶν γρα-
φείων ἢ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, πηγαὶ τρεφόμεναι
ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς ἐξ ὧν αὐτὴ κάμνει ποταμούς, μό-
λις ἦσαν ἀρκούντως βάνασοι ἵνα γίνωσιν ἄξιοι τοῦ
μισθοῦ των.

41.

Ἡ ὕβρις ἀναμφιβόλως εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ἐπαγ-
γέλματός των, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι τὸ καθημερινὸν ἔρ-
γον αὐτῶν ἐν τοῖς πολυδαπάνοις τμήμασι τῆς εἰρή-
νης ἢ τοῦ πολέμου· ἀμφιβάλλετε; ἐρωτήσατε, παρα-
καλῶ, τὸν γείτονά σας ἐάν, ὅτε ἔλαβε χρεῖαν διαβα-
τηρίου ἢ ἄλλου τινὸς κατὰ τῆς ἐλευθερίας κωλύμα-
τος, καὶ ἀπετάθη πρὸς αὐτοὺς (ὅπερ λυπηρὸν καὶ
ἀποτρόπαιον), δὲν εὔρεν ὅτι ἢ διὰ τῶν φόρων τρε-
φομένη αὕτη γενεὰ εἶναι, ὡς οἱ σκύλακες, οἱ ἀχρειό-
τεροι ὄλων τῶν σκύλων.

42.

Ἄλλὰ τὸν Ζουάν ὑπεδέχθησαν μετὰ πολλοῦ « em-
pressement » — πρέπει νὰ δανεισθῶ τὰς γλαφυρὰς
ταύτας λέξεις ἀπὸ τοὺς πλησιεστάτους γείτονάς
μας, παρὰ τοῖς ὁποίοις, ὡς ἐν τοῖς πεσσοῖς, ὑπάρ-
χει ὠρισμένη κίνησις διὰ τὴν χαρὰν ἢ τὴν λύπην, οὐ
μόνον ἐν τῇ ὀμιλουμένῃ γλώσσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ

τύπω. Ὁ ἄνθρωπος ἐν ταῖς νήσοις εἶναι, ὡς φαίνεται μοι, πλέον ἐλεύθερος καὶ ἀπροσποίητος ἢ ἐν ταῖς ἠπείροις· — ὡς ἂν ἡ θάλασσα (παράδειγμα ἢ Billingsgate) (1) καθίστα καὶ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν πλέον ἐλευθέραν.

43.

Καὶ ὁμῶς τὸ *Dam me* τῶν Ἑγγλων εἶναι ἀληθῶς Ἀττικόν· οἱ ὄρκοι τῶν ἠπειρωτικῶν λαῶν εἶναι λίαν ἀκόλαστοι, καὶ ἀναπολοῦσιν πράγματα τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἀριστοκράτης δὲν ἠθελεν ἀναφέρει· ὅθεν οὔτε ἐγὼ θέλω ν' ἀναφέρω τι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· — διότι τοῦτο ἠθελεν εἶσθαι ἐναντίον τῆς χρηστοθεΐας καὶ ὑπάρχει ὑβριστικόν τι ἐν αὐτῷ· — ἀλλὰ τὸ *Dam me* εἶναι ὅλως οὐράνιον, καὶ τοι λίαν ἰταμόν — εἶναι πλατωνικὴ βλασφημία, ἢ ψυχὴ τῶν ὕβρεων.

44.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἄδολον βαρβαρότητα δύνασθε νὰ εὐρητε αὐτὴν παρ' ἡμῖν· διὰ δὲ τὴν ἀληθῆ ἢ ψευδῆ εὐγένειαν (καὶ αὐτὴν σπανιωτέραν ἤδη), δὲν ἔχετε νὰ κάμητε ἄλλο εἰ μὴ νὰ ὑπερβῆτε τὴν κυανῆν θάλασσαν καὶ τὸν λευκὸν ἀφρόν αὐτῆς· ἢ πρώτη, ἐμβλημα (καὶ τοι σπανίως) ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀφίνετε ὀπισθεν ὑμῶν· ὁ δεύτερος, ἐκείνου τὸ ὁποῖον ζητεῖτε. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καιρὸς νὰ φλυαρῶμεν περὶ γενικῶν ἀντικειμένων· ὅλα τὰ ποιήματα πρέπει νὰ περιορίζονται εἰς τὴν ἐνότητα, ὡς καὶ τὸ ἐμόν.

45.

Ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ, — τούτέστιν ἐν τῇ δυτικῇ ἄκρῃ, ἢ ἐντῆ χειρίστῃ ἄκρῃ μιᾶς πόλεως ἕνεθα ζῶσι τετρακισχίλιοι ἄνθρωποι ἄσημοι ὡς πρὸς τὴν παιδείαν ἢ

(1) Ἰχθυοπωλεῖον ἐν Λοιδίνῳ.

τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ συνειθισμένοι νὰ ἐξέρχωνται τῆς κλίνης ὅτε οἱ ἄλλοι κοιμῶνται καὶ νὰ θεωρῶσι μετ' οἴκτου τὸν λοιπὸν κόσμον — ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ, λέγω, ὁ Δὸν Ζουάν, καταγόμενος ἐξ ἀρχαίας γενεᾶς εὐπατριδῶν ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς παρὰ διακεκριμένων προσώπων.

46.

Ἦτο ἄγαμος, πρᾶγμα σπουδαῖον διὰ τὰς ἀγάμους νέας, καθὼς καὶ διὰ τὰς ἐγγάμους διὰ μὲν ἐκείνας, διότι ἔχουσιν ἐλπίδας ὑμεναίου· διὰ δὲ ταύτας (ὅταν δὲν ὑπανδρεύθησαν ἐξ ἔρωτος ἢ ὑπερηφανείας) τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ἄνευ συμφέροντος. Μία γυνὴ εἶναι ἀληθῶς ἀκανθα εἰς τὴν πλευρὰν φιλαρέσκου συζύγου· ἀπαιτεῖ κοσμιότητα, καὶ εἶναι ἐπιτηδεῖα νὰ διπλασιάσῃ τὸ μισητὸν ἀμάρτημα καὶ, ὅπερ χειρόν, τὴν σύγχυσιν.

47.

Ἄλλ' ὁ Ζουάν εἶχε τὸν βαθμὸν δοκίμου τῆς φιλοσοφίας, ἦτο δόκιμος ἕνεκα τῶν προτερημάτων του καὶ δόκιμος τῶν καρδιῶν. Ἐχόρευεν, ἦδε καὶ εἶχεν ἦθος τόσον αἰσθηματικὸν ὅσον ἡ ἡδίστη τῶν τοῦ Μοζάρτου μελωδιῶν. Ἐγίνετο μελαγχολικὸς ἢ φαιδρὸς ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ καὶ ἄνευ ἰδιοτροπίας· καί τοι νέος εἶχεν ἰδεῖ τὸν κόσμον, — ὁ ὁποῖος παρέχει περίεργον θέαμα καὶ ὅλως διάφορον τῆς εἰκόνης ἣν οἱ συγγραφεῖς γράφουσιν.

48.

Αἱ τρυφεραὶ παρθένοι ἡρυθρίων βλέπουσαι αὐτόν· αἱ ἐγγαμοὶ κυριαὶ ἐνεφανίζοντο ἐνώπιόν του μὲ ἦττον ἐξίτηλα χρώματα· διότι ἀμφότερα τὰ ἐμπορεύματα ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν ὀχλῶν τοῦ Ταμίσεως, ἢ τε βαφῆ καὶ τὰ βεβαμμένα πράγματα· ἢ νεότης καὶ τὸ ψιμ-

μύθιον προσέβαλον τὴν καρδίαν του μὲ τὰς συνήθεις ἀπαιτήσεις των, εἰς τὰς ὁποίας οὐδεὶς εὐγενὴς δύναται καθ' ὀλοκλήριαν ν' ἀντισταθῆ. Αἱ θυγατέρες ἐθαύμασαν τὴν ἐνδυμασίαν του, αἱ δὲ εὐσεβεῖς μητέρες ἠρώτησαν ἐὰν τὰ εἰσοδήματά του ἦσαν σημαντικᾶ, καὶ ἐὰν εἶχεν ἀδελφούς.

49.

Αἱ ῥωποπώλιδες αἵτινες προμηθεύουσι κοσμημᾶτα ταῖς κυρίαῖς ἐπὶ ὀλόκληρον ὥραν τοῦ ἔτους ⁽¹⁾, περιμένουσι νὰ πληρωθῶσι πρὶν ἢ τὰ τελευταῖα θωπεύματα τῆς γαμηλίου σελήνης ⁽²⁾ μεταβάλωσιν αὐτὴν εἰς ἡμισέληνον, αἱ γεργοπώλιδες, λέγω, δὲν παρημέλησαν τὴν τόσον καλὴν εὐκαιρίαν καθ' ἣν ἐμυεῖτο εἰς πλούσιος ξένος. — ἔδιδον τοσαῦτα πράγματα ἐπὶ πιστώσει ὥστε οἱ μέλλοντες σύζυγοι ἐβλασφημοῦν, ἐστέναζον καὶ ἐπλήρονον.

50.

Αἱ Κυαναῖ, αἱ τόσον εὐαίσθητοι Κυαναῖ, αἵτινες στεναύζουσιν ὅταν ἀναγινώσκωσιν ᾠδὰς, καὶ περικοσμοῦσι τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κεκρυφάλων ἢ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν μὲ τὰς σελίδας τῆς τελευταίας Ἐπιθεωρήσεως, προέβησαν μεθ' ὅλης τῆς λαμπρότητος τοῦ κυανοῦ αὐτῶν χρώματος· ἐλάλουν κακῶς τὴν Γαλλικὴν καθὼς καὶ τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν, ἐποίησαν τῷ Ζουὰν ἐρωτήσεις τινὰς περὶ τῶν τελευταίων συγγραφέων τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀναγνώσει καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν τίς ἦτο γλυκυτέρα γλῶσσα ἢ Ῥωσσικὴ ἢ Ἰσπανικὴ· ἠθέλησαν ὡσαύτως νὰ μάθωσιν ἐὰν εἶχεν ἰδεῖ τὸ Ἴλιον ἐν ταῖς περιοδείαις αὐτοῦ.

(1) Δῆλα δὴ ἐφ' ὅσον ἡ ἐκλεκτὴ κοινωνία διαμένει ἐν Λονδίῳ.

(2) Δῆλα δὴ τοῦ πρώτου μετὰ τὸν γάμον μηνός.

51.

Ὁ Ζουάν, ὅστις ἦτον ὀλίγον ἐπιπόλαιος καὶ οὐχὶ τόσον ἰσχυρὸς ἐν τῇ φιλολογίᾳ, δὲν ἤξευρε σχεδὸν τί ν' ἀποκριθῆ, ὅτε ἐξητάζετο ὑπὸ τῆς εἰδικῆς ταύτης συνόδου τῶν πεπαιδευμένων γυναικῶν. Τὰ πολεμικά, ἐρωτικά ἢ ἐπίστημα ἄθλα αὐτοῦ καὶ ἡ περὶ τὴν ὄρχησιν βαθεῖα σπουδὴ αὐτοῦ, εἶχον ἀπομακρύνει αὐτὸν τῶν ὀχθῶν τῆς Ἰπποκρήνης τὰς ὁποίας εὕρισκεν ἤδη ὅτι ἦσαν κυανὰ ἀντὶ πρασίνων.

52.

Μ' ὄλον τοῦτο ἀπεκρίθη τυχαίως μετὰ σεμνοῦ θάρρους καὶ ἀταράχου βεβαιότητος, ὅπερ ἔκαμε τὰς ἀποκρίσεις του ἐμφαντικὰς καὶ ἐχρησίμευσεν ἀντὶ ἐπιχειρήματος. Ἡ δὲ κυρία Ἀραμίντα Σμίθ, τὸ περίφημον ἐκεῖνο τέρας (ἦτις, ἐκκαιδετίς, μετέφρασε τὸν μανιώδη Ἡρακλέα εἰς Ἀγγλικὴν γλῶσσαν οὐχ ἦττον μανιώδη) ἐνέγραψε, μεθ' ὅλης τῆς συνήθους αὐτῆ χάριτος, τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Ζουάν ἐν τῷ λευκώματι (album) αὐτῆς.

53.

Ὁ Ζουάν ἠπίστατο πολλὰς γλώσσας — καλῶς ἢ κακῶς· ἐποιήσατο δὲ χρῆσιν αὐτῶν ἐντέχνως καὶ ἐγκαίρως ἵνα σώσῃ τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ παρ' ἐκάστη αὐτῶν τῶν πολυμαθῶν ὠραίων κυριῶν, αἵτινες ἐλυποῦντο διότι δὲν ἐποίει στίχους. Δὲν τῷ ἔλειπεν εἰμὴ τοῦτο μόνον τὸ προτέρημα ἵνα ἐξαρθῶσι τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ μέχρις ὕψους· ἡ lady Gitz Griky καὶ ἡ miss Maria-Mannish ἐπεθύμουν ὑπερβαλλόντως νὰ ἐξυμνηθῶσιν Ἰσπανιστί.

54.

Μ' ὄλον τοῦτο ἐπέτυχε θαυμασίως. Ἐγένετο δεκτὸς ὡς ὑποψήφιος εἰς ὅλας τὰς ἐταιρίας· καί, ὡς ἐν τῷ

κατόπτρω τοῦ Βανκου, εἰς ὅλας τὰς μεγάλας ὁμηγύ-
ρεις καὶ τὰς μικρὰς συναναστροφάς· εἶδε διαβαίνον-
τας δεκάκις χιλίους ζῶντας συγγραφεῖς, διότι τόσος
περίπου εἶναι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, καθὼς καὶ τοὺς
ὀγδοήκοντα μεγίστους ζῶντας ποιητὰς, ἐκάστου
ἀθλίου magazine δυναμένου νὰ ὑποδείξῃ τὸν ἰδικόν του.

55.

Ἐπὶ δύο πενταετίας, ὁ μέγιστος νεώτερος ποιητὴς,
ὁμοίος τῷ μαχητῇ ἐν συναθροίσει πυγμαχῶν, προσ-
καλεῖται νὰ ὑποστηρίξῃ ἢ ν' ἀποδείξῃ τὸν φαντα-
σιώδη τίτλον του. — Ἐγὼ αὐτὸς, καίτοι ἐν ἀγνοίᾳ
μου καὶ χωρὶς νὰ ζητήσω νὰ γίνω βασιλεὺς μαινο-
μένων ὑπηκόων, ἐθεωρήθην ἐπὶ πολὺν χρόνον ὡς ὁ
μέγας Ναπολέων τοῦ Κράτους τῶν στίχων.

56.

Ἄλλ' ὁ Δὸν Ζουὰν ὑπῆρξεν ἡ Μόσχα μου, ὁ
Φαλιέρος ἡ Λειψία μου, ὁ δὲ Κάιν φαίνεται ὅτι
εἶναι τὸ Βατερλώ μου. Ἡ ὠραία συμμαχία τῶν βλα-
κῶν, ἥτις εἶχεν ἐκπέσει μέχρι τοῦ μηδενικοῦ, δύναται
ν' ἀνεγερθῇ τώρα ὅτε ὁ λέων κατέπεσεν· ἀλλὰ τοῦλά-
χιστον θέλω πέσει ὡς ὁ ἦρωσ μου. Θέλω ἢ νὰ βασι-
λεύσω ὡς μονάρχης ἢ νὰ μὴ βασιλεύσω ποσῶς, ἢ
θέλω ὑπάγει αἰχμάλωτος εἰς τινα ἔρημον νῆσον
μετὰ τοῦ ἀποστάτου Σούθεϋ διὰ νὰ γίνῃ δεσμοφύ-
λαξ μου ὡς ὁ Lowe (*).

57.

Ὁ Sir Walter ἐβασίλευε πρὸ ἐμοῦ, ὁ Moore καὶ ὁ

(*) Ὁ Sir Hudson Lowe ἦτο διοικητὴς τῆς Ἀγίας Ἑλένης καὶ
ἐκτελεστὴς τῶν ὑψηλῶν διαταγῶν τῆς Βρετανικῆς κυβερνήσεως.
Ποιητὴς τις συγκρίνων τὸν Ναπολέοντα πρὸς τὸν Προμηθεά κατέ-
ληξε τὸν παραλληλισμὸν διὰ τῶν ἐξῆς δύο στίχων.

Saint-Helene fut son Caucase

Sir Hudson Lowe son vautour.

Campbell πρὶν καὶ μετ' ἐμέ' ἀλλὰ σήμερον αἱ Μοῦσαι, γενόμεναι ἱερώτεραι, πρέπει νὰ πλανῶνται ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών, μετὰ ποιητῶν σχεδὸν ἢ ὅλως ἐκκλησιαστικῶν. Ὁ Πήγασος αὐτὸς ἔλαβε ψαλμωδικὸν βᾶδισμα ὑπὸ τὸν σεβασμιώτατον Kowley Powley, ὅστις πεταλόνει τὸ ἐνδοξὸν ζῶον μὲ κρουπέζας.

58. (1)

.

59.

Ἔπειτα ἔρχεται ὁ Bryan Procter, ὅστις, ὡς λέγουσι, διαδίδει ὅτι εἶναι εἶδος ἠθικοῦ ἐμοῦ (2). Ἴσως ποτὲ θέλει τὸ εὖρη δυσχερέστατον τὸ νὰ γίνῃ ἀμφοτέρα ἢ τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο· τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὁ Coleridge ἔχει τὴν κυριαρχίαν· ἢ Wordsworth ἔχει ὀπαδοὺς, δύο ἢ τρεῖς τοῦλάχιστον· ὁ δὲ φλύαρος καὶ κεκρακτῆς Βοιωτὸς Savage Landor (3) ἐξέλαθεν ἀντὶ κύκνου τὸν χηνιδέα Σούθειν.

60.

Ὁ John Keats, ὅστις ἐθανατώθη ὑφ' ἐνὸς κριτικοῦ καθ' ἣν στιγμήν ὑπισχνεῖτο νὰ παραγάγῃ μέγα τι πρᾶγμα, ἂν ὄχι καὶ καταληπτὸν—ὁ John Keats, ἀδαῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐπεχείρησε νὰ γράψῃ περὶ τῶν ἀρχαίων θεῶν, κάμνων αὐτοὺς νὰ ὀμιλῶσιν ὡς

(1) Οἱ στίχοι τῆς στροφῆς ταύτης ἀπωλείσθησαν, διὰ τοῦτο καὶ παρελείφθησαν εἰς ὅλας τὰς ἐκδόσεις.

(2) Κριτικὸς τις ἐπινόμασεν ἠθικὸν Βύρωνα τὸν K. Bryan Procter. συγγραφεὰ τῶν Δραματικῶν σχεδιασμάτων, κλπ. ἐκδοθέντων ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Barry Cornwall. —

(3) Συγγραφεὺς τοῦ Gebir, τοῦ Κόμητος Ἰουλίου καὶ τῶν ἰδανικῶν συνδιαλέξεων.

ἤθελέ τις ὑποθέσει ὅτι ὠμίλουν αὐτοί. Ὁ δυστυχής! πόσον λυπηρὸν ἦν τὸ τέλος αὐτοῦ! Εἶναι παρόδοξον ὅτι ἡ ψυχὴ, τὸ πύρινον αὐτὸ μόριον, σβέννυται ὑφ' ἑνὸς ἄρθρου (¹).

61.

Μακρὸς γίνεται ὁ κατάλογος τῶν ὑποψηφίων ἐκείνων, οἵτινες νεκροὶ ἢ ζῶντες, ἔχουσιν ἀξιώσεις εἰς τίτλον τὸν ὁποῖον οὐδεὶς θέλει ἐπιτύχει. — Οὐδεὶς τοῦλάχιστον θέλει γνωρίσει τὸν εὐτυχῆ νικητὴν ὅστις, πρὶν ἢ ὁ χρόνος ἐκδώσει τὴν τελευταίαν ἀπόφασίν του, θέλει ἔχει πυκνὴν γλῶσσην ἐπὶ τῆς κεκαυμένης κεφαλῆς του καὶ ἐπὶ τῆς τέφρας του. Ἐὰν ἡδυνάμην νὰ οἰωνίσω, αἱ τύχαι των, κατ' ἐμέ, ἤθελον εἶσθαι ταπειναί. Εἶναι λίαν πολυάριθμοι, ὅμοιοι πρὸς τοὺς τριάκοντα φαύλους τυράννους τῆς Ῥώμης, ὅτε τὰ χρονικὰ αὐτῆς ἠτιμάσθησαν.

62.

Ἴδου ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς φιλολογίας, καθ' οὓς, ὡς καὶ κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους τοῦ Ῥωμαικοῦ κράτους, αἱ πραιτωριαναὶ σπεῖραι ἀπολαύουσι πάσης ὑπολήψεως — τρομερὸν ἔργον, ὅμοιον πρὸς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ συλλέγοντος τὸ θαλάσσιον μάραθρον (²), εἶναι τὸ κολακεύειν καὶ

(¹) Ὁ Ἰωάννης Κῆτις ἀπέθανε, λέγεται, ἐκ λύπης ἣν τῷ προῆξένῃσε τὸ ἐν τῇ Quarterly Review ἄρθρον περὶ τοῦ Ἐνδυμίωνος.

(²) Ἀπομνημόνευσις ἐκ τοῦ βασιλέως Lear τοῦ Σαξπῆρου, ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ Dover's cliff.

— Half way down

Hangs one who gathers samphire, dreadful trade, κλπ.

« Παρὰ τὴν κλιτὸν τοῦ βράχου κρέματα ἀνὴρ συλλέγων θαλάσσιον μάραθρον, τρομερὸν ἐπάγγελμα! » —

θωπεύειν τοὺς αὐθάδεις στρατιωτικούς· εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ θωπεύῃ τις ἔχιδναν. "ὦ! εἰάν ἤμην εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἶχον σατυρικὸν οἶστρον, ἤθελον ἔλθει εἰς ἐξηγήσεις μὲ αὐτοὺς τοὺς Γενιτσάρους, καὶ ἤθελον διδάξαι αὐτοῖς τί ἐστὶ διανοητικὸς πόλεμος.

63.

Ἐξεύρω, νομίζω, ἐν ἡ δύο παιγνίδια τὰ ὁποῖα ἤθελον κάμει αὐτοὺς νὰ στρέψωσι τὰ νῶτα, ἀλλ' ἀξίζει τὸν κόπον νὰ δαπανήσῃ τις τὸν χρόνον του διὰ τόσον μικρὸν πρᾶγμα; Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἔχω τὴν ἀπαιτουμένην χολήν, ὁ φυσικὸς χαρακτήρ μου δὲν εἶναι πραγματικῶς αὐστηρὸς, ἡ δὲ αὐστηροτάτη ἐπίπληξις τῆς Μούσης μου εἶναι ἐν ἀπλοῦν μειδιάμα, μετὰ τὸ ὁποῖον κάμνει βραχεῖαν καὶ σεμνὴν ὑπόκλισιν, ἀποσύρεται καὶ ἀπέρχεται, πεπεισμένη ὅτι δὲν ἔκαμε κἀνὲν κακόν.

64.

Ὁ Ζουάν μου, τὸν ὁποῖον ἀφῆκα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μεταξὺ τῶν ζώντων ποιητῶν καὶ τῶν κυανῶν κυριῶν, δὲν διῆλθεν ἄνευ ὠφελείας τινὸς τοῦτον τὸν ἄγονον ἀγρόν· ἀλλ' ἀπαυδῆσας μετ' οὐ πολὺ, ἀπεμακρύνθη πρὶν ἢ τὸν κακομεταχειρισθῶσιν ἔκτοτε ἐστάθῃ εὐτυχέστερος καταταχθεὶς μεταξὺ τῶν ὑψηλοτέρων πνευμάτων τῆς ἡμέρας, ἀληθὲς τέκνον τοῦ ἡλίου, δηλαδὴ ἀκτίς καὶ ὄχι ἀτμός.

65.

Διῆγε τὴν πρῶϊαν ἐν ὑποθέσεσιν, — αἵτινες, καλῶς ἀναλυόμεναι, ἦσαν, ὡς ὄλαι αἱ ὑποθέσεις, ἐπίπονα μηδενικά, παράγοντα τὴν κόπωσιν, εἶδος ἰώδους χιτῶνος ὡς ὁ τοῦ κενταύρου Νέσσου, ἥτις μᾶς ρίπτει κεκμηχότας ἐπὶ τῶν ἀνακλίντρων ἡμῶν, ἔνθα ὀμιλοῦμεν κομφῶς περὶ τῆς φρικτῆς ἀηδίας μας πρὸς

πᾶν εἶδος ἐργασίας, ἐκτὸς ὅταν πρόκηται περὶ τοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἥτις ὡς ἐκ τούτου οὐδὲν ἄλλως γίνεται βελτίων, καίτοι εἶναι ἤδη καιρὸς νὰ γίνη.

66.

Διῆγε τὴν δείλην ἐν ἐπισκέψεσιν, ἐν προδείπνοις, ἐν λήροις καὶ πυγμαχίαις· τὰς ἐσπέρας ἐκάλπαζε περὶ τὰς δενδροφύτους ἐκείνας πλατείας τὰς καλουμένας παραδείσους (parks), ἔνθα δὲν ὑπάρχει οὔτε καρπὸς οὔτε ἄνθος ἵνα θρέψωσι μίαν μόνην μέλισσαν· ἀλλὰ τέλος πάντων εἶναι αἱ μόναι σκιάδες (ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν τοῦ Moore) ἔνθα αἱ ὠραῖαι τοῦ συρμοῦ δύνανται νὰ ἀναπνεύσωσι τὸν δροσερὸν ἀέρα.

67.

Ἐπειτα ἐνδύονται οἱ ἄνθρωποι, γευματίζουσι καὶ ἐγείρονται τῆς κλίνης· τὰ ἀνταυγαστήρια ἀνάπτονται, οἱ τροχοὶ κυλίνονται. Διὰ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν πλατειῶν τρέχουσιν αἱ κροτουσαὶ ἄμαξαι, ὅμοιαι μὲ ἐξευγμένα μετέωρα. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἡ κιμωλία γῆ μιμεῖται τὸ ψηφοθέτημα⁽¹⁾, οἱ ἐξ ἀνθέων στέφανοι κοσμοῦσι τοὺς τοίχους, οἱ κρότοι τοῦ χαλκοῦ τῶν θυρῶν ἀντηχοῦσιν· οἱ θύραι ἀνοίγουσι πρὸς μυρία ἄτομα ἐκ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεκτῶν ἐπίγειον παράδεισον, — « χυτοῦ χρυσοῦ. »

68.

Ἐκεῖ φαίνεται ἡ εὐγενὴς ξενοδόχος ἰσταμένη εἰσέτι καὶ ποιοῦσα τὴν τρισχιλιοστὴν ὑπόκλισιν αὐτῆς· τὸ valse, ὁ μόνος χορὸς, ὅστις κάμνει σχεπτικὰς τὰς νεάνιδας, μᾶς κάμνει ν' ἀγαπῶμεν καὶ αὐτὰ τὰ ἐλατ-

(1) Ἐν Λονδίῳ συνήθως κοσμοῦσι δι' ἐπιχογραφημένων ἀνθέων καὶ ἄλλων εἰκόνων τὰ δάπεδα τῶν αἰθουσῶν ἔνθα δίδουσι χορὸν.

τώματά του. Αἴθουσα, θάλαμος, ἀντιθάλαμος, τὰ πάντα εἰσὶ πλήρη, τὰ πάντα πλημμυροῦσιν, ὁ δὲ τελευταῖος φθάνων μόλις διὰ πολλοῦ χρόνου δύναται νὰ κάμη ἐν βῆμα εἰς τὰ ἐμπρὸς, καταδεδικασμένος ν' ἀναβαίνει τὴν κλίμακα ἐν τῷ μέσῳ βασιλικῶν δουκῶν καὶ κυριῶν.

69.

Τρισευδαίμων ὅστις, ἀφοῦ ρίψη ἐν βλέμμα πρὸς τὴν καλὴν ὀμήγουριν, δυνηθῆ νὰ καθέξη γωνίαν, ἐσωτερικὴν τινα θύραν ἢ μονήρη τινὰ κοιτῶνα ἵνα μείνη ἐν αὐτῷ ἤρεμος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Βαβυλωνείου θορύβου ὡς μικρὸς Jack Horner, θεωρῶν ὡς μελαγχολικὸς ἢ σκεπτικὸς ἄνθρωπος, ὡς ἐπιδοκιμαστὴς ἢ ἀπλοῦς θεατῆς, καὶ ἀρχίζων νὰ χασμαῖται καθόσον ὁ χρόνος παρέρχεται.

70.

Ἄλλὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ συμβῆ εἰμὴ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὅστις δὲ, ὡς ὁ Δὸν Ζουάν, ἀναδέχεται ἐνεργὸν μέρος ἐν τῷ δράματι, πρέπει νὰ πλέη μετὰ προφυλάξεως ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης θαλάσσης τῶν πολυτίμων λίθων, τῶν πτερωτῶν πέλων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων μέχρι τοῦ μέρους ὅπου θέλει νὰ τοποθετηθῆ, παραδιδόμενος εἰς ἀρμονικὸν τινα ἦχον βαλλισμοῦ (waltz), ἢ ὑπερηφάνως καὶ ἐλαφρῶς ὑφαλλόμενος ἐν τῷ κύκλῳ ἐνθα ἢ Τερψιχόρη αὐτὴ σχηματίζει τὸν ἀντίχορον αὐτῆς (quadrille).

71.

Ἡ ἐὰν δὲν χορεύη, καὶ ἔχη ὑψηλοτέρους σκόπους ἐπὶ ἐπικλήρου τινὸς κυρίας, ἢ ἐπὶ τῆς γυναικὸς τοῦ γείτονος αὐτοῦ, ἅς προσέξη μὴ δηλώσῃ λίαν σαφῶς ἐκεῖνο ὅπερ ζητεῖ· πλεῖστοι ἐρασταὶ μετεμελήθησαν

πικρῶς διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν σπουδὴν· ἡ ἀνυπομονησία εἶναι κακὸς ὁδηγὸς παρὰ λαῶ φημιζομένῳ διὰ τὴν σκεπτικότητά του καὶ ἀγαπῶντι νὰ ἀνοηταίνῃ μετὰ φρονήσεως.

72.

Ἄλλ' ἐὰν δύνασαι, κάθησαι εἰς τὴν τράπεζαν ἐν καιρῷ τοῦ δείπνου πλησίον τῆς ἐρωμένης, ἐὰν δ' ἄλλος σε προλάβῃ, κάθησαι ἀντικρὺ καὶ κατίλλωπτε (¹). ὦ ἡδονικαὶ στιγμαί, γλυκεῖαι ὡς ἡ ἀμβροσία, στιγμαί τὰς ὁποίας ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀγαπᾷ ν' ἀναπολῆ, εἶδος ἰδανικοῦ φαντάσματος, τὸ ὁποῖον κάθηται διὰ παντὸς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς μνήμης, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ σκιά τῶν ἡδονῶν ἅς ποτε ἐπεζήτησαμεν, ἀλλ' αἷτινες δὲν ὑπάρχουσι πλέον!— Αἱ τρυφεραὶ ψυχαὶ κακῶς δύνανται νὰ διηγηθῶσι τὴν διαδοχὴν τῶν φόβων καὶ τῶν ἐλπίδων αἷτινες μᾶς συνταράττουσι κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς μόνου χοροῦ.

73.

Ἄλλ' αἱ προφυλακτικαὶ αὐταὶ νοθεσῖαι ἀφορῶσι μόνον τὸ κοινὸν πλῆθος ἐκείνων οἷτινες ἐπιδιώκουσιν, ἀγρυπνοῦσι, προφυλάττονται· ἐκείνους τῶν ὁποίων τὰ σχέδια ἀνατρέπονται ὑπὸ μιᾶς περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας λέξεως· οὐχὶ δὲ ἐκείνους τοὺς ὀλίγους ἢ πολλοὺς (διότι ἐνίοτε εἶναι πολυάριθμοι), εἰς τοὺς ὁποίους μία ὠραία φυσιογνωμία, καὶ μάλιστα ἐὰν ᾧσι νεήλυδες, ἐν ὄνομα ἢ μία φήμη ἀποκτιθεῖσα ἕνεκα πνεύματος, ἀνδρίας, φρονήσεως ἢ ἀφροσύνης, ἐπιτρέπει νὰ κάμνωσιν ὅ,τι κἂν θέλωσιν, ἢ τοῦλάχιστον τοῖς τὸ ἐπέτρεπε πρὸ οὐ πολλοῦ χρόνου.

(¹) Παιξε τὸ ἄματι ἢ κάμνε νεῦμα μετὰ τὸ ἄματι ἢ ἐν γένει ὀμμάτιαζε, γλυκοκύταζε.

74.

Ὁ ἡμέτερος ἦρως, ὡς ἦρως, νέος, εὐειδής, εὐγενής, πλούσιος, περίφημος καὶ ξένος, φυσικὰ πρέπει νὰ πληρώσῃ τὸν φόρον αὐτοῦ ὡς πᾶς ἄλλος δοῦλος, πρὶν ἢ διαφύγῃ ὄλους τοὺς κινδύνους οἵτινες περικυκλοῦσιν ἓνα περίβλεπτον ἄνθρωπον. Τινὲς ἀναφέρουσι τὴν ποίησιν, τὸν λιμὸν, τὴν ἀσχημίαν, τὴν νόσον ὡς λυπηρὰ καὶ σκληρὰ πράγματα — ἀλλ' ἐπεθύμουν ἓνα γνωρίσωσιν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι τὸν βίον τῶν νέων εὐγενῶν ἡμῶν.

75.

Εἰσὶ νέοι καὶ οὐδόλως τὴν νεότητα γινώσκουσιν ἢ νεότης εἶναι δι' αὐτοὺς πρόωρος· καὶ τοὶ ὠραῖοι ὅμως εἰσὶν ἐξηντλημένοι, καὶ τοὶ πλούσιοι εἰσὶν ἄνευ ὀβολοῦ. Ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἀπόλλυται ἐν μυρίοις βραχίοσι. Τὸ ἀργύριον αὐτῶν λαμβάνεται ἀπὸ Ἰουδαίου καὶ μεταβαίνει εἰς Ἰουδαῖον. Αἱ δύο Βουλαὶ βλέπουσι τὰς νυκτερινὰς ψήφους αὐτῶν διανεμομένας μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ τυράννου καὶ τῶν τοῦ δημάρχου· ἀφοῦ ψηφίσῃ, φάγη, πῖη, παίξῃ, πορνεύσῃ, ἰδοὺ καὶ ἕτερος λόρδος καταβαίνει εἰς τὸν τάφον τοῦ οἰκογενειακοῦ κοιμητηρίου

75.

« Ποῦ εἶναι ὁ κόσμος; » ἔκραξεν ὁ Young ὀγδοηκοντούτης ὢν. Ποῦ εἶναι ὁ κόσμος ἐν τῷ ὁποίῳ εἰς ἄνθρωπος ἐγεννήθη; » — Φεῦ! ποῦ εἶναι ὁ πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν κόσμος; Ἡ τὸν ἐκεῖ — ζητῶ αὐτὸν — παρῆλθεν, ὤχετο ἀπιών! ὡς ὑελίνη σφαῖρα διερράγη, συνετριβή, ἐξηφανίσθη, μόλις φαίνεται μεχρισοῦ σιωπηλή τις μεταβολὴ διαλύση τὸν στίλβοντα ὄγκον αὐτοῦ. Πολιτικοὶ, στρατηγοὶ, ῥήτορες, βασιλισσαι,

πατριῶται, βασιλεῖς καὶ κομφευόμενοι ὄλοι ἀπῆλθον ἐπὶ πτερύγων ἀνέμου.

77.

Ποῦ εἶναι ὁ μέγας Ναπολέων; Ὁ Θεὸς ἐξεύρει. Ποῦ ὁ μικρὸς Castlereagh; Ὁ διάβολος δύναται νὰ τὸ εἴπη. Ποῦ εἶναι ὁ Grattan, ὁ Curran, ὁ Sheridan, καὶ ὄλοι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων τὸ μαγικὸν πνεῦμα ἐκυριάρχει τοῦ δικαστικοῦ βήματος ἢ τῆς Βουλῆς; Ποῦ εἶναι ἡ δύσποτος βασιλὶς μεθ' ὄλων τῶν ἀνιῶν αὐτῆς; Καὶ ποῦ εἶναι ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἣτις τασαυτον ἐφιλεῖτο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν νήσων μας; Ποῦ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ μαρτυρήσαντες ἅγιοι, οἱ πέντε ἐπὶ τοῖς ἑκατόν; καὶ ποῦ — ὦ ποῦ 'ς τὸν διάβολον εἶναι αἱ πρόσοδοι;

78.

Ποῦ εἶναι ὁ Brummel⁽¹⁾; χαμαί. Ποῦ εἶναι ὁ μακρὸς Pole Wellesley⁽²⁾; εἰς τὸ μηδέν. Ποῦ εἶναι ὁ Whitbread, ὁ Romilly; Ποῦ εἶναι Γεώργιος ὁ Γ'; ποῦ εἶναι ἡ διαθήκη αὐτοῦ⁽³⁾; (Τοῦτο δὲν ἐξηγεῖται τόσο συντόμως) Καὶ ποῦ εἶναι « Fum » ὁ Τέταρτος⁽⁴⁾, ὁ βασιλικὸς ἡμῶν ἀετός; — Ὑπῆγεν εἰς τὴν Σκωτίαν, φαίνεται, ἵνα διασκεδάσῃ ἀκούων τοὺς λυρισμοὺς τοῦ Sawney⁽⁵⁾, καθ' ἃ ἠκούσαμεν. « Εὐσον με νὰ σέ

(1) Ὁ κορυφαῖος τοῦ αὐρμου, εἰς τῶν διαδόχων τοῦ ὠραίου Nash.

(2) Long Pole (pole σημαίνει ἔργον). Ὁ Pole ἦν ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Οὐελλιγκτῶνος ἐπισημότης ἐκ τοῦ γένους τοῦ Brummel. Ὁ Whitbread, πλούσιος ζυθοποιὸς, μέλος τοῦ κοινοβουλίου ὁ Romilly, ἐπίσημος δικηγόρος καὶ ῥήτωρ.

(3) Ἡ διαθήκη Γεωργίου τοῦ Α' λέγεται ὅτι κατεστράφη ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Β'. Τοιαύτη συκοφαντία δὲν ἠκούσθη ὡς πρὸς Γεωργίον τὸν Γ'.

(4) Ἐνοεῖ Γεώργιον τὸν Δ'.

(5) Sawney ἢ Donald, ὀνόματα τῶν Σκώτων, ὡς τὸ Paddy σημαίνει τὴν Ἰρλανδίαν.

ξυσώ. * Ἐπί ἕξ μῆνας προητοιμάζετο αὐτὴ ἡ σκηνὴ τῆς βασιλικῆς φαγοῦρας καὶ τοῦ εὐπειθοῦς ξυσίματος.

79.

Ποῦ εἶναι ὁ Δεῖνα Λόρδος καὶ ποῦ ἡ Δεῖνα Λαΐδη; Αἱ ἐντιμότεραι Κυρίαὶ καὶ Δεσποσύναι; Αἱ μὲν ἐπέθισαν κατὰ μέρος ὡς παλαιὸς πῖλος μελοδράματος, ὑπανδρεύθησαν, ἐχωρίσθησαν καὶ πάλιν ὑπανδρεύθησαν (κωμῳδία τανῦν συνηθεστάτη). Ποῦ εἶναι αἱ ζητωκραυγαὶ τοῦ Δουβλίνου — καὶ οἱ συριγμοὶ τοῦ Λονδίνου⁽¹⁾; Ποῦ εἶναι οἱ Γρεμβίλλαι; Παρηγκωνίσθησαν κατὰ τὸ σύνθηρες. Ποῦ εἶναι οἱ φίλοι μου Οὐίγγοι; Ἐπακρίβως ὅπου ἦσαν.

80.

Ποῦ εἶναι αἱ κυρίαὶ Καρολίναὶ καὶ οἱ Φραγκίσκοι; Διελεύχθησαν ἢ ἐτοιμάζονται νὰ διαζευχθῶσιν. Ὑμεῖς, ὦ τόσον λαμπρὰ χρονικά, ἅτινα περιέχετε τὸν κατάλογον τῶν χορῶν καὶ ὀμηγύρεων, — σὺ, ὦ Ἐωθινὲ Γαχυδρόμε, εἶπατε τίνες εἰσὶν οἱ μωροὶ οἵτινες πληροῦσι σήμερον ἐκείνους τοὺς κύκλους; Οἱ μὲν ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ σώζονται, οἱ δὲ μαραίνονται ἐπὶ τῆς ἡπείρου, ἐπειδὴ οἱ κακοὶ χρόνοι μόλις κατέλιπον αὐτοῖς ἓνα μισθωτὴν κτημάτων.

81.

Τινές, οἵτινες ἐκολάκευον ἄλλοτε τοὺς φρονίμους δοῦκας, ἐκηρύχθησαν τέλος ὑπὲρ τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπίκληροί τινες κυρίαὶ ἔδηξαν τὰ ἀγχιστρα τῶν αἰσχροκερδῶν. Νεάνιδές τινες ἐγένοντο σύζυγοι, ἄλλαι δ' ἐγένοντο μόνον μητέρες, καὶ ὑπάρχουσί τινες αἵτινες ἀπώλεσαν τὴν ἀνθηρότητα αὐτῶν

(¹) Ὑπαινίτεται τὴν περιοδείαν τοῦ Γεωργίου εἰς Ἱρλανδίαν, καὶ τὴν ψυχρὰν ὑποδοχὴν κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ.

καὶ τὴν θελκτικότητά τῶν βλεμμάτων αὐτῶν. Ἐν συντόμῳ, ὁ κατάλογος τῶν μεταβολῶν αὐξάνει. Καὶ δὲν ὑπάρχει τι παράδοξον εἰς τοῦτο· τὸ δὲ παράδοξον εἶναι ἡ ἑκτακτος ταχύτης τῶν κοινῶν τούτων μεταβολῶν.

82.

Μὴ λέγε ποτὲ ὅτι ἡ ἑβδομηκοντοῦτις ἡλικία εἶναι ἀνθρώπου ἡλικία· ἑπταετῆς ὧν εἶδον τόσας μεταβολάς, ἀπὸ τῶν μοναρχῶν μέχρι τοῦ ἐσχάτου τῶν ὑπηκόων αὐτῶν, ὅσαι ἀρχοῦσιν ἵνα πληρώσωσιν ἓνα αἰῶνα. Ἦξευρον ὅτι οὐδὲν ἦτο μόνιμον ἀλλὰ τώρα καὶ αὐτὴ ἡ μεταβολὴ τοσάκις ἐπαναλαμβάνεται ὥστε δὲν δύναται νὰ ἴγῃαι νέα. Οὐδὲν μόνιμον παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἐκτὸς τοῦ ἀπακλεισμοῦ τῶν Οὐίγγων ἀπὸ τῶν θέσεων.

83.

Εἶδον τὸν Ναπολέοντα, ὅστις ἐφαίνετο ὅτι ἦτο Ζεὺς, γενόμενον Κρόνον. Εἶδον δοῦκά τινα, ἀδιάφορον ποῖον (¹), νὰ γίνῃ ἐτι εὐθεστέρος, ἐὰν ἦτο δυνατόν, παρ' ὅσον ἐφαίνετο ἐκ τοῦ βλέμματός του. Ἄλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ὑψώσω νέαν σημαίαν καὶ νὰ ζητήσω νέαν ὑπόθεσιν. — Εἶδον, — καὶ ἔφριξα ἰδῶν — τὸν βασιλέα συριζόμενον καὶ ἔπειτα θωπευόμενον· ἀλλὰ δὲν ἀξιώ νὰ γνωματεύσω πότερον ἤξιζε μᾶλλον.

84.

Εἶδον τοὺς ἐναικιστάς κτημάτων ἀνευ ἐνός γαρ (²). — εἶδον τὴν Johanna Southcote (³). — εἶδον τὴν Βουλὴν τῶν κοινοτήτων μεταβληθεῖσαν εἰς μηχανὴν φορολογικὴν — εἶδον τὴν λυπηρὰν ὑπόθεσιν τῆς

(¹) Τὸν Οὐελλιγκτῶνα.

(²) Ραρ, ψιλὸν Ἰρλανδικὸν νόμισμα· διώβολον.

(³) Αὕτη ἦν περίφημος προφῆτις, περὶ ἧς ἤδη ἀνεφέραμενα.

πρώην βασιλίσσης — εἶδον στέμματα κοσμοῦντα τῆν δεινα ἢ δεινα κεφαλὴν ἀντὶ πύλων μανιωδῶν ἀνθρώπων — εἶδον σύναδον ἐν ἧ ἐποιοεῖτο πᾶν ὅ,τι αἰσχρὸν ⁽¹⁾· εἶδον ἔθνη τινὰ, ὅμοια μὲ ὄνους ὑπερπεφορτωμένους, λακτίζοντα καὶ καταρρίπτοντα τὰ βάρη αὐτῶν — δηλαδὴ τὰς ὑψηλὰς τάξεις.

85.

Εἶδον μικροὺς ποιητὰς, μεγάλους πεζογράφους καὶ ῥήτορας ἀτελευτήτους καίτοι οὐχὶ καὶ αἰωνίους — εἶδον τὰ δημόσια κτήματα πολεμοῦντα κατὰ τῶν ἰδιωτικῶν· εἶδον τοὺς χωρικοὺς εὐγενεῖς δυσηρεστημένους καὶ κραυγάζοντας — εἶδον τὸν λαὸν καταπατούμενον ὡς ἄμμον ὑπὸ δούλων ἐφίππων — εἶδον τὰ βράζοντα σίκερα μεταβληθέντα εἰς καθαρὰς σπονδάς ⁽²⁾ ὑπὸ τοῦ John Bull — εἶδον τὸν John ἀναγνωρίζοντα σχεδὸν αὐτὸς ἑαυτὸν ὅτι ἦτο βλάξ.

86.

Ἄλλὰ *carpe diem*, Ζουάν, *carpe, carpe* ⁽³⁾! Ἡ ἐπαύριον ἡμέρα βλέπει ἄλλην μίαν γενεάν ἐπίσης εὐθυμον, ἐπίσης ἐφήμερον καὶ καταβιβρωσκομένην ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀρπυίας. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄθλιος ὑποκριτῆς θεάτρου· παραστήσατε λοιπὸν ὅλον τὸ δράμα, ἄνανδροι ⁽⁴⁾, πρὸ πάντων δὲ προσέξατε πολὺ μᾶλλον εἰς ὅ,τι κάμνετε παρὰ εἰς ὅ,τι λέγετε· ἐστὲ φρόνιμοι, ἐστὲ, οὐχὶ ὅ,τι φαίνεσθε, ἀλλὰ πάντοτε ὅ,τι βλέπετε ⁽⁵⁾.

(1) Τὴν ἐν Βερώνη σύναδον, τῷ 1822.

(2) Φράσις τοῦ Σαξπήρου ἐν τῷ Ἐρρίκῳ Δ'.

(3) Φράσις τοῦ Ὀρατίου, = ἀπόλαυε τοῦ παρόντος.

(4) Φράσις τοῦ Σαξπήρου ἐν τῷ Ἐρρίκῳ Δ'.

(5) *Seem* καὶ *see*, λογοπαίγιον.

87.

Ἄλλὰ πῶς θέλω διηγηθῆ ἐν ἄλλοις ἄσμασιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὸν ἡμέτερον ἦρωα, ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸν ὁποῖον κοινῆ ψευδῆς φήμῃ ἐφήμισεν ὡς ἠθικὸν τόπον; ἀναστέλλω τὸν κάλαμόν μου, διότι κρίνω ἀνάξιον ἑμαυτοῦ νὰ συγγράψω Ἄταλαντίδα (¹)· καλὸν εἶναι νὰ ὁμολογήσωμεν ἐν πρώτοις, ὡ συμπολιταί μου, ὅτι δὲν εἶσθαι ἠθικὸς λαὸς, καὶ ὑμεῖς τὸ ἐξεύρετε χωρὶς νὰ ἔχητε χρεῖαν εἰλικρινεστάτου ποιητοῦ ἵνα σᾶς τὸ εἶπη.

88.

Θέμα μου θέλει εἶσθαι τὸ ὅ,τι ὁ Ζουὰν εἶδε καὶ ὅ,τι συνέβη αὐτῷ μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς χρηστοτηθείας ἀπαιτουμένων περιορισμῶν ὀφείλω ὡσαύτως νὰ ἐνθυμηθῶ ὅτι τὸ σύγγραμμά μου εἶναι ἀπλοῦν πλάσμα, καὶ ὅτι δὲν ἐξυμνῶ οὔτε τοὺς ἐμούς οὔτε ἑμαυτὸν, καίτοι πολλοὶ διαστρέφοντες τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων θέλουσιν εὖρη ὑπαινιγμοὺς τοὺς ὁποίους ἐγὼ οὐδέποτε ἐφαντάσθην. Μὴ ἀμφιβάλλετε — ὅταν ἐγὼ ὀμιλῶ, οὐδὲν ἐν ὑπαινιγμοῖς λέγω, ἀλλ' ἐκφράζομαι σαφῶς.

89.

Ἐνυμφεύθη ἄραγε μετὰ τῆς τρίτης ἢ τετάρτης θυγατρὸς φρονίμου τινὸς ἀνδροθήρου κομίσσης; ἢ συζευχθεὶς μετὰ τινος παρθένου ἐχούσης μείζονα ἀξίαν (ἐννοεῖται ἕνεκα καλῆς προικὸς) ἐπεχείρησε νὰ πληθύνῃ κανονικῶς τοὺς κατοίκους τῆς γῆς, ἐνθα οἱ ἔντιμοι νόμιμοι γάμοι εἰσὶ πηγὴ πληθυσμοῦ ἀνεξάντλητος; ἢ μήπως συλληφθεὶς κατεδικάσθη ν'

(¹) Ὑπαινίττεται τὴν Νέαν Ἄταλαντίδα (New Atalantis) συγγραφείσαν ὑπὸ τῆς κυρίας Manley, καθαπτιομένης ἐν αὐτῇ πλείστων ἐπιστήμων χαρακτήρων τῶν ἡμερῶν τῆς.

ἀποτίση ἀποζημιώσεις, διότι ὑπῆρξε λίαν ἐλευθέριος εἰς τὰς ὑποκλίσεις αὐτοῦ; —

90.

Τοῦτο μένει εἰσέτι εἰς τὰ ἀνέχδοτα σομβάντα.

Ἐν ἧ εὐρίσκεισαι καταστάσει ὑπαγε, ὦ ποίημά μου· θέλω ὑποστηρίξει ἐναντίον ἰσαριθμῶν στίχων ὅτι ἔγεινας ἀντικείμενον τοσαύτης προσβολῆς ὅσην οὐδὲν ὑψηλὸν σύγγραμμα ἴσως ὑπέστη, ὑπ' ἐκείνων οἷτινες ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν ὅτι τὸ λευκὸν εἶναι μέλαν. — Τόσον τὸ καλῆτερον! — Θέλω μείνει μόνος, ἀλλὰ δὲν ἤθελον ἀνταλλάξει τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἰδεῶν μου ἀντὶ ἐνὸς θρόνου. —

ΑΣΜΑ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

1.

Ἐξ ὄλων τῶν βαρβάρων μεσαιῶνων, ὁ βαρβαρώτατος, ἀναντιρρήτως εἶναι ὁ τοῦ ἀνθρώπου μεσαιῶν ἦτοι ἡ μέση αὐτοῦ ἡλικία, διότι εἶναι, — δὲν ἐξεύρω οὔτε ἐγὼ πραγματικῶς τί πρᾶγμα εἶναι ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ κυμαινόμεθα μεταξὺ τῆς μωρίας καὶ τῆς φρονήσεως, καὶ δὲν ἐξεύρομεν ἐπακριβῶς τί βουλόμεθα. — τέλος πάντων εἶναι μία ἐποχὴ παραπολὺ ὁμοιάζουσα πρὸς ἐντυπον σελίδα, μα ὕρα γράμματα ἐπὶ λευκοῦ χάρτου· αἱ τρίχες ἡμῶν ὑπολευκαίνονται, καὶ δὲν εἶμεθα πλέον ὅ,τι ἡμεθα.

2.

Ὅντες παραπολὺ ἡλικιωμένοι ἵνα λεχθῶμεν νέοι, οὐχ ἦττον εἶμεθα εἰσέτι παραπολὺ νέοι, κατὰ τὸ τρια-

κοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας ἡμῶν, ὅπως παίζομεν μετὰ τῶν παιδῶν ἢ ὅπως θησαυρίζομεν μετὰ τῶν ἐξήκοντα ἔτη ἐχόντων ἀνθρώπων — ἀπορῶ πῶς ὁ οὐρανὸς ἀνέχεται ἡμᾶς ζῶντας· εἰσέτι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέχεται ἡμᾶς, ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἀληθῆς μάστιξ· ὁ ἔρωσ μένει εἰσέτι, καίτοι δὲν εἶναι πλέον καιρὸς διὰ γάμον· ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἔρωτας ἡ ἀπάτη παρῆλθε· τὸ ἀργύριον, ἡ διαυγεστάτη αὕτη φαντασία, δὲν στίλβει εἰ μὴ διὰ μέσου ἡμέρας ἦν αὐτὴ γενναῖα.

3.

ὦ πολῦτιμον μέταλλον! ἵνα τί καλοῦμεν τοὺς φιλαργύρους δυστυχεῖς; ἡ ἴδονή αὐτῶν εἶναι ἡ μόνη ἣτις δὲν φοβεῖται τὸν κόρον. Κατέχουσι τὴν μόνην ἀγκυραν καὶ τὸν μόνον κάλων ἅτινα συκρατοῦσιν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἀκτὴν ὅλας τὰς ἄλλας ἴδονάς, μεγάλας τε καὶ μικράς. ὦ ὑμεῖς οἵτινες βλέπετε τὸν φειδωλὸν ἄνθρωπον μόνον εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ οἵτινες καταφρονεῖτε τῆς λιτῆς τροφῆς αὐτοῦ, ἀποροῦντες πῶς οἱ πλούσιοι εἶναι δυνατόν νὰ σκέπτονται περὶ οἰκονομίας, ἀγνοεῖτε ὅποια γλυκεῖαι ὀπτασίαι γεννῶνται ἐξ ἐκάστου ξύσματος τυροῦ.

4.

Ὁ ἔρωσ ἢ ἡ ἀκολασία κάμνει τὸν ἄνθρωπον ἀσθενῆ, καὶ ὁ οἶνος ἔτι ἀσθενέστερον· ἡ φιλοδοξία σπαράσσει τὴν καρδίαν, τὰ δὲ τυχηρὰ παιγνίδια παρέχουσι πρᾶσ-καιρον κέρδος πρὸς μέλλουσαν ἀπώλειαν· ἀλλὰ τὸ ἀθροίζειν ἀργύριον, κατ' ἀρχὰς μὲν βραδέως, εἶτα δὲ ταχύτερον, τὸ προσθέτειν δραχμὴν ἐπὶ δραχμῆς ἐν τῷ κιβωτίῳ ἡμῶν, ἐστὶν αἰρετώτερον τοῦ ἔρωτος, τοῦ οἴνου, τοῦ χρυσοῦ τοῦ χαρτοπαίχτου καὶ τοῦ ψευδοῦς νομίσματος τοῦ πολιτικοῦ. ὦ ἀργύριον! σὲ προτιμῶ μᾶλλον τοῦ χαρτονομίσματος τὸ ὁποῖον

κάμνει τὴν τραπεζιτικὴν πίστιν νὰ ὁμοιάζη πρὸς ἀτμώδη νῆα.

5.

Τίς κρατεῖ τὴν πλάστιγγα τοῦ κόσμου; τίς ἄρχει ἐπὶ τῆς συνόδου τῶν βασιλικῶν ἢ τῶν φιλελευθέρων; τίς ἐγείρει τοὺς ἀχίτωνας τῆς Ἰσπανίας πατριώτας (πατριώτας τῶν ὁποίων ἡ φήμη πληροῖ λήρων τὰς ἐφημερίδας τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης); τίς διαχέει ἐπὶ τῶν ἀρχαίων καὶ νέων κόσμων τὴν ἡδονὴν ἢ τὴν λύπην; τίς ἐξομαλύνει τὴν πολιτικὴν; τίς δύναται ἀντιστῆναι πρὸς τὸ θράσος τοῦ Βοναπάρτου; — ὁ Ἰουδαῖος Ῥοθ-σχίλδ καὶ ὁ Χριστιανὸς συνεταῖρος αὐτοῦ Βάριγκ.

6.

Οὗτοι μετὰ τοῦ ἀληθῶς ἐλευθερίου Λαφίττου, εἰσὶν οἱ κύριοι τοῦ κόσμου. Ἐκαστον δάνειον δὲν εἶναι μόνον ἐμπορικὴ κερδοσκοπία, εἶναι μοχλὸς στερεῶν ἐν ἔθνος ἢ ἀνατρέπων ἓνα θρόνον. Αἱ δημοκραταίαι ὡσαύτως εὐρίσκονται ἐνίοτε ἐν τῇ ἀμυχανίᾳ. Τὸ δάνειον τῆς Κολομβίας ἔχει μετόχους γνωστοὺς εἰς τὸ χρηματιστήριον καὶ αὐτὸ τὸ ἀγυροῦν ἔδαφος σου, ὦ Περοῦ, χρήζει τῆς προεξοφλήσεως Ἰουδαίου.

7.

Διὰ τί νὰ καλέσωμεν τὸν φιλάργυρον ἄθλιον; ὡς πρὸ ὀλίγου εἶπον, διάγει ἐκεῖνον τὸν λιτὸν βίον ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πάντοτε ἀντικείμενον ἐπαίνων παρὰ τῷ ἀγίῳ ἢ τῷ κυνικῷ· ὁ ἐρμηίτης ὁ ζήσας ὡς ὁ φιλάργυρος ἤθελε καταταχθῆ εἰς τὸν χορὸν τῶν ἀγίων διὰ τὴν τοιαύτην ζωὴν αὐτοῦ. Καὶ διὰ τί νὰ ψέξωμεν τὰς αὐστηρότητας τοῦ πλοῦτου; Διότι, ἀποκρίνονται, — οὐδὲν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ φιλάργυρου τοιαύτην δοκιμασίαν — ἀλλὰ τότε τοαύτη αὐταπάρνησις προσκτᾶται μείζονα ἀξίαν.

8.

Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος ποιητὴς — τὸ ἀκραιφνὲς καὶ ὄλονέν ζωηρότερον γινόμενον πάθος τοῦ δύναται νὰ δείξῃ τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς οὓς κατέχει, καὶ τῶν ὁποίων μόνῃ ἢ ἐλπίς προσελκύει ὀλοκλήρους λαοὺς διὰ μέσου τοῦ ἀχανοῦς πελάγους· δι' αὐτὸν αἱ τοῦ ἡλίου χρυσαῖ' ἀκτῖνες στίλβουσιν ἐν μεταλλίνοις ὄγκοις ἐν τοῖς σκοτεινοῖς σπλάγγχοις τοῦ μεταλλείου· ὁ ἀδάμας τῷ παρέχει ἀφθότους καὶ ἀπαστραπτούσας στίλβηθόνας, ἐν ᾧ ἡ γλυκεῖα τοῦ σμαράγδου λάμψις τράποποιεῖ τοὺς χρωματισμοὺς τῶν ἄλλων τιμαλφῶν λίθων, πραύνουσα τὰ τοῦ φιλαργύρου ἀπληρστα βλέμματα.

9.

Αἱ γαῖαι εἶναι κτίματα αὐτοῦ· τὰ πλοῖα τῷ κομίζουσι τὰ εὖσμα τῆς Κεϋλάνης προϊόντα καθὼς καὶ τὰ τῆς Ἰνδίας ἢ τῆς Κίνας. Αἱ ὁδοὶ κλονοῦνται ὑπὸ τὸ βάρος τῶν σιτηρῶν τὰ ὅποια πληροῦσι τὰς ἀγροτικὰς ἀμάξας αὐτοῦ· ἡ ἀμπέλوس τῷ παρασκευάζει τὸν βότρυν ὅστις μέλλει νὰ γίνῃ ἐρυθροῦς ὡς τὰ τῆς Ἡοῦς χεῖλη. Καὶ αὐτὰ τὰ ταμεῖα αὐτοῦ ἤθελον εἶσθαι διαμοναὶ ἐπάξια τῶν βασιλέων, ἐν ᾧ συγχρόνως καταφρονῶν ὄλων τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων ἄρχει πάντων — διὰ τῆς διανοίας.

10.

Ἴσως ἔχει εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ μεγάλα σχέδια, — νὰ ἰδρύσῃ ἐκπαιδευτικόν τι κατάστημα, ἢ νὰ συστήσῃ ἱπποδρομικὸν ἀγῶνα, νοσοκομεῖον ἢ ἐκκλησίαν, — καὶ νὰ καταλίπη μετὰ θάνατον ὅλον τινὰ φέροντα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆν ἰσχυρὴν προτομὴν αὐτοῦ· ἴσως ποθεῖ νὰ ἀπελευθερώσῃ τῆς δουλείας τὴν ἀνθρωπότητα δι' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐξευτελίζοντος

τοὺς ἀνθρώπους· ἴσως μοχθεῖ ἵνα γίνῃ ὁ πλουσιώτατος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἢ ἴσως ἀπολαύει τῶν ἡδονῶν τῆς λογιστικῆς.

11.

Ἄλλ' εἶτε ὅλα τὰ αἷτια ταῦτα ὁμοῦ, εἶτε ἕκαστον αὐτῶν χωριστὰ εἶναι τὸ ἐλατῆριον τὸ κινοῦν τὰς πράξεις τοῦ θησαυρίζοντος, ὑμεῖς, ὦ μωροὶ, οἵτινες καλεῖτε νόσον τὴν τοιαύτην μανίαν, εἶπατε ποία εἶναι ἡ ἰδική σας; Σιγᾶτε, — διέλθετε τὸν κατάλογον ὄλων τῶν κρατῶν καὶ ἴδετε ὅλας τὰς κλίσεις! — Ὁ πόλεμος, ἡ ἀσωτία, ὁ ἔρωσ, — παρέχουσιν ἄραγε μείζονα εὐδαιμονίαν ἢ ἡ κοινὴ πρόσθεσις τῶν ἀριθμῶν; εἶναι ἄραγε χρησιμώτερα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα; — Ἴσχνέ φιλάργυρε! ἄς ἐρωτήσωσιν οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀσώτου τοὺς ἰδικούς σου — τίς ἐξ ὑμῶν τῶν δύο ὑπῆρξε φρονιμώτερος;

12.

ὦ, πόσον ὠραῖοι εἶναι οἱ φάκελλοι! πόσον θέλγουσι τὰ πλήρη πολυτίμων μετάλλων κιβώτια, τὰ περιέχοντα σάκκους πλήρεις ἀργυρῶν πενταδράχμων — νομίσματα — ὄχι ὡς τὰ τῶν ἀρχαίων κατακτητῶν, τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ σήματα δὲν ἀξίζουσι τὸ λεπτόν τοῦ χρυσοῦ φύλλον ἐπὶ τοῦ ὁποίου στίλβουσιν αἱ ἔντυποι εἰκόνες αὐτῶν, ἀλλ' ἐκεῖνα τὰ ἀκέραια νομίσματα ἐφ' ὧν διακρίνεται τὸ ἄχαρι πρόσωπον νεωτέρου τινος ἀνακτος βλακῶς, περικεκυκλωμένον ὑπὸ στυλπνῆς περιφερείας — ὦ, ναί! τὸ μετρητὸν ἀργύριον εἶναι ὁ μαγικὸς τοῦ Ἀλαδδίνου λύχνος.

13.

« Ὁ ἔρωσ κυβερνᾷ τοὺς ἀγροὺς, τὴν αὐλήν, τὸ ἄλσος; — διότι ὁ ἔρωσ εἶναι οὐρανὸς, καὶ ὁ οὐρανὸς

εἶναι ἔρωσ. » Οὕτω λέγει, ὁ ποιητής⁽¹⁾· καὶ δύσκολος ἤθελεν εἶσθαι ἢ ἀπόδειξις τοῦ λόγου αὐτοῦ (δυσκολώτατον ἐν γένει εἰς τὴν πείησιν)· ἴσως ὑπάρχει ἔρωτικόν τι ἐν τῷ ἄλσει (grove), τοῦλάχιστον ἢ λέξις αὕτη ὁμοιοκαταληκτεῖ τῷ ἔρωτι (love)· — ἀλλὰ πολὺ κλίνω ν' ἀμφιβάλλω (ὡς οἱ κτηματῖαι ἀμφιβάλλουσι περὶ τῶν προσόδων αὐτῶν) ἐὰν ἢ αὐτὴ καὶ ὁ ἀγρός ἐχῶσί τι αἰσθημα.

14.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἔρωσ δὲν κυβερνᾷ τὰ πάντα, τὸ ἀργύριον καὶ μόνον τὸ ἀργύριον εἶναι ὁ κυβερνήτης· — τὸ ἀργύριον κυβερνᾷ τὸ ἄλσος καὶ τὸ καταβάλλει ὡσαύτως. Ἄνευ ἀργυρίου οἱ ἀγροὶ ἤθελον μένει χέρσοι καὶ αἱ αὐλαὶ δὲν ἤθελον ὑφίστασθαι· — « ἄνευ ἀργυρίου, μᾶς λέγει ὁ Μάλλθος, μὴ νυμφεύεσθε. » Ὅθεν τὸ ἀργύριον κυβερνᾷ τὸν ἔρωτα, τὸν μέγαν αὐτὸν κυρίαρχον, ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐδάφους, ὡς ἢ Κυνθία παρθένος κυβερνᾷ τὰ ρεύματα· ὅσον δὲ διὰ τὰς λέξεις· — ὁ οὐρανὸς εἶναι ὁ ἔρωσ, διὰ τὴν νὰ μὴ εἴπωμεν ὡσαύτως ὅτι τὸ μέλι εἶναι ὁ κηρός; Ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι ὁ ἔρωσ, ἀλλ' εἶναι ὁ γάμος.

15.

Δὲν ἀπαγορεύεται πᾶς ἔρωσ ἐκτὸς τοῦ γάμου; Ὁ γάμος εἶναι ἀναμφιβόλως εἶδός τι ἔρωτος· ἀλλ' ὀλίγοι ἀπέδωκαν τὴν αὐτὴν ιδέαν εἰς ἀμφοτέρας τὰς λέξεις. Ὁ ἔρωσ δυνατὸν νὰ συνυπάρξῃ τῷ γάμῳ, καὶ ἔπρεπεν αἰείποτε νὰ συνοδεύῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ γάμος δύναται ὡσαύτως νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἔρωτος· ἀλλ' ὁ ἔρωσ ἄνευ ἱεροτελεστείας εἶναι ἐπαίσχυντον ἀμάρτημα καὶ εἶναι ἀνάξιος τοῦ ὀνόματος τούτου.

(1) Ἴδε Lay of the last minstrel.

16.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ αὐλή καὶ ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ ἄλλος δὲν ἀριθμοῦσιν εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν πιστοὺς συζύγους μηδέποτε ἐπιθυμήσαντας τὸν κληρὸν τοῦ πλεσιόντων, λέγω ὅτι αὐτὸς ὁ στίχος εἶναι γραφίδος ὀρθίσθημα, παράδοξον ἰδίως παρὰ τῷ Καλαμῷ ἐτάιρῳ Σκώττῳ, τῷ τόσον πεφημισμένῳ διὰ τὴν ἠθικότητα αὐτοῦ καὶ προταθέντι μοι ὡς ὑπόδειγμα ὑπὸ τοῦ φίλου μου Ἰεσφρέη (!). Ἴδου ἐν δεῖγμα τῆς ἠθικότητος αὐτοῦ.

17.

Πολὺ καλά, ἐὰν δὲν ἐπιτυχάνω, ἐπέτυχον, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ — ἐπέτυχον ἐν τῇ νεότητί μου, τῶ μόνῳ χρόνῳ ὅτε ὑπάρχει χρεία πολλῆς ἐπιτυχίας, καὶ δὲ ἐπιτυχίαι μου παρήγαγον ὅ,τι τῇ ἀληθείᾳ τὰ μάλιστα ἐπεθύμουν· δὲν πρόκειται τώρα νὰ δικαιολογήσω αὐτάς, ὅ,τι καὶ ἂν ἦσαν τότε, ἦσαν ἐπιτυχίαι μου — ἀπέτισα, ἀληθὲς εἶπεῖν, κατόπιν, τὴν ποιητὴν ἐκείνων τῶν ἐπιτυχιῶν, ἀλλ' οὐχ ἦττον οὐδέποτε ἔσχον ἀφορμὴν νὰ μεταμεληθῶ δι' αὐτάς.

18.

Ἐκείνη ἡ ἐνώπιον τοῦ τῆς ἀρχιγραμματείας δικαστηρίου διαδικασία, — τὴν ὁποίαν τινὲς ἐκκαλοῦσιν εἰς ἀγεννήτους εἰσέτι δικαστάς, τοὺς ὁποίους, ἐν τῇ πίστει τῆς γεννητικῆς αὐτῶν θρησκείας, βαπτίζουσι μὲ τὸ ὄνομα τῶν ἀπογόνων ἢ τῶν μεταγενεστέρων, — εἰς ἐμὲ φαίνεται ὡς κάλαμος λίαν ἀβέβαιος ἐφ' οὗ δὲν δύναται τις νὰ στηριχθῇ καθ' αἶαν δῆποτε πορείαν· διότι εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ἀπόγονοι

(!) Ὑπαινίσσεται ἄρθρον τι τῆς τοῦ Ἐδιμβούργου Ἐπιθεωρήσεως ἐν ἧ ὁ Ἰεσφρέης ἀντιτάσσει τὴν τοῦ Σκώττου ἠθικότητα πρὸς τὴν τοῦ Βύρωνος ἀκολασίαν.

τόσον θέλωσι γνωρίσει τοὺς εὐπίστους τούτους ἀνθρώπους ὅσον αὐτοὶ γνωρίζουσι τοὺς ἀπαγόνους.

19.

Καὶ πῶς! Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἀπόγονος; — δὲν εἶσαι καὶ σὺ ὡσαύτως; ποίους ἐνθυμούμεθα; οὔτε ἑκατὸν ὀνόματα. Ἐὰν ἕκαστος συνεβουλευέτο τὴν μνήμην αὐτοῦ τὸ δέκατον ἢ τὸ εἰκοστὸν ὄνομα ἤθελε προφέρει ἐσφαλμένως. Καὶ αὐτοὶ οἱ Βίοι τοῦ Πλουτάρχου ὀλίγα ὀνόματα διέσωσαν κατὰ τῶν ἑποίων οἱ χρονογράφοι μας ἐπανέστησαν καὶ ὁ Μιτφόρδος, ἐν πληρεῖ δεκάτῳ ἐνάτῳ αἰῶνι, μεθ' Ἑλληνικῆς ἐλευθεροστομίας, διαφεύδει τὸν γέροντα Ἑλληνα⁽¹⁾.

20.

ὦ ἀγαθοὶ ἄνδρες πάσης τάξεως, καὶ ὑμεῖς ἐπιεικέις ἀναγνώσται καὶ ἀνεπιεικέις κριτικοί, σκοπὸν ἔχω ἐν τούτῳ τῷ δωδεκάτῳ ἄσματι νὰ σπουδαιολογήσω ὡς ἐὰν εἶχον ἐκδόξαν μου τὸν Μάλθον ἢ τὸν Θυέλθερφόρτην. — Ὁ τελευταῖος οὗτος τοὺς μαύρους ἀπελευθερώσας εἶναι ἀντάξιος μυρίων μυριάδων πολεμιστῶν, ἐν ᾧ ὁ Θυέλλιγκτῶν ὑπεδούλωσε τοὺς λευκοὺς; ὁ δὲ Μάλθος πράττει αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα καθ' οὗ γράφει.

21.

Ἄσπαιδάξω — ὡς καὶ πᾶς ἄλλος συγγραφεὺς καὶ διὰ τὴν νὰ μὴ σχηματίσω τὴν θεωρίαν μου; διὰ τὴν νὰ μὴ ὑψώσω πρὸς τὸν ἥλιον τὴν μικράν μου λαμπράδα;

(1) Βλέπε τὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ Μιτφόρδου Graecia vera. Ὁ ἱστορικός οὗτος εὐχαριστεῖται ἐπαινῶν τοὺς τύραννους, σκώπτει τὸν Πλουτάρχον καὶ γράφων παραξένως καὶ ἰδιοτρόπως καὶ ὅμως μετὰ ὅλα ταῦτα τὰ ἐλαττώματα, παραδόξως πως, ἢ τοῦ Μιτφόρδου Ἑλληνικῆ ἱστορία εἶναι ἡ καλλίστη πασῶν τῶν τῆς Ἑλλάδος ἱστοριῶν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀριστὸς ἴσως τῶν νεωτέρων ἱστοριογράφων.

“Ολοι οι ἄνθρωποι σήμερον καταγίνονται εἰς τὸ μελετᾶν περὶ τῶν πολιτευμάτων καὶ τῶν ἀτμομηχανῶν, ἐν ᾧ οἱ σοφοὶ συγγράφουσι κατὰ πάσης αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκτὸς ἐὰν οἱ γονεῖς ὡς προεξησφαλισμένοι περὶ τῶν μέσων τῆς διατροφῆς τῶν τέκνων μετὰ τῶν ἀπογαλακτισμόν.

22.

Εὐγενῆς πρόθεσις! ἀλλὰ φαντασιώδης. Τὸ κατ' ἐμέ, νομίζω ὅτι ἡ φιλογεννητικότης — (ἰδοὺ μία λέξις ὅλως σύμφωνος μὲ τὴν καρδίαν μου, καὶ ταὶ ὑπάρχει ἄλλη πολὺ συντομωτέρα αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἡ χρηστοθήεια μοὶ ἐπιτάττει νὰ παραλείψω· διότι ἔχω ἀποφασίσει νὰ μὴ λέγω τι ἐπιλήψιμον) — ἔλεγον λοιπὸν, νομίζω, ὅτι ἡ φιλογεννητικότης ἔπρεπε νὰ τυγχάνη ἐπεικεστέρας ὑποδοχῆς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.

23.

Ἄλλ' ἤδη εἰς τὴν ὑπόθεσίν μου. — ὦ ἀξιέραστέ μοι Ζουάν! εὐρίσκεσαι ἐν Λονδίῳ. — ἐν τῇ τερπνῇ ταύτῃ πόλει ἔνθα κατεργάζονται ὅλαι αἱ κακουργίαι τὰς ὁποίας ἡ φλογερά νεότης δύναται ν' ἀπαντήσῃ κατὰ τὸν ἄτακτον αὐτῆς βίον. Εἶναι ἀληθές ὅτι σὸ δὲν εἶσαι πρωτόπειρος ἐν τῷ σταδίῳ ταύτῳ τῆς νεότητος ὅπου οἱ νέοι τρέχουσιν ὡς 'ξεψυχισμένοι· ἀλλ', ἰδοὺ, εἶσαι εἰς μίαν πόλιν τὴν ὁποίαν οἱ ξένοι οὐδέποτε κατορθοῦσι νὰ καταναήσωσι καλῶς.

24.

Εὐχολον ἤθελεν εἶσθαι δι' ἐμέ νὰ κανονίσω μετὰ τῆς αὐθεντίας προὔχοντος τὰς διαφορὰς τὰς χαρακτηρίζουσας τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Δὲν ἤθελον ἔχει νὰ πράξω ἄλλο εἰμὴ νὰ παρατηρήσω τὴν ποικιλίαν τῶν κλιμάτων, τῶν μὲν

ὄντων ψυχροτέρων, τῶν δὲ θερμοτέρων, καὶ τῶν μὲν πλέον συγκεκραμένων, τῶν δὲ εὐμεταβολωτέρων· ἀλλὰ σὺ, ὦ Μεγάλη Βρετανία, εἶσαι ὁ τόπος ὁ πλέον παντὸς ἄλλου ἀποστατῶν εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν ὄλων ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Μοῦσα δύναται νὰ εἰσδύσῃ· ὄλαι αἱ χῶραι ἔχουσι τοὺς λέοντας αὐτῶν, ἀλλ' ἐν σοὶ ὑπάρχει μόνον ἐν μεγαλοπρεπὲς θηριοτροφεῖον.

25.

Ἐβαρύνθη τὰ πολεμικά. Ἄς ἀρχίσωμεν, « *Paulo majora.* » Ὁ Ζουάν, ἀμφιρρεπῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁδῶν τῆς δολοφροσύνης, ὀλίσθησεν ἐπὶ τοῦ πάγου ὡς παγοδρόμος· ὅτε ἐβαρύνετο τὰ παίγνια, ἔπαιζε, χωρὶς ν' ἀμαρτάνῃ, μετὰ τινων ἐκ τῶν ὠραίων ἐκείνων ὄντων, ἅτινα σεμνύονται ἐπὶ τῷ ἀθῶφ *τα ν τ α λ ι σ μ φ* καὶ μισοῦσι πᾶσαν κακίαν ἐκτὸς τῆς φήμης αὐτῆς.

26.

Ἄλλὰ ταῦτα εἶναι εὐάριθμα, καὶ ἐπὶ τέλος κάμνουσι παρεκτροπὴν τινὰ ἢ διαβολικόν τι βῆμα, ἀποδεικνύον ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ ἀγνότεραι καρδία ἀποπλανῶνται εἰς τὰς χιονώδεις ὁδοὺς τῆς ἀρετῆς, τὰς ἀνθοστολίστους· τότε οἱ ἄνθρωποι ἐκπλήσσονται, ὡς ἔάν νέος τις ὄνος ἐλάλει τῷ Βαλαάμ· καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διαδίδεται ψιθυρισμὸς τις, ταχύς ὡς ὁ ὑδράργυρος, ὅστις (ἐὰν δώσητε προσοχὴν) λήγει διὰ τοῦ συνήθους Ἄμην τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων — « Τίς ἔθελε τὸ φαντασθῆ; »

27.

Ἡ μικρὰ Λεϊλά, ἔχουσα Ἀσιανούς ὀφθαλμοὺς καὶ σιγηλὸν χαρακτῆρα, πρόσωπον εὐμορφον καὶ ἱστορίαν περιέργον, ἐγένετο περιέργον τοῦ συρμοῦ

μυστήριον. Ἔβλεπεν ὅλα τὰ πράγματα τῆς δύσεως ἄνευ πολλοῦ θαυμασμοῦ, ὅπερ πολὺ ἐξέπληττε τοὺς εὐκαταστάτους ἄνθρώπους, οἵτινες φρονοῦσιν ὅτι οἱ νεωτερισμοὶ εἰσὶν ὡσπερ χρυσαλλίδες ἃς ἡ ἀργία πρέπει νὰ θηρεύῃ ὡς τροφήν αὐτῆς.

28.

Αἱ γυναῖκες ἐδιχογνώμουν — ὡσπερ σύνθητες τῷ θήλει γένει ἔντε τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις πράγμασι. Μὴ νομίζετε, ὠραῖα ὄντα, ὅτι θέλω νὰ σᾶς φέξω ὅλας· σᾶς ἠγάπησα πάντοτε πλειότερον παρ' ὅσον δύναμαι νὰ τὸ εἴπω· ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἐγένω μὴν ἠθικός, ὀφείλω νὰ σᾶς μεμφθῶ ὅλας ὡς ἐπιρροεστέρας πρὸς τὸ φλυαρεῖν καὶ ταύτην τὴν φορὰν ἠγέρθη παρ' ὑμῖν γενικός θόρυβος ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφήν τῆς Λειλάς.

29.

Εἰς ἓν μόνον πρᾶγμα ἐμείνατε σύμφωνοι, — καὶ εἶχετε δίκαιον· ὅτι δῆλα δὴ ἡ νεᾶνις τῶν χαρίτων, ὠραία ὡς ἡ γενεθλία αὐτῆς γῆ, τελευταῖος κάλυξ τῆς μεταφυτευθείσης ἐπὶ μακρυνῆς χώρας γενεᾶς αὐτῆς, πολὺ κάλλιον ἤθελεν ἀνατραφῆ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ὁμοτίμων γυναικῶν τῶν ὁποίων αἱ ἀνοησῖαι εἶχον ἐξαντληθῆ, ἂν καὶ ὁ φίλος ἡμῶν Ζουὰν ἠδύνατο νὰ κρατῆ ἑαυτοῦ ἐπὶ πέντε, τέσσαρα, τρία ἢ δύο ἔτη.

30.

Οὕτως ἠγέρθη πρῶτον γενικὴ ἀμύλλα, εἶτα γενικὴ ἀντιζηλία, πρὸς ἐπιχειρήσιν τῆς ἀνατροφῆς τῆς ὀρφανῆς. Ἐπειδὴ ὁ Ζουὰν ἦτο πρόσωπον ὑψηλοῦ βαθμοῦ, ἤθελε προσβληθῆ ἐὰν ἤκουέ τι περὶ συνδρομῆς ἢ αἰτήσεως· ἀλλὰ ἑκκαίδεκα ἐπίκληροι χῆραι, δέκα

ἄγαμοι σοφαὶ κυρίαί, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία ἀνήκει
εἰς τοὺς Μεσαίωνας τοῦ "Αλλάμ (1),

31.

καὶ μία ἢ δύο ἄλλοιαι σύζυγοι διαζευχθεῖσαι τοὺς
συζύγους των, χωρὶς ν' ἀποκτήσωσι καρπὸν πρὸς
διακόσμησιν τοῦ μαρανθέντος κλάδου αὐτῶν, — ἐζή-
τησαν νὰ μορφώσωσι τὴν νεάνίδα, καὶ νὰ τὴν ἐκβά-
λωσιν εἰς τὸ φανερόν — διότι τοιαύτη εἴκει
ἡ φράσις ἣτις συμβιβάζει τώρα τὰ πάντα ἐννοῶ τὸ
πρῶτον ἐρύθημα νεάνιδος ἐν τῇ ὀμηγύρει καὶ τὴν
τέχνην τοῦ ἐπιδεικνύειν ἅλας τὰς τελειότητας τῆς
ἀνατροφῆς αὐτῆς — καὶ σὰς βεβαιῶ ὅτι ἡ πρώτη
αὐτῆς ὥρα ἔχει ὅλην τὴν γλυκύτητα τοῦ παρθενικοῦ
μέλιτος (μάλιστα ἐὰν ἔχη χρήματα).

32.

Πῶς ὅλοι οἱ ἐνδεεῖς ἀξιότιμοι *mistress*, οἱ ὀφθαλ-
μοὶ τῶν ὁποίων τὸ φόρεμα εἶναι διάτρητον κατὰ τὸν
ἀγκῶνα, οἱ ἀπληγισμένοι κομφεῦόμενοι, αἱ ἀχρηπτοὶ
μητέρες καὶ αἱ προβλεπτικαὶ ἀδελφαὶ (καὶ, θεοχρήτω
ἐν παρόδῳ, αἱ γυναῖκες εἰσὶν ἐπιδειξιώτεραι εἰς τὸ
ποιεῖν χρυσοφόρους γάμους παρά οἱ ἄρρεσες συγγε-
νεῖς αὐτῶν) πῶς ὅλοι οὔτοι, λέγω, ὡπερ σμῆνος
μυῶν ἐπὶ βώλου σακχάρως, βομβοῦσι πρὸς ἐξέλιξιν
Τύχης » μὲ τὸ κατεπειγόν ἔθος αὐτῶν σπουδάζοντες
ἵνα στρέψωσι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς διὰ τοῦ βαλλι-
σμοῦ (*waltzing*) καὶ τῆς κολακείας!

33.

Πᾶσα θεία, πᾶς ἐξάδελφος, ἔχει σκοποὺς συμφέ-
ροντας· τὸ δὲ μέγιστον, γυναῖκες τινες ὑπανδρῶν δεῖ-

(1) Λογοπαίγιον ἐπὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ σοφοῦ "Αλλάμ, ἡ
κατὰ τὸν Μεσαίωνα Εὐρώπη.

κνύουσιν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τοιαύτην ἀδιαφορίαν αἰσθήματος, ὥστε εἶδον αὐτὰς νὰ λατρεύωσι μίαν κληρονόμον ἀντὶ ἔραστοῦ αὐτῶν Tautoene, κτλ. (¹). Τοιαῦταί εἰσιν αἱ ἀρεταὶ τῶν ὑψηλῶν τάξεων, καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς νήσους τῶν ὁποίων πύλη εἶναι τὸ Δουβρον. — Τέλος πάντων ἡ δυστυχὴς αὕτη πλουσία, τὸ ἀντικείμενον τοσοῦτων λατρειῶν, ἔχει δίκαιον νὰ λυπηθῆται ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν κατέλιπεν ἄρρενας κληρονόμους.

34.

Μετ' οὗ πολὺ τινὲς μὲν αὐτῶν τίθενται εἰς τὸν σάκκον, τινὲς δὲ ἀπορρίπτουσιν ἕως τρεῖς δωδεκάδας ἔραστῶν. Νόστιμον εἶναι τὸ θέαμα ὅταν βλέπη τις ταύτας διασπειρούσας τὰς ἀρνήσεις αὐτῶν καὶ διαχεύουσας τὴν ἀπελπισίαν εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου ἐξαδέλφου καὶ ἐκάστου φίλου τοῦ μνηστῆρος, οἵτινες κρηκίζουσιν ἐκσφενδονίζοντες τὰς κατηγορίας αὐτῶν ὡς ἐξῆς. — « Ἐὰν ἡ δεσποσύνη δεῖνα δὲν ἤθελε νὰ δεχθῆ τὸν ἀτυχῆ Φρεδερίκον, διὰ τί ἀνέγνω τὰ ἐπιστόλια αὐτοῦ; διὰ τί ἐχόρευσε μετ' αὐτοῦ; διὰ τί, παρακαλῶ, ἐφαίνετο ὅτι ἐκλινε νὰ εἴπῃ τὸ ναὶ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, αὐτὴ ἥτις λέγει τὸ ὄχι σήμερον;

35.

« Διὰ τί; — διὰ τί; Ἄλλως τε ὁ Φρεδερίκος ἦτον ἀληθῶς ἀφωσιωμένος εἰς αὐτήν· ἠγάπα αὐτὴν ὅχι διὰ τὴν προῖκά της, — ἔχει ἀρκετὴν ἰδικὴν του περιουσίαν· θέλει ἔλθῃ χρόνος ὅτε θέλει μεταμεληθῆ πικρῶς διότι ἀφῆκε νὰ διαφύγῃ τοιαύτη λαμπρά

(¹) Tautoene animis coelestibus! «Τοσαύτη γενναϊότης εἰσέρχεται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν γυναικῶν!»

εὐκαιρία, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ τούτου. — ἀλλ' ἡ γραῖα μαρκησία εἶχεν ἐπωάσει σχέδιόν τι, ὡς θέλω τὸ εἶπη πρὸς τὴν Χρυστὴν κατὰ τὴν αὐριανὴν συναναστροφὴν καὶ τέλος πάντων ὁ Φρεδερίκος δύναται νὰ λάβῃ καλητέραν τύχην. — εἶπατέ μοι, ἀνεγνωστε τὴν πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Φρεδερίκου ἀπάντησίν της; »

36.

Αἱ κομφαὶ στολαὶ καὶ τὰ στιλπνὰ στέμματα⁽¹⁾ ἀλληλοδιαδόχως περιφρονοῦνται, μέχρις οὗ φθάσῃ καὶ ἡ σειρά αὐτῆς μετὰ τὴν ἀπώλειαν πολλοῦ χρόνου, πολλῶν καρδιῶν καὶ στοιχηματιστῶν περὶ ταῦ τελευταίου κερδῆσοντος ἐν τούτῳ τῷ παιγνίῳ τῶν πεπροικισμένων γυναικῶν. ὅτε δὲ τέλος ἡ κομφὴ κυρία λάβῃ ὡς σύζυγον αὐτῆς ξιφοφόρον τινὰ ἢ γραφιδοφόρον ἢ διφρηλάτην⁽²⁾, τὸ αἰσχυνόμενον πλῆθος τῶν ἀπορριφθέντων παρηγορεῖται ἐκ τῆς κακῆς ἐκλογῆς αὐτῆς.

37.

Ἐνίοτε λαμβάνει σύζυγόν της παλαιόν τινα μνηστῆρα, ὅστις θριαμβεῦει αὐτῆς διὰ μακρᾶς φορτικότητος, ἢ πίπτει εἰς τὰς χεῖρας (ὅπερ σπάκον) τινὸς μόλις ἐπιζητήσαντος αὐτήν. Θέλω εἰπεῖν (ἐάν δὲν ἦναι ἀνωφελές ν' ἀναφέρω παραδείγματα) ὅτι χήρος τεσσαρακοντούτης λαγχάνει πάντοτε καλὸν λαχάν. λοιπὸν, ἀδιάφορον πῶς, ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ὑπαινέτομαι ἐπῆρε τὴν κυρίαν του. δὲν βλέπω τι πλέον παράδοξον εἰς τοῦτο παρά ὅ,τι εἰς πᾶν ἄλλο λαχεῖαν.

38.

Ἐγὼ αὐτὸς — (ἰδοὺ ἕτερον νεώτερον παρά-

(1) Coronets, στέμματα δουκὸς, μαρκησίου, κόμητος κλπ.

(2) Στρατιωτικόν, συγγραφέα ἢ κύριον ἔχοντα ἄραξαν.

δειγμα! — τῇ ἀληθείᾳ, εἶναι λυπηρὸν — ναι, λυπηρὸν), τὸ ὁμολογῶ, ἐξελέχθην μεταξύ εἴκοσιν ἐραστῶν, καίτοι ἤμην μᾶλλον νέος παρά φρόνιμος· ἀλλὰ, μοι ἰσχυρῶς εἶχον ἀναμορφωθῆ πρὶν ἢ ἀποτελέσω μονάδα μετ' ἐκείνης ἣτις μετ' οὐ πολὺ ἐμελλε νά με ἀναγκάσῃ ν' ἀποτελέσω δυάδα, δὲν θέλω ἀντεῖπῃ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ γενναίου κοινοῦ τὸ ὁποῖον κηρύσσει ὅτι ἡ νεᾶνις ἐποιήσατο φρικτὴν ἐκλογὴν.

(Ὁ κρημνιστὴς ἀποκρίθη) 39.

ὦ! σύγγνωτέ μοι διὰ τὰς παρεχθάσεις μου, — ἡ τοῦλάχιστον ἀναγινώσχετε! πάντοτε πρὸς ἠθικὸν σκοπὸν γράφω, αἱ δὲ παρεχθάσεις μου εἶναι ὡς ἡ πρὸ τοῦ δαίπνου προσευχῆ. Διότι ἡ Μοῦσά μου, ὁμοίᾳ πρὸς κρημνιστὴν θεῖαν, πρὸς φορτικὸν φίλον, πρὸς αὐστηρὸν ἐπίτροπον ἢ πρὸς ζηλωτὴν ἱερέα, προτιθεται νὰ προτρέψῃ καὶ νὰ διορθώσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ τοῦτο δίδει εἰς τὸν Πηγάσόν μου αὐτὸ τὸ σοβαρὸν βάδισμα.

40.

Ἀλλ' ἤδη θέλω γίνεαι ὀλίγον ἀνίθικος· ἐτοιμάζομαι νὰ δείξω τὰ πράγματα ὅποια εἶναι, καὶ ὅχι ὅποια ἐκέρπε νὰ ὦσι· διότι ὁμολογῶ ὅτι ἐν ἑσώδῳ δὲν βλέπομεν ἐκείνο τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ὑπάρχει, ἀπέχομεν τοῦ νὰ βελτιώσωμεν πολὺ τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἰσχυρῆς τοῦ ἐναρέτου ἡμῶν ἀρότρου, τὸ ὁποῖον χαράσσει τὴν ἐπιφάνειαν, μόλις καταλείπον αὐλακὰ ἐπὶ τῆς πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς κακίας παχυθείσης γῆς, μόνον ἵνα διατηρῆ τὸν σίτον εἰς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ ἀξίαν.

41.

Ἀλλὰ πρῶτον ἄς διαθέσωμεν τὴν μικρὰν Λεϊλάν, διότι ἦτο νέα καὶ ἄγνή ὡς ἡ ἡώς· ἡ προτιμάτε τὴν

ἄρχαίαν παραβολὴν πρὸς τὴν χιόνα ἥτις βεβαίως εἶναι πλέον καθαρά παρά τερπνὴ, ὡς άτομά τινα τὰ ὁποῖα ἕκαστος γινώσκει (*). Ὁ Δὸν Ζουὰν πύχαρστίθη παρά πολὺ εὐρῶν μίαν καλὴν ἐπίτροπον διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένην κόρην, ἥτις δὲν ἠθελεν ἀφέληθῆ πολὺ ἐὰν ἔμενον παρά πολὺ ἐλευθερά.

42.

Πρὸς τούτοις ἀνεγνώρισεν ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτο ἐπίτροπος (εἶθε ν' ἀνεγνώριζον καὶ ἄλλοι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα) (**). προὔτιμα νὰ μένη οὐδέτερος εἰς τοιαῦτα πράγματα, διότι ἀνόητοι ἐπιτροπευόμενοι ἐκθέτουσι τοὺς ἐπιτρόπους αὐτῶν εἰς τὸν φόγον· οὕτως ὅταν ὁ Ζουὰν εἶδεν ὅτι ὄλαι αἱ ἐπίκληροι ἤριζον πρὸς ἀλλήλας ποῖα πρώτη νὰ ἐξημερώσῃ τὴν μικράν του ἀγορίαν Ἀσιανὴν, συνεβουλεύθη « τὴν πρὸς κατάπαυσιν τῆς Κακίας Ἑταιρίαν, » καὶ ἐξελέξατο τὴν κυρίαν Pinchbeck.

43.

Αὕτη ἦτον ὀλίγον γραῖα, ἀλλ' ἦτον ἄλλοτε νέα· ἦτον ἐνάρετος, — καὶ τοιαύτη ἦτο πάντοτε, νομίζω, — μολονότι ὁ κόσμος ἔχει τόσον κακὴν γλώσσαν ὥστε... — ἀλλὰ τὰ ὠτά μου εἶναι τόσον ἀγνά ὥστε δὲν παραδέχονται οὔτε τὴν ἡχὴν ὑπόπτου συλλυβῆς. Πραγματικῶς, οὐδὲν τόσον με λυπεῖ ὅσον τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο φλύ, φλύ, ἢ φλύαρος κακῶς ἐγίση ἢ ὡς βοσκὴ ἀναμασσωμένη ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων κτηνῶν.

44.

Προσέτι, παρετήρησα (διότι ἤμην ποτὲ μέτριος παρατηρητῆς), καὶ πᾶς τις, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι βλάξ,

(*) Ὁ Λόρδος Βύρων ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τὴν ὀξύγον αὐτοῦ.

(**) Ὑπαινίσσεται τὸν κόμητα Carlisle, ἐπίτροπον τοῦ Βύρωνος.

παρετήρησε βεβαίως ὡς ἐγὼ ὅτι αἱ κυρίαὶ αἰτινῆς ὅπως δῆποτε ἦσαν εὐθυμοὶ ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν, παρεκτός ὅτι ἐγνώρισαν τὸν κόσμον καὶ ἀπέκτησαν πείραν τῶν λυπηρῶν τῆς παρεκτροπῆς συνεπειῶν, διδάσκει φρονιμωτέρας κατὰ τῆς κακίας νοθεσίας παρὰ αἱ ζήσασαι ἄνευ παθῶν.

45.

Ἐνῶς ἡ αὐστρὰ καὶ σεμνότυφος γυνὴ ἀποζημιοῦ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς σκώπτουσα πάθος ἄγνωστον καὶ ἐπίζηλον εἰς αὐτὴν, καὶ ἐπιθυμεῖ βεβαίως μᾶλλον νὰ σᾶς βλάβη παρὰ νὰ σᾶς σώσῃ· ἢ ὁ, περ χειρίστον, ζητεῖ νὰ σᾶς φέρῃ εἰς ἔχθραν μὲ τὸν συρμόν· — ἡ ἐτέρα, ἔχουσα πείραν ἀπομάχου ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἔρωτος, μετὰ μείζονος ἐπιεικείας καὶ ἀταραξίας θέλει ἀποτείνει ὑμῖν γλυκεῖς λόγους καθικετεύουσα ὑμᾶς νὰ ἀφεθῆτε πρὶν ἢ ρίψητε τὸ κύβον, καὶ θέλει ἐξηγήσει ὑμῖν λεπτομερῶς τὸ αἴνιγμα τῆς ἀρχῆς, τοῦ μέσου καὶ τοῦ τέλους τοῦ ἐπικοῦ ἔρωτος.

46.

Ἴσως δὲ εἶναι εὐλαβέστεραι, διότι ἐξεύρουσι πόσον βλάπτεται ἢ μὴ οὔσα τοιαύτη· ἀλλ', ὅπως δῆποτε, νομίζω ὅτι θέλετε εὐρεῖ εἰς πλείστας οἰκογενειακάς εἰκόνας ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν μητέρων ἐκείνων, αἰτινες γινώσκουσι τὸν κόσμον ἐκ τῆς πείρας μᾶλλον παρὰ ἐκ τῶν ἀναγνώσεων, γίνονται ἀξιώτεροι ἵνα προσενεχθῶσιν ὡς ἐστιάδες εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν γάμων, τὴν ὁμοιάζουσαν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Σμίθφιλδ (¹), παρὰ ἐκεῖναι αἰτινες ἀνετράφησαν ὑπὸ σεμνοτύφων ἄνευ καρδίας.

(¹) Ἀγορὰ κτηνῶν ἐν Λονδίῳ, ἔνθα ὡσαύτως οἱ Ἄγγλοι σύζυγοὶ πωλοῦσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν.

47.

"Ἐλεγον ὅτι ἡ κυρία Pinchbeck ἐγένετο ἀντικείμενων συνδιαλέξεων — αἱ! καὶ εἰς ποίαν γυναῖκα δὲν συνέβη τὸ αὐτὸ, ἐὰν ἦτο νέα καὶ ὠραία; Ἀλλὰ τὸ φάντασμα τοῦ σκανδάλου εἶχεν ἐξαφαινοθῆ, καὶ αὐτὴ δὲν ἀνεφέρετο πλέον εἰμὴ ὡς ἀξιέραστος καὶ πνευματώδης γυνή, τῆς ὁποίας αἱ κομπολογίαι ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διεδίδοντο· ἔπειτα εἶχεν ἐπιδοθῆ εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀγαθοεργίαν, καὶ (τούλάχιστον κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου αὐτῆς ἔτη) ἐφημίζετο ὡς γυνὴ λίαν ἀξιομίμητος.

48.

Ἵπερήφανος ἐν ταῖς συναναστροφαῖς τῶν ὑψηλῶν τάξεων, προσηνῆς ἐν τῇ ἰδικῇ τῆς, ἦτον εὐμενῆς τοῖς νέοις σύμβουλος, ὁσάκις (δῆλα δὴ καθ' ἑκάστην) ἐδείκνυον τάσιν τινὰ πρὸς παρεκτροπὴν. Ἄγνωστος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγαθοεργιῶν ἃς ἐπραξεν, — ἡ τούλάχιστον ἡ διήγησις αὐτῶν ἤθελε καταστήσει τὰ ἄσμα μου λίαν διεξοδικόν — ἐν συντόμῳ, ἡ μικρὰ ὀρφανὴ τῆς Ἀνατολῆς εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς αὐτὴν εἶδος φίλτρου μᾶλλον καὶ ἔτι μᾶλλον ζωηροῦ.

49.

Ὁ Ζουὰν ἦτον ὡσαύτως εἷς τῶν ὑπ' αὐτῆς εὐνοουμένων, διότι ἀνεκάλυπτεν ἀγαθότητα ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἐν μέρει διαφθοραεῖσης ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀθεραπεύτου καρδίας αὐτοῦ· πρᾶγμα ἄξιον θαυμασμοῦ, ἐὰν ἐνθυμηθῆτε πᾶν ὅ,τι ἐδοκίμασε καὶ πάσας τὰς περιπετειάς ἃς ὑπέστη! Ἄλλοι ἤθελον ἀπολεσθῆ, ἀλλ' αὐτὸς οὐχί... οὐχὶ ὀλοτελῶς τούλάχιστον — διότι τοσαῦτα πράγματα εἶχεν ἰδεῖ ἀπὸ τῆς νεοτητός του, ὥστε οὐδὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὸν ἐκπλήξῃ.

50.

Αἱ περιπέτειαι αὐτὰι μᾶλλον τῇ νεότητι ἀρμόζουσι· διότι ἐάν ἐνσκήψωσιν ἐν ὠριμωτέρα ἡλικία, οἱ ἀνθρώποι κλίνουσιν εἰς τὸ ψέγειν τὴν μοῖραν καὶ ἀμφιβάλλειν περὶ τῆς Θείας Προνοίας. Ἡ δυστυχία ἐστὶ τὸ πρῶτον πρὸς τὴν ἀλήθειαν βῆμα· ὁ γνοὺς τὸν πόνεμον, τὰς θυέλλας καὶ τὴν τῆς γυναικὸς μανίαν, εἴτε ὀκτωκαιδεκέτης εἴτε ὀγδοηκοντούτης ἐστίν, ἀπέκτησεν ἤδη τὴν τοσοῦτον πολυτίμητον πείραν.

51.

Ἡ δ' ἐξέτασις τῆς ὠφελείας τῆν αὐτὴν παράγει ἄλλου λόγου ἐστὶν ὑπόθεσις. — Ὁ ἡμέτερος ἦρωσ ἀσπρένος εἶδε τὸ ὑπ' αὐτοῦ προστατευόμενον κοράσιον ἐν ἀσφαλείᾳ παρὰ τῇ εὐγενεῖ κυρία, ἧς ἡ τελευταία θυγάτηρ πρὸ πολλοῦ ὑπανδρευθεῖσα, ἀφινεν αὐτῇ ἄλλην τὴν ἐλευθερίαν νὰ μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλην ὄσας τὰς τελειότητας τὰς ὁποίας τῇ εἶχε δώσει, τελειότητας ὁμοίας κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ ἀκάτιον τοῦ πελευταίου Λόρδου δημάρχου, τὸ ὁποῖον μεταβαίνει εἰς τὸ πνευματικὸν ἐκλεχθέντα ἢ — ἵνα ποιήσωμαι χρῆσιν σωφροσύνης μᾶλλον ταῖς Μούσαις ἀρμόζουσας — τοιαύτη εἶναι ἡ κόγχη τῆς Κυθηρείας.

52.

Ποιοῦμαι χρῆσιν τῆς λέξεως « μεταβίβασις », διότι ὑπάρχει ἀμφίρροπος τις πλάστιγγὴ τελειότητων σχηματιζουσῶν γενεαλογίαν ἀπὸ δεσποσύνης εἰς δεσποσύνην· κατὰ τὴν ῥοπὴν τοῦ πνεύματος ἢ τῆς ἰδιοσυγκρασίας αὐτῶν, αἱ μὲν βαλλίζουσιν (waltz), αἱ δὲ σκιαγραφοῦσι· τινὲς μετροῦσι τὴν ἄβυσσον τῆς μεταφυσικῆς, ἄλλαι εὐχαριστοῦνται μὲ τὴν μουσικὴν αἱ δὲ μετριώτεραι λάμπουσιν ὡς ἔξοχα πνεύματα, ἐν

ᾧ ἔναι αὐτῶν ἔχουσιν εὐφύϊαν πρὸς τοὺς νευρικοὺς παροξυσμούς.

53.

Ἄλλ' εἴτε παροξυσμοί, εὐφύϊα, κλειδοκύμβαλα, θεολογία, φιλολογία, ἢ στολόδεσμοι (couplets), ὅ,τι δῆποτε κἂν ἦ τὸ δέλεαρ δι' οὗ παγιδεύουσι τοὺς κυρίους καὶ τοὺς λόρδους τοὺς ἔχοντας τὴν καταγωγὴν κανονικὴν, τὸ τελευταῖον ἔτος κληροδοτεῖ εἰς τὸ νέον τοὺς θησαυρούς του· νέαι ἐστιάδες δελεάζουσι τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων μετὰ τῆς αὐτῆς κομψότητος, καὶ τὰ λοιπά· ἐνῶ εἶναι ὄλαι ἄζυγοι, ἦτοι ἀπαράμιλλοι, ζητοῦσιν οὐχ ἤττον νὰ συζευχθῶσιν.

54.

Ἄλλ' ἤδη θέλω ἀρχίσει τὸ ποίημά μου ἴσως εἶναι ὀλίγον παράδοξον, ἂν ὄχι ὄλως καὶ πρωτοφανές, ὅτι, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἄσματος μέχρι τούτου, δὲν ἔχω εἰσέτι ἀρχίσει. Τὰ δώδεκα ταῦτα βιβλία εἰσὶν ἀπλῶς προαναχρούσματα πρὸς δοκιμὴν μιᾶς ἢ δύο χορδῶν τῆς λύρας μου, ἢ πρὸς στερέωσιν τῶν κολλάθων αὐτῆς· ἤδη θέλετε ἀκούσει τὴν ἑναρξιν.

55.

Αἱ Μοῦσαί μου δὲν ἐκτιμῶσι μᾶλλον μικρᾶς δόσεως κολοφωνίας (ῥητίνης) ἐκεῖνο τὸ ὅποιον καλοῦσιν ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν· τοιαῦται σκέψεις εἰσὶ πολὺ ὑποδεέστεραι τῆς ἐμπνεύσεως ἣν ἐξελέξαντο διδάσκουσι « μέγα ἠθικὸν μάθημα » (1)· ὅτε ἤρχισα ἐνόμιζον ὅτι

(1) « Τὸ αὐτὸ αἶσθημα τὸ ὅποιον παρακινεῖ τὸν Γαλλικὸν λαὸν νὰ ἐπιθυμῇ τὴν διατήρησιν τῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἄλλων ἔθνων, παρακινεῖ φυσικῶς τὰ ἄλλα ἔθνη. τῶρα ὅτε ἐκέρδησαν τὴν νίκην, νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀντικειμένων τούτων εἰς τοὺς νομίμους κατόχους αὐτῶν. Ἐγὼ νομίζω ὅτι οὐ μόνον οἱ σύμμαχοι ἠγεμόνες ἤθελον διαπράξει ἀδίκημα ἐὰν ἐνέδιδον εἰς τὰς ἐπιθυμίας

δύο δωδεκάδες ἀσμάτων ἤθελον εἶσθαι ἀρκεταί· ἀλλὰ, τῇ αἰτήσει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐὰν ὁ Πήγασός μου δὲν ἀπαυδήσῃ, προτίθεμαι νὰ ἐκταθῶ μέχρις ἑκατοντάδος.

56.

Ὁ Δὸν Ζουὰν εἶδεν ἐπὶ κρουπεζῶν τὸν μικρόκοσμον ἐκεῖνον, ὅστις καλεῖται μέγας κόσμος· διότι εἶναι ὁ ἐλάχιστος πάντων, καίτοι ὁ ὕψιστος· ἀλλὰ καθὼς τὰ ξίφη ἔχουσι τὰς λαβὰς αὐτῶν αἰτινες αὐξάνουσι τὴν φονικὴν αὐτῶν δύναμιν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι συμπλέκωνται ἐν ταῖς μάχαις ἢ ἐν ταῖς μονομαχίαις, οὕτως ὁ κατώτερος κόσμος, ὁ Βορρᾶς, ὁ Νότος, ἢ Δύσις ἢ ἡ Ἀνατολή πρέπει πάντοτε νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν ἀνώτερον — ὅστις εἶναι ἡ λαβὴ αὐτοῦ, ἡ σελήνη, ὁ ἥλιος, τὸ φωτοβόλον ἀέριον ἢ ὁ λύχνος αὐτοῦ.

57.

Ὁ Ζουὰν ἀπέκτησε πολλοὺς φίλους ἔχοντας πολλὰς συζύγους, καὶ ἐβλέπετο μὲ καλὸν ὄμμα ὑπὸ τε τῶν συζύγων καὶ τῶν κυριῶν μέχρις ἐκεῖνου τοῦ βαθμοῦ τῆς φιλίας τὸν ὅποιον δύνασθε νὰ δεχθῆτε ἢ νὰ παραμελήσητε ἄνευ συνεπειᾶς, ἀρκεῖ μόνον νὰ διατηρῆτε εἰς κίνησιν τὰς ἀμάξας τῆς ὑψηλῆς τάξεως, καὶ νὰ κυλίητε τοὺς τροχοὺς αὐτῶν ὅταν σᾶς στέλλωσι προσκλητικὸν ἐπιστόλιον. Αἱ προσωπιδοφορίαι, αἱ ἑορταὶ καὶ οἱ χοροὶ καθιστῶσι τὴν πρώτην ἐποχὴν σχεδὸν τερπνὴν.

58.

Εἷς νέος ἄγαμος, εὐκατάστατος καὶ εὐυπόληπτος

τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὅτι ἡ θυσία αὕτη ἐκ μέρους αὐτῶν ἤθελον εἶσθαι ἐναντία πρὸς τὴν πολιτικὴν, καθόσον ἤθελε στερῆσει αὐτοὺς τῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ δώσωσι τῷ Γαλλικῷ λαῷ ἕν μ. ἔγα ἠθικὸν μάθημα. »

Ὁ ἑλληγικτῶν, ἐν Παρισίοις, 1815;

ἔχει νὰ παίξῃ μοναδικὸν παίγνιον, διότι ἡ κοινωνία εἶναι ἐν παίγνιον, — « Τὸ βασιλικὸν παίγνιον τῆς χηνός », — ἡδυνάμην νὰ εἶπω, ἐν ᾧ ἕκαστος ἔχει χωριστὸν τέλος, χωριστὰ συμφέροντα, ἢ ἐν σχέδιον νὰ ἐφαρμόσῃ — ἐνῶ αἱ μόναι κυρίαὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ ᾧσι διπλᾶ, αἱ δὲ ἑγγαμοὶ γυναῖκες ν' ἀπαλλάξωσι τὰς παρθένους ἀπὸ τὸν κόπον.

59.

Δὲν διίσχυρίζομαι ὅτι τοῦτο εἶναι γενικὸν, ἀλλὰ δύναται τις εὐρεῖν ἰδιαίτερα παραδείγματα ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀποφαίνομαι ὡς ἀληθές· καίτοι πολλοὶ ὡσαύτως διατηροῦσι τὴν κάθετον αὐτῶν γραμμὴν, ὡς αἱ λεῦκαι, ἔχουσαι καλὰς ἀρχὰς ἀντὶ ριζῶν, ὅμως πλεῖστοι ἔχουσι μέθοδον πλέον ἀμφίβληστροειδῆ (¹), ἀληθεῖς ἀλιεῖς ἀνθρώπων ὁποῖαι αἱ σειρῆνες μὲ τὴν μαγικὴν αὐτῶν λύραν· διότι, ὁμιλήσατε ἐξάκις πρὸς τὴν αὐτὴν ἄγαμον κυρίαν, καὶ δύνασθε νὰ ἐτοιμάσητε τὰ ἐνδύματα τοῦ ὑμεναίου.

60.

Ἴσως θέλετε λάβει ἐπιστολὴν ἐκ τῆς μητρὸς ἣτις θέλει σᾶς εἶπῃ ὅτι τὰ αἰσθήματα τῆς θυγατρὸς τῆς κατεχυριεύθησαν· ἴσως θέλετε δεχθῆ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀδελφοῦ, ὅστις, μὲ τὸ ὑπερήφανον βᾶδισμα, τὸ τεταμένον στῆθος καὶ τὸν ἀνέστραμμένον μύστακα αὐτοῦ, ἔρχεται νὰ ἐρωτήσῃ ὑμᾶς « τίνα σκοπὸν ἔχετε. » — Παντοιοτρόπως λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἡ καρδιά τῆς παρθένου προσδοκᾷ τὴν χεῖρα ὑμῶν, καὶ, τόσον οἰκτείροντες τὴν θέσιν αὐτῆς ὅσον καὶ τὴν ὑμετέραν, — θέλετε προσθέσει ἐν παράδειγμα περιπλέον εἰς τὸν κατάλογον τῶν διὰ τοῦ γάμου θεραπειῶν.

(¹) Δῆλα δὲ σοφιστικὴν, δολίαν· ἐκ τοῦ « ἀμφίβληστρον, » δίκτυον.

61.

Ἐξεύρω δωδεκάδα γάμων οὕτω γενομένων, καὶ ἡδυνάμην μεταξὺ αὐτῶν ν' ἀναφέρω καὶ τινα μεγάλα ὀνόματα· ἐγνώρισα ὡσαύτους νέους τινὰς οἵτινες — καί τοι πολὺ ἀπέτχον τοῦ νὰ διαμφοισθητήσωσιν ἀξιῶσεις τὰς ὁποίας οὐδέποτε εἶχον φαντασθῆ νὰ δηλώσωσιν, — ὅμως, χωρὶς νὰ φοβηθῶσιν ἐκ τῶν γυναικείων θορύβων ἢ νὰ συνταραχθῶσιν ἐκ τῶν μυστάκων, ἔμειναν ἡσυχοὶ καὶ ἔζησαν, ὡς αἱ καταλελυτημένοι κυρίαί, εὐτυχέστεροι παρὰ ἐὰν ἐσχημάτιζον ζεῦγος.

62.

Ἄλλ' ὑπάρχει τὴν νύκτα κίνδυνος διὰ τοὺς πρωτοπέρους, — ὁ ὁποῖος δὲν ὁμοιάζει οὔτε μὲ τὸν ἔρωτα οὔτε μὲ τὸν γάμον, ἀλλ' ὁ ὁποῖος χρήζει οὐχ ἥττονος προσοχῆς — εἶναι.... — δὲν θέλω, δὲν ἠθέλησα ποτὲ ν' ἀφαιρέσω τὸ προσωπεῖον τῆς ἀρετῆς οὔτε ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κακοὺς, — δίδει ἐξωτερικὴν χάριν εἰς τὸ ἦθος αὐτῶν· — δὲν θέλω εἰμὴ νὰ καταγγείλω ἐν εἶδος ἀμφιβίου ἑταίρας ῥοδίνου χρώματος, ἥτις δὲν εἶναι οὔτε λευκὴ οὔτε ἐρυθρὰ.

63.

Τοιαύτη εἶναι ἡ παλαιὰ φιλάρεσκος γυνὴ ἥτις δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τὸ ὄχι καὶ δὲν θέλει νὰ εἴπῃ τὸ ναί, — ἥτις σὰς ἐμποδίζει τοῦ νὰ πλησιάσητε καὶ ἐνίοτε σὰς προσεγγίζει ἐπὶ μιᾶς ὑψηνέμου ἀκτῆς μέχρις οὗ ὁ ἄνεμος ἀρχίσῃ νὰ πνέῃ, — καὶ ἥτις βλέπουσα τέλος ἔστην καρδίαν ὑμῶν ναυαγοῦσαν, σὰς περιπαίζει ὑπογελῶσα. Τοῦτο προξενεῖ πλῆθος αἰσθηματικῶν πόνων καὶ ἀποστέλλει ἐτησίως πλείστους δυστυχεῖς Βερβέρους εἰς πρόωρον τάφον καὶ ὅμως τοῦτο δὲν

εἶναι εἰμὴ ἀθῶον παίγιον, οὐχὶ καθ' αὐτὸ μοιχεία,
ἀλλὰ νοθεία.

64.

ὦ θεοί, γίνομαι φλύαρος! Λοιπὸν ἄς φλυαρήσω-
μεν ὁ κίνδυνος ὅστις ἄρχεται μετ' αὐτὸν, καὶ τοι τρο-
μερώτερος, εἶναι ὅταν, ἀνεξαρτήτως τῆς Ἐκκλησίας
ἢ τοῦ Κράτους, κυρία τις ἐρᾷ σπουδαίως. Εἰς τὰς
ἄλλας χώρας τοιαῦτα πράγματα ἀποφασίζουσι τὴν
τύχην εὐαριθμῶν γυναικῶν (ἀλήθεια τὴν ὁποίαν γινώ-
σκει πᾶς ὅστις ἐταξείδευσε νέος)· ἀλλ' ἐν τῇ γηραιᾷ
Ἀγγλίᾳ, ὅταν νέα τις ἔγγαμος παρεκτραπή, δυστυ-
χὴς ὄν! τὸ ἀμάρτημα τῆς Εὐᾶς ἦτο μηδὲν ὡς πρὸς
τὸ ἰδικόν της.

65.

Διότι εἶναι τόπος χαμερπείας, τόπος ἐφημερίδων,
κακολογιῶν καὶ στρεψιδικίας· τόπος ἔνθα δύο ὀμήλι-
κες δὲν δύνανται νὰ συνδέσωσι φιλίαν χωρὶς νὰ
δυσφημηθῶσιν ὑπὸ τοῦ κόσμου. Ἐπειτα ἔρχονται
αἱ κατηραμένοι ἀποζημιώσεις! Ἡ δικαστικὴ ἀπόφα-
σις — λυπηρὰ μᾶστιξ τῶν προκαλεσάντων αὐτήν,
σχηματίζει τὸν θλιβερὸν ἐπίλογον τοῦ μυθιστορικοῦ
τούτου δράματος, παρεκτὸς τῶν κομφῶν ἀγορεύ-
σεων τῶν δικηγόρων, καὶ τῶν ἐκθέσεων μὲ τὰς ὁποίας
οἱ μάρτυρες φιλοδωροῦσι τοὺς ἀκροατάς.

66.

Ἄλλ' οἱ οὕτω σφάλλοντές εἰσιν ἀδέξιοι, πρωτό-
πειροι· λεπτὴ ἐπίχρωσις ὑποκρίσεως σώζει τὴν φήμην
μυρίων περιδόξων ἀμαρτωλῶν γυναικῶν, ἐρασιμωτά-
των ὀλιγαρχῶν τῆς γυναικοκρατίας ἡμῶν, τὰς ὁποίας
βλέπετε εἰς ὄλους τοὺς χοροὺς καὶ εἰς ὄλους τοὺς
δείπνους, μεταξὺ τῶν πλέον ὑπερηφάνων μελῶν τῆς
ἡμετέρας ἀριστοκρατίας, ἀξιεράτους, θελκτικὰς ἐλεή·

μονας, άγνάς, — όλον δέ τοῦτο κατορθοῦσι διότι ἔχουσιν άγχίνοιαν καί φιλοκαλίαν.

67.

Ὁ Ζουάν, ὅστις δέν ἦτο πρωτόπειρος, εἶχεν ένα φύλακα περιπλέον· διότι ἦν άσθενής, — ὄχι, δέν ἤθελον νά εἶπω άσθενής — άλλά εἶχε γνωρίσει προηγουμένως τοσοῦτον άληθῆ ἔρωτα ὥστε δέν ἦτο τόσον άσθενής κατά τήν καρδίαν. — Ἦθελον νά εἶπω τόσον μόνον, καί απέιχον πολὺ τοῦ νά έκτοξεύσω* χλεύην τινά κατά τῆς άκτῆς τῶν λευκῶν βράχων, τῶν λευκῶν λαιμῶν, τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ἔτι κυανωτέρων καλτίων, τῶν δεκάτων, τῶν φόρων, τῶν δανειστῶν καί τῶν θυρῶν αἷτινες δέν άνοίγονται εἰμῆ μετά δύο κρούσεις τοῦ ρόπτρου.

68.

Ἄλλά φθάς έκ χώρας ὅπου τά πάντα εἶναι μυθιστορικά καί γραφικά, ὅπου διατρέχει τις κίνδυνον ζωῆς, καί ὄχι δίκης, ἔνεκεν ἔρωτος, καί ὅπου ὁ ἔρωσ αὐτός ἔχει τι μανιωδες ἐν ἑαυτῷ, ὁ Δόν Ζουάν, νέος εἰσέτι, εὔρισκετο εἰς νῆσον ὅπου οἱ ἔρωτες ὄντες σχεδόν μόνον συρμοῦ ὑπόθεσις, εἰσὶν ἐν μέρει μὲν ἔμπορικοὶ ἐν μέρει δέ σχολαστικοί. Ὅποιαδήποτε λοιπὸν καί ἂν ἦτον ἢ πρὸς τὰ ἠθικὸν τοῦτο ἔθνος ὑπόληψις αὐτοῦ, ἦτο δυνατόν νά δελεασθῆ, ἀφ' οὔ μάλιστα (φεῦ! σύγγνωτε καί οἰκτείρετε τήν κλίσιν αὐτοῦ) εὔρε κατ' ἀρχάς ὅτι αἱ Ἄγγλίδες δέν ἦσαν ὠραῖαι;

69.

Εἶπον κατ' ἀρχάς — διότι εὔρε τέλος, άλλά βαθμηδόν, ὅτι ἦσαν πολὺ ὠραιότεραι τῶν λαμπροτάτων κυριῶν αἱ ὅποιαι ἔσχον τήν τύχην νά γεννηθῶσιν ὑπὸ τήν ἐπιρροήν τῶν τῆς Ἀνατολῆς άστέρων·

καὶ ἄλλη μία ἀπόδειξις ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν ἐν βία· μολοντοῦτο ἡ ἀπειρία δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔῃαι ἡ αἰτία τῆς βραδύτητος τῆς κλίσεώς του· — ἡ ἀλήθεια, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἤθελον νὰ τὸ ὁμολογήσωσιν, εἶναι ὅτι οἱ νεωτερισμοὶ προξενοῦσιν ὀλιγωτέραν ἡδονὴν παρά ἐντύπωσιν.

70.

Μολονότι ἐταξείδευσα, οὐδέποτε ἔσχον τὴν τύχην ν' ἀναπλεύσω τὸν αἰνιγματώδη ροῦν τοῦ Νεῖλου ἢ τοῦ Νίγρου μέχρι τῆς ἀπροσίτου χώρας τῆς Τομβουκτοῦ (*), χώρας ἐνθα ὁ γεωγράφος οὐδένα εὐρίσκει ἵνα τῷ παράσχη ἀκριβῆ χάρτην ἐφ' οὗ νὰ δύναται ἀσφαλῶς νὰ βασισθῆ· — διότι ἡ Εὐρώπη χαράσσει τὸν ἄλοκα αὐτῆς ἐν Ἀφρικῇ ὡς ὁ κνηρὸς βοῦς· ἀλλ' ἐὰν εὐρισκόμην παρά τοῖς κατοίκοις τῆς Τομβουκτοῦ, ἀναμφιβόλως ἠθελόν μοι εἶπη ὅτι τὸ μέλαν χρῶμα εἶναι τὸ χρῶμα τῆς καλλονῆς.

71.

Καὶ οὕτως εἶναι. Δὲν θέλω εἶπη μεθ' ὄρκου ὅτι τὸ μέλαν εἶναι λευκόν· ἀλλὰ ὑποπτεύω πράγματι ὅτι τὸ λευκόν εἶναι μέλαν καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἐξίτηται ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐρωτήσατε τυφλόν τινα, τὸν ἄριστον κριτὴν. Θέλετε ἀντεῖπη ἴσως εἰς ταύτην τὴν νέαν μου πράτασιν, ἀλλ' ἔχω δίκαιον· ἢ ἐὰν ἔχω ἄδικον, δὲν θέλω καταρρίψει τὰ ὄπλα ἀνευ ἀμύνης. Ὁ τυφλὸς ἀγνοεῖ τὴν τε ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, τὰ πάντα εἶναι σκοτεινὰ δι' αὐτόν· καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ τί ἄραγε βλέπετε; — ἀμφίβολον σπινθῆρα.

72

Ἄλλ' ἰδοὺ πάλιν μεταπίπτω εἰς τὴν μεταφυσικὴν,

(*) Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἠγνοεῖτο ἐὰν ὁ ταγματάρχης Laing εἰσεχώρησε μέχρι τῆς Τομβουκτοῦ.

ἦτις, ἐστὶ λαβύρινθος τοῦ ὁποίου τὸ νῆμα ἔχει τὴν αὐτὴν σύστασιν ἣν καὶ τὰ κατὰ τῆς ἐκτικῆς φθίσεως φάρμακα ὁμοιάζοντα μὲ τὰς περίξ θνησκούσης φλογὸς ἵπταμένας λαμπρὰς χρυσαλλίδας· ἡ σκέψις αὕτη με ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἀπλήν φυσικὴν καὶ εἰς τὰς χάριτας ξένης γυναικὸς συγκρινομένης πρὸς τὰς τῶν πολυτίμων ἐθνικῶν ὑμῶν μαργαρίτων οὔτινες, ὡς τὰ πολικὰ θέρη, εἶναι ὅλοι ἥλιοι καὶ πάγος.

73.

Ἦ εἶπατε ὅτι εἶναι ὡς ἐνάρετοι σειρήνες τῶν ὁποίων τὰ μὲν ἀνώτερα μέρη εἰσὶν ὠραία πρόσωπα, τὰ δὲ κατώτερα λήγουσιν ἐν εἴδει ἀληθῶν ἰχθύων· οὔτε ἐλλείπουσιν ὁμως ἀρκεταὶ ἐξ ἐκείνων αἵτινες θεραπεύουσι τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας. Αὗται εἰσὶν ὡς οἱ Ῥῶσσοι οἱ ἐξερχόμενοι τῶν θερμῶν λουτρῶν τῶν καὶ πίπτοντες τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς τὰ παγετώδη τοῦ ποταμοῦ ὕδατα· εἰσὶν ἐνάρετοι ἐν τῷ βυθῷ τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τῆς διασθορᾶς αὐτῶν καταστάσει. Θερμαίνονται μέχρι διακινδυνεύσεως· ἀλλ' ἐπιφυλάσσονται φυσικῶς, ὡς καταφύγιόν τῶν, τὸν εἰς τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος βυθισμὸν.

74.

Ἄλλὰ τοῦτο οὐδὲν κοινὸν ἔχει μετὰ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν ὄψεως. Εἶπον ὅτι ὁ Ζουὰν ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν εὗρεν αὐτὰς ὠραίας· διότι μία ὠραία Ἄγγλις κρύπτει τὸ ἥμισυ τοῦ κάλλους αὐτῆς — ἴσως ἐξ οἴκτου — καὶ ἡρέμα εἰσδύει μᾶλλον ἐν ταῖς καρδίαις, ἀντὶ νὰ κυριεύσῃ αὐτὰς ἐξ ἐφόδου ὡς πεπολιορκημένας πόλεις· ἀλλ' ἀφοῦ ἀπαξ εἰσέληθῃ (δοκιμάσατε, παρακαλῶ, ἐὰν ἀμφιβάλλητε) τὰς φυλάττει δι' ὑμᾶς ὡς εἰλικρινῆς σύμμαχος.

75.

Ἡ Ἀγγλὶς δὲν ἔχει τὸ βᾶδισμα Ἀραβικοῦ ἵππου, οὔτε τὸ τῆς ἐπιστροφούσης ἐκ τῆς ἐκκλησίας Ἀνδalousίας νεάνιδος· δὲν ἐνδύεται μετὰ τοσαύτης χάριτος ὡς αἱ νύμφαι τῆς Γαλατίας· οὔτε ἔχουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς τὸ φλογερὸν βλέμμα τῶν θυγατέρων τῆς Αἰσονίας· ἡ δὲ φωνὴ αὐτῆς, καίτοι γλυκεῖα δὲν εἶναι τόσον κατάλληλος εἰς τὸ κελαδεῖν ἐκεῖνα τὰ ἄσματα τῆς ἀνδρίας (τὰ ὁποῖα εἰσέτι προσπαθῶ ν' ἀγαπήσω καὶ τοὶ ἀπὸ ἐπταετίας κατοικῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ πεπροικισμένος ἄλλοτε τοῦλάχιστον, μεοῦς τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο κακόν).

76.

Ἡ Ἀγγλὶς εἶναι ἄπειρος εἰς ὅλα ταῦτα τὰ πράγματα· ἀλλ' εἶναι κάτοχος μιᾶς ἢ δύο ἄλλων ιδιοτήτων μετ' ἐκείνης τῆς ἐπαγωγῆς καὶ ἀκαταμαχίτου τελειότητος ἧτις τὰ μάλιστα ὑπηρετεῖ τὰ τοῦ διαδόλου συμφέροντα· δὲν σπεύδει ὅμως πολὺ εἰς τὸ μειδιᾶν, καὶ δὲν τελειώνει τὰ πάντα ἐν μιᾷ μόνῃ συνεντεύξει (τὸ μέσον τοῦτο εἶναι λίαν εὐχάριστον διότι οἰκονομεῖ χρόνον καὶ κόπον)· ἀλλὰ, καίτοι τὸ ἔδαφος χρήζει πολλῆς ἐργασίας καὶ χρόνου, καλλιεργήσατε αὐτὸ καλῶς, καὶ θέλει σᾶς ἀποδώσει τὸ διπλάσιον.

77.

Ἐὰν, πράγματι, ἡ Ἀγγλὶς παραδίδεται ἐνίστε εἰς σφοδρὸν ἔρωτα, τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον, τῇ ἀληθείᾳ· ἐννέα φορές ἐπὶ δέκα τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ιδιοτροπίας ἢ τοῦ συρμοῦ, τῆς φιλαρσεκειᾶς ἢ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ λάβῃ τὸ ὕψος ἢ τὴν ὑπερηφάνειαν παιδὸς φοροῦντος νέαν ζώνην, ἢ διότι ἐπιθυμεῖ νὰ καταλυπῆσῃ τὴν καρδίαν ἀντιζήλου· ἀλλὰ τὴν

δεκάτην φοράν ὁ ἔρωσ οὗτος θέλει ὁμοιάζει πρὸς καταιγίδα, διότι δὲν δύναται τις νὰ εἴπη τί θέλει πράξει ἢ τί δύναται αὐτὴ νὰ πράξη.

78.

Ὁ λόγος τούτου εἶναι σαφής· ἐὰν ἐκρηξίς τις ἐπέλθῃ, αἱ Ἀγγλίδες ἀποκλείονται τῆς φυλῆς αὐτῶν ἀνεπανορθώτως ὡς οἱ Παρίαί· ὅταν δὲ αἱ στῆλαι τῶν ἐφημερίδων πληρῶνται ἐκ τῶν διαφόρων ὑπομνημάτων καὶ τῶν λεπτοτήτων τοῦ νόμου, ἡ κοινωνία... τὸ ἄσπιλον αὐτὸ σινικὸν σκεῦος (ὦ τῆς ὑποχρίσεως!) θέλει ἐξορίσει αὐτὰς ὡς τὸν Μάριον, καὶ θέλει στείλει αὐτὰς νὰ κάθηνται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν· διότι ἡ καλὴ φήμη εἶναι ὡς μία Καρχηδῶν ἣτις χρήζει πολλοῦ χρόνου πρὸς ἀνοικοδόμησιν.

79.

Ἴσως τὰ πράγματα εἶναι ὡς πρέπει νὰ ὦσιν ἰδοῦ καὶ ῥητόν τι ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου «Μηκέτι ἀμαρτανε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι.» Ἄλλ' ὡς πρὸς τοῦτο ἀφίνω τοῖς εὐσεβέσι τὴν φροντίδα τοῦ διατίθεσθαι τὰ ἴδια αὐτῶν πράγματα. Ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν, μολονότι βεβαίως οἱ ἄνθρωποι σφάλλουσι πολὺ, ἡ ἔνοχος γυνὴ εὐρίσκει θύραν τινὰ ἀνοικτὴν ἵνα ἐπανέλθῃ πρὸς τὴν Ἀρετὴν,—ὡς ὀνομάζουσι τὴν γυναῖκα ἐκείνην ἣτις οὐδέποτε ἔπρεπε νὰ λείπῃ ἀπὸ τὸ δωμάτιον οὐδενός.

80.

Ὅσον δι' ἐμέ, ἀφίνω τὸ ζήτημα εἰς ἣν εὐρίσκω αὐτὸ κατάστασιν, ἐξεύρων ὅτι ἀρετὴ τόσον ἀνήσυχος ἀπεμάχρυνε τοὺς ἀνθρώπους τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἀγνότητα, ποτὲ δὲν θέλετε τὴν δεσμεύσει, εἰς τὸ πείσμα ὄλων τῶν νόμων τοὺς

ὁποίους ἐπικαλεῖται ὁ αὐστηρότατος νομομαθής· ἀλλ' ἐπιβαρύνετε τὸ ἔγκλημα, τὸ ὅποιον δὲν προὔλαβετε, φέροντες εἰς τὴν ἀπελπισίαν ἐκείνας αἵτινες ἴσως ἤθελον μετανοήσει.

81.

Ὁ Ζουάν δὲν ἦτον ἠθικολόγος, καὶ δὲν εἶχε μελετήσει τὴν ἠθικὴν τῶν ἀνθρώπων. "Ἄλλως τε μεταξὺ πολλῶν ἑκατοντάδων κυριῶν, οὐδεμίαν εἰσέτι εἶχεν ἀπαντήσει ἐντελῶς κατὰ τὴν ἀρέσκειαν αὐτοῦ. Εἶχεν ὅπως οὐκ ἀηδιάσει. — καὶ οὐδόλως εἶναι παράδοξον ἐὰν ὁ φλοιὸς τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐγένετο τραχύτερος. Χωρὶς νὰ γίνῃ ματαιότερος ἐκ τῶν παρελθουσῶν ἐπιτυχιῶν αὐτοῦ, εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ἡ εὐαισθησία αὐτοῦ εἶχεν ἀμβλυθῆ.

82.

Πρὸς τούτοις εἶχεν ἐνασχοληθῆ βλέπων τὰ ἄξιόθεατα τοῦ Λονδίνου πράγματα, τὸ κοινοβούλιον καὶ τὰς ἄλλας Βουλὰς καὶ τὰ λοιπὰ δημόσια καταστήματα· τὰς νύκτας ἐκάθητο ὑπὸ τὴν στοᾶν εἰς τὰ θεωρεῖα ἀκούων τὰς συζητήσεις ἐκείνας τῶν ὁποίων ἡ βροντώδης φωνὴ προσεῖλκυε τὰ βλέμματα τοῦ κόσμου θαυμάζοντος τοὺς βορεινοὺς ἐκείνους ἡλίους, τῶν ὁποίων ἡ λάμψις ἐμελλε νὰ φωτίσῃ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς τόπους ἔνθα βόσκεται ὁ μοσχοφόρος ταῦρος ⁽¹⁾· ὡσαύτως ἴστατο ὀπισθεν τοῦ θρόνου ⁽²⁾· ἀλλ' ὁ Γρέϋς δὲν ὑπῆρχεν εἰσέτι, ὁ δὲ Γασάθαμ εἶχεν ἀποθάνει ⁽³⁾.

(1) Ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Πάρρης περιέγραψε θαυμασιῶς τὰς κατοίκους ἢ τὸ βόρειον σέλας τῶν πολικῶν χωρῶν.

(2) Εἰς τὴν βουλὴν τῶν λόρδων. ἔνθα εἶναι ὁ θρόνος τοῦ βασιλέως.

(3) Κάρολος, ὁ δεῦτερος κόμης Γρέϋς, ἐγένετο ἄμβλιμος τῷ 1807.

83.

Εἶδεν ὁμῶς εἰς τὸ τέλος τῆς συνόδου (ὅτε ὁ λαὸς πρᾶγματι εἶναι ἐλεύθερος) τὸ ὠραῖον θέαμα βασιλέως συνταγματικῶς περιβεβλημένου τῇ κατοχῇ στέμματος καὶ θρόνου ὅστις εἶναι ἡ καλλίστη τῶν ἐδρῶν, καὶ τοι οἱ δεσπότες τὸ ἀγνοοῦσι — μέχρις οὗ ἡ πρόοδος τῆς ἐλευθερίας συμπληρώσῃ τὴν ἀνατροφὴν αὐτῶν. Μόνη ἡ λαμπρότης δὲν καθιστᾷ τὴν πομπὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ σεβαστὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ τῇ καρδίᾳ· ἀλλ' ἡ τοῦ λαοῦ ἐμπιστοσύνη.

84.

Εἶδε προσέτι (ὅ,τι κἂν ἦ νῦν) ἡγεμόνα, τὸν ἡγεμόνα τῶν ἡγεμόνων, δελεάζοντα τότε μὲ μόνον τὸ βλέμμα αὐτοῦ καὶ παρέχοντα, ὡς τὸ ἔαρ, μεγάλας ἐλπίδας. Καίτοι ἔφερον ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ τὴν σφραγίδα τῆς βασιλείας, εἶχε τότε καὶ ἐκείνην τὴν τόσον σπανίαν χάριν ἣτις ἄνευ οὐδενὸς κράματος φιλαυτίας ἢ φιλαρεσκείας καθίστα αὐτὸν τέλειον gentleman ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

85.

Ὁ Ζουάν ἐγένετο δεκτὸς, ὡς εἶπομεν, ἐν τῇ ἀρίστη κοινωνίᾳ, ἐν ἣ τῷ συνέβη ὅ,τι φοβοῦμαι ὅτι συνήθως συμβαίνει, ὅσον καλὴ κἂν ἦ ἡ τάξις καὶ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ κύκλου — διότι τὰ προτερήματα καὶ ἡ ἐρασμίότης ἦν ἔδειξε, πρὸς τῇ ἀξιολόγῳ εὐγενείᾳ τῶν τρόπων του, ἐξέθεσαν αὐτὸν φυσικῶς εἰς πειρασμὸν, καὶ τοι αὐτὸς ἀπέφευγε τὴν εὐκαιρίαν.

86.

Ἄλλὰ τίνα καὶ ποῦ καὶ μετὰ τίνος καὶ πότε καὶ πῶς; Ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ρηθῶσιν ἐν βία ἵνα μὴ γίνητις σύγχυσις. Καὶ ἐπειδὴ ἐμὸν ἀντικείμενόν ἐστιν ἡ ἠθικὴ (ὅ,τι κἂν λέγῳσιν οἱ ἄλλοι) ἀγνοῶ

ἐὰν εἰς μόνος τῶν ἀναγνωστῶν μου θέλει μένει ἄδακρυς· διότι θέλω προσβάλει τὴν εὐαισθησίαν αὐτοῦ καὶ θέλω ἐγείρει μνημεῖον πάθους, ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο εἰς ὃ ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου προὔτιθετο νὰ μεταποιησῆ τὸν Ἄθω (*).

87.

Ἐνταῦθα λήγει τὸ δωδέκατον ἄσμα τῆς ἡμετέρας εἰσαγωγῆς· ὅταν τὸ σύγγραμμα σπουδαίως ἀρχίσῃ, θέλετε εὖρη αὐτὸ ὅλως διάφορον ἐκεῖνου τὸ ὁποῖον οἱ φθονεροὶ μου κατήγοροι ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι. Τὸ σχέδιον ἤδη μόλις διεγράφη. Δὲν θέλω ὑποχρεώσαι ὑμᾶς, ὧ ἀναγνώσταί, νὰ ἐξακολουθήσητε τὴν ἀνάγνωσιν· τοῦτο ἀπόκειται ὑμῖν, οὐχὶ ἐμοί· τὸ ἀληθές οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐπιζητῆ ὅτε νὰ φοβῆται τὸ παραμελεῖσθαι.

88.

Ἐὰν ὁ κεραυνὸς μου δὲν βροντᾷ πάντοτε, ἐνθυμοῦ, ὧ ἀναγνώστα, ὅτι εἶδες τὴν τρομερωτάτην τῶν καταγιγίδων, καὶ τὴν πλέον φρικώδη καὶ αἱματηρὰν μάχην ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἄλλὰ τὸ ἄριστον ἄσμά μου, ὕστερον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω ἀφιερῶσαι εἰς τὴν ἀστρονομίαν, θέλει πραγματεῦσθαι περὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας.

89.

Καταλληλότερον τούτου ἀντικείμενον πρὸς ἀποκτησιν δημοτικότητος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ — Σήμερον ὅτε εἰς τὸν δημόσιον φραγμὸν οὐδὲ εἰς σχεδὸν ἔμεινε πάσσαλος, ἔργον φιλανθρωπίας καὶ πατριωτισμοῦ ἐστὶ τὸ ὑποδείξαι τῷ λαῷ τὸν καλῆ-

(*) Ἄδριαντοποῖός τις προὔτεινε τῷ Ἀλεξάνδρῳ νὰ μεταποιήσῃ τὸν Ἄθω εἰς ἄγαλμα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔχον πόλιν ἐν τῇ μιᾷ παλάμῃ αὐτοῦ.

τερον τρόπον τοῦ ὑπερπηδᾶν αὐτόν. Τὸ σχέδιόν μου (τὸ ὁποῖον ἐπιφυλάσσομαι, ἔστω καὶ μόνον ἵνα διακριθῶ) θέλει ἐπιτύχει βεβαίως. Ἐν τοσοῦτῳ ἀνάγνωτε ὅλας τὰς περὶ τῆς ἀποσβέσεως τοῦ ἐθνικοῦ χρέους θεωρίας, καὶ εἶπατέ μοι τί φρονεῖτε περὶ τῶν μεγάλων φρονηματιῶν μας.

ΑΣΜΑ ΤΡΙΣΚΑΙΑΔΕΚΑΤΟΝ.

1.

Τώρα προτίθεμαι νὰ γίνω σοβαρός· — εἶναι πλέον καιρὸς, ἐπειδὴ ὁ γέλως σήμερον θεωρεῖται ὡς βαρύντατον ἔγκλημα· ναι, χαριεντισμὸς τις ἀρετῆς πρὸς τὴν κακίαν καλεῖται ἔγκλημα, καὶ ὡς ἐπικίνδυνον ὑπὸ τῶν κριτικῶν καταγγέλλεται! "Ἄλλως τε ἡ σκυθρότης εἶναι πηγὴ ὕψους καὶ τοι, παρατεινομένη, ὀχληροτέρα ἡμῖν ἀποβαίνει. "Ὅθεν τὰ ἄσματά μου θέλουσιν εἶσθαι ὑψηλὰ καὶ σεβαστὰ ὡσπερ ἐρηρμιμένος ἀρχαῖος ναὸς, οὔτινος μία μόνη ἔμεινε στήλη.

2.

Ἡ Λαίδη Ἀδελίνη Ἀμυνδεβίλλη (ὄνομα Νορμανδικὸν εὐέυρετον ἐν ταῖς γενεαλογίαις, τοῖς διατρέχουσιν εἰσέτι τὸν τελευταῖον ἀγρὸν τοῦ Γοθικοῦ ἐκείνου ἐδάφους), ἡ Μιλαίδη Ἀδελίνη Ἀμυνδεβίλλη, λέγω, κατήγετο ἐξ εὐγενῶν προγόνων, οὔσα πλουσία ἐκ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ ὠραία ἐν ἐκείνῃ ἔτι τῇ χώρᾳ τῇ ἀφθονούσῃ ὠραίων γυναικῶν, δῆλα δὲ ἐν αὐτῇ τῇ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ — ἦν οἱ πιστοὶ καὶ ζηλωταὶ πατριῶται αὐτῆς διαφημίζουσι,

φυσικῶ τῷ λόγῳ, ὡς τὸ παραγωγικώτερον ἐξόχων ψυχῶν καὶ σωμάτων ἕδαφος.

3.

Περὶ τούτου οὐδὲν θέλω ἀντείπη αὐτοῖς· διότι τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐμὸν ἔργον, τοὺς ἀφίνω εἰς τὴν ἀρέσκειαν αὐτῶν, ἧτις ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ καλλίστη. Ὁ ὀφθαλμὸς εἶναι ὀφθαλμὸς, ἀδιάφορον ἐὰν μέλας ἢ κυανοῦς· παράλογον λοιπὸν τὸ περὶ χρωμάτων ἐρίζειν — τὰ λεπτότερα ἔπρεπε νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀντικείμενον συγκρίσεως. Τὸ ὠραῖον φῦλον πρέπει πάντοτε νὰ ᾔηται ὠραῖον· οὐδεὶς δὲ ἀνὴρ, μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ γινώσκη ὅτι ὑπάρχει γυνὴ μὴ ὠραία.

4.

Μετὰ τὴν γαληνιαίαν ταύτην καὶ πῶς ἀνιαρὰν ἐποχὴν, ἧτις ὡς γέφυρα μεταβιάζει ἡμᾶς εἰς εἰρηνικωτέρας ἡμέρας, ὅτε ἡ σελήνη ἡμῶν δὲν εἶναι πλέον ὀλοστρογγυλός, δυνάμεθα νὰ ἐπικρίνωμεν ἢ νὰ ἐπαινῶμεν· ἡ ἀδιαφορία ἀρχίζει νὰ κοιμίζει τὰ πάθη ἡμῶν, καὶ ἀκολουθοῦμεν τὰς ὁδοὺς τῆς φρονήσεως. Προσέτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ προσώπου ἡμῶν καὶ τὸ ἦθος ἡμῶν ὑπαγγέλλει ἡμῖν ὅτι εἶναι ἤδη καιρὸς νὰ ὑποχωρήσωμεν τὴν θέσιν τοῖς νεωτέροις ἐρασταῖς.

5.

Ἐπάρχουσί τινες, τὸ ἐξεύρω, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀναβάλλωσι τὴν στιγμήν ἐκείνην, ὁμοιάζοντες κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς δημοσίαν κατέχοντας θέσιν οἵτινες ὑποχωροῦσιν αὐτὴν μετὰ λύπης· ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία αὐτῶν ἀπλῆ εἶναι χίμαιρα, διότι τὸν ἰσημερινὸν τοῦ βίου αὐτῶν ὑπερέβησαν, καὶ ἄλλο πρὸς παρηγορίαν αὐτῶν δὲν ἔχουσιν εἰμὴ τὸν Βουρδιγάλλειον οἶνον καὶ τὸν Μαδέρειον, δι' ὧν τὴν ξηρότητα τῶν παρηκ-

μακρυῶν αὐτῶν ἡμερῶν βρέχουσιν, εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν κομητειῶν καὶ τὰς τοῦ κοινοβουλίου συνεδριάσεις εἰταίκαταφεύγοντες, καὶ εἰς χρέη βυθιζόμενοι καὶ τί πρὸς παρχμυθίαν αὐτῶν δὲν ἔχουσιν!

6.

Δὲν ἔχουσι τὴν θρησκείαν, τὴν τῶν ἡβῶν ἀναμόρφωσιν, τὴν εἰρήνην, τὸν πόλεμον, τοὺς φόρους καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἔθνος καλεῖται; δὲν ἔχουσι τὴν ἐλπίδα τοῦ πηδαλιουχῆσαι τὴν νῆα τοῦ Κράτους ἐν ὥρᾳ θυέλλης, καὶ τὰς κερδοσκοπίας τῆς γεωργίας καὶ τῆς χρηματικῆς τραπέζης; — δὲν ἔχουσι τέλος τὰς ἡδονὰς τοῦ ἀμοιβαίου μίσους τὸ ὁποῖον τοὺς θερμαίνει, ἀντὶ τοῦ ἔρωτος ὅστις ἀληθῆς ἐστὶ μανία; Ἄλλὰ τὸ μῖσος ἀναμφιβόλως ἐστὶν ἐξ ὄλων τῶν ἡδονῶν ἡ διαρκεστάτη. Οἱ ἄνθρωποι ἐρῶσι σπεύδοντες ἀλλὰ μισοῦσι σπουδάζοντες.

7.

Ὁ δύστροπος Ἴόνσων, μέγας ἠθικολόγος, ἐκήρυσσε λίαν ἐλευθερίως « ὅτι ἡγάπα τὸν ἄνθρωπον ὅστις τιμίως ἐμίσει » μόνῃ ἀλήθειᾳ κηρυχθεῖσα ἀπὸ χιλίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν. Ἴσως ὁ λεπτόνους οὔτος γέρων ἔλεγε τοῦτο ἀστείζόμενος. — τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν εἶμαι εἰμὴ ἀπλοῦς θεατῆς, καὶ θεωρῶ τὸ ἀνάκτορον ἢ τὴν καλύβην μὲ τὸ ὄμμα τοῦ Μεριστοφιλοῦς τοῦ Γοέθου.

8.

Ἄλλ' οὐδ' ἀγαπῶ οὐδὲ μισῶ καθ' ὑπερβολὴν· καὶ τοὶ ἄλλοτε δὲν συνέβαινε τὸ αὐτό. Ἐὰν ἐνίοτε σκώπτω, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν δύναμαι νὰ πράξω ἄλλως, καὶ διότι ἐστὶν ὅτε ἀρμόζει εἰς τὴν ποίησίν μου. Ἐπεθύμουν ἂν παραπολὺ νὰ ἐπανορθῶ τὰ ἐσφαλμένα, καὶ προὔτίμουν νὰ προλαμβάνω παρὰ

νά τιμωρῶ τὸ ἔγκλημα, ἐὰν ὁ Κερβάντης, ἐν τῇ περὶ τοῦ Δὸν Κισσῶτου ἀληθεστάτῃ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ δὲν εἶχεν ἀποδείξει τὸ ἀνωφελὲς τῆς τοιαύτης προθέσεως.

9.

Εἶναι ἡ λυπηροτάτη τῶν μυθιστοριῶν, καὶ τόσω θλιβερωτέρα ὅσω ποιεῖ ἡμᾶς μειδιᾶν ὁ ἦρωας αὐτοῦ ἐστὶ καλὸς κάγαθός ἀνὴρ, οὐδέποτε παύων τοῦ θηρεύειν τὸ ἀγαθόν. — τὸ ταπεινοῦν τοὺς φαύλους ἐστὶ τὸ μόνον αὐτοῦ ἀντικείμενον, ἀμοιβὴ δὲ αὐτοῦ τὸ πολεμεῖν τοὺς ἰσχυροτέρους· ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ μόνη ποιεῖ αὐτὸν μακρόδω! ἀλλ' αἱ τύχαι αὐτοῦ ἐμποιοῦσι θλίψιν τῷ ἀναγνώστῃ· ἐτι θλιβερωτέρα ἐστὶν ἡ ὑψηλὴ ἠθικὴ ἢ ἐκ ταύτης τῆς ἀληθοῦς ἐποποιίας προσγινομένη πᾶσι τοῖς σκέπτεσθαι μεμαθηκόσι.

10.

Τὸ ἐπανορθοῦν τὰ ἡμαρτημένα, τὸ τιμωρεῖν τὴν ἀδικίαν, τὸ βοθηεῖν τῇ δειλῇ γυναικὶ καὶ καταστρέφειν τοὺς καχοὺς, τὸ προσβάλλειν μόνον τοὺς ἠνωμένους ἰσχυροὺς καὶ ἀπελευθεροῦν τοῦ ξένου ζυγοῦ τοὺς καταπιεζομένους λαοὺς· φεῦ! ἐστὶ πρέπον τοιαῦται γενναῖαι προθέσεις, ὡσπερ παλαιὸς τις μῦθος, γενέσθαι μόνον ποιητικὸν ἀντικείμενον τῶν τῆς φαντασίας παιγνίων! ἀπλοῦς χαριεντισμὸς, αἰνίγμα, ὄνειρον δόξης! Καὶ ὁ Σωκράτης λοιπὸν οὐκ ἦν εἰ μὴ ὁ τῆς σοφίας Δὸν Κισσῶτος;

11.

Ἡ γλεῦθ τῶν Κερβάντη τοὺς τῆς Ἰσπανίας ἱπποτάς ἐξουθένωσεν· ἀπλοῦς χαριεντισμὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ τοῦ δεξιῦ βραχίονος ἐστέρησεν. — ἡ Ἰσπανία ἔκτοτε σπανίως ἤρωας ἀνεδείκνυσεν. Ἐν ᾧ χρόνῳ αἱ ἱπποτικαὶ μυθιστορίαι ἔτερπον αὐτὴν, εἰς τὰς ἐνδό-

ξους αὐτῆς φάλαγγας ὁ κόσμος δίοδον ἤνοιγε· τοιοῦτο τὸ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Κερβάντη προξενηθὲν κακὸν, ὥστε ὅλη αὐτοῦ ἡ δόξα, ὡς ἔργου φιλολογικοῦ, μεγάλη τιμῇ ἀπεκτήθη διὰ τοῦ ὀλέθρου τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

12.

Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ πάλιν « εἰς τὰ παλαιά μου φεγγάρια » ἐπανέρχομαι παρεκβαίνων, καὶ τὴν Λαίδην Ἀμυνδεβίλλην λησμονῶν, τὴν ὠραίαν ἀλλ' ὀλεθριωτάτην ὅσων ποτὲ ὁ Ζουάν ἔγνω, καὶ τοι ἡ νεάνις οὔτε φαύλη ἦν οὔτε βλάψαι αὐτὸν ἐπεθύμει. Ἄλλ' ἡ Μοῖρα καὶ ὁ Ἔρως τὴν παγίδα ἔστησαν (ἡ δὲ μοῖρα καλὴ τίς ἐστὶν ἀπολογία ταῖς βουλαῖς ἡμῶν) αὐτοὶ δὲ ἐν αὐτῇ ἐνέπεσαν· — καὶ τίς τῇ τοιαύτῃ παγίδι οὐκ ἀλίσκεται; Ἄλλ' οὐκ εἰμὶ Οἰδίπους, ὁ δὲ βίος ἐστὶ σφίγγξ.

13.

Ἀφηγοῦμαι τὴν Ἱστορίαν τοιαύτην οἶαν ἤκουσα αὐτὴν, οὐδόλως ἐρμήνευσαι αὐτὴν ρίψοκινδύνως τολμῶν. « *Davus sum!* » (*). Ἦδη περὶ τοῦ ζεύγους τούτου τοὺς στίχους ποιήσομαι. —

Ἡ ὠραία Ἀδελίνη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φαιδροῦ τοῦ κόσμου βόμβου, ἦν ἡ βασιλὶς μέλισσα, ἀληθὲς τοῦ κάλλους κάτοπτρον, αἱ δὲ χάριτες αὐτῆς τῶν μὲν ἀνδρῶν τὰ στόματα λόγων ἐπλήρουν, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἄφωνα ἐποίουν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο θαῦμά τι ὄντως ἐστὶ· θαῦμα τοῦλάχιστον ἐλογίζετο καὶ τοιοῦτον ἔκτοτε ἀνευ παραδείγματος ἔμεινεν.

14.

Οὔσα ἀγνή μέχρι τοῦ ποιῆσαι τοὺς φιλοσόφους ἀπελπισθῆναι, ἡ Ἀδελίνη σύζυγος ἦν ἀνδρὸς ὃν ἐξ

(*) « *Davus sum, non Oedipus.* » — Ter.

Ἐλης τῆς καρδίας αὐτῆς ἠγάπησεν ἄνδρὸς γνωστοῦ ἐν τοῖς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ συμβουλίοις, ψυχρὸς, ἀτάραχος, ἀλιθῆς Ἄγγλος καὶ τοι λίαν ἐπιρρηπῆς πρὸς τὸ ἐξάπτεσθαι καὶ δραστηρίως ἐνεργῆσαι δοθείσης περιστάσεως, σεμνυνόμενος διὰ τε ἑαυτὸν καὶ δι' αὐτήν. Οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ ἠδύνατο εἰπεῖν λόγον τινὰ κατ' αὐτῶν· ἀμφοτέροι ἐφαίνοντο ἡσυχάιτατοι, ἐπεὶ ἡ μὲν τῇ ἀρετῇ αὐτῆς ἠρέιδετο, ὁ δὲ τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι.

15.

Διπλωματικαὶ σχέσεις, τὰς τοῦ Κράτους ἀφορῶσαι ὑποθέσεις, πολλάκις τὸν Δὸν Ζουὰν πρὸς τὸν Ἄγγλον Λόρδον τυχαίως προσήγγισαν. Καί τοι περιεσκεμμένον καὶ δυσκόλως ὑπὸ τῆς εὐειδοῦς ἐξωτερικῆς ὄψεως δελεαζόμενον, ἡ τοῦ Ζουὰν νεότης, καρτερία καὶ εὐφυΐα τὸν ὑψίφρονα Βρεττανὸν ἐγοήτευσαν καὶ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν ἐκείνην ἐνέπνευσαν ἧτις τοὺς ἀνθρώπους εἰς φιλίαν συνάπτει, κατὰ τὴν εὐφημον τοῦ πολιτισμοῦ γλῶσσαν.

16.

Ὁ Λόρδος Ἐρρίκος τοσοῦτον ἦν προφυλακτικὸς οἷον ἠδύναντο καταστῆσαι αὐτὸν ἢ τε ὑπερηφάνεια καὶ ἡ φυσικὴ αὐτοῦ περίσκεψις· οὐδόλως ἐν τῇ περὶ τῶν ἀνθρώπων κρίσει αὐτοῦ ἔσπευδεν, ἀλλ' ἅπαξ περὶ φίλου ἢ περὶ ἐχθροῦ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἐπὶ καλῷ ἢ ἐπὶ κακῷ μορφώσας, εἶχεν ὅλην τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τῆς ὑπερηφανείας ἧτις οὐδεμίαν ἔφεσιν ἐν ταῖς ἐπιτακτικαῖς αὐτῆς ἀποφάσεσι γινώσκει, καὶ ἧτις φιλεῖ ἢ μισεῖ, πᾶσαν ἀπορρίπτουσα συμβουλήν καὶ μόνην τὴν ἑαυτῆς ἀρέσκειαν ἀκρωμένῃ.

17.

Ὅθεν αἱ φιλῖαι αὐτοῦ ὡς καὶ αἱ ἐχθραὶ, ὅμοιαι

τοῖς τῶν Περσῶν καὶ Μήδων νόμοις, οὐδέποτε ἀνεκάλουν ὅ,τι ἂν ἀπεφαίνοντο· καὶ πολλάκις ἦσαν βᾶσιμοι, ὅπερ τὰς προλήψεις αὐτοῦ ἐπεκύρου. Τὰ αἰσθητάματα αὐτοῦ οὐκ ἦσαν οἷοι οἱ παράξενοι τῶν κοινῶν αἰσθημάτων παροξυσμοί, οἵτινες τοῖς τριταίοις πυρετοῖς ὁμοιάζουσι, καὶ ἐνίοτε τοὺς ἀνθρώπους λυπεῖσθαι ποιοῦσιν ἐπ' ἐκείνῳ ἐφ' ᾧ μᾶλλον γελᾶν ὠφείλον· τὰ τοιαῦτα κοινὰ αἰσθητάματα ἐγὼ λέγω ἀληθεῖς παροξυσμούς καὶ διαδοχὰς θερμότητος καὶ ψύχους.

18.

« Οὐκ ἔστιν ἀνθρώπινον τὸ τῇ ἐπιτυχίᾳ ἐπιτάττειν· ἀλλὰ ποιήσον κάλλιον, Σεμπρώνιε, μὴ ἔσο ἄξιος αὐτῆς· » οὐδ' ἔξεις, πιστευσόν μοι, ἔλαττον οὐδὲ πλεόν· ἔσο φρόνιμος, καιροφυλάκτει καὶ ὠφελοῦ ὅταν ὁ καιρὸς σοι παριστῆται. Ἡρέμα ὑποχώρει ὅταν σφοδρῶς πιέξῃσαι· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν σὴν συνειδήσιν, εὐχαριστοῦ ἐνισχύων αὐτήν· ἐπεὶ δὴ ὁμοία κέλητι ἢ πυγμαχῶ, εἶπερ καλῶς ἀσκηθῆ, μεγάλας ἀντιστάσεις ἄνευ πόνου ποιήσεται.

19.

Ὁ Λόρδος Ἐρρίκος ὑπεροχὴν τινα ἀσκεῖν ἠγάπα, ὥσπερ πάντες οἱ ἄνθρωποι εἴτε μεγάλοι καὶ οἱ μικροί· ὁ ἐλάχιστος τὸν βαθμὸν αἰείποτε ὑποδεέστερόν τινα εὐρίσκει, ἢ τινα τοῦλάχιστον ὃν ἠγρεῖται ὑποδεέστερον, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν αἰσθανθῆναι τὸ βᾶρος τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ· ἐπεὶ δὴ οὐδὲν τοσοῦτον ὀχληρόν ἐστιν ὅσον ὁ βαρὺς τῆς μονήρους ὑπερηφανείας φόρτος, ὃν οἱ θνητοὶ βούλονται γενναίως μερίσαι, τιθέμενοι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῶν ἄλλων, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἰπεύουσιν.

20.

Ὁ Ζουὰν ἦν ὅμοιος τῷ Λόρδῳ κατὰ τε τὸ γένος, τὸν βαθμὸν καὶ τὴν τύχην· ὅθεν ὁ Λόρδος οὐδεμίαν

ἐπ' αὐτοῦ διάκρισιν ἠδύνατο ἀξιοῦν. Ἄλλ' ὑπερεῖχε τοῖς ἔτεσι καὶ τῇ πατρίδι, ὡσπερ ἐνόμιζε· διότι οἱ ὑπερήφανοι Ἕλληες ἔχουσι τὴν τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφῆς ἐλευθερίαν ἧς τὰ λοιπὰ ἔθνη στεροῦνται μὴ δυνάμενα τυχεῖν αὐτῆς· ὁ δὲ Λόρδος Ἑρρίκος ἦν ζηλωτῆς ῥήτωρ καὶ ὀλίγοι ὁμότιμοι κατέλειπον τὴν Βουλὴν βραδύτερον αὐτοῦ.

21.

Ταῦτα ἦσαν πλεονεκτήματα· ἔπειτα ἐφρόνει — τοῦτο δ' ἦν ἀδυναμία οὐχὶ δὲ κακία αὐτοῦ — ὅτι ὀλίγοι ἦ, μᾶλλον, οὐδεὶς τῶν μυστηρίων τῆς αὐλῆς τοσοῦτον ἐπιδεξίως ὅσον αὐτὸς κάτοχος ἐγένετο, ἐπεὶ δὴ ὑπουργὸς ὑπῆρξεν· ἠγάπα διδάσκειν ὅ,τι αὐτὸς ἔμαθε, καὶ ἰδίως ἐν ταῖς παραχαῖς διεκρίνετο· ἔχων πάσας τὰς ἐντίμω ἀνδρὶ ἐμπρεπούσας ἀρετάς, ἀείποτε ἦν χρηστὸς πολίτης, ἐνίοτε δὲ ὡς ἀνὴρ δημοσίαν κατέχων θέσιν ἐφαίνετο.

22.

Ἡγάπα τὸν ἐράσμιον Ἴσπανὸν διὰ τὸ σοβαρὸν αὐτοῦ ἦθος, καὶ σχεδὸν ἐτίμα αὐτὸν διὰ τὸ εὐάγωγον αὐτοῦ, ἐπεὶ δὴ καὶ τοι νέος, ὁ Ζουὰν ταῖς συμβουλαῖς αὐτοῦ ἠδέως ἐπείθετο ἢ δὲν ἀντέλεγεν εἰ μὴ μεθ' ὑπερηφάνου ταπεινότητος. Ἐγίνωσχε τὸν κόσμον καὶ δὲν ἔβλεπε σημεῖον διαφθορᾶς ἐν ἐκείνοις τοῖς σφάλμασιν ἃ ἐνίοτε τὸ γόνιμον τοῦ ἐδάφους ἀποδεικνύουσι μόνον ἂν μὴ ἡ ἀγρία βοτάνη ἐπιζῆ τῷ πρώτῳ θερισμῷ, διότι τότε λίαν δυσκόλως ἐκριζοῦνται.

23.

Καὶ ἔπειτα ἐλάλει μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς Μαδρίτης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων ἀπωτάτων πόλεων, ἐνθα οἱ ἄνθρωποι πράττουσιν ὅ,τι λέγουσιν αὐτοῖς. Ἐλάλουν ὡσαύτως περὶ ἵππων· ὁ Λόρδος

Ἐρρίκος ἦν καλὸς ἵππευς, ὡς οἱ πλείστοι τῶν Ἄγγλων, καὶ ἠγάπα τὰς ἵπποδρομίας. Ὁ Ζουάν, ὡς ἀληθῆς τῆς Ἀνδαλουσίας γόνος, ἵππευεν ἐπὶ τοῦ ἵππου ὡς οἱ δεσπόται ἐπὶ τῶν Ῥώσων.

24.

Οὕτως ἐγένεν ἡσχέσις αὐτῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συνδεθεῖσα ἐν ταῖς τῶν εὐπατριδῶν συναναστροφαῖς, ἐν τοῖς διπλωματικοῖς γεύμασι καὶ ἄλλοις τόποις ἐντεύξεως· διότι ὁ Ζουάν εὕρισκετο εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ πανταχοῦ ὡς ὁ κατέχων βαθμὸν ἀδελφὸς ἐν τῇ τῶν μασῶνων ἑταιρίᾳ. Ὁ Ἐρρίκος οὐδόλως ἀμφίβαλλε περὶ τῶν προτερημάτων αὐτοῦ, οἱ τρόποι αὐτοῦ ἀπεδείκνυον ὅτι ἦν υἱὸς εὐγενοῦς μητρός· καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐπιδεικνύουσι τὴν φιλοξενίαν αὐτῶν πρὸς τοὺς τυχόντας ἀνατροφῆς συμφώνου τῇ καλῇ αὐτῶν καταστάσει.

25.

Ἐν τῇ Δεῖνι Πλατεῖᾳ—διότι δὲν θέλομεν νὰ παραβῶμεν τοὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς ὀνομάζοντες τὰς τοποθεσίας, ἐπεὶ δὴ οἱ ἄνθρωποι εἰσι κακόλογοι καὶ εὐκόλως σπεύρουσι ζιζάνια ἐν τῷ σίτῳ τοῦ συγγραφέως, προτιθέμενοι θερίσαι ὑπαιγιμοὺς ἰδίους καὶ ἐπαισχύντους οὓς ὁ συγγραφεὺς οὐδόλως ἐν νῷ εἶχε, πρὸ πάντων ὅταν πρόκειται περὶ δημοσιεύσεως ἐρωτικῶν σχέσεων—ὅθεν ἀποφαίνομαι ἐν πρώτοις ὅτι τὸ τοῦ Λόρδου Ἐρρίκου μέγαρον ἔκειτο ἐπὶ τῆς Δεῖνος Πλατείας.

26.

Ἐπάρχει ὡσαύτως εὐσεβείας λόγος ἀναγκάζων με παραλιπεῖν ἀγωνύμους τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, δηλαδὴ ὅτι ἐν πάσῃ σχεδὸν ὥρᾳ τοῦ ἔτους ταραχαὶ αἰκειακαὶ δὲν ἐλλείπουσι τοῦ συνταράξαι περιβλε-

πτόν τινα οἶκον· περί τῶν τοιούτων οἱ κακόλογοι ἄσμενοι διαλέγονται· οὕτως ἂν καθηπτοίμην τοιαύτης τινός οἰκογενείας ἀγνοῶν αὐτό, ἐκτός εἰ ἐγίνωσκον τὰς ἀγνοτάτας πλατείας.

27.

Ἔστιν ἀληθές ὅτι ἠδυνάμην ἐκλέξαι τὴν Πικκαδίλλην (¹) ὁδὸν ἐν ἧ αἰ πε κ α δ ἰ λ λ α ι (²) εἰσὶ σπά· ναι· ἀλλ' ἔχω κα λ ο ὕ ς ἢ κα κ ο ὕ ς λόγους ν' ἀφήσω ἡσυχον τόδε τὸ ἱερὸν τῆς ἀρετῆς ἐνδιαίτημα. Οὕτω δὲν ὀνομάζω οὐδεμίαν πλατείαν, ὁδὸν ἢ τοποθεσίαν πρὶν ἢ εὖρω θέσιν τινὰ ὅλως ἄσπιλον οὔσαν ἀληθῆ ναὸν τῆς ἀγνότητος τῆς καρδίας· τοιαῦται εἰσὶν, ἐν παραδείγματι.... — ἀλλ' ἀπώλεσα τὸν χάρτην τοῦ Λονδίνου.

28.

Λέγω λοιπὸν ὅτι ὁ Ζουάν, ὡς πολλοὶ ἄλλοι εὐγενεῖς νέοι, ἐτύγγχανε καλῆς καὶ προθύμου ὑποδοχῆς ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Λόρδου Ἑρρίκου κατὰ τὴν Δεῖνα Πλατείαν. Προσκεκλημένοι τινὲς δὲν εἶχον ἄλλο προσὸν εἰ μὴ τὴν εὐφύϊαν, ἄλλοι μόνον τὸν πλοῦτον, ὅς ἐστιν ἐξαιρέτον πανταχοῦ διαβατήριον. Καλλίστη σύστασις ὡσαύτως ἦν πολλοῖς ὁ συρμός· κομψὴ ἐνδυμασία προσκτᾶται τινι μείζονα ὑπόληψιν ἢ πάντα τὰ λοιπά.

29.

Ἐπειδὴ δὲ « ἔστιν ἀσφάλεια ἐν πλήθει συμβούλων » ὡς εἶπεν ὁ Σολομῶν, ἢ ὡς ἄλλος τις εἶπεν αὐτὸ δι' ἑαυτὸν ἐν σοβαρῷ τῆς σοφίας παροξυσμῷ — καὶ πράγματι τοῦτο καθ' ἐκάστην βλέπομεν ἀποδεικνύ-

(¹) Piccadilly, μακρὰ ὁδὸς ἐν Λονδίῳ.

(²) Peccadillos, λέξις κυρίως Ἰσπανικὴ σημαίνουσα μικρὸν ἁμάρτημα, παράπτωμα.

μενον ἐν ταῖς Βουλαῖς, ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἐν ταῖς λογομαχίαις, ἐν συντόμῳ πανταχοῦ ὅπου ἡ ἀθροιστικὴ σοφία δύναται θαυμασθῆναι, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μόνον αἴτιον εἰς ὃ δύναται ἀποδοθῆναι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ παροῦσα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας εὐημερία.

30.

Ἄλλ', ὡς ἔλεγον, ... « ἐπειδὴ ἔστιν ἀσφάλεια ἐν πλήθει συμβούλων » διὰ τοὺς ἄνδρας, — οὕτω καὶ παρὰ τῷ ὠραίῳ φύλῳ πολυάριθμοι γνωριμίαι τηροῦσιν ἄγρυπνον τὴν ἀρετὴν ἢ ἐὰν ἐκλονεῖτο, ἢ ἐκλογὴ ἐνέβαλεν ἂν αὐτὴν εἰς ἔτι μείζονα ἀπορίαν, — αὐτὴ ἡ ποικιλία καλὸς γίνεται φρουρός· ἐν πολυαριθμοῖς σκοπέλοις ἀγρυπνότεροι ἐσμὲν φοβούμενοι μὴ πως ναυαγήσωμεν· ὡσαύτως ταῖς γυναῖξι, καὶ τοι τοῦτο ἀπαρέσκει ριλαύτῳ τινὶ κυρία, « ἔστιν ἀσφάλεια ἐν πλήθει φιλαρέσκων. »

31.

Ἄλλ' ἡ Ἀδελίνη οὐδόλως ἔχρηξε τοιαύτης ἀσπίδος, ἥτις ὀλίγην μόνον ἀξίαν ἀφίνει τῇ ἀληθεῖ ἀρετῇ ἢ τῇ καλῇ ἀνατροφῇ. Τὸ μέγα αὐτῆς καταφύγιον ἦν ἐν τῷ ὑψηλῷ αὐτῆς πνεύματι ὅπερ ἔκρινε τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἐρωτοτροπίας, ἡ Ἀδελίνη ἐθεώρει αὐτὰς ἀναξίας ἑαυτῆς. Οὐσα βεβαία περὶ τοῦ θαυμασμοῦ, ὀλίγον συνεκινεῖτο ὑπ' αὐτοῦ διότι ἦν καθημερινὸν αὐτῆς κτῆμα.

32.

Ἐφέρετο εὐγενῶς πρὸς ὅλους ἄνευ προσποιήσεως· πρὸς τινὰς ἐδείκνυε τοιαύτην περιποίησιν ἥτις κολακεύει οὐδὲν ἀφίνουσα ἔχνος ἀνάξιον συζύγου ἢ ἀγνῆς παρθένου· γενναία καὶ ἀξιέραστος περιποίησις δι' ἐκείνους οἵτινες ἦσαν ἢ ἐθεωροῦντο σημαντικοὶ ἄνδρες,

περιποίησις ἣτις σκοπὸν εἶχε τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀνιῶν τῆς θλιβεραῆς Δόξης.

33.

Ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν σχεδὸν ἐξαιρέσεων, ἡ ἀνία αὕτη ἐστὶν ἀπόρροια τῆς δόξης λυπηρά. Θεωρήσατε τὰς σκιάς ὄλων τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν οἵτινες ἦσαν ἢ εἰσὶ τὰ νευρόσπαστα τοῦ ἐπαίνου, τοῦ μέχρῃς ἄχλους ἐπαίνου· θεωρήσατε προσέτι τοὺς μᾶλλον εὐνοουμένους, καὶ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς στιλβηδόνας τοῦ φωταυγοῦς κύκλου, ἡλίου δύοντος, ὅστις περιβάλλει τὰ θαρνοστεφεῆ αὐτῶν μέτωπα! τί βλέπετε; Ἐπίχρυσον νέφος.

34.

Ἡ Ἀδελίνη, φυσικῶς, εἶχεν ὡσαύτως ἐκείνην τὴν ἀτάραχον τῶν εὐπατριδῶν κομψότητιαν, ἐκείνην τὴν ἀνυπόκριτον αἰδῶ ἣτις οὐδόλως οὐδέποτε ὑπερβαίνει τὴν ἰσημερινὴν γραμμὴν ἐκείνου ὅπερ ἡ φύσις θέλει νὰ ἐκφράσῃ παρομοίως ὁ Μανδαρίνος οὐδὲν οὐδέποτε εὐρίσκει ὠραῖον, ἢ τοῦλάχιστον ἡ ὄψις τοῦ Μανδαρίνου οὐδεμίαν ὑπόνοιαν ἐμποιεῖ ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ βλέπει τῷ εἶναι τερπνόν — ἴσως ἐδανείσθημεν τοῦτο παρὰ τῶν Σινῶν, —

35.

ἢ ἴσως παρὰ τοῦ Ὁρατίου, τοῦ ὁποίου τὸ *nil admirari* ἐκαλεῖτο ὑπ' αὐτοῦ τέχνη τοῦ εἶναι τίνα εὐδαίμονα, τέχνη περὶ ἧς οἱ τεχνῖται παραπολὺ διαφωνοῦσι καὶ εἰσέτι δὲν ἔφθασαν εἰς μεγάλην τινὰ ἐπιτυχίαν. Καὶ ὅμως καλὸν ἐστὶ τὸ εἶναι τίνα φρόνιμον· ἡ ἀδιαφορία, βεβαίως, οὐδὲν δυστύχημα προξενεῖ, ὁ δὲ ἀυθάδης ἐνθουσιασμός ἐν τῇ ἐκλεκτῇ κοινωνίᾳ ἠθέληεν εἶσθαι κατάστασις ἠθικῆς μέθης.

36.

Ἄλλ' ἢ Ἀδελίνη, οὐκ ἦν ἀδιάφορος· διότι (ἰδοῦ καὶ μία μεταφορά!) καθὼς τὸ ἠφάιστειον τρέφει τὴν φλογώδη ρευστὴν ὕλην αὐτοῦ ὑπὸ τὴν καλύπτουσαν αὐτὸ χιόνα, — καὶ τὰ λοιπὰ, — νὰ ἐξακολουθήσω; — "Ὅχι! δὲν ἀγαπῶ νὰ ἐπιδιώκω ἐξαντλημένας μεταφοράς· ἀφήσωμεν οὖν τὸ τοσάκις ἐν τοῖς στίχοις ἀναμασηθὲν ἠφάιστειον ὄρος. Πτωχὸν ἠφάιστειον! ποσάκις, φεῦ, ἐγὼ τε καὶ τόσοι ἄλλοι, ἀνεταράξαμεν αὐτὸ, μέχρις οὔ ἐπνίγημεν ἐν τῷ μαύρῳ αὐτοῦ καπνῷ!

37.

Ἄλλ' ἔχω ἄλλην παραβολὴν πρόχειρον· τί ἠθέλετε, λόγου χάριν, εἰπεῖν περὶ φιάλης πλήρους Καμπανείου νέκταρος, ὑπὸ τοῦ ψύχους, εἰς παγετῶδες ὑγρὸν μεταβληθέντος, τὸ ὅποιον δὲν ἀφίνει ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ εἰ μὴ ὀλίγας μόνον σταγόνας τοῦ ἀθανάτου ἐκείνου ποτοῦ, τὸ περιεχόμενον ἐνὸς σχεδὸν ποτηρίου, ἀλλὰ τὸ ὅποιον εἶναι ὑπέρτερον πάσης τιμῆς, καὶ ἐνεργητικώτερον τοῦ ἀρίστου οἴνου τοῦ ἐξαχθέντος ἐκ τοῦ πλέον ὠρίμου βότρου;

38.

Εἶναι ὅλον τὸ πνεῦμα τοῦ οἴνου μεταποιηθέντος εἰς τὴν αἰθέριον αὐτοῦ οὐσίαν· οὕτως ἡ ψυχροτάτη ἐξωτερικὴ ὄψις, δύναται νὰ συγκεντρώσῃ, ἐναντίον τοῦ ψυχροῦ φαινομένου, κεκρυμμένον νέκταρ. Ὑπάρχουσι πολλὰ τοιοῦτων γυναικῶν παραδείγματα ἀλλὰ δὲν ἐνόουν εἰπεῖν εἰ μὴ περὶ ἐκείνης ἧτις χρτισιμεύσει μοι ὡσπερ ὑποκείμενον ἐν τῷ ἠθικῷ ποιήματι, οὔπερ ἡ Μοῦσα ἐτοιμάζει τὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον πρὸς μεγάλην αὐτῆς λύπην ἀναβληθεῖσαν ἔναρξιν — οἱ ψυχροί

μας ἄνθρωποι εἰσιν ἀνεκτίμητοι, ἀφ' οὗ ἅπαξ διαρρή-
ξωμεν τὸν κατηραμένον πάγον αὐτῶν.

39.

Ἄλλὰ, τέλος πάντων, εἰσὶν ἀληθῆς τις βορειοδυ-
τική τοῦ πόλου δίοδος δι' ἧς δυνάμεθα νὰ εἰσπλεύ-
σωμεν εἰς τὰς τῆς ψυχῆς ὀλβίας Ἰνδίας⁽¹⁾· καὶ, ἐπειδὴ
αἱ εὐτυκτοὶ νῆες αἱ πρὸς τὸν πλοῦν τοῦτον ἀπο-
σταλεῖσαι δὲν ἐξηκριβώσαν εἰσέτι τὸν Πόλον (καὶ τοὶ
οἱ τοῦ Πάρρη ἀγῶνές εἰσιν εὐοιώνιστοι), διακινδυνεύο-
μεν ναυαγῆσαι ἐπὶ σκοπέλου· εἰ γὰρ ὁ πόλος οὐ διήνοι-
κται ἀλλ' ὑπὸ πάγου κέκλεισται (ὅπερ ἕτερόν ἐστι
κινδύνου αἴτιον), ὁ πλοῦς ὁδε ἡ ἡ ναῦς ἀπόλωλεν.

40.

Ὡσαύτως οἱ νέοι πρωτόπειροι καλῶς δύνανται
ἀρχίσαι ἡρεμόν τινα ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ τοῦδε διά-
πλουν..... ἐπὶ τῆς γυναικὸς δῆλον ὅτι, ἐν ᾧ οἱ μὴ
ὄντες πρωτόπειροι ὤφειλον ἔχειν ἀρκετὴν φρόνησιν
ἵνα φθάσωσιν εἰς τὸν λιμένα πρὶν ἢ ὁ χρόνος ἀνα-
καλέσῃ αὐτοὺς ποιῶν σημεῖον διὰ τῆς λευκοφαίου
αὐτοῦ σημαίας⁽²⁾, ὅτε πρέπει νὰ ἐπικαλῶνται τὸν
παρελθόντα χρόνον, τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο *suavis* ὄλων
τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἐν ᾧ τὸ λεπτόν τῆς
ζωῆς νῆμα λήγει μεταξύ τοῦ ἀπλήστου κληρονόμου
καὶ τῶν πόνων τῆς ἀρθρίτιδος.

41.

Ἄλλ' ὁ οὐρανὸς χρήζει διασκεδάσεως, αἱ δὲ δια-
σκεδάσεις αὐτοῦ εἰσὶν ἐνίοτε ὀλίγον σκληραῖ· δὲν

(1) Ἐν τῇ μεταφορᾷ τούτῃ τῇ κατὰ λέξιν μεταφρασθεῖση γίνεται ὑπαινιγμὸς πρὸς τὴν θαλασσίαν ἐκδρομὴν τοῦ Ἑλλήνου πλοιοάρχου Πάρρη.

(2) Δῆλα δὲ διὰ τῶν λευκῶν τριχῶν.

σημαίνει· μὴ ζητῶμεν ἐρμηνεύειν ὅ,τι ἤθελε φαίνεσθαι ἡμῖν ἐναντίον τῇ δικαιοσύνῃ. Ὁ κόσμος τέλος πάντων (εἰ καὶ μόνον πρὸς παραμυθίαν ἡμῶν) εἶναι ἄξιος τῆς βεβαιώσεως ὅτι τὰ πάντα καλῶς ἔχουσι· καὶ ἐκεῖνο τὸ διαβολικὸν τῶν Περσῶν δόγμα περὶ τῶν δύο ἀρχῶν (¹) ἐμποιεῖ ἡμῖν τόσας ἀμφιβολίας ὅσας καὶ πάντα ἐκεῖνα τὰ ἄλλα δόγματα ὅσα διετάραξαν ποτε τὴν πίστιν ἢ καθυπέβαλον αὐτὴν εἰς τὸν ζυγὸν αὐτῶν.

42.

Ὁ Ἀγγλικὸς χειμὼν, λήγων τὸν Ἰούλιον καὶ ἀρχίζων πάλιν τὸν Αὐγούστον μῆνα, ἤδη εἶχε τελειώσει. Εἶναι ὁ παράδεισος τῶν ἀμαξέων τροχοὶ φεύγουσιν, αἱ ὁδοὶ εἰσὶ κεκαλυμμέναι· φαίνονται ἀμαξαι διερχόμεναι καὶ ἐπανερχόμεναι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, πρὸς ἀνατολὰς, πρὸς μεσημβρίαν, πρὸς βορρᾶν, πρὸς δυσμὰς. Ἀλλὰ τίς οἰκτείρει ἐκείνους τοὺς δυστυχεῖς ταχυδρομικοὺς ἵππους; ὁ ἄνθρωπος φυλάττει τὸν οἶκτον αὐτοῦ δι' ἑαυτὸν ἢ διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐὰν, ἐννοεῖται, οὗτος ὁ υἱὸς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ δὲν ἔχη κάμει πλείονα χρέη ἢ προόδους ἐν ταῖς ἐπιστήμας.

43.

Ὁ χειμὼν τοῦ Λονδίνου λήγει τὸν Ἰούλιον — ἐνίστε δὲ βραδύτερον. Εἰς τοῦτο δὲν λανθάνομαι. Περὶ οὗτινος δῆποτε ἄλλου ἀμαρτήματος κἂν δύναται τις νά με κατηγορήσῃ, δύναμαι τοὐλάχιστον συγκρίναι τὴν Μοῦσάν μου πρὸς μετεωρολογικὸν ὄργανον. Διότι τὸ κοινοβούλιόν ἐστι τὸ ἡμέτερον βαρό-

(¹) Τὸ δόγμα τοῦ Ζωροάστρου παρεδέχετο τὴν συνύπαρξιν δύο ἐρχῶν ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

μετρον· ἄς προσβάλωσιν οἱ ριζικοί (1) τὰς ἄλλας αὐτοῦ πράξεις ὅσον θέλωσιν, αἱ σύνοδοι αὐτοῦ ἀποτελοῦσι τὸ μόνον ἡμερολόγιον ἡμῶν.

44.

Ὅταν ὁ ὑδράργυρος αὐτοῦ καταβῆ εἰς τὸ μ η δ ἐ ν, — ἰδοῦ! ἄμαξα, δίφρος, στρωματόδεσμον, συσκευή, ἀποσκευή· οἱ τροχοὶ στρέφονται καὶ κυλλίονται ἀπὸ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Καρλτῶνος μέχρι τοῦ Soho, καὶ εὐτυχεῖς ὅσοι δύνανται εὔρεϊν ἵππους· αἱ διάφρακτοι ὁδοὶ καλύπτονται ἐκ τοῦ κονιορτοῦ· ἡ ἱπποτεία τοῦ αἰῶνος τούτου δίδοσιν ἄνεσιν τῷ Rotten-Row (2)· οἱ δ' ἔμποροι, ἔχοντες μακροὺς λογαριασμοὺς καὶ ἔτι μακρότερα πρόσωπα, στενάζουσι βλέποντες τοὺς ἄμαξοὺς προσαρτῶντας τοὺς τῶν ἵππων ῥυτῆρας.

45.

Αὐτοὶ τε καὶ οἱ λογαριασμοὶ αὐτῶν, Ἀρχάδιοι ἀμφότεροι, παραπέμπονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλάνδας (3) ἄλλης συνόδου. Φεῦ! τίς ἐλπίς μένει εἰς αὐτοὺς ὄντας ἐστερημένους μετρητοῦ ἀργυρίου; Ἡ κατοχὴ τῆς ἐλπίδος ἀπάσης, ἡ ἐν γενναίῳ συνάλλαγμα, ἐκδιδόμενον ὡς δῶρον ἐπὶ μακρᾷ προθεσμίᾳ— τὸ ὁποῖον ἀνταλλάσσουσι πρὸς ἕτερον πλεόν βραχυπρόθεσμον, διὰ προεξοφλίσεως μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπικερδοῦς. Τοῖς μένει προσέτι ἡ παρηγορία τοῦ ν' αὐξήσωσι τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν.

46.

Ἄλλὰ ταῦτά εἰσι μικρὰ πράγματα. Ὁ μυλόρδος

(1) Οἱ ὑπότινον ριζοσπάσται καλούμενοι.

(2) Καλεῖται Rotten-Row δεινρόφυτός τις διάδρομος τοῦ Hyde-Park, ἐνθα οἱ ἵππότες περιπατοῦσιν.

(3) Greek Kalends, φράσις παροιμιακὴ = ποτὲ, τὸν μῆνα 'ποῦ δὲν ἔχει σάββατον, τὴν κόκκινην πέμπτην.

ἀνεχώρησεν ἐν τῇ ἀμάξῃ αὐτοῦ, νυστάζων πλησίον τῆς μυλαίδης! «Κτύπει μὲ τὴν μάστιγα, ἀμαξεῦ!» «Ἄλλαξον ἵππους!» Ταῦτα μόνον λέγονται καὶ ἐπαναλαμβάνονται, οἱ δὲ ἵπποι ἀλλάσσονται τόσον ταχέως ὅσον αἱ καρδίαι μετὰ τὸν γάμον. Ὁ περιποιητικὸς ξενοδόχος πληρόνεται, οἱ ἀμαξεῖς οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀφορμὴν νὰ παραπονῶνται διὰ τὸν μισθὸν αὐτῶν· ἀλλὰ πρὶν ἢ οἱ βεβρεγμένοι τροχοὶ κινηθῶσι πάλιν συρίζοντες, ὁ ἵπποχόμος ζητεῖ φίλευμα ποτοῦ εἰς ἀνάμνησιν.

47.

Τῷ παρέχεται ὁ δὲ θαλαμηπόλος, ὁ εὐγενὴς τῶν λόρδων καὶ τῶν εὐγενῶν θεράπων, ἀναβαίνει ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἔδρας μετὰ τῆς εὐγενοῦς τῆς μυλαίδης θεραπαίνης, γυναιίου ῥαδιούργου πλην ἔχοντος σεμνότητα ἦν ὁ ποιητὴς δὲν δύναται περιγράψαι: — «*Così viaggiano i ricchi* (!)» Σύγγνωτέ μοι ἐὰν ξένοι τινὲς λέξεις διαφεύγουσιν ἐνίοτε τὴν γραφίδα μου, ἵνα με ἀποδείξωσιν ὅτι ἐταξείδευσα· καὶ εἰς τί ἄλλο χρησιμεύουσι τὰ ταξείδια εἰμὴ εἰς τὸ νὰ μᾶς διδάσκωσι ν' ἀναφέρωμεν ῥητὰ καὶ νὰ ἐπικρίνωμεν;

48.

Ὁ χειμὼν τοῦ Λονδίνου καὶ τὸ θέρος τῆς ἀνοίξεως εἶχον σχεδὸν λήξει· ἴσως εἶναι λυπηρὸν τὸ διέρχεται τοὺς καλλίστους μῆνας ἐν τῇ δυσώδει πόλει, ἐν ᾗ ἡ φύσις φέρει τὴν καλλίστην αὐτῆς χλοερὰν στολὴν, καὶ περιμένει τὴν παῦσιν τοῦ τῆς ἀηδόνας κελάδου, πρὸς τὸ ἀκοῦσαι συζητήσεις αἵτινες ἀνωφελεῖς καὶ ἀνόητοι ἀποβαίνουσιν ἐφ' ὅσον οἱ πατριῶται λησμονοῦσι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν πατρίδα· ἀλλ' ἐκτὸς

(¹) Οὕτως ὀδιποροῦσιν οἱ ξένοι.

τῶν ἀγριορνήθων ἄλλη ἄγρα δὲν ὑπάρχει μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου.

49.

Ἡ περικοπή μου ἔληξεν. Ὁ ἐκλεκτός κόσμος εἶχεν ἀναχωρήσει· οἱ τετρακισχίλιοι ἄνθρωποι δι' οὓς ἡ γῆ ἐπλάσθη (¹) εἶχον ἀπέλθῃ ἰν' ἀπολαύσωσιν ὅτι αὐτοὶ μοναξίαν καλοῦσιν, ἔχοντες δηλονότι τριάκοντα θαλαμηπόλους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν καὶ ἰσαριθμούς τούλάχιστον ξένους, ἐκάστω τῶν ὁποίων καθαρὰ κλίνη καὶ τροφή καθ' ἡμέραν παρέχεται.

Μηδεὶς κατηγορεῖτω τὴν τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας φιλοξενίαν ἧτις κερδαίνει κατὰ τὴν ποιότητα ὅτι φαίνεται ὅτι ἀπόλλυσι κατὰ τὴν ποσότητα.

50.

Ὁ Λόρδος Ἐρρίκος καὶ ἡ Λαίδη Ἀδελίνα ἀνεχώρησαν, ὡς οἱ λοιποὶ ἰσόβαθοι αὐτοῖς ὁμότιμοι, διευθυνθέντες πρὸς μεγαλοπρεπῆ ἔπαυλιν — χιλιετὲς παμπάλαιον Γοθικὸν κτίριον ὅμοιον τῷ πύργῳ τῆς Βαβέλ. Οὐδεὶς ἕτερος ἠδύνατο σεμνύνεσθαι ἐπὶ ἀρχαιοτέρᾳ τῆς ἰδικῆς των γενεαλογίᾳ, ἧτις ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἠρίθμει ἤρωας καὶ περιφήμους διὰ τὸ κάλλος αὐτῶν γυναῖκας· καὶ ἐκάστη τῶν ἀρχαιοτάτων, ὡς ἡ καταγωγὴ αὐτῶν, δρυῶν ἦτον ἡ χρονολογία καὶ τὸ μνημεῖον ἐνὸς τῶν προγόνων των.

51.

Εἰς παράγραφος ἀφιερῶθη ἐν ἐκάστη ἐφημερίδι πρὸς γνωστοποίησιν τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν ἐν τούτῳ συνίσταται ἡ νεωτέρα δόξα· εἶναι λυπηρὸν ὅτι δὲν παρουσιάζει καμμίαν ἄλλην στερεωτέραν σύστασιν εἰ μὴ μίαν εἰδοποίησιν ἐφημερίδος ἢ σχεδὸν τοιαύτην.

(¹) Δῆλα δὲ ἡ τῶν Ἀγγλων ἀριστοκρατία.

Ὁ Ἐωθινὸς Ταχυδρόμος πρῶτος ἐδημοσίευσε τὴν μεγάλην ταύτην εἰδήσιν.

— « Σήμερον ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἀγροτικὴν αὐτοῦ οἰκίαν ὁ Λόρδος Ἐ. Ἀμυνδεβίλλης μετὰ τῆς λαίδης Α.

52.

— « Λέγεται ὅτι ὁ ἔκλαμπρος οὗτος κύριος προτίθεται κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦτο νὰ δεχθῆ πολυάριθμον συναναστροφὴν ἧτις θέλει σχηματισθῆ ἐξ ἐκλεκτῶν φίλων αὐτοῦ, μεταξύ τῶν ὁποίων (ὡς ἐμάθομεν ἐκ πηγῆς ἀξιοπίστου) θέλει εἶσθαι ὁ δούξ Δ. . . ὅστις διῆλθεν ἐκεῖ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀγρας, μετὰ πολλῶν ἄλλων προσώπων τῆς ὑψηλῆς τάξεως καὶ τοῦ συρμοῦ· ἐκ τούτων ἐστὶ καὶ ἔνδοξός τις ξένος, Ῥώσος ἀπεσταλμένος μετὰ μυστικῆς ἐντολῆς. »

53.

Τοιοῦτω τρόπῳ βλέπομεν — καὶ τίς ἀμφιβάλλει περὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐωθινοῦ Ταχυδρόμου; (τοῦ ὁποίου τὰ ἄρθρα εἰσὶν ὡς τὰ « τριάκοντα ἐννέα ἄρθρα ») βλέπομεν τὸν χαρίεντα Ῥωσοῖσπανόν μας λάμποντα μετὰ τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἀκτίνων τοῦ φιλοξενουῦντος αὐτὸν, μετ' ἐκείνων οἷτινες, ὡς λέγει ὁ Πῶπ, « τολμῶσι μεγαλοπρεπῶς γεύεσθαι. » — Εἶναι παράδοξον, ὅμως ἀληθές, ὅτι, κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, αἱ στῆλαι τῶν ἐφημερίδων μᾶλλον ἐπληροῦντο ἐκ τῶν περὶ τῶν τοιούτων γευμάτων εἰδοποιήσεων παρά ἐκ τῶν καταλόγων τῶν τραυματιῶν ἢ τῶν νεκρῶν.

54.

Οὕτω, παραδείγματος χάριν —

— « Τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ μέγα γεῦμα ἐγένετο, ἐν ᾧ ἔλαβον μέρος οἱ λόρδοι Α. Β. C. » . . . κόμητες, δούκες μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῶν τίτλων

τοσοῦτον πομπωδῶς ἀγγελλόμενοι ὅσον οἱ ἥρωες τῆς νίκης· ἔπειτα ὑπὸ τὴν αὐτὴν στήλην καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἑφημερίδι —

— Χρονολογία ἐκ Φαλμούθης. —

« Ἐσχάτως ἀφίχθη ἐνταῦθα τὸ τοσοῦτον ἔνδοξον τάγμα τοῦ ὁποίου θρηνοῦμεν τὰς ἐν τῇ τελευταίᾳ συμπλοκῇ ἀπωλείας· αἱ κεναὶ θέσεις ἐπληρώθησαν. — Βλέπε τὴν ἑφημερίδα.... »

55.

Τὸ εὐγενές ζεῦγος ἀνεχώρησε διευθυνθὲν εἰς τὴν Νορμανδικὴν Μονὴν, μοναστήριον παλαιόν, παμπάλαιον ἄλλοτε, σήμερον δὲ ἔτι παλαιότεραν ἔπαυλιν, ὠκοδομημένην μετὰ πολυτελοῦς καὶ οὐ κοινοῦ Γοτθικοῦ ρυθμοῦ τοσοῦτον ἐντέχνου ὥστε, κατὰ τὴν τῶν καλλιτεχνῶν ὁμολογίαν, ὀλίγα τοῦ αὐτοῦ εἶδους μνημεῖα δύναται νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτὴν· κεῖται ἴσως ὀλίγον χαμηλῶς, ἐπειδὴ οἱ μοναχοὶ προὔτιμων ἔχειν λόφον τινὰ ὀπισθεν αὐτῶν, ἵνα προασπίζωσι τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν ἀπὸ τὸν ἄνεμον.

56.

Τὸ οἰκοδόμημα τόδε ἦν ἐν τῷ βυθῷ τερπνῆς κοιλάδος ὑπὸ δασοφύτων λόφων ἐστεμμένης, ἐνθα ἡ δρυϊδικὴ δρῦς ὑψοῦτο (ὁμοίᾳ τῷ Καρακτάκῳ καθ' ἣν στιγμὴν συνήθροιζε τοὺς μαχητὰς αὐτοῦ) μὲ τοὺς μεγάλους αὐτῆς κλάδους τοὺς προτεταμένους ὡσανεὶ κατεφρόνου τοῦ κεραυνοῦ. Κάτωθεν τοῦ πυκνοῦ αὐτῆς φυλλώματος, ἅμα τῇ αὐγῇ τῆς ἡμέρας, ἐξεπήδων οἱ κάτοικοι τοῦ δάσους· — ἡ ἔλαφος ὠπλισμένη μὲ τὰ πολύκλαδα αὐτῆς κέρατα ἐξήρχετο τοῦ δάσους μεθ' ὅλης τῆς ἀγέλης αὐτῆς καὶ ἔπινεν εἰς νάματα βρύακων μινυριζόντων ὡς τὰ πτηνὰ.

57.

Πρὸ τῆς ἐπαύλεως διαυγῆς εὐρεῖα λίμνη ἐξετείνετο, ἥς τὰ βαθέα καὶ διαυγῆ ὕδατα ἐτρέφοντο ἐκ μικροῦ ποταμοῦ ὅστις ἡρέμα ἔρρεε διὰ μέσου ἡρεμωτέρων ὑδάτων· τὸ ἄγριον πτηνὸν ἔκτιζε τὴν φωλεάν αὐτοῦ ἐν τοῖς θάμνοις καὶ τοῖς σχοίνοις καὶ ἐπώαζεν ἐν τῇ ὑγρᾷ αὐτοῦ κοίτῃ· τὰ δένδρα ἔκλινον ἐπὶ τῶν ὀχθῶν καὶ ἠγγίζον μὲ τὰς χλοεράς κορυφὰς αὐτῶν τὰ διαυγῆ κρυστάλλινα ὕδατα.

58.

Τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἐκρέοντα τῆς λίμνης ἐπιπτον ἐν εἴδει καταρράκτου ἀφρόεντος κατασιγάζοντα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν παταγωδέστατον κρότον αὐτοῦ, ὡς νήπιον ὑπὸ τῆς τροφοῦ κοιμιζόμενον.—ἀφ' οὗ δὲ ἡ ῥοῆ αὐτῶν ἐγένετο ἡρεμωτέρα, ἐξηκολούθουν τὸν ῥοῦν αὐτῶν ὅτε μὲν στίλβοντα εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ὅτε δὲ κρυπτόμενα καὶ ἐλικοειδῶς διὰ τῶν δασῶν ὑπορρέοντα, καὶ ὅτε μὲν διαυγῆ, ὅτε δὲ κυανᾷ κατὰ τὰ ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ ριπτόμενα χρώματα.

59.

Μεγαλοπρεπὲς ἐρείπιον Γοτθικοῦ ναοῦ, τὸ πάλαι εἰς λατρείαν τῶν Ῥωμαίων καθιερωμένου, ἴστατο ὀλίγον μακράν· ἦτο μέγας θόλος, ὅστις ἐκάλυπτε ποτε τὰς πτέρυγας τοῦ νάρθηκος. Αἱ πτέρυγες αὗται εἶχον ἐξαφανισθῆ—μεγάλῃ τῷ ὄντι ἀπώλεια διὰ τὴν καλλιτεχνίαν· ἀλλ' ὁ θόλος εἰσέτι ἔρριπτε μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους σκιάν, καὶ συνεχίνει καὶ αὐτὴν τὴν σκληροτάτην καρδίαν, ἣτις δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ θρηνῇ διὰ τὰς καταστροφὰς τοῦ χρόνου καὶ τῶν καταγιγῶν, εἰς τὸ θέαμα τοιοῦτου σεβαστοῦ μνημείου.

60.

Πλησίον τῆς κορυφῆς ἐν σηκῶ δώδεκα μαρμάρινα ἀγάλματα ἀγίων ἴσταντο ἄλλοτε ἱερά· ἀλλ' ἔπεσαν, οὐχί ὅτε οἱ μοναχοὶ ἔπεσαν, ἀλλ' ἐν τῷ πολέμῳ ὅτε ὁ Κάρολος ἐγένετο ἔκπτωτος τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ὅτε πᾶσα οἰκία ἐγένετο φρούριον, ὡς λέγουσι τὰ χρονικά πολλῶν οἰκογενειῶν ἐξαφανισθειῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἄνδρεῖοι ἱππῶται ματαιῶς ἐπολέμησαν ὑπὲρ ἐκείνων οἷτινες δὲν ἤξευρον οὔτε τοῦ στέμματος νὰ παραιτηθῶσιν οὔτε νὰ βασιλεύωσιν.

61.

Ἐν ἄλλῳ ὑψηλοτέρῳ σηκῶ ἐφαίνετο μόνη, ἀλλ' ἔστεμμένη, ἡ Παρθένος Μήτηρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κρατοῦσα εἰς τὰς θείας αὐτῆς ἀγκάλας τὸ πεφιλημένον τέκνον αὐτῆς. — Ὁ χρόνος καὶ αἱ καταγίδες ἐφείσθησαν αὐτῆς, ἀγνοῶ ἐκ ποίας τύχης, ἀφ' οὗ πάντα τὰ λοιπὰ εἶχον καταστραφῆ, καὶ ἐφαίνετο εὐλογοῦσα τὸ ὑπ' αὐτὴν ἔδαφος ὅπερ ἐθεωρεῖτο ὡς ἅγιον. Τοῦτο ἴσως εἶναι δεισιδαιμονία, ἀσθένεια ἢ μωρία· ἀλλὰ τὰ ἐλάχιστα ἐρείπια ναοῦ, οἷου δήποτε θρησκευματος, διεγείρουσι πάντοτε θρησκευτικὰς τινὰς ιδέας.

62.

Μεγάλη θυρίς, κενὴ ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῆς, ὑπάρχει εἰσέτι ἐκεῖ ἔρημος ὡσεὶ χαίνουσα, ἔστερημένη τῶν ποικιλοχρῶν αὐτῆς ὑέλων, δι' ὧν ἄλλοτε εἰσῆρχοντο πρᾶύτεραι αἱ λαμπραὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, ὅμοιαι τῇ ἐπὶ τῶν πτερύγων τῶν σεραφεῖμ λαμπρότητι. Διὰ μέσου δὲ τῶν γλυφῶν πνέει ὁ ἄνεμος ὅτε μὲν μετὰ βοῆς ὅτε δὲ ἡρεμώτερος, καὶ πολλακίς ἢ γλαυῆ ψάλλει τὸ πένθιμον ἄσμα αὐτῆς ἐκεῖ ὅπου ὁ χορὸς τῶν ἀρχαίων ψαλτῶν, οἷτινες σήμερον ἐν τῷ τάφῳ κεῖνται ἄφωνοι, ἔψαλλεν ἄλλοτε τὰ κατανα-

κτικὰ ἀλληλουία, ἐσβεσμένα ἤδη ὡς τὸ πῦρ ὑπὸ τὴν τέφραν.

63.

Ἄλλ' ὅταν ἡ σελήνη ᾖ εἰς τὸ μεσουράνημα καὶ ὁ ἄνεμος πνέῃ ἐξ ὠρισμένου τοῦ οὐρανοῦ σημείου, ἐγείρεται παράδοξός τις ἤχος μηδὲν ἔχων γήινον καὶ ἀποτελῶν ὑπόκωφον μουσικὴν ἀρμονίαν ἀντηχοῦσαν ὑπὸ τὸν παμμέγιστον θόλον, παύουσαν καὶ πάλιν ἀναγεννωμένην. Οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἡ ἀρμονία αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἀπωτάτης ἤχους τοῦ καταρράχτου, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῆς νυκτὸς φερομένης καὶ ἐμμελοῦς ὑπὸ τοῦ περιβόλου τοῦ ἀρχαίου χοροῦ καθισταμένης.

64.

Οἱ δὲ ἰσχυρίζονται ὅτι ἀποτελεῖται ἐξ ἐντέχνου τινὸς κατασκευῆς τοῦ οἰκοδομήματος, ἢ ὅτι τυχαῖος τῶν ἐρειπίων συνδυασμὸς παρέχει τῷ παλαιῷ τούτῳ κτιρίῳ ἐμμελῆ ἀντήχησιν (βεβαίως οὐχὶ τόσοσιν διαρκῆ ὅσον τὸ τοῦ Μένωνος ἄγαλμα εἰς ὃ ἐφ' ὠρισμένην ὥραν ὁ θερμὸς τῆς Αἰγύπτου ἥλιος ἔδιδε τὸν ἤχον μουσικοῦ ὄργάνου). Ἡ πένθιμος αὕτη ἀλλ' ἐμμελής καὶ ἠδεῖα ἤχῳ ἀντηχεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων καὶ τοῦ πύργου ἀγνοῶ τὴν αἰτίαν καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω τὸ φαινόμενον· ἀλλ' εἶναι ἀλήθεια· — ἤκουσα τὸν ἤχον, καὶ ποτε πλειότερον ἴσως τοῦ δέοντος.

65.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς ἔρρεε νᾶμα ὕδατος ἐκ βρύσεως Γοτθικῆς καὶ συμμέτρου ἀλλ' ἀλλοκότοις κεκοσμημένης γλυφαῖς, — παριστώσαις μορφᾶς παραξένους ἐνθα μὲν τεράτων ἐνθα δὲ ἀγίων. Τὸ ὕδωρ ἐξερχόμενον στομάτων λιθίνων ἐκ γρανίτου, μορφα-

ζόντων, ἐσπινθηροβόλει ἐντὸς δεξαμενῶν ἔνθα ὁ μικρὸς αὐτοῦ ῥοῦς μετεβάλλετο εἰς ἀναριθμήτους πομφόλυγας διαρκεῖς ὡς ἡ ματαία τοῦ ἀνθρώπου δόξα καὶ αἱ ἔτι ματαιότεραι αὐτοῦ μέριμναι.

66.

Ἡ ἔπαυλις αὐτὴ ἦν λίαν εὐρύχωρος καὶ ἐνέπνεε σέβας, διατηροῦσα πλείονα ἴχνη τοῦ μοναστικοῦ αὐτῆς προορισμοῦ παρ' ὅσα διετηρήθησαν εἰς ἄλλα ὅμοια κτίρια· τὰ κελλία ὑπῆρχον εἰσέτι καθὼς καὶ τὰ περίστοα καὶ τὸ συσσίτιον, ἐὰν δὲν μὲ λανθάνῃ ἡ μνήμη· μικρὸν ἀλλὰ κομψότατον παρεκκλήσιον ἐκόσμηι τὸ οἰκοδόμημα ἀκέραιον εἰσέτι μένον· τὰ λοιπὰ εἶχον καταστραφῆ, μεταβληθῆ ἢ εἶχον μετακινήθῃ ἀναπολοῦντα μᾶλλον οἶκον βαρῶνου ἢ μοναχῶν ἐνδιαίτημα.

67.

Ὑψηλαὶ αἴθουσαι, μακραὶ στοαί, εὐρύχωροι θάλαμοι συνεχόμενοι δι' ὅλως ἀτέχνου ἐνώσεως, ἀπαρσκευούσης τῷ ἀληθεῖ καλλιτέχνῃ, ἐσχημάτιζον σύνολόν τι, τὸ ὅποσον καίτοι ἄτακτον κατὰ τὰ καθέκαστα αὐτοῦ μέρη ἐνεποίει τῷ πνεύματι ὑψηλὴν ἐντύπωσιν, παρ' ἐκείνοις τοῦλάχιστον οἷτινες βλέπουσι τοῖς ὄμμασι τῆς καρδίας. Θαυμάζομεν τὸν γίγαντα ἔνεκα τοῦ ὑπερμεγέθους αὐτοῦ ἀναστήματος, μὴ ζητοῦντες τὸ πρῶτον ἐὰν εἶναι φυσικῶς ἀνάλογον.

68.

Βαρῶνοι περιβεβλημένοι ὀλοσίδηρον στολὴν, οἷτινες βραδύτερον ἐν τῇ ἐπομένῃ γενεᾷ μετεβλήθησαν εἰς κόμητας κεκοσμημένους σπηρικαῖς ἐσθῆσι καὶ περικνημίσιν, ἐκόσμουν τοὺς τοίχους ἐν καλῶς διατηρουμέναις κορωνίσιν· αἱ λαῖδαι Μαρίας μεθ' ὅλης τῆς ἀνθηρότητος αὐτῶν καὶ τῆς μακρᾶς παρθενικῆς

κόμης ἴσταντο ὡσαύτως εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν σὺν ταῖς πρεσβυτέραις αὐτῶν κομήσσαις, αἵτινες περιεβέβληντο λαμπραῖς ἐσθήσι καὶ μαργαρίταις· ἐκεῖ ἴστανται ὡσαύτως τινὲς ἐκείνων τῶν καλλονῶν τοῦ sir Peter Lely, τῶν ὁποίων οἱ ἱματισμοὶ μᾶς κάμνουσι νὰ θαυμάζωμεν αὐτὰς ἐλευθέρως.

69.

Ἐκεῖ εἰσέτι ἦσαν δικασταὶ ἐν τῇ φοβεράᾳ αὐτῶν λευκῇ ἱκτίδι καὶ μὲ πρόσωπα τόσοσιν σοβαρὰ ὥστε οἱ ὑπόδικοι οὐδολως ἔπρεπε νὰ ἐλπίζωσιν ὅτι αἱ αὐτῶν ἐξοχότητες ἤθελον ἀποφανθῆ ἄλλως ἢ ὅπως ὑπαγορεύει τὸ δίκαιον. Εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν διεκρίνοντο ἐπίσκοποι οἵτινες εἰς τὸν καιρὸν τῶν δὲν εἶχον παραλείψει οὐδεμίαν θρησκευτικὴν ὁμιλίαν ἀνεκφώνητον· εἰσαγγελεῖς, δεινοὶ τὴν ὄψιν, οἵτινες (ἐὰν δὲν λαυθάνωμαι) ἐφαίνοντο μᾶλλον ὀπαδοὶ « τῆς ἐνάστρου αἰθούσης » παρὰ τοῦ « Habeas Corpus ».

70.

Ἵπῃρχον καὶ πολλοὶ στρατηγοί, ὧν τινες ὄντες ὠπλισμένοι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἀνεμίμνησκον τὸν σιδηροῦν αἰῶνα καθ' ὃν ὁ μόλυβδος δὲν ἦτον εἰσέτι τὸ φονικώτερον τῶν μετάλλων. Ἄλλοι εἶχον τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην μὲ τὴν φενάκην τῶν χρόνων τοῦ ἀρηιφίλου Marlborough, ἣτις ἦν δωδεκάκις πυκνοτέρα τῶν τοῦ ἡμετέρου διεφθαρμένου αἰῶνος· κατόπιν ἦρχοντο ἀρχοντίσχοι τινὲς μετὰ τῶν λευκῶν αὐτῶν βακτηριῶν καὶ χρυσῶν κλειδῶν· οἱ Νεβρώδ, τῶν ὁποίων τὸ ὕφασμα μόλις τὸν κέλητα περιελάμβανε καὶ περαιτέρω διεκρίνετο ὑπερήφανος καὶ σχυθρὸς πατριώτης ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ καθέξη τὴν θέσιν· ἔν ἐπεδίωκεν.

71.

Ἄλλ' ἔνθα καὶ ἔνθα, πρὸς ἀνακούφισιν τῆς ὀράσεως τῆς κεκμηκυίας ἐκ τῶν κληρονομικῶν ἐκεινῶν δοξῶν, εἶχον τεθῆ εἰς Κάρολος Δόλκης ἢ εἰς Τιτιανός, ἢ ἐν σύμπλεγμα ἀγριώτερον τοῦ ἀγρίου Σαλθατώρου Ῥόζα. Ἐνθα μὲν ὠρχοῦντο τὰ τέκνα τοῦ Ἀλβάνου καὶ ἡ θάλασσα ἔλαμπεν ἐκ τῶν ὠκεανείων τοῦ Βερνέτου λάμψεων, ἔνθα δὲ αἱ ἱστορίαι τῶν μαρτύρων ἐμποιοῦσιν ὑμῖν σέβας ὡς ἐὰν ὁ Σπανιολέττος εἶχε βάψει τὸν χρωστῆρα αὐτοῦ εἰς τὸ αἶμα ὄλων τῶν ἀγίων.

72.

Σκηνογράφημα τοῦ Κλαυδίου Λορραίνου ἐξετείνεται ἐν ὠραίῳ ὀρίζοντι. Ὁ Ῥεμβράνδτ εἶχε καταστήσει τὰ σκοτεινὰ αὐτοῦ χρώματα ἀντίζηλα τῷ φωτί· καὶ οἱ μελάντεροι χρωματισμοὶ τοῦ μελαγχολικοῦ Καραβαγγίου εἰκονίζον τὸ ἰσχνὸν καὶ χαλκόχρουν σῶμα στωϊκοῦ ἀναχωρητοῦ. Ἄλλ' ἰδοὺ ὁ Τενιέρσης ἐλκύει τὰ βλέμματα ὑμῶν πρὸς χαρωποτέρας εἰκόνας· τὸ πλῆρες αὐτοῦ κύπελλον μὲ κάμνει νὰ διψῶ σχεδὸν ὡς Δανός ἢ Ὀλλανδός.—Αἰ! αἰ! ἄς μοι φέρουν φιάλην οἴνου Ῥηνείου!

73.

ᾠ ἀναγνώστα! ἐὰν ἐξεύρης ν' ἀναγινώσκης—καὶ ἐὰν πρὸ πάντων ἐξεύρης ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξεύρης μόνον νὰ συλλαβίζης καὶ νὰ ἀναγινώσκης ἵνα γίνης ἀναγνώστης, — ὑπάρχουσιν ἀρεταὶ τῶν ὁποίων ἔχω χρεῖαν ὡς σύ. Πρέπει πρῶτον ν' ἀρχίζει τις ἐξ ἀρχῆς (μολονότι ὁ ὅρος οὗτος εἶναι δύσκολος)· δευτέρον πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ· τρίτον, νὰ μὴ ἀρχίζῃ ἐκ τοῦ τέλους — ἢ τοῦλάχιστον πρέπει, ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει, νὰ τελειόνη διὰ τῆς ἀρχῆς.

74.

Ἄλλ' ἀναγνώστα, ἤδη πολὺ ὑπέμεινας, ἐνῶ ἐγὼ, ἄνευ τύφους συνειδότος καὶ ἄνευ φόβου περιέγραψα παλαιὸν κτίριον μετὰ τσοαύτης λεπτομερείας ὥστε ὁ Φοῖβος ἠδύνατο νὰ μὲ ἐκλάβῃ ἀντὶ δημοπράτου. Οἱ ποιηταί, εἶναι ἀληθῆς, ὑπῆρξαν πάντοτε, ὡς ἐγώ· τοῦτο ἀποδείκνυται ἐκ «τοῦ καταλόγου τῶν νηῶν» τοῦ Ὀμήρου· ἀλλ' οἱ νεώτεροι πρέπει νὰ ὦσι μετριώτεροι — ὅθεν σὲ ἀπαλλάττω τῆς περιγραφῆς τῶν ἐπίπλων καὶ σκευῶν.

75.

Τὸ φθινόπωρον ἦλθε, σὺν δὲ τῇ γονίμῳ ταύτῃ ἐποχῇ ἔφθασαν οἱ περιμενόμενοι ξένοι ἴν' ἀπολαύσωσι τῶν ἡδονῶν αὐτοῦ. Ὁ σίτος ἐθερίσθη,—ἡ ἐξοχὴ πλήρης ἄγρας. Ὁ θηρευτικὸς κύων τρέχει καὶ κατόπιν αὐτοῦ ἔπεται ὁ κυνηγὸς μὲ τὰ φαιὰ αὐτοῦ ἐνδύματα, ὅστις ἔχων ἐν τῇ σκοποβολίᾳ ὀφθαλμὸν λυγρὸς, φέρει ἀρυβαλίδα πλήρη ἄγρας, θαυμάσια ἔργα ἐν τῷ κυνηγίῳ κατεργασάμενος. Ἄ! καστανόχροες πέρδικες, καὶ σεῖς, λαμπροὶ φασιανοί! ἀλλὰ σταθῆτε σεῖς, λαθροθῆραι, ἐνταῦθα δὲν εἶναι τόπος διασκεδάσεως διὰ τοὺς χωρικούς.

76.

Καίτοι τὸ Ἀγγλικὸν φθινόπωρον στερῆται ἀμπέλων καὶ στεφανοειδῶν κλημάτων ἅτινα, ἐν τόποις τοῖς μᾶλλον πεφιλημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ φωτὸς καὶ τῶν στίχων, περιβάλλουσι τὸν πορφυροῦν βότρυν καὶ συσκιάζουσι τὰς ὁδοὺς,—ἡ Ἀγγλία ὁμως ἠνωμένη κατέχει τοὺς ἐκλεκτοτάτους οἴνους, οἳ εἰσὶν ὁ ἐλαφρὸς Βουρδιγάλειος καὶ ὁ δραστήριος Μαδέρειος. Ἐὰν ἡ Μεγάλη Βρετανία παραπονηταὶ διὰ τὸ κλί-

μα αὐτῆς, θέλομεν εἰπεῖν αὐτῇ ὅτι ἡ οἶναποθήκη εἶναι ἡ ἀρίστη τῶν ἀμπέλων.

77.

Ἐπειτα εἰάν στερῆται τῆς γαληνῆς δύσεως τῶν ἡμερῶν τοῦ φθινοπώρου τῶν Μεσημβρινῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων ἡ γλυκύτης μᾶς κάμνει νὰ νομίζωμεν ὅτι τὸ θέρος μέλλει νὰ διαδεχθῇ δεύτερον ἕαρ μᾶλλον ἢ ζοφερός χειμῶν, — ἡ μεγάλη Βρετανία εἶναι κάτοχος μεταλλείου ἐσωτερικῶν ἀπολαύσεων — τὸ πῦρ τῶν γαιανθράκων, τὸ πλεόν πρόωρον τοῦ ἔτους· καὶ ἐξωτερικῶς δύναται νὰ συμπληρωθῇ κατὰ τὴν ὠριμότητα, ἐπειδὴ καθόσον τὸ πράσινον ἐλαττοῦται, αὐξάνει τὸ κίτρινον.

78.

Ὅσον δὲ διὰ τὴν θηλυπρεπῆ villeggiatura ⁽¹⁾ — τὴν ἀφθονοῦσαν μᾶλλον κερασφόρων ζώων ἢ ἀγρευτικῶν κυνῶν, — ἡ Ἀγγλία ἔχει ἄγραν τόσον ζωηράν, ὥστε ἤθελε δελεάσει καὶ αὐτὸν τὸν ἅγιον μοναχὸν τὸν διασκεδάζοντα μὲ τὸ κομβολόγιον αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Νεβρώδ ἤθελεν ἐγκαταλείψει τὰς πεδιάδας τῶν Δούρων ⁽²⁾ καὶ ἤθελεν ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἵνα περιβληθῇ πρὸς καιρὸν τινα τὴν ἐνδυμασίαν τῆς Μέλτωνος ⁽³⁾. Ἐάν ἡ Ἀγγλία στερῆται ἀγρίων χοίρων, ἔχει ἡμέρους οἵτινες ἔπρεπε νὰ χρησιμεύωσιν εἰς ἄγραν.

79.

Οἱ εὐγενεῖς ξένοι, οἵτινες εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὴν Μοῦνην, — κατὰ προτίμησιν ἀναφέρομεν πρῶτον

(1) Ἀγραυλία.

(2) Ἐν Ἀσσυρίᾳ.

(3) Melton-Mowbray, ἔνθα ἐστὶν ἡ κυριωτέρα τοποθεσία πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν ἄγραν.

τὰς κυρίας — ἦσαν ἡ δούκισσα Fitz-Fulke, ἡ κόμησσα Κράββη, — ἡ λαίδη Scilly καὶ ἡ λαίδη Busey — ἡ miss Eclat, ἡ miss Bombazeen, ἡ miss Mackstay, ἡ miss O' Tabby, καὶ ἡ miss Rabbi, σύζυγος τοῦ πλουσίου τραπεζίτου, — ἡ ἀξιότιμος κυρία Σλήπ, ἣτις ἐφαίνετο ὡς λευκὸν ἀρνίον, μολονότι δὲν ἦτον εἰμὴ μέλαν πρόβατον.

80.

Ἵπῆρχον ὡσαύτως καὶ ἕτεροι κόμησαι τῶν ὁποίων δὲν ἀναφέρω τὰ ὀνόματα ἀλλὰ τὸν βαθμὸν· αὐταὶ ἦσαν ἐν ταυτῷ ἡ ὑποστάθμη καὶ τὸ ἄκρον ἄωτον τῶν συναναστροφῶν, ὡς τὸ ἀποσταχθὲν ἐν δεξαμενῇ ὕδωρ ἐξαγνισθεῖσαι τῶν ἀκαθάρτων μορίων ἅτινα εἶχον συσσωματωθῆ αὐταῖς ἐκ τῶν πατρίων νεφῶν των, ἢ μεταβληθεῖσαι εἰς χρυσὸν ὡς ὁ χάρτης ὑπὸ τῆς χρηματικῆς τραπέζης. Δὲν σημαίνει τὸ πῶς καὶ διατί, τὸ διαβατήριον καλύπτει τὸν περασμένον χρόνον καὶ τὴν περασμένην γυναῖκα ὡσαύτως· διότι ὁ ἐκλεκτὸς κόσμος φημίζεται τόσον διὰ τὴν ἀνοχὴν αὐτοῦ ὅσον καὶ διὰ τὴν εὐσέβειαν. —

81.

Δῆλα δὴ μέχρις ὠρισμένης τινὸς στιγμῆς· ἣτις στιγμή ἐῖναι δυσκολωτέρα ἐν τῇ στίξει. Ἐὰ φαινόμενα φαίνονται σχηματίζοντα τὸν στρόφιγγα ἐπὶ τοῦ ὁποίου στρέφεται τις εἰς ὑψηλότερον βαθμὸν· ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ λάβῃ χώραν ἐκρηξίς τις καὶ νὰ μὴ φωνήσῃ κανεὶς «στῆθι, κίρκη!» — ἡ ἀρκεῖ πᾶσα Μήδεια νὰ ἔχη τὸν Ἰάσονα αὐτῆς, ἢ τέλος (ἴν' ἀναφέρω τὸν Ὅρατιον καὶ Πούλκην καθόσον ἀφορᾷ τὰς στιγμὰς)
 « Omne tulit punctum quae miscuit utile dulci. »

82.

Δὲν δύναμαι νὰ διαγράψω ἀκριβῶς τοὺς περὶ δι-

καίου κανόνας αὐτῶν, οἵτινες ἔχουσιν ἀναλογίαν τι-
νὰ πρὸς ἓν λαχείον. Ἐτυχε νὰ ἴδω γυναῖκα ἐνάρε-
τον καταστραφεῖσαν διὰ μόνης τῆς σκευωρίας μιᾶς
συμμορίας· εἶδον ὡσαύτως μίαν κυρίαν Δεῖνα τόσον
πολὺ σκευωροῦσαν καὶ τόσον καλῶς παλαίουσαν,
ὥστε ἀνεῦρε τὴν ὁδὸν τοῦ κόσμου, καὶ ἀνέλαμψεν ἐν
αὐτῷ ὡς ὁ σείριος ἀστήρ ἐν τῇ οὐρανίᾳ αὐτοῦ τροχιᾷ,
σῶα καὶ ἀβίλαθῆς διασωθεῖσα ἐξ ἐκείνης τῆς πάλης
διὰ μέσου ἐλαφρῶν τινῶν μόνον χλευῶν, αἵτινες
οὐδὲν σημεῖον οὐλῆς καταλείπουσιν.

83.

Εἶδον πλείονας τοιαύτας παρ' ὅσας θέλω νὰ εἶπω·
ἀλλ' ἴδωμεν πῶς ἔχει ἡ ἡμετέρα villeggiatura. Ἡ
συντροφία συνέκειτο ἐκ τριάκοντα τριῶν περίπου
προσώπων τῆς ὑψίστης τάξεως—ἦσαν οἱ ἐπιχώριοι
Βραχμᾶνες, τῶν ὁποίων τυχαίως ὠνόμασά τινας μό-
νον, χωρὶς νὰ ἐκλέξω τοὺς πλέον διακεκριμένους
κατὰ τὸν βαθμὸν, συμμορφωθεῖς μᾶλλον τῇ ἰδιοτρο-
πίᾳ τῶν στίχων. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρχον, ἐν εἶδει
ἀρτύματος, καὶ τινες ἀπόντες τῆς Ἴρλανδίας.

84.

Ἐκεῖ ἦτον ὁ Παρόλλης, μαχητῆς κομπορρήμων
νομικός, τοῦ ὁποίου τὸ πολιτικὸν στάδιον περιορίζε-
ται ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ δικαστηρίου καὶ τῆς
Βουλῆς.—ἐντὸς αὐτῶν προσκαλούμενος δεικνύει, βε-
βαίως, πλείονα ἔρωτα πρὸς τοὺς λόγους ἢ πρὸς τὰς
μάχας· ἐκεῖ ἦτον ὡσαύτως ὁ νέος ποιητῆς Rackrhyme,
νεωστὶ ἀναφανείς καὶ λάμπων ὡς ἀστήρ ἐξ ἐβδο-
μάδων πρὸς τούτοις ἦτον ὁ λόρδος Πύρρος, ὁ
μέγας ἐλευθερόφρων, καὶ ὁ κύρ John Pottledeer, ὁ
πολυπότης.

85.

Σὺν αὐτοῖς ἦν καὶ ὁ Δουξ τοῦ Dash, ὅστις ἦν—
 δουξ, —αμάλιστα, δουξ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν· ἦσαν καὶ δώδεκα ἰσότιμοι ὡς οἱ τοῦ μεγάλου Καρό-
 λου, οἵτινες τόσον ἀξίως ἔφερον τὸν βαθμὸν αὐτῶν
 διὰ τε τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὥστε,
 βλέπων τις καὶ ἀκούων αὐτοὺς ἦτον ἀδύνατον νὰ
 τοὺς ἐκλάβῃ ἀντὶ πληθείων. Ἐκεῖ ἦσαν αἱ ἑξ miss
 Rawholds, ἐράσματα ὄντα! μουσικώταται καὶ αἰσθημα-
 τικώταται νεάνιδες, ὧν αἱ καρδίαι δὲν προσηλοῦντο
 τόσον εἰς τὸ μοναστήριον ὅσον εἰς τὸ στέμμα κόμη-
 τος ἢ βαρῶνου.

86.

Ἐκεῖ ἦσαν τέσσαρες ἐντιμόταται misters τῶν
 ὁποίων ἡ τιμὴ μᾶλλον προηγεῖτο ἢ εἶπετο τοῖς
 ὀνόμασιν αὐτῶν· ἐκεῖ καὶ ὁ ἀνδρείος ἱππότης de la
 Ruse, τὸν ὁποῖον ἡ Γαλλία καὶ ἡ τύχη πρό τινος
 χρόνου ἠξίωσαν ν' ἀποβιβάσωσιν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν
 ἡμῶν καὶ τοῦ ὁποίου τὸ μέγα προτέρημα ἦν τὸ δια-
 σκεδιάζειν· ἀλλ' αἱ ὀμηγύρεις εὕρισκον τὴν εὐθυμίαν
 αὐτοῦ λίαν σπουδαίαν, διότι — τοιαύτη ἦν ἡ μαγεία
 τῆς δελεαστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως — ὥστε καὶ αὐτοὶ
 οἱ κύβοι ἐφαίνοντο γοητευμένοι ἐκ τῆς ἀγχινοίας καὶ
 ζωηρότητος αὐτοῦ.

87.

Ἐκεῖ ἦν καὶ ὁ Dick Dubious, ὁ μεταφυσικὸς ὅστις
 ἠγάπα τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸ γεῦμα· καὶ Ἄγγλης ὁ
 αὐτοκαλούμενος μαθηματικὸς· ὁ κύρ Ἑρρίκος Σίλ-
 βερκοπ, περίφημος διὰ τὰ βραβεῖα τὰ ὁποῖα ἐν
 ταῖς ἵπποδρομίαις ἐκέρδησεν· ὁ αἰδεσιμώτατος Ῥο-
 δομόντης Πρεκισιανός, ὅστις ἐμίσει τὸ ἀμάρτημα
 ἦττον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, καὶ ὁ Λόρδος Αὐγουστος

Φίτζ Πλανταγενέτης, ὁ ἐν πᾶσι καλός, ἀλλ' ἔτι καλῆτερος εἰς τὴν περιόδου.

88.

Ἐκεῖ ὑπῆρχε καὶ Jack Jargon ὁ γιγαντιαῖος ἀξιωματικὸς τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ὁ στρατηγὸς Fire-face, περίφημος ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης, μέγας τακτικὸς καὶ ἀνδρεῖος διαξιφιστῆς, ὅστις ἐν τοῖς τελευταίοις πολέμοις ἔφαγε πλείονας Ἀμερικανούς παρ' ὅσους ἐφόνευσεν· ἐκεῖ ἦτον καὶ ἐκεῖνος ὁ ἀστείος δικαστῆς ἐκ τῆς Οὐαλλίας, ὁ Jefferies Hardsman ὅστις ἦν τόσον ἔμπειρος ἐν τῷ σοβαρῷ αὐτοῦ ἔργῳ ὥστε, ὅταν ὁ κατηγορούμενος ἐλάμβανε τὴν καταδικαστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, ἤκουε καὶ μίαν ἀστειότητα παρὰ τοῦ δικαστοῦ αὐτοῦ πρὸς παρηγορίαν του.

89.

Ἡ καλὴ συναναστροφὴ εἶναι ὡς τὸ ζατρίκιον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι βασιλεῖς, βασίλισσαι, ἐπίσκοποι, ἱππῶται, κλέπται, τοχογλύφοι· ὁ κόσμος εἶναι παίγιον, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ νευρόσπαστα αὐτοῦ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὰς χορδὰς τῆς κινήσεως· μοὶ φαίνεται ὅτι δύνανται ὡσαύτως νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ πρόσωπα ἀστειοτάτης κωμωδίας. Ἡ ἐμὴ Μοῦσα, ἣτις εἶναι χρυσαλλίς ἔχουσα μόνον πτερὰ καὶ οὐδὲν κέντρον, περιπίπταται ἀσκόπως ἔνθα κίκεῖσε καὶ σπανίως ἀναπαύεται· ἐὰν ἦτο σφήξ, ἴσως ἤθελε προξενήσει θρήνον εἰς τὰς κακίας.

90.

Ἄλλ' ἐλησμόνησα — καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονήσω — ἓνα ῥήτορα, τὸν τελευταῖον τῆς συνόδου, ὅστις εἶχεν ἐκφωνήσει κάλλιστα ἓνα λόγον ἐπιμελῶς συντεθέντα, ὁ ὁποῖος ἦν αἱ ἀπαρχαὶ τῆς παρθενικῆς αὐτοῦ εὐγλωττίας· αἱ ἐφημερίδες ἀντήχουν εἰσέτι ἐκ τῶν

ἀπαρχῶν τούτων, αἵτινες ἐποίησαν ἰσχυράν ἐντύπωσιν, καὶ τὰς ὁποίας ἠδύνατό τις νὰ παραθέσῃ πλησίον τῶν ἀπαρχῶν ἐκείνων ἄς καθ' ἐκάστην ἀκούομεν φημιζομένας ὅτι εἶναι ὁ κάλλιστος πρῶτος λόγος ὃς ποτε ἐξεφωνήθη.»

91.

Σεμνυνόμενος διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενα — ἀκούσατε! ἀκούσατε! — ὑπερηφανευόμενος ὡσαύτως διὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ, σοβαρευόμενος διὰ τὴν παρθενικὴν ῥητορείαν του καὶ ἐπαιρόμενος διὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ (αἵτινες συνίσταντο εἰς τὴν ἀποστήθισιν ξένων τινῶν χωρίων συγγραφῶν) ἐνησμενίζετο τῇ κικερωνικῇ αὐτοῦ δόξῃ· ἔχων ἐπιτηδείαν πρὸς ἀποστήθισιν μνήμην, καὶ ἀρκετὴν εὐφυίαν πρὸς τὸ ποιεῖν λογοπαίγνια ἢ διηγεῖσθαι ἀνέκδοτα, καὶ πεπραιοκισμένος μὲ ἀξίαν τινὰ καὶ μὲ ἔτι μείζονα ἰταμότητα, ὁ ἀνὴρ οὗτος ὦν « τὸ καύχημα τοῦ τόπου του » ἦλθεν ὡσαύτως εἰς ἐκείνον τὸν τόπον.

92.

Ἦλθον ὡσαύτως δύο μεγάλα πνεύματα, ὡς τοιαῦτα ὑπὸ τῆς κοινῆς φήμης διακηρυχθέντα, ὁ Longbow ἐκ τῆς Ἰρλανδίας καὶ ὁ Strongbow ἐκ τῆς Tweed⁽¹⁾ δικηγόροι ἀμφότεροι σχόντες λίαν ὑψηλὴν ἀνατροφὴν. Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Strongbow ἦτον ἐξαισιώτερον· ὁ Longbow εἶχε φαντασίαν τολμηρὰν, ὡραίαν καὶ σκιρτῶσαν ὡς ἵππος, ἀλλ' ἐνίοτε προσκόπτουσαν ἐφ' ἐνὸς γαιομήλου·—ἐν ᾧ ὁ Strongbow ἐν ταῖς καλαῖς αὐτοῦ στιγμαῖς, ἦτον ἐφάμιλλος τοῦ Κάτωνος.

(1) Ὁ Κώρραν καὶ ὁ Ἔροκιν.

93.

Ὁ Strongbow ἦν ὡς τὸ ἄρτι ἠρμοσμένον κύμβαλον· ὁ Longbow ἦν ἄτακτος ὡς αἰολικὴ κιθώρα τὴν ὁποίαν οἱ ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ κρούουσι τυχαίως. Οὐδεὶς θὰ ἐπεθύμει νὰ μεταβάλη μίαν λέξιν ἐκ τῶν λόγων τοῦ πρώτου· ἀλλ' ὑπῆρχόν τινα ἐπιλήψιμα ἐν ταῖς φράσεσι τοῦ δευτέρου· ἀμφότεροι ἦσαν εὐφυεῖς, — ὁ μὲν ὤφειλε τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ εἰς τὴν φύσιν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἀνατροπὴν· καὶ οὗτος μὲν διεκρίνετο κατὰ τὴν καρδίαν, ἐκεῖνος δὲ κατὰ τὴν κεφαλὴν.

94.

Ἐὰν ὅλα ταῦτα τὰ πρόσωπα φαίνονται σχηματίζοντα ἑτερογενές τι σύνολον ἐν ἀγροτικῇ ἐπαύλει, πίστευσον ὅμως ὅτι ὁμήγυρις ἐν ἧ εὐρίσκεται ἐν δεῖγμα ἐξ ἐκάστης τάξεως εἶναι αἰρετωτέρα μονοτόνου συναναστροφῆς. Αἱ ἡμέραι τῆς κωμωδίας παρηλθον πλέον, φεῦ! ἡμέραι καθ' ἃς οἱ μωροὶ τοῦ Κογγρέβου ἠμιλλῶντο τοῖς κτήνεσι τοῦ Μολιέρου. Ἡ κοινωνία ἐξευγενισθεῖσα τοσοῦτον ἐξίσασε τὰ ἡθηαὺ τῆς ὥστε ταῦτα σχεδὸν δὲν διαφέρουσι ἰπλέον ἀλλήλων ἢ τὰ ἐνδύματα.

95.

Εἰς τὰς τελευταίας σελίδας ἐτέθησαν αἱ γελοιογραφίαι ἡμῶν, αἵτινες εἶναι λίαν γελοῖαι, ἀλλὰ καὶ λίαν ὀχληραί· — διότι ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα ἀπώλεσαν τὰς χαρακτηριζούσας αὐτὰ ιδιότητας, καὶ οὐδένα καρπὸν δύνανται τις πλέον νὰ συλλέξῃ ἐκ τῆς μωρίας, τῆς ὁποίας οἱ θιασῶται καὶ τοι πάντοτε πολυάριθμοι, εἰσὶν ἄγονοι καὶ ἐπομένως δὲν ἀξίζουσι τὸν κόπον νὰ τεθῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ κοινωνία δὲν παρουσιάζει ἤδη εἰ μὴ ἐν πεπολιτισμένον στίφος,

συγκείμενον ἐκ δύο μεγάλων τάξεων, τῆς τῶν ἀηδιζόντων καὶ τῆς τῶν ἀηδιζομένων.

96.

Ἄλλ' ἐκ γεωργῶν γινόμεθα σταχυολόγοι, σταχυολογοῦντες τοὺς σπανίους μὲν ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας καλλιεργηθέντας στάχεις. Ἄ! προσφιλέσ ἀναγνώστα, ἐὰν συλλέξης ἐννοίας τινὰς, ἔση ὁ τῆς Γραφῆς Βοός, καὶ ἐγὼ ἡ ἀγνή Ῥούθ. Ἦθελον ἀναφέρει πλείονας, ἀλλ' ἡ Γραφή μοι τὸ ἀπαγορεύει. Διότι βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἐνεποίησέ μοι ἐν τῇ νεότητί μου ἡ κυρία Ἄδαμς λέγουσα τῷ συζύγῳ αὐτῆς ὅτι,
 « Ἡ Γραφή ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας εἶναι βλασφημία. »

97.

Ἄλλὰ σταχυολογοῦμεν ὅτι δυνάμεθα ἐν τούτῳ τῷ ἀχυρίνῳ αἰῶνι, καὶ τοι ἐκεῖνο ὅπερ συλλέγομεν δὲν γίνεται ἄλευρον.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψω ἐνταῦθα τὸν σοφὸν φλύαρον Κίτ Κὰτ ⁽¹⁾, περίφημον λάλον ὅστις, ἐν τῷ βιβλιδίῳ αὐτοῦ προητοιμάζε καθ' ἑκάστην πρωίαν μίαν σελίδα διὰ τὴν ἐσπέραν. « Ἄκουσον, — ὦ! ἄκουσον, — Οἴμοι! τάλαινα σκιά ⁽²⁾! » — Ὅποια ἀπροσδόκητοι δυστυχίαι περιμένουσι τοὺς σπουδάσαντας τὰς ἀστειολογίας αὐτῶν!

(1) Kit-Cat ὠνομάζετο περίφημός τις τόπος συνελεύσεως (club) ἐνθα συνηθροίζοντο οἱ διακεκριμένοι Οὐγγῶι, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδδισῶνος.

(2) Φράσις ἐκ τῆς πρώτης πράξεως τοῦ Ἀμβλέτου· αἱ λέξεις ἄκουσον, ἄκουσον, λέγονται ὑπὸ τῆς σκιάς· αἱ δὲ λέξεις « τάλαινα σκιά » ὑπὸ τοῦ Ἀμβλέτου. — Σκιά. — Πλησιάζει ἡ ὥρα καθ' ἣν θέλω ἀναθυσιῶθῃ εἰς τὰς θειώδεις φλόγας τοῦ τόπου τῶν βασάνων μου.

Ἄμβλετος. — Οἴμοι! τάλαινα σκιά!

Σκιά. Μὴ με θρήνηι, ἀλλ' ἄκουσον προσεκτικῶς τί θέλω σοι εἶπῃ!

98.

Πρῶτον δεύρουσι διὰ πολλῶν ἐλιγμῶν νὰ φέρωσι τὸν διάλογον εἰς τὸ σημεῖον τῆς εὐφυίας αὐτῶν· δεύτερον πρέπει νὰ μὴ χαρίζωνται τοῖς ἀκροατοῖς αὐτῶν καθ' ἓνα δάκτυλον ⁽¹⁾, χωρὶς νὰ λαμβάνωσι παρ' αὐτῶν ἓνα πῆχυον· τρίτον, νὰ μὴ ὑποχωρῶσι ποτὲ εἰάν ἐπιδεξιός τις λάλος δοκιμάζη αὐτούς, καὶ νὰ δρᾶττωνται τῆς τελευταίας λέξεως ἥτις ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ καλλίστη.

99.

Ὁ λόρδος Ἑρρίκος καὶ ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ κυρία ἦσαν οἱ ξενίζοντες, οἱ δὲ ἄρτι μνημονευθέντες ἦσαν οἱ ξένοι αὐτῶν. Ἡ τράπεζα αὐτῶν ἤθελε παρακινήσει, οὕτως εἰπεῖν, τὰς σκιάς τοῦ Ἄδου ἵνα διέλθωσι τὰ ὕδατα τῆς Στυγὸς πρὸς ἀπόλαυσιν οὐσιωδεστέρας εὐωχίας. Δὲν θέλω ἐνδιατρίψει ἐπὶ τῶν καρυκευμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ὀπτῶν κρεάτων, καὶ τοὶ ὄλαι αἱ ἱστορίαι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πειναλέου ἀμαρτωλοῦ, ἀφότου ἢ Εὐα ἔφαγε τὰ μήλα, ἐξαρτᾶται πολὺ ἐκ τοῦ γεύματος.

100.

Τοῦτο μαρτυροῦσιν αἱ χῶραι « ἔνθα ἔρρεον πηγαὶ γάλακτος καὶ μέλιτος » αἱ ἐπαγγελθεῖσαι τοῖς ἀδδηφάγοις καὶ πεινώσιν Ἰσραηλίταις· ἔπειτα προσεθέσαμεν τὴν φιλαργυρίαν, ὡς μόνην ἡδονὴν ἥτις ἀμείβει

Ὁ Βίρων συγκρίνει τοὺς ἀκροατὰς τοῦ λάλου Κιτ Κατ πρὸς τὸν δυστυχή "Ἀμβλετον, ἠναγκασμένον ν' ἀκούη τὴν σκιάν, μὲ ὄλον τὸν τρόπον του. Ἄλλ' αἴφνης ἡ σκιά βλέπουσα τὸν "Ἀμβλετον ταρασσόμενον, διακόπτει τὸν λόγον αὐτῆς λέγουσα αὐτῷ. « List, list, » ἄκουσον, ἄκουσον.

(1) Ἡ λέξις inch σημαίνει μικρὰν γῆς ἔκτασιν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἴσον δώδεκα γραμμαῖς μέτρον.

τούς κόπους οὓς ἀπαιτεῖ. Ἡ νεότης μαραίνεται, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ ὁ ἥλιος τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· ἔστι δὲ κόρος ἐρωμένων καὶ παρασίτων. Ἄλλ', — ὦ σύ, προσφιλὲς ἀργύριον, ἥδιστον μέταλλον, ᾗ! τίς θέλει νὰ σὲ ἀπολέσῃ, ὅτε δὲν δυνάμεθα πλέον οὔτε χρῆσιν οὔτε κατάχρησιν σοῦ νὰ ποιήσωμεν;

101.

Οἱ κύριοι ἐξήρχοντο λίαν πρῶτ' πρὸς θήραν ἔριπτοι, ἢ πρὸς ἄγραν ἔνοπλοι· οἱ μὲν νεώτεροι διότι ἠγάπων τὸ εἶδος τοῦτο τῆς σωμασκίας, — τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὅποσον οἱ νέοι ἀγαπῶσι μετὰ τὸ παίγνιον καὶ τοὺς καρπούς· — οἱ δὲ μέσσην ἡλικίαν ἔχοντες ἐπορεύοντο ἐκεῖσε ἵνα συντέμνωσι τὴν ἡμέραν καὶ τὰς ἀνίας αὐτῆς, διότι ἡ ἀνία (ennui) εἶναι φυτὸν ἰθαγενὲς τῆς Ἀγγλίας, καὶ τοὶ μείναν ἀνώνυμον ἐν τῇ Ἀγγλικῇ γλώσσῃ· — ἀλλ' ἡμεῖς οἱ Ἄγγλοι ἔχομεν τὸ πρᾶγμα ἀντὶ τοῦ ὀνόματος, καὶ ἀφίνομεν εἰς τοὺς Γάλλους τὴν μετάφρασιν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης χάσμης, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ὕπνος δύναται νὰ καταπαύσῃ.

102.

Οἱ δὲ πρεσβύτεροι τὴν ἡλικίαν ξένοι περιεπάτου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ φυλλομετροῦντες τὰ βιβλία καὶ ἐπιχρίνοντες τὰς εἰκόνας, ἢ περιεφέροντο σκυθρωποὶ ἐν τῷ κήπῳ ποιῶντες παρατηρήσεις περὶ τοῦ ὑποστέγου κήπου, ἢ ἵππευον ἐπὶ ἡρέμα βαδίζοντος ἵππου, ἢ ἀνεγίνωσκον πρῶινὰς ἐφημερίδας ἢ προσήλουν ἐπὶ τοῦ ὥρολογίου τοὺς ἀδυνάτους αὐτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὄντες ἐξηχοντούταις περιέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἑσπέρας.

103.

Ἄλλ' οὐδεὶς ἐστ' ἐνοχῶρε ἰτο· ἡ ὥρα τῆς γενι-

κῆς συνεντεύξεως ἐσημαίνεται ὑπὸ τοῦ κώδωνος τοῦ γεύματος· ἕως τότε ὅλοι ἦσαν κύριοι τοῦ χρόνου αὐτῶν καὶ ἠδύναντο ἐλευθέρως νὰ συντέμνωσι τὰς στιγμὰς αὐτοῦ ἠνωμένοι ὁμοῦ ἢ ἕκαστος κατ' ἴδιαν, καθ' ὃν τρόπον ἠθούλοντο διελθεῖν τὴν ἡμέραν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὀλίγοι μόνον γινώσκουσιν· ἕκαστος προὔγευτο ὅπου καὶ ὅπως ἤρεσκεν αὐτῷ.

104.

Αἱ κυρίαί, ὧν τινὲς μὲν εἶχον τὸ πρόσωπον ψιμυθίῳ πεπορφυρωμένον, τινὲς δὲ ἦσαν χλωμότεραι, — ὡσαύτως διήρχοντο τὴν πρωίαν ὅπως ταῖς ἤρεσκεν· ἐὰν μὲν ὁ καιρὸς ἦ καλὸς, ἐξήρχοντο ἐφιπποὶ ἢ πεζαί· ἐὰν δὲ κακὸς, ἀνεγίνωσκον ἢ ἐδιηγούντο ἱστορίας, ἦδον ἢ ἐπανελάμβανον τὸν ἐκ τῆς ἡπείρου ἐσχάτως εἰσαχθέντα ἀντίχορον συνεζήτουν περὶ τοῦ προσεχοῦς συρμοῦ, ἐκανόνιζον τὸ σχῆμα τῶν γυναικείων πύλων κατὰ τὸν νεώτατον κώδηκα, ἢ ἐμελάνουν (*) δώδεκα φύλλα χάρτου τὰ ὁποῖα ἐνέκλειον ἐντὸς ἐπιστολῆς ἵνα διατηρῶσι τὴν ἀνταπόκρισιν αὐτῶν.

105.

Διότι αἱ μὲν εἶχον ἐραστὰς ἀπόντας, ἅπασαι δὲ φίλους. Ἡ γῆ ἴσως δὲ καὶ ὁ οὐρανὸς δὲν περιέχουσι τίποτε ὁμοίον πρὸς ἐπιστολὴν τοῦ ὠραίου φύλου, διότι δὲν τελειώνει ποτέ. Ἀγαπῶ τὸ μυστήριον ἐπιστολῆς γυναικὸς ἣτις συμβολικῶς γράφουσα καὶ μὴ λέγουσα πᾶν ὃ τι ἔχει κατὰ νοῦν νὰ εἴπῃ, πληροῦται δολοφροσύνης ὡς ἡ σύριγξ τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅτε ἐδέλεασε τὸν πτωχὸν Δόλωνα· καὶ πρέπει πολὺ νὰ προσέχη τις εἰς τὰς πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιστολάς ἀποκρίσεις αὐτοῦ.

(*) Ἄλλα δὲ, ἐκακογράφουν.

106.

Ἐπειτα ὑπῆρχον σφαιριστήρια, ὡς καὶ χαρτῖα τοῦ παιγνίου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κύβοι, τοὺς ὁποίους οὐδεὶς τίμιος ἄνθρωπος παίζει, ἐκτὸς τῶν ἐν ταῖς ὀμηγύρεσιν (clubs) ὑπῆρχον λέμβοι ὧν ἔκαμνον χρῆσιν ὅτε τὸ ὕδωρ ἦτο γαληνιαῖον, καὶ παγοπέδιλα δι' ὧν ὠλισθαινον ὅτε ἦτο πάγος καὶ τὸ ψῦχος κατέστρεφε τὰ ἴχνη τῆς ἄγρας· πρὸς τούτοις ἠλίευνον διὰ τῆς ὀρμιᾶς, ὅπερ ἐστὶ κακὴ ἐξίς τῆς μοναξίας, ὅ,τι κὰν λέγη ὁ Ἰσαὰκ Οὐάλτων, μωρὸς καὶ σκληρὸς γέρον ὅστις ἔπρεπε νὰ καταπῆ ἄγκιστρον, ἰχθὺς δέ τις νὰ τὸν ἐλκύη ἀπὸ τὸν λαιμὸν, ἵνα δοκιμάσῃ τὸν πόνον (¹).

107.

Ἄμα τῇ ἐσπέρᾳ ἤρχετο ἡ εὐωχία καὶ ὁ οἶνος, ἡ συναναστροφή, ἡ διφωνία, ἐκτελουμένη ὑπὸ μᾶλλον ἢ ἤττον θελξικαρδίων φωνῶν (ἡ καρδία ἢ ἡ κεφαλὴ μου πάσχουσιν εἰσέτι ἐκ τῆς ἀναμνήσεως)· αἱ τέσσαρες miss Rawbolds ἔλαμπον ἐν φαιδρότητι· ἀλλ' αἱ δύο νεώτεραι προὔτιμων νὰ κάθηνται παρὰ τὸ κύμβαλον—διότι ἐκτὸς τῆς μουσικῆς αὐτῶν ἱκανότητος εἶχον καὶ χαρίεντα λαιμὸν, λευκοὺς βραχίονας καὶ κομψοτάτας χεῖρας.

108.

Ἐνίοτε (καὶ τοι σπανίως ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἄγρας, διότι οἱ κύριοι ἦσαν κεκμηκότες) ἡ ὄρχησις διὰ τῶν ἐλιγμῶν αὐτῆς παρῆγε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τινας

(¹) Τοῦτο τοῦλάχιστον ἤθελε τὸν κάμει συμπαθέστερον πρὸς τὰ ζῶα. Ἡ ἄλιευσίς τῆς φαλαίνης καὶ τοῦ καρχαρίου ἔχει τι εὐγενές καὶ τοι ἐπικίνδυνος· ἢ διὰ τῶν δικτύων ἀλιεῖα δὲν εἶναι τόσον ἀσυμπαθῆς καὶ γίνεται ἀποτελεσματικωτέρα· ἀλλ' ἢ διὰ τῆς ὀρμιᾶς!... Ὁ διὰ τῆς ὀρμιᾶς ἀλιεύων δὲν δύναται νὰ ἦναι ἀγαθὸς ἄνθρωπος.

νά ἐπιδείξωσι πρὸς θαυμασμὸν τὰ κομψότατα σώματα αὐτῶν· ἔπειτα εἶχον τὰς μικρὰς φλυαρίας, ὁσάκις ἤθελον, — καὶ τὰ ἀκκίσματα, — ἀλλὰ ταῦτα μετ' εὐσχημοσύνης, ὅσον μόνον ἵνα τύχωσιν ἐπαίνων τινῶν καὶ φιλοφρονήσεων ἐπαξίως ἢ ἀναξίως. Οἱ θηρευταὶ ἐδίωκον εἰσέτι τὴν ἀλώπεκα ἐν ταῖς διηγήσεσιν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα φρονίμως ἐποιούντο τὴν ὑποχώρησιν αὐτῶν κατὰ τὴν — δεκάτην ὥραν.

109.

Οἱ πολιτικοί, ἐν ἀποκέντρῳ τινὶ γωνίᾳ, συνεζήτουν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου, καὶ ἐκανόνιζον ὅλας τὰς σφαίρας· οἱ εὐφυεῖς ἐκαραδόκουν τὴν κατάλληλον στιγμήν ἵνα εἰπῶσιν ἀστειολογίαν τινά. Ὀλίγον ἀναπαύονται ὅσοι θέλουσι νὰ φαίνωνται πάντοτε ἔξυπνοί· διὰ μιᾶς στιγμῆς εὐφυῶν ἐδαπάνησαν ἴσως ὀλόκληρα ἔτη προσδοκῶντες, καὶ τότε ἀκόμη, καθ' ἣν στιγμήν ἔμελλον ν' ἀπολαύσωσι τὴν ἄφατον ἡδονὴν των, ναὶ καὶ τότε, ἀνόητός τις γίνεταί πολλακίς αἴτιος ν' ἀπολέσωσι τὴν δι' αὐτοὺς πολύτιμον ταύτην στιγμήν.

110.

Ἄλλὰ τὰ πάντα ἦσαν ἐράσματα καὶ ἀριστοκρατικὰ ἐν ταύτῃ τῇ συναναστροφῇ, ἣτις ἦν λαμπρὰ, γαληνὴ καὶ ψυχρὰ ὡς σύμπλεγμα ἀγαλμάτων τοῦ Φειδίου, ἅτινα κατεσκευάσθησαν ἐκ μαρμάρων λελατομημένων ἐκ τῶν λατομείων τῆς Ἀττικῆς. Δὲν ὑπάρχουσι πλέον οἱ παλαιοὶ Squires Westerns (1)· αἱ δὲ ἡμέτεραι Σοφίαι οὖσαι ἤττον ἐμφατικαὶ εἶναι πάντοτε

(1) Ὁ Squire Western τοῦ Fielding, ὁ τύπος τῆς εὐγενῶν ἀγροτῶν, κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα· Σοφία, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, ἡ ἡρώς τοῦ μυθιστορήματος.

τόσον ώραῖαι ὅσον ἡ παλαιά, καὶ ἔτι ώρατότεραι. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν φαυλοβίους ἐξευγενισθέντας ὡς τὸν Τόμ Τζόνς, ἀλλὰ κυρίους μὲ στηθοδεσμούς τεταυμένους καὶ ἀκάμπτους ὡς οἱ λίθοι.

III.

Ἐχωρίζοντο ἐνωρίς, δῆλα δὴ πρὸ τοῦ μεσονυχτίου, — ὅπερ ἐστὶν ἡ μεσημβρία τοῦ Λονδίνου. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐξοχῇ, αἱ κυρίαὶ ἀποχωροῦσιν εἰς τὰ δωμάτια αὐτῶν ὀλίγον πρὸ τῆς ὕσεως τῆς σελήνης. Εἰρήνη εἰς τὸν ὕπνον τὸν συνεπτυγμένων ἀνθέων! Εἶθε τὸ ῥόδον ν' ἀναλάβῃ συντόμως τὸ ἀληθές αὐτοῦ χρῶμα! ὦραί τινες καλοῦ ὕπνου εἰσὶ πολυτιμότεραι τῶν καλλίστων ψιμμουθίων, καὶ ἐλαττοῦσι τὸ τίμημα τοῦ ὠνητοῦ χρώματος τοῦλάχιστον ἐπὶ τινα ἔτη.

ΛΣΜΑ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

I.

Ἐὰν ἐκ τῆς ἀβύσσου τῆς ἀπεράντου φύσεως, ἢ τῆς ἀβύσσου τῆς διανοίας ἡμῶν, ἠδυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν μόνον μίαν βεβαιότητα, ἴσως ὁ ἄνθρωπος ἤθελεν εὖρη τὴν ὁδὸν ἧς αἰωνίως σφάλεται.—ἀλλὰ τότε τὸ πλεῖστον τῆς φιλοσοφίας μέρος ἤθελεν ἀπολεσθῆ. Τὸ ἐν σύστημα καταβροχθίζει τὸ ἕτερον, — σχεδὸν ὡσπερ ὁ γέρον Κρόνος κατήσθιε τὰ τέκνα αὐτοῦ· οἷότι ὅτε ἡ σεπτὴ αὐτοῦ γυνὴ τῷ ἐδῶδε λίθους ἀντὶ τέκνων, ἐκεῖνος ἀμέσως κατέπινεν αὐτούς.

2.

Ἄλλὰ τὸ σύστημα ἀντιθέτως πρὸς τὸν Κρόνον

ἀποτελεῖ τὸ πρόγευμα τοῦ Τιτᾶνος καὶ κατεσθίει τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, καὶ τοὶ ἢ πέψις γίνεται δυσκολωτέρα. Εἶπατέ μοι, παρακαλῶ, δύνασθε μεθ' ὄλας τὰς ἐρεύνας ὑμῶν, νὰ πεισθῆτε περὶ τινος ζητήματος; Ἀποβλέψατε πρὸς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, πρὶν ἢ δεσμευθῆτε εἰς τὴν ὑμετέραν θεωρίαν, πρὶν ἢ κηρύξῃτε αὐτὴν ὡς τὴν ἀρίστην πασῶν. Οὐδὲν ἀληθέστερον τοῦ ἀξιώματος· «Μὴ πείθου ταῖς σαῖς αἰσθήσεσι.» καὶ ὁμως ποῖον ἄλλο μέσον ἀποδείξεως ὑπάρχει;

3.

Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν γινώσκω, οὐδὲν ἀρνοῦμαι, οὐδὲν οὔτε ἀποδέχομαι οὔτε ἀπορρίπτω οὔτε καταφρονῶ· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς τί ἄλλο γινώσκετε, εἰμὴ ἴσως ὅτι ἐγεννήθητε ἵν' ἀποθάνητε; καὶ ἀμφοτέρα ταῦτα δύ·ι νανται, τέλος πάντων ν' ἀποβῶσιν ἀναλήθη. Δύναται νὰ ἔλθῃ χρόνος τις, πηγὴ αἰωνιότητος, καθ' ὃν οὐδὲν παλαιὸν ἢ νέον θέλει ὑπάρχει.—Ὁ θάνατος, ὡς καλεῖται, ἦναι πρᾶγμα λυποῦν τοὺς ἀνθρώπους, κα ὁμως τὸ ἐν τρίτον τοῦ βίου παρέρχεται ἐν τῷ ὕπνῳ.

4.

Μεθ' ἡμέραν ἐπίμοχθον, ὕπνος ἄνευ ὀνείρων εἶναι τὸ μᾶλλον ἐπιθυμητὸν πρᾶγμα· καὶ ὁμως πόσον ἢ κεκοιμημένη γῆ φοβεῖται τὴν ὑπὸ ἡσυχωτέρου ὕπνου καταληφθεῖσαν γῆν! Καὶ αὐτὴ ἢ αὐτοκτονία ἦτις πληρόνει διὰ μιᾶς τὸ χρέος αὐτῆς, χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας (κατὰ τὴν ἀρχαίαν μέθοδον τοῦ ἀποτίειν τὰς ὀφειλάς, λίαν ποθητὴν τοῖς δανεισταῖς), ἐπισπεύδει ἀνυπομόνως τὴν τελευταίαν στιγμὴν, οὐχὶ τόσον ἐκ τῆς τοῦ βίου ἀηδίας ὅσον ἐκ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου.

5.

Εἶναι περίξ αὐτῆς, ἐγγύτατα, ἐδῶ, ἐκεῖ, πανταχοῦ.

καὶ ὑπάρχει ἐν θάρρος, τὸ ὁποῖον εἶναι τέκνον τοῦ φόβου, τὸ πλεόν ἀπηλπισμένον ἴσως πάντων καὶ τὸ ὁποῖον θελεὶ διακινδυνεύσει τὰ πάντα ἵνα γνωρίσῃ αὐτόν. Ὅταν τὰ ὄρη ὑψῶσι τὰς κορυφὰς αὐτῶν ὑπὸ τοὺς πόδας σου καὶ εὐρίσκεσαι ἐπὶ κρημοῦ φρικαλέων βράχων κάτωθι τοῦ ὁποίου χαίνει ἀχανῆς ἄβυσσος, — θεωρῶν αὐτὴν αἰσθάνεσαι ἐπὶ τινα στιγμὴν τρομερὰν ἐπιθυμίαν νὰ ριφθῆς ἐν αὐτῇ.

6.

Εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν κάμνεις τοιοῦτόν τι ἄλλ' ὠχρὸς καὶ ἐντρομος ὀπισθοδρομεῖς· ἀλλ' ἐξέτασον τὴν ἐντύπωσίν σου καὶ θελεῖς ἀναγνωρίσει, τρέμων ἐκ ταύτης τῆς ἐλευθέρως ἀναλύσεως τῶν σῶν σκέψεων, τὴν μυστικὴν ταύτην πρὸς τὸ ἄγνωστον τάσιν, εἴτε ἀληθές εἶναι τοῦτο εἴτε ἀπλῆ πλάνη· ναι, θελεῖς ἀναγνωρίσει, καὶ τοὶ ὀπισθοδρομῶν ἔμφοδος, ἐνδόμυχον ἐπιθυμίαν νὰ ριφθῆς μεθ' ὄλων τῶν φόβων σου ἀλλὰ ποῦ; τὸ ἄγνωεῖς· καὶ ἰδοὺ διὰ τί τὸ κάμνεις, ἢ δὲν τὸ κάμνεις.

7.

Ἄλλὰ τίνα σχέσιν ἔχει τοῦτο πρὸς τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν; θελεῖς μοὶ εἶπῃ. — Οὐδεμίαν, προσφιλὲς ἀναγνωστα· ἀλλ' εἶναι ἀπλῆ σκέψις, δι' ἣν ἡ μόνη μου δικαιολογία εἶναι ὅτι οὕτως ἐγὼ συνειθίζω νὰ πράττω. Ὅτε μὲν ἐντὸς τοῦ προκειμένου ὅτε δὲ ἐκτὸς αὐτοῦ, γράφω ὅ,τι μοὶ ἐπέρχεται ἐν τῷ νῷ, χωρὶς νὰ δισταίω. Ἡ ποίησις δὲν συνίσταται εἰς πραγματικὴν ἀπλῆν διήγησιν, ἀλλ' ἔχει βάσιν ἀόριστον, ἀερίαν καὶ φαντασιώδη, ἐφ' ἧς ἐποικοδομῶ κοινὰ πράγματα διὰ τῶν κοινῶν τόπων (common places).

8.

Ἐξεύρεις ἢ δὲν ἐξεύρεις ὅτι ὁ μέγας Βάκων λέ-

γει· «ρίψον ἄχυρον εἰς τὸν ἀέρα καὶ θέλει σοι δείξει πόθεν πνέει ὁ ἄνεμος.» Αἶ, λοιπὸν! πρὸς ἄχυρον ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ ἀνθρώπου ὠθούμενον ὁμοιάζει ἢ ποίησις ἣτις ὑπέκει τῇ τῆς ψυχῆς ἐθελοτροπία. Εἶναι χάρτινος ἀετὸς ὅστις ἴπταται μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, σιὰ ἦν ἡ ψυχὴ ρίπτει ὀπισθεν αὐτῆς· ἀλλ' ἐμοὶ ἡ ποίησις ἐστὶ πομφόλυξ ἀέρος ἦν δὲν φυσῶ πρὸς δόξαν, ἀλλὰ πρὸς παιδιάν, ὡς κάμνουσι τὰ παιδία.

9.

Ὅλος ὁ κόσμος εἶναι ἔμπροσθεν ἢ ὀπισθεν ἐμοῦ· διότι εἶδον μέρος τούτου τοῦ κόσμου, καὶ ἀρκετὸν πρὸς ἀνάμνησιν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ πάθη, ἔχω δοκιμάσει τόσα ὅσα ἀρκοῦσιν ἵνα μοι προσάψωσι μῶμον, πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν φίλων μου, οἵτινες εἰσὶν ἄνθρωποι ἀγαπῶντες νὰ μιγνύωσι κρᾶμά τι μὲ τὴν δόξαν· διότι εἰς τὸν καιρὸν μου ὑπῆρξα περίφημος μέχρι οὗ κατεστράφην ὑπὸ τὸν στίχων μου.

10.

Ἐγὼ διήγειρα ἐναντίον μου τοῦτον τὸν κόσμον, καθὼς καὶ τὸν ἄλλον· ἐῆλα δὴ τὸν κληρον, ὅστις ἐβρόντησεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου τοὺς κεραυνούς αὐτοῦ ἐν σατύραις εὐσεβέσιν, αἵτινες δὲν ἦσαν ὀλιγάριθμοι. Μολοντοῦτο δὲν δύναμαι νὰ πράξω ἄλλως εἰμὴ νὰ στιχουργῶ ἅπαξ καθ' ἐβδομάδα, ἐνοχλῶν τοὺς παλαιούς ἀναγνώστας μου καὶ μὴ εὐρίσκων νέους. Νεώτερος ὢν ἔγραφον ἐπειδὴ τὸ πνεῦμά μου εἶχε περισσειαν ἰδεῶν, τώρα δὲ γράφω, ἐπειδὴ αἰσθάνομαι ὅτι τὸ πνεῦμά μου ἐπάσχει ἀπὸ ἀνίαν.

11.

Ἄλλὰ, «διὰ τί λοιπὸν νὰ δημοσιεύω τὰ γραφόμενα;—Οὐδεὶς ἀποκτᾷ οὔτε δόξαν οὔτε κέρδος ὅταν

ἐνοχλῆ τὸν κόσμον.» Ἄλλὰ θέλω καὶ γὼ ἐρωτήσῃ, Διὰ τί παίζεις τὰ χαρτῖα; διὰ τί ἀναγινώσκεις; ἵνα διέλθῃς ὥρας τινὰς διασκεδάζων τὴν σὴν ἀνίαν. Δι' αὐτὸ τούτο λοιπὸν καὶ γὼ διασκεδάζω ἐνασχολούμενος εἰς τὸ ἀναμιμνήσκεισθαι τὰ παρελθόντα καὶ ἐξετάζειν ὅσα εἶδον λυπηρὰ ἢ τερπνά. Παραδίδω εἰς τὴν τύχην ὅ,τι γράφω.—δὲν μοι μέλει ὅ,τι κἂν συμβῆ—ἐσκέφθην ρεμβάζων καὶ τοῦτό μοι ἀρκεῖ.

12.

Νομίζω ὅτι ἐὰν ἤμην βέβαιος ὅτι ἐμελλον νὰ ἐπιτύχω, δυσκόλως ἤθελον ποιήσῃ ἓνα ἔτι στίχον· ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐπολέμησα ὥστε οὐδεμία ἦττα δύναται πλέον νὰ μὲ φέρῃ εἰς διάστασιν πρὸς τὰς Μούσας. Εἶναι δύσκολον νὰ ἐκφρασθῆτις τοῦτο τὸ αἰσθημα, καὶ ὁμῶς φρονῶ ὅτι δὲν εἶναι προσπεποιημένον. Ἐν τοῖς τυχηροῖς παιγνίοις μήπως δὲν ὑπάρχουσι δύο ἡδοναὶ δι' ὑμᾶς, ἡτοι ἡ τοῦ κέρδους καὶ ἡ τῆς ἀπωλείας;

13.

Ἄλλως τε ἡ ἐμὴ Μοῦσα οὐδόλως ἐνασχολεῖται εἰς πλάσματα· συλλέγει πίνακα γεγονότων, ἀναμφιβόλως μετὰ τινος περιορισμοῦ καὶ ἐπιφυλάξεως· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἄδει τὰς πραγματικότητας, καὶ ἰδοὺ εἷς λόγος δι' ὃν ἀπαντᾷ ἐναντίους· διότι ἡ ἀλήθεια ὁλόμονος ἐκ πρώτης ὄψεως εἶναι δυσάρεστος. Ἐὰν ἀντικείμενον αὐτῆς ἦν ἐκεῖνο ὅπερ καλεῖται δόξα, μετὰ μείζονος εὐκολίας ἤθελε δηγηθῆ διάφορον ἱστορίαν.

14.

Ὁ ἔρως, ὁ πόλεμος, αἱ τρικυμῖαι βεβαίως εἶναι πράγματα ποικίλα· πρόσθεσον εἰς ταῦτα μικρὸν καρύκευμα ὀνειροπολήσεων καὶ ἐν γενικὸν βλέμμα ρι-

φθὲν ἐπ' ἐκείνης τῆς ἐρήμου τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι κοινωνίαν καὶ ἔτι ἐν βλέμμα ῥιφθὲν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὄλων τῶν τάξεων. Ἐὰν δὲν ἔχῃς τίποτε πλειότερον, ὑπάρχει τοῦλάχιστον μεγίστη ὄλων τούτων τῶν πραγμάτων ἀφθονία διὰ τε τὸ δρᾶμα καὶ διὰ τὴν προπαρασκευὴν· μ' ὄλον ὅτι δὲ τὰ ἔπη ταῦτα δὲν ἤθελον χρησιμεύσει εἰμὴ πρὸς διασκευὴν τῶν μαρσίππων, τὸ ἐμπόριον θέλει ὠφελῆθῃ πάντοτε ἐκ τούτων.

15.

Ἡ κοινωνικὴ τάξις τὴν ὁποίαν ἐξελεξάμην ὡς ἀντικείμενον τοῦ προσεχοῦς λόγου μου εἶναι μία ἐξ ἐκείνων περὶ ὧν οὐδεὶς οὐδεμίαν νεωτέραν εἰκόνα ἐποίησε. Καὶ τοι φαίνεται ἢ μᾶλλον προέχουσα καὶ ἢ μᾶλλον ἀπολαύουσα ἡδονῶν, ὑπάρχει διαρκῆς ταυτότης εἰς τοὺς τιμαλφεῖς λίθους καὶ τὰς λευκοῖκτίδας αὐτῆς, ἣτις δυστυχῶς πολὺ ὁμοιάζει πρὸς τὴν οἰκογενειακὴν κατάστασιν ὄλων τῶν αἰῶνων ἣτις δὲν ὑπισχνεῖται ἄξια λόγου πράγματα εἰς τὴν ποίησιν.

16.

Ἐὰν ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ ἐρεθιστικὰ πράγματα, ὅμως ὑπάρχουσιν ὀλίγα ἐξ ἐκείνων ἅτινα ὑψοῦσι τὸ πνεῦμα, καὶ δὲν ὑπάρχει τι γενικὸν δι' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ δι' ὄλους τοὺς αἰῶνας· ὑπάρχει ἐστιλβωμένη τις ἐπιφάνεια ἐπὶ παντός ἐλαττώματος, εἶδος κοινοῦ τόπου μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν κακουργημάτων, πάθη πλαστὰ, πνεῦμα ἀνάλατον, ἀπουσία τῆς ἀληθοῦς ἐκείνης φύσεως ἣτις ἐξυψοῖ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀληθές, ὁμοειδῆς μονοτονία χαρακτήρων, παρ' ἐκείνοις τοῦλάχιστον οἵτινες ἔχουσι χαρακτῆρά τινα.

17.

Ἐνίοτε, εἶναι ἀληθές, ὡς οἱ στρατιῶται μετὰ τὴν παράταξιν, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεγάλου κόσμου διαρρηγνύουσι τὰς τάξεις αὐτῶν καὶ περιχαρῶς καταλείπουσι τὸ γυμνάσιον· ἀλλὰ πάραυτα ὁ ἦχος τοῦ τυμπάνου ἀνακαλεῖ αὐτοὺς ἐντρόμους, καὶ αὐτοὶ ἀναγκάζονται νὰ ἦναι ἢ νὰ φαίνωνται ὅποιοι ἀρτίως ἦσαν. Τέλος πάντων εἶναι ἐτι μία λαμπρὰ προσωπιδοφορία· ἀλλ' ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ σου χορεσθῶσιν ἐκ τῆς πρώτης ὄψεως, ἡ προσωπιδοφορία αὕτη γίνεται ἀηδής, τοιοῦτον ὑπῆρξεν ἐπ' ἐμοῦ τὸ ἀποτελεσμα τούτου τοῦ παραδείσου τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἀνίας.

18.

Ἄφ' οὗ ἐνδυθῶμεν, ἐρωτευθῶμεν, παίξωμεν, ψηφοφορήσωμεν, διαλάμψωμεν, καὶ ἐτι πλέον, ἀφ' οὗ συνδειπνήσωμεν μετὰ τῶν κομψευομένων, ἀφ' οὗ ἀκούσωμεν τοὺς ἀγορεύοντας βουλευτάς, καὶ ἴδωμεν ὠραίας φερομένας εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνά εἰκάδας, καὶ ἐλεινοὺς φαυλοβίους γενομένους συζύγους ἐτι ἐλεινοτέρους, δὲν μένει πλέον ἄλλο τι εἰ μὴ ἢ νὰ γίνωμεν ἀνιαιοὶ ἢ ἀνιῶμενοι. Μάρτυρες οἱ πρώην ὑπάρχαντες νέοι, οἵτινες παλαίουσι κατὰ τοῦ ρεύματος καὶ δὲν ἐγκαταλείπουσι τὸν κόσμον ὅστις τοὺς ἐγκαταλείπει.

19.

Πολλοὶ λέγουσι,—καὶ πραγματικῶς οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει παραπονοῦνται, ὅτι οὐδεὶς κατώρθωσε νὰ περιγράψῃ ἀκριβῶς τὸν κόσμον. Οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι οἱ συγγραφεῖς δὲν κάμνουσιν ἄλλο εἰ μὴ, δωροδοτοῦντες τὸν θυρωρὸν νὰ ἀρπάζωσι σκανδαλώδεις τινὰς ἰδιοτροπίας ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς ὑποκείμενον τῶν

ἠθικῶν αὐτῶν κακολογιῶν· διὰ τοῦτο τὰ βιβλία αὐτῶν δὲν ἔχουσιν εἰμῆ ἕν και τὸ αὐτὸ κοινὸν ὕφος· εἶναι ἡ φλυαρία κυρίας τινός, διελθοῦσα διὰ τοῦ στόματος τῆς θαλαμηπόλου αὐτῆς.

20.

Ἄλλὰ τοῦτο δὲν δύναται πλέον νὰ ᾔηται ἀληθές σήμερον — τῶν συγγραφέων γενομένων σημαντικῶν τοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου μελῶν. Εἶδον αὐτοὺς νὰ διαμφοισθητῶσι τὰ πρωτεῖα πρὸς τοὺς στρατιωτικούς, μάλιστα ἐὰν ᾔσαν νέοι, διότι τοῦτο οὐσιωδῶς ἀπαιτεῖται. Διατί λοιπὸν αἱ ὑπ' αὐτῶν δημοσιευόμεναι πραγματεῖαι στεροῦνται ἐκεῖνου τὸ ὁποῖον αὐτοὶ θεωροῦσιν ὡς οὐσιῶδες — δηλαδὴ τῆς ἀληθοῦς εἰκόνας τῆς ὑψηλῆς τάξεως; Τὸ ἀληθές τούτου αἴτιον εἶναι ὅτι, πράγματι, ἐν τῇ ὑψηλῇ τάξει ὀλίγα πράγματα ἔχει τις νὰ περιγράψῃ.

21.

« Haud ignara loquor, καὶ ταῦτα εἶναι Nugae quarum pars parva fuit.

Ἄλλὰ σήμερον ἤθελεν εἶσθαι εἰς ἐμὲ εὐκολώτερον νὰ περιγράψω ἐν χαρέμιον, μίαν μάχην, ἐν ναυάγιον, μίαν ἱστορίαν τῆς καρδίας, παρὰ ταῦτα τὰ πράγματα· ἄλλως τε ἐπιθυμῶ νὰ τὰ παρασιωπήσω διὰ λόγους οὓς δὲν θέλω νὰ εἶπω.

« Vetabo Cereris sacrum qui vulgaret, » ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ χυδαῖος δὲν πρέπει νὰ μνηθῇ ἐν αὐτῶ.

22.

Οὕτω λοιπὸν ἐκεῖνο ὅπερ διηγοῦμαι δὲν εἶναι εἰμῆ ἰδανικόν, — παραμορφωθὲν ὡς ἱστορία τῶν φαρμασῶνων, ἔχουσα τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν πραγματικότητα οἷαν ὁ πλοῦς τοῦ Ἰάσωνος πρὸς τὸν τοῦ πλοιάρχου Πάρρη. Τὸ μέγα μυστήριον δὲν

ἐγένετο δι' ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ μουσικὴ ἔχει τινὰς μυστηριώδεις διαπασῶν· καὶ πόσα ἄλλα πράγματα ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ἐκτιμηθῶσιν εἰ μὴ ὑπὸ τῶν μεμυημένων!

23.

Φεῦ! οἱ κόσμοι πίπτουσι, καταρρέουσι· — καὶ ἡ γυνὴ, ἀφ' οὗτου ἐγένετο αἰτία νὰ πέσῃ ὁ κόσμος (ὡσπερ μανθάνομεν ἐκ τῆς γενικῆς παραδόσεως, ἣτις εἶναι πλεόν ἀληθὴς παρά ἀρεστὴ), ἡ γυνὴ, λέγω, εἰσέτι δὲν παρητήθη ταύτης τῆς πράξεως. Ἀθλία τῶν ἐθίμων δούλη! πιεζομένη, ἀναγκαζομένη, θυσιαζομένη ὅταν σφάλῃ, πολλακίς βασανιζομένη ὅταν ἔχη δίκαιον καὶ καταδεδικασμένη εἰς τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ, — ὡς διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι εἰσι καταδεδικασμένοι, ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν, νὰ ξυρίζωσι τὸν πῶγωνα αὐτῶν.

24.

Βάσανον καθημερινόν, τὸ ὁποῖον — τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς — δύναται νὰ ἰσολογισθῇ πρὸς ἓνα τοκετόν. Ἄλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς γυναῖκας, τίς δύναται νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰς ἀληθεῖς βασάνους τῆς γυναικείας αὐτῶν καταστάσεως. Ἐν τῇ πρὸς αὐτὰς συμπαθείᾳ τοῦ ἀνθρώπου εἰσέρχεται πολὺς ἐγωϊσμός, καὶ ἔτι πλείων δυσπιστία. Ὁ ἔρωσ αὐτῶν, ἡ ἀρετὴ, τὸ κάλλος, ἡ ἀνατροφή δὲν μορφοῦσιν εἰμὴ γυναῖκας καταλλήλους πρὸς τὴν οἰκειακὴν διαχείρισιν καὶ προωρισμένας νὰ ὦσι τὸ φυτώριον τοῦ ἔθνους.

25.

Ταῦτα πάντα ἤθελον ἔχει καλῶς, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι κάλλιον· ἀλλ' εἶναι εἰσέτι δύσκολα πράγματα, ὁ Θεὸς ἐξεύρει πόσαι ἀγωνίαι περικυκλοῦσι τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῆς, πόσον προσ-

εκτικὴ πρέπει νὰ ᾔηται εἰς τὸ διακρίνειν τοὺς φίλους αὐτῆς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς της — τα δεσμὰ αὐτῆς τόσον ταχέως ἀποβάλλουσι τὸ χρῶσμα ὅπερ κοσμεῖ αὐτὰ, ὥστε... — Ἄλλ' ἐρώτησον, ἀδιάφορον ποίαν γυναῖκα (ἐρώτησον δηλαδὴ γυναῖκα τριακοντούτιδα), εἰάν δὲν ἤθελε προτιμήσει νὰ ἐγεννᾶτο υἱὸς παρὰ θυγάτηρ, — καὶ νὰ ἦτο μᾶλλον παιδίον τοῦ σχολείου παρὰ βασίλισσα.

26.

« Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ γυναικείου ἡμιφαρίου » ἰδοὺ ἡ μεγάλη μομφή! καὶ αὐτοὶ δὲ ἐκεῖνοι οἵτινες ὑποτάσσονται εἰς αὐτὴν προσποιοῦνται ὅτι ἀποφεύγουσι τὸ γυναικεῖον ἡμιφάριον, ὡς ὁ ἐρυθρῖνος ἰχθύς ἀποφεύγει τὸν ἀδηράγον θαλάσσιον λύκον· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπὸ τὸ γυναικεῖον ἡμιφάριον ἐγεννήθημεν καὶ ἐρρίφθημεν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ διαφόρων τυναγμῶν τοῦ τῆς ζωῆς ὀχήματος, — ἐγὼ, ὅσον ἐκ μέρους μου, σέβομαι αὐτὸ τὸ μισοφούστανον, — ὡς φόρεμα ὕψους μυστηριώδους, ἀδιάφορον εἰάν εἶναι χονδρὸν μᾶλλινον, μετὰξινον ἢ βαμβακηνόν.

27.

Σέβομαι ὑπερβολικῶς, καὶ ἐλάτρευσα ἐν τοῖς νεανικοῖς μου χρόνοις, τὸν ἀγνόν τούτον καὶ ἱερὸν πέπλον ὅστις κρύπτει θησαυρὸν ὡς τὸ τοῦ φιλαργύρου κιβώτιον, καὶ ὅστις θέλγει ἰδίως δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κρύπτει· — εἶναι ὡς χρυσῆ θήκη δαμασκηνοῦ ξίφους, ἐρωτικὴ ἐπιστολὴ ἐσφραγισμένη μὲ μυστηριώδη σφραγίδα, ἀντιφάρμακον τῆς λύπης, — διότι τίς δύναται ποτε νὰ σκυθρωπάσῃ βλέπων ἐνώπιον αὐτοῦ γυναικεῖον ἡμιφάριον καὶ τὰ κάτωθεν αὐτοῦ προφαινόμενα καλὰ σφυρά;

28.

Ὅταν ἡ ἡμέρα εἶναι γαληνιαία ἀλλ' ἀμαυρά, ὅταν λόγου χάριν πνέει ὁ εὖρος, ὅταν αὐτὴ ἡ θάλασσα φαίνεται ζοφερά καὶ ἀπειλητικὴ μὲ τὰ ἀφρώδη αὐτῆς κύματα, ὅταν ὁ ποταμὸς δυσαρέστως πλημμυρῆ τὰς ὄχθας αὐτοῦ, καὶ ὁ οὐρανὸς δεικνύει ἐκείνην τὴν φαιάν καὶ σκυθρὰν ὄψιν, τὴν τόσον ἀντίθετον πρὸς τὴν τῆς ὡραίας ἡμέρας, — ἐὰν πράγμα τι ᾗναι τότε εὐχάριστον, εἶναι τὸ νὰ διαβλέπη, ἔστω καὶ μακρόθεν, μίαν ὡραίαν χωρικήν.

29.

Ἀφήσαμεν τοὺς ἥρωας καὶ τὰς ἠρωίσσας ἡμῶν εἰς ἐκεῖνον τὸν ὡραῖον τόπον, τοῦ ὁποῖου τὸ κάλλος δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ κλίματος καὶ οὐδόλως ἐξαρτᾶται τῶν ζωδιακῶν σημείων, καὶ τοι βεβαίως εἶναι δυσκολώτατον πρὸς τὴν ποίησιν, διότι ὁ ἥλιος, οἱ ἀστέρες καὶ πᾶν ὅ,τι λάμπει, τὰ ὄρη καὶ πᾶν ὅ,τι ἐμπνέει ὕψος, πολλάκις εἶναι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τόσον ἀνιαρὰ ὅσον ὁ ὀχληρὸς δανειστῆς ⁽¹⁾ — εἴτε πρόκειται περὶ τοῦ οὐρανοῦ εἴτε περὶ ἐμπορίου.

30.

Ἐὰν ὁ ἐσωτερικὸς βίος δὲν ᾗναι τόσον ποιητικὸς, ὁ ἐξωτερικὸς ἔχει βροχάς, ὀμίχλας καὶ χιόνας μὲ τὰς ὁποίας δὲν μοι εἶναι δυνατὸν νὰ ποιήσω βουκολικόν τι ποίημα. Ἄλλ' ὅπως κἂν ἔχη, ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ ὑπερβῆ ὅλας τὰς δυσκολίας, μεγάλας καὶ μικράς, ἵνα χειροτερεύσῃ ἢ βελτιώσῃ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ — πρέπει νὰ ἐργασθῇ ὡς τὸ πνεῦμα ἐπὶ τῆς

(1) Dun, σημαίνει « σκοτεινὸς, μετ' ἀγχοῦς » καὶ « ὀχληρὸς δανειστῆς. »

ὑλης καὶ τοι ὀπωςδήποτε ἐνίοτε ἐπιπροσθούμενος ὑπό τε τοῦ πυρός καὶ τοῦ ὕδατος.

31.

Ὁ Ζουάν ὁμοίος τοῖς ἀγίοις ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν τοῦλάχιστον, συνεμορφοῦτο μετὰ παντός εἶδους ἀνθρώπων· ἔζη εὐχαριστημένος, χωρὶς νὰ παραπονῆται, ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐπὶ πλοίου, ἐν ταῖς καλύβαις καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς, γεννηθεὶς μετὰ τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ψυχικῆς γαλήνης ἧτις οὐδέποτε ταράσσεται καὶ μετέχων σεμνῶς τῶν τε ἀγώνων καὶ τῶν παιγνίων. Ἡδύνατο ὡσαύτως νὰ γίνηται ἀρεστός πρὸς ὅλας τὰς γυναῖκας, ἄνευ τῆς ἐπιτηδεύσεως καὶ τῆς αὐταρεσχείας τινῶν γυναικάνδρων.

32.

Ἡ θήρα τῆς ἀλώπεκος εἶναι περίεργος διὰ τὸν ξένον· ἐκλήτει ὡσαύτως τὸν θηρευτὴν εἰς τὸν διπλοῦν κίνδυνον τοῦ νὰ πέσῃ πρῶτον, καὶ δεῦτερον τοῦ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σκοπὸς εἰς τοὺς ἀστεϊσμοὺς τῶν ἄλλων. Ἄλλ' ὁ Ζουάν εἶχε συνειθίσει ἐνωρὶς νὰ διατρέχῃ τὰς ἐρήμους, ὡς πράττει ὁ Ἄραψ γενόμενος ἥρωα ἐκδικητῆς· εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἵππος αὐτοῦ εἶτε κέλῃς ἦτον εἶτε πολεμικὸς εἶτε κυνηγετικὸς, ἤσθάνετο ὅτι ἔφερεν ἵππέα.

33.

Καὶ ἤδη ἐπευφημήθη ἐν τούτῳ τῷ νέῳ σταδίῳ, ὑπερπιδῶν φραγμοὺς, τάφρους, διπλᾶ δρύφρακτα καὶ κιχλίδας· οὐδέποτε ἐδίσταζε, σπανιώτατα προσέκοπτε, καὶ δὲν ἤσχαλλεν εἰ μὴ ὅταν ἤρχιζον νὰ ἐκλείπωσι τὰ ἔργα τοῦ θηράματος. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐνίοτε παρέβη θηρευτικούς τινὰς κανόνας — διότι καὶ ὁ πλέον φρόνιμος νέος πολλάκις φαίνεται ἀπερίσκε-

πτος· ἴσως ἔστιν ὅτε ἐκάλπασε πρὸ τῶν κυνῶν, καί ποτε προέβη πέραν τῶν ἐγγχωρίων εὐγενῶν.

34.

Ἄλλὰ καθ' ὅλου διήγειρε τὸν γενικὸν θαυμασμὸν διὰ τε ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸν ἵππον αὐτοῦ· οἱ ἱππῶται ἐθαύμαζον τὴν ἀξίαν τοῦ ἀλλοεθνοῦς· οἱ δὲ χωρικοὶ ἐφώνουν· Μὰ τὸν Θεόν! τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν! Οἱ γέροντες, οἱ Νέστορες τῆς γενεᾶς τῶν θηρευτῶν, ἐπήγουν αὐτὸν μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ὄρκων, καὶ ἀνεμνήσκοντο τὴν παλαιὰν αὐτῶν ζωηρότητα· Οἱ νεώτεροι θηρευταὶ κατεδέχοντο νὰ τῷ προσβλέψωσι μετὰ μορφασμοῦ μειδιάματος καὶ ἐθεώρουν αὐτὸν σχεδὸν ὡς κυνηγόν.

35.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ τρόπαια αὐτοῦ, — οὐχὶ τρόπαια ἀκοντίων καὶ ἀσπίδων, ἀλλὰ τρόπαια ὑπερπηδήσεως τάφρων καὶ ἐνίοτε οὐρῶν ἀλωπέκων· ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω, — καί τοι ποιούμενος τοιαύτην ὁμολογίαν ἐρυθριῶ ὡς ἀγαθὸς Ἀγγλὸς πολίτης, — ὅτι ὁ Ζουάν ἐσχέπετο ἐνδομύχως ὡς ὁ κομψὸς Chesterfield ὅστις μετὰ μακρὰν θήραν διὰ μέσου τῶν λόφων, τῶν κοιλάδων, τῶν θάμνων κλπ., ἀφ' οὗ, λέγω, εἶχε καλπᾶσει μακρότερον παντὸς ἄλλου, τὴν ἐπύριον ἡρώτα « ἐὰν οἱ ἄνθρωποι θηρεύουσι ποτε δύο φορές ».

36.

Ὁ Ζουάν εἶχε προσέτι μίαν ιδιότητα σπανίαν παρὰ τοῖς ἐωθινοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες, ἵνα θηρεύωσιν, ἐγείρονται τὸν χειμῶνα πρὶν ἢ ὁ ἀλέκτωρ καλέσῃ τὴν ὀκνηρὰν τοῦ Δεκεμβρίου ἡμέραν ἢ ἀρχίσῃ τὴν βραδεῖαν αὐτῆς πορείαν· — εἶχε μίαν ιδιότητα ἀρεστὴν τῆς γυναιξίν, αἵτινες, ὅταν γλυκεῖς λόγοι ῥέωσιν ἐκ

τῶν ῥοδίνων αὐτῶν χειλέων, ἀγαπῶσι νὰ ἔχῃσι ἀκρατὴν τινα, ἅγιον ἢ ἁμαρτωλόν. — οὐδέποτε ἐκοιμᾶτο εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα,

37.

ἀλλὰ ζωηρὸς καὶ εὐκίνητος, αἰείποτε προσεκτικὸς, ἔλαμπεν ἐν τῷ σπουδαιοτέρῳ τοῦ διαλόγου μέρει ἀποδεχόμενος προθύμως πᾶν ὅ,τι αἱ κυραὶ ἔλεγον, καὶ ἀκούων τὰς τοῦ συρμοῦ συνδιαλέξεις· ὅτε μὲν ἦν σοβαρὸς, ὅτε δ' εὐθυμος, ἀλλ' οὐδέποτε σκυθρωπὸς ἢ προπετὴς, καὶ δὲν ἐμειδία εἰ μὴ κρυφίως, — ὁ πανουῦργος! οὐδέποτε ἀπεφάσιζε νὰ δηλώσῃ τὸ σφάλμα τοῦ ἄλλου· ἐν συντόμῳ οὐδέποτε ὑπῆρξε τελειότερος ἀκρατῆς.

38.

Ἐπειτα ὠρχεῖτο· — ὅλοι οἱ ξένοι ὑπερτεροῦσι τῶν σοβαρῶν Ἀγγλων ἐν τῇ εὐγλωττίᾳ τῆς παντομίμου· ὠρχεῖτο, λέγω, κάλλιστα, μετ' ἐμφάσεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ φρονήσεως — πρᾶγμα ἀπαραίτητον ἐν τῷ παίγματι τῶν ποδῶν· ὠρχεῖτο ἄνευ θεατρικῆς ἐπιδείξεως, οὐχὶ ὡς ὅταν ὁ χοροδιδάσκαλος σχηματίζῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν κατὰ σειρὰν τεθειμένων νυμφῶν του, ἀλλ' ὡς εὐγενὲς κύριος.

39.

Οἱ βηματισμοὶ αὐτοῦ ἦσαν σεμνοὶ καὶ περιορισμένοι ἐντὸς τῶν κανονικῶν ὁρίων, ἢ κομψότης παρηκολούθει αὐτοὺς πάντοτε· ὁμοίος τῇ ἐλαφρᾷ Καμίλλῃ⁽¹⁾, μόλις ἤγγιζε τὸ ἔδαφος, ἢ δὲ ἰσχύς αὐτοῦ ἔχρηζε μᾶλλον περιστολῆς ἢ ἀναπτύξεως. Προσέτι εἶχεν

(1) Ἡ Camilla αὕτη ἦν θυγάτηρ τοῦ Μετάβου, βασιλέως τῶν Οὐόλοων, καὶ τῆς Κασμίλλης· ἀφιερῶθη τῇ Ἀρτέμιδι ἀπὸ τῆς βρεμικῆς αὐτῆς ἡλικίας, καὶ ἐξησκῆθη εἰς τὴν θήραν καὶ τὸν πόλεμον, διακριθεῖσα ἰδίως διὰ τὴν ἐλαφρότητα αὐτῆς ἐν τῷ δρόμῳ.

οὓς τόσον ὀρθὸν ὥστε ἠδύνατο νὰ καταφρονήσῃ τῆς αὐστηρότητος μουσικοῦ κριτικοῦ. Μία τόσον κλασικὴ ὀρχηστὶς καὶ τόσον ἐντελεῖς βηματισμοὶ ἐποιοῦν ἐντύπωσιν ὁ ἥρωσ ἡμῶν ἔλαμπεν ὡς προσωποποιημένος *bolero* :

40.

Ἡ ὡς μία τῶν ἐνώπιον τῆς Ἡοῦς φευγουσῶν Ὀρῶν ἐν τῇ περιφῆμῳ εἰκόνι τοῦ Guido, ἡ ὁποία μόνη ἤθελεν εἶσθαι ἀξία τῆς εἰς τὴν Ῥώμην περιηγήσεως καὶ ἂν δὲν ἤθελεν ὑπάρχει οὔτε ἐν ἐρείπιον τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Τὸ σύνολον τῶν κινήσεων αὐτοῦ εἶχε τὴν ἰδανικὴν ἐκείνην χάριτα, τὴν τόσον δυσεύρετον καὶ ἤτις εἶναι ἀδύνατον νὰ εἰκονισθῇ. Διότι, πρὸς μεγάλην λύπην τῶν ποιητῶν καὶ τῶν πεζογράφων, αἱ λέξεις στεροῦνται χρωμάτων.

41.

Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον ἐὰν ἐγένετο εὐάρεστος καὶ προσφιλιῆς ἦτον Ἔρωσ τις προσωποποιημένος, ἀνὴρ τέλειος καὶ λίαν θαυμάσιος· ἴσως ἦτον ὀλίγον διεφθαρμένος, ἀλλ' ὄχι πολὺ· τοῦλάχιστον ἤξευρε νὰ κρύπτῃ τὴν ματαιότητα αὐτοῦ· Ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦτο τόσον ἀγχίνους, ὥστε κατῶρθωσε νὰ ἀρέσῃ ταῖς ἀγναῖς κυρίαῖς καὶ ἐκείναις αἵτινες δὲν εἶναι τόσον πολὺ ἐμπεπνευσμένοι. Ἡ δούκισσα Φίτζ Φύλκη, ἡτις ἠγάπα τὰς ἐνοχλήσεις, ἤρχισε νὰ τὸν μεταχειρίζεται μετὰ τινῶν ἀκκισμάτων.

42.

Αὕτη ἦτον ὠραία ξανθὴ ὠρίμου ἡλικίας γυνή, ἐπιθυμητὴ, διακεκριμένη καὶ περίφημος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῷ μεγάλῳ, μεγάλῳ κόσμῳ. Καλῶς θέλω πράξει νὰ μὴ εἶπω οὐδὲν τῶν κατορθωμάτων αὐτῆς· διότι τοῦτο εἶναι ἔργον ἀκανθῶδες ἐκτὸς τοῦ ὅτι

εἶναι πιθανὸν νὰ ἔχωσιν εἰσδύσει συχοφανταίαι τινές εἰς τὰ ἀδόξενα. Τὸ τελευταῖον αὐτῆς αἴσθημα ἦτο τὸ πρὸς τὸν Λόρδον Αὐγούστον Φίτζ Πλανταγενέτην.

43.

Ὁ εὐγενῆς οὗτος ἀνὴρ ἤρchiσε νὰ συνοφρυῶται εἰς ταῦτα τὰ νέα ἀκκίσματα· ἀλλ' οἱ ἐρασταὶ πρέπει ν' ἀνέχωνται τὰς μικρὰς ταύτας ἐλευθερίας ὡς ἀπλᾶ προνόμια τοῦ γυναικείου σωματείου. Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τολμήσοντι νὰ ἐκφέρῃ ἐπίπληξιν! δὲν θέλει κάμει ἄλλο εἰμὴ νὰ ἐπιστεύσῃ συμβὰν τὸ ὁποῖον εἶναι λυπηρότατον, ἀλλὰ κοινότατον τοῖς ἐπὶ τῶν γυναικῶν βασιζομένοις.

44.

Ἡ ὀμήγουρις ἐμεδιάσεν, ἐψιθύρισε καὶ ἔπειτα ἤρchiσε νὰ χλευάζῃ· αἱ νέαι κυρίαι ἐσοβαρεύθησαν, αἱ δὲ ἡλικιωμέναι ἐσχυθρώπασαν. Καὶ τινες μὲν αὐτῶν ἠλπίζον ὅτι τὰ πράγματα δὲν ἤθελον λήξει εἰς ὃ σημεῖον ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ὑπῆρχον παρόμοιαι γυναῖκες· αἱ μὲν δὲν ἐπίστευον ποτὲ οὔτε τὸ ἥμισυ ἐξ ὧν ἤκουον· αἱ δὲ ἐφαίνοντο ἀμηχανοῦσαι, καὶ ἀλλὰ βαθέως σκεπτόμεναι· καὶ πολλὰ ἐθρήνουν μετ' εἰλικρινοῦς λύπης τὸν πτωχὸν Λόρδον Αὐγούστον Φίτζ Πλανταγενέτην.

45.

Ἀλλὰ τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι οὐδεὶς προέφερε τὸ ὄνομα τοῦ δουκὸς, ὅστις, ὡς ἤθελέ τις τὸ σκεφθῆ, ἐνδιεφέρετο εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἀπῆν καὶ, ἔλεγον, δὲν ἐφρόντιζε πολὺ περὶ τῶν πράξεων τῆς συζύγου αὐτοῦ· ἐὰν ἤθελε ν' ἀνέχεται τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς, οὐδεὶς ἐδικαιοῦτο νὰ θαυμάζῃ διὰ τοῦτο. Ἡ ἐνωσις τούτου τοῦ ζεύγους ἦτον ἐκ τούτου τοῦ εἶδους ἢ καλλίστη πασῶν ἀναμφιβόλως· οὐδέ-

ποτε συνηντῶντο, — ἐπομένως δὲν ἠδύναντο πλέον
νὰ χωρισθῶσιν.

46.

Ἄλλὰ πῶς ἠδυνήθην νὰ γράψω τοῦτον τὸν λυπη-
ρὸν στίχον; Πεφλεγμένη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἀρετῆς
ἔρωτος ἢ ἐμὴ Ἐφεσία Ἄρτεμις, ἢ λαίδη Ἀδελίνη,
ἤρξατο εὐρίσκουσα τὴν διαγωγὴν τῆς δουκίσσης
παρὰ πολὺ ἐλευθέραν· λυπουμένη καθ' ὑπερβολὴν
διότι ἐβλεπεν αὐτὴν ἐν κακίστῃ ὁδῷ, καὶ ψυχρὰν ἐν
τῇ συμπεριφορᾷ αὐτῆς, παρετήρησε μετὰ σπουδαιό-
τητος καὶ ἀνησυχίας τὸ εὐμετάβολον τῆς φίλης
αὐτῆς διὰ τὸ ὁποῖον αἱ πλείσται τῶν γυναικῶν ἐπι-
φυλάσσονται ὅλην τὴν εὐαισθησίαν αὐτῶν.

47.

Οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τούτῳ τῷ κακῷ κόσμῳ ὡς ἡ
συμπάθεια, ἣτις κάλλιστα ἀρμόζει εἰς τὴν ψυχὴν καὶ
εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου, καθιστᾷ τὸν
στεναγμὸν μελωδικώτατον καὶ ἄριστα κοσμεῖ καὶ
καλλύνει τὴν ἤδη ἡδίστην φιλίαν. Τί ἤθελεν εἶσθαι ἡ
φιλανθρωπία ἄνευ φίλου ἵνα μᾶς ἐλέγχῃ εὐμενῶς
διὰ τὰ σφάλματα ἡμῶν καὶ μᾶς παραμυθῇ με τὰς
λέξεις, — « ἐὰν ἐσκέπτεσο καλῆτερον! — Ἄ, ἐὰν
ἠχολούθεις τὴν συμβουλὴν μου! »

48.

ὦ Ἰώβ! εἶχες δύο φίλους, εἷς μόνος ἀρκεῖ, πρὸ
πάντων ὅταν εὐρισκώμεθα ἐν ἀπλῇ ἀμνηχανίᾳ· εἶναι
κακοὶ πρωρεῖς ἐν τριχυμῖα, καὶ ἰατροὶ ὄχι τόσο
περίφημοι διὰ τὰς θεραπείας αὐτῶν ὅσον διὰ τοὺς
μισθούς των. Μηδεὶς παραπονεῖσθω βλέπων τοὺς
ἑαυτοῦ φίλους ἀποχωροῦντας, — ἀπέρχονται ὡς τὰ
φύλλα εἰς τὴν πρώτην πνοὴν χειμερινοῦ ἀνέμου. —
Ὅταν αἱ ὑποθέσεις ὑμῶν ὅπως δῆποτε διευθετηθῶ-

σιν, υπάγετε εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἀποκτήσατε ἄλλους.

49.

Ἄλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἐμὸν ἀξίωμα· ἐὰν ἦτο, ἤθελον ἀπαλλαχθῆ πολλῶν λυπῶν· πλὴν δὲν μοι μέλει· δὲν θέλω νὰ ἦμαι ὡς ἡ χελώνη ἡ τεθωρακισμένη μὲ τὸ σκληρὸν αὐτῆς χελώνειον τὸ ὁποῖον οὔτε τὰ κύματα οὔτε αἱ θύελλαι φθείρουσι. Καθόλου σκεπτόμενος φρονῶ ὅτι εἶναι κάλλιον νὰ δοκιμάσῃ τις ἐν ἑαυτῷ καὶ νὰ ἴδῃ ἰδίους ὀμμασιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ὑποφέρῃ ἢ νὰ μὴ ὑποφέρῃ. Ἡ λίαν εὐαίσθητος καρδιά ἔχει χρεῖαν μαθημάτων τινῶν ἵνα μὴ ῥίπτῃ ὅλον τὸν ὠκεανὸν τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς ἐντὸς κοσκίνου.

50.

Ἐξ ὅλων τῶν τόνων τῆς δυστυχίας ἡ φρικωδέστατη καὶ λυπηροτάτη, ἡ καὶ θλιβερωτέρα τοῦ τε ἄσματος τῆς γλαυκὸς καὶ τοῦ νυκτερινοῦ ἀνέμου, εἶναι ἡ ἐξῆς φρικαλέα καὶ πένθιμος φράσις — « Δὲν σοὶ τὸ εἶπον ἐγώ; » — φράσις προφερομένη ὑπὸ τῶν φίλων, τῶν προφητῶν τοῦ παρελθόντος οἵτινες, ἀντὶ νὰ εἴπωσιν ὑμῖν τί πρέπει ἤδη νὰ πράξῃτε, ἐπιναλαμβάνουσιν ὑμῖν ὅτι πρὸς τὴν πτωσὶν ὑμῶν, καὶ παραμυθοῦσιν ὑμᾶς διὰ τὸ κατὰ τῶν « bonos mores » παράπτωμα ὑμῶν παρουσιάζοντες ὑμῖν μακρὸν ὑπόμνημα παλαιῶν ἱστοριῶν.

51.

Ἡ γαλιηναία αὐστηρότης τῆς λαίδης Ἀδελίνης δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν διὰ τὴν φίλην αὐτῆς λύπην, τῆς, τῆς ὁποίας ἡ φήμη τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἦτον, εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ γίνῃ ἀμφίβολος παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, ἐὰν δὲν ἔσπευδε νὰ μεταβάλῃ διαγωγὴν.

Ὁ Ζουὰν μετέσχε τοῦ μαθήματος τῆς αὐστηρότητος αὐτῆς, μαθήματος μετριασθέντος διὰ τῆς ἀγνωστάτης συμπαθείας· — ὁ ἡδὺς αὐτῆς οἶκτος ἠγέρθη ἐκ τῆς ἀπειρίας τοῦ ἡμετέρου ἥρωος καὶ ἐκ τῆς νεότητος αὐτοῦ (διότι ἦτο νεώτερος αὐτῆς καθ' ἑξ ἑβδομάδας).

52.

Τοῦτο τὸ πλεονέκτημα τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ τὴν ἀπαριθμῆσιν τῶν ἐτῶν αὐτῆς, ἐὰν εἶχε χρεῖαν ν' ἀναφέρῃ τὸ ἐνιαυτολόγιον τῆς ὁμοτομίας καὶ τῶν εὐγενῶν γεννήσεων, — τῇ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ συναισθάνηται μητρικοὺς φόβους διὰ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ νέου ξένου, μολονότι ἀπεῖχεν εἰσέτι τοῦ βισέκτου ἐκείνου ἔτους τὸ ὁποῖον, ἐν τῇ χρονολογίᾳ τῶν γυναικῶν, διὰ μιᾶς ὑπερπηδᾷ πολλῶν ἄλλων.

53.

Ἡ ἡλικία αὕτη δύναται νὰ προσδιορισθῇ εἰς τινα χρόνον πρὸ τῆς τριακονταετοῦς ἡλικίας· — ἄς εἴπωμεν εἰς τὰ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἔτη· διότι οὐδέποτε εἶδον τὰς ἀκριβεστάτας κατὰ τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν χρονολογίαν γυναικας νὰ ὑπερβῶσιν αὐτὰ, ἐφ' ὅσον ἠδύναντο νὰ θεωρῶνται ὡς νέαι. ὦ χρόνε! διὰ τί οὐδέποτε ἴστασαι; τὸ ἐκ τῆς σκωρίας τόσον μέλαν δρέπανόν σου ἔπρεπε βεβαίως νὰ παύσῃ κόπτον διόρθωσον αὐτό· θέριζον πλέον ἡρέμα, καὶ πρὸ πάντων βραδύτερον, κὰν πρόκηται μόνον περὶ τῆς σῆς φήμις ὡς χορτοκόπου.

54.

Ἄλλ' ἢ Ἀδελίνη ἀπεῖχε τῆς ὠρίμου ταύτης ἡλικίας, τῆς ὁποίας ἡ ὠραιοτάτη ὠριμότης εἶναι εἰσέτι πλήρης πικρίας· ἰδίως ἡ πείρα αὐτῆς καθίστα αὐτὴν φρονίμην, διότι εἶχεν ἰδεῖ — τὸν κόσμον καὶ ὑπέστη

γενναίως τὰς προσβολὰς αὐτοῦ, ὡς ἤδη εἶπον — δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς τίνα σελίδα. Ἡ Μοῦσά μου δὲν ἀγαπᾷ τὰς παρχομπὰς, ὡς πρέπει ἤδη νὰ παρετηρήσατε — ἀλλ' ἀφαιρέσατε ἐξ ἑκ τῶν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ καὶ θέλετε ἔχει τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν αὐτῆς.

55.

Κατὰ τὸ ἑκκαίδεκατον ἔτος τῆς ἡλικίας της εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον παρουσιασθεῖσα καὶ ἐπαινεθεῖσα ἔθεσεν ὅλα τὰ στέμματα εἰς κίνησιν (¹). Ἑπτακαίδεκέτις οὔσα διήγειρεν εἰσέτι τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου τῆς Ἀγγλίας ὅστις κατεγοητεύθη ἐκ τῆς νέας Ἀφροδίτης τοῦ στίλβοντος ὠκεανοῦ του. Ὀκτωκαίδεκέτις καὶ τοι εἶδε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς μαραινομένην ὀλόκληρον ἑκατόμβην ἀφρωσιωμένων λατρευτῶν, συγκατετέθη νὰ πλάσῃ νέον Ἀδάμ, ὅστις ἐκλήθη « ὁ εὐτυχέστατος τῶν ἀνθρώπων. »

56.

Ἐκτοτε εἶχε διαλάμψει ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς χειμῶνας, θαυμαζομένη, λατρευομένη, ἀλλὰ πάντοτε τόσον φρονίμη ὥστε εἶχε κάμει ν' ἀποτύχωσιν ὅλαι αἱ εἰσηγήσεις τῆς κακολογίας χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι ἦτο περισκευμένη. Οὐδεὶς οὐδένα ἠδύνατο εὐρεῖν σπῖλον ἐν τῷ μαρμάρῳ τούτου τοῦ ἀμόμφου ἀγάλματος. Ἀφοῦ ὑπανδρεύθη, εἶχεν ὠφελθῆ ἑκ καταλλήλου τινος στιγμῆς καὶ ἐποιήσατο ἓνα κληρονόμον, — ἀλλὰ καὶ μίαν ἐξάμβλωσιν.

57.

Αἱ λαμπουρίδες προθύμως ἵπταντο περὶ αὐτήν, — μικρὰ ἔντομα τῆς νυκτὸς τοῦ Λονδίνου ἀλλ' οὐδὲν

(¹) Ὅλων τῶν εὐγενῶν ἐχόντων στέμμα (coronari) ἐν τοῖς σήμασιν αὐτῶν.

ἐξ αὐτῶν εἶχε κέντρον ἰκανὸν ἵνα πληγῶσῃ αὐτήν — ἡ κακία τῶν φιλαύτων δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν φθάσῃ διότι ἦτον ὑπερτέρα τῆς δυνάμεως αὐτῶν — ἴσως ἐπεθύμει ἐραστήν ἐχεφρονέστερον — ἀλλ' οἷα δὴποτε κὰν ἦτο ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς, ἐνήργει μετὰ φρονήσεως· εἶτε δὲ ἡ ψυχρότης, εἶτε ἡ ὑπερηφάνεια ἢ ἡ ἀρετὴ δίδουσιν ἀξιοπρέπειαν εἰς τὴν γυναῖκα, τοῦτο δὲν σημαίνει, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦναι ἐνάρετος.

58.

Ἄποτροπιάζομαι τὸ αἷτιον ὡς ἀποστρέφομαι φιλίην ἥτις μένει παραπολὺν χρόνον βεβυσμένη ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ ξενοδόχου, ἀφίνουσα στεγνὰ Βουρδιγαλείου οἴνου ὅλα τὰ στόματα, ὅταν μάλιστα συζητῶσι περὶ πολιτικῶν πραγμάτων. — Ἄποστρέφομαι τὸ αἷτιον ὡς ἀποστρέφομαι ἀγέλην βοῶν ἐγείρουσαν νέφη κονιορτοῦ εἰς τὴν ὁδὸν καθὼς ὁ Λίψ ἐγείρει τὴν ἄμμον τῆς Ἀραβίας· ἀποτροπιάζομαι αὐτὸ ὡς ἀποδιοπομποῦμαι τὸ σόφισμα, τὴν ὁδὴν τοῦ ἐστεμμένου ποιητοῦ ἢ τὰ « content » (¹) τοῦ δουλόφρονος ὁμοτίμου.

59.

Εἶναι λυπηρὸν τὸ νὰ ζητῶμεν νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὰς ρίζας τῶν πραγμάτων αἵτινες εἶναι λίαν περιπεπλεγμένοι ἐν τῷ βάθει τῆς γῆς· μοὶ ἀρκεῖ ὅτι εἰς κλάδος μοὶ παρέχει ὠραίαν χλόην, τὸ δὲ ὅτι μία βάλανος ἢ ἄλλο τι σπέρμα τῆ ἔχει δώσει τὴν ἀρχικὴν γένεσιν, τοῦτο ὀλίγον μὲ ἐνδιαφέρει. Ἡ δὲ μέχρι τῆς πηγῆς ὄλων τῶν πράξεων ἀναδίφησις ἤθελεν

(¹) Ἐν ταῖς κοινοβουλευτικαῖς συζητήσεσιν οἱ ὁμοτίμοι ἐκφράζουσι τὴν εἰς τὰς ὑπολογικὰς προτάσεις συγκατάθεσιν αὐτῶν διὰ τῆς λέξεως « content. »

εἶσθαι λυπηρὰ εὐχαρίστησις· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἀπασχολοῦν με, καὶ παραπέμπω ὑμᾶς τῷ φρονίμῳ Oxenstiern (').

60.

Μὲ τὴν καλὴν πρόθεσιν τοῦ ν' ἀπαλλάξῃ τοῦ κοινοῦ σκανδάλου τὴν τε δούκισσαν καὶ τὸν διπλωμάτην, ἡ λαίδη Ἀδελίνη, ἅμα προεῖδεν ὅτι ὁ Ζουὰν δὲν ἠδύνατο σχεδὸν ν' ἀντιστῇ — (διότι οἱ ξένοι ἀγνοοῦσιν ὅτι ἐν ὀλίσθημα ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ἔχει ὁμοίως καθὼς ἐν τοῖς λοιποῖς κλίμασι, τοῖς ἐστερημένοις τοῦ εὐεργετήματος τῶν ἐνόρκων ἐκείνων τῶν ὁποίων ἡ ἐτυμηγορία εἶναι ἀσφαλέστατον ἴαμα διὰ τὸ τοιοῦτον ἀμάρτημα),

61.

— ἡ λαίδη Ἀδελίνη ἀπεράσισε νὰ λάβῃ τὰ πρόσφορα μέτρα ἵνα κωλύσῃ τὰς προόδους τοῦ λυπηροῦ τούτου λάθους. Ἐφραντάσθη μεθ' ἀπλότητός τινος, εἶναι ἀληθὲς — ἀλλ' ἡ ἀθωότης εἶναι τολμηρὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κινδύνῳ, καὶ ἐν τῇ ἀπλοϊκότητι αὐτῆς οὐδεμίαν ἔχει χρεῖαν ἐκείνων τῶν ὀχυρωμάτων τῶν ἐφευρεθέντων ὑπὸ τῶν κυριῶν τῶν ὁποίων ἡ ἀρετὴ συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ ἀνακαλύπτωνται ποτέ.

62.

Οὐχὶ διότι ἐφοβεῖτο μήπως τὰ πράγματα ἔλθωσιν εἰς τὴν χειρίστην κατάστασιν. Ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ Δουξ ἦτο σύζυγος ἀνεκτικὸς καὶ ὀλίγον διαθεσιμὸς εἰς τὸ νὰ γίνῃ αἴτιος σκηνῆς καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν φυλὴν τῶν πέλατῶν τοῦ δικαστηρίου τῶν doctors' com-

(') Ὁ περίφημος σφραγισφύλαξ Oxenstiern εἶχεν ἕϊδον ὅτις μέλλων νὰ διορισθῇ εἰς διπλωματικὴν τινα ἀποστολὴν ἐξέφρασε τὰς ἀμφιβολίας αὐτοῦ περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἱκανότητος διὰ τοιοῦτον ἀξίωμα. Ὁ γέρων σφραγισφύλαξ γελῶν ἀπεκρίνατο, — «Nescis, mi fili, quantula scientia gubernatur mundus.»

mons. Ἄλλ' ἐφοβεῖτο πρῶτον τὴν γοητείαν τῶν θελγήτρων τῆς αὐτῆς ἐξοχότατος τῆς δουκίσσης, καὶ δεύτερον ἐριδά τινα πρὸς τὸν Λόρδον Αὐγουστον Φίτζ Πλανταγενέτην, ὅστις ἐφραίνετο παρωργισμένος.

63.

Ἡ αὐτῆς ἐξοχότης ἐθεωρεῖτο ὡσαύτως ὡς ἐπιτηδεία ραδιοὔργος καὶ ὀλίγον κακόβουλος καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν ἐρωτικὴν αὐτῆς σφαῖραν ἦτο μία ἐξ ἐκείνων τῶν ὠραίων καὶ πολυτίμων μαστίγων αἵτινες καταπονοῦσι τὸν ἐραστὴν μὲ τὰς τρυφεράς ἰδιοτροπίας, αἵτινες τείνουσιν εἰς τὸ προξενεῖν ἐριδας, ὅταν δύνανται νὰ εὕρωσι τὴν εὐκαιρίαν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοῦ εὐτυχοῦς ἔτους· αἵτινες θέλγουσι βασανίζουσαι ἡμᾶς ἐναλλάξ καθόσον ψυχραίνονται ἢ θερμαίνονται, καὶ αἵτινες, ὅπερ χεῖριστον, δὲν θέλουσι ν' ἀρῆσωσιν ἡμᾶς ἡσύχους.

64.

Τέλος ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν γυναικῶν αἵτινες στρέφουσι τὴν κεφαλὴν τῶν νέων ἀνθρώπων, ἢ αἵτινες ἐπὶ τέλος καθιστῶσι τοὺς ἐραστὰς αὐτῶν Βερθέρους. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκπληττώμεθα ἐὰν μία ἀγνωτέρα ψυχὴ ἐφοβεῖτο τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ φιλικοῦ δεσμοῦ. Καλῆτερον ἤθελεν εἶσθαι νὰ νυμφευθῇ τις ἢ ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ἔχῃ καρδίαν τὴν ὁποίαν γυνὴ ἀρέσκειται νὰ κατασπαράσῃ. Σταθῆτε λοιπὸν, καὶ πρὶν ἢ ρίψετε τὸν κῦβον, — ἐξετάσατε ἐὰν ἡ ἀγαθὴ ὑμῶν τύχη εἶναι ὄντως ἀγαθὴ.

65.

Πρῶτον ἐν τῇ διαχύσει τῆς καρδίας αὐτῆς ἦτις ἠγνόει ἢ ἐνόμιζεν ὅτι ἠγνόει πᾶν εἶδος τεχνάσματος, ἢ λαίδη Ἀδελίνη ἐκάλεσεν ἅπαξ ἢ δις τὸν σύζυγον αὐτῆς κατὰ μέρος, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ συμ-

βουλευσῆ τὸν Ζουάν. Ὁ Λόρδος Ἑρρίκος ἤκουε μετὰ μειδιάματος τὰ ἀφελῆ αὐτῆς σχέδια τοῦ ν' ἀποσπάσῃ τὸν Δὸν Ζουάν ἀπὸ τὰς παγίδας τῆς σειρή-
νος, καὶ ἀπεκρίνετο ὡς πολιτικός ἀνὴρ ἢ ὡς προ-
φήτης· εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἀποκρίσεις αὐτοῦ εἰς
οὐδὲν ἐχρησίμευον.

66.

— Πρῶτον ὁ Λόρδος Ἑρρίκος εἶπεν· — « Ἐγὼ δὲν
ἀναμιγνύομαι ποτὲ εἰς οὐδενὸς ὑποθέσεις, ἐκτὸς τῶν
τοῦ βασιλέως. » Ἐπειτα προσέθεσεν ὅτι ἐκ τῶν φαι-
νομένων οὐδέποτε ἔκρινε περὶ τῶν τοιοῦτου εἴδους
πραγμάτων· τρίτον διῆχυρίσθη ὅτι ὁ Ζουάν εἶχε
πλείονα ἐγκέφαλον ἢ γενειάδα, καὶ ὅτι δὲν ἦτο πλέον
εἰς ἐκείνην τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν οἱ παῖδες κρατούμε-
νοι διὰ ζωστήρος μαθάνουσι παρ' ἄλλων νὰ περιπα-
τῶσι· τέταρτον ἐπανέλαβεν ὅ,τι δὲν εἶναι χρεῖα νὰ
εἴπῃ τις δις· δῆλα δὴ ὅτι — « σπανίως ἀγαθὴ συμ-
βουλὴ παράγει τὸ ἀγαθόν. »

67.

Ἐπομένως, πρὸς ἐπικύρωσιν βεβαίως τοῦ τελευ-
ταίου τούτου ἀξιώματος, συνεβούλευσε τὴν σύζυγον
αὐτοῦ ν' ἀφήσῃ εἰς ἑαυτοὺς τὸν τε Ζουάν καὶ τὴν
Δούκισσαν, ἐπὶ τοσοῦτον τοῦλάχιστον ἐφόσον ἢ εὐπρέ-
πεια τὸ ἐπέτρεπεν· ὅτι ὁ χρόνος ἤθελε διορθώσῃ τὰ
σφάλματα τῆς νεότητος τοῦ Ζουάν· ὅτι οἱ νέοι σπα-
νίως ἐποιοῦν μοναστικάς εὐχάς· ὅτι ἢ ἀντίθεσις οὐδὲν
ἄλλο ποιεῖ εἰμὴ νὰ συσφίγγῃ τὸν δεσμόν τὸν ὁποῖον
καταδικάζει. — Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀγγελιαφόρος ἔφερεν
ἀγγελίας.

68.

Ἐπειδὴ ἤρχετο ἐκ τοῦ συμβουλίου, τοῦ ἄλλως
ἰδιαιτέρου συμβουλίου καλουμένου, ὁ Λόρδος

Ἐρρίκος ἀπεχώρησεν εἰς τὸ γραφεῖον ἵνα δώσῃ εἰς τινὰ μέλλοντα Τίτον Λίβιον ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσῃ πῶς ἠλάττωσε τὸ ἐθνικὸν χρέος. Ἐὰν δὲν ἀναφέρω ὑμῖν τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπισταλέντων ἐγγράφων, τὸ αἷτιον εἶναι διότι εἰσέτι δὲν ἔμαθον αὐτό· ἀλλὰ θέλω καταχωρήσει αὐτὰ ἐν βραχεῖ παραρτήματι μεταξὺ τοῦ ἐπικοῦ μου ποιήματος καὶ τοῦ πίνακος αὐτοῦ.

69.

Ἄλλὰ, πρὶν ἢ ἀποχωρήσῃ, ὁ Λόρδος Ἐρρίκος προσέθεσε ἐλαφρὸν ὑπαινιγμὸν, μεθ' ἑνὸς ἢ δύο ἄλλων κοινῶν τόπων ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους κατασκευάζουσιν ἐν τῇ συναναστροφῇ, καὶ οἱ ὁποῖοι, μολονότι παλαιοὶ, εἶναι εὐχρηστοὶ δι' ἔλλειψιν ἄλλων καλητέρων· ἔπειτα ἤνοιξε τὸν φάκελλον αὐτοῦ ἵνα ἴδῃ τι περιεῖχε, καὶ διελθὼν τὸ περιεχόμενον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀπεμακρύνθη καὶ, ἐν ᾧ διὰ τὴν ἀποχώρησίν του ἐλάμβανε συγγνώμην παρὰ τῆς Ἀδελίνης, τῇ ἔδωκε γαληνιαῖον φίλημα, ἀρμόζον μᾶλλον πρὸς ἡλικιωμένην ἀδελφὴν ἢ πρὸς νέαν σύζυγον.

70.

Ἦτον ἀνὴρ τίμιος, ψυχρὸς καὶ ἀγαθὸς, ὑπερήφανος διὰ τὴν καταγωγὴν του, καὶ ὑπερήφανος διὰ τὰ πάντα· εἶχε πνεῦμα ἐξαίσιον ἵνα διαπρέπη ἐν πολιτικῷ διβανίῳ, μορφήν κατάλληλον ἵνα βαδίξῃ ἐνώπιον βασιλέως ὑψηλός, μεγαλοπρεπής, ἄξιος νὰ προηγῆται τῶν ἀυλικῶν κατὰ τὴν ἐπέτειον ἐορτὴν τῆς γεννήσεως τοῦ μονάρχου· ἐνδοξος διὰ τὰ παράσημα τοῦ ἀστέρος καὶ τῆς περικνημίδος μὲ τὰ ὁποῖα ἦτο κεκοσμημένος, ἦτο τὸ ἀληθὲς πρότυπον βασιλικοῦ θαλαμηπόλου· — καὶ ἐγὼ αὐτὸς προτίθεμαι νὰ διορίσω αὐτὸν εἰς ταύτην τὴν θέσιν ὅταν βασιλεύσω.

71.

Ἄλλὰ τῷ ἔλειπέ τι — δὲν ἐξεύρω ἀκριβῶς τί τῷ ἔλειπεν, ὅθεν καὶ δὲν δύναμαι νὰ σᾶς τῷ εἶπω — τῷ ἔλειπεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἱ ὠραῖαι γυναῖκες — (τὰ χαριέντα πλάσματα!) καλοῦσι ψυχὴν. Βεβαίως δὲν τῷ ἔλειπε τὸ σῶμα, ἐπειδὴ εἶχεν ὑψηλὸν καὶ ἀνάλογον ἀνάστημα ὡς λεύκη ἢ ἰστός, τέλος ἦτον εὐειδῆς ἀνὴρ, τὸ ἀριστούργημα τῆς φύσεως, καὶ ἐν ὄλαις ταῖς περιστάσεσιν, ἐν τῷ πολέμῳ ἢ ἐν τῷ ἔρωτι, εἶχεν ἀείποτε διατηρήσει τὴν κάθετον γραμμὴν.

72.

Μόλα ταῦτα ὑπῆρχεν, εἶπον, πρᾶγμα τι τὸ ὁποῖον τῷ ἔλειπεν· ἐκεῖνο τὸ ἀόριστον « je ne sais quoi, » τὸ ὁποῖον τὸ πάλαι, καθόσον γινώσκω, ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς τοῦ Ὀμήρου Ἰλιάδος, ἐπειδὴ ἔκαμε νὰ ὑπάγη εἰς τὴν Τρωάδα ἢ Ἑλληνίς Εὐα, Ἑλένη, φεύγουσα τὴν κοίτην τοῦ Σπαρτιάτου, μολονότι, καθ' ὄλου εἶπεῖν, ὁ Δαρδάνιος νεανίας ἀναμφιβόλως ἦν πολὺ ὑποδεέστερος τοῦ βασιλέως Μενελάου — ἀλλὰ τοιούτοτρόπως γυναῖκές τινες μᾶς προδίδουσιν.

73.

Ἐπάρχει παράδοξόν τι πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πάντοτε μᾶς θέτει εἰς μεγάλην ἀπορίαν ἐκτὸς ἐάν, ὡς ὁ Τειρεσίας, δοκιμάσωμεν ἐναλλάξ τὴν διαφορὰν τῶν φύλων· οὐδεὶς ἡμῶν δύναται ἀκριβῶς εἶπεῖν πῶς θέλει ν' ἀγαπᾶται. Τὸ φιλήδονον συνδέει ἡμᾶς μόνον ἐπὶ τινα βραχύτατον χρόνον· τὸ αἰσθηματικὸν καυχᾶται ὅτι εἶναι αἰώνιον· ἀλλ' ἀμφοτέρωτα σχηματίζουσιν εἶδός τι κενταύρου ἐπὶ τῶν ἄνω τῶν τοῦ ὁποίου εἶναι κάλλιον νὰ μὴ διακινδυνεύσωμεν.

74.

Πρᾶγμα τι ἱκανοποιοῦν τὴν καρδίαν εἶναι ἐκεῖνο

τὸ ὁποῖον ἀδιακόπως αἱ γυναῖκες ζητοῦσιν ἀλλὰ πῶς ἀναπληροῦται αὐτὴ ἢ κενὴ θέσις ; εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ δυσκολία, — εἰς τοῦτο καὶ αὐταὶ ναυαγοῦσιν, ὡς ναῦται ἄνευ πείρας καὶ ἄνευ πυξίδος, οἵτινες ὠθοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τῶν κυμάτων, καὶ ἀπὸ τυναγμοῦ εἰς τυναγμὸν φέρονται εἰς ἀκτὴν ἧτις ἴσως εἶναι ὁ βράχος τοῦ ναυαγίου αὐτῶν.

75.

Ἔστιν ἄνθος τι καλούμενον ὁ ἔρωσ τῆς ἀργίας, περὶ οὗ ἴδε τὸν ἀειθαλῆ τοῦ Σαξπήρου κῆπον. — Δὲν θέλω νὰ ἐξασθενίσω τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ καὶ ἐξαιτοῦμαι τὴν συγγνώμην τῆς Βρεττανικῆς αὐτοῦ θεϊότητος ἐὰν, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου στιχουργικῇ ἀπορία, ἐγγίζω ἐν μόνον ἄνθος τοῦ κήπου οὗ προεδρεύει ἀλλὰ καίτοι αὐτὸ τὸ ἄνθος ἐστὶν ἄλλο παρὰ τὸ ποιῆσαν τὸν Γάλλον ἢ Ἑλβετὸν Ῥουσσὸ νὰ ἐκφωνήσῃ τὴν ἐπομένην ῥῆσιν, φωνῶ καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς, « *Voilà la pervenche* (!) »

76.

Εὔρον ! εὔρον ! δὲν ἐννοῶ ὅτι ὁ ἔρωσ εἶναι τὸ αὐτὸ τῇ ἀργίᾳ πρᾶγμα, ἀλλὰ διατείνομαι ὅτι ἐν τῷ ἔρωτι ἡ ἀργία εἰσέρχεται ὡς ἀναγκαῖα μεσολάβησις, καὶ ἔχω λόγους ἀποχρῶντας ἵνα εἶπω τοῦτο· ἡ ἐργασία ἐστὶ κακὸς μεσίτης· οἱ ἐνασχολούμενοι εἰς σπουδαίας ὑποθέσεις δὲν εἶναι λίαν κατάλληλοι πρὸς ἐκφρασιν ἰσχυροῦ πάθους, ἀρ' οὗ τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον, ἢ Ἀργὼ, ἔφερε τὴν Μήδειαν ὡς ἐπίφορτον (supercargo) αὐτοῦ.

77.

Beatus ille procul negotiis, λέγει ὁ Ὅρατιος· ὁ μεγα-

(¹) Ἴδου ἡ χαμαιδάφνη (ἢ κλιματίτις).

λόμικρος οὗτος ποιητής σφάλλει· τὸ ἕτερον αὐτοῦ ἀξίωμα, *Noscitur a sociis* μᾶλλον συνάδει τῷ σκοπῷ τοῦ ποιήματος αὐτοῦ· μολονότι καὶ τοῦτο ἀκόμη ἐνίοτε ἠθέληεν εἶσθαι σκληρότατον, ἐκτὸς ἐάν τις συχνάξει παραπολὺν χρόνον τὴν καλὴν συναναστροφὴν· ἀλλὰ εἰς τὸ πείσμα αὐτοῦ ἐγὼ διατείνομαι ὅτι, ἐν οἴωδῆποτε κοινωνικῷ βαθμῷ, τρισευδαίμονές εἰσιν οἱ ἔχοντες ἐνασχόλησιν τινα.

78.

Ὁ Ἀδὰμ κατέλιπε τὸν παράδεισον αὐτοῦ ἵνα γίνῃ γεωργός, ἡ δ' Εὐὰ ἐγένετο ῥάπτρια ἐκ τῶν φύλων τῆς συκῆς ἐνδυμα ἑαυτῇ ποιησαμένη — καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχαιοτάτη τέχνη παραχθείσα ἐκ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως, ὡς ἡ Ἐκκλησία παραδέχεται καὶ ἐκτοτε δὲν εἶναι δυσapόδεικτον ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν δεινῶν τῶν μαστιζόντων τὸν ἄνδρα καὶ ἐτι μᾶλλον τὴν γυναῖκα, προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι παραμελοῦσι τὴν ἐνασχόλησιν ὠρῶντινων εἰς ἔργα τὰ ὁποῖα δύναται νὰ καταστήσωσι τὰς λοιπὰς ὥρας εὐαρεστοτέρας.

79.

Ἴδου διατὶ ἡ ὑψηλὴ κοινωνία δὲν παρουσιάζει ἄλλο εἰμῆ ἐν φοβερὸν κενόν, βάσανον ἡδονῶν κατὰ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ἐφεύρωμεν ἐπίπονόν τινα φραγμόν. Ἄς λέγωσιν οἱ ποιηταὶ ὅ, τι κἂν θέλωσι περὶ αὐταρκείας, — ἡ λέξις αὕτη δύναται νὰ μεταφρασθῇ διὰ τοῦ κόρου, ἐξ οὗ πηγάζουσιν ὅλα τὰ δεινὰ τῆς αἰσθήσεως, οἱ κυανοὶ διάβολοι, τὰ κυανὰ περιπέδια⁽¹⁾ καὶ τὰ μυθιστορήματα ἐφαρμοζόμενα ἐν τῇ πράξει καὶ ἐκτελούμενα ὡς ἀντίχοροι.

(1) Blue devils, κυανοὶ διάβολοι· οὕτω καλοῦνται πρὸς τοῖς Ἄγγλοις οἱ ὑποχονδρίαι καὶ ναστηραὶ ἰδιοτροπίαι. — Blue stockings, αἱ σχολαστικαὶ γυναῖκες.

80.

Διακηρύσσω ἐνόρκως ὅτι οὐδέποτε ἀνέγνω μυθιστορίας ὡς ἐκείνας ἅς ἔχω ἰδεῖ, ἐξ ὧν τινες ἐὰν δημοσιεύσω οὐδεὶς ἤθελε πιστεύσῃ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν ἀλλ' οὐδέποτε ἔσχον τοιαύτην πρόθεσιν· οὐκ ἀγαθὸν τὸ πᾶσαν ἀλήθειαν ἐκφαίνειν· ἄρα εἰσὶ τινες ἀλήθειαι αἷς κάλλιον ἀρμόζει ἢ παρασιώπησις, καὶ ἰδίως ἐκεῖναι αἵτινες φαίνονται ὡς ψεύδη· ὅθεν γράφω πραγματευόμενος περὶ γενικοτήτων.

81.

« Τὸ ὄστρεον δύναται δυσπραγεῖν ἐν τῷ ἔρωτι. » Καὶ διατί; διότι μελαγχολεῖ, ζῆ ἄργον ἐν τῷ ὄστράκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκβάλλει στεναγμὸν ὑπὸ τὸ ὕδωρ ὡς ὁ μοναχὸς ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ συνέπεσε ν' ἀναφέρωμεν τοὺς μοναχοὺς, παρατηρητέον ὅτι ἡ εὐσέβεια αὐτῶν εὔρε δύσκολον τὸ ζῆν μετὰ τῆς ὀκνηρίας· τὰ φυτὰ ταῦτα τοῦ ῥωμαϊκοῦ καθολικισμοῦ ἔχουσιν ὑπερβολικὴν τάσιν πρὸς τὸ ποιεῖν σπέρματα.

82.

ὦ Βίλμπερφος! ἄνερ δόξη Αἰθιοπικῆ πεφημισμένη, τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία εἶναι ὑπερτέρα παντὸς ἐγκωμίου, σὺ κατέστρεψας τὸν παμμέγιστον κολοσσὸν τῆς σωματεμπορίας· ναί, σὺ, ὦ ἠθικὲ Οὐάσιγκτων τῆς Ἀφρικῆς! ἀλλὰ σοὶ μένει εἰσέτι ἐν ἑτερον πραγμάτων νὰ πράξῃς ἐν ἡμέρᾳ τινὶ θέρους, ἵ' ἀνορθώσῃς τὰ δίκαια τοῦ ἄλλου ἡμίσεος μέρους τῆς γῆς· ἀπηλευθέρωσας τοὺς Μαύρους, — ἤδη δέσμευσον, ὦ δέσμευσον τοὺς Λευκοὺς!

83.

Δέσμευσον τὸν φαλακροκόρακα ἐκεῖνον τοῦ Βορρά, τὸν κομπορρήμονα Ἀλέξανδρον⁽¹⁾· ἐπιβίβασον εἰς τι

(1) Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἦν φαλακρός.

Ἡλιότον καὶ ἀπόστειλον εἰς τὴν Σενεγάλην τοὺς τρεῖς ἑτεροὺς συμμάχους· διδάξον αὐτοὺς ὅτι τὸ τρίμμα διὰ τὴν γῆνα, καὶ τὸ ἔμβαμμα διὰ τὸν χηνιδέα εἰσὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ ἐρώτησον αὐτοὺς ἔπειτα πῶς ἔχουσιν ἐν δουλείᾳ· δέσμευσον πᾶσαν ἠρωϊκὴν σαλαμάνδραν ἣτις κατεσθίει τὸ πῦρ δωρεὰν (ἄφ' οὗ τὸ τίμημα εἶναι τόσον μέτριον!)· ἔγκλεισον, — ὄχι, μὴ ἐγκλείσῃς τὸν βασιλέα, ἀλλὰ κλείσον μόνον τὴν σκιαδα, ἣ θέλει μᾶς ζημιώσῃ καθ' ἐν ἑκατομμύριον εἰσέτι (¹).

84.

Δέσμευσον ὅλον τὸν κόσμον ἐν συνόλῳ καὶ ἀπόλυσον τοὺς κατοίκους τῆς Βεδλάμης (²)· θέλεις ἴσως ἐκπλαγῆ βλέπων ὅτι ἅπαντες ἀκολουθήσουσιν ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἅς σήμερον μὲ τοὺς αὐτοκαλουμένους σοφοὺς· τοῦτο ἤθελον ἀποδείξει σαφῶς ἐὰν ἔμενεν εἰς μόνον κόκκος φρονήσεως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις· ἀλλὰ μέχρις ὅτου εὐρεθῆ τὸ σημεῖον τῆς ἠρεμίας (point d'arrui), — φεῦ! ὡς ὁ Ἀρχιμήδης, ἀφίνω τὴν γῆν ὅπως εἶναι (³).

85.

Ἡ ἀξιέραστος ἡμῶν Ἀδελίνη εἶχε μίαν ἔλλειψιν, ἣ καρδιά αὐτῆς ἦτο κενή, καίτοι ἐπαξίως ἠδύνατο νὰ κατοικηθῆ· ἡ διαγωγὴ αὐτῆς ἦτο πάντοτε κανονικωτάτη, ἐπειδὴ ἕως τότε δὲν εἶχεν ἀπαντήσῃ τι ἀπαιτοῦν τὴν πρὸς τὴν διάχυσιν τάσιν της. Τὸ ἀμφιρρεπὲς πνεῦμα ἀναμφιβόλως πίπτει εὐκολώτερον παρὰ ἕτερον ἥττον ἀσταθὲς τὸ ὅποῖον ἐρείδεται ἐπὶ τῆς

(¹) Ἡ σκιάς ἢ σκηνὴ τῆς Brighton· αὕτη ἦτον ἡ Σινικὴ σκιάς, ἐνθα Γεώργιος ὁ Δ' πολλάκις διέμεινε μετὰ τῆς κυρίας Coningham.

(²) Δηλ. τοῦ τῆς Βεδλάμης φρενοκομείου.

(³) « Δός μοι πᾶ στῶ, καὶ τὰν γᾶν κινήσω » ἔλεγεν ὁ Ἀρχιμήδης ἐνθους ἐπὶ τῇ ἀνακαλύψει τῆς θεωρίας τῶν μοχλῶν καὶ τῆς μηχανικῆς.

βάσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ὅταν τοῦτο κλονισθῇ ὑποσκαφέν, ἡ ἐσωτερικὴ διάρρηξις αὐτοῦ ὁμοιάζει τῇ ὀρμῇ σεισμοῦ.

86.

Ἡγάπα ἡ ἐνόμιζεν ὅτι ἡγάπα τὸν σύζυγον αὐτῆς· ἀλλ' ὁ ἔρως οὗτος τῇ προὔξενει ἀγωνία τινα· εἶναι δ' ἐπίπονον ἔργον, ὅμοιον πρὸς τὸν λίθον τοῦ Σιούφου, τὸ νὰ ὠθῶμεν τὰ αἰσθήματα ἡμῶν ἐναντίον τῆς τοῦ ἐδάφους κλιτύος. Ἡ Ἀδελίνη οὐδὲν παράπονον, οὐδεμίαν μορφήν εἶχε νὰ κάμῃ· οὐδεμία συζυγικὴ ἔρις ὑπῆρχε δι' αὐτήν. Ἡ ἔνωσις τούτου τοῦ ζεύγους ἦτον ὑπόδειγμα συζυγικῆς γαλήνης καὶ ἀξιοπρεπείας — ἀλλὰ ψυχρᾶς.

87.

Μικρά τις μόνον διαφορὰ ἡλικίας ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλ' οἱ χαρακτῆρες αὐτῶν ἦσαν λίαν διάφοροι· ὅμως οὐδόλως συνεχρούοντο· ὁμοιάζον πρὸς δύο ἀστέρας ἠνωμένους ἐν ταῖς σφαίραις αὐτῶν, ἡ πρὸς τὸν Ῥοδανὸν λουόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Λεμάνης, ἐν τῇ ὁποίᾳ — ὁ ποταμὸς καὶ ἡ λίμνη φαίνονται ἐν ταυτῷ μεμιγμένοι καὶ κεχωρισμένοι· τοῦ Ῥοδανοῦ ῥέοντος μὲ τὰ κυανᾶ αὐτοῦ ὕδατα διὰ μέσου τῆς διαυγοῦς λίμνης Λεμάνης τὴν ὁποίαν ἤθελέ τις εἰπεῖν ὅτι ὁ νεαρὸς ποταμὸς ζητεῖ ν' ἀποκοιμίση, ὡς ποτάμιον αὐτοῦ τέκνον.

88.

Λοιπὸν, ὅταν ἡ Ἀδελίνη ἄπαξ ἐνδιεφέρετο διὰ τι πρᾶγμα (μολονότι ἡδύνατο νὰ πιστεῦῃ ὅτι αἱ προθέσεις αὐτῆς ἦσαν ἀγναί, αἱ λίαν ἀποφασιστικαὶ προθέσεις εἰσὶν ἐπικίνδυνοι), αἱ ἐντυπώσεις αὐτῆς ἦσαν ἰσχυρότεραι παρ' ὅσον ἐνόμιζε, καὶ βαθμηδὸν, ὡς αἱ σταγόνες, κῦξανον ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς· καὶ τοσοῦτα μᾶλλον ὅσῳ ἦττον ἦν ἐπιδεκτικὴ ἐντυπώσεων....

89.

Ἄλλ' ὅταν ἀπαξ εἰς αὐτὰς παρεδίδετο, εἶχεν ἐκεῖνον τὸν πονηρὸν δαίμονα τὸν ἔχοντα διπλῆν τήν τε φύσιν καὶ τὸ ὄνομα, — τουτέστι, καλεῖται μὲν καρτερία παρὰ τοῖς ἥρωσι, τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς θαλασσοπόροις, δῆλα δὲ ὅταν ἐπιτυγχάνωσιν δυσφημεῖται δὲ καὶ θεωρεῖται ὡς ἰσχυρογνωμοσύνη παρὰ τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικὶ οὔτινες ναυαγοῦσιν ἢ τῶν ὁποίων ὁ ἀστὴρ ἀμαυροῦται — καὶ εἶναι λίαν ἀμήχανον τῷ ἠθικολόγῳ νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς τὰ ἀληθῆ ὄρια τῆς ἐπικινδύνου ταύτης ιδιότητος.

90.

Ἐὰν ὁ Βοναπάρτης εἶχε νικήσει ἐν τῷ Βατερλώ, ἡ ιδιότης αὐτῆ ἤθελεν εἶσθαι ἐν αὐτῷ ἀνδρία ἢ καρτερία· ἀλλ' ἤδη ὅπως ἐτράπησαν τὰ πράγματα, ἐγένετο πεισμονὴ ἢ ἰσχυρογνωμοσύνη. Πρέπει λοιπὸν τὸ ἀποτέλεσμα ν' ἀποφασίζῃ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐτέρου τῶν ὀνομάτων; Ἀφίνω εἰς τὴν ἀγχίνοιαν τῶν σοφῶν μας νὰ διαγράψωσι τὴν διακριτικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους, ἐὰν τοῦτο ἦναι δυνατόν τῷ ἀνθρώπῳ· τὸ ἐμὸν ἔργον ἀφορᾷ τὴν Λαίδην Ἀδελίνην, ἥτις ὡσαύτως ἦτον ἡρώϊς.

91.

Αὐτὴ δὲν ἐγίνωσκε τὴν ἰδίαν καρδίαν της — πῶς λοιπὸν δύναμαι ἐγὼ νὰ τὴν γνωρίσω; Νομίζω ὅτι δὲν ἦτο τότε ἐρωτευμένη μὲ τὸν Ζουάν, — ἄλλως ἤθελεν ἔχει τὴν δύναμιν ν' ἀποφύγῃ τὸ φλογοερὸν τοῦτο αἶσθημα, τὸ ὁποῖον ἦτο νέον δι' αὐτὴν ἠσθάνετο ἀπλῶς κοινὴν τινα πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν (δὲν θέλω εἰπεῖν ἐὰν αὕτη ἦτον ἀληθὴς ἢ ψευδής), διότι ἐνόμιζεν ὅτι εὕρισκετο ἐν κινδύνῳ, — καὶ διότι ἦτο

φίλος τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ φίλος ἰδικός της, νέος καὶ ξένος.

92.

Ἡ Ἀδελίνη ἦτον ἡ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο φίλη αὐτοῦ, — καὶ τοῦτο ἄνευ τῆς ὀνθυλεύσεως τῆς φιλίας, ἡ ἄνευ τῆς Πλατωνικῆς ἰδανικότητος, δι' ἧς τοσάκις παραπλανῶνται αἱ κυρίαί αἴτινες ἐσπούδασαν τὴν φιλίαν μόνον ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἢ ἐν τῇ Γερμανίᾳ, ἔνθα οἱ ἄνθρωποι ἐναγκαλιζονται ἀγνώως ἀλλήλους. Ἡ Ἀδελίνη δὲν προέβαινε μέχρι τοῦ σημείου τούτου· ἀλλ' ἦτον ἐπιδεκτικὴ, ἐφόσον αἱ γυναῖκες δύνανται νὰ ὦσιν ἐπιδεκτικαί, τῆς φιλίας ἐκείνης ἧτις δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξύ ἀνθρώπων.

93.

Ἀναμφιβόλως ἡ κρυφία ἐπιρροή τοῦ φύλου ἐν τοιαύτῃ φιλίᾳ, ὡς ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ αἵματος καθίστησι τὰς σχέσεις ἡδυτέρας τε καὶ ἀθωοτέρας. Ἐὰν ἡ γυνὴ ἦναι ἀπηλλαγμένη τοῦ πάθους, τὸ ὁποῖον καταστρέφει πᾶν εἶδος φιλίας· ἐὰν ἐκτιμᾷ τὰ ἀληθῆ ὕμῶν αἰσθήματα, εἶναι ἡ ἀρίστη ἐπὶ τῆς γῆς φίλη, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ὑπῆρξατε ἐρασταὶ ἀλλήλων, καὶ νὰ μὴ ζητῆτε νὰ γίνετε τοιοῦτοι.

94.

Ὁ ἔρωσ φέρει ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τὰ σπέρματα τῆς μεταβολῆς· καὶ πῶς ἄλλως ἤθελεν εἶσθαι; Πᾶν ὅ, τι βίαιον εὐρίσκει μετ' οὐ πολὺ τὸ τέλος αὐτοῦ, τοῦτο ἀποδεικνύουσιν ὄλαι αἱ τῆς φύσεως ἀναλογίαι· καὶ πῶς ἤθελεν εἶσθαι διαρκές πᾶν ὅ, τι εἶναι βιαιότατον; Ἡθέλετε νὰ ὑπάρχωσιν αἰώνια βρονταὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς; μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτος μᾶς λέγει ἀρκετὰ περὶ τούτου. Πῶς θέλετε τὸ τρυφερὸν πάθος νὰ ἦναι ποτὲ μόνιμον.

95.

Φεῦ! ἐπικαλοῦμαι τὴν πείραν ἐκάστου — (καὶ ἐν-
ταῦθα ἀναφέρω ἀπλῶς ὅ,τι ἤκουσα πολλοὺς νὰ λέ-
γωσι), σπανίως οἱ ἐρασταὶ δὲν ἔχουσι λόγον νὰ λυ-
πῶνται διὰ τὸ πάθος τὸ ὁποῖον ἐμῶρανε τὸν Σολω-
μῶντα. Εἶδον ὡσαύτως γυναῖκας (ἵνα μὴ λησμονήσω
τὴν συζυγικὴν κατάστασιν, τὴν ἀρίστην ἢ χειρίστην
ὄλων τῶν καταστάσεων), εἶδον, λέγω, γυναῖκας
τινας αἵτινες, καὶ τοι ἦσαν τὰ πρωτότυπα τῶν συζύ-
γων, ὅμως προὔξενησαν τὴν δυστυχίαν δύο ἢ τριῶν
ἀνθρώπων τοῦλάχιστον.

96.

Εἶδον ὡσαύτως θήλειαις τινὰς φίλους (πρᾶγμα παρά-
δοξον ἀλλ' ἀληθές, — τὸ ὁποῖον ἐν ἀνάγκῃ εἰμὶ
πρόθυμος ν' ἀποδείξω), εἶδον, λέγω, τινὰς ἐξ αὐτῶν
οἵτινες, πιστοὶ ἐν ὄλαις ταῖς καταστάσεσι τοῦ βίου,
ἐκτός τε καὶ ἐντός τῆς πατρίδος, καὶ πιστότεροι παρ'
ὅσον ὑπῆρξέ ποτε ὁ ἔρωσ, οὐδέποτε με ἐγκατέλιπον
ὅταν ἡ καταδίωξις μὲ κατεπάτει ὑπὸ τοὺς πόδας
αὐτῆς, — καὶ οἵτινες, καταφρονοῦντες τὰ βέλη τῆς
δυσφημίας ἠγωνίσθησαν καὶ ἀγωνίζονται ὑπὲρ ἐμοῦ,
ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, εἰς τὸ πείσμα τοῦ μεγάλου κρό-
του τοῦ κοινωνικοῦ κροταλίου.

97.

Ὁ Δὸν Ζουὰν καὶ ἡ σεμνὴ Ἀδελίνη ἐγένοντο
ἄρά γε φίλοι κατὰ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην σημασίαν
τῆς λέξεως; Τοῦτο θέλει συζητηθῆ ἀλλαχοῦ. Κατὰ
τὸ παρὸν, χαίρω ἔχων πρόφασιν ν' ἀφήσω αὐτοὺς ἐκ-
κρεμεῖς, ἵνα κρατήσω ὡσαύτως τὸν ἀναγνώστην ἐν
μετεώρῳ· τοῦτο εἶναι τὸ ἀσφαλέστατον μέσον διὰ τε
τάς κυρίας καὶ διὰ τοὺς συγγραφεῖς, ἵνα δελεάζωσιν
οὗτοι μὲν τοὺς ἀναγώστας, ἐκεῖναι δὲ τοὺς ἐραστὰς.

98.

Ἐὰν ἵππευσαν ἢ περιεπάτησαν πεζοί· ἐὰν ἐσπούδασαν τὴν Ἰσπανικὴν ἔν' ἀναγινώσκωσι τὸν Δὸν Κισσῶτον ἐν τῇ πρωτοτύπῳ γλώσσῃ, ὅπερ παρέχει τὴν μεγίστην ἡδονὴν ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ ἐὰν αἱ συνομιλῖαι αὐτῶν ἦσαν ἐπιπόλαιαι ἢ σπουδαῖαι, ταῦτα πάντα τὰ ἀντικείμενα ὀφείλω νὰ ἐξορίσω εἰς τὸ ἐπόμενον ἄσμα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἴσως θέλω εἰπεῖ τι περὶ αὐτῶν, καὶ ὅπου ἴσως θέλω ἀναπτύξει εἰσέτι πολλὴν εὐφύιαν εἰς τὸ εἶδος μου.

99.

Ἄλλὰ πρῶτον καθικετεύω πάντα ἄνθρωπον νὰ μὴ θελήσῃ νὰ κρίνῃ ἐκ προοιμίων περὶ τῶν μελλόντων συμβῆναι· διότι ἄλλως θέλει λανθασθῆ περὶ τῆς Ἀδελίνης καὶ τοῦ Ζουάν, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ τελευταίου. Θέλω ἀναλάβει ὕφος σοβρωτέρον ὅπερ δὲν ἐπραξα μέχρι τοῦδε ἐν ταύτῃ τῇ ἐπικῇ σατύρᾳ· δὲν εἶναι φανερόν ὅτι ἡ Ἀδελίνη καὶ ὁ Ζουάν μέλλουσι νὰ ὑπείξωσιν, ἄλλως θέλουσιν ἀπολεσθῆ.

100.

Ἄλλὰ μεγάλα πράγματα γεννῶνται ἐκ μικρῶν.— ἠθέλετε πιστεύσει ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρα νεότητι, ἐν πάθος τόσον ἐπικίνδυνον τὸ ὁποῖον φέρει τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρηνοῦ, δύναται νὰ γεννηθῆ ἐξ ἀφορμῆς τόσον εὐτελοῦς, ὥστε δὲν ἡδύνατό τις νὰ προῖδῃ ὅτι ἠθέλεν ἐξ αὐτῆς προκύψει περιπαθέστατος δεσμός; Οὐδέποτε ἠθέλετε μαντεύσει, στοιχηματίζω ἑκατομμύρια, δισεκατομμύρια, ὅτι ἐν παρόμοιον πάθος ἐγεννήθη ἐξ ἑνὸς ἀβίου παιγνίου τοῦ σφαιριστηρίου.

101.

Παράδοξον, πλὴν ἀληθές. Διότι ἡ ἀλήθεια εἶναι

πάντοτε παράδοξος, παραδοξότερα και αὐτοῦ τοῦ πλάσματος· εἰν ἡδύνατό τις εἰπεῖν πόσον τὰ μυθιστορήματα ἤθελον κερδίσει εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν, πόσον ὁ κόσμος ἤθελε φαίνεσθαι ἄλλοῖος παρ' οἷος φαίνεται! ποσάκις ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ ἤθελον μεταβάλλει θέσιν! Ὁ νέος κόσμος ἤθελεν εἶσθαι μηδὲν ἀπέναντι τοῦ ἀρχαίου, εἰν τις Χριστόφορος Κολόμβος τῶν ἠθικῶν θαλασσῶν ἐδείκνυε τοῖς ἀνθρώποις τοὺς ἀντίποδας τῶν ψυχῶν αὐτῶν.

102.

Πόσα εὐρέα ἄντρα καὶ ἄγονοι ἔρημοι ἤθελον ἀνακαλυφθῆ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ! Πόσα παγετώδη ὄρη ἐν ταῖς τῶν μεγάλων καρδίαις, ἐχούσαις τὴν φιλαυτίαν ἐν τῷ κέντρῳ ὡς πόλον αὐτῶν! Ἦθελέ τις ἰδεῖ ἐννέα ἀνθρωποφάγους ἐπὶ δέκα μεταξὺ ἐκείνων οἷτινες κρατοῦσι τὰ βασίλεια ἐν ἐπιτροπείᾳ. Ἄ! εἰν τὰ πράγματα ἐκαλοῦντο διὰ τῶν ἀληθῶν αὐτῶν ὀνομάτων, ὁ Καῖσαρ αὐτὸς ἤθελεν αἰσχύνεσθαι διὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ.

ΑΣΜΑ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

1.

Ἄ! — Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ὤφειλον νὰ προσθέσω διαφεύγει τὴν μνήμην μου· μολοντοῦτο ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἔπεται δύναται νὰ ἦναι οὕτως ἐγκαιροῦ ἐπὶ τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ μέλλοντος ὡς εἰν ἡ διάνοιά μου εἶχεν ἐκφρασθῆ ἐλευθέρως. Ὁλος ὁ παρῶν βίος δὲν εἶναι εἰ μὴ ἐν ἐπιφώνημα, ἐν « ὦ! ἢ ἐν Ἄ! » χαρᾶς ἢ λύπης, ἐν « Χά! Χά! » ἢ ἐν « Μπά! » — ἐν ἐπιφώνημα χάσματος ἢ ἐν « Πούφ! » τὸ τελευταῖον

τοῦτο ἐπιφώνημα εἶναι ἴσως τὸ καταλληλότερον πάντων.

2.

Ἄλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὸ σύνολον εἶναι στεναγμὸς ἢ λυγμὸς, — σύμβολα τῆς συγχινήσεως, ἧτις ἐστὶν ὡσπερ μεγάλη τις πρὸς τὴν μεγάλην ἀνίαν ἀντίθεσις καὶ τὸ μόνον ἡμῶν καταφύγιον ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ ἐφ' οὗ κολυμβῶμεν, — καὶ ὅστις ἐστὶν ὡσπερ ὑγρὸν τι τῆς αἰωνιότητος ἀπεικόνισμα ἢ, κατ' ἐμὲ, μικρογραφία αὐτῆς τοῦλάχιστον, ἧτις θέλγει τὴν ψυχὴν ἡμῶν δεικνύουσα αὐτῇ ἀόρατα τῷ ὀφθαλμῷ ἀντικείμενα.

3.

Ἄλλ' οὐδὲν χειρότερον τοῦ σιωπῶντος στεναγμοῦ ὅστις, ἐγκεκλεισμένος εἰς τὸ στῆθος, κατεσθίει τὴν καρδίαν, καλύπτει τὴν φυσιογνωμίαν μὲ τὴν προσωπίδα τῆς γαλήνης καὶ ποιεῖ τέχνην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ὀλίγοι ἀνθρώποι τολμῶσι νὰ δηλώσωσι τὰς σκέψεις αὐτῶν, εἴτε καλαὶ εἶναι εἴτε κακαί· ἢ προσποίησις ἐπιφυλάσσεται πάντοτε μικρὰν τινα γωνίαν ἰδοῦ διατὶ τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ὑπόκρισις διάγουσι μετ' ἐλαχίστης ἐναντιώσεως.

4.

* Α! τίς δύναται εἰπεῖν, ἢ μᾶλλον τίς δύναται μὴ ἐνθυμηθῆναι, ἄνευ τοῦ βοηθῆσαι τὴν μνήμην αὐτοῦ, τὰς τῶν παθῶν πλάνας; Ὁ πλεόν ἄπληστος λήθης, καὶ αὐτὸς ὁ εὐήθης, περικυκλοῦται ὑπὸ ὑποχονδρίας κατὰ τὴν πρωϊνὴν αὐτοῦ κόμμωσιν. Ματαίως φαίνεται πλέων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τῆς Λήθης· δὲν δύναται νὰ βυθίσῃ ἐν αὐτῷ τοὺς τρόμους καὶ τοὺς φόβους του· τὸ μέχρι στεφάνης πλήρες ἐρυθροῦ ποτοῦ κύπελλον, τὸ ὁποῖον τρέμει εἰς τὴν χεῖρά του, τῷ ἐπιφυλάσσει

ὑποστάθμην ἐσχηματισμένην ἐκ τῶν πυκνοτάτων τοῦ χρόνου ἄμμων.

5.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν ἔρωτα — ὦ, ὁ ἔρωσ! —
Θέλομεν ἐξακολουθήσει τὴν ἡμετέραν διήγησιν. —
Ἡ λαίδη Ἀδελίνη Ἀμυνδεβίλλη, — καὶ τοῦτο τὸ
πάντων τῶν ὀνομάτων χαριέστατον ὄνομα πρέπει
νὰ μείνῃ ἄρμονικῶς ἀνηρητημένον εἰς τὴν μελωδικὴν
μου γραφίδα. Ἐνυπάρχει μουσικός τις ἦχος ἐν τῷ
ψιθυρισμῷ δονουμένου καλάμου· ὑπάρχει ὡσαύτως
καὶ ἐν τῷ φλοίσβῳ τοῦ βύακος· καὶ ἔθελεν ὑπάρχει
μουσικὴ ἐν παντὶ πράγματι, εἰάν οἱ ἄνθρωποι εἶχον
ᾧτα· ὁ πλανήτης αὐτῶν δὲν εἶναι εἰ μὴ ἡχῶ τῶν
σφαιρῶν.

6.

Ἡ λαίδη Ἀδελίνη, ἡ λίαν ἀξιότιμος καὶ ἐντιμο-
τάτη αὐτῆ κυρία, διέτρεχε τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ γίνῃ
ἥττον ἐντιμος. Ὀλίγα ἄτομα τοῦ ἀξιεράστου αὐτῆς
φύλου εἰσὶν ἀρχούντως εὐσταθῆ ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν
αὐτῶν. — Φεῦ! πόσον λυποῦμαι ἀναγκαζόμενος νὰ
τὸ εἶπω! αἱ γυναῖκες ταχέως διαφέρουσιν ἑαυτῶν, ὡς
ὁ οἶνος διαψεύδει τὴν ἐπιγραφὴν αὐτοῦ ἀφ' οὗ ἄπαξ
μεταγγισθῆ. — Πιστεύω μὲν τοῦτο, ἀλλὰ δὲν τολμῶ
καὶ νὰ ὀρκισθῶ περὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ. — ἀλλ'
ὅμως ὁ τε οἶνος καὶ ἡ γυνή, μέχρι προβεβηκυίας
τινος ἡλικίας, εἰσὶν ἐπιδεκτικὰ μ ο ι χ ε ῖ α ς.

7.

Ἄλλ' ἡ Ἀδελίνη ἠδύνατο παραβληθῆναι πρὸς τὸν
πλέον ἄκρατον οἶνον, πρὸς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ
βότρυος. Ἡ Ἀδελίνη ἔλαμπεν ὡς Ναπολεόνιον
νεωστὶ τοῦ νομισματοκοπείου ἐξελθόν, ἢ ὡς ἀδάμας
πλουσίως συντηρησμένος· ἦτο λευκὴ σελὶς ἐπὶ τῆς

ὁποίας ὁ χρόνος ἐδίσταζε νὰ ἐντυπώσῃ τὴν ἡλικίαν, καὶ χάριν τῆς ὁποίας ἡ φύσις ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὸ χρέος τῆς, — ἡ φύσις, λέγω, ἦτις εἶναι ὁ μόνος δανειστὴς ὅστις ἔχει τὸ εὐτύχημα τοῦ εὐρίσκειν ὅλον τὸν κόσμον ἀξιόχρεων.

8.

ὦ Θάνατε! σὺ, ὦ δοληρότατε καὶ ἀπαιτητικώτατε πάντων τῶν δανειστῶν! καθ' ἡμέραν κρούεις τὰς θύρας, κατ' ἀρχὰς ἡρέμα, ὡς δειλὸς ἔμπορος ὅστις ὠχρῶν πλησιάζει μεγαλοπρεποῦς τινος ὀφειλέτου τὸν ὁποῖον θέλει νὰ λάβῃ διὰ τῆς σκαφείας. Ἀλλὰ συχνὰς λαμβάνων ἀρνήσεις ἀπόλλυσι τὴν ὑπομονὴν, κρούει μετ' ἀγανακτήσεως· καὶ — (εἰάν μοι ἐπιτρέπηται νὰ ἐκφρασθῶ οὕτως) ἀπαιτεῖ, μὲ ὄρους βαναύσους, μετρητὸν ἀργύριον, ἢ τραπεζιτικὸν γραμματίον ἐπὶ τοῦ καταστήματος τοῦ Ῥάνσωμ.⁽¹⁾

9.

ὦ Θάνατε! δύνασαι ν' ἀφαιρέσῃς ἡμῶν τὰ πάντα, ἀλλὰ φείσθητι, ὦ, φείσθητι τοῦ δυστυχοῦς κάλλους! Εἶναι τόσον σπάνιον, καὶ ἔχεις τόσα ἄλλα θύματα! Ἐὰν ἡ καλλονὴ παρεκτρέπηται ἐνίστε τῶν καθηκόντων αὐτῆς, τοῦτο πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρόσθετος λόγος ἰν' ἀναβάλλῃς τὸ κτύπημά σου. Ἀδηφάγον φάντασμα! ὅπερ κατεσθίεις ὀλόκληρα ἔθνη, ἔσο ἐνίστε φιλόφρον πρὸς τὰς ὠραίας! ἐλάττωσον τὰ νοσήματα τοῦ γυναικείου φύλου, καὶ λάβε τόσους ἤρωας ὅσους ὁ Οὐρανὸς θέλει.

10.

Ἡ ὠραία Ἀδελίνη ἦτο τόσῳ ἀπλοϊκωτέρα ὅσα ζωηρότερον ἐνδιεφέρετο (ὡσπερ εἴπομεν), ἤτε ἐπειδὴ

(1) Ransom, Kinnaird καὶ συντρ. ἦσαν οἱ τραπεζῖσαι τοῦ Λέρδου Βύρωνος.

δὲν ἦτον ὡς τινες ἐξ ἡμῶν, συνειθισμένη νὰ ἐρᾷ λίαν ἐσπευσμένως, ἥτε ἐπειδὴ εἶχε ζήσει τόσον πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἐκλεκτῇ κοινωσίᾳ, ὥστε ἠδύνατο νὰ κρύπτῃ ἀπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ τὰ αἰσθήματά της.— Ταῦτά εἰσιν ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχομεν χρεῖαν νὰ συζητήσωμεν ἐνταῦθα. Ἡ Ἀδελίνη λοιπὸν ἀτέχως παρέδιδε τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς εἰς ὅλα τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀθῶα αἰσθήματα, τὰ ἐμπνεόμενα ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων ἅτινα ἐνόμιζεν ἄξια τοῦ συμφέροντος αὐτῆς.

11.

Εἶχεν ἀκούσει μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Δὸν Ζουὰν τὴν ὁποίαν ἐκοινοποίησεν ἡ ζωσα ἐφημερὶς Φήμη ἥτις παρεμόρφωσεν ὀπωσοῦν τὰ συμβάντα αὐτοῦ· ἀλλ' αἱ γυναῖκες δίδουσιν ἀκρόασιν εἰς τὰς ψευδεῖς διηγήσεις μετὰ μείζονος εὐαρεσκείας παρὰ ἡμεῖς οἱ αὐστηροὶ ἄνδρες. Πρὸς τούτοις ἡ διαγωγή τοῦ Δὸν Ζουὰν, ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀφίξεώς του, ἐγένετο λογικώτερα, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ μετεβάλλετο ἐπὶ τὸ ἀνδρικότερον, διότι εἶχεν, ὡς ὁ Ἀλκιβιάδης, τὴν τέχνην τοῦ ζῆν εὐκόλως ἐν ὅλοις τοῖς κλίμασιν.

12.

Οἱ τρόποι αὐτοῦ ἦσαν ἴσως ἐτι δελεαστικώτεροι, διότι ποτὲ δὲν ἐφαίνετο ἐπιθυμῶν νὰ δελεάζῃ· οὐδεμία ἐν αὐτῷ ὑπῆρχε προσποιήσις ἢ ἐπιτήδευσις· οὐδὲν ὕφος φιλαρεσκείας ἢ ὑπεροφίας ἦν οἱ κατακτηταὶ ἔχουσιν· οὐδεμία κατάχρησις τῶν πρὸς τὸ ἀρέσκειν μέσων αὐτοῦ δὲν ἔβλαπτε τὸν χαρακτήρα του δι' ἐκείνων τῶν ἐπιτετηδευμένων τρόπων τοὺς ὁποίους ἐπιδεικνύει ἀπολελυμένος τις Ἔρως ὅστις φαίνεται λέγων ὑμῖν « Ἀντισταθῆτέ μοι ἐὰν δύνασθαι. » Οἱ τρό-

ποι οὔτοι ἀποτελοῦσι τὸν κομψευόμενον φιλάρεσκον, ἀλλὰ φθείρουσι τὸν ἄνθρωπον.

13.

Λανθάνονται, — δὲν εἶναι τοῦτο τὸ πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν κατάλληλον μέσον ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ κομψευόμενοι ἤθελον τὸ ὁμολογήσει οἱ ἴδιοι, ἐὰν ἔλεγον τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ', εἴτε τοῦτο εἶναι ἐλάττωμα εἴτε πλεονέκτημα, ὁ Δὸν Ζουὰν ἦτον ἀπηλλαγμένος τούτου· πράγματι ὁ τρόπος αὐτοῦ ἀνῆκεν εἰς μόνον αὐτόν. Ἦτον εἰλικρινής, — τοῦλάχιστον δὲν ἠδύνασθε ν' ἀμφιβάλητε περὶ τούτου, ἐὰν ἠκούετε μόνον τὸν τόνον τῆς φωνῆς του. Ἐν τῇ φαρέτρα αὐτοῦ ὁ διάβολος δὲν φέρει βέλος τόσον ὀξύ τὸ ὅποιον νὰ εἰσδύῃ βαθέως εἰς τὴν καρδίαν ὅσον ἡ γλυκεῖα φωνή.

14.

Ὡν φύσει προσηκῆς διὰ τῆς καθόλου ὀφειῶς αὐτοῦ πᾶσαν ὑποψίαν ἀπεμάκρυνε. Χωρὶς νὰ ἦναι δειλός, ἐφαίνετο στρέφων τὸ βλέμμα αὐτοῦ μᾶλλον ἵνα ὑπερασπισθῆ ἑαυτὸν παρὰ νὰ ἐπιτεθῆ κατ' ἄλλου. Ἴσως ἐστερεῖτο ὀλίγον θάρρους, ἀλλ' ἡ σεμνότης, ὡς ἡ ἀρετὴ, φέρει ἐνίοτε ἐν ἑαυτῇ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀμοιβήν· καὶ ἡ ἀπουσία πάσης ἀξιώσεως ἔχει ὡσαύτως τὰς ἐπιτυχίας της, καὶ προβαίνει περαιτέρω ἢ ὅσον εἶναι χρεῖα νὰ εἴπωμεν.

15.

Γαληνός, ἐράσμιος, φαιδρὸς χωρὶς νὰ ἦναι θορυβώδης· ὑποχρεωτικὸς ἄνευ κολακείας· παρατηρητῆς τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ κόσμου, ἀλλ' οὐδέποτε προδίδων αὐτὰς διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ· ὑπερήφανος μετὰ τῶν ὑπερηφάνων, ἀλλ' ὑπερήφανος μετὰ φιλοφροσύνης, εἰς τρόπον ὥστε ἔκαμνε τοὺς ἄλλους νὰ συναισθάνωνται ὅτι ἐγίνωσκε τὸν βαθμὸν του καὶ τὸν ἰδικόν

των· οὐδέποτε δὲ περὶ πρωτείων φιλονεικῶν, ὁ Ζουάν οὔτε ἠνέχετο, οὔτε ἀπήτει τὴν ὑπεροχὴν.

16.

Δῆλον ὅτι τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀνδρῶν ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας, ὁ Ζουάν ἦτον ὅπως αὐταὶ ἤθελον νὰ ἦναι ἢ νὰ γίνῃ, καὶ ἡ φαντασία αὐτῶν ἤρκει πρὸς τοῦτο· διότι καὶ ἂν τὸ σχεδίασμα ἦναι μόνον ἀνεκτὸν, τουτέστι μετρίως καλὸν, αὐταὶ τελειοποιούσι τὴν εἰκόνα, — καὶ « *verbum sat.* » — Ἐὰν ἡ ἰδιοτροπία αὐτῶν, ἅπαξ κυριεύσῃ θλιβεροῦ τινος ἢ χαρῶ- ποῦ ἀντικειμένου, δύνανται νὰ ποιήσωσι μεταμορφώ- σεις λαμπροτέρας τῶν τοῦ Ῥαφαήλ⁽¹⁾.

17.

Ἡ Ἀδελίνη κρίνουσα οὐχὶ τόσον βαθέως περὶ τῶν χαρακτήρων, εἶχε πολλὴν τάσιν εἰς τὸ ν' ἀπο- δίδῃ τοῖς ἄλλοις ιδιότητας τὰς ὁποίας αὐτὴ εἶχε. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι πράττουσι χα- ριέντα σφάλματα, ὡσαύτως καὶ οἱ σοφοί, ὡς ἐκ τῆς πείρας ἀποδεικνύεται. Ἡ πείρα εἶναι ὁ μέγας φιλό- σοφος, ἀλλὰ φιλόσοφος θλιβερώτατος ὅταν ἡ ἐπι- στήμη αὐτοῦ καλῶς διαγνωσθῇ. Καὶ οἱ καταδιωχθέν- τες σοφοὶ ἔδειξαν τὴν μωρίαν αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα, λησμονήσαντες ὅτι ὠμίλουν πρὸς ἀνοήτους.

18.

Δὲν τὸ ἀπέδειξας σὺ, ὦ ἔνδοξε Λώκκιε; καὶ σὺ, ὦ Βάκων, ἔτι ἐνδοξότερε καὶ μεγαλήτερε φιλόσοφε; καὶ σὺ, ὦ θεῖε Σώκρατες; καὶ σὺ, ἔτι θειότερε⁽²⁾, τοῦ

(1) Τὸ τοῦ Ῥαφαήλ ἀριστούργημα καλεῖται Μεταμόρφωσις.

(2) Ἐπειδὴ εἶναι ἐπάναγκες σήμερον νὰ ἐκλείψῃ πᾶσα ἀμφιβο- λία, ἀποφαίνομαι ὅτι ἐνταῦθα ἐννοῶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐάν ποτε ὁ Θεὸς ἐγένετο ἄνθρωπος, ἢ ἐάν ποτε ὁ ἄνθρωπος ἐγένετο Θεός, ἢ Χριστὸς ἐγένετο ἀμφοτέρα. Οὐδέποτε κατηγόρησα τῆς πίστεώς του,

ὁποίου τὸ δόγμα κακῶς ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ποιεῖται χρήσιν τῆς καθαρᾶς σου διδασκαλίας πρὸς κύρωσιν παντὸς κακοῦ; Σὺ, ὅστις ἀπελύτρωσας κόσμους, τοὺς ὁποίους οἱ φανατικοὶ ἐθυσίασαν ἢ ἠθέλησαν νὰ θυσιάσωσι! πῶς ἀντημείφθης! — Ἡδυνάμεθα νὰ πληρώσωμεν ὀλόκληρα βιβλία ἀναφέροντες τοιαῦτα παραδείγματα, ἀλλ' ἀφίνομεν αὐτὰ εἰς τὴν συνείδησιν ὄλων τῶν λαῶν.

49.

Κάθημαι ἐπὶ ταπεινοῦ τινος ἀκροατηρίου ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοῦ βίου ποικίλων περιπετειῶν. Πολὺ ὀλίγον ζηλῶν ἐκεῖνο ὅπερ εἰρωνικῶς δόξα καλεῖται, τυχαίως περιφέρω τὰ βλέμματά μου καὶ σκέπτομαι περὶ τοῦ ἀρμόζοντος, ἢ μὴ ἀρμόζοντος τῇ ἐμῇ ἱστορίᾳ: οὐδέποτε ὑπ' οὐδενὸς ἀγῶνος ἐν τῇ στιχουργίᾳ καταπονούμενος, προχωρῶ πάντοτε, καὶ γράφω ὡς ἤθελον ὁμιλεῖ πρὸς φίλον ἐν ᾧ περιπατῶ μετ' αὐτοῦ.

20.

Ἐξεύρω ὅτι δὲν χρειάζεται μεγάλη ἰκανότης πρὸς ποίησιν τοιούτων ἀτάκτων στίχων οἷοι οἱ ἰδιχοὶ μου· ἀλλ' εὕρισκω ἐν τῇ στιχουργίᾳ εὐκολόν τι μέσον ἵνα ἐνίστε διασκεδάζω ἐπὶ τινας ὥρας. Εἰμί τοῦλάχιστον βέβαιος ὅτι οὐδεὶς ἤθελέ με κατηγορήσει ἐπὶ δουλο-

ἀλλὰ τῆς καταχρήσεως αὐτῆς ἦν τινες ποιῶσιν. Ὁ Καίσιγκ ἀνεφέρε ποτε τὸν χριστιανισμόν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δουλείας τῶν Μαύρων, καὶ ὁ Βίλμπερφορ εἰς βραχέων ἀπήντησε. Καὶ ἐσταυρώθη λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἵνα μισσηθῶνται οἱ Μαῦροι; Ἀλλὰ τότε κάλλιον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐγεννᾶτο φαῖς, ἵνα δώσῃ τοῖς ἀνθρώποις ἴσα δίκαια ἐλευθερίας ἢ τοῦλάχιστον σωτηρίας.

«Ναί, ἐὰν ὁ Σωκράτης ἀπέθανεν ὡς σοφός, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθανεν ὡς Θεός!»

πρέπει ἀκριβείᾳ ἐν τῇ ποιήσει τῶν ἀκανονίστων τούτων ᾠδῶν. Γράφω περὶ οἷου δῆποτε ἀντικειμένου ποιούντος μοι ἐντύπωσιν, εἴτε παλαιοῦ εἴτε νέου, ᾠθούμενος ὑπὸ τοῦ οἴστρου τοῦ αὐτοσχεδιασμοῦ.

21.

« Omnia vult belle Matho dicere: — dic aliquando »
 « Et bene, dic neutrum, dic aliquando male. »

Τὸ πρῶτον εἶναι ὑπέρτερον τῆς ἀθροπίνης δυνάμεως· τὸ δεύτερον δυνατὸν γενέσθαι μετὰ χαρᾶς ἢ λύπης, ἀλλ' ἐτι χαλεπώτερον τὸ ἐμμένειν εἰς τὸ τρίτον βλέπομεν, ἀκούομεν καὶ πράττομεν καθ' ἑκάστην τὸ τέταρτον· τὸ ὅλον ὁμοῦ θέλω νὰ σᾶς προσφέρω ἐν τούτῳ τῷ τρυβλίῳ τῆς φλυαρίας.

22.

Σεμνή ἐλπίς! ἀλλ' ἡ σεμνότης ἀποτελεῖ τὴν ἰσχύν μου, — ἡ ὑπερηφάνεια τὴν ἀδυναμίαν μου. — ἄς ἐξακολουθήσωμεν βαδίζοντες ὅτε μὲν πρὸς τὸ ἐν ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἕτερον μέρος. Προειθέμην κατ' ἀρχὰς νὰ ποιήσω τὸ ποίημα τοῦτο βραχύτατον· ἀλλ' ἤδη δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ποῦ θέλει λήξει. Ἀναμφιβόλως ἐὰν ἤθελον νὰ κολακεύσω τοὺς κριτικούς, ἢ νὰ χαιρετίσω τὸν δύοντα τῆς τυραννίας ἡλίον, ἤθελον εἶσθαι συντομώτερος· — ἀλλ' ἐγεννήθη κατὰλληλος διὰ τὴν ἀντιπολίτευσιν.

23.

Ἄλλ' ὀφείλω νὰ προσέσω ὅτι ἡ ἰδική μου εἶναι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ ἀσθενοῦς. Ὅστε πιστεύω ὅτι ἐὰν οἱ σήμερον θριαμβεύοντες ἀνετρέποντο, καὶ ἐὰν « οἱ κύνες ἤθελον ὑλακτῆσαι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἰπτης των (¹) » ἤθελον δυνηθῆ νὰ χλευάσω ὀλίγον τοὺς

(¹) Φράσις τοῦ Σαξπήρου ἐν τῷ Ἀμβλέτω· — « The cat will mew: the dog will have his day. »

πεπτωκότας μεγάλους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἤθελον κηρυχθῆ ὑπὲρ αὐτῶν· ἤθελέ με ἰδεῖ τις ὑπέρμαχον τῆς νομίμου βασιλείας, διότι μισῶ καὶ αὐτὴν τὴν δημοκρατικὴν βασιλείαν.

24.

Νομίζω ὅτι ἤθελον γίνεαι εὐπρεπῆς καὶ χρηστὸς σύζυγος, εἰάν δὲν εἶχον ποτὲ δοκιμάσει τὴν ἡδεῖαν ταύτην κατάστασιν· — νομίζω ὅτι ἤθελον ποιήσει μοναστικὰς εὐχὰς, ἄνευ τῆς ἐμῆς· ἰδιαίτερας δεισιδαιμονίας· δὲν ἤθελον ποτὲ παραζαλίσει τὸν νοῦν μου στιχουργῶν, οὔτε ἤθελον συντρίψει τὴν ἐμὴν κεφαλὴν οὔτε τὴν τοῦ Πρισκιανοῦ (*), καὶ δὲν ἤθελον φέρει τὸν πολύχρουν μανδύαν τῆς ποιητικῆς μανίας, εἰάν τις δὲν μοι ἔλεγε νὰ κραιτηθῶ τούτου.

25.

Ἄλλὰ « laissez aller » — ψάλλω τοὺς ἰππότας καὶ τὰς κυρίας ὁποῖους ὁ χρόνος μοὶ τοὺς δεικνύει. Εἶναι ἀντικείμενον εἰς τὸ ὁποῖον ἡ πτῆσις τοῦ ποιητοῦ φαίνεται κατ' ἀρχὰς ὅτι δὲν χρῆζει ἰσχυρᾶς πτέρυγος (**) οὔτε τῆς βοηθείας τοῦ Λογγίνου ἢ τοῦ Σταγυρίτου φιλοσόφου· ἡ δυσκολία (ἐχόντων ἡμῶν πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰς δεούσας ἀναλογίας) συνίσταται εἰς τὸ δίδόναι φυσικὰ χρώματα εἰς τεχνητὰ ἦθη καὶ εἰς τὸ καθιστάναι γενικὸν ὅ,τι εἰδικὸν ἐστίν.

26.

Ἐπάρχει ἡ ἐπομένη διαφορὰ, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς παλαιοὺς χρόνους οἱ ἄνθρωποι ἐποίουντο τὰ ἦθη,

(*) « To break the head of Priscian, συντρίβειν τὴν κεφαλὴν τοῦ Πρισκιανοῦ, » φράσις παροιμιακὴ, ἧς ἡ ἔκφρασις ἐστίν· « τί ὁμιλεῖ τις ἢ γράφει ἐνταντίον τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς. »

(**) Πτέρυγα πτεροῖς ὠκλισμένην ὑπὸ τοῦ Λογγίνου καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους.

σήμερον δὲ τὰ ἦθη ποιῶσι τοὺς ἀνθρώπους, — οἵτι-
νές εἰσι μεμανδρισμένοι ὥσπερ ποιμνιον, καὶ κείρον-
ται ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτῶν ὡς τὰ κτήνη, ἢ τοῦλάχιστον
οἱ ἑννέα καὶ ἡμισυς ἐπὶ τοῖς δέκα. Τοῦτο λοιπὸν
πρέπει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ψυχράνη τοὺς συγγρα-
φεῖς καταδεδικασμένους εἰς τὸ εἰκονίζειν ἐκ νέου χρό-
νους κάλλιον ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων εἰκονισθέντας,
ἢ εἰς τὸ ἀρκεῖσθαι τῷ παρόντι μετὰ τοῦ τῶν κοινῶν
τόπων ἱματισμοῦ του.

27.

Θέλομεν προσπαθῆσαι, ὅσον ἐνεστὶν ἡμῖν, νὰ ἐξα-
γάγωμεν αὐτοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν πλείστην ὠφέλειαν·
— Ἐμπρὸς, ἐμπρὸς, ὦ Μοῦσά μου! δὲν δύνασαι νὰ
πετάξης ὑψηλὰ, περιστρέφου τοῦλάχιστον ἱπτα-
μένη· ὅταν στερεῖσαι ὕψους, ἔσο καυστική, πανοῦρ-
γος καὶ διεσμιλευμένη ὡς οἱ λόγοι τῶν ὑπουργῶν
μας· βεβαίως θέλομεν εὖρη τι ἄξιον τῆς ἡμετέρας
ἐρεύνης· ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀνεκάλυψε νέον
κόσμον πλέων ἐν ἰστοφόρῳ κέλητι (cutter), ἐν θαλασ-
σία δρομάδι (brigantine) ἢ ἄλλῳ τινὶ πλοιαρίῳ μι-
κρᾶς χωρητικότητος, καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἀμερικὴ
ἦτον εἰσέτι ἀνήλικος (1).

(1) Μόνον τρία μικρὰ πλοῖα εἶχε ζητήσῃ ὁ Κολόμβος πρὸς ἐπι-
χείρησιν τοῦ μεγαλεπηθόλου πλοῦ του. Τὰ μὲν δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν
εἰς ἀφρῆ· πλοῖα καὶ αὐτὰ ὀνομαζόμενα, τὰ ὅποια ὡς ἐγγί-
στα εἶχον τὴν αὐτὴν χωρητικότητα ἢ καὶ τὰ πρὸς τὴν ποταμο-
πλοῖαν ἢ ἀκτοπλοῖαν ναυπηγούμενα. Ἡ τόλμη μεθ' ἧς ὁ μέγας
οὗτος ἀνὴρ διήνυσεν τὰ ἀπέραντα καὶ πολυκύμαντα τοῦ τέως ἀγνώ-
στου Ὀκεανοῦ κέλευθον, πλεύσας ἐν πλοιαρίοις ἄνευ καταστρωμά-
των, ἐν ᾧ αἱ τρικυμῖαι καὶ ἀνεμοζάλαι ἀνετίναζον μέχρι νεφῶν τὰ
εἰς ἀφρῆ αὐτῶν σκάφη, αὕτη, λέγω, ἢ τόλμη θέλει μείνει αἰωνίως
ἀξιοσημείωτος ἐν τοῖς θαλασσίοις χρονικοῖς.

28.

Ὅτε ἡ Ἀδελίνη, ἐκτιμῶσα ὅπως οὖν καλῆτερον τὴν ἀξίαν καὶ τὴν θέσιν τοῦ Ζουάν, ἠσθάνθη ζωηρὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφέρον, ἴσως ἐν μέρει διότι τὸ αἶσθημα τοῦτο ἦτο νέον δι' αὐτήν, ἢ ἴσως διότι ὁ Ζουάν εἶχεν ἀθωότητος ὄψιν, ἥτις εἶναι πειρασμὸς σκληρὸς δι' αὐτήν τὴν ἀθωότητα, — καθ' ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν ἀγαπῶσι τὰ ἡμιτελῆ μέτρα, ἤρχισε καθ' ὅλου νὰ σκέπτηται πῶς νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

29.

Ὑπελήπτετο πολὺ τὰς καλὰς συμβουλὰς, ὡς ὅλοι οἱ δίδοντες καὶ λαμβάνοντες τοιαύτας δωρεάν, ἢ συνήθως ἀμοιβὴ τῶν ὁποίων εἶναι πάντοτε ἀσθενεστάτη ἔκφρασις εὐχαριστήσεως ὅσον μεγάλη κἂν ἢ ἢ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια. Ἐσκέφθη λοιπὸν δις ἢ τρίς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ἠθικῶς ἀπεφάσισεν ὅτι ἡ εὐνοϊκωτάτη πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ τοῖς ἠθεσι κατάστασις εἶναι ἡ τοῦ γάμου· οὕτω σπουδαίως συνεβούλευσε τὸν Δὸν Ζουάν νὰ νυμφευθῇ.

30.

Ὁ Ζουάν ἀπεκρίθη μετ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης εὐπρεπείας ὅτι κατὰ προτίμησιν ἠγάπα τὸν δεσμὸν τοῦ γάμου· ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸ παρὸν ἕνεκα τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ ὑποθέσεων, ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ δυσκολία τις πρὸς τοῦτο, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔπρεπε νὰ συμβουλευθῇ συγχρόνως τὴν τε ἰδικὴν του κλίσιν καὶ τὴν τοῦ προσώπου πρὸς ὃ ἠδύνατο ν' ἀποταθῇ, ὅτι εὐχαρίστως ἠθέλε νυμφευθῇ μετὰ τῆς δεῖνος ἢ δεῖνος κυρίας, ἐὰν δὲν εἶχον ἤδη ὅλοι ὑπανδρευθῇ.

31.

Ἀφ' οὗ νυμφεύσῃ ἑαυτήν, τὰς θυγατέρας αὐτῆς, τοὺς ἀδελφούς, τὰς ἀδελφάς, τοὺς συγγενεῖς καὶ

τάς συγγενεῖς αὐτῆς τοὺς ὁποίους τοποθετεῖ ὡς βιβλία ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως, ἢ γυνή (ὡς ὁ κολλυβιστῆς ἐν καιρῷ ὑπερτιμήσεως τῶν κεφαλαίων) ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα προτιμᾷ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ποιεῖν γάμους ἐν γένει. Τοῦτο βεβαίως δὲν εἶναι ἀμάρτημα, ἀλλὰ μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τοῦ ἀμαρτήματος, καὶ αὕτη ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ αἰτία τῆς μανίας ταύτης.

32.

Ἄλλ' (ἐκτός, φυσικῶς, τῶν ἀντιθέσεων ἀγάμου τινὸς κυρίας, ἢ ἐκείνης ἧτις οὐδέποτε μέλλει νὰ ὑπανδρευθῆ ἢ ἧτις ἤδη ὑπανδρεύθη) οὐδέποτε ὑπῆρξε σεπτὴ κυρία μὴ σχοῦσα ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς δρᾶμά τι μετὰ τῶν συζυγικῶν ἐνοτήτων τῶν τοσοῦτον αὐστηρῶς τηρουμένων κατὰ τε τὴν τράπεζαν καὶ τὴν κοίτην ὅσον αἰ τοῦ Ἀριστοτέλους, καίτοι ἡ κλασικὴ αὕτη ἰδέα γίνεταί ἐνίοτε μελόδραμα ἢ παντόμιμος.

33.

Αἱ γυναῖκες ἔχουσι πάντοτε μονογενῆ τινα υἱόν, κληρονόμον τινὰ μεγάλης περιουσίας, φίλον τινὰ παλαιᾶς οἰκογενείας, χαρωπὸν τινὰ *sir John* ἢ σοβαρὸν τινὰ *sir George*, μετὰ τοῦ ὁποίου ἴσως ἔθελε λήξει ὀλόκληρος γενεὰ πρὸς βλάβην τῶν μεταγενεστέρων, ἐὰν γάμος τις δὲν ἐπῆρχετο εἰς ἀντίληψιν τοῦ μέλλοντος καὶ τῶν ἡθῶν. — ἔπειτα ἔχουσι προχείρους πλείστας ὅσας ἀξιεράστους νύμφας.

34.

Ἐξ αὐτῶν θέλουσι φροντίσει νὰ ἐκλέξωσιν ἐπίκληρόν τινα διὰ τὸν ἕνα, ὡραίαν τινὰ διὰ τὸν ἄλλον· διὰ τοῦτον, μουσικὴν τινὰ νεάνίδα οὐδὲν ἔχουσαν ἐλάττωμα· δι' ἐκεῖνον, γυναῖκα ἧτις καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα θέλει εἶσθαι εὐάγωγος· δι' ἕτερον πάλιν,

κυρίαν τινὰ ἦν οὐδεὶς δύναται ν' ἀπορρίψη, καὶ τῆς ὁποίας μόναι αἱ ἀρεταὶ ἤθελον εἶσθαι ἀντάξιαί μίας προικός. Ἐπαινοῦσι τὴν μίαν ἔνεκα τῶν ἐξαιρέτων αὐτῆς οἰκογενειακῶν σχέσεων· τὴν ἄλλην ἔπειδὴ οὐδεὶς δύναται νὰ ποιήσῃ ἀντίστασιν.

35.

Ὅτε ὁ ἄρμονικὸς Ῥάππιος ἔθεσεν ἀποκλεισμὸν ἐπὶ τοῦ γάμου ἐν τῷ ἄρμονικῷ αὐτοῦ καθιδρύματι (*) — (τὸ ὁποῖον, παράδοξον εἰπεῖν, ἀκμάζει θαυμασίως, διότι δὲν ἀνέχεται πλείονα στόματα τῶν ὄσων δύναται νὰ θρέψῃ, καὶ διότι οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀποφεύγουσιν ὄλας ἐκείνας τὰς περιττὰς δαπάνας αἵτινες βλάπτουσιν ἐκεῖνο ὅπερ ἡ φύσις φυσικώτατα ἐνθαβρύνει), — διατι ὁ Ῥάππιος ἐκάλεσεν ἄρμονίαν τὴν ἄνευ γάμου κατάστασιν; Ἴδου ἔχω ἐνταῦθα τὸν ἱεροκήρυκά μου πρὸς ὃν προβάλλω δυσκολώτατον ζήτημα.

36.

Ἦθελεν ἄραγε νὰ ἐμπαίξῃ τὴν ἄρμονίαν ἢ τὸν γάμον χωρίζων αὐτὰ οὕτω παραδόξως; ἀλλ' εἴτε ὁ αἰδέσιμος Ῥάππιος ἔμαθε τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ σκέπτεσθαι ἐν Γερμανίᾳ εἴτε ἀλλαχοῦ, λέγεται ὅτι ἡ αἴρεσις αὐτοῦ εἶναι πλουσία καὶ εὐσεβής, ἱερά καὶ ἀγνή πολὺ πλείοτερον παρά οἰαδήποτε τῶν ἡμετέρων αἵτινες ἐλευθερώτερον τεκνοποιοῦσιν. Ἡ ἀντίθε-

(*) Αὕτη ἡ περίεργος Γερμανικὴ ἀποικία ἐν τῇ Ἀμερικῇ δὲν ἀποκλείει ἐξ ὀλοκλήρου τὸν γάμον ὡς πράττουσιν οἱ τρομώδεις Κουάκεροι· ἀλλὰ τίθησι τοιοῦτους περιορισμοὺς οἵτινες ἐμποδίζουσι τὴν υπέρβασιν ποσοστοῦτινος γεννήσεων ἐφ' ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐτῶν. Αἱ γεννήσεις αὗται, ὡς παρατηρεῖ ὁ Hume, συμβαίνουσι γενικῶς κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα. Οἱ ἄρμονικοὶ, κληθέντες ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ καθιδρύματος αὐτῶν, παριστάνονται ὑπὸ τῶν διαφόρων συγγραφέων, οἵτινες περὶ Ἀμερικῆς ἐπραγματεύθησαν, ὡς αἵρεσις ἀκμάζουσα εἰρηκῆ καὶ εὐσεβής.

σίς μου ἀφορᾷ τὸν τίτλον αὐτοῦ καὶ οὐχὶ τὸ δόγμα του, μ' ὄλον ὅτι ἀπορῶ πῶς οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἠδυνήθησαν νὰ συνειθίσωσιν αὐτό.

37.

Ἄλλ' ὁ Ῥάππιός ἐστι τὸ ἀντίθετον τῶν πνευσῶν ζῆλον γυναικῶν αἵτινες, εἰς τὸ πείσμα τοῦ Μάλθου, κηρύσσονται ὑπὲρ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν τοκετῶν, — δεικνυόμεναι διδασκάλισσαι τῆς γονιμοποιητικῆς ταύτης τέχνης καὶ προστάτριαι παντὸς σεμνοῦ πρὸς αὔξησιν τῆς ἀνθρωπότητος μέσου. Τὸ ἀνθρώπινον γένος, τέλος πάντων, πολλαπλασιάζεται τόσον ταχέως ὅσπερ τὸ ἥμισυ τῶν προϊόντων του τείνει πρὸς τὸ ἀποδημεῖν εἰς τὰς ἀποικίας· τοσοῦτόν ἐστι τὸ θλιβερόν ἀποτέλεσμα τῶν παθῶν καὶ τῶν γαιομήλων—ἀτινά εἰσι τὰ δύο κακὰ φυτὰ τὰ φέροντα εἰς ἀμηχανίαν τοὺς οἰκονομικοὺς ἡμῶν Κάτωνας.

38.

Ἄρα γε ἡ Ἀδελίνη εἶχεν ἀναγνώσει τὸν Μάλθον; Δὲν δύναμαι νὰ εἶπω· εἴθε νὰ εἶχεν ἀναγνώσει αὐτόν, τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίον εἶναι ἡ ἑνδεκάτη ἐντολὴ ἢ λέγουσα· « οὐ μὴ γαμήσεις οὔτε γαμηθήσῃ » — εἰ μὴ καλῶς· ἰδοὺ τί ἤθελε νὰ εἶπῃ ὁ Μάλθος καθόσον δύναμαι νὰ ἐννοήσω αὐτόν. Δὲν προτίθεμαι νὰ ἀναπτύξω τὴν θεωρίαν αὐτοῦ, οὔτε νὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνο τὰ ὁποῖον ἐγράψεν ἢ τόσον « ἔξοχος » χεῖρ του. Ἄλλὰ βεβαίως ἡ θεωρία αὐτοῦ κηρύσσεται ὑπὲρ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, ἢ ποιεῖ ἀριθμητικὸν τοῦ γάμου ὑπολογισμόν.

39.

Ἄλλ' ἡ Ἀδελίνη, ἥτις πιθανῶς ἐτεκμαίρετο ὅτι ὁ Ζουάν εἶχεν ἀρκετὴν περιουσίαν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελε γίνεαι ἀναγκαῖος ὁ χωρισμὸς τῶν συζυγικῶν

περιουσιῶν, διότι, τέλος πάντων, ὑπάρχει πιθανότης ὅτι οἱ νεόνυμφοι, μετὰ τινα χρόνον πρωτοπειρίας, θέλουσιν ὀπισθοδρομήσει ἐν τῇ ὀρχήσει τοῦ γάμου — (ἦτις ἠδύνατο νὰ διαφημίση ζωγράφον τινά, ὡς ἡ ὀρχησις τοῦ θανάτου διεφήμισε τὸν Ὀλβεῖνον (¹), — ἀληθῶς εἰπεῖν εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα).

40.

Ἄλλ' ἡ Ἀδελίνη ἀπεφάσισεν ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς τὸν γάμον τοῦ Ζουάν, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ διὰ μίαν γυναικα.— Ἀλλὰ μετὰ ποίας νὰ τὸν νυμφεύσῃ; Ὑπῆρχεν ἡ σοφὴ miss Reading, ἡ miss Raw, ἡ miss Flaw, ἡ miss Flowman, ἡ miss Knowman, καὶ αἱ δύο ὠραταὶ ἐπίκληροι Giltbedding. Ἡ Ἀδελίνη ὑπερεπήνει τὴν ἀξίαν τοῦ Ζουάν ὅλαι δὲ αἱ ῥιθειῖσαι κυρίαὶ δὲν παρεῖχον κἀνὲν ἐμπόδιον, ὁ δὲ γάμος τοῦ Ζουάν, ἀφ' οὗ ἅπαξ καλῶς ἐχορδίζετο, ἔθελε πηγαίνει ὡς ὠρολόγιον..

41.

Ὑπῆρχεν ἡ miss Millpond, γλυκεῖα ὡς ἡ θάλασσα ἐν γαληνιαῖα ἡμέρα θέρους, ἡ θαυμασία αὕτη νεάνις, ἦτις πολλάκις ὡς πρότυπον ἀνεφέρετο, οὔσα μονογενῆς θυγάτηρ, ἐφαίνετο ἀληθὲς ἀνόγαλα πραότητος, κατ' ἐπιφάνειαν τοῦλάχιστον — διότι βαθύτερον ἔμενεν ὕδατῶδες καὶ ὀλίγον κυανόχρουν γάλα. Ἀλλὰ τοῦτο ὀλίγον ἐσήμαινεν ὁ ἔρωσ εἶναι ἀκόλαστος· ὁ δὲ γάμος πρέπει νὰ ἦναι εἰρηνικὸς καὶ, ἐπειδὴ φυσικῶς ὑπόκειται εἰς τὴν φθίσιν, ἡ γαλακτώδης διαίτα τῇ εἶναι ὑπερισμένη.

42.

Μετὰ τὴν miss Millpond ἔρχετο ἡ miss Audacia Shoe-

(¹) Holbein, ὁ Ὀλβεῖνος ἦν Γερμανὸς ζωγράφος, φημισθεὶς διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ εἰκονισθεῖσαν ὀρχησιν τοῦ θανάτου.

string, λαμπρά και ὀλβιωτάτη νεᾶνις, τῆς ὁποίας ἡ καρδιά ἦτο προσηλωμένη εἰς τινὰ ἀστέρα παρασήμου ἢ εἰς κυανὴν ταινίαν ἄλλὰ, εἴτε διότι οἱ Ἕλληες δοῦκες γίνονται σπανιώτεροι, εἴτε διότι δὲν ἔθιξε τὴν ἀληθῆ χορδὴν τοῦ ὄργάνου δι' οὗ αἱ τοιαῦται σειρῆνες δύνανται νὰ δελεάσωσι τοὺς μεγιστᾶνας ἡμῶν, ἀπεφάσισε τέλος νὰ ἐνωθῆ μετὰ τινός ξένου νέου Ῥώσσου ἢ Τούρκου, ἀδιάφορον — διότι ὁ πρῶτος εἶναι ἐπίσης καλὸς ὡς ὁ ἕτερος.

43.

Ἐπῆρχε πρὸς ταύτας, — ἀλλὰ διὰ τί νὰ προσῶ περαιτέρω; ὑπῆρχε πραγματικῶς ὡραία τις νεᾶνις, μαγικὴ τοῦ κάλλους νύμφη ἐκ τῆς καλλίστης τάξεως καὶ αὐτῆς τῆς τάξεώς της ὑπερτέρα, — ἡ *Auroga Baby*, νέος ἀστήρ ὅστις ἤρχιζε νὰ λάμπη, ἀλλ' εἰκὼν τόσον καθαρὰ ὥστε δὲν ἠδύνατο ν' ἀντανακλασθῆ ἐν τῷ κατόπτρῳ τοῦ βίου· θελητικὸν πλάσμα μόλις σχηματισθὲν, κάλυξ ῥόδου τοῦ ὁποίου τὰ εὐοσμότερα φύλλα δὲν εἶχον εἰσέτι ἀναπτυχθῆ.

44.

Ἦτο πλουσία, εὐγενής, ἀλλ' ὀρφανή, μονογενής. Ουγάτηρ, καταλειφθεῖσα τῇ ἐπιμελείᾳ ἀγαθῶν καὶ γενναίων ἐπιτρόπων. Ἄλλ' ὅμως τὸ σύνολον τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς ὄψεως ἀπέπνεεν ἠθὸς τι μανίας. τὸ αἷμα οὐκ ἔστιν ὕδωρ, λέγει ἡ παροιμία· καὶ ποῦ θέλομεν εὖρη αἰσθήματα νεότητος ὡς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔσβησεν ὁ θάνατος, ὅταν, φεῦ, μένομεν μόνοι καὶ εἴμεθα καταδεδικασμένοι ν' ἀναγνωρίζωμεν, ἐν τοῖς ξένοις ἀνακτόροις, ὅτι ἐλλείπει ἡμῶν ἡ μητρικὴ οἰκία, καὶ ὅτι οἱ γλυκύτατοι ἡμῶν δεσμοὶ εἰπὶ τεθαμμένοι ἐν τῷ τάφῳ;

Νέα κατά τὴν ἡλικίαν καὶ ἔτι μᾶλλον κατὰ τὸ παιδικὸν αὐτῆς ἦθος, ἡ Αυγορα εἶχέ τι ὑψηλὸν ἐν τοῖς βλέμμασιν αὐτῆς, ἅτινα ἔλαμπον ἐκ μελαγχολίας ὡς τὰ τῶν σεραφεῖμ. Νέα, — ἀλλ' ἔχουσα ὄψιν ἣτις ἐξήλειφε πᾶσαν ιδέαν τοῦ χρόνου· ἀκτινοβολοῦσα καὶ σεμνή — ὡς ἄγγελος θρηνῶν τὴν πτώσιν τοῦ ἀνθρώπου· τεθλιμμένη, — ἀλλὰ τεθλιμμένη δι' ἔγκλημα τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἰδικόν της, ἐφαίνετο ὡς ἄγγελος καθήμενος εἰς τὴν πύλην τῆς Ἐδέμ καὶ κλαίων διὰ τὴν τύχην τῶν ἐκεῖθεν ἐξορισθέντων ἀνευ ἐλπίδος ἐπανόδου.

46.

Ἦτο καθολικὴ, πιστὴ καὶ αὐστηρὰ εἰς τὸ δόγμα της, ἐφ' ὅσον τῇ τὸ ἐπέτρεπεν ἡ φυσικὴ αὐτῆς πραότης· τὸ πεπτωκὸς τοῦτο δόγμα τῇ ἦτον ἔτι προσφιλέστερον ἴσως διότι ἦτο πεπτωκός. Οἱ πρόγονοι αὐτῆς ἐσεμνύοντο ἐπὶ κατορθώμασι τὰ ὁποῖα τὸ πάλαι ἐγένοντο ἐνδοξα τῆς φήμης ἀντικείμενα, καὶ εἰς οὐδεμίαν νέαν ἐξουσίαν οὔτε ὑπετάχθησαν οὔτε ἔκλιναν τὴν ὑπερήφανον κεφαλὴν των· καὶ, ἐπειδὴ ἡ Αυγορα ἦτον ὁ τελευταῖος γόνος τῆς γενεᾶς αὐτῆς, ἔμενε πιστὴ εἰς τὸ θρήσκευμα καὶ εἰς ὅλα τὰ αἰσθήματα αὐτῶν.

47.

Ἐθεώρει τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον μόλις ἐγίνωσκεν, ὡς ἀδιάφορος ἀνθρώπος ὅστις δὲν φροντίζει νὰ τὸν γνωρίσῃ· σιωπηλὴ καὶ μονήρης ὡς ἄνθος μένον ἐπὶ τοῦ μονήρους καυλοῦ του, ἠῤῥξανεν εἰρηνικῶς ἐν ἡλικίᾳ καὶ ἐτήρει τὴν γαληνότητα τῆς καρδίας αὐτῆς, ἐλκύνουσα ἑαυτῇ τὸν τε σεβασμὸν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ θεατοῦ· ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐφαίνετο ὡς ἐπὶ θρόνου καθήμενη, καὶ, ὅπερ σπάνιον καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐν

τῇ ἡλικίᾳ αὐτῆς, ἀπεμονοῦτο τοῦ πλῆθους οὔσα ἰσχυροτάτη ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς ἰσχύϊ!

48.

Συνέβη λοιπὸν ὥστε, ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς Ἀδελίνης, ἡ *Auroga* εἶχε λησμονηθῆ, μολονότι τό τε ὑψηλὸν αὐτῆς γένος καὶ ὁ πλοῦτος ἔθετον αὐτὴν πολὺ ὑπεράνω τῶν θελκτικῶν καλλονῶν τὰς ὁποίας πρὸ ὀλίγου ἀνεφέραμεν· αἱ χάριτές της ὡσαύτως δὲν ἠδύναντο νὰ ὦσιν ἐμπόδιον κατ' αὐτῆς, — ἡ *Auroga* τέλος εἶχεν ἀρκετὰς ἀρετὰς ἵνα ὑποδειχθῆ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐπιθυμοῦντι νὰ διπλασιάσῃ ἑαυτὴν διὰ τοῦ γάμου.

49.

Ἡ παράλειψις αὕτη, ὡς ἡ τῆς προτομῆς τοῦ Βρούτου ἐπὶ τῇ ἐπικηδείῳ πομπῇ τοῦ Τιβερίου, ἐξέπληξε τὸν Δὸν Ζουὰν, καὶ ἀναμφιβόλως ἔπρεπε νὰ τὸν ἐκπλήξῃ· ἐποίησατο τὴν παρατήρησιν ταύτην ἡμιμειδιῶν καὶ ἡμισπουδάζων· ἡ δ' Ἀδελίνη ἀπεκρίνατο μετὰ τινος ἀγανακτήσεως καὶ δι' ἐπιτακτικοῦ ὕφους, ἵνα μηδὲν πλεόν εἴπῃ. « Θαυμάζω, εἶπεν, ὅτι δίδεις τόσῃν προσοχῇν εἰς μίαν παῖδα, οἷα ἡ νέα *Auroga Baby*, φιλάρεσκον, ἄφωνον καὶ ψυχράν. »

50.

Ὁ Ζουὰν ἀπήντησεν. « Εἶναι καθολικὴ, καὶ μοι φαίνεται τόσον καταλληλοτέρα νὰ γίνῃ ἐμῇ σύζυγος καθ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὸ θρήσκευμά μου· διότι πέπεισμαι ὅτι ἡ ἐμὴ μήτηρ ἔθελεν ἀσθενήσει, καὶ ὅτι ὁ Πάπας ἔθελεν ἐκσφενδονίσει ἀφορισμὸν, ἐάν... » —

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἡ Ἀδελίνη, ἥτις περὶ πολλοῦ ἐποίητο τὸ ἐνοφθαλμίζεῖν τοῖς ἄλλοις τὰς ἑαυτῆς γνώμας, ἐπανέλαθεν, — ὡς συνήθως οἱ πλεῖστοι ποιοῦσι, — τὸν αὐτὸν λόγον ὃν πρὸ ὀλίγου εἶχεν εἶπει.

51.

Καί διατί ὄχι; Ὁ λογικὸς λόγος ἐάν ἦναι καλὸς, δὲν γίνεται κακὸς διότι ἐπαναλαμβάνεται· ἐάν δ' ἦναι κακὸς, — ὁ δίδων αὐτὸν δὲν ἔχει βεβαίως ἄλλο τι καλῆτερον νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ μεγεθύνῃ αὐτὸν προτείνων αὐτὸν ἐκ νέου· ἡ συντομία βλάπτει αὐτὸν, ἐν ᾧ ἐπιμένων τις καὶ ὑποστηρίζων αὐτὸν ἐγκαίρως ἢ ἀκαίρως κατορθοῖ νὰ καταπαίσῃ ὅλον τὸν κόσμον, καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς πολιτικούς, οὓς ἄλλως καταδαμάζει τις διὰ τῆς ὀχληρότητος, ὅπερ ἐστὶ τὸ αὐτό. Ἄρκει μόνον νὰ φθάσῃ τις πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, τὸ δὲ εἶδος τῶν μέσων, δι' ὧν φθάνει εἰς αὐτὸν, οὐδὲν σημαίνει.

52.

Ἄλλὰ διὰ τί ἡ Ἀδελίνη εἶχε συλλάβει τὴν ἐλαφρὰν ταύτην πρόληψιν (διότι ἦτο πρόληψις) κατὰ προσώπου τόσοσιν ἀγνοῦ καὶ ἀπειλλαγμένου πάσης κακίας ὅσον αὐτὴ ἡ ἀγιότης, — κατὰ προσώπου τὸ ὅποιον ἦν κάτοχον ὅλων τῶν χαρίτων τοῦ ἡθους καὶ τοῦ κάλλους; Τὸ ζήτημα τοῦτό μοι φαίνεται λίαν λεπτόν, ἐπειδὴ ἡ Ἀδελίνη φυσικῶς ἦν γενναία· — ἀλλ' ἡ φύσις ἐστὶ φύσις, καὶ ἔχει πλείονας ἰδιοτροπίας ἢ ὅσας ἐγὼ εὐκαιρῶ ν' ἀπαριθμήσω.

53.

Ἴσως ἡ Ἀδελίνη δὲν ἠγάπα τὸ ψυχρὸν καὶ γαλήνιον ἡθος μεθ' οὗ ἡ Αυγογα ἐθεώρει ἐκείνας τὰς μεταίτητας αἰτινες θέλγουσι τόσοσιν ἀνθρώπους ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν· διότι δὲν ὑπάρχει ἴσως τίποτε τόσοσιν ἀφόρητον διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ διὰ τὰς γυναῖκας, ἐάν δυνάμεθα νὰ τὸ εἴπωμεν, ὅσον τὸ νὰ εὕρωσι τὸ πνεῦμα αὐτῶν τεταπεινωμένον (ὡς τὸ τοῦ Ἄντω-

νίου ὑπὸ τοῦ Καίσαρος) (¹) ὑπὸ τῶν εὐαριθμῶν ἐξό-
χων πνευμάτων ἅτινα θεωροῦσιν αὐτοὺς ἢ αὐτὰς ὑπὸ
τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἔποψιν.

54.

Οὐχὶ ἔνεκα φθόνου — διότι ἡ Ἀδελίνη ἐστερεῖτο
τοῦ πάθους τούτου· καὶ ἔνεκα τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς
βαθμοῦ καὶ τῶν εὐγενῶν ιδεῶν τῆς ἤτο πολὺ ἀνω-
τέρω τοῦ χαρμερποῦς τούτου πάθους· — οὔτε ἔνεκα
περιφρονήσεως· — διότι ἡ περιφρόνησις δὲν ἠδύνατο
να πέσῃ ἐπ' ἐκείνης τῆς ὁποίας τὸ μέγιστον σφάλμα
ἦν τὸ εἶναι αὐτὴν σχεδὸν τελείαν·—ἀλλ' οὔτε ἔνεκα
ζηλοτυπίας, νομίζω· ἀλλ' ἀφίσωμεν τὰς ἰδιοτροπίας
τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας· — Ὡσαύτως τοῦτο δὲν
προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι. . . — ἀλλ' ὦ πόποι! εὐχο-
λώτερον εἶναι νὰ εἶπω ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὁποίων τοῦτο δὲν
προήρχετο παρ' ἐκεῖνο ἐξ οὗ προήρχετο.

55.

Ἡ Αυτογα ὀλίγον ὑπώπτευεν ὅτι ἦν ἀντικείμενον
τοιαύτης συζητήσεως. Ἐν τῇ ἐπαύλει ταύτῃ, ἔνθα
ἐφιλοξενεῖτο, ἦτον, ἵνα ποιήσω ποιητικὴν σύγκρισιν,
ἀπλοῦν κῦμα (ἀγνώτερον τῶν ἄλλων ἀληθῶς εἰπεῖν)
τοῦ λαμπροῦ ποταμοῦ τῆς νεότητος καὶ τοῦ βαθμοῦ
ὅστις ἔρρεεν εἰς τὴν λάμψιν τῆς ἀκτίνοσ τὴν ὁποίαν
ὁ χρόνος ρίπτει μίαν στιγμὴν ἐφ' ἐκάστου σπινθηρο-
βολοῦντος κύματος. — Ἐὰν ἐμάνθανε τοῦτο ἤθελε
μειδιάσει γαληνίως. — Τόσον πολὺ, ἢ ἴσως τόσον
ὀλίγον, παιδικὸν ἦν τὸ ἦθος αὐτῆς!

56.

Ἡ ὑπερήφανος καὶ σχεδὸν ἐπιδεικτικὴ τῆς Ἀδε-

(¹)

... « And under him,
My genius is rebuked; as it is said
Mark Antony's was by Ceasar. »

Macbeth.

λίνης ὄφεις οὐδόλως ἐξέπληττεν αὐτήν. — τὴν ἐβλεπε λάμπουσαν ὡς ἤθελ. θεωρεῖ πυγολαμπίδα, ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πρὸς τοὺς ἀστέρας ἵνα θαυμάσῃ ὠροιοτέρας λάμψεις. Ὁ Ζουὰν ἦν δι' αὐτήν ὄν τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ, μὴ οὔσα σιβύλλη πρὸς διάγνωσιν τῶν νέων τοῦ κόσμου ἠθῶν· ἀλλὰ δὲν ἐθαμβεῖτο ὑπὸ τοῦ μετεώρου, διότι δὲν ἐστήριζε τὸν θαυμασμὸν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως.

57.

Ἡ φήμη αὐτοῦ ὡσαύτως, — διότι ὁ Ζουὰν εἶχεν ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς φήμης, τὸ ὁποῖον ἐνίοτε παίζει καταχθόνια τῷ θήλει γένει παίγνια, ἦτον ἑτερογενὲς μίγμα ἐνδόξων ἅμα καὶ ἀξιωμαπτῶν πραγμάτων, ἀτελῶν ἀρετῶν καὶ ὀλοκλήρων κακιῶν, ἐλαττωμάτων ἅτινα δελεάζουσι διότι εἰσὶν ἐξοχὰ καὶ τολμηρὰ, καὶ μανιῶν αἵτινες τοσοῦτον ἤστραπτον ὥστ' ἐξεθάμβουν. — ἀλλ' ἡ τοιαύτη φήμη αὐτοῦ οὐδεμίαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς Αὐρώρας ἐντύπωσιν ἐποίει· τοιαύτη ἦν ἡ ἀδιαφορία αὐτῆς, ἡ τοσοῦτον ἦν κυρία ἐαυτῆς!

58.

Ὁ Ζουὰν δὲν ἐνόει τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ χαρακτῆρος. — Ὁ χαρακτήρ τῆς Αὐρώρας ἦν ἐπίσης ὑψηλὸς ὡς ὁ τῆς ἀπολεσθείσης Χαηδῆς αὐτοῦ καίτοι πρὸς αὐτήν οὐδόλως ὁμοίαζεν. Ἀμφότεραι ἔλαμπον ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν σφαίρᾳ. — Ἡ νέα Ἑλληνίς, γεννηθεῖσα πλησίον τῶν ἐρήμων ἀκτῶν τῆς θαλάσσης, ἦτο φλογερωτέρα, ἐπίσης ἐρατεινὴ καὶ οὐχ ἦττον εἰλικρινής· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἦν ὀλοτελῶς τέκνον τῆς φύσεως. Ἡ Αὐρώρα δὲν ἠδύνατο οὐδὲ ἠθελεν ἐπιθυμήσει νὰ ἦναι ὁμοία τῇ Χαηδῇ· ὑπῆρχε δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἡ αὐτὴ διαφορὰ ἧτις ὑφίσταται μεταξὺ ἀνθους καὶ τιμαλφοῦς λίθου.

59.

Εύρόντες ἤδη τὴν ὑψηλὴν ταύτην σύγκρισιν, δυνάμεθα, νομίζω, ν' ἀναλάβωμεν τὴν ἡμετέραν διήγησιν καὶ νὰ ποιήσωμεν ν' ἀντηχήσῃ ὁ ἡμέτερος θούρειος ὕμνος, ὡς λέγει ὁ ἐμὸς φίλος Σκῶττος ὁ ὑπερθετικὸς τῶν συγκριτικῶν μου — ὁ Σκῶττος, τοῦ ὁποίου ὁ κάλαμος εἰκονίζει τοὺς χριστιανούς ἱππότες, τοὺς Σαρακηνοὺς, τοὺς κυρίους, τοὺς δούλους καὶ τὸν ἄνθρωπον μετ' εὐφύιας ἧτις ἤθελεν εἶσθαι ἀπαράμιλλος, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν εἰς Σαξπῆρος ἢ εἰς Βολταῖρος, ἐξ ὧν τὸν ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρους φαίνεται κληρονομήσας.

60.

Δύναμαι λέγω, νὰ ἐξακολουθήσω, κατὰ τὸν κοῦφον τρόπον μου περιγράφων ἐπιπολαίως τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰκονίζω τὸν κόσμον ἐν ταῖς ἐμαῖς σελίσιν, ὀλίγον φροντίζων περὶ τοῦ ἐὰν ὁ κόσμος μὲ ἀναγινώσκη ἢ ὄχι, καὶ οὐδεμίαν διὰ τοῦτο ποιῶν ὑποχώρησιν ἢ παρασιωπῶν τὰς ματαιότητας αὐτοῦ. Ἡ Μοῦσά μου ἐποίησατο καὶ ἴσως ἔτι ποιησεται νέους ἐχθροὺς διὰ τούτου τοῦ ποιήματος· ὅτε ἤρχισα αὐτὸ — τὸ ὑπώπτειον — ἤδη τὸ γινώσκω θετικῶς· ἀλλ' οὐχ ἦττον εἶμαι ἢ τοῦλάχιστον ἡμῖν, κομψὸς ποιητής.

61.

Ἡ συνδιάσκεψις — ἢ τὸ συμβούλιον (διότι καὶ αὕτη λήγει ὡς λήγουσι τὰ συμβούλια τῶν ἡμερῶν μας), ἢ συνδιάσκεψις τοῦ Δὸν Ζουὰν καὶ τῆς Λαίδης Ἀδελίνης διήγειρε δυσαρέσκειάν τινα μεταξὺ αὐτῶν, — διότι ἡ Ἀδελίνη ἦτο πεισμονικὴ· ἀλλὰ, πρὶν ἢ ἡ ὑπόθεσις χειροτερεύσῃ ἢ βελτιωθῇ, ὁ ἀργυροῦς ἤχος τοῦ κώδωνος ἐσήμανεν, — οὐχὶ ὅτι τὸ γεῦμα ἦτον

ἔτοιμον, ἀλλ' ὅτι ἤγγικεν ἤδη ἡ πρὸς τὴν κόμμωσιν ὥρα ἦν ἡ μαιώριον καλοῦσι, μολονότι αἱ τῶν κυριῶν ἐσθῆτές εἰσι τόσον κοῦφαι ὥστε δὲν ἀπαιτεῖται τόσος χρόνος.

62.

Μεγάλα ἔργα ἐμελλον νὰ λάβωσι χώραν εἰς τὴν τράπεζαν, ὑπαρχόντων ἀργυρῶν μὲν σκευῶν ἀντὶ πανοπλίας, μαχαίρια δὲ καὶ περόνια ἀντὶ ὄπλων· ἀλλὰ ποία μούσα ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου (τοῦ ὁποίου τὰ συμπόσια δὲν εἶναι τὰ χεῖριστα μέρη τῶν ποιημάτων αὐτοῦ), ποία μούσα ἤθελε δυνηθῆ νὰ ὑμνήσῃ ἐν μόνον τῶν νεωτέρων ἡμῶν γευμάτων ἐν τοῖς ζωμοῖς καὶ τοῖς καρυκεύμασι τῶν ὁποίων κρύπτεται πλείων μυστικῆ γοητεία ἢ ἐν ὄλαις ταῖς συνθέσεσι τῶν μαγισσῶν, τῶν π—ρῶν καὶ τῶν ἰατρῶν;

63.

Πρῶτον προσηνέχθη ὁ ἐξαίρετος ἐκεῖνος ζωμὸς ὁ δὴ παρὰ Γάλλοις *soupe à la bonne femme* καλούμενος (ἀλλ' ὁ Θεὸς γινώσκει πόθεν ἔρχετο), μετ' ἰχθύος σύακος διὰ τοὺς ἔχοντας καλὴν ὄρεξιν, καὶ μεθ' ἐνὸς Ἰνδικοῦ ἀλεκτρυόνος καθ' ἕνα τρόπον οἱ αὐτοὶ Γάλλοι τὸν *dindon à la Périgueux* παρασκευάζουσιν. Ὑπῆρχεν ὡσαύτως, — ἀλλ' ὦ τοῦ πλήθους τῶν ἀμαρτιῶν μου! πῶς θέλω δυνηθῆ ν' ἀπαλλαγθῶ τῆς γαστριμάργου ταύτης στροφῆς; Παρετέθη ζωμὸς *à la Beauveau* ᾧ προσετέθη εἰδὸς τι κιτρίνου ἰχθύος, ἐγγυὲς τοῦ ὁποίου παρετέθη παροψὶς χοιρείου ἵνα δώσῃ αὐτῷ μείζονα δόξαν.

64.

Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀθροίσω πάντα τὰ παρατεθέντα ἐν ἐνὶ μεγάλῳ παραθήματι ἢ ἐν συνόλῳ· διότι ἐὰν ἐβυθιζόμην ἐν ταῖς λεπτομερείαις, ἢ μούσά μου ἤθελε

ἵποιήσει πλείονας ὑπερβολὰς παρὰ ὅτε δεισιδαίμονές τινες κατηγοροῦσιν αὐτὴν ὅτι εἶναι ἀσταθῆς ἢ σαρκική. Ἡ ἐμὴ Μοῦσα φιλεῖ τὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν εὐζωίαν, ἀλλ' ὀφείλω ὁμολογῆσαι ὅτι ὁ στόμαχος αὐτῆς δὲν εἶναι τὸ μόνον καὶ κύριον δέλεαρ ὅπερ ἄγει αὐτὴν εἰς τὸ ἀμάρτημα· πλὴν ἡ ἐμὴ ἱστορία ἀπαιτεῖ μικρόν τι πρόγευμα, τοῦ ὁποίου χρῆζει ἵνα προφυλαχθῇ τῆς πνευματικῆς καταπτώσεως.

65.

Παρετέθησαν οὖν πτηνὰ *a la Condé*, τμήματα ἀντακαίου ἰχθύος, Γενεύια ἐμβάμματα (*sauces Genevoises*), ἐν τεταρτημόριον ἀγρεύματος, καὶ οἶνοι οἷτινες ἠδύναντο πάλιν νὰ φονεύσωσι τὸν νέον "Αμμωνα — (ἐλπίζω ὅτι θέλει παρέλθει πολὺς χρόνος πρὶν ἢ ἰδῶμεν πολλοὺς ἀνθρώπους ὁμοίους αὐτῷ) — παρετέθη ὡσαύτως χοιρομήριον τῆς Οὐεστφαλίας κεκαρυκευμένον, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἐκπλήξει τὸν Ἀπίκιον· μετὰ δὲ τοῦ χοιρομηρίου ἐποιήσαντο ἀφρώδεις σπονδὰς χαμπανείου οἴνου, τοῦ ὁποίου αἱ μαρμαίρουσαι πομφόλυγες ὁμοιάζον τοῖς κεχυμένοις τῆς Κλεοπάτρας μαργαρίταις.

66.

Ἐπὴρχον προσέτι, ὁ Θεὸς ἐξεύρει τί ἄλλο *à l'allemande*, *à l'espagnole*, *timbales*, καὶ *salpicon*, ἐκτὸς τῶν ἐδεσμάτων ἅτινα δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, καὶ τοι βεβαίως μετὰ μεγάλης ὀρέξεως καταβροχθισθέντα, ἔπειτα ἤρχοντο τὰ προεπιδόρπια τὰ ὁποῖα οἱ συνδαιτυμόνες ἀπεγεύοντο πρᾶνόντες ἕρέμα τὴν πείναν αὐτῶν ἐν ᾧ περιέμενον τὴν θριαμβευτικὴν τοῦ Λουκούλλου παροψίδα, καὶ τὰ ἐνδοξα νῶτα νεαρῶν περδίκων ὕδνω ἡρτυμένων! (Ἴδου ἀληθῆς δόξα!)

67.

Τί σημαίνουνσιν αἱ κοσμοῦσαι τὸ μέτωπον τοῦ νικητοῦ αἱματηραὶ δάφναι, ἀπέναντι τῶν περδίκων τούτων τῶν κατὰ Λούκουλλον παρεσκευασμένων; Ποῦ εἶναι ἡ θριαμβευτικὴ ἀψὶς ἧτις ὑψοῦτο ὑπερηφάνως ὑπεράνω τῶν λαφύρων τοῦ λαοῦ; Τί ἀπέγειναν τὰ πολύκροτα θριαμβευτικὰ ἄρματα; πάντα ταῦτα εἰς κόνιν μετεβλήθησαν· τὰ πάντα μετέβησαν ὅπου μεταβαίνουνσιν αἱ νίκαι ὡς τὰ γεύματα. Δὲν θέλω ἐξακολουθήσει τὰς ἐρεῦνας μου περαιτέρω ἀλλ' ὑμεῖς, ὦ νεώτεροι ἥρωες, οἱ πολυσφαίροις χρώμενοι φυσεγγίοις, πότε διὰ τῶν ὀνομάτων ὑμῶν θέλετε δώσει λάμψιν ἔστω καὶ εἰς περδίκια (*).

68.

Τὰ ὕδνα ταῦτα δὲν εἶναι κακὰ ἀρτύματα, ὅταν μάλιστα ἔχωσιν ὡς παραρτήματα τὰ *petits puits d'amour* (**), — ἐδέσματα τῶν ὁποίων ἡ συνταγὴ εἶναι τόσον ποικίλη ὥστε ἕκαστος δύναται νὰ ποιήσῃ αὐτὰ κατὰ τὴν ἀρέσκειαν αὐτοῦ, συνωδὰ τῷ ἀρίστῳ ὀνοματολογίῳ ἢ τῇ ἀρίστῃ περὶ κρεῶν καὶ ἰχθύων πραγματευομένη ἐγκυκλοπαιδεῖα. Ἄλλ' εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ἄνευ ἡδυσμάτων (*confitures*) τὰ *petits puits d'amour* εἰσὶν ἐξαίσια γαστρολογήματα.

69.

Τὸ πνεῦμα ἀπόλλυται ἐν τῇ μεγάλῃ θεωρίᾳ δύο παραθέσεων (*courses*), καὶ ὁ μέγας πολλαπλασιασμὸς

(*) Ὁ γνωστὸς τοῖς πᾶσι διὰ τὴν εὐφροσύνην αὐτοῦ Ῥωμαῖος Λούκουλλος φημίζεται μᾶλλον ὡς μεταφυτεύσας ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην τὰς κεράσσους καὶ ὡς δοὺς πλείστοις ἀξιολόγοις ἐδέσματα ὁμώνυμα αὐτῷ ὀνόματα (π. χ. *un plat à la Lucullus* κτλ.), παρὰ διὰ τὰς ἄλλως τε ἐπίσης ἀξίας λόγου κατακτήσεις αὐτοῦ.

(**) *Petits puits d'amour garnis de confitures.*

τῶν δυσπεψιῶν ἀπαιτεῖ ἀριθμητικὴν ὑπερτέραν τῶν ἐμῶν δυνάμεων. Τίς ἤθελεν φαντασθῆ, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπλοῦν τοῦ Ἀδάμ σιτηρέσιον, ὅτι ἡ μαγειρικὴ ἤθελε λάβει τοσαύτην ἀνάπτυξιν ὥστε νὰ σχηματίσῃ ἐπιστήμην καὶ ὀλόκληρον λεξικόν, λαβοῦσα ἀρχὴν ἐκ τῶν ἀπλουστάτων πρώτων τῆς φύσεως ἀναγκῶν;

70.

Τὰ ποτήρια συνεχρούσθησαν, οἱ οὐρανίσκοι ἀντήχησαν ἐκ τοῦ ἤχου τῆς μασήσεως, οἱ περίφημοι συνδαιτυμένες ἐγεύθησαν καλῶς· αἱ κυρίαὶ μετέσχον τῆς εὐωχίας μετὰ πλείονος μετριότητος καὶ ὀλίγιστον ἔφαγον· οἱ νεανίαὶ ὡσαύτως· διότι ἡ φιλάρεσκος νεότης δὲν δύναται νὰ διαπρέψῃ ἐπὶ γαστριμαργίᾳ ὡς ἡ ὠρίμη ἡλικία, διότι δὲν φροντίζει τόσον πολὺ περὶ τῶν καλῶν ἐδεσμάτων ὅσον περὶ χαμηλοφώνου συνομιλίας μετὰ ὠραίας λάλου κυρίας (ἐὰν τοιαύτη τις τύχη παρακαθημένη πλησίον φιλαρέσκου τινὸς νεανίου).

71.

Οἴμοι! πρέπει νὰ παραλείψω τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀγρεύματος, τοῦ τῶν πτηνῶν καρυκεύματος, τοῦ πολυβράστου παχέος ζωμοῦ, τοῦ ἔτνου, — ἐδεσμάτων ὧν καθ' ἐκάστην ποιοῦμαι χρῆσιν, ἵνα δύνωμαι νὰ καθιστῶ τοὺς στίχους μου ὀμαλωτέρους καὶ εὐηχοτέρους παρ' ὅσον ἤθελον εἶσθαι ἐὰν ἐτρεφόμην τοῖς χυμοῖς τοῦ ὀπτοῦ βοείου (roastbeef), κατὰ τὸν βάλναυσον τῶν Ἀγγλῶν τρόπον· δὲν θέλω εἰσαγάγει ἐνταῦθα οὔτε μίαν λεπτόσαρκον πλευρὰν, τὸ δὲ μετὰ λαχάνων παρεσκευασμένον βόειον κρέας ἤθελε βλάψῃ τὴν μελωδικὴν μου στροφὴν· ἀλλ' ἐγευματίσα, καὶ ὠφείλω νὰ παραιτηθῶ τῆς σεμνῆς περιγραφῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ σχολόπακος.

Ἄφισταμαι ὡσαύτως τοῦ περιγράψαι τοὺς καρποὺς καὶ τὰ παγωτὰ, καὶ πᾶν ὅτι ἡ τέχνη, διυλίζουσα τὴν φύσιν, ἐφεῦρε πρὸς θεραπείαν τῆς ὀρέξεως ἢ τῆς γεύσεως, — *taste* ἢ *gout*. — πρόφερρον αὐτὰ, ὡ ἀναγνώστα, κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ σοῦ στομάχου. — Πρὶν ἢ γευματίσης, ἡ Γαλλικὴ λέξις εἶναι προτιμητέα· ἀλλὰ μετέπειτα ὑπάρχουσι σημεῖα τινα ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ λέξις εἶναι ἡ ἀληθεστέρα τῶν δύο! Ἄναγνώστα, ἔπαθές ποτε ὑπ' ἀρθρίτιδος ἣν οἱ Γάλλοι *goutte* καλοῦσιν; Ἐγὼ οὐδέποτε τοιοῦτον ἔπαθον πάθος, ἀλλὰ δυνατὸν νὰ πάθω οὐ μόνον ἐγὼ ἀλλὰ καὶ σύ· ὅθεν φοβοῦ αὐτήν.

73.

Ἄλλὰ πρέπει ἄρά γε νὰ λησμονήσω ἐν τῷ ἔδεσματολογίῳ μου τὰς ἀφελεῖς ἐλαίας, αἵτινες ἄριστοί εἰσι τοῦ οἴνου σύμμαχοι; ναί, — μ' ὅλον ὅτι αὐταὶ ἦσαν τὸ ἀγαπητόν μοι ἔδεσμα ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ, ἐν τῇ Λούκκῃ, ἐν ταῖς Ἀθήναις καὶ πανταχοῦ. Πολλάκις μοὶ ἔτυχε νὰ γευματίσω δι' ἐλαιῶν καὶ ἄρτου ἐν ὑπαίθρῳ (τῆς χλόης χρησιμευούσης μοι ἀντὶ ἐπιτραπέζιου ὀθόνης), παρὰ τὸ Σούνιον, ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ, ὡς ὁ Διογένης, παρ' οὗ ἔλαβον τὸ ἥμισυ τῆς φιλοσοφίας μου.

74.

Ἐν πάσῃ ταύτῃ τῇ ἀταξίᾳ τῶν ἰχθύων, τῶν κρεῶν, τῶν ὀρνίθων, τῶν ὀσπρίων καὶ ἄλλων ἐδωδύμων, ὄλων παραμεμορφωμένων ὡς ἀληθῆς μαγειρικὴ προσωπιδοφορία, οἱ ξενιζόμενοι παρεκάθησαν ἐν τάξει κατὰ τὸν βαθμὸν αὐτῶν, διαφέροντες ἅπαντες ἀλλήλων ὡς τὰ τρυβλία. Ὁ Δὸν Ζουὰν εἶχε καθῆσει πλησίον τινός — *à l'espagnol*, οὐχὶ πλησίον Ἰσπανίδος τινός, ἀλλὰ τρυβλίου οὕτω καλουμένου, ὡς ἦδη

εἶπομεν — τρυβλίου κατὰ τοσοῦτον ὁμοίου πρὸς τὰς κυρίας, καθ' ὅσον ἦτο μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένον, καὶ περιεῖχε ὀλόκληρον κόσμον ὀρεκτικῶν πραγμάτων.

75.

Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν εὐρέθη καθήμενος μεταξὺ τῆς Αὐρώρας καὶ τῆς Λαίδης Ἀδελίνης· ἡ τοιαύτη θέσις ἦν δύσκολος, νομίζω, δι' ἄνθρωπον ἔχοντα ὄρεξιν νὰ γευματίσῃ καὶ ἔχοντα συγχρόνως καρδίαν νεανικὴν καὶ ὀφθαλμοὺς ὀξύδερκεῖς. Ἄλλως τε ἡ συζήτησις, ἣν προηγουμένως ἀνεφέραμεν, δὲν ἐγένετο ἵνα ἐνθαρρύνῃ αὐτὸν νὰ διαπρέψῃ, διότι ἡ Ἀδελίνη μὴ ἀποτεινούσα πρὸς αὐτὸν εἰ μὴ ὀλίγας ξηρὰς λέξεις, ἐφαίνετο εἰσδύουσα μέχρι τῶν μυχιαιτάτων χωρῶν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διὰ τῶν διορατικῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν.

76.

Ἐνίοτε κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουσιν ὦτα. Τὸ δὲ βέβαιόν ἐστίν ὅτι ἐκτὸς τῆς ἰσχύος τῆς ἀκοῆς ὑπάρχουσι πράγματα τῶν ὁποίων ἡ ἡχὴ φθάνει εἰς τὰς προσφιλεῖς ὥραιάς, καὶ δὲν δύναμαι νὰ μαντεύσω πόθεν ταῖς ἔρχεται ἢ ἀποκάλυψις τοιαύτη εἶναι ἡ μυστηριώδης αὐτῆ μουσικῆ τῶν σφαιρῶν τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἀκούει, μ' ὅλον ὅτι ἀντηγεῖ μακρόθεν. Εἶναι ἄπορον ὅτι τοσάκις τὸ ὠραῖον φῶλον ἔχει ἀκούσει μακροὺς διαλόγους οἵτινες ἔλαβον χώραν χωρὶς νὰ προφερθῇ οὔτε μία λέξις!

77.

Ἡ Αὐρώρα ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν μετ' ἐκείνης τῆς ἀδιαφορίας ἣτις ἐρεθίζει φυσικῶς τὸν ἄνδρειον ἰππότην. Ἡ χειρίστη πασῶν τῶν ὕδρεῶν ἐστὶν ἡ ἔοικυῖα λέγειν τινὶ ὅτι οὐκ ἐστὶν ἄξιος προσοχῆς. Ἄλλ' ὁ Ζουάν, καὶ τοι οὐκ ἦν φιλάρεσκος, δυσηρε-

στήθη οὕτω περιορισθείς ὡς τὸ πλοῖον ἐν τῷ μέσῳ τῶν πάγων, καὶ τοῦτο μάλιστα ἀφ' οὗ εἶχε λάβει τόσον ἀγαθὰς συμβουλὰς.

78.

Εἰς τὰς κομφὰς αὐτοῦ φλυαρίας δὲν τῷ ἀπεκρίνοντο τίποτε, ἢ τῷ ἀποκρίνοντό τι τὸ ὁποῖον ἦτον ἴσον τῷ μηδενί, καὶ τοῦτο ὅταν ἡ φιλοφροσύνη ἀπήτει ἀπόκρισιν. Ἡ Αὐρῶρα μόλις ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς μόλις ἐμειδία. Τοῦ διαβόλου τὸ κοράσιον! ἐφέρετο ἄρά γε τοιουτοτρόπως ἕνεκεν ὑπερηφανείας, σεμνότητος ἢ ἀφαιρέσεως πνεύματος; Ὁ Θεὸς γινώσκει! Ἄλλ' οἱ κακόβουλοι τῆς Ἀδελίνης ὀφθαλμοὶ ἐφαίνοντο θριαμβεύοντες ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῆς προφητείας αὐτῆς,

79.

καὶ λέγοντες τῷ Ζουάν.— « Δὲν σοὶ τὸ εἶχον εἰπεῖν; » τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ θριάμβου οὐδόλως συνίστημι, ἐπειδὴ ἐνίστε (ὡς τὸ ἔχω ἰδεῖ αὐτὸς ἢ ἀναγνώσει ἐν τισὶ βιβλίοις) δάκνει τὴν καρδίαν τοῦ φίλου ἢ ἐραστοῦ καὶ ἐρεθίζει αὐτὸν, χάριν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως, νὰ ἐκτελέσῃ σπουδαίως πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο εἰ μὴ ἀπλῆ παιδιὰ. Διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι προλέγουσιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον νῦν γίνεται ἢ ἤδη γέγονε, καὶ μισοῦσι τοὺς θέτοντας λίθον προσκόμματος ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν.

80.

Ὁ Ζουάν λοιπὸν ἐρεθισθεὶς ἐποίησατο φιλοφρονησεις τινὰς ἐλαφρὰς μὲν ἀλλ' ἐπιτηδείας καὶ ἱκανὰς ὥστε νὰ δώσωσιν εἰς τὰς νουνεγεῖς γυναῖκας νὰ ἐνωήσωσιν ὅτι ἦτον ἔτοιμος νὰ αὐξήσῃ μᾶλλον παρὰ νὰ ἐλαττώσῃ αὐτάς. Ἡ Αὐρῶρα τέλος (ὡς ἀναφέρει ἡ ἱστορία, βασιζομένη πιθανῶς μᾶλλον ἐπὶ τῶν ὑπο-

θέσεων παρά ἐπὶ τῶν γεγονότων) οὕτω κατέλιπε τὴν αὐστηρότητα αὐτῆς ὥστε, ἐὰν δὲν ἔδωκε προσοχὴν ἢ ἀκρόασιν, ὅμως ἐμειδίασεν ἅπαξ ἡ δίς.

81.

Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων ἦλθεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ὅπερ ἦν σπάνιον παρ' αὐτῇ· ἡ δὲ Ἀδελίνη, ἣτις ἕως τότε ἐγέλα βλέπουσα τὰς προρρήσεις αὐτῆς πραγματουμένης, ἤδη ἤρχισε νὰ φοβῆται ὅτι ὁ Ζουὰν εἶχε νὰ κάμη μὲ μίαν φιλάρεσκον· — τόσον εἶναι δύσκολον, ὡς λέγουσι, νὰ ἐμποδίσῃ τις τὰ ἄκρα τοῦ νὰ συναφθῶσιν, ὅταν ἅπαξ τεθῶσι εἰς κίνησιν· ἀλλ' ἡ Ἀδελίνη ἐφοβεῖτο λίαν πρωίμως, ἐπειδὴ ἡ Αὐρώρα δὲν ἦτο τοιαύτης φύσεως.

82.

Ἄλλ' ὁ Ζουὰν εἶχε τρόπους τινὰς λίαν δελεαστικούς καὶ ὑπερήφανον ταπεινότητα (ἐὰν τοιαύτη ταπεινότης ὑπάρχῃ) ἣτις ἐδείκνυεν εἰς τοὺς λόγους τῶν γυναικῶν τόσον σέβας ὡς ἐὰν ἐκάστη συλλαβὴ τῆς γλυκείας αὐτῶν φωνῆς ἦτο δικαστικὴ ἀπόφασις. Ἡ ἀγγίνοια αὐτοῦ ὡσαύτως τὸν ὠδήγει νὰ μεταβαίνη ἐκ τῆς εὐθυμίας εἰς τὴν σοβαρότητα καὶ ἐκ τοῦ συνεσταλμένου εἰς ἐλευθερώτερον ἦθος. Εἶχε τὴν τέχνην νὰ καταπείθῃ τοὺς ἀνθρώπους χωρὶς ν' ἀφίνη αὐτοὺς νὰ εἰσδύωσιν εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ.

83.

Ἡ Αὐρώρα ἣτις ἐν τῇ ἀδιαφορίᾳ αὐτῆς τὸν συνέχευε μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους, καὶ τοι ἐθεώρει αὐτὸν φρονιμώτερον τῶν λοιπῶν φιλαρέσκων φλυάρων καὶ κενοκοφάλων λάλων, ἤρχισε (διότι συνήθως ἐκ τοιούτων μικρῶν πραγμάτων ἀρχίζουσιν ἄλλα μεγαλύτερα), ἡ Αὐρώρα, λέγω, ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται ἐκείνην τὴν κολακείαν ἣτις δελεάζει τὴν ὑπερηφάνειαν μάλ-

λον διὰ τοῦ σεβασμοῦ παρά διὰ τῆς φιλοφροσύνης, καὶ ἥτις προσέτι θέλγει ἀντιτάσσουσα εὐλαβῶς λεπτήν τινα ἀντιλογία.

84.

Ἐπειτα ὁ Ζουάν εἶχεν ὠραῖον πρόσωπον, πλεονέκτημα τὸ ὁποῖον, ὡς φανερόν, δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἀμφισβητήσεων μεταξὺ τῶν γυναικῶν, nem. con., ὅπερ, τὸ λέγω μετὰ λύπης, ἄγει πολλάκις τὰς ἐγγάμους εἰς τὸ crim. con. (1)· ἀλλὰ τοσαύτας παρεκβάσεις ἐποίησα, ὥστε κρίνω εὐλογον νὰ καταλίπω τὴν περίπτωσιν ταύτην τοῖς ἐνόρκοις.

Πλὴν εἰς μάτην ἀπὸ πολλοῦ χρόνου γινώσκομεν ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ τῶν προσώπων ὄψις ἀπατᾷ καὶ πάντοτε ἠπάτησε διότι καθ' ἡμέραν πάλιν βλέπομεν ὅτι αὐτὰ ταῦτα τὰ πρόσωπα ἐμποιοῦσι πλείονα ἐντύπων ἢ τὰ ἄριστα τῶν βιβλίων.

85.

Ἡ Αὐρώρα ἥτις προετίμα μᾶλλον τὰ βιβλία παρά τὰ πρόσωπα ἦτο νεωτάτη, καὶ τοι φρονιμωτάτη, καὶ ἐθαύμαζε μᾶλλον τὴν Ἀθηναίαν παρά τὰς Χάριτας, ἰδίως ἐν ἐντύπῳ σελίδι. Ἀλλ' ἡ ἀρετὴ αὐτῆ, μ' ὅλους τοὺς πλέον συνεσφιγμένους στηθοδέσμους αὐτῆς, δὲν φέρει τὸν φυσικὸν θώρακα τοῦ αὐστηροῦ γήρατος, καὶ ὁ Σωκράτης, ὅστις ἦν τὸ πρότυπον πάσης ἀνθρωπίνης τελειότητος, ὠμολόγει ὅτι εἶχε κλίσιν, τινὰ, καὶ τοι ἀθῶαν, πρὸς τὸ κάλλος.

86.

Οὕτω καὶ αἱ ἐκκαιδεκέτιδες παρθένοι εἰσὶ Σωκρα-

(1) Nemine contradicente — καὶ criminal conversation. Αἱ εὐγκοπαὶ αὗται τοσοῦτον συνήθεις ἐγένοντο ὥστε αἱ ἀρχικαὶ λέξεις σχεδὸν ἐλησμονήθησαν.

τικαί, ἀλλ' ἀθῶαι ὡς ὁ Σωκράτης. Καὶ πραγματικῶς, ἐὰν ὁ ὑψινοῦστατος οὗτος τῆς Ἀττικῆς φιλόσοφος κατὰ τὸ ἐβδημοχοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ εἶχε τοιαύτας ἀδυναμίας οἷας ὁ Πλάτων ἀναφέρει ἐν τοῖς ἀθανάτοις αὐτοῦ δραματικοῖς διαλόγοις, δὲν βλέπω τὸν λόγον διὰ τί ἤθελέ τις ψέξῃ αὐτὰς ἐν ταῖς παρθένοις, ταῖς ἄλλως τε τόσον σεμναῖς. Σημείωσον καλῶς τὸν αἰώνιον τοῦτον περιορισμὸν μου, διότι ἐν αὐτῷ ὑπέρχει τὸ ἐμὸν » sine qua non, »

87.

Σημείωσον ὡσαύτως ὅτι, ὅμοιος τῷ μεγάλῳ Λόρδῳ Κόκῃ (Coke) (βλέπε τὸν Λιττλετῶνα) ⁽¹⁾ ὁσάκις ἐκφράζω δύο γνώμας αἰτινες ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἐναντίαι, ἢ δευτέρα εἶναι ἢ καλητέρα. Ἴσως ἔχω καὶ τρίτην ἐν γωνίᾳ τινί, ἢ ἴσως δὲν ἔχω καμμίαν ἄλλην, — ὅπερ φαίνεται λυπηρὸν καὶ ἀστείον συνάμα, ἀλλ' ἐὰν οἱ συγγραφεῖς ἦσαν πάντοτε συνεπεῖς, πῶς ἤθελον δύνασθαι νὰ περιγράψωσι τὰ πράγματα ὅπως ἔχουσιν;

88.

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἀντιφάσκωσιν ἑαυτοῖς, δύναμαι ἐγὼ νὰ μὴ ἀντιφάσκω αὐτοῖς, ὄλω τῷ κόσμῳ καὶ ἐμοὶ αὐτῷ; ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές· οὐδέποτε ἀντεῖπον ἑμαυτῷ· — καὶ πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀντεῖπω; Ὁ περὶ πάντων ἀμριβάλλων δὲν δύναται ν'

(1) Ὁ Ἐδουάρδος Κόκῃς (Edward Coke) ἦν νομομαθὴς ὅστις μεταξὺ ἄλλων συγγραμμάτων, ἐδημοσίευσεν ὑπόμνημα ἐπὶ βιβλίῳ τινὸς τοῦ Θωμᾶ Λιττλετῶνος (Thomas Littleton), ὅστις ὡσαύτως ἦν περίφημος νομομαθὴς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος· δὲν πρέπει νὰ συγχέηται οὗτος ὁ Θωμᾶς Λιττλετῶν συγγραφεὺς τοῦ Treatise on tenures, μετὰ τοῦ ἀπογόνου αὐτοῦ, σφραγιδοφύλακος τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα.

ἀρνηθῆ τίποτε· αἱ πηγαὶ τῆς ἀληθείας δύνανται νὰ ὦσι καθαραὶ, ἀλλὰ τὰ ὕδατα αὐτῆς μολύνονται κατὰ τὸν ῥοῦν αὐτῶν, καὶ διέρχονται διὰ τοσοῦτων ἀντιφατικῶν ὄψεων, ὥστε ἡ ἀλήθεια πολλακίς ἀναγκάζεται νὰ πλέῃ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν μύθων.

89.

Ὁ ἀπόλογος, ὁ μῦθος, ἡ ποίησις καὶ ἡ παραβολὴ εἰσι ψεύδη, ἀλλὰ δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀλήθειαι ὑπ' ἐκείνων οἵτινες ἐξεύρουσι νὰ σπείρωσιν αὐτὰ εἰς γῆν ἀρόσιμον. Πόσα πράγματα δύναται ὁ μῦθος νὰ ποιήσῃ! Δύνανται, λέγουσι, νὰ καταστήσῃ πραγματικότητα πλεονάνεκτῆν· ἀλλὰ τί ἐστὶ πραγματικότης; πῶς κατέχει τὸ μυστήριον αὐτῆς; ἄρα γε ἡ φιλοσοφία; Οὐχί, — διότι αὐτὴ ἀπορρίπτει πλεῖστα πράγματα. Ἡ θρησκεία; Ναι, ἀλλ' ἐν τίνι αἰρέσει;

90.

Ἐκατομμύριά τινα ἀνθρώπων πρέπει νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῇ πλάνῃ, τοῦτο εἶναι φανερώτατον· ἴσως συμβῆ ποτε ν' ἀποδειχθῆ ὅτι ὅλοι ἐξῶν ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Ὁ Θεὸς γένοιτο ἡμῖν ἀρωγός! Ἄφ' οὗ ἐν τῷ σταδίῳ ἡμῶν ἔχομεν χρεῖαν νὰ διατηρῶμεν πάντοτε τοὺς θρησκευτικούς ἡμῶν φάρους, εἶναι καιρὸς ν' ἀναφανῆ νέος προφήτης ἢ εἰς τῶν ἀρχαίων νὰ ἐπανέλθῃ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Αἱ ἰδέαι φθείρονται καὶ ἀλλοιοῦνται μετὰ τινὰς δεκάδας αἰῶνων, ἐὰν ἐπικουρία τις ἐκ τῶν σφαιρῶν δὲν ἐπέλθῃ δι' ἀποκαλύψεως.

91.

Ἄλλ' ἰδοὺ πάλιν! διὰ τί οὕτω τῇ μεταφυσικῇ ἀναμίγνυμαι; Οὐδεὶς μισεῖ τοσοῦτον ὡς ἐγὼ ἅπαν εἶδος ἀντιλογίας· καὶ ὁμως τοιαύτη εἶναι ἡ ἐμὴ μαρτία ἢ ἡ ἐμὴ τύχη, ὥστε πάντοτε συγκρούω τὴν κεφαλὴν μου κατὰ τινος γωνίας, ἀσχολούμενος περὶ

τοῦ παρόντος, τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ μέλλοντος· πλὴν εἰμὶ πλήρης φιλανθρωπίας πρὸς τὸν Τρωαδίτην καὶ τὸν Τύριον, διότι ἀνετράφην ὡς μετριόφρων καὶ ἀνεκτικὸς πρεσβυτεριανός.

92.

Ἄλλὰ μολονότι εἰμὶ μετριοπαθὴς κατὰ τὴν θεολογίαν καὶ πραῶς ὡς ὁ μεταφυσικὸς, ἀμερόληπτος μεταξὺ τῶν Τρώων καὶ τῶν Τυρίων, ὡς ὁ Ἑλδῶν ὅτε ἐδίκαζε τὰς ἕνεκα μανίας ἀπαγορεύσεις⁽¹⁾, — ἐν τῇ πολιτικῇ ἐμὸν καθήκον ἐστὶ τὸ ἀναγγέλλειν τῷ Josph Bull⁽²⁾ πράγματα τινὰ ἀφορῶντα τὴν κατάστασιν τοῦ κόσμου ἐν τοῖς κατωτέροις στρώμασι. Τὸ αἷμά μου ἀναβράζει ὡς αἱ θερμαὶ τῆς Ἑκλας πηγαί, ὅταν βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ἀνεχομένους τοὺς μοχθηροὺς κυριάρχους παραβιάζειν τοὺς νόμους.

93.

Ἡ πολιτικὴ, ἡ διοικήσις καὶ ἡ εὐσέβειά εἰσιν ἀντικείμενα ἅτινα ἐνίοτε εἰσάγω ἐν τοῖς ἐμοῖς ἔπεσιν, οὐ μόνον πρὸς ποικιλίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἠθικὸν σκοπὸν, ἐμὸν γὰρ ἔργον ἐστὶ τὸ παρασκευάσαι τὴν ἀληθῆ ἐκείνην χῆνα τὴν δὴ κοινωνίαν καλουμένην καὶ λεπτῶναι τὴν γεῦσιν αὐτῆς ὡς σοφὸς ὀψοποιός. Ἦδη, ἴν' ἕκαστος εὕρητι ἐνταῦθα σύμφωνον τῇ κλίσει αὐτοῦ, μέλλομεν δοκιμάσαι τὰ ὑπερφυσικά.

94.

Ἦδη μέλλω παραιτηθῆναι παντὸς ἐπιχειρήματος, καὶ θετικῶς ἀποφαίνομαι ὅτι τοῦ λοιποῦ οὐδεὶς περασμὸς ἀποτρέψει με τοῦ σχεδίου μου. — ναί, βού-

(1) Ὁ Ἰωάννης Σκώττης, κόμης τῆς Ἑλδῶνος, ἦν σφραγισθὴν λαξ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1804 μέχρι τοῦ 1830.

(2) Δῆλα δὴ τοῖς Ἀγγλοῖς.

λομαι ἀρχὴν ἐντελοῦς ἀναμορφώσεως ποιήσασθαί. Τῇ ἀληθείᾳ οὐδέποτε ἠδυνήθην μαθεῖν τί ποτ' ἐνόουν οἱ τῆς ἐμῆς Μούσης, ὡς δῆθεν ἐπικινδύνου, κατηγοροῦντες. — τούναντίον ἐγὼ νομίζω αὐτὴν εἶναι οὕτως ἀβλαβῆ καὶ ἀθῶαν ὥσπερ ἄλλοι τινὲς πλέον μὲν ἐμοῦ μοχθοῦντες ἤττον δ' ἴσως ἀρέσκοντες.

95.

Σχυθροπέ ἀναγνώστα! ἐώρακός ποτε φάσμα; — Οὐχί: — ἀλλ' ἄλλων περὶ φασμάτων λεγόντων ἀκήκοας. — σίγα! Μὴ λυποῦ ἐπὶ τῷ χρόνῳ ὃν περιμένων ἀπώλεσας· ἐξεις γὰρ εἰς τὸ μέλλον τοῦτο τὸ θέαμα· μηδὲ νόμιζέ με παίζοντα ὅταν περὶ τῶν τοιούτων μυστηρίων πραγματεύωμαι, μήτε οἴου ὅτι βούλομαι διὰ τοῦ γελοίου ἐξαντλησαί τὴν πηγὴν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ μυστηριώδους. — διὰ τινὰς λόγους ἢ ἐμὴ πίστις ἐστὶ σπουδαία (!).

96.

Σπουδαία; Γελάς. — αἴ λοιπὸν γέλα! ἀλλ' ἐγὼ οὐ γελάσω, ὁ ἐμὸς γέλως πρέπει νὰ ᾔηται εἰλικρινής, ἄλλως ἀφίσταμαι τοῦ γελαῖν. Λέγω ὅτι νομίζω ὑπάρχειν χῶρόν τινα ἔνθα τὰ φάσματα ἐμφανίζονται, — καὶ ποῦ; Οὐ βούλομαι τοῦτο εἰπεῖν, μᾶλλον

(¹) Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὁ Βύρων καὶ τοὶ ἔχον ἀρίστους καὶ σκεπτικὰς περὶ θρησκείας ἰδέας, ὑπὸ τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης ἐκυριεύετο· οἱ στενοὶ αὐτοῦ φίλοι ἐγίνωσκον ταύτην τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πολυάριθμοι βιογράφοι αὐτοῦ ἀναφέρουσιν αὐτὴν ὡς ἓν τῶν κυριωτέρων ἰχνῶν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Ἐπίστευεν εἰς τὰς ὑπερφυσικὰς ἐμφανίσεις, τὰς ὄρασκοπικὰς προγνώσεις καὶ προρρήσεις· ἢ παρασκευὴ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα ἀεῖποτε· ἐνομίζετο ὑπ' αὐτοῦ ἀπαισία. Κατὰ τὴν τῆς Λαίδης Βλεσσιγχιτῶνος μαρτυρίαν ὁ Βύρων ἐλάμβανεν ἦθος σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον ὅταν περὶ ὑπερφυσικῶν ἰδεῶν ἐλάλει. Ὁ Μοογε ἀποδίδοσι τὴν αἰτίαν τῆς δεισιδαιμονίας τοῦ Βύρωνος τῷ παραδείγματι καὶ τῇ ἐπιρροῇ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

γὰρ βούλομαι λησμονῆσαι ὅτι « σκιαὶ δύνανται φοβῆσαι τὴν τοῦ Ῥιχάρδου ψυχὴν (¹) » ἐν συντόμῳ, πάσχω ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο νευρικούς τινας παροξυσμούς μεγάλην ἔχοντας ἀναλογίαν πρὸς τοὺς τοῦ φιλοσόφου τοῦ Malmsbury (²).

97.

Ἡ νύξ (ἄδω κατὰ τὴν νύκτα, — ἐνίοτε μὲν ὡς γλαυξ, ἐνίοτε δὲ ὡς ἀηδὼν), ἡ νύξ ἐστὶ σκοτεινὴ καὶ ἡ ὄρνις τῆς σοφῆς Ἀθηνᾶς ἡγεῖ πέριξ ἐμοῦ τὴν ἀπηχητὴ μουσικὴν τῶν πενθίμων κραυγῶν αὐτῆς· παλαιαὶ εἰκόνες εἰς παλαιούς τοίχους ἀνηρητημέναί με θεωροῦσι μετ' ὄψεως σκυθρᾶς· — τρέμω ἔμφοβος γινόμενος ἐκ τοῦ φοβεροῦ αὐτῶν θεάματος· — οἱ σθενύμενοι δαυλοὶ εἰσέτι καπνίζουσιν ἐν τῇ ἐστία· — νομίζω ὅτι πολὺ ἐβράδυνα νὰ ὑπάγω εἰς τὴν κλίνην.

98.

Οὕτω λοιπὸν, μολονότι οὐδαμῶς συνειθίζω νὰ στιχουργῶ ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ἔχω ἄλλο τι ἀντικείμενον σκέψεως, — εἴαν ποτε σκέπτομαι, — αἰσθάνομαι νυκτερινὰς τινας φρικιάσεις, καὶ φρονίμως ἀναβάλλω εἰς τὴν αὐρινὴν μεσημβρίαν τὸ ἔργον τοῦ νὰ πραγματευθῶ περὶ ἀντικειμένου τὸ ὁποῖον, φεῦ! ἐπικαλεῖται σκιάς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ τεθῆς εἰς τὴν θέσιν μου, ὦ ἀναγνώστα, πρὶν ἢ μὲ ἀπακαλέσης δεισιδαίμονα.

99.

Ἡ ζωὴ κυμαίνεται μεταξὺ δύο κόσμων ὡς ἀστὴρ

(¹)

• Shadows to-night

Have struck more terror to the soul of Richard
Than can the substance of ten thousand soldiers, • etc.
Shaksp. Richard III.

(²) Ὁββη, ὅστις ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δὲν ἤρνεϊτο τὰς ἐπισκέψεις αὐτῶν ἅς ἐφοβεῖτο.

μεταξὺ τῆς νυκτός καὶ τῆς πρωίας ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ὀρίζοντος· πόσον ὀλίγον γινώσκομεν τὰ περὶ τῆς παρουσίας ἡμῶν ὑπάρξεως, καὶ πόσον ὀλιγώτερον τὰ περὶ τῆς μελλούσης! Ὁ αἰώνιος ῥοῦς τοῦ χρόνου ἀπάγει μακρὰν τὰς πομφολυγώδεις ὑπάρξεις ἡμῶν — τὸ ἐν κύμα διαδέχεται τὸ ἕτερον ἐν τῷ πολυκυμάντῳ καὶ ἀφρόεντι ὠκεανῷ τῶν αἰώνων, ἐν ᾧ τὰ μνημεῖα τῶν βασιλείων στιγμιαῖα ὡς τὰ ὑγρά κύματα φαίνονται.

ΑΣΜΑ ΕΚΚΑΙΑΔΕΚΑΤΟΝ.

1.

Οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι τρία χρήσιμα πράγματα ἐδίδασκον, τὸ τοξεύειν, τὸ ἵππεύειν καὶ τὸ ἀληθεύειν. Ταῦτα ἐδιδάχθη Κῦρος, ὁ ἄριστος τῶν ἀνάκτων, τὴν δὲ μάθησιν τούτων ὥσπερ συρμόν τινα ἀπεδέχθη καὶ ἡ τῶν νεωτέρων νεολαία, ἥτις ἔχει τόξα μὲν ἐν γένει δίχορδα, τὸν δὲ ἵππον ἀνηλεῶς καὶ ἄνευ τύψεως τοῦ συνειδότης μαστίζει, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἥττον ἴσως μεμάθηκεν· ἀλλ' εἰς τὸ ποιεῖν ὑποκλίσεις καὶ φιλοφροσύνας ὑπερέχει.

2.

Ἡ αἰτία τούτου τοῦ ἀποτελέσματος ἡ ἐλαττώματος, — « διότι τὸ ἐλαττωματικὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα ἔχει μίαν αἰτίαν ⁽¹⁾, » — ἡ αἰτία, λέγω, δὲν θέλει ἐξετασθῆ ὑπ' ἐμοῦ, δι' ἔλλειψιν χρόνου· ἀλλ' ὀφείλω εἰπεῖν πρὸς ἰδίόν μου ἔπαινον ὅτι, ἐξ ὄλων τῶν

(1) Βλέπε τὸν Ἄμβλετον. Πρᾶξ. Β'. Σκ. 2.

Μουσῶν ὧν μέμνημαι, ἢ ἐμῆ, οἷα δῆποτε κἂν ὦσιν ἄλλως τε αἰ ἐλλείψεις καὶ αἰ ἀδυναμίαι αὐτῆς, ἐστὶν ἀναντιρρήτως ἢ εἰλικρινεστάτη τῶν ἐν ποιητικοῖς μύθοις μέχρι τοῦδε πραγματευθεισῶν.

3.

Καὶ ἐπειδὴ περὶ παντὸς ἀντικειμένου πραγματεύεται, οὐδὲν δὲ ποιεῖ αὐτὴν ὑποχωρεῖν, ἢ ἐποποιῶ αὐτὴ περιέξει χάος τῶν σπανιωτάτων ἐπινοήσεων, ἅς μάτην ἐπιζητήσει τις ἀλλαχοῦ. Ἄληθές ἐστὶν ὅτι πικρία τις μίγνυται τῇ γλυκύτητι αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τόσῃ μικρᾷ δόσει, ὥστε ἀντὶ τοῦ δοῦναι τῷ ἀναγνώστῃ ἀφορμὴν παραπόνου, τούναντίον οὗτος ἐκπλαγῆσεται ὅτι οὐκ ἐνυπάρχει αὐτῇ πλείων ἢ γὰρ ἐμῆ ἱστορία λαλεῖ — « de rebus cunctis et quibusdam aliis. »

4.

Ἄλλ' ἐξ ὄλων τῶν ἀληθειῶν αὐτῆς, ἢ ἀληθεστάτη ἐστὶν ἐκείνη ἣν μέλλει εἰπεῖν. Ἡγγελκα ἤδη ὅτι περὶ ἱστορίας φάσματος προὔκειτο. — Αἰῶλοπόν! ἔπειτα! — Τὸ μόνον ὅπερ ἔγωγε γινώσκω ἐστὶν ὅτι ἡ ἱστορία ἐστὶν ἀληθής. ὦ ἀναγνώστα! ἠρεύνησάς ποτε τὰ ὄρια τοῦ χώρου ἔνθα εἰς τέλος κατοικήσουσι πάντες οἱ τῆς γῆς κάτοικοι; Ἐπέστη ὁ χρόνος τοῦ ἐπιβαλεῖν σιγὴν τῇ γλώττῃ τῶν μικρῶν σκεπτικῶν, αἵτινες ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς ἀπίστους ἐκείνους τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου συμπλωτῆρας οἵτινες οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην εἶχον τοῖς λόγοις αὐτοῦ.

5.

Τινὲς ἐθέλουσιν ἐπιβαλεῖν ἡμῖν σήμερον ὡς αὐθεντικὸν τὸ χρονικὸν τοῦ Τουρπίνου ἢ τὸ τοῦ Γεοφφρέη Μονμούθου, συγγραφῶν κατὰ τὴν ἱστοριογραφίαν διαπρεπόντων καὶ μάλιστα ὅταν περὶ θαυμάτων πραγματεύωνται. Ἄλλὰ πάντων προηγεῖται ὁ ἱερός Αὐ-

12.

Ὁ Ζουάν ἀπεχώρησεν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ· ἀνησυχῶν, ἄπνους καὶ συγκεκινημένος ἐνεθυμεῖτο τοὺς ὠραίους τῆς Αὐρώρας Βαίβης ὀφθαλμοὺς οὓς εὕρισκε λαμπροτέρους ἢ ὅσον ἡ Ἀδελίνη διὰ τῶν συμβουλῶν αὐτῆς ἐπεθύμει (τοιαῦταί εἰσιν αἱ συμβουλαί). Ἐὰν ἀκριβῶς ἐγίνωσκε τὴν φύσιν τῆς παραχῆς αὐτοῦ, πιθανὸν ἐστὶν ὅτι ἤθελε φιλοσοφῆσαι· διότι τὸ φιλοσοφεῖν ἐστὶ τὸ μέγα τοῦ κόσμου καταφύγιον, ὅπερ οὐδέποτε ἐλλείπει ἡμῖν εἰμὴ ὅταν ἔχωμεν χρεῖαν αὐτοῦ. Ὁ Ζουάν λοιπὸν οὐδὲν ἄλλο ἐποίησεν εἰμὴ στενάξαι.

13.

Ἐστενάξε. — Τὸ δεύτερον καταφύγιόν ἐστὶ τὸ θέαμα τῆς πανσελήνου, ἐν ἧ τοσοῦτοι στεναγμοὶ ἀποτίθενται. Καὶ ἤδη εὐτυχῶς ὁ καθαρὸς αὐτῆς δίσχος ἔλαμπε τόσον λαμπρῶς ὅσον τὸ τοῦ Βορρᾶ κλίμα ἐπιτρέπει, ὁ δὲ Ζουάν διετεύθειτο χαιρετίσαι αὐτὴν τῇ ἀποστροφῇ — ὦ σύ! ἔκφρασις ἀντίθετος τῷ φιλαύτῳ ἐγωϊσμῷ, ἣν εἰάν ἤθελον ἐρμηνεῦσαι, ἤθελον ἀποδείξει αὐτὴν διὰ τοῦ ἐμοῦ παραδείγματος (*).

14.

Ἐραστής, ποιητής, ἀστρονόμος, ποιμὴν ἢ χωρικός, καὶ ἐν γένει πᾶς ὅστις θεωρεῖ τὴν σελήνην αἰσθάνεται ἑαυτῷ τάσιν πρὸς τὰς ἀφρητημένας ιδέας. Ἀπ' αὐτῆς ἐξάγομεν μεγάλας σκέψεις (ἐκτὸς τῶν κατὰ καιροὺς ρευματισμῶν, εἰάν δὲν ἀπατῶμαι) με-

(*) Οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι τὴν λέξιν egotism ἣτις δὲν σημαίνει τὸν καθ' αὐτὸ ἐγωϊσμόν ὅστις self-love (φιλαυτία) Ἄγγλιστὶ καλεῖται, ἀλλὰ σημαίνει μᾶλλον τὴν παρ' ἡμῖν περιαιτολογία. Ἡ λέξις tuism (ἦτοι ἡ πρὸς τὴν ἀποστροφὴν « ὦ σύ! » μανία) ἐστὶν ἀντίθετος τῇ λέξει egotism.

Ἰάλα μυστήρια ἐμπιστεύονται τῷ πλανητικῷ φωτὶ αὐτῆς· αὐτὴ κυβερνᾷ τὰς ὑγρὰς τοῦ Ὀκεανοῦ ἐκτάσεις καθὼς καὶ τοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐγκεφάλους· — αὐτὴ ὡσαύτως διευθύνει τὰς καρδίας αὐτῶν, ἐὰν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν τὴν ποίησιν.

15.

Ὁ Ζουὰν ἠσθάνθη ἐν ἑαυτῷ κλίσιν τινὰ πρὸς τὸ σκέπτεσθαι, καὶ μείζονα τάσιν πρὸς τὴν θεωρίαν ἢ πρὸς τὸν ὕπνον. Ἐκ τοῦ Γοθτικοῦ θαλάμου ἐνθα ἦν ἡ κλίνη αὐτοῦ ἠκούετο ὁ μινυρισμὸς τῆς λίμνης ὅστις ἐφθανε μέχρις αὐτοῦ μεθ' ὄλου τοῦ μυστηρίου τῆς νυκτός· ὑπὸ τὸ παράθυρον αὐτοῦ ἀμφιέρρεπεν ἰτέα (τοῦτο ἐννοεῖται), καὶ ἔστη θεωρῶν τὸν καταρράκτην οὗ τὰ ὕδατα ἐσπινθηροβόλουν καὶ ἐξηφανίζοντο ἐναλλάξ ἐν τῇ σκιᾷ.

16.

Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἡ τοῦ κομμωτηρίου αὐτοῦ, — ἐπὶ ποτέρου τῶν δύο; τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐξηκριβωμένον, — (τοῦθ' ὅπερ σημειῶ, ἐπεὶ δὴ εἰμὶ ἀκριβῆς καὶ λεπτομερῆς ἐπὶ τῶν γεγονότων)· ἐπὶ τῆς τραπέζης ἡ τοῦ κομμωτηρίου αὐτοῦ, λέγω, λύχνος ἐφεγγεν, ἐν ᾧ αὐτὸς ἦν ἐστριγμένος ἐπὶ σηκοῦ ἐνθα ὑπῆρχον πλεῖστα Γοθτικὰ κοσμήματα, γλυφαί, βεβαμμένοι ὕελοι καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ χρόνος κατέλιπεν ἐν τοῖς μεγάροις τῶν ἡμετέρων προγόνων.

17.

Ἐπειτα, ἐπεὶ δὴ ἡ νύξ ἦν ὠραία, καὶ τοὶ ψυχρὰ, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ θαλάμου αὐτοῦ, — καὶ ἐξῆλθεν εἰς μακρὰν καὶ σκοτεινὴν στοάν, κεκοσμημένην ἀρχαίαις πολυτίμοις εἰκόσιν ἵπποτων καὶ σεμνῶν τε καὶ ἥρωϊκῶν γυναικῶν, ὅποια ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ᾧσιν αἱ εὐγενοῦς καταγωγῆς κυρίαί. Ἄλλ' εἰς τὴν

λάμπειν νυχτερινοῦ φωτός, αἱ τῶν θανόντων εἰκόνας ἔχουσι τι λυπηρὸν, φασματώδες καὶ φρικτόν.

18.

Αἱ μορφαὶ τῶν ἀγριωπῶν ἵπποτῶν καὶ τῶν ἐν εἰκόσιν ἀγίων φαίνονται ζῶσαι εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης· καὶ, ὅταν στρέφηται τις εἰς τὸν ἦχον τοῦ ἀσθενοῦς κρότου τῶν ἰδίων αὐτοῦ βημάτων, — νομίζει ὅτι ἀκούει φωνὰς ἐξερχομένας τῆς κάλπης, καὶ ὅτι βλέπει ἀπειλητικὰ φάσματα ὀρμώντα ἐκ τῶν κορωνίδων (αἵτινες περιβάλλουσι τὰς σοβαρὰς εἰκόνας αὐτῶν), — ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν διὰ τί τολμᾷ νὰ ἦναι ἔξυπνος ἐκεῖ ἔνθα πάντες, ἐκτὸς τῶν νεκρῶν, ὄφειλον κοιμᾶσθαι.

19.

Τὸ ὠχρὸν μειδιάμα τῶν ἐν τῷ τάφῳ κοιμωμένων καλλονῶν, αἵτινες ἔθελγον τὸν κόσμον ἄλλου αἰῶνος, ἀναφαίνεται ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῶν, τῇ βοθηαίᾳ τῶν ἀκτίνων ἐνὸς ἀστέρος, ἡ κόμη αὐτῶν κυμαίνεται αὔθις ἐπὶ τῆς ὀθόνης, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν συναντῶσι τοὺς ἡμετέρους, σπινθηροβολοῦσι πρὸς τοὺς ἡμετέρους, ὡς αἱ ὀπτασίαι τῶν ὀνείρων, ἡ ὡς ὁ διαφανὴς σταλακτίτης ἐν μέλανι λατομείῳ· ἀλλ' ὁ θάνατος φαίνεται εἰς τὰ φασματώδη αὐτῶν βλέμματα. Τὸ εἰκονογράφημα παρίστησι τὸ παρελθόν· πρὶν ἔτι αἱ κορωνίδες αὐτοῦ ἐπιχρυσωθῶσιν, ὁ εἰκονισθεὶς ἔπαυσε τοῦ νὰ ἦναι ὁ αὐτός.

20.

Ὁ Ζουὰν ἐσκέπτετο περὶ τοῦ εὐμεταβλήτου τοῦ χρόνου ἢ περὶ τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ· — σκέψεις αἰτινές εἰσι συνώνυμοι. — Οὐδεὶς ἦχος ἐμίγνυτο τῇ ἡχοῦ τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ ἢ τῷ κρότῳ τῶν βημάτων αὐτοῦ, ὅτ' αἴφνης ἤκουσεν ἢ ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε

πλησίον αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀρχαίᾳ στοᾶ, ὑπερφυσικόν τι ὄν — ἡ μῦν, τοῦ ὁποίου ὁ μικρὸς θόρυβος ὅταν τρέχῃ κατὰ μῆκος τοῦ δαπέδου, φέρει εἰς ταραχὴν πολλοὺς ἀνθρώπους.

21.

Δὲν ἦτο μῦς· ἀλλ', ὦ τοῦ θαύματος! ἦτο μοναχὸς ἐν μέλανι ἐνδύματι μετὰ κορδύλης καὶ κομβολογίου, ὅστις ὅτε μὲν ἐνεφανίζετο ἐν τῷ φωτὶ τῆς σελήνης, ὅτε δ' ἐν τῇ σκιά ἐξηφανίζετο, φαινόμενος βαδίζειν ἐπιπόνῳ καὶ τι σιγηλῷ βήματι. Μόνῃ ἢ ἐσθῆς αὐτοῦ πρῦξένει κοῦφον θροῦν. Προῦχώρει ὡς σκιά ὁμοία ταῖς τῆς Μαχθέθης μαγίσσαις, ἀλλὰ βραδέως· καί, διαβαίνων ἐγγύθεν τοῦ Ζουάν προσήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ, χωρὶς νὰ σταθῇ, ἀκτινοβόλον ὄμμα.

22.

Ὁ Ζουάν ἔμεινεν ὡς λίθος· εἶχεν ἀκούσει τινὰς ἀναφέροντας ὅτι ὑπῆρχε τοιοῦτόν τι φάσμα τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐνεφανίζετο ἐν ἐκείνῃ τῇ στοᾶ· ἀλλ', ὡς σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι, ἐθεώρησε τὴν ἱστορίαν ταύτην ὡς μυθώδη παράδοσιν, ἢ ὡς μίαν ἐξ ἐκείνων τῶν παλαιῶν δεισιδαιμονιῶν τῶν ἐγχωρίων, αἵτινες πλάττουσι διὰ λόγων φάσματα, τὰ ὁποῖα εἰσὶν ἐν κοινῇ χρήσει ὡς τὰ νομίσματα, καὶ παραβλητέα πρὸς τὰ χαρτονομίσματα τὰ ἀντιπροσωπεύοντα χρυσὸν ὃν σπανίως τις βλέπει. Ἄλλ' ἄρα γε τὴν φορὰν ταύτην ἔβλεπεν ὁ Ζουάν ἀληθῶς φάσμα, ἢ μήπως ἦτον ἀπλοῦς ἀτμός;

23.

Ἄπαξ, δὶς, τρίς, εἶδε διερχόμενον καὶ ἐπανερχόμενον ἐκεῖνο τὸ ἐναέριον, ἐπίγειον, ἐπουράνιον ἢ ὑποχθόνιον πλάσμα. Ὁ Ζουάν ἐθεώρει αὐτὸ ἐκπεπληγμένος, ἀκίνητος καὶ ἄφωνος, ὡς ἄγαλμα ἐπὶ τῆς

βάσεως αὐτοῦ ἰστάμενον, ἠσθάνθη τὴν κόμην αὐτοῦ περιελισσομένην περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὡς σύμπλεγμα ὄφρων. Μάτην προσεπάθησε διὰ τῶν σπασμωδικῶν αὐτοῦ χειλέων νὰ ἐναρθρώσῃ λέξεις τινὰς ἔν' ἀποτείνη αὐτὰς τῷ σεβασμίῳ ἐκείνῳ προσώπῳ καὶ ἐρωτήσῃ αὐτὸ, τί ἔθελεν.

24.

Τὴν τρίτην φορὰν, ἀφοῦ ἐστάθη ὀλίγον πλείοτερον χρόνον, τὸ φάσμα ἐγένετο ἄφαντον — ἀλλὰ ποῦ ὑπῆγεν; Ἡ στοὰ ἦν εὐρύχωρος, καὶ οὐδὲν ὑπερφυσικὸν ἐφαίνετο ἐν τῇ ἐξαφανίσει αὐτοῦ· διότι ὑπῆρχον πολλαὶ θύραι δι' ὧν, κατὰ τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς, τὰ μεγάλα ὡς καὶ τὰ μικρὰ σώματα ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσι καὶ νὰ ἐξέλθωσιν· ἀλλ' ὁ Ζουὰν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ ἀκριβῶς διὰ τίνος θύρας τὸ φάσμα εἶχε φανῆ ὡσπερ ἐξατμιζόμενον.

25.

Ἐμεινε λοιπὸν ὄρθιος καὶ ἀκίνητος, χωρὶς νὰ ἐξεύρῃ πόσον χρόνον, καθότι ὁ χρόνος ἐκεῖνος κατὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἦτον ἴσος ὀλοκλήρῳ αἰῶνι — περιμένων πάντοτε καὶ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ τόπου ἐνθα τὸ φάσμα εἶχε φανῆ κατὰ πρῶτον· ἔπειτα βαθμηδὸν ἀνεκάλεσεν ὅλον αὐτοῦ τὸ θάρρος, καὶ εὐχαρίστως ἔθελε θεωρήσῃ ὡς ὄνειρον πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἰδεῖ, ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἐγερθῇ ἐξ ὑπνου. Ἀλλὰ δὲν εἶχε κοιμηθῆ· ἦτον ἐξυπνος καὶ πρὸ ὀλίγου ἐσχέπετο καὶ περιεπάτει· τέλος πάντων εἰσῆλθεν αὐθις εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ, ἐστερημένος τοῦ ἡμίσεος μέρους τῶν δυνάμεων αὐτοῦ.

26.

Πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἦσαν ὡς ὅτε εἶχεν ἐξέλθει αὐτοῦ· ὁ λύχνος αὐτοῦ ἔκαιεν εἰσέτι, ἀλλὰ δὲν εἶχε

ⲡⲩⲁⲛⲧⲏⲛ φλόγα, ὡς αἱ σεμναὶ ἐκεῖναι λαμπάδες αἴτινες δέχονται τὰ πνεύματα μετὰ συμπαθητικοῦ ἀτμοῦ. Ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, οἷτινες ἀνέλαβον τὴν προτέραν ὀπτικὴν αὐτῶν λειτουργίαν· ἔλαβεν ἀνὰ χειρᾶς ἐφήμερίδα, τὴν ὁποίαν εὐκόλως ἀνέγνω. Διεξήλθε μακρὸν κατὰ τοῦ βασιλέως ἄρθρον, καὶ μακρὸν ἐγκώμιον περὶ τῆς « προνομιούχου μέλανος τῶν ὑποδημάτων βαφῆς. »

27.

Πάντα ταῦτά εἰσι πράγματα τοῦ κόσμου τούτου· ἀλλ' ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἔτρεμεν. — Ἐκλείσειε τὴν θύραν καί, ἀφοῦ ἀνέγνω παράγραφον ἀφορῶντα, νομίζω, τὸν Ὅρνην Τούκην (Horne Tooke) (4), ἐξεδύθη καὶ κατεκλίθη χωρὶς νὰ σπεύδῃ παραπολύ. Κλίνας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ μαλακοῦ προσκεφαλαίου, ἔθρεψε τὴν φαντασίαν αὐτοῦ μετὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα εἶχεν ἰδεῖ· μολονότι δ' ἡ ἀναπόλησις αὕτη δὲν ἦτο καλὸν ναρκωτικὸν δι' αὐτὸν, βαθμηδὸν ὁ ὕπνος κατέλαβεν αὐτὸν καὶ ἀπεκοιμήθη.

28.

Ἡγέρθη ἐνωρίς· ὡς δύναται τις νὰ ὑπαθέσῃ, ἤρξατο πάλιν σκεπτόμενος περὶ τῆς ὀπτασίας αὐτοῦ, καὶ ἀμφέβαλλεν ἐὰν ἠδύνατο νὰ εἶπη τι περὶ αὐτῆς, χωρὶς νὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον τοῦ χλευασθῆναι ὡς δεισιδαίμων. Ὅσῳ δὲ μᾶλλον περὶ τούτου ἐσκέπτετο, τόσῳ μᾶλλον ἡ ἀπορία αὐτοῦ τῦξανεν· ἐν τοσοῦτῳ ὁ θαλαμηπόλος αὐτοῦ, ὅστις ἐπ' ἀκριβεῖα διέπρεπε, διότι ὁ κύριος αὐτοῦ ἀπήτει αὐτὴν παρ' αὐτοῦ, ἔκρουσε τὴν θύραν αὐτοῦ ἀγγέλλων αὐτῷ ὅτι ἦτον ὥρα ἐγέρσεως.

(4) Περιφημος πολιτικὸς καὶ γραμματολόγος ὅστις κατὰ τὴν ἐπαχὴν ταύτην ἀπησχόλει ζωηρῶς τὴν προσοχὴν τοῦ καινοῦ.

29.

Ὁ Ζουάν ἐνεδύσατο ὡς δ' οἱ πλείστοι τῶν νέων, ἐσυνείθιζε νὰ ἐνασχολῆται ἐπιμελῶς περὶ τὴν κόμμωσιν αὐτοῦ· ἀλλὰ, κατ' ἐκείνην τὴν πρωΐαν ἐδαπάνησεν ὀλιγώτερον χρόνον. Καὶ αὐτὸ τὸ κάτοπτρον αὐτοῦ ἐτέθη κατὰ μέρος· οἱ βόστρυχοι τῆς κόμμης αὐτοῦ ἔπεσον ἀμελῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, δὲν ἔδωκεν εἰς τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ τὴν συνήθη πτυχὴν, ὁ δὲ Γόρδιος δεσμὸς τοῦ λαιμοδέτου αὐτοῦ προσηλώθη ὀλίγον πλειότερον πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος.

30.

Ὅτε κατέβη εἰς τὴν παστάδα, ἐκάθησε σκεπτικὸς πλησίον κυπέλλου πλήρους τείου, τοῦθ' ὅπερ εὐθὺς δὲν ἤθελε παρατηρήσει, ἐὰν τὸ τέιον δὲν εἶχε χυθῆ λίαν θερμόν· τοῦτο ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ κοχλιαρίου αὐτοῦ. Τοσοῦτον δ' ἦν ἀφρημένος ὥστε πᾶς τις ἠδύνατο νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὑπῆρχε καινοφανές τι ἐν αὐτῷ.—Ἡ Ἀδελίνη πρώτη παρετήρησε τοῦτο.—ἀλλὰ τίς ἢ αἰτία τούτου; — Δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ.

31.

Ἐθεώρησεν αὐτὸν παρετήρησε τὴν ὠχρότητα αὐτοῦ, καὶ ὠχρίασε καὶ αὐτὴ ὡσαύτως· ἔπειτα ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐν τάχει, καὶ προέφερε λέξεις τινάς, τὰς ὁποίας ἡ ἐμὴ ἱστορία δὲν ἀναφέρει. Ὁ Λόρδος Ἐρρίκος εἶπεν ὅτι ὁ μετὰ βουτύρου θερμὸς ἄρτος αὐτοῦ⁽¹⁾ κακῶς εἶχε παρασκευασθῆ· ἡ δούκισσα Φίτζ Φούλκη ἐπαιξε μὲ τὸν πέπλον αὐτῆς, προσήλωσε τὰ βλέμματα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ζουάν· ἀλλὰ δὲν εἶπε λέξιν. Ἡ δ' Αὐρώρα Βαίβη ἐξήτασεν,

(1) Muffin.

αὐτὸν διὰ τῶν μεγάλων μελανῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν
καὶ ἔδειξεν εἶδος ἡρέμου ἐκπλήξεως.

32

Ἄλλὰ βλέπουσα αὐτὸν πάντοτε ψυχρὸν, σιωπη-
λὸν καὶ προξενουῖντα ἐκάστω ἐκπλήξιν κατὰ τὸ μᾶλ-
λον ἢ ἦτον, ἡ καλὴ Ἀδελίνη ἠρώτησεν αὐτὸν ἐὰν
ἦτον ἀδιάθετος. Ἐσχίρτησε καὶ εἶπε. «Ναὶ—οὐχί—
ὀλίγον τι—ναί.» Ὁ ἰατρός τοῦ οἴκου, ὅστις ἦν ἔμ-
πειρος ἐπιστήμων, ἦν παρῶν· ἔσπευσε νὰ ψάσῃ τὸν
σφυγμὸν αὐτοῦ καὶ ἐξηγήσῃ τὸ νόσημα αὐτοῦ·—Ὁ
Ζουὰν ἀπεκρίνατο ὅτι «εἶχε καλῶς.»

33.

«Κάλλιστα, ναὶ—οὐχί.»—Αἱ ἀποκρίσεις αὗται
ἦσαν μυστηριώδεις, ἡ ὄψις τοῦ Ζουὰν ἐπεβεβαίον τὸ
ναὶ καὶ τὸ ὄχι, μολονότι τοῦτο τὸ ναὶ καὶ τὸ
ὄχι ἀνήγγελλον ὀλίγην παραφροσύνην.—Τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ ἐφαίνετο καταβεβλημένον ὑπ' αἰφνηθίας, ἀλλ'
ὄχι τόσοσπονδαίας, καχοδιαθεσίας.—Ἄλλως τε,
ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἐφαίνετο μὴ φροντίζων νὰ εἴπῃ τὴν αἰτίαν
τούτου, οἱ ἄλλοι ὑπέθετον ὅτι δὲν εἶχε χρεῖαν ἰατροῦ.

34.

Ὁ λόρδος Ἑρρίκος ὅστις εἶχε καταπίει τὴν σοκο-
λάταν αὐτοῦ καὶ καταβροχθίσει τὸν μετὰ βουτύ-
ρου ἄρτον αὐτοῦ⁽¹⁾ περὶ οὗ εἶχε παραπονεθῆ, εἶπεν
ὅτι ὁ Ζουὰν δὲν εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν πρωίαν τὴν
φυσικὴν ζωηρότητα αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐξέπληττεν
αὐτὸν, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ καιρὸς ἦν καλός· ἔπειτα
ἠρώτησε τὴν Δούκισσαν τίνας εἰδήσεις ἡ αὐτῆς Ἐξο-
χότης εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Δουκός. Ἡ Δούκισσα
ἀπεκρίνατο ὅτι ὁ Δουξ ἔπασχεν ἐξ ἐλαφρῶν τινῶν

(1) Muffin.

προσβολῶν ἀρθρίτιδος·—(ἡ κληρονομικὴ αὕτη νόσος σήπει τὰς ἀρθρώσεις τῶν ἀριστοκρατικῶν μελῶν).

35.

Τότε ὁ Ἑρρίκος στραφεῖς πρὸς τὸν Ζουάν ἀπέτει-
νεν αὐτῷ λέξεις τινὰς συλλυπούμενος αὐτῷ διὰ τὴν
κατάστασιν αὐτοῦ.

« Βλέπων τις ὑμᾶς ἤθελε πιστεύσει, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι
ὁ ὕπνος ὑμῶν ἐταράχθη ὑπὸ τοῦ μέλανος μοναχοῦ. »
— « Τίνος μοναχοῦ; » ἠρώτησεν ὁ Ζουάν, προσπα-
θῶν παντὶ σθένει ἵν' ἀποκριθῇ οὕτω μετ' ἡσυχίας καὶ
ἀδιαφορίας· ἀλλὰ, καίτοι οὕτως εἶχεν ἀποφασίσει, δὲν
ἠδυνήθη νὰ μὴ ὠχριάσῃ ἔτι μᾶλλον.

36.

— « ὦ! δὲν ἤκούσατε ποτέ τι περὶ τοῦ μέλανος
μοναχοῦ;—τοῦ φάσματος ταύτης τῆς ἐπαύλευος (†); »

— « Οὐχί, τῇ ἀληθείᾳ. »

— « Καὶ πῶς! ἡ φήμη.... ἡ φήμη, ὡς ἐξεύρετε,
ἐνίοτε ψεύδεται·—ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ ἔχει διαδοθῆ
παράδοξός τις περὶ τοῦ μοναχοῦ τούτου ἱστορία,
τὴν ὁποῖαν μετ' ὀλίγον θέλετε ἀκούσει· εἴτε δὲ διότι
μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τὸ φᾶσμα γίνεται
δειλότερον, εἴτε διότι οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἦσαν

(†) Ὅτε ποτ' ἐπισκέφθη τὴν Νεαστέδην (Newstead) τῷ 1814, ὁ
Δόρδος Βύρων ἐνόμισε πραγματικῶς ὅτι εἶδε τὴν σκιὰν τοῦ μέλανος
μοναχοῦ, ὅστις ὑπετίθετο ὅτι ἐθάμιζεν εἰς τὴν μονὴν ἀπὸ τῆς ἐπο-
χῆς τῆς τῶν μοναστηρίων διαλύσεως.

(Moore.)

— Ἡ εἰς τὴν Νεαστέδην ἐπίσκεψις, ἧς γίνεται ὑπαινιγμὸς ἐνταῦθα,
προηγῆθη ὀλίγοντον χρόνον πρὸ τοῦ γάμου τοῦ Βύρωνος μετὰ τῆς
δεσποσύνης Μιλδράγκης. Ἐπιστεύετο ὅτι ἡ σκιά τοῦ μοναχοῦ ἐποιεῖτο
τὴν ἀπαισία· αὐτῆς ἐμφάνισιν ὅταν δυστύχημά τι ἢ ὁ θάνατος ἠπέ-
λαι τὸν τῆς μονῆς (abbey) κύριον, ὁ δ' οἰκογενειακὸς οὗτος μῦθος
ἔδωκε γέννησιν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐμφανίσεως, ἣν ὁ Βύρων εἰσῆγαγεν
ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ.

πεπρωκισμένοι καλητέροις ὀφθαλμοῖς πρὸς ἄρασιν τοιούτων ὑπερφυσικῶν σκηνῶν, ὁ μοναχὸς (τὴν ὑπαρξιν τοῦ ὁποίου πλεῖστοι εἰσέτι πιστεύουσιν) ἀπό τινων ἐτῶν ἐμφανίζεται σπανιώτατα.

37.

« Τὴν τελευταίαν φορὰν ἐφάνη. . . . — »

— « Παρακαλῶ ὑμᾶς, εἶπεν ἡ Ἀδελίνη — (ἣτις παρετήρησεν ἀλλοιώσεις τινὰς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ζουάν, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι διέβλεπε, μ' ὄλην αὐτοῦ τὴν προφύλαξιν, σχέσιν τινὰ μεταξὺ τῆς ταραχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ μύθου τούτου), — « ἐὰν θέλητε ν' ἀστείσθῃτε, ἐκλέξατε ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν διὰ τὴν πρωίαν ταύτην· τὸ διήγημα ὑμῶν τοσάκις ἐπανελήφθη ὥστε δὲν δύναται πλέον νὰ παρέξῃ κάμμίαν τέρψιν. »

38.

« Ἐγὼ ν' ἀστείσθῶ! εἶπεν ὁ μυλόρδος. . . . πῶς λοιπὸν, Ἀδελίνη! ἐξεύρετε ὅτι ἡμεῖς αὐτοί. . . . τὸν πρῶτον μῆνα μετὰ τὸν ἡμέτερον γάμον. . . . δῆλον ὅτι κατὰ τὸν γαμήλιον ἡμῶν μῆνα. . . . εἶδομεν. . . . » —
— « Ὡ τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε· ἐκτοτε τόσος παρῆλθε χρόνος! — ἀλλ' ἄγωμεν, θέλω νὰ τονίσω ἐν μουσικῇ ἀρμονίᾳ τὴν μυθώδη ὑμῶν ἱστορίαν. »

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἡ Ἀδελίνη, μεθ' ἧς χάριτος ἡ Ἄρτεμις λαμβάνει τὸ τόξον αὐτῆς, ἔλαβεν ἀνά χειρᾶς τὸ κύμβαλον τοῦ ὁποίου αἱ χορδαὶ ἐνεψυχώθησαν ὑπὸ τῶν δακτύλων αὐτῆς καὶ ἐξέπεμψαν τὸν ἐξῆς θρηνητικὸν ἦχον·

« Τοῦ λευκοφαίου μοναχοῦ. »

36.

« Ἀλλὰ προσθέσατε τὰς λέξεις, ἐφώνησεν ὁ Λόρδος Ἐρρίκος — εἶναι τῆς ὑμετέρας συνθέσεως. — Διότι ἡ Ἀδελίνη εἶναι ἡμιποιήτρια, » ἐξηκολούθησε,

στρεφόμενος μετὰ μειδιάματος πρὸς τοὺς λοιποὺς ἑταίρους. Συνεπῶς ἕκαστος ἐπροθυμήθη νὰ ἐκφράσῃ τὸν εὐγενῆ πόθον τοῦ νὰ ἴδῃ ἐν μιᾷ μόνῃ κυρία τρία ὑψηλὰ προτερήματα ἠνωμένα — δῆλα δὴ τὸ τῆς φωνητικῆς καὶ τὸ τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς καὶ τὸ τῆς ποιήσεως, — τῶν ὁποίων ἡ ἔνωσις οὐδαμῶς δύναται νὰ γίνῃ ἐν μωρῷ ἐγκεφάλῳ.

40.

Μετὰ δελεαστικόν τινα δισταγμὸν, — δισταγμὸν ὅστις εἶναι πρόσθετον θέλγητρον τῶν θελκτικῶν κυριῶν αἵτινες, ἀγνοῶ διὰ τί, εἰσὶν ἐπιρρεπεῖς πρὸς τὴν προσποίησην, — ἡ ὠραία Ἀδελίνη, κλίναςα πρῶτον τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶτα ἐμψυχωθεῖσα, συνεδύασε τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς φωνὴν μὲ τοὺς τῆς λύρας ἤχους, καὶ ἔψαλλε τὰ ἐξῆς μετὰ πολλῆς ἀφελείας, ἥτις καθίσταται τόσω πολυτιμότερα, ὅσω εἶναι σπαινωτέρα.

Α΄.

Φυλάττεσθε, ὦ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὸ μέλαν φάσμα,
 *Ὁ φαίνεται πλανώμενον ἐν ταύτῃ τῇ οἰκίᾳ,
 Ἐκάστην νύκτι ἀκούεται εὐχετικὸν τοῦ ἄσμα
 Κ' ἢ τῶν Λατίνων μοναχῶν ἀρχαία λειτουργία.
 Ἄφ' οὗ αὐτῆς ὁ κύριος τῆς γῆς Ἀμυνδεβίλλης
 Τοὺς μοναχοὺς ἐδίωξε καὶ τὴν Μονὴν ἐπήρξε,
 Εἰς μέλας ἔτι μοναχὸς ὑπάρχει πρὸ τῆς πύλης
 Ἄν καὶ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τῷ ἔκειραν αἱ Μοῖραι.

Β΄.

Ματαίως οἱ τοῦ ἄνακτος ⁽¹⁾ ἀνδρείοι ὀπλοφόροι
 Μὲ πῦρ ἤλθον καὶ σίδηρον τοὺς μοναχοὺς νὰ καύσουν,
 Ἐὰν τὰς γαίας τῆς Μονῆς ἕκαστος δὲν ἐδώρει,
 Κι' ἂν τῆς ἐκεῖ διαμονῆς δὲν ἤθελον νὰ πύξουν.

(1) Ἐρρίκου τοῦ Η΄.

Καταφρονῶν τοῦ νόμου του ὁ μοναχὸς εἰσέτι,
 Εἰς τὴν στοάν της πάντοτε σκιώδης ἀποστάτης,
 Περὶ τὴν νύκτα φαίνεται ἐπὶ τσοαῦτα ἔτη,
 Καὶ τὴν ἡμέραν οὐδαμοῦ αὐτὸν δὲν ἀπαντᾷ τις.

Γ'.

— Οὐδεὶς νὰ εἶπη δύναται ἂν ἦναι ἀπαισία
 Ἡ σωτηρίας πρόξενος ἢ μέλαινα σκιά του,
 Διαμονή του σταθερὰ αὐτ' εἶναι ἢ οἰκία
 Καὶ φέρει ἔχνη ὄρατὰ κατοίκου ἀθανάτου.

Ἐσάκις λάμπουσι φαιδρῶς τοῦ ὑμεναίου δᾶδες
 Καὶ γάμον εἰς τὸ μέγαρον τελεῖ Ἀμυνδεβίλλης,
 Ὁ μοναχὸς εἰσέρχεται καὶ ὅταν αἱ λαμπάδες
 Ἐστὸν θάνατόν του καίουσιν, ὄραται πρὸ τῆς πύλης.

Δ'.

Ἐὰν τὸ γένος του τυχὸν υἱὸν τινα γεννήσῃ,
 Τὸ φάσμα λύπην ἐκδηλοῖ μὲ παραπόνου ἦχον
 Ἐὰν δ' Ἀμυνδεβίλλης τις μεγάλως δυστυχῆσῃ
 Τὸ φάσμα χαῖρον φαίνεται ἐντὸς δωματίων στοίχων.

Τὰ ἔχνη τοῦ προσώπου του καλύπτει ἢ κορδύλη,
 Φλογώδη ρίπτουν βλέμματα οἱ ὀφθαλμοὶ του μόνον,
 Προσῆλωνε τὸ ὄμμα του; — κακόν τι, φεῦ! ἠπειλεῖ,
 Νεκροῦ τὴν ὄψιν βλοσσηρὰν τῷ θεατῇ δηλόνον.

Ε'.

Τὸν φοβερῶπα μοναχὸν, θνητοὶ, ναί, φυλαχθῆτε!
 Τοῦ τόπου τούτου καὶ ναοῦ κληρονομεῖ ἀκόμη
 Τοῦ κράτους του τὰ ὅρια γινώσκετε; εἰπήτε,
 Τοὺς τίτλους του νὰ φθειρώσιν ἰσχύουσιν οἱ νόμοι;
 Τὴν μὲν ἡμέραν κύριος εἶν' ὁ Ἀμυνδεβίλλης,
 Δεσπόζει δὲ ὁ μοναχὸς, ἐλθούσης ἅμα δείλλης,
 Ὡς δ' εἶναι νύκτωρ κάτοχος, δύναται μὲ τὸν χρόνον
 Καὶ τὴν ἡμέραν κύριος νὰ γίνη αὐτὸς μόνον.

ΣΤ'.

Δὲν πρέπει ὅμως τολμηρῶς μ' αὐτὸν νὰ ὀμιλῆτε,
 Ὅτ' ἐκ τοῦ τάφου ἔρχεται ἢ φοβερὰ σκιά του,

Καὶ τὴν σιγὴν προσέξατε, θνητοί, μὴ ἐνοχλήτε
 Τοῦ φοβερωῦτος μοναχοῦ, συντρόφου τοῦ θανάτου!
 Προσεύχεσθε εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὑπὲρ τῆς σκιάς του
 Εὐχθήθητε, ὦ ἄνθρωποι! « Ὅποιος καὶ ἂν ἦσο
 Καλὸς, κακὸς ἢ ἀβλαβὴς ἦτε εἰκὼν ἀλάστου,
 Μ' αἰώνιον ἀνάπαυσιν εἰς τὸ μνημεῖον κείσο! »

41.

Ἡ Ἀδελίνη εἰσίγησεν, αἱ δὲ χορδαὶ τοῦ κυμβάλου
 γενόμεναι ἀρμονικαὶ ὑπὸ τῆς ἐμπείρου αὐτῆς χειρὸς
 ἤχησαν εἰσέτι ἐπὶ μίαν στιγμὴν, καὶ μετὰ ταῦτα
 ἐπεκράτησεν ἡ συνήθης σιγὴ ἣτις μετὰ τὸ τέλος τοῦ
 ἄσματος τηρεῖται ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν. Τότε ἐπέρ-
 χεται ὁ θαυμασμὸς τῆς ὁμηγύρεως, ἣτις, μεθ' ὑπο-
 χρεωτικῆς κομψολογίας ἐγκωμιάζει τὴν φωνὴν, τὸ
 αἶσθημα καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς μουσικῆς ἀρμονίας—
 τῆς δὲ κομψολογίας ταύτης ἐκάστη φράσις αὐξάνει
 τὴν σύγχυσιν τοῦ δυσπιστοῦντος ἀοιδοῦ.

42.

Ἡ ὠραία Ἀδελίνη ἐξηκολούθησε παίζουσα μετ'
 ἀμελείας δι' ἑαυτὴν, ὡς ἂν ἡ μουσικὴ αὐτῆς ἐπιστη-
 μοσύνη ἦτον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἀπλῆ δια-
 σκέδασις ἐν ἡμέρᾳ σχολῆς. Ἐνίοτε, ἄνευ δῆθεν ἐπι-
 δείξεως, ἀλλὰ πράγματι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ διαπρέ-
 φαι, ἤσκειτο εἰς τὴν μουσικὴν μετὰ μειδιάματος ὑψη-
 λοφροσύνης, θέλουσα οὕτω νὰ δείξῃ τί ἠδύνατο νὰ
 πράξῃ ἐὰν ἤθελε νὰ λάβῃ τὸν κόπον.

43.

Ἄλλ' ἦτο (καὶ τοῦτο λέγομεν χαμηλῇ τῇ φωνῇ),
 — καὶ ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἡ σχολαστικὴ σύγκρισις, —
 ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ κατεπάτει τὸν τύφον τοῦ Πλάτω-
 νος μετὰ πλείονος τύφου, ὡς ποτε ἔπραξεν ὁ κυνι-

πρὸς Διογένης (¹), ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελε ταπεινώσει πολὺ τὸν ὑψίνουον φιλόσοφον ἢ ὅτι ἤθελε διεγείρει τὴν φιλοσοφικὴν ὀργὴν αὐτοῦ, βλάπτων μὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ ἀντικείμενον τοῦ τύφου τοῦ Πλάτωνος. — ἀλλ' « ἡ Ἀττικὴ μέλισσα (²) » παρεμυθίθη ἀρχοῦντως διὰ τῆς εὐφυοῦς ἐκείνης ἀποκρίσεως.

44.

Τοιοιουτρόπως πράττουσα μετ' εὐκολίας, ὅταν ἤθελεν, ἐκείνο τὸ ὁποῖον οἱ φιλάρεσκοι ἤθελον πράξει μετὰ τόσης ἐπιδείξεως, ἡ Ἀδελίνη ἤθελε νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν ἡμιεπιστημοσύνην αὐτῶν· διότι ἀτελῆς τέχνη ἢ ἄλλο τι τοιοῦτόν ἐστι τὸ ἐπιδεικνῦναι τινα λίαν συνεχῶς τὴν ἐπιστημοσύνην αὐτοῦ. — καὶ τοιοιουτρόπως τοςάκις ἔχομεν ἀκούσει — ὡς ἕκαστος γινώσκει — ἐγκωμιαζομένην τὴν δεῖνα κυρίαν, ἢ τὴν δεῖνα miss, ἢ τὴν δεῖνα Λαίδην, — ὑπὸ τῶν θελόντων νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς ἐταίρους ἢ τὴν μητέρα αὐτῶν.

45.

Ἄ! πόσον μακραὶ εἰσὶν αἱ ἐσπεριναὶ συναναστροφαὶ τῶν διφωνιῶν καὶ τῶν τριφωνιῶν! πόσοι θαυμασμοὶ καὶ ἐκστάσεις! ποσάκις, ἐν τῷ μουσικωτάτῳ ἡμῶν ἔθνει, ἠκούσαμεν τὰ *mamma mia*, τὸ *amor mio*, τὰ *tanti palpiti*, τὰ *lascia mi* καὶ τὰ *τρέμοντα addio*, μετὰ τῶν *tu mi chiamas* — ἐκ τοῦ *Portingale*, τὰ ὁποῖα προεφέροντο ἵνα θέλῃωσι τὸ οὖς ἡμῶν, ἐὰν ἡ Ἰταλία δὲν ἤθελεν ἐπαρκέσει.

(¹) Νομίζω ὅτι ἦτο τάπηξ ὃν ὁ Διογένης κατεπάτησεν· ἀλλὰ πιθανὸν νὰ μὲ λανθάνῃ ἡ μνήμη καὶ ἴσως ἦτον ἄλλο τι ἀντικείμενον.

(²) Κυρίως Ἀττικὴ μέλισσα καλεῖται, ὁ Ξενοφῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα ὑπαινίττεται ὁ Πλάτων.

46.

Ἡ Ἀδελίνη εἶχεν ἀσκηθῆ καλῶς εἰς τὰς βραβυρας τῆς Βαβυλῶνος (¹), καθὼς καὶ εἰς τὰς ἐθνικὰς ᾠδὰς τῆς Πρασίνης Ἡρῖνος ἢ τῆς Λευκοφαίου Σκωτίας (²), αἵτινες ἀναμιμνήσκουσι τὸν ἦχον Lochaber εἰς τοὺς πλανωμένους ἐν ταῖς νήσοις ἢ ταῖς ἡπείροις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ αἵτινές εἰσιν ἀληθῆ νοσταλγικὰ τῆς μουσικῆς ἄσματα, τὰ ὁποῖα ἀκούοντες οἱ ὄρεινοὶ ὄνειρεύονται τὴν προσέγγισιν πατρίδος ἣν δὲν θέλουσιν ἰδεῖ πλέον εἰ μὴ ἐν τοιαύταις ὀπτασίαις.

47.

Ἡ Ἀδελίνη εἶχεν ὡσαύτως ἀμυδρὰν τινα κυανῆν χροιάν, ἐστιχοῦργει καὶ ἐποίει πλείονας στίχους παρ' ὅσους ἔγραφεν. Ἐποίει ὡσαύτως κατὰ τὰς περιστάσεις, ἐπιγράμματα ἐπὶ τῶν φίλων αὐτῆς, ὡς ἕκαστος ὀφείλει ποιεῖν· ἀλλ' εἰσέτι ἀπέιχε πολὺ τοῦ βαθέος ἐκείνου κυανοῦ χρώματος τὸ ὁποῖον ἔχει τοσοῦτον ὕψος ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν· εἶχε τὴν ἀδυναμίαν τοῦ νὰ πιστεῦῃ ὅτι ὁ Πῶπ ἦν μέγας ποιητής, καὶ, ὅπερ χεῖριστόν, δὲν ἠσχύνετο ὁμολογοῦσα αὐτό.

48.

Ἡ Αὐρώρα, — ἀφοῦ ἤδη περὶ καλλισθησίας ὁ λόγος, ἦτις τὴν σήμερόν ἐστι τὸ θερμομέτρον δι' οὗ ταξινομοῦνται πάντες οἱ χαρακτῆρες, — ἡ Αὐρώρα ἦν μᾶλλον Σαξπηρεία, ἐὰν δὲν λανθάνωμαι. Ἐξ ἡμᾶλλον ἐν τοῖς κόσμοις τοῖς κειμένοις πέραν τῶν ἐρήμων τούτου τοῦ κόσμου· διότι εἶχεν ἐν ἑαυτῇ τοσαύτην εὐαισθησίαν ὥστε ἠδύνατο νὰ συλλάβῃ ἰδέας βαθείας καὶ ἀπεράντους, ἀλλὰ σιωπηλὰς ὡς εἶναι τὸ ἄπειρον διάστημα.

(¹) Τῆς Ρώμης.

(²) Τῆς Ἰρλανδίας καὶ τῆς Σκωτίας.

49.

Δέν ἦτο τοιαύτη ἡ αὐτῆς ἐξοχωτάτη ἄνευ ἐξοχότητος ἐξοχότης, ἡ Λαΐδη Φίτζ Φύλκη, ἥτις ἦν ἡδὴ ὄριμος Ἡβή, καὶ τῆς ὁποίας τὸ πνεῦμα, εἰάν πνεῦμα τῶ ὄντι εἶχεν, ἦν ὄλον ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς, — ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἦν γοητευτικόν. Ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ τῇ ἀληθείᾳ, μικρά τις χαιρεκακίας ὄψις, — ἀλλ' αὐτὴ δὲν εἶχε κάμμιαν σχεδὸν σημασίαν· ὀλίγαι γυναῖκες εὐρίσκονται ἄνευ τοῦ κολαστικοῦ τούτου φαρμάκου, ἄλλως ἠέλομεν κινδυνεῦει, ὅταν εὐρισκόμεθα μετ' αὐτῶν, νὰ πιστεύωμεν ὅτι εὐρισκόμεθα ἐνώπιον ἀγγέλων.

50.

Δέν ἤκουσα παρ' οὐδενὸς ὅτι ἡ Δούκισσα ἦν ποσῶς ποιήτρια, καίτοι ὥφθη ποτὲ ἀναγινώσκουσα τὸ Bath-guide (¹) καὶ τοὺς θριάμβους τοῦ Χαιηλαίη (*), συγγράμματα ἅτινα εὕρισκε ποιητικά, ἐπειδὴ, ἔλεγεν, ἡ εὐθυμία αὐτῆς εἶχε δοκιμασθῆ τοσοῦτον, ὥστε ὁ ποιητῆς πραγματικῶς εἶχε μαντεύσει ἢ προεῖπη πᾶν ὅ,τι τῇ ἐπῆλθεν — ἀπὸ τοῦ γάμου αὐτῆς. Ἄλλ' ἐξ ὄλων τῶν στίχων οἱ ἀσφαλέστερον τυγχάνοντες τῶν ἐπαίνων αὐτῆς ἦσαν αἱ ἀφορῶσαι αὐτῆν ὡδαὶ, ἡ αἱ πρὸς στιχουργίαν προτεινόμεναι ὁμοιοκαταληξίαι.

51.

Δύσκολον ἤθελεν εἶσθαι νὰ εἴπη τις τίς ἦν ὁ σκοπὸς τῆς Ἀδελίνης προενεγκούσης τὴν ὠδὴν αὐτῆς,

(¹) Σατυρικὸν τοῦ Ἄνστρεϊ ποίημα.

(²) Τὸ ποίημα τοῦ Hayley ἐπιγράφεται the Triumphs of temper, οἱ θριάμβοι τῆς εὐθυμίας· ἡ εὐθυμία αὕτη προσωποποιεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα « Σωφροσύνη, » κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν σπλῆνα (spleen,) ἣτοι τὴν μελαγχολίαν. Ἡ ἡρώς τοῦ Hayley καλεῖται Serena

ἥτις εἶχε τόσον ἄμεσον σχέσιν μὲ τὸ ἀντικείμενον ὅπερ τῆ εἶχε φανῆ ὡς τὸ αἷτιον τῆς νευρικῆς τοῦ Ζουάν συγκινήσεως.—Ἰσως διὰ τοῦ ἀστεϊσμοῦ προετίθετο μόνον νὰ θεραπεύσῃ αὐτὸν τοῦ ὑποτιθεμένου τρόμου του — ἴσως ἐπεθύμει νὰ κρατῆ αὐτὸν ἐν τούτῳ τῷ τρόμῳ· ἀλλὰ διατί; τοῦτο ἀδυνατῶ νὰ εἶπω, — τοῦλάχιστον κατὰ τὸ παρόν.

52.

Τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα ὅπερ αὐτῆ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Ζουάν παρήγαγεν ἦν τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν κύριον ἑαυτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἀπαραίτητον διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς ὑψηλῆς κοινωνικῆς τάξεως οἵτινες βούλονται περιβάλλεσθαι τὸ ἦθος τῆς κοινωνίας αὐτῶν· ἐν τούτῳ δὲν δυναταί τις νὰ ἦναι λίαν ἀκριβής· εἴτε τὸ ἦθος τοῦτό ἐστιν εἰρωνεῖα ἢ εὐσέβεια, ἀποδεχθῆτω τις τὸν τελευταῖον συρμὸν τῆς ὑποκρίσεως, ἐπὶ τῆ ποινη τοῦ ἀπαρέσαι τῆ γυναικοκρατεῖα.

53.

Ὁ Ζουάν ἤρξατο λοιπὸν συγκεντρῶν τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ, ἄνευ περαιτέρω ἐξηγήσεως, εὔρεν ἐν τῆ ᾧδῃ κείμενον πλήρες ἀστείων καὶ εὐφυῶν ὀξύμωρων. Ἡ αὐτῆς ἐξοχότης ἢ Δούκισσα ἐδράξατο τῆς αὐτῆς εὐκαιρίας ὅπως ποιήσῃται διαφόρους παρατηρήσεις τοῦ αὐτοῦ εἴδους, αἰτησαμένη λεπτομερεστέραν ἀφήγισιν τῶν παραδόξων ἐνεργειῶν τοῦ μυστηριώδους μοναχοῦ, ὅστις παρίστα τοιοῦτον δραματικὸν πρόσωπον ἐν τοῖς θανάτοις καὶ τοῖς γάμοις τῆς τοῦ Ἀμυνδεβίλλου οικογενείας.

54.

Περὶ τούτων οὐδεὶς ἠδύνατο προσθεῖναι τι εἰς ὅσα ἤδη ἐρρέθισαν. Ὅλα ταῦτα τὰ γεγονότα, κατὰ τὸ

ἔθος, ἐθεωρήθησαν ὑπό τινων μὲν ὡς δεισιδαιμονίαι, ὑπ' ἄλλων δὲ, τῶν καὶ δειλοτέρων, σχεδὸν ὡς ἀληθῆ ἐπιστεύθησαν. Πολλὰ περὶ τῆς μυθώδους ταύτης ἱστορίας ἐρρέθησαν, καὶ ἕκαστος ἐξέφρασε τὴν γνώμην αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Ζουάν, τὸν ὁποῖον τινὲς, καὶ τοι μὴδὲν περὶ τῆς ὀπτασίας αὐτοῦ εἰπόντα, ὑπέθετον ὅτι εἶχε ταραχθῆ ὑπὸ τῆς ἐμφανίσεως, ὅτε περὶ ταύτης ἠρωτήθη, ἀπεκρίνατο εἰς τρόπον ὥστε κατέστησε τὸ συμβάν αὐτῷ λίαν ἀμφίβολον.

55.

Ἦλθεν ἡ μεσημβρία, νέφος τι ἐπεσχίασε τὸν ὀρίζοντα. Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ὀμήγυριν ἑταῖροι ἤτοιμάσθησαν πρὸς ἀποχώρησιν, οἱ μὲν αὐτῶν ἵνα ἐπιδοθῶσιν εἰς διαφόρους διασκεδάσεις ἢ εἰς οὐδεμίαν, οἱ δὲ θαυμάζοντες ὅτι ἦν εἰσέτι λίαν ἔνωρις, οἱ δὲ λίαν ὀψέ. Τινὲς ἤτοιμάσαν ὡσαύτως τὰ ἐπιτήδεια ἵνα δοκιμάσωσι λακωνικούς τινας κύνας ἐπὶ τῶν γαιῶν τοῦ μυλόρδου, καὶ ἓνα κέλητα ἵππον πρὸς ἵπποδρομίαν.

56.

Εἶχεν ἐλθεῖν εἰκονοπώλης τις ὅστις εἶχε κομίσει ἀληθῆς τοῦ Τιτιανοῦ πρωτότυπον, καὶ τόσον πολῦτιμον ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πωληθῆ, καίτοι ἡγεμόνες εἶχον παρακαλέσει τὸν κτήτορα. Ὁ βασιλεὺς αὐτὸς εἶχε πραγματευθῆ περὶ αὐτῆς ἀλλ' ἡ βασιλικὴ αὐτοῦ ἐπιχορήγησις (ἣν καταδέχεται νὰ λαμβάνῃ πρὸς χάριν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ) ἦν ἀσήμαντος κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον τῶν μικρῶν φόρων.

57.

Ἐπειδὴ ὁ Λόρδος Ἐρρίκος ἦν ἐμπεροπράγμων — καὶ φίλος τῶν καλλιτεχνῶν, ἀν οὐχὶ καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, — ὁ ἰδιοκτῆτης τῆς εἰκόνης εἶχε κομίσει

αὐτὴν ἕνεκα κλασικωτάτου καὶ ἐπιστημονικωτάτου αἰτίου, δηλαδή εἶχε κομίσει τὸ ἀριστούργημα, ἵνα καθυποβάλλῃ αὐτὸ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ μυλῶρδου — ὅστις οὐδέποτε ἤπατατο. Τοσοῦτον δ' ὁ τῆς εἰκόνας κτήτωρ ἐξετίμα τὴν προστασίαν αὐτοῦ, ὥστε ἤθελε τῷ δωρήσει τὸ ἀριστούργημα μᾶλλον παρὰ νὰ τῷ πωλήσῃ αὐτό, ἐὰν εἶχεν ὀλιγωτέρας ἀνάγκας.

58.

Ἐπῆρχεν ὡσαύτως ἐν τῇ ἐπαύλει νεώτερός τις Γότθος δηλαδή γοθικός τις κτίστης τῆς Βαβέλ, ἀρχιτέκτων καλούμενος, ἐλθὼν ἵνα ἐξετάσῃ τὸ κτίριον, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι, καίτοι παχύτατοι, ἠδύναντο νὰ εἶχον βλαφθῆ ὑπὸ τοῦ χρόνου. Ἄφ' οὗ διέτρεξε τὴν Μοῆν ἄνω καὶ κάτω, παρήγαγε σχέδιον δι' οὗ ἤθελε ν' ἀνεγείρῃ νέα οἰκοδομήματα ὀρθοτέρου ρυθμοῦ καὶ νὰ καταρρίψῃ τὰ ἀρχαῖα τοῦθ' ὅπερ ἐχάλει ἀνακαίνισιν.

59.

Ἡ δαπάνη ἤθελεν εἶσθαι εὐτελής, δηλαδὴ χιλιάδων τινῶν λιρῶν στερλινῶν! — συνήθης τῶν ἐργολάβων ἔκφρασις. — Τὸ χρηματικὸν τοῦτο ποσὸν ἤθελε δαπανηθῆ πρὸς ἀνέργεσιν κτιρίου ὑψηλοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ καὶ στερεωτάτης κατασκευῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Λόρδος Ἑρρίκος ἔμελλε νὰ διαωνίση τὴν καλλιαισθητικὴν αὐτοῦ δόξαν. — τὸ οἰκοδόμημα ἤθελεν εἶσθαι τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ τῶν αἰῶνων. — ἤθελεν εἶσθαι Γοθικὴ ἰδέα ἐκτελεσθεῖσα μὲ Ἀγγλικὸν ἀργύριον.

60.

Ἐπῆρχον δύο νομομαθεῖς λίαν ἡσχολημένοι περὶ μιᾶς ὑποθήκης τὴν ὁ Λόρδος Ἑρρίκος ἐπεθύμει νὰ ἀρῇ διὰ μίαν νέαν ἀγορὰν, καὶ περὶ δύο δικαστικῶν

ὑποθέσεων ἐξ ὧν ἡ μὲν μία ἀφώρα δασμὸν τινα, ἡ δ' ἑτέρα τὸ δέκατον. Τὰ δέκατα ἀναμφιβόλως εἰσὶν αἱ δᾶδες τῆς διχονοίας αἵτινες ἐρεθίζουσι τὴν θρησκείαν μέχρις οὗ αὕτη ρίψη τὸ ἐνέχυρον τῆς μάχης καὶ ἀπολύσῃ τοὺς ἀγρότας εὐγενεῖς ἵνα πολεμήσωσι κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἐπὶ τῶν εἰς βραβειοῦχος βοῦς καὶ εἰς βραβειοῦχος χοῖρος μεθ' ἐνὸς γεωργοῦ, διότι ὁ Λόρδος Ἐρρίκος συνίστα εἶδος τι σαβινικῆς ἐκθέσεως.

61.

Ἐπὶ τῶν δύο λαθροθῆραι ἐν χαλυβδίνη συλληφθέντες παγίδι, ἔτοιμοι ν' ἀπέλθωσιν εἰς εἰρκτὴν τινα ἣτις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ὡς τόπος ἀναρρώσεως.

Ἐπὶ τῆς χωρικῆς τις φέρουσα στενὸν γυναικεῖον πῖλον καὶ ἐρυθροῦν μανδύαν (μισῶ τὸ θέγμα τῆς ἐνδυμασίας ταύτης, ἀφότου — ἀφότου — ἀφότου ἐν τῇ νεότητί μου μοι συνέβη θλιβερόν τι σύμβαμα: — ἀλλ' εὐτυχῶς ἔκτοτε ὀλίγας ἀπέτισα τῇ ἐνορίᾳ ἀποζημιώσεις) (1) ὁ πορφυροῦς οὗτος μανδύας, φεῦ! ἀνοιγόμενος μετὰ τραχύτητος παρουσιάζει τὸ πρόβλημα διπλοῦ προσώπου.

62

Ἰημιστῆρ ἐν φιάλῃ ἐστὶ μυστήριον οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πῶς ἐν αὐτῇ εἰσῆλθεν οὔτε πῶς δύναται νὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς· ἀφίτημι λοιπὸν τὸ ἕτερον τοῦτο μέρος τῆς φυσικῆς ἱστορίας τοῖς βουλομένοις νὰ ἐξηγῶσι τὰ αἰνίγματα· ἀρκετὸν μοι εἶπεῖν ὅτι ὁ Λόρ-

(1) Ὁ πατὴρ νόθου τέκνου ἀνακαλυπτόμενος ἀναγκάζεται νὰ καταβάλλῃ χρηματικὸν τι ποσὸν εἰς τὴν ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ.

δος Ἐρρῆκος ἦν εἰρηνοδίκης (ἀλλ' οὐχὶ διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον)· καὶ ὅτι Σκούτ ὁ ἐπιστάτης, ὑπὸ τὴν σημαίαν ἐνὸς συλληπτηρίου ἐντάλματος εἶχε συλλάβει τὴν λαθροθήραν ταύτην ἐπὶ τῶν γαιῶν τῆς φύσεως.

63.

Ἄλλ' οἱ εἰρηνοδίκαι εἰσὶ δικασταὶ παντοίων πλημμελημάτων, καὶ φύλακες τῆς τε θήρας καὶ τῆς ἡθικῆς τῆς χώρας κατὰ τῶν ἐθελοτροπιῶν ἐκείνων οἷτινες δὲν εἶναι ἐφωδιασμένοι μὲ ἀδειαν. Μετὰ τὰ δέκατα καὶ τὰς ἐχμισθώσεις ταῦτά εἰσι τὰ δυσκολώτατα πρὸς βελτίωσιν ἀντικείμενα. Ἡ διατήρησις τῶν περδίκων καὶ τῶν ὠραίων νεανίδων φέρει εἰς ἀμηχανίαν καὶ τοὺς ἐμπειροτάτους εἰρηνοδίκας (!).

64.

Ἡ κατηγορουμένη ἦν λίαν ὠχρὰ, — ὠχρὰ ὡς ἐὰν εἶχε βαφῆ μὲ χρῶμα ὠχρόν· διότι αἱ παρειαὶ αὐτῆς ἦσαν φύσει ἐρυθραῖ, καθὼς αἱ τῶν κυριῶν τῆς ὑψηλοτέρας κοινωνικῆς τάξεως, αἷτινες δὲν εἶναι τόσον ὑγιεῖς, εἰσὶ φύσει λευκαὶ ἢ ὠχραὶ, τοῦλάχιστον εὐθὺς μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς κλίνης· ἴσως ἰσχύνητο διὰ τὸ πλημμέλημα αὐτῆς! — Ἡ δυστυχὴς χωρικὴ! διότι εἶχε γεννηθῆ καὶ ἀνατραφῆ ἐν τῇ ἐξουχῇ, καὶ ἐν τῇ ἀνηθικότητι αὐτῆς δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ὠχρᾷ. — Τὸ ἐρυθριᾶν ἐπιπεφύλακται ταῖς ἐπισήμοις γυναιξίν.

65.

Οἱ μέλανες, λαμπροὶ, κεχαμηλωμένοι ἀλλὰ πονη-

(!) Βλέπε τὴν ὑπὸ τοῦ Tom-Jones ἱστορίαν τῆς νεολαίας· ὁ Φίλιδιγγ εἰκόνισε τεχνικώτατα τὸν βίον τῶν Ἄγγλων Squires (ἀγροτῶν εὐγενῶν) τοῦ ὁποίου ὁ Λόρδος Βύρων εἶδει ἑμὶν ἐνταῦθα εὐφρέστατον ὑπογραμμόν.

ρὸι αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἦσαν κάθυγροι ἐκ μεγάλου δακρύου τὸ ὅποιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἢ δυστυχῆς νεᾶνις ἤθελε ν' ἀπομάξῃ· διότι δὲν ἦτον ἐκ τῶν αἰσθηματικῶν ἐκείνων κυριῶν, αἵτινες κλαίουσαι θέλουσι νὰ ἐπιδείξωσι τὴν εὐαισθησίαν αὐτῶν, οὔτε εἶχε τὴν αὐθάδειαν τοῦ ν' ἀντιχλευάζῃ τοὺς χλευαστάς αὐτῆς· ἀλλὰ τρέμουσα περιέμενεν ἀνυπομόνως τὴν ἑναρξιν τῆς ἀνακρίσεως.

66.

Ἐννοεῖ τις εὐκόλως ὅτι ἐκάστη τούτων τῶν ὀμηγύρεων ἦτο χωριστά, καὶ ὄλαι ἀρχοῦντως μακρὰν τῆς χαρωποῦ αἰθούσης τῶν κυριῶν· οἱ νομομαθεῖς ἦσαν ἐν τῷ γραφείῳ· ὁ χοῖρος, ὁ γεωργός, οἱ λαθροθῆραι ἦσαν ἐν ὑπαίθρῳ· οἱ νεωστί ἐκ τῆς πόλεως ἐλθόντες, δῆλα δὴ ὁ ἀρχιτέκτων καὶ ὁ εἰκονοπώλης, ἦσαν ἀμφοτέρω (ὡς στρατηγὸς γράφων ἐν τῇ σκηνῇ τὰ τηλεγραφήματα αὐτοῦ) ἴλιαν ἐνησχολημένοι εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ὑποθέσεις καὶ ἐνθουσιασμένοι ἐκ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν ἰδεῶν.

67.

Ἄλλ' ἐκείνη ἡ πτωχὴ νεᾶνις εἶχεν ἀφεθῆ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ ἐν ᾧ ὁ Σκούτ, ἐνωριακὸς φύλαξ τῶν ἀσθενῶν ὄντων, ἐρρόφα μέγα κύπελλον διπλοῦ ζύθου ἡ θ ι κ ο ὕ (διότι ἀπεστρέφετο τὸ ποτὸν ὅπερ καλεῖται μικρὸς ζύθος). Ἡ νεᾶνις περιέμενεν ἀνυπομόνως τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ δικαιοσύνη ἤθελε λάβει καιρὸν νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς λειτουργίαν, καὶ νὰ ὀνομάσῃ (τουθ' ὅπερ εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν φέρει τὰς πλείστας παρθένους) — τὸν πατέρα ἐνὸς τέκνου.

68.

Βλέπετε ὅτι ὁ Λόρδος Ἑρρίκος, ἐν τῷ μέσῳ τῶν

κυνῶν καὶ τῶν ἵππων αὐτοῦ, εἶχεν ἀρκετὴν ἐνασχόλησιν. Ὑπῆρχεν ὡσαύτως μία ἀληθὴς οἰκιακὴ ταραχὴ καὶ μεγάλαι προετοιμασίαι ἐν τῷ μαγειρίῳ, ἐπειδὴ οἱ ἐν ταῖς κομητείαις κάτοχοι μεγάλων κτηματικῶν περιουσιῶν εἰσὶν ὑπόχρεοι, κατὰ τὸν βαθμὸν αὐτῶν, νὰ ἔχωσιν ἐπιστήμους « δημοσίας ἡμέρας » προωρισμένας εἰς γενικὰς σπουδὰς καὶ προπόσεις, μολονότι δὲν τηροῦσιν ἀκριβῶς τὴν δὴ « ἀνοικτὴν καλουμένην οἰκίαν. »

69.

Ἄπαξ καθ' ἑβδομάδα ἢ κατὰ δεκαπενθημερίαν, ἀπρόσκλητοι (οὕτως ἐγὼ καλῶ τὴν γενικὴν πρόσκλησιν), ὅλοι οἱ κύριοι τῶν ἐξοχῶν Ἴπποκόμοι (Esquires) ἢ Ἴππόται (Knights), δύνανται νὰ προσέρχωνται ἄνευ προσκλητηρίων, νὰ παρακάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν, νὰ εὐωχῶνται καλοῖς οἴνοις μετὰ συνδαιτυμόνων καὶ συμποτῶν τῆς ἐκλεκτῆς κοινωνίας, καὶ νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῶν ἐκλογῶν, αἵτινες εἰσὶν αἱ γέφυραι δι' ὧν φθάνουσι παρὰ τοῖς ἀνωτέροις αὐτῶν.

70.

Ὁ Λόρδος Ἑρρίκος ἦν μέγας μοχλὸς τῶν ἐκλογῶν ἀλλ' ὁ ἀνεξάντλητος αὐτοῦ ζῆλος καὶ αἱ ἐπιχώρια ἀντιζηλῖαι πολλαὶ αὐτῷ προὔξενον ζημίας, ἐπειδὴ ὁ γείτων αὐτοῦ, ὁ Σκῶτος κόμης Gistgabbit, εἶχεν ἐπιρροὴν ἐν τῇ αὐτῇ σφαίρᾳ καὶ υἷον, τὸν ἐντιμον Dick Dicedrabbitt ὅστις ἦν μέλος τῆς ἀντιθέτου μερίδος (δῆλα δὴ τοῦ αὐτοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος κατὰ διάφορον σύστημα).

71.

Ἐχων εὐγενῆ συμπεριφορὰν καὶ περίσκεψιν ἐν τῇ κομητείᾳ αὐτοῦ, ὁ Λόρδος Ἑρρίκος ἦν φίλος ὅλου

τοῦ κόσμου, τοῖς μὲν περιποιητικὸς δεικνύμενος, τοῖς δὲ παρέχων ὠφελείας ἢ συμπράξεις, πᾶσι δὲ ὑποσχέσεις ποιούμενος, αἵτινες ἤξανον κατὰ μεγάλας ποσότητας, διότι ὁ Λόρδος Ἐρρίκος οὐδέποτε ὑπελόγιζε τὸ ὀλίκον ποσόν· ἀλλὰ πρὸς τινὰς μὲν μέγαν πιστὸς εἰς τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, πρὸς ἄλλους δ' οὐχί, περιεποιεῖ τῷ λόγῳ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἣν εἶχε καὶ ὁ λόγος οἰουδήποτε ἄλλου ἀνθρώπου.

72.

Ὦν φιλελεύθερος καὶ φίλος τῶν ἐλευθέρων γαιοκτημόνων, — οὐχ ἦπτον ὅμως καὶ φίλος τοῦ ὑπουργείου, — ἐτήρει τὸν μέσον ὄρον μεταξὺ τοῦ ἐκ τῶν δημοσίων θέσεων συμφέροντος καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ. — Ἦναγκασμένος, ἔλεγεν, ὑπὸ τῆς θελήσεως τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ (καί τοι ἦν κατ' αὐτοῦ δυσηρεστημένος, προσέθετε σεμνοπρεπῶς, ὅταν ὠμίλει πρὸς στασιώδεις χλευαστὰς), ἠναγκασμένος ν' ἀπολαύῃ ἀμεριμνομερίμνης τινός, ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ αὐτὴν καταργουμένην, εἰάν δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ συγκαταστραφῇ μετὰ τῆς ἀμεριμνομερίμνης ὄλον τὸ οἰκοδόμημα τῶν νόμων.

73.

Ἦπτον « ἐλεύθερος νὰ ὁμολογήσῃ » (πόθεν παρήχθη ἡ φράσις αὕτη; — εἶναι Ἀγγλική; ὄχι. — εἶναι μόνον κοινοβουλευτικὴ) — ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ νεωτερισμοῦ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἐποίησε πλείονα πρόοδον παρὰ κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα. Ἦθελεν εἶσθαι λυπηρὸν νὰ βαδίσῃ τις πρὸς τὴν δόξαν δι' ὁδοῦ στασιώδους, καί τοι ἄλλως τε ἔτοιμος νὰ θυσιάσῃ πολὺ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ. Ὡς πρὸς τὴν θέσιν αὐτοῦ τὸ μόνον ὅπερ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ἦν ὅτι ὁ κόπος ἦν μείζων τῆς ὠφελείας.

74.

Ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐγίνωσκον ὅτι ὑπὲρ πάντα ἄλλον βίον ἐπεθύμει τὸν ἰδιωτικόν· ἀλλ' ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλίπη τὸν ἀνακτα αὐτοῦ ἐν ταῖς κρίσιμοις περιστάσεσιν αἵτινες ἠπειλοῦν τῇ πατρίδι ἐντελῆ κατατροφὴν; καὶ ὅτε δημαγωγοὶ μαχαίραις ὠπλισμένοι ἐπειρῶντο νὰ κόψωσι τὸν τοῦ Γορδίου ἢ Γεωργίου (¹) δεσμὸν ὅστις συνέδεσε τὰς κοινότητας, τοὺς λόρδους καὶ τοὺς βασιλεῖς;

75.

Ἄ! αἰρετωτέρα ἢ μέχρις ἐσχάτων ὑπεράσπισις αὐτοῦ. — Αἰρετωτέρα ἢ διατήρησις τῆς θέσεως αὐτοῦ μέχρις οὗ ἢ ἤθελεν ἀποτύχει ἢ ἀποπεμφθῆ· περὶ ὀλίγου τὸν μισθὸν ἐποιεῖτο — πόσοι ἄλλοι μόνον περὶ αὐτοῦ φροντίζουσιν! ἀλλ' ἐάν ποτε συνέβαινε νὰ καταργηθῶσιν αἱ θέσεις, ἢ Ἀγγλία ἤθελεν ἔχει πολὺ πλείονα αἰτίας νὰ θρηνήσῃ διὰ τὴν κατάργησιν ταύτην — διότι πῶς ἤθελεν ὑφίστασθαι ἄνευ θέσεων; — Ἄλλ' ἐξηγησάτω τοῦτο ὁ δυνάμενος! — Ὁ Λόρδος Ἐρρίκος ἐσεμνύετο ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἀγγλου.

76.

Ἦτο τόσον ἀνεξάρτητος, καὶ ἔτι μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνοι ὧν ἡ ἀνεξαρτησία δὲν ἐπληρόνετο· ὡς οἱ κοινοὶ στρατιῶται καὶ αἱ κοιναὶ — πόρνα ἔχουσιν ἐν τῷ ἐπαγγέλματι αὐτῶν ἀληθῆ ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν ἀτάκτων στρατῶν τῆς σφαγῆς καὶ τῆς κραιπάλης. Τοιοῦτοτρόπως ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες προθυμοῦνται νὰ δείξωσι τὸ ἀγέρωχον αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, ὡς οἱ ὑπηρεταὶ πρὸς ἐπαίτην.

77.

Ταῦτα (ἐκτὸς τῆς τελευταίας στροφῆς) ἔλεγε καὶ

(¹) Γεωργίου τοῦ Γ'.

ἐσκέπτετο ὁ Λόρδος Ἑρρίκος. — Δὲν λέγω τι πλειό-
τερον — εἶπον ἀρκετά· διότι ἕκαστος ἡμῶν ἤκου-
σεν ἐπικαλουμένας ἐκ τοῦ ὕψους τῶν hustings (1), ἢ
ἀνέγνω ἓν τι διὰ τριβῆ, τοιαύτας πρὸς τὴν ἀνεξαρ-
τησίαν ἀξιώσεις ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑποψηφίου ἐκτιθε-
μένας. Δὲν λέγω τίποτε περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου
— ὁ κώδων τοῦ γεύματος σημαίνει, ἢ προσευχὴ τοῦ
γεύματος ἀπηγγέλθη. — ἔπρεπε νὰ ψάλλω αὐτήν.

78.

Ἄλλὰ φθάνω λίαν ὀψέ, ὅθεν πρέπει νὰ διασκε-
δάσω. Προέκειτο περὶ μεγάλου τινὸς συμποσίου ἐκ
τοῦ εἶδους ἐκείνων ἐφ' οἷς ἡ ἀρχαία Ἀλβίων ἐσε-
μνύνετο — ὡς ἐὰν ἡ λαιμαργία ἦτο καλὸς τίτλος
δόξης. Ἄλλ' ἐδῶ ἦτον ἡμέρα δημοσία καὶ εὐωχία
δημοσία· ὑπῆρχε πλῆθος καὶ ἀνία, ἐνθερμοὶ συνδαι-
τυμόνες καὶ ψυχρὰ πινάκια· ἀφθονία, πολὺ φιλοφρο-
σύνη, ὀλίγη εὐθυμία, ἕκαστος ἦτον ἐκτὸς τῆς σφαί-
ρας αὐτοῦ.

79.

Οἱ εὐγενεῖς ἀγρόται ἐφαίνοντο ἐξοικειωθέντες μὲ
τὰς περιποιήσεις καὶ τὰς φιλοφροσύνας, οἱ λόρδοι
καὶ αἱ λαῖδαι προσηγείμην μεθ' ὑπερηφανείας, καὶ αὐτοὶ
δὲ οἱ ὑπηρεταὶ ἐφαίνοντο συγχευόμενοι ἐκ τῆς μεγά-
λης πρὸς τὸ καλῶς ὑπηρετεῖν προσοχῆς αὐτῶν· ἐν
ᾧ ὀλίγον πρότερον ἦσαν ὑβριστικοὶ καὶ ἀπότομοι,
ἤδη εἶχον, ὡς οἱ κύριοι αὐτῶν, μέγιστον τοῦ προσβάλ-
λειν φόβον. Ἡ ἐλαχίστη τῆς φιλοφροσύνης ἔλλειψις
ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ τοῖς κυρίοις καὶ τοῖς ὑπηρεταῖς
τὴν ἀπώλειαν τῶν θέσεων αὐτῶν.

80.

Παρεκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν μεγάλοι κυνηγοὶ

(1) Τὸ βῆμα τῶν ἀγορεύσεων κατὰ τὰς ἐκλογάς.

τῶν ὁποίων οἱ κῦνες τρέχοντες οὐδέποτε ἤπατῶντο, καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν κάτοχοι λαγωνικῶν κυνῶν ζωηρῶν καὶ εὐκινήτων ὑπῆρχον ἐξ ἐκείνων τῶν εὐθυβόλων θηρευτῶν, οἵτινες ἦσαν ἀληθεῖς Σεπτεμβριανοί, πάντοτε ἅμα τῇ ἔω ἐγειρόμενοι, καὶ τελευταῖοι καταλείποντες τὴν δύστηνον πέρδικα ἐν τῇ καλάμῃ τῶν ἀλόκων. Ὑπῆρχον προστούτοις παχύσωμα τῆς ἐκκλησίας μέλη, συλλέκται τῶν δεκάτων, τελεσταὶ καλῶν γάμων, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἔψαλλον ὀλιγωτέρους ψαλμοὺς παρά βακχικὰ ἄσματα.

81.

Ὑπῆρχον ὡσαύτως ἀστεῖοί τινες χωρικοί, — καὶ τινες ἐξόριστοι ἐκ τῆς πόλεως, φεῦ! ἠναγκασμένοι νὰ βλέπωσι τὴν ἀγροῖκον γλότῃν ἀντὶ τῶν λιθοστρώτων πεζοδρομίων, καὶ νὰ ἐγείρωνται κατὰ τὴν ἐννάτην καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν. Ἐτυχε νὰ κάθῃμαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ θεοσκοτωμένου ἐκείνου υἱοῦ τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ ἰσχυροτάτου ἐφημερίου Πέτρου Πιθ, τοῦ θορυβωδεστάτου λογοδαιδάλου ἐξ ὅσων ποτὲ κατεζάλισαν τὰ ὦτά μου.

82.

Ἐγνων αὐτὸν κατὰ τὸν ἐν Λονδίῳ εὐθυμότατον βίον αὐτοῦ, ὅτε ἦν λαμπρὸς ἐν τῇ πόλει συνεστιάτωρ, μολονότι εἰσέτι ἦτον ἀπλοῦς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας ἐφημέριος· πᾶσαι αἱ ἀστειολογίαι αὐτοῦ ἐτύγχανον τῶν οἰκείων αὐτῶν ἀμοιβῶν μέχρις οὗ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τιμαὶ ἀσφαλῶς τῷ ἀπενεμήθησαν (ὦ Θεία Πρόνοια! πόσον θαυμασταὶ εἰσὶν αἱ ὁδοί σου! τίς ἤθελεν ὑποθέσει ὅτι τὰ δῶρα ἐνίοτε τραχύνουσι τὴν καρδίαν;) ὁ Πέτρος Πιθ, ἵνα ἐξορκίσῃ τὸν ἐπὶ τῆς Λιγκόλνης ἱπτάμενον δαίμονα, ἔτυχε καλῆς

ἔξαρχίας ἐν τῷ ἐλώδει μέρει τῆς κομητείας, ἐνθα περὶ οὐδενὸς πλέον εἶχε νὰ φροντίζῃ.

83.

Αἱ ἀστειολογίαι αὐτοῦ ἦσαν αἱ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὀμιλίαι, αἱ δὲ ἱεραὶ αὐτοῦ ὀμιλίαι ἦσαν ἀστειολογίαι. Ἄλλ' ἀστειολογίαι καὶ ἱερολογίαι ἀμφοτέρα ἐν τοῖς ἔλεσιν ἀπωλέσθησαν· διότι τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει πολλοὺς ὁπαδοὺς μεταξὺ τῶν ἐνοριτῶν ἐλώδους χώρας. Ἡ χαροποιὰ ἀστειολογία ἢ ἡ εὐτυχῆς ἀπάτη δὲν ἤκούετο πλέον ὑπ' εὐθύμων συνδαιτυμόνων οὔτ' ἐστενογραφεῖτο. Τὸ πνεῦμα τοῦ πτωχοῦ ἱερέως ἐξισώθη πρὸς τὸν κοινὸν νοῦν, ἢ μετεβλήθη εἰς χυδαίας καὶ μακρὰς προσπαθείας πρὸς τὸ παραγαγεῖν βραγχώδη γέλωτα ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ πυκνοῦ τῆς ἐνορίας πλήθους.

84.

« Ὑπάρχει διαφορά τις », λέγει τὸ κοινὸν ἄσμα, « μεταξὺ ἐπαίτου καὶ βασιλίσσης, » ἢ τοῦλάχιστον ἡ διαφορὰ αὕτη ὑπῆρξε (διότι ἐσχάτως ἴδομεν τὴν βασιλίσσαν παθοῦσαν χειρὸν τοῦ ἐπαίτου πάθος (1)— ἀλλὰ δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν τίποτε περὶ τῶν τοῦ κράτους ὑποθέσεων). — Ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ἐπισκόπου καὶ δεκάνου.— μεταξὺ γηίνου καὶ ἀργυροῦ σκεύους, ὡς καὶ μεταξὺ τοῦ ὀπτοῦ βοείου τῶν Ἄγγλων κρέατος (roast beef) καὶ τοῦ μέλανος τῆς Σπάρτης ζωμοῦ. — καὶ ὁμως μεγάλοι ἔρωες ἐτράφησαν τόσον ἐκ τοῦ ἐνὸς ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου.

85.

Ἄλλ' ἐξ ὅλων τῶν διαφορῶν τῆς φύσεως, οὐδεμία ἐστὶ μείζων τῆς μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῆς

(1) Τὴν βασιλίσσαν τῆς Ἀγγλίας ἣν ὁ λαὸς ἐκακομεταχειρίσθη χειρότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπαίτου.

ἐξοχῆς ὑφισταμένης· ἀλλ' ἡ πόλις ἔχει τὴν προτίμησιν εἰς τὰ ὄμματα ἐκείνων οἷτινες ἔχοντες ὀλίγα μέσα ἐν ἑαυτοῖς, σκέπτονται, ἐνεργοῦσιν ἢ αισθάνονται μόνον κατὰ τι σχέδιον συμφέροντος προσωπικοῦ ἢ φιλοδοξίας, — αἰσθήματα ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς ὅλας τὰς τάξεις.

86.

Ἄλλ' « ἐμπρός ! » οἱ ἔλαφροὶ ἔρωτες μακραίνονται ἐν μακραῖς εὐωχίαις καὶ ἐν μέσῳ πολυπληθῶν συνδαιτυμόνων, καὶ τοι μικρὸς δεῖπνος ἔτι μᾶλλον διεγείρει τὸν ἔρωτα· ὁ Βάχχος καὶ ἡ Δημήτηρ εἰσὶν, ὡς ἐν τοῖς σχολείοις ἐκ παιδῶν ἐμάθομεν, λίαν συνδεδεμένοι μετὰ τῆς Ἀφροδίτης ἣτις ὀφείλει αὐτοῖς τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ καμπανείου οἴνου καὶ τῶν ὕδων· ἡ ἐγκράτεια ἀρέσκει τῇ Ἀφροδίτῃ, ἀλλὰ μακρὰ νηστεία λυπεῖ αὐτήν.

87.

Ἡ ἀνία προῖδρευσε κατὰ τὸ γεῦμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης· Ὁ Ζουάν ἔλαβε θέσιν χωρὶς καλῶς νὰ ἐξεύρη ποῦ, συγχεχυμένος ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς συγχύσεως, ἀφηρημένος καὶ καθήμενος ὡς ἐὰν ἦτο κερφωμένος εἰς τὸ κάθισμά του. Μ' ὄλην τὴν θορυβώδη σύγκρουσιν τῶν μαχαιρίων καὶ τῶν περονίων, ἐφαίνετο ὡς μηδὲν βλέπων ἐξ ὧσων περὶ αὐτὸν συνβαινον, μέχρις οὗ γείτων τις ἐξέφρασε δευτέραν φοράν, μετὰ στεναγμοῦ, ὅτι ἐπεθύμει νὰ φάγη ἐν πτερύγιον ἰχθύος.

88.

Τὴν τρίτην φοράν ὁ Ζουάν ἐσκίρτησε, καὶ παρατηρήσας ὅτι πέριξ αὐτοῦ τὰ μειδιάματα μετεβάλλοντο εἰς μορφασμοὺς, ἔρρυθρίασε, καὶ ἐσπευσμένως, — διότι οὐδὲν τόσον ταραττεῖ τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον

ὅσον ὁ τῶν ἀφρόνων γέλως, — ἐποίησε δεινὸν ῥήγμα εἰς τὸν ἰχθὺν καὶ, πρὶν ἢ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν, εἶχε προσφέρει τῷ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἥμισυ σύακος.

89.

Τὸ λάθος δὲν ἦτο κακὸν, καθόσον ὁ παρακαλέσας ἔτυχεν ὦν amateur· ἀλλ' ἄλλοι· εἰς οὓς μόλις ἔμενε τὸ τρίτον τῆς παροψίδος δυσηρεστήθησαν, ὡς ἦτον ἐπόμενον· ἠπόρησαν πῶς νεανίας τόσον ἀδέξιος ἐγένετο ἀνεκτὸς ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ Λόρδου Ἑρρίκου· αὕτη δ' ἡ περίστασις καθὼς καὶ μία ἄλλη, δηλαδὴ διότι δὲν εἶχε μάθει πόσου εἶχε τιμηθῆ ὁ βρόμος κατὰ τὴν τελευταίαν ἀγορὰν, προὔξενησαν τῷ μυλόρδῳ τὴν ἀπώλειαν τριῶν ψήφων.

90.

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἠγνόουν (διότι ἄλλως ἤθελον ἴσως αἰσθανθῆ συμπάθειαν) ὅτι ὁ Ζουὰν κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν νύκτα εἶχεν ἰδεῖ φάσμα ἦτοι φασματῶδες πνεῦμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐμφάνισις οὐδὲν κοινὸν εἶχε πρὸς ὀμήγυριν τοσοῦτον περὶ τὴν ὕλην ἡσχυλημένην, καὶ τοσοῦτον ὕλικὴν ὥστε ἠγνόει πότερον τῶν δύο ἔπρεπε μᾶλλον νὰ ἐκπλήξῃ αὐτήν· — δῆλα δὴ (καὶ τὸ ζήτημα εἶναι ὀλίγον ἀστεῖον), πῶς τοιαῦτα σώματα ἠδύναντο ἔχειν ψυχὰς, ἢ πῶς αἱ ψυχαὶ ἠδύναντο ἔχειν τοιαῦτα σώματα.

91.

Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐθορύβησε τὸν Ζουὰν ἔτι μᾶλλον ἢ τὸ μειδιάμα καὶ ἡ ἐκπληξίς ὄλων τῶν εὐγενῶν ἀγροτῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, αἵτινες τόσον μᾶλλον ἠπόρουν διὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτοῦ καθόσον εἶχεν ἐπαινεθῆ διὰ τὴν ζωηρότητα αὐτοῦ παρὰ ταῖς ὠραίας κυρίαίς, ὡς καὶ εἰς αὐτὸν ἔτι τὸν στενὸν κύκλον τῶν χωρικῶν γειτόνων (διότι τὰ μικρὰπραγ-

μάτια τὰ συμβαίνοντα εἰς τὰς γαίας τοῦ μυλόρδου ἐγένοντο σπουδαιοτάτη ὑπόθεσις ὁμιλίας παρ' ἄλλοις ἤττοσιν αὐτοῦ).

92.

ἐκεῖνο, λέγω, ὅπερ ἐθορύβησεν αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἦτον ὅτι εἶδε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Αὐρώρας προσηλωμένους ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἀνεκάλυψεν εἶδος τι μειδιάματος ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς. Ἀλλὰ τοῦτο ἐξέλαβεν ὡς κάχιστον οἰωνόν. Τὸ μειδιάμα τῶν σπανίως μειδιῶντων ὑποτίθησιν αἴτιον ἰσχυρότατον ἐν τούτῳ δὲ τῷ τῆς Αὐρώρας μειδιάματι οὐδὲν χρῆμα εὑρισκε διεγερτικὸν τῆς ἐλπίδος ἢ τοῦ ἔρωτος· δὲν ὑπῆρχε, λέγω, κἀνὲν ἴχνος τῶν παγίδων ἐκείνων τὰς ὁποίας τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι ἀναγνωρίζουσιν ἐν τῷ μειδιάματι τῶν κυριῶν.

93.

Ἦτον ἀπλοῦν θεωρίας μειδιάμα ἐκφράζον ἐκπληξὴν ἅμα καὶ συμπάθειαν. Ὁ Ζουὰν ἐγένετο ἐρυθροῦς ἐκ τῆς ἀγανακτήσεως τοῦθ' ὅπερ οὔτε φρόνιμον οὔτε δεξιὸν ἦν, καθόσον τοῦλάχιστον εἶχε τύχει τῆς προσοχῆς τῆς Αὐρώρας, — τῆς προσοχῆς ἐκείνης ἣτις ἐστὶν ὁ πρῶτος τοῦ φρουρίου προμαχῶν. — Ὁ Ζουὰν ὤφειλε μὴ ἀγνοεῖν τοῦτο· ἀλλὰ ἢ ὄψις τοῦ φασματώδους τῆς προτεραίας νυκτὸς πνεύματος εἶχε στερήσει αὐτὸν ὅλης αὐτοῦ τῆς ἀγχινοίας.

94.

Ἡ Αὐρώρα, τοῦθ' ὅπερ οὐκ ἦν χρῆστον σημεῖον, τὸ ἐφ' ἑαυτὴν οὐκ ἠρυθρίασεν οὐδ' ἐφάνη συγκεχυμένη — τούναντίον, — τὸ μέτωπον αὐτῆς ἔμεινεν ὡς συνήθως, — ἤρεμον, ἀλλ' οὐχὶ σοβαρὸν, — καὶ τὸ βλέμμα αὐτῆς ἀπεστράφη χωρὶς νὰ χαμηλωθῇ· ὠχρίασεν ὀλίγον — διατί; — διότι ἐνδιεφέρετο; Ἀγνοῶ· ἀλλ'

ἡ χροιά αὐτῆς οὐδέποτε ἦν λίαν ζωηρά· — εἶναι ἀληθές ὅτι ἐνίοτε ἐνεψυχοῦτο ἀσθενῶς, — καὶ πάντοτε ἦν διαφανῆς ὡς αἰ ὑπὸ καθαρᾶς ἀτμοσφαιρας περιβαλλόμεναι βαθεῖαι θάλασσαί.

95.

Ἄλλ' ἡ Ἀδελίνη, ἐνησχολημένη κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῆς δόξης, προσεῖχε τοῖς πᾶσιν, ἔθελγε πάντας καὶ ἐδείκνυτο πρόθυμος εἰς ὅλους τοὺς ἀναλωτάς τῶν ἰχθύων, τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν πτηνῶν τῆς ἄγρας· συνεδύαζε τὴν ἀξιοπρέπειαν μετὰ τῆς χάριτος, ὡς πρέπει νὰ ποιῶσι μάλιστα εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔκτου ἔτους (*), ὅλαι αἰ κυρίαὶ ὧν σκοπὸς ἐστὶ τὸ ὀδηγεῖσαι εἰς καλὸν λιμένα, διὰ τῶν σκοπέλων νέας ἐκλογῆς, τὸν υἱὸν, τὸν σύζυγον ἢ τινα τῶν συγγενῶν αὐτῶν.

96.

Μολονότι καθόλου τοῦτο ἦν ὠφέλιμον καὶ σύνηθες πρᾶγμα, — ὁ Ζουὰν, ὅτε παρετήρησε τὴν Ἀδελίνην παριστώσαν τὸ μέγα αὐτῆς δρᾶμα μετὰ τῆς εὐκολίας, καὶ μόνον ἐνίοτε προδίδουσαν τὴν ψυχὴν αὐτῆς διὰ μόλις ὄρατοῦ βλέμματος (ἐνεκὰ κόπου ἢ περιφρονήσεως), ὁ Ζουὰν ἤρχισε ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν τῆς Ἀδελίνης πλεονεκτημάτων.

97.

Τόσον καλῶς παρίστα ἐναλλάξ ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ ποικίλου αὐτῆς δράματος! — Εἶχε τὴν εὐκαμφίαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἐκλαμβάνουσιν ὡς ἔλλειψιν καρδίας — ἀλλὰ λανθάνονται· — διότι δὲν εἶναι ἔλλειψις καρδίας, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς τὸ δὴ εὐκίνησία ἢ εὐστροφία τῆς ψυχῆς καλούμενον, ὅπερ

(*) Ἐνεκὰ τῆς καθ' ἑπταετίαν ἀνανεώσεως τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων.

ἀποτέλεσμα τῆς ἰδιοσυγκρασίας ἢ τοῦ κλίματος ἐστίν, οὐδαμῶς δὲ τῆς τέχνης, καίπερ τούναντίον φαίνεται. Συγχρόνως ψεῦδός ἐστι καὶ ἀλήθεια· διότι εἰλικρινεῖς βεβαίως εἰσὶν οἱ ὑποχωροῦντες εἰς τὴν ὄθησιν τῆς παρούσης περιστάσεως.

98.

Ἡ φυσικὴ αὐτῆ ἰδιότης καθίστησιν ἐπιτηδεῖους τοὺς τῶν θεάτρων ὑποκριτὰς, τοὺς καλλιτέχνας, τοὺς μυθιστοριογράφους, — ἐστὶ δ' ὅτε καὶ τοὺς ἥρωας, ἀλλ' οὐδέποτε τοὺς σοφοὺς· ἀλλὰ τοὺς ῥήτορας, τοὺς ποιητὰς, τοὺς διπλωμάτας, τοὺς ὀρχηστὰς· ἡ ἰδιότης αὐτῆ σπανίως εἶναι σημεῖον μεγαλοφυχίας, — ἀλλὰ πολλάκις εὐφυίας· εἰς τὴν ἰδιότητα ταύτην ὀφειλομεν τοὺς πλείστους διμνηγόρους· ἀλλ' ὀλιγίστους οἰκονομολόγους, καίτοι ὅλοι οἱ ὑπουργοὶ τῶν οἰκονομικῶν πειρῶνται ἀπό τινων ἐτῶν ν' ἀπαλλαχθῶσι τῶν κανόνων τοῦ Cocker, καὶ γίνονται ὅλως εἰκονικοὶ μὲ τοὺς εἰκονικοὺς αὐτῶν ὑπολογισμούς.

99.

Οὗτοί εἰσιν οἱ ποιηταὶ τῆς ἀριθμητικῆς οἴτινες, ἐὰν δὲν ἀποδεικνύωσιν ὅτι δύο σὺν δύο ποιοῦσι πέντε, ὡσπερ δὴ ἠβούλοντο ἀν' ἡρέμα ἀποδείξαι, ὅμως κατέπεισαν ἡμᾶς ὅτι τὰ τέσσαρά εἰσιν ἴσα πρὸς τὰ τρία, κρίνοντες ἐξ ὧσιν λαμβάνουσι καὶ ἐξ ὧσιν δαπανῶσι. Τὸ ἀχανές πέλαγος τῆς χρεωλυσίας καὶ τῶν τόσον ἀκαθαρίστων ἐκκαθαρίσεων οὐδαμῶς τὸ χρέος ἀπορροφᾷ, ἀλλ' ἀπορροφᾷ πᾶν τὸ εἰσπραττόμενον.

100.

Ἐνῶ ἡ Ἀδελίνη δαψιλῶς ἀπένεμε τὰς τε χάριτας καὶ τὰς περιποιήσεις αὐτῆς, ἡ ὠραία Φίτζ Φύλκη

ἐφαίνετο λίαν εὐθυμος· καὶ ἡ μὲν ὑψηλὴ αὐτῆς ἀνατροφή ἐκώλυεν αὐτὴν τοῦ ἀναγελαῖν κατὰ πρόσωπον τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐλαττώματα· ἀλλ' οἱ κυανοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ δι' ἐνὸς βλέμματος ἀντελαμβάνοντο τῶν γελοίων παντὸς συνεστιάτορος. — Τὰ γελοῖά εἰσιν ὡς τὸ μέλι τὸ ὑπὸ τῶν τοῦ συρμοῦ μελισσῶν συλλεγόμενον καὶ ὑπ' αὐτῶν προωρισμένα πρὸς κακόβουλον χρῆσιν. — Αὕτη ἦν κατὰ τὸ παρὸν ἡ εὐμενὴς τῆς Δουκίσσης ἐνασχόλησις.

101.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ ἡμέρα ἔληξεν ὡς ὄλαι λήγουσιν αἱ ἡμέραι· τὸ ἐσπέρας ὡσαύτως παρῆλθε καὶ ὁ καφὸς παρετέθη. — Ἡ ἄφιξις τῶν ἀμαξῶν ἀνηγγέλθη· αἱ κυρίαι ἠγέρθησαν καὶ ἐξῆλθον χαιρετίζουσαι ὡσπερ αἱ χωρικάι. Οἱ πειθήνιοι σύζυγοι αὐτῶν ἐμιμήθησαν αὐτάς, μετὰ τὰς πλεόν ἀδεξίους ὑποκλίσεις, καταγοητευθέντες ἐκ τοῦ γεύματος τοῦ ξενίσαντος αὐτοὺς Λόρδου καὶ προπάντων ἐκ τῆς Λαίδης Ἀδελίνης.

102.

Οἱ μὲν ἐπήνεσαν τὸ κάλλος αὐτῆς, οἱ δὲ τὴν ἐξαισίαν χάριν καὶ τὴν ἀξιέρεστον αὐτῆς εὐγένειαν, τῆς ὁποίας ἡ εἰλικρίνεια ἐφαίνετο εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἠκτινοβόλει μετ' ἀφελείας. Ναι, ἐπαξίως κατεῖχε τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς θέσιν! Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ φθονήσῃ τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς· καὶ ἔπειτα ἡ ἐνδυμασία αὐτῆς πόσον ἦν ἀφελὴς καὶ κομψή! μετὰ πόσης ἀξιοθεάτου χάριτος ἦν περιβεβλημένον τὸ κομψὸν αὐτῆς ἀνάστημα!

103.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡ Ἀδελίνη ἐφαίνετο ἐπαξία τῶν ἐπαίνων αὐτῶν διὰ τῆς ἀμερολήπτου ἀποζημιώσεως ἣν ἐλάμβανε δι' ὅλας τὰς περιποιήσεις καὶ

δι' ὅλας τὰς θελκτικὰς αὐτῆς φράσεις· ἀπεζημιούτο ἐν γραφικωτάτῃ ὁμιλίᾳ περὶ τῆς μορφῆς, τῶν προσώπων, τῶν οἰκογενειῶν, καὶ περὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἐλαχίστων συγγενῶν, τῶν δυσμόρφων γυναικῶν, τῶν φορεμάτων καὶ τῶν βοστρύχων τῆς κόμης τῶν συνδατυμόνων αὐτῆς.

104.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἀδελίνη ὠμίλησεν ὀλίγον— οἱ δὲ λοιποὶ ἑταῖροι συνέθεσαν ἐν γενικῶν ἐπίγραμμα· ἀλλ' αὐτὴ τὸ εἶχε προκαλέσει· οἱ ἔπαινοι τῆς Ἀδελίνης, ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ Ἀδδισῶνος ἐπαίνους τοὺς τόσον ὀλεθρίους εἰς τὰς ἐπιτυχίας, ἤρμοζον κάλλιστα πρὸς ἐκάστην αὐτῆς ἀστειολογίαν, ὡς ἡ συνοδεύουσα τὸ μελόδραμα μουσική. Ὅπως εἶναι γλυκὺ τὸ ἔργον τοῦ προστατεῦειν ἀπόντα φίλον! ἐγὼ δὲν ἀπαιτῶ εἰμὴ ἐν πᾶγμα ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μου, δηλαδὴ νὰ μὴ με ὑπερασπίζωνται.

105

Δύο μόνον πρόσωπα ἀπετέλουν ἐξαίρεσιν καὶ δὲν ἐλάμβανον μέρος εἰς τοὺς ζωηροὺς τούτους πνευματικούς κατὰ τῶν ἀπόντων ἀκροβολισμούς· τὸ πρῶτον ἦτο ἡ Ἀδελίνη ἣτις ἐτήρει τὴν καθαρὰν καὶ γαληνιαίαν αὐτῆς ὄψιν—τὸ δεύτερον, ὁ Ζουάν ὅστις, ἐν γένει, οὐδενὸς ἄλλου ὑστέρει εἰς τὸ λέγειν λαμπράς τινας ιδέας περὶ ὧν εἶχεν ἀκούσει ἢ ιδεῖ· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην, σιωπηλὸς καὶ ἐστερημένος τῆς συνήθους αὐτῷ εὐθυμίας, μετ' ἀδιαφορίας ἤκουε τοὺς ἄλλους γελῶντας καὶ σκώπτοντας, οὐδὲν ἄλλω γινώσκων τῶν ἀστειολογιῶν αὐτῶν.

106.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐνόμισεν ὅτι ἡ Αὐρώρα ἐνέκρινε τὴν σιωπὴν αὐτοῦ· ἴτως αὐτὴ ἐξέλαβε τὴν σιγήν

ταύτην ὡς προελθοῦσαν ἐκ τῆς συμπαθείας ἣν ὀφείλομεν εἰς τὰς ἀπόντας, ἀλλὰ περὶ τῆς ὁποίας σπανίως κηδόμεθα — καὶ ἴσως αὐτὴ δὲν ἠθέλησε νὰ βαθύνη ἵνα μάθῃ ἐὰν ἡρμήνευεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἔννοιαν. Ἀλλ' ὁ Δὸν Ζουάν, μένων σιωπήλῳς ἐν τῇ γωνίᾳ αὐτοῦ, καὶ μολονότι δὲν ἠδύνατο νὰ παρατηρῇ πολὺ ἐν τῷ ῥεμβασμῷ αὐτοῦ, ὁμῶς παρετήρησεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὰ μάλιστα ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτόν.

107.

Τὸ φάντασμα τοῦλάχιστον συνέτεινε πολὺ εἰς τὸ νὰ τὸν καταστήσῃ σιωπηλὸν ὡς φάσμα, ἐὰν, συνεπεία τῆς ἐμφανίσεως ἐκείνης, ἔτυχε τῆς ὑπολήψεως τοῦ προσώπου τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπόληψις ἦν πολυτιμότητι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Βεβαίως ἡ Αὐρώρα εἶχε γίνεи ἀφορμὴ ν' ἀναγεννηθῆ ἐν αὐτῷ ἐν αἴσθημα τὸ ὁποῖον αὐτὸς σχεδὸν εἶχε λησμονήσει· αἴσθημα ἴσως ἰδανικόν, ἀλλὰ τόσον θεῖον ὥστε ἐγὼ ὀφείλω νὰ τὸ πιστεύω ὡς ἀληθές.

108.

Τὸ αἴσθημα τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὠραίου καὶ τῶν καλητέρων χρόνων· εἰς ἀόριστόν τινα ἐλπίδα καὶ εἰς τὴν οὐρανίαν ἄγνοιαν ἐκείνου ὅπερ καλεῖται κόσμος καὶ μυστικὰ τοῦ κόσμου· εὐτυχεῖς στιγμαὶ ἐξ ὧν ἀρῶμεθα πλείονα χαρὰν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ παρὰ ἐξ ὄλων τῶν ἀπολαύσεων τῆς ὑπερφηφανείας καὶ τῆς δόξης! ὦ δόξα καὶ ὑπεριφάνεια, ὑμεῖς φλέγετε τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ δώσητε αὐτῷ νέαν ὑπαρξίν ἐν τῷ κόλπῳ ἄλλου ἑαυτοῦ.

109.

Τίς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἔχει μνήμην, ἡ ὅστις ἄλλοτε εἶχε καρδίαν καὶ δὲν θέλει μετὰ στεναγμοῦ

νά φωνήσῃ τὸ « Αἶ, αἶ τὰν Κυθήρειαν ! » Φεῦ ! ὁ ἀστὴρ αὐτῆς θέλει ἐκλίπει ὡς ὁ τῆς Ἀρτέμιδος· ἡ μία ἀκτίς ἐξαφανίζεται μετὰ τὴν ἄλλην ὡς τὸ ἐν ἔτος διαδέχεται τὸ ἕτερον. Μόνος ὁ Ἀνακρέων ἠδυνήθη νὰ περιβάλλῃ μὲ ἀειθαλῆ μύρτον τὸ δξύ τοῦ ἔρωτος βέλος· ἀλλὰ μὲ ὄλας τὰς δύνας τὰς ὁποίας προξενεῖς ἡμῖν, σὲ σεβόμεθα εἰσέτι, ὦ Ἀφροδίτη, alma genitrix (!)

110.

Πλήρης αἰσθημάτων, ἅτινα ἦσαν ὑψηλὰ ὡς τὰ μετεωρισμένα μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ κύματα, ὁ Δὸν Ζουὰν, ὅτε ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς σιγῆς καὶ τῆς ἡσυχίας, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα αὐξήσῃ τὴν λύπην αὐτοῦ παρὰ ἵνα ζητήσῃ τὴν τοῦ ὕπνου ἀνάπαυσιν. Ἀντὶ μερκῶνων ἰτέαι ἐσχιάζον τὴν κλίνην αὐτοῦ· ἐρρέμβαζεν ἀρεσκόμενος ἐν ταῖς γλυκεῖαις καὶ πικραῖς ἐνταυτῷ σκέψουσιν αἵτινες διώκουσι τὸν ὕπνον, καὶ προξενουσι ταῖς μὲν ὠνίαις ψυχαῖς γέλωτα, τοῖς δὲ νεανίαις κλαυθμόν.

111.

Ἡ νύξ ἦν ὁμοία τῇ δειλῇ· ὁ Ζουὰν εἶχεν ἐκδυθῆ μὴ φορῶν εἰ μὴ τὸ κατοικίδιον αὐτοῦ ἱμάτιον· ἐπειδὴ δ' εἶχεν ἐκδυθῆ, ἦν ὀλοτελῶς « sans culotte » καὶ ἄνευ ὑπενδύτου· ἐν συντόμῳ, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φορέσῃ ὀλιγώτερα ἐνδύματα τῶν ὄσων ἔφερον· ἀλλὰ, φοβούμενος τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ φασματώδους μοναχοῦ, ἐκάθισε κατεχόμενος ὑπ' ἰδεῶν ἀκαταλήπτων ἐκείνοις οἵτινες οὐδέποτε ἔσχον τοιαύτας ἐπισκέψεις, καὶ περιέμεινε τὰς νέας τοῦ φάσματος ἐνεργείας.

(1) « Genitrix hominum, divumque voluptas,
Alma Venus. »

112.

Καὶ δὲν περιέμεινεν εἰς μάτην· — Σιωπή! Τί εἶναι τοῦτο; — βλέπω — βλέπω — — Ἄ ὄχι! δὲν εἶναι — ἀλλ' ὅμως εἶναι.... — ὦ Θεέ! εἶναι ὁ — ὁ — ὁ.... — ! ἡ γαλή! Νὰ 'πάρῃ ὁ διάβολος τὸ λαθραῖον βῆμά της τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει τόσον πολὺ μὲ τοὺς μυστικούς παλμούς, ἢ μὲ τὸν ἀκροποδισμόν ἐρωτευμένης κυρίας, ἥτις κατὰ πρώτην φοράν βαδίζει λαθραίως πρὸς ἐρωτικὴν συνέντευξιν καὶ φοβεῖται τὴν σεμνὴν ἠχῶ τῶν σανδαλίων αὐτῆς.

113.

Σιωπή πάλιν! — τί εἶναι; ὁ ἄνεμος; ὄχι, ὄχι.— Ταύτην τὴν φοράν, εἶναι ὁ μέλας μοναχὸς, βαδίζων μετὰ τοῦ τακτικοῦ αὐτοῦ βήματος τὸ ὁποῖον εἶναι κανονικὸν ὡς αἱ ὁμοιοκαταληξίαι ἢ καὶ ἔτι κανονικώτερον (καθ' ὃν τρόπον στιχοιργοῦσι τὴν σήμερον)· — ἐν τῷ βαθεῖ τῆς νυκτὸς σκότει, καθ' ἣν ὥραν πάντες κοιμῶνται, καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ κόσμος εἶναι περιβεβλημένος μὲ ἀστέρας ὡσεὶ μὲ ζώνην ἀδάμασι πεποικιλμένην, ὁ μοναχὸς ἐνεφανίσθη τῷ Ζουάν τοῦ ὁποίου τὸ αἶμα ἐπάγωσεν ἀπὸ τὸν φόβον.

114.

Ὁ Ζουάν ἤκουσε θόρυβον ὡς ὅτε σύρομεν τοὺς ὑγροὺς ἡμῶν δακτύλους ἐπὶ ὑέλου, ὅτε αἰσθανόμεθα τοὺς ὀδόντας ἡμῶν αἰμωδιώντας· ὁ θόρυβος οὗτος ἐνίοτε ὁμοιάζειν εἰσέτι πρὸς τὴν πτώσιν σταγόνων βροχῆς ὣν ὁ κρότος φαίνεται ὡς προερχόμενος ἐξ ὑπερφυσικωτάτου ὕδατος. Ὁ Ζουάν ἔφριξε, διότι ὁ ἀυλισμὸς εἶναι ὑπόθεσις σπουδαιοτάτη καὶ τοσοῦτον ὥστε, ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἢ περὶ τῆς ἀθανασίας τῶν ψυχῶν πίστις ἐστὶ ζωηροτάτη, ἀποφεύγουσι τὴν μετ' αὐτῶν τούτων τῶν ψυχῶν συνέντευξιν.

115.

Ἦσαν ἀνοιχτοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του; Ναί! καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡσαύτως, τοῦθ' ὅπερ ἦν ἀποτέλεσμα τῆς ἐκπλήξεως αὐτοῦ. Ἡ ἐκπληξίς καθιστᾷ ἡμᾶς ἀφώνους ἀφίνουσα τὴν ἐξοδον, ὅθεν ἐξέρχονται οἱ λόγοι, τόσον ἀνοιχτὴν ὡς ἐὰν χεῖμαρρος εὐγλωττίας ἐμελλε νὰ ἐκρεύσῃ αὐτοῦ. Ἀπὸ ἤχου εἰς ἤχῳ ὁ θόρυβος ἤγγιζε· θόρυβος φρικώδης δι' οὓς ἀνθρώπινον! οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ζουάν ἦσαν ἀνοιχτοί, καὶ ὡς ἤδη εἶπομεν, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡσαύτως ἔχαινε· τί ἄλλο λοιπὸν ἤνοιξεν ἔπειτα; — Ἡ θύρα.

116.

Ἦνοιξε μετὰ κραυγῆς καταχθονίου ὡς ἡ τοῦ Ἄδου.

« *Lasciate ogni speranza voi che entrate.* »

Ὁ στρόφιγξ ἐφάνη ὡς ὀμιλῶν μετ' ἤχου τόσον τραχέος ὅσον αἱ τοῦ Δάντου λέξεις ἢ ὅσον ἡ στροφή αὕτη, — ἡ ὡς . . . ἀλλ' ὅλαι αἱ λέξεις εἰσὶν ἀτελεῖς πρὸς ἔκφρασιν τοιούτων ἀντικειμένων. Μιὰ σκιά μόνη ἄρκει ἵνα φοβίσῃ ἦρωα. — Διότι τί ἐστὶν Οὐσία ἀπέναντι Πνεύματος; — ἡ πῶς συμβαίνει ἡ ὕλη νὰ τρέμῃ πλησιάζουσα αὐτῷ;

117.

Ἡ θύρα ἤνοιξε καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν εὐρύτητα, οὐχὶ διὰ μιᾶς καὶ ζωηρῶς, — ἀλλὰ δι' ἡρέμου καὶ σταθερᾶς κινήσεως, ὡς ἀνοίγονται αἱ τῶν λάρων πτέρυγες· ἔπειτα ἐπανέκαμψεν ἐφ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ δὲν ἐκλείσθη μείνασα ἡμιηνοιγμένη καὶ ἀφίνουσα χάσμα δι' οὗ ἔφθανε μέρος τῆς σκιᾶς μέχρι τοῦ φωτός τὸ ὁποῖον εἰσέτι ἐξεπέμπετο ἐκ τῶν λύχνων τοῦ Ζουάν, διότι εἶχε δύο· καὶ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ, σκοτίζων τὸ σκότος, ἐνεφανίσθη ὁ μέλας μοναχὸς φορῶν τὴν κορδύλην αὐτοῦ.

118.

Ὁ Δὸν Ζουὰν ἐσκίρτησεν, ὡς καὶ τὴν προτεραίαν νύκτα· ἀλλὰ βαρυνθεὶς τὸ σκιρτᾶν, ἤρχισεν εὐθύς νὰ σκέπτηται ὅτι εἶχε λανθασθῆ, καὶ νὰ αἰσχύνηται διὰ τὸ τοιοῦτον λάθος του· τὸ ἴδιον αὐτοῦ πνεῦμα ἠγέρθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐξώρισεν ἀπ' αὐτοῦ τὸν φυσικὸν αὐτοῦ τρόμον, δίδον εἰς αὐτὸν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι μία ψυχὴ καὶ ἐν σῶμα, τέλος πάντων, ἴσχυον πλειότερον ψυχῆς ἀσωμάτου.

119.

Ὁ φόβος αὐτοῦ μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν, ἡ ἀγανάκτησις ἐγένετο ὀργή· ἠγέρθη, προσχώρισεν — ἡ δὲ σκιά ὑπεχώρισεν — ἀλλ' ὁ Ζουὰν θέλων ἀνυπομόνως νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἠκολούθησεν αὐτὴν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀποψυχθὲν ἐθερμάνθη, καὶ αὐτὸς ἀπεφάσισε νὰ πιέσῃ τὸ φάσμα μέχρι ἐσχάτων, μ' ὅλον τὸν ἐπαπειλοῦντα αὐτὸν κίνδυνον τοῦ ἠττηθῆναι. — Τὸ φάσμα ἴσταται, ἀπειλεῖ, ἔπειτα ἀποχωρεῖ μέχρι τοῦ τοίχου ἐνθα μένει ἀκίνητον.

120.

Ὁ Ζουὰν ἐξέτεινε τὸν βραχίονα· — ὦ οὐράναι δυνάμεις! οὔτε ψυχὴν οὔτε σῶμα ἠγγισεν, ἀλλὰ μόνον τὸν τοῖχον ὃν ἐφώτιζον αἱ ἀργυραὶ τῆς σελήνης ἀκτῖνες ἅς ἐποίκιλλον αἱ τῶν σανιδωμάτων ἀρχαῖαι γλυφαί· ἔφριξεν, ὡς ἀναμφιβόλως φρίττει ὁ ἀνδρείοτατος τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἀδυνατῇ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φοβίζον αὐτὸν ἀντικείμενον. Πόσον εἶναι παράδοξον, ὅτι ἡ μὴ ὄντοτης ἑνὸς μόνου μορμολυχείου προξενεῖ πλείονα φόβον ἢ ἡ ὄντοτης ὀλοκλήρου στρατοῦ!

121.

Ἡ σκιά ἔμενε· οἱ κυανοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον καὶ μετὰ τοσαύτης ζωηρότητος οἶαν δὲν ἔχουσιν

οί τῶν νεκρῶν. Ὁ τάφος προσέτι εἶχε φεισθῆ ἐνὸς ἄλλου πράγματος λίαν εὐαρέστου, διότι τὸ φάσμα εἶχεν ἀναπνοὴν λίαν γλυκεῖαν· βόστρυχος δὲ ὑπεκφυγῶν τὴν κορδύλην ἀπεδείκνυεν ὅτι τὴν ξανθὸν τὴν κόμην, συγχρόνως δὲ, ἐν τῷ φωτὶ τῆς σελήνης καθαρισθείσης ἐκ διαβατικοῦ τινος νέφους, ὁ Ζουάν εἶδε ζεῦγος ἐρυθρῶν χειλέων μετὰ δύο σείρων μαργαροειδῶν ὀδόντων.

122.

Συντεταραγμένος ἀλλὰ πάντοτε περίεργος, ὁ Ζουάν ἐξέτεινε τὸν ἕτερον αὐτοῦ βραχίονα· θυμῶν ἐπὶ θυμάτος! ἔδραξε στῆθος σκληρὸν ἀλλὰ πάλλιον, ὡς ἐὰν ἔκρυπτε συγκεκινημένην καρδίαν ἐνόησεν, ὡς τόσοι ἄλλοι ἐν δειναῖς εὐρεθέντες περιστάσεσι, μετ' ἐπανειλημμένην δοκιμασίαν, ὅτι τὸ πρῶτον εἶχε πράξει ἀνόητον λάθος ἐγγίσας ἐν τῇ ταραχῇ αὐτοῦ τὸ τεῖχος ἀντὶ τοῦ ἀντικειμένου τὸ ὁποῖον ἠέλεε νὰ πιάσῃ.

123.

Τὸ φάσμα, ἐὰν φάσμα ὑπῆρχεν, ἐφάνη ἔχον ψυχὴν καὶ ψυχὴν καλὴν οἷα ποτε ὤφθη ὑφ' ἱερὰν κορδύλην. Μία παρειὰ γελασινίζουσα καὶ εἰς ἀλαβάστρινος λαίμους ἀπεκαλύφθησαν ὡς ἂν ἦσαν ἐνσάρκου ὄντος — τὸ μέλαν ἐνδύμα ἔπεσε μετὰ τῆς κορδύλης καὶ ἐφάνη, — οἶμοι! νὰ τὸ εἶπω; τὸ ἡδονικώτατον σῶμα τοῦ φάσματος τῆς αὐτῆς παιγνήμονος ἐξοχότητος τῆς Δουκίσσης — Φίτζ Φύλκης (!)

(¹) Ἐὰν ὁ θάνατος δὲν ἤρπαξε τὸν Βίρωνα, ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ποιητὴς προετίθετο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν Δὸν Ζουάν μέχρι τοῦ ἑκατοστοῦ πενηχοστοῦ ἔσματος. Διανοεῖτο δὲ νὰ φέρῃ τὸν ἥρωα αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλίαν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ καταστήσῃ τὸ ἔπος τοῦτο κωμικὸν ἅμα καὶ τραγικόν.